ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ

ଅଭିଧମ୍ମପିଟକେ

ୱିଭଙ୍ଗପାଠଇ

୧। ଖନ୍ଧୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ

୧। ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା – ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ

୨। ତତ୍ଥ କତମୋ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଯଂ କିଞ୍ଚି ରୂପଂ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା ଓଠଆରିକଂ ୱା ସୁଖୁମଂ ୱା ହୀନଂ ୱା ପଣୀତଂ ୱା ଯଂ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୩। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ଅତୀତଂ? ଯଂ ରୂପଂ ଅତୀତଂ ନିରୁଦ୍ଧଂ ୱିଗତଂ ୱିପରିଣତଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତଂ ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱିଗତଂ ଅତୀତଂ ଅତୀତଂସେନ ସଙ୍ଗହିତଂ, ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାଭୂତା ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ଅତୀତଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ଅନାଗତଂ? ଯଂ ରୂପଂ ଅଜାତଂ ଅଭୂତଂ ଅସଞ୍ଜାତଂ ଅନିବ୍ବତ୍ତଂ ଅନଭିନିବ୍ବତ୍ତଂ ଅପାତୁଭୂତଂ ଅନୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅନୁଟ୍ଠିତଂ ଅସମୁଟ୍ଠିତଂ ଅନାଗତଂ ଅନାଗତଂସେନ ସଙ୍ଗହିତଂ, ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାଭୂତା ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ଅନାଗତଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ? ଯଂ ରୂପଂ ଜାତଂ ଭୂତଂ ସଞ୍ଜାତଂ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତଂ ପାତୁଭୂତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ଉଟ୍ଠିତଂ ସମୁଟ୍ଠିତଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂସେନ ସଙ୍ଗହିତଂ, ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାଭୂତା ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ।

୪। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ? ଯଂ ରୂପଂ ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ନିଯକଂ ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାଭୂତା ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ବହିଦ୍ଧା? ଯଂ ରୂପଂ ତେସଂ ତେସଂ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ନିଯକଂ ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାଭୂତା ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ବହିଦ୍ଧା।

୫। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ଓଠଆରିକଂ? ଚକ୍ଖାଯତନଂ…ପେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ଓଠଆରିକଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ସୁଖୁମଂ? ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ…ପେ… କବଠଇକାରୋ [କବଠଇଙ୍କାରୋ (ସୀ। ସ୍ଯା।)] ଆହାରୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ସୁଖୁମଂ।

୬। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ହୀନଂ? ଯଂ ରୂପଂ ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଉଞ୍ଞାତଂ ଅୱଞ୍ଞାତଂ ହୀଠଇତଂ ପରିଭୂତଂ ଅଚିତ୍ତୀକତଂ ହୀନଂ ହୀନମତଂ ହୀନସମ୍ମତଂ ଅନିଟ୍ଠଂ ଅକନ୍ତଂ ଅମନାପଂ, ରୂପା ସଦ୍ଦା ଗନ୍ଧା ରସା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ହୀନଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ପଣୀତଂ? ଯଂ ରୂପଂ ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଅନୁଞ୍ଞାତଂ ଅନୱଞ୍ଞାତଂ ଅହୀଠଇତଂ ଅପରିଭୂତଂ ଚିତ୍ତୀକତଂ ପଣୀତଂ ପଣୀତମତଂ ପଣୀତସମ୍ମତଂ ଇଟ୍ଠଂ କନ୍ତଂ ମନାପଂ, ରୂପା ସଦ୍ଦା ଗନ୍ଧା ରସା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ପଣୀତଂ। ତଂ ତଂ ୱା ପନ ରୂପଂ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ରୂପଂ ହୀନଂ ପଣୀତଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୭। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ଦୂରେ? ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ…ପେ… କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଅନାସନ୍ନେ ଅନୁପକଟ୍ଠେ ଦୂରେ ଅସନ୍ତିକେ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ଦୂରେ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ସନ୍ତିକେ? ଚକ୍ଖାଯତନଂ…ପେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନଂ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଆସନ୍ନେ ଉପକଟ୍ଠେ ଅୱିଦୂରେ ସନ୍ତିକେ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ସନ୍ତିକେ। ତଂ ତଂ ୱା ପନ ରୂପଂ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ରୂପଂ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୨। ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ

୮। ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଯା କାଚି ୱେଦନା ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା ଅଜ୍ଝତ୍ତା ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା ଓଳାରିକା ୱା ସୁଖୁମା ୱା ହୀନା ୱା ପଣୀତା ୱା ଯା ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୯। ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନା ଅତୀତା? ଯା ୱେଦନା ଅତୀତା ନିରୁଦ୍ଧା ୱିଗତା ୱିପରିଣତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱିଗତା ଅତୀତା ଅତୀତଂସେନ ସଙ୍ଗହିତା, ସୁଖା ୱେଦନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱେଦନା ଅତୀତା।

ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନା ଅନାଗତା? ଯା ୱେଦନା ଅଜାତା ଅଭୂତା ଅସଞ୍ଜାତା ଅନିବ୍ବତ୍ତା ଅନଭିନିବ୍ବତ୍ତା ଅପାତୁଭୂତା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଅସମୁପ୍ପନ୍ନା ଅନୁଟ୍ଠିତା ଅସମୁଟ୍ଠିତା ଅନାଗତା ଅନାଗତଂସେନ ସଙ୍ଗହିତା, ସୁଖା ୱେଦନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱେଦନା ଅନାଗତା।

ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା? ଯା ୱେଦନା ଜାତା ଭୂତା ସଞ୍ଜାତା ନିବ୍ବତ୍ତା ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତା ପାତୁଭୂତା ଉପ୍ପନ୍ନା ସମୁପ୍ପନ୍ନା ଉଟ୍ଠିତା ସମୁଟ୍ଠିତା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂସେନ ସଙ୍ଗହିତା, ସୁଖା ୱେଦନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱେଦନା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା।

୧୦। ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନା ଅଜ୍ଝତ୍ତା? ଯା ୱେଦନା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ନିଯକା ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକା ଉପାଦିନ୍ନା, ସୁଖା ୱେଦନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱେଦନା ଅଜ୍ଝତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନା ବହିଦ୍ଧା? ଯା ୱେଦନା ତେସଂ ତେସଂ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ନିଯକା ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକା ଉପାଦିନ୍ନା, ସୁଖା ୱେଦନା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱେଦନା ବହିଦ୍ଧା।

୧୧। ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନା ଓଳାରିକା ସୁଖୁମା? ଅକୁସଲା ୱେଦନା ଓଳାରିକା, କୁସଲାବ୍ୟାକତା ୱେଦନା ସୁଖୁମା। କୁସଲାକୁସଲା ୱେଦନା ଓଳାରିକା, ଅବ୍ୟାକତା ୱେଦନା ସୁଖୁମା। ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଓଳାରିକା, ସୁଖା ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ଚ ୱେଦନା ସୁଖୁମା। ସୁଖଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଓଳାରିକା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା ସୁଖୁମା। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱେଦନା ଓଳାରିକା, ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱେଦନା ସୁଖୁମା। ସାସୱା ୱେଦନା ଓଳାରିକା, ଅନାସୱା ୱେଦନା ସୁଖୁମା। ତଂ ତଂ ୱା ପନ ୱେଦନଂ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ୱେଦନା ଓଳାରିକା ସୁଖୁମା ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୧୨। ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନା ହୀନା ପଣୀତା? ଅକୁସଲା ୱେଦନା ହୀନା, କୁସଲାବ୍ୟାକତା ୱେଦନା ପଣୀତା। କୁସଲାକୁସଲା ୱେଦନା ହୀନା, ଅବ୍ୟାକତା ୱେଦନା ପଣୀତା। ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ହୀନା, ସୁଖା ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ଚ ୱେଦନା ପଣୀତା। ସୁଖଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ହୀନା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା ପଣୀତା। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱେଦନା ହୀନା, ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱେଦନା ପଣୀତା। ସାସୱା ୱେଦନା ହୀନା, ଅନାସୱା ୱେଦନା ପଣୀତା। ତଂ ତଂ ୱା ପନ ୱେଦନଂ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ୱେଦନା ହୀନା ପଣୀତା ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୧୩। ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନା ଦୂରେ? ଅକୁସଲା ୱେଦନା କୁସଲାବ୍ୟାକତାହି ୱେଦନାହି ଦୂରେ; କୁସଲାବ୍ୟାକତା ୱେଦନା ଅକୁସଲାଯ ୱେଦନାଯ ଦୂରେ; କୁସଲା ୱେଦନା ଅକୁସଲାବ୍ୟାକତାହି ୱେଦନାହି ଦୂରେ; ଅକୁସଲାବ୍ୟାକତା ୱେଦନା କୁସଲାଯ ୱେଦନାଯ ଦୂରେ; ଅବ୍ୟାକତା ୱେଦନା କୁସଲାକୁସଲାହି ୱେଦନାହି ଦୂରେ; କୁସଲାକୁସଲା ୱେଦନା ଅବ୍ୟାକତାଯ ୱେଦନାଯ ଦୂରେ। ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ସୁଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ଦୂରେ; ସୁଖା ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ଚ ୱେଦନା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ଦୂରେ; ସୁଖା ୱେଦନା ଦୁକ୍ଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ଦୂରେ; ଦୁକ୍ଖା ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ଚ ୱେଦନା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ଦୂରେ; ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ଦୂରେ; ସୁଖଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ଦୂରେ। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱେଦନା ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱେଦନାଯ ଦୂରେ; ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱେଦନା ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱେଦନାଯ ଦୂରେ। ସାସୱା ୱେଦନା ଅନାସୱାଯ ୱେଦନାଯ ଦୂରେ; ଅନାସୱା ୱେଦନା ସାସୱାଯ ୱେଦନାଯ ଦୂରେ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱେଦନା ଦୂରେ।

ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନା ସନ୍ତିକେ? ଅକୁସଲା ୱେଦନା ଅକୁସଲାୟ ୱେଦନାୟ ସନ୍ତିକେ; କୁସଲା ୱେଦନା କୁସଲାୟ ୱେଦନାୟ ସନ୍ତିକେ; ଅବ୍ୟାକତା ୱେଦନା ଅବ୍ୟାକତାୟ ୱେଦନାୟ ସନ୍ତିକେ। ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସନ୍ତିକେ; ସୁଖା ୱେଦନା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସନ୍ତିକେ; ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସନ୍ତିକେ । ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱେଦନା ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱେଦନାୟ ସନ୍ତିକେ; ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱେଦନା ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱେଦନାୟ ସନ୍ତିକେ। ସାସୱା ୱେଦନା ସାସୱାୟ ୱେଦନାୟ ସନ୍ତିକେ; ଅନାସୱା ୱେଦନା ଅନାସୱାୟ ୱେଦନାୟ ସନ୍ତିକେ। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱେଦନା ସନ୍ତିକେ। ତଂ ତଂ ୱା ପନ ୱେଦନଂ ଉପାଦାୟୁପାଦାୟ ୱେଦନା ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୩। ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ

୧୪। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଯା କାଚି ସଞ୍ଞା ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା ଅଜ୍ଝତ୍ତା ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା ଓଳାରିକା ୱା ସୁଖୁମା ୱା ହୀନା ୱା ପଣୀତା ୱା ଯା ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୫। ତତ୍ଥ କତମା ସଞ୍ଞା ଅତୀତା? ଯା ସଞ୍ଞା ଅତୀତା ନିରୁଦ୍ଧା ୱିଗତା ୱିପରିଣତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱିଗତା ଅତୀତା ଅତୀତଂସେନ ସଙ୍ଗହିତା, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଞ୍ଞା ଅତୀତା।

ତତ୍ଥ କତମା ସଞ୍ଞା ଅନାଗତା? ଯା ସଞ୍ଞା ଅଜାତା ଅଭୂତା ଅସଞ୍ଜାତା ଅନିବ୍ବତ୍ତା ଅନଭିନିବ୍ବତ୍ତା ଅପାତୁଭୂତା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଅସମୁପ୍ପନ୍ନା ଅନୁଟ୍ଠିତା ଅସମୁଟ୍ଠିତା ଅନାଗତା ଅନାଗତଂସେନ ସଙ୍ଗହିତା, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଞ୍ଞା ଅନାଗତା।

ତତ୍ଥ କତମା ସଞ୍ଞା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା? ଯା ସଞ୍ଞା ଜାତା ଭୂତା ସଞ୍ଜାତା ନିବ୍ବତ୍ତା ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତା ପାତୁଭୂତା ଉପ୍ପନ୍ନା ସମୁପ୍ପନ୍ନା ଉଟ୍ଠିତା ସମୁଟ୍ଠିତା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂସେନ ସଙ୍ଗହିତା, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଞ୍ଞା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା।

୧୬। ତତ୍ଥ କତମା ସଞ୍ଞା ଅଜ୍ଝତ୍ତା? ଯା ସଞ୍ଞା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ନିୟକା ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକା ଉପାଦିନ୍ନା, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଞ୍ଞା ଅଜ୍ଝତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମା ସଞ୍ଞା ବହିଦ୍ଧା? ଯା ସଞ୍ଞା ତେସଂ ତେସଂ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ନିୟକା ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକା ଉପାଦିନ୍ନା, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଞ୍ଞା ବହିଦ୍ଧା।

୧୭। ତତ୍ଥ କତମା ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା ସୁଖୁମା? ପଟିଘସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା, ଅଧିୱଚନସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ସୁଖୁମା। ଅକୁସଲା ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା, କୁସଲାବ୍ୟାକତା ସଞ୍ଞା ସୁଖୁମା। କୁସଲାକୁସଲା ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା, ଅବ୍ୟାକତା ସଞ୍ଞା ସୁଖୁମା। ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା, ସୁଖାୟ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପୟୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସୁଖୁମା। ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ସମ୍ପୟୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା , ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସୁଖୁମା। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା, ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ସୁଖୁମା। ସାସୱା ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା, ଅନାସୱା ସଞ୍ଞା ସୁଖୁମା। ତଂ ତଂ ୱା ପନ ସଞ୍ଞଂ ଉପାଦାୟୁପାଦାୟ ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା ସୁଖୁମା ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୧୮। ତତ୍ଥ କତମା ସଞ୍ଞା ହୀନା ପଣୀତା? ଅକୁସଲା ସଞ୍ଞା ହୀନା, କୁସଲାବ୍ୟାକତା ସଞ୍ଞା ପଣୀତା। କୁସଲାକୁସଲା ସଞ୍ଞା ହୀନା, ଅବ୍ୟାକତା ସଞ୍ଞା ପଣୀତା। ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ହୀନା, ସୁଖାୟ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପୟୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ପଣୀତା। ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ସମ୍ପୟୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ହୀନା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ପଣୀତା। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ହୀନା, ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ପଣୀତା। ସାସୱା ସଞ୍ଞା ହୀନା, ଅନାସୱା ସଞ୍ଞା ପଣୀତା। ତଂ ତଂ ୱା ପନ ସଞ୍ଞଂ ଉପାଦାୟୁପାଦାୟ ସଞ୍ଞା ହୀନା ପଣୀତା ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୧୯। ତତ୍ଥ କତମା ସଞ୍ଞା ଦୂରେ? ଅକୁସଲା ସଞ୍ଞା କୁସଲାବ୍ଯାକତାହି ସଞ୍ଞାହି ଦୂରେ; କୁସଲାବ୍ଯାକତା ସଞ୍ଞା ଅକୁସଲାଯ ସଞ୍ଞାଯ ଦୂରେ; କୁସଲା ସଞ୍ଞା ଅକୁସଲାବ୍ଯାକତାହି ସଞ୍ଞାହି ଦୂରେ; ଅକୁସଲାବ୍ଯାକତା ସଞ୍ଞା କୁସଲାଯ ସଞ୍ଞାଯ ଦୂରେ। ଅବ୍ଯାକତା ସଞ୍ଞା କୁସଲାକୁସଲାହି ସଞ୍ଞାହି ଦୂରେ; କୁସଲାକୁସଲା ସଞ୍ଞା ଅବ୍ଯାକତାଯ ସଞ୍ଞାଯ ଦୂରେ। ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସୁଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତାହି ସଞ୍ଞାହି ଦୂରେ; ସୁଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାଯ ସଞ୍ଞାଯ ଦୂରେ; ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଦୁକ୍ଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତାହି ସଞ୍ଞାହି ଦୂରେ; ଦୁକ୍ଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାଯ ସଞ୍ଞାଯ ଦୂରେ; ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତାହି ସଞ୍ଞାହି ଦୂରେ; ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାଯ ସଞ୍ଞାଯ ଦୂରେ। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞାଯ ଦୂରେ; ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞାଯ ଦୂରେ। ସାସୱା ସଞ୍ଞା ଅନାସୱାଯ ସଞ୍ଞାଯ ଦୂରେ; ଅନାସୱା ସଞ୍ଞା ସାସୱାଯ ସଞ୍ଞାଯ ଦୂରେ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଞ୍ଞା ଦୂରେ।

ତତ୍ଥ କତମା ସଞ୍ଞା ସନ୍ତିକେ? ଅକୁସଲା ସଞ୍ଞା ଅକୁସଲାଯ ସଞ୍ଞାଯ ସନ୍ତିକେ; କୁସଲା ସଞ୍ଞା କୁସଲାଯ ସଞ୍ଞାଯ ସନ୍ତିକେ; ଅବ୍ଯାକତା ସଞ୍ଞା ଅବ୍ଯାକତାଯ ସଞ୍ଞାଯ ସନ୍ତିକେ। ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାଯ ସଞ୍ଞାଯ ସନ୍ତିକେ; ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାଯ ସଞ୍ଞାଯ ସନ୍ତିକେ; ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାଯ ସଞ୍ଞାଯ ସନ୍ତିକେ। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞାଯ ସନ୍ତିକେ; ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞାଯ ସନ୍ତିକେ। ସାସୱା ସଞ୍ଞା ସାସୱାଯ ସଞ୍ଞାଯ ସନ୍ତିକେ; ଅନାସୱା ସଞ୍ଞା ଅନାସୱାଯ ସଞ୍ଞାଯ ସନ୍ତିକେ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଞ୍ଞା ସନ୍ତିକେ। ତଂ ତଂ ୱା ପନ ସଞ୍ଞଂ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ସଞ୍ଞା ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୪। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ

୨୦। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଯେ କେଚି ସଙ୍ଖାରା ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା ଅଜ୍ଝତ୍ତା ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା ଓଳାରିକା ୱା ସୁଖୁମା ୱା ହୀନା ୱା ପଣୀତା ୱା ଯେ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୨୧। ତତ୍ଥ କତମେ ସଙ୍ଖାରା ଅତୀତା? ଯେ ସଙ୍ଖାରା ଅତୀତା ନିରୁଦ୍ଧା ୱିଗତା ୱିପରିଣତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱିଗତା ଅତୀତା ଅତୀତଂସେନ ସଙ୍ଗହିତା, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ସଙ୍ଖାରା ଅତୀତା।

ତତ୍ଥ କତମେ ସଙ୍ଖାରା ଅନାଗତା? ଯେ ସଙ୍ଖାରା ଅଜାତା ଅଭୂତା ଅସଞ୍ଜାତା ଅନିବ୍ବତ୍ତା ଅନଭିନିବ୍ବତ୍ତା ଅପାତୁଭୂତା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଅସମୁପ୍ପନ୍ନା ଅନୁଟ୍ଠିତା ଅସମୁଟ୍ଠିତା ଅନାଗତା ଅନାଗତଂସେନ ସଙ୍ଗହିତା, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ସଙ୍ଖାରା ଅନାଗତା।

ତତ୍ଥ କତମେ ସଙ୍ଖାରା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା? ଯେ ସଙ୍ଖାରା ଜାତା ଭୂତା ସଞ୍ଜାତା ନିବ୍ବତ୍ତା ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତା ପାତୁଭୂତା ଉପ୍ପନ୍ନା ସମୁପ୍ପନ୍ନା ଉଟ୍ଠିତା ସମୁଟ୍ଠିତା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂସେନ ସଙ୍ଗହିତା, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ସଙ୍ଖାରା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା।

୨୨। ତତ୍ଥ କତମେ ସଙ୍ଖାରା ଅଜ୍ଝତ୍ତା? ଯେ ସଙ୍ଖାରା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ନିଯକା ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକା ଉପାଦିନ୍ନା, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ସଙ୍ଖାରା ଅଜ୍ଝତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମେ ସଙ୍ଖାରା ବହିଦ୍ଧା? ଯେ ସଙ୍ଖାରା ତେସଂ ତେସଂ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ନିଯକା ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକା ଉପାଦିନ୍ନା, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ସଙ୍ଖାରା ବହିଦ୍ଧା।

୨୩। ତତ୍ଥ କତମେ ସଙ୍ଖାରା ଓଳାରିକା ସୁଖୁମା? ଅକୁସଲା ସଙ୍ଖାରା ଓଳାରିକା, କୁସଲାବ୍ଯାକତା ସଙ୍ଖାରା ସୁଖୁମା। କୁସଲାକୁସଲା ସଙ୍ଖାରା

ଓଳାରିକା, ଅବ୍ୟାକତା ସଞ୍ଞା ସୁଖୁମା। ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା, ସୁଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସୁଖୁମା। ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସୁଖୁମା। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା, ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ସୁଖୁମା। ସାସୱା ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା, ଅନାସୱା ସଞ୍ଞା ସୁଖୁମା। ତେ ତେ ୱା ପନ ସଞ୍ଞାରେ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ସଞ୍ଞା ଓଳାରିକା ସୁଖୁମା ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୨୪। ତତ୍ଥ କତମେ ସଞ୍ଞା ହୀନା ପଣୀତା? ଅକୁସଲା ସଞ୍ଞା ହୀନା, କୁସଲାବ୍ୟାକତା ସଞ୍ଞା ପଣୀତା। କୁସଲାକୁସଲା ସଞ୍ଞା ହୀନା, ଅବ୍ୟାକତା ସଞ୍ଞା ପଣୀତା। ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ହୀନା , ସୁଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ପଣୀତା। ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ହୀନା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ପଣୀତା। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ହୀନା, ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ପଣୀତା। ସାସୱା ସଞ୍ଞା ହୀନା, ଅନାସୱା ସଞ୍ଞା ପଣୀତା। ତେ ତେ ୱା ପନ ସଞ୍ଞାରେ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ସଞ୍ଞା ହୀନା ପଣୀତା ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୨୫। ତତ୍ଥ କତମେ ସଞ୍ଞା ଦୂରେ? ଅକୁସଲା ସଞ୍ଞା କୁସଲାବ୍ୟାକତେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ; କୁସଲାବ୍ୟାକତା ସଞ୍ଞା ଅକୁସଲେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ; କୁସଲା ସଞ୍ଞା ଅକୁସଲାବ୍ୟାକତେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ; ଅକୁସଲାବ୍ୟାକତା ସଞ୍ଞା କୁସଲେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ; ଅବ୍ୟାକତା ସଞ୍ଞା କୁସଲାକୁସଲେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ; କୁସଲାକୁସଲା ସଞ୍ଞା ଅବ୍ୟାକତେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ। ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସୁଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ; ସୁଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ; ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଦୁକ୍ଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ; ଦୁକ୍ଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ; ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ; ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ । ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ; ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ। ସାସୱା ସଞ୍ଞା ଅନାସୱେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ; ଅନାସୱା ସଞ୍ଞା ସାସୱେହି ସଞ୍ଞାରେହି ଦୂରେ। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ସଞ୍ଞା ଦୂରେ।

ତତ୍ଥ କତମେ ସଞ୍ଞା ସନ୍ତିକେ? ଅକୁସଲା ସଞ୍ଞା ଅକୁସଲାନଂ ସଞ୍ଞାରାନଂ ସନ୍ତିକେ; କୁସଲା ସଞ୍ଞା କୁସଲାନଂ ସଞ୍ଞାରାନଂ ସନ୍ତିକେ; ଅବ୍ୟାକତା ସଞ୍ଞା ଅବ୍ୟାକତାନଂ ସଞ୍ଞାରାନଂ ସନ୍ତିକେ। ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାନଂ ସଞ୍ଞାରାନଂ ସନ୍ତିକେ; ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାନଂ ସଞ୍ଞାରାନଂ ସନ୍ତିକେ; ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାନଂ ସଞ୍ଞାରାନଂ ସନ୍ତିକେ। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞାରାନଂ ସନ୍ତିକେ; ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞା ସମାପନ୍ନସ୍ସ ସଞ୍ଞାରାନଂ ସନ୍ତିକେ। ସାସୱା ସଞ୍ଞା ସାସୱାନଂ ସଞ୍ଞାରାନଂ ସନ୍ତିକେ; ଅନାସୱା ସଞ୍ଞା ଅନାସୱାନଂ ସଞ୍ଞାରାନଂ ସନ୍ତିକେ। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ସଞ୍ଞା ସନ୍ତିକେ। ତେ ତେ ୱା ପନ ସଞ୍ଞାରେ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ସଞ୍ଞା ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୫। ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ

୨୬। ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଯଂ କିଞ୍ଚି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱା ଓଳାରିକଂ ୱା ସୁଖୁମଂ ୱା ହୀନଂ ୱା ପଣୀତଂ ୱା ଯଂ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ୱା, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୨୭। ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତୀତଂ? ଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତୀତଂ ନିରୁଦ୍ଧଂ ୱିଗତଂ ୱିପରିଣତଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗତଂ ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ୱିଗତଂ ଅତୀତଂ ଅତୀତଂସେନ ସଙ୍ଗହିତଂ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତୀତଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନାଗତଂ? ଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅଜାତଂ ଅଭୂତଂ ଅସଞ୍ଜାତଂ ଅନିବ୍ବତ୍ତଂ ଅନଭିନିବ୍ବତ୍ତଂ ଅପାତୁଭୂତଂ ଅନୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅନୁଟ୍ଠିତଂ ଅସମୁଟ୍ଠିତଂ ଅନାଗତଂ ଅନାଗତଂସେନ ସଙ୍ଗହିତଂ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନାଗତଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ? ଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଜାତଂ ଭୂତଂ ସଞ୍ଜାତଂ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତଂ ପାତୁଭୂତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ଉଟ୍ଠିତଂ ସମୁଟ୍ଠିତଂ

ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂସେନ ସଙ୍ଗହିତଂ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ।

୨୮। ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ? ଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ନିଯକଂ ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ବହିଦ୍ଧା? ଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ତେସଂ ତେସଂ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ନିଯକଂ ପାଟିପୁଗ୍ଗଲିକଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ବହିଦ୍ଧା।

୨୯। ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଓଳାରିକଂ ସୁଖୁମଂ? ଅକୁସଲଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଓଳାରିକଂ, କୁସଲାବ୍ଯାକତା ୱିଞ୍ଞାଣା ସୁଖୁମା। କୁସଲାକୁସଲା ୱିଞ୍ଞାଣା ଓଳାରିକା , ଅବ୍ଯାକତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସୁଖୁମଂ। ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଓଳାରିକଂ, ସୁଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାଣା ସୁଖୁମା। ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାଣା ଓଳାରିକା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସୁଖୁମଂ। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଓଳାରିକଂ, ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସୁଖୁମଂ। ସାସୱଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଓଳାରିକଂ, ଅନାସୱଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସୁଖୁମଂ। ତଂ ତଂ ୱା ପନ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଓଳାରିକଂ ସୁଖୁମଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୩୦। ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ହୀନଂ ପଣୀତଂ? ଅକୁସଲଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ହୀନଂ, କୁସଲାବ୍ଯାକତା ୱିଞ୍ଞାଣା ପଣୀତା । କୁସଲାକୁସଲା ୱିଞ୍ଞାଣା ହୀନା, ଅବ୍ଯାକତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ପଣୀତଂ। ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ହୀନଂ, ସୁଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାଣା ପଣୀତା। ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାଣା ହୀନା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ପଣୀତଂ। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ହୀନଂ, ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ପଣୀତଂ। ସାସୱଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ହୀନଂ, ଅନାସୱଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ପଣୀତଂ। ତଂ ତଂ ୱା ପନ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ହୀନଂ ପଣୀତଂ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୩୧। ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଦୂରେ? ଅକୁସଲଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ କୁସଲାବ୍ଯାକତେହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ଦୂରେ; କୁସଲାବ୍ଯାକତା ୱିଞ୍ଞାଣା ଅକୁସଲା ୱିଞ୍ଞାଣା ଦୂରେ; କୁସଲଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅକୁସଲାବ୍ଯାକତେହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ଦୂରେ; ଅକୁସଲାବ୍ଯାକତା ୱିଞ୍ଞାଣା କୁସଲା ୱିଞ୍ଞାଣା ଦୂରେ; ଅବ୍ଯାକତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ କୁସଲାକୁସଲେହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ଦୂରେ; କୁସଲାକୁସଲା ୱିଞ୍ଞାଣା ଅବ୍ଯାକତା ୱିଞ୍ଞାଣା ଦୂରେ। ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସୁଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତେହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ଦୂରେ; ସୁଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାଣା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାଣା ଦୂରେ; ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଦୁକ୍ଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତେହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ଦୂରେ; ଦୁକ୍ଖାଯ ଚ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଚ ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାଣା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାଣା ଦୂରେ; ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତେହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ଦୂରେ; ସୁଖଦୁକ୍ଖାହି ୱେଦନାହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାଣା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ୱିଞ୍ଞାଣା ଦୂରେ। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣା ଦୂରେ; ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣା ଦୂରେ। ସାସୱଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନାସୱା ୱିଞ୍ଞାଣା ଦୂରେ; ଅନାସୱଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସାସୱା ୱିଞ୍ଞାଣା ଦୂରେ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଦୂରେ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ତିକେ? ଅକୁସଲଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅକୁସଲସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସନ୍ତିକେ; କୁସଲଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ କୁସଲସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସନ୍ତିକେ; ଅବ୍ଯାକତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅବ୍ଯାକତସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସନ୍ତିକେ। ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସନ୍ତିକେ; ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସନ୍ତିକେ; ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସନ୍ତିକେ। ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସନ୍ତିକେ; ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସନ୍ତିକେ। ସାସୱଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସାସୱସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସନ୍ତିକେ; ଅନାସୱଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନାସୱସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ସନ୍ତିକେ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସନ୍ତିକେ। ତଂ ତଂ ୱା ପନ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପାଦାଯୁପାଦାଯ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଦୂରେ ସନ୍ତିକେ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ।

୨। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ

୩୨। ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା – ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ

୩୩। ତତ୍ଥ କତମୋ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଏକୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ – ସବ୍ବଂ ରୂପଂ ନ ହେତୁ, ଅହେତୁକଂ, ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସପ୍ପଚ୍ଚଯଂ, ସଙ୍ଖତଂ, ରୂପଂ, ଲୋକିଯଂ, ସାସୱଂ, ସଂଯୋଜନିଯଂ, ଗନ୍ଥନିଯଂ, ଓଘନିଯଂ, ଯୋଗନିଯଂ, ନୀୱରଣିଯଂ, ପରାମଟ୍ଠଂ, ଉପାଦାନିଯଂ, ସଂକିଲେସିକଂ, ଅବ୍ୟାକତଂ, ଅନାରମ୍ମଣଂ, ଅଚେତସିକଂ, ଚିତ୍ତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମଂ, ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକଂ, ନ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରଂ, ନ ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତଂ, ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରଂ, ନ ପୀତିସହଗତଂ, ନ ସୁଖସହଗତଂ, ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ, ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବଂ, ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକଂ, ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମୀ, ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖଂ, ପରିତ୍ତଂ, କାମାୱଚରଂ, ନ ରୂପାୱଚରଂ, ନ ଅରୂପାୱଚରଂ, ପରିଯାପନ୍ନଂ, ନୋ ଅପରିଯାପନ୍ନଂ, ଅନିଯତଂ, ଅନିଯ୍ୟାନିକଂ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ଛହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ, ଅନିଚ୍ଚଂ, ଜରାଭିଭୂତଂ। ଏୱଂ ଏକୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଦୁୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଉପାଦା, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ନୋ ଉପାଦା [ନୁପାଦା (ସୀ। କ।)]। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ସନିଦସ୍ସନଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଅନିଦସ୍ସନଂ। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ସପ୍ପଟିଘଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଅପ୍ପଟିଘଂ। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ନ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ମହାଭୂତଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ନ ମହାଭୂତଂ। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ୱିଞ୍ଞତ୍ତି, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ନ ୱିଞ୍ଞତ୍ତି। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ନ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତସହଭୁ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ନ ଚିତ୍ତସହଭୁ। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ନ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ବାହିରଂ। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଓଳାରିକଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ସୁଖୁମଂ। ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଦୂରେ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ସନ୍ତିକେ...ପେ... ଅତ୍ଥି ରୂପଂ କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ନ କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ। ଏୱଂ ଦୁୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ।

(ଯଥା ରୂପକଣ୍ଡେ ୱିଭତ୍ତଂ, ତଥା ଇଧ ୱିଭଜିତବ୍ବଂ।)

ତିୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକଂ ତଂ ଉପାଦା, ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ବାହିରଂ ତଂ ଅତ୍ଥି ଉପାଦା, ଅତ୍ଥି ନୋ ଉପାଦା। ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକଂ ତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ବାହିରଂ ତଂ ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନଂ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ। ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକଂ ତଂ ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ, ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ବାହିରଂ ତଂ ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ...ପେ... ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକଂ ତଂ ନ କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ, ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ବାହିରଂ ତଂ ଅତ୍ଥି କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ, ଅତ୍ଥି ନ କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ। ଏୱଂ ତିୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଚତୁବ୍ବିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ଉପାଦା ତଂ ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନଂ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ; ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ନୋ ଉପାଦା ତଂ ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନଂ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ। ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ଉପାଦା ତଂ ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ; ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ନୋ ଉପାଦା ତଂ ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ। ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ଉପାଦା ତଂ ଅତ୍ଥି ସପ୍ପଟିଘଂ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପଟିଘଂ; ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ନୋ ଉପାଦା ତଂ ଅତ୍ଥି ସପ୍ପଟିଘଂ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପଟିଘଂ । ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ଉପାଦା ତଂ ଅତ୍ଥି ଓଳାରିକଂ, ଅତ୍ଥି ସୁଖୁମଂ; ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ନୋ ଉପାଦା ତଂ ଅତ୍ଥି ଓଳାରିକଂ, ଅତ୍ଥି ସୁଖୁମଂ। ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ଉପାଦା ତଂ ଅତ୍ଥି ଦୂରେ, ଅତ୍ଥି ସନ୍ତିକେ; ଯଂ ତଂ ରୂପଂ ନୋ ଉପାଦା ତଂ ଅତ୍ଥି ଦୂରେ, ଅତ୍ଥି ସନ୍ତିକେ...ପେ... ଦିଟ୍ଠଂ, ସୁତଂ, ମୁତଂ, ୱିଞ୍ଞାତଂ ରୂପଂ। ଏୱଂ ଚତୁବ୍ବିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ପଞ୍ଚୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ – ପଥୱୀଧାତୁ, ଆପୋଧାତୁ, ତେଜୋଧାତୁ, ୱାଯୋଧାତୁ, ଯଞ୍ଚ ରୂପଂ ଉପାଦା। ଏୱଂ ପଞ୍ଚୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଛବ୍ବିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, କାଯୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ। ଏୱଂ ଛବ୍ବିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ସତ୍ତୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, କାଯୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ମନୋଧାତୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ।

ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, କାଯୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ ଅତ୍ଥି ସୁଖସମ୍ଫସ୍ସଂ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସମ୍ଫସ୍ସଂ, ମନୋଧାତୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ରୂପଂ। ଏୱଂ ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ନଓ୍ୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଯଞ୍ଚ ରୂପଂ ନ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ। ଏୱଂ ନଓ୍ୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଦସୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ନ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ ରୂପଂ ଅତ୍ଥି ସପ୍ପଟିଘଂ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପଟିଘଂ। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଏକାଦସୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ସୋତାଯତନଂ, ଘାନାଯତନଂ, ଜିୱ୍ହାଯତନଂ, କାଯାଯତନଂ, ରୂପାଯତନଂ, ସଦ୍ଦାଯତନଂ, ଗନ୍ଧାଯତନଂ, ରସାଯତନଂ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନଂ, ଯଞ୍ଚ ରୂପଂ ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘଂ ଧମ୍ମାଯତନପରିଯାପନ୍ନଂ। ଏୱଂ ଏକାଦସୱିଧେନ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୨। ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ

୩୪। ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ।

ଚତୁବ୍ବିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ।

ପଞ୍ଚୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅତ୍ଥି ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅତ୍ଥି ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। ଏୱଂ ପଞ୍ଚୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଛବ୍ବିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା। ଏୱଂ ଛବ୍ବିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ସତ୍ତୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଅତ୍ଥି ସୁଖା, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା। ଏୱଂ ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ନଓ୍ୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଅତ୍ଥି କୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତା। ଏୱଂ ନଓ୍ୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଅତ୍ଥି ସୁଖା, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଅତ୍ଥି କୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତା। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୩୫। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଆଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମୀ। ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖୋ। ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣୋ। ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣୋ। ଅତ୍ଥି ହୀନୋ, ଅତ୍ଥି ମଜ୍ଝିମୋ, ଅତ୍ଥି ପଣୀତୋ। ଅତ୍ଥି ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ସମ୍ମତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯତୋ। ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତି। ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦୀ। ଅତ୍ଥି ଅତୀତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣୋ। ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧୋ। ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୩୬। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁଅହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଲୋକିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଲୋକୁତ୍ତରୋ। ଅତ୍ଥି କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ, ଅତ୍ଥି କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ। ଅତ୍ଥି ସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାସୱୋ। ଅତ୍ଥି ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସୱୋ। ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂଯୋଜନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅଗନ୍ଥନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ । ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୋଘନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଓଘନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୋଘନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଯୋଗନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅଯୋଗନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଯୋଗସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଯୋଗନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଯୋଗନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୀୱରଣିଯୋ। ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀୱରଣିଯୋ, ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୀୱରଣିଯୋ। ଅତ୍ଥି ପରାମଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରାମଟ୍ଠୋ। ଅତ୍ଥି ପରାମାସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ । ଅତ୍ଥି ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦାନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୌପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠୋ। ଅତ୍ଥି କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୋ। ଅତ୍ଥି ସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିଚାରୋ। ଅତ୍ଥି ସପ୍ପୀତିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପୀତିକୋ। ଅତ୍ଥି ପୀତିସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ନ ପୀତିସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ନ କାମାୱଚରୋ। ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ନ ରୂପାୱଚରୋ। ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଅରୂପାୱଚରୋ। ଅତ୍ଥି ପରିଯାପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ନିଯ୍ୟାନିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯ୍ୟାନିକୋ। ଅତ୍ଥି ନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯତୋ। ଅତ୍ଥି ସୌତ୍ତରୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁତ୍ତରୋ। ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୩୭। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ , ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଦୁକମୂଲକଂ।

୩୮। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୩୯। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୪୦। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁଅହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଲୋକିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଲୋକୁତ୍ତରୋ। ଅତ୍ଥି କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ, ଅତ୍ଥି କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ। ଅତ୍ଥି ସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାସୱୋ। ଅତ୍ଥି ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସୱୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୪୧। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ , ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଆଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମୀ। ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖୋ। ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣୋ। ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣୋ। ଅତ୍ଥି ହୀନୋ, ଅତ୍ଥି ମଜ୍ଝିମୋ, ଅତ୍ଥି ପଣୀତୋ। ଅତ୍ଥି ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ସମ୍ମତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯତୋ। ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତି। ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦୀ। ଅତ୍ଥି ଅତୀତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣୋ। ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧୋ। ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୪୨। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁଅହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଲୋକିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଲୋକୁତ୍ତରୋ। ଅତ୍ଥି କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ , ଅତ୍ଥି କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ। ଅତ୍ଥି ସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାସୱୋ। ଅତ୍ଥି ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସୱୋ। ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂଯୋଜନିଯୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ସରଣୋ , ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ତିକମୂଲକଂ।

୪୩। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ଯାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୪୪। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୪୫। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୪୬। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଲୋକିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଲୋକୁତ୍ତରୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୪୭। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯୋ , ଅତ୍ଥି କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୪୮। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାସୱୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୪୯। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୫୦। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସୱୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମୀ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୫୧। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂଯୋଜନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୫୨। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୫୩। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୫୪। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅଗନ୍ଥନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହୀନୋ, ଅତ୍ଥି ମଜ୍ଝିମୋ, ଅତ୍ଥି ପଣୀତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୫୫। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ସମ୍ମତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୫୬। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତି…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୫୭। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଓଘନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୋଘନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦୀ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୫୮। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଓଘସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅତୀତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୫୯। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଓଘନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୋଘନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୬୦। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଯୋଗନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅଯୋଗନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୬୧। ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଯୋଗସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଉଭତୋୱଡ୍ଢକଂ।

ସତ୍ତୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅପରୋପି ସତ୍ତୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ , ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ; ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା। ଏୱଂ ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅପରୋପି ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା। ଏୱଂ ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ତିଂସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା। ଏୱଂ ତିଂସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ବହୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ , ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା। ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅପରୋପି ବହୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ , ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ , ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ , ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା। ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୩। ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ

୬୨। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ।

ଚତୁବ୍ବିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ।

ପଞ୍ଚୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖିନ୍ଦ୍ରିଯସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଏୱଂ ପଞ୍ଚୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଛବ୍ବିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା। ଏୱଂ ଛବ୍ବିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ସତ୍ତୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତା, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସହଗତା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା। ଏୱଂ ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ନୱୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି କୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତା। ଏୱଂ ନୱୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତା, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସହଗତା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି କୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତା। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୬୩। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୬୪। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ। ଅତ୍ଥି ପୀତିସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଆଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମୀ। ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖୋ। ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣୋ। ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣୋ। ଅତ୍ଥି ହୀନୋ, ଅତ୍ଥି ମଜ୍ଝିମୋ, ଅତ୍ଥି ପଣୀତୋ। ଅତ୍ଥି ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ସମ୍ମତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯତୋ। ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତି। ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦୀ। ଅତ୍ଥି ଅତୀତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣୋ। ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧୋ। ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ… ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୬୫। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁଅହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଲୋକିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଲୋକୁତ୍ତରୋ । ଅତ୍ଥି କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ, ଅତ୍ଥି କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ। ଅତ୍ଥି ସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାସୱୋ। ଅତ୍ଥି ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସୱୋ , ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସୱୋ। ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂଯୋଜନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅଗନ୍ଥନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯୋ। ଅତ୍ଥି

ଓଘନିଯୋ , ଅତ୍ଥି ଅନୋଘନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଓଘନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୋଘନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଯୋଗନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅଯୋଗନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଯୋଗସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଯୋଗନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଯୋଗନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୀୱରଣିଯୋ। ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀୱରଣିଯୋ, ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୀୱରଣିଯୋ। ଅତ୍ଥି ପରାମଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରାମଟ୍ଠୋ। ଅତ୍ଥି ପରାମାସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦାନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୌପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲେସିକୋ , ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠୋ। ଅତ୍ଥି କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୋ। ଅତ୍ଥି ସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିଚାରୋ। ଅତ୍ଥି ସପ୍ପୀତିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପୀତିକୋ। ଅତ୍ଥି ପୀତିସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ନ ପୀତିସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ନ ସୁଖସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ନ କାମାୱଚରୋ। ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ନ ରୂପାୱଚରୋ। ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଅରୂପାୱଚରୋ। ଅତ୍ଥି ପରିଯାପନ୍ନୋ , ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ନିଯ୍ୟାନିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯ୍ୟାନିକୋ। ଅତ୍ଥି ନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯତୋ। ଅତ୍ଥି ସୌତ୍ତରୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁତ୍ତରୋ। ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୬୬। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ , ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

(ଯଥା କୁସଲତ୍ତିକେ ୱିତ୍ଥାରୋ, ଏୱଂ ସବ୍ବେପି ତିକା ୱିତ୍ଥାରେତବ୍ବା।)

ଦୁକମୂଲକଂ।

୬୭। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୬୮। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୬୯। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ । ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୭୦। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ତିକମୂଲକଂ।

୭୧। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୭୨। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୭୩। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୭୪। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଲୋକିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଲୋକୁତ୍ତରୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୭୫। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ, ଅତ୍ଥି କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୭୬। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାସୱୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୭୭। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ପୀତିସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୭୮। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସୱୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୭୯। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂଯୋଜନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୮୦। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମୀ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୮୧। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୮୨। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅଗନ୍ଥନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୮୩। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୮୪। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହୀନୋ, ଅତ୍ଥି ମଜ୍ଝିମୋ, ଅତ୍ଥି ପଣୀତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୮୫। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଓଘନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୋଘନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ସମ୍ମତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୮୬। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଓଘସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତି…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୮୭। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଓଘନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୋଘନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦୀ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୮୮। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଯୋଗନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅଯୋଗନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅତୀତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୮୯। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଯୋଗସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୯୦। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଯୋଗନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଯୋଗନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୯୧। ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୀୱରଣିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଉଭତୋୱଡ୍ଢକଂ।

ସତ୍ତୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅପରୋପି ସତ୍ତୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ; ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା। ଏୱଂ ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅପରୋପି ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା। ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ; ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା। ଏୱଂ ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ତିଂସତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା …ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା। ଏୱଂ ତିଂସତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ବହୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା …ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ , ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା। ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅପରୋପି ବହୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି

ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିୟାପନ୍ନୋ, ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା। ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୪। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ

୯୨। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ , ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ।

ଚତୁବ୍ବିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିୟାପନ୍ନୋ।

ପଞ୍ଚୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଏୱଂ ପଞ୍ଚୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଛବ୍ବିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା। ଏୱଂ ଛବ୍ବିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ସତ୍ତୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା…ପେ… କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତା, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସହଗତା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା । ଏୱଂ ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ନୱୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା…ପେ… ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଅତ୍ଥି କୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତା। ଏୱଂ ନୱୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା…ପେ… କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତା, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସହଗତା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ଅତ୍ଥି କୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତା। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୯୩। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିୟୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ। ଅତ୍ଥି ପୀତିସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଆଚୟଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚୟଗାମୀ, ଅତ୍ଥି

ନେଓ୍ୱାଚୟଗାମିନାପଚୟଗାମୀ। ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ନେଓ୍ୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖୋ। ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣୋ। ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣୋ। ଅତ୍ଥି ହୀନୋ, ଅତ୍ଥି ମଜ୍ଝିମୋ, ଅତ୍ଥି ପଣୀତୋ। ଅତ୍ଥି ମିଚ୍ଛତ୍ତନିୟତୋ, ଅତ୍ଥି ସମ୍ମତ୍ତନିୟତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିୟତୋ। ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତି। ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦୀ। ଅତ୍ଥି ଅତୀତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣୋ। ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧୋ । ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏଓ୍ୱଂ ଦସଓ୍ୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୯୪। ଏକଓ୍ୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ।

ଦୁଓ୍ୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ହେତୁ ଚେଓ୍ୱ ସହେତୁକୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ ଚେଓ୍ୱ ନ ଚ ହେତୁ। ଅତ୍ଥି ହେତୁ ଚେଓ୍ୱ ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚେଓ୍ୱ ନ ଚ ହେତୁ। ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ ଅହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଲୋକିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଲୋକୁତ୍ତରୋ। ଅତ୍ଥି କେନଚି ଓ୍ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ, ଅତ୍ଥି କେନଚି ନ ଓ୍ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ। ଅତ୍ଥି ଆସଓ୍ୱୋ, ଅତ୍ଥି ନୋ ଆସଓ୍ୱୋ। ଅତ୍ଥି ସାସଓ୍ୱୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାସଓ୍ୱୋ। ଅତ୍ଥି ଆସଓ୍ୱସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଆସଓ୍ୱଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଆସଓ୍ୱୋ ଚେଓ୍ୱ ସାସଓ୍ୱୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ସାସଓ୍ୱୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ଆସଓ୍ୱୋ। ଅତ୍ଥି ଆସଓ୍ୱୋ ଚେଓ୍ୱ ଆସଓ୍ୱସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ଆସଓ୍ୱସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ଆସଓ୍ୱୋ। ଅତ୍ଥି ଆସଓ୍ୱଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସାସଓ୍ୱୋ, ଅତ୍ଥି ଆସଓ୍ୱଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନାସଓ୍ୱୋ। ଅତ୍ଥି ସଂୟୋଜନଂ, ଅତ୍ଥି ନୋ ସଂୟୋଜନଂ। ଅତ୍ଥି ସଂୟୋଜନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂୟୋଜନିୟୋ। ଅତ୍ଥି ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ସଂୟୋଜନଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେଓ୍ୱ ସଂୟୋଜନିୟୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ସଂୟୋଜନିୟୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନଂ। ଅତ୍ଥି ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେଓ୍ୱ ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନଂ। ଅତ୍ଥି ସଂୟୋଜନଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସଂୟୋଜନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ସଂୟୋଜନଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅସଂୟୋଜନିୟୋ।

ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୋ, ଅତ୍ଥି ନୋ ଗନ୍ଥୋ। ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଅଗନ୍ଥନିୟୋ। ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୋ ଚେଓ୍ୱ ଗନ୍ଥନିୟୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥନିୟୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ। ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୋ ଚେଓ୍ୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ। ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଗନ୍ଥନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିୟୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘୋ, ଅତ୍ଥି ନୋ ଓଘୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୋଘନିୟୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘୋ ଚେଓ୍ୱ ଓଘନିୟୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ଓଘନିୟୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ଓଘୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘୋ ଚେଓ୍ୱ ଓଘସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ଓଘସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ଓଘୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଓଘନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନୋଘନିୟୋ। ଅତ୍ଥି ୟୋଗୋ, ଅତ୍ଥି ନୋ ୟୋଗୋ। ଅତ୍ଥି ୟୋଗନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଅୟୋଗନିୟୋ। ଅତ୍ଥି ୟୋଗସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ୟୋଗଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ୟୋଗୋ ଚେଓ୍ୱ ୟୋଗନିୟୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ୟୋଗନିୟୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ୟୋଗୋ। ଅତ୍ଥି ୟୋଗୋ ଚେଓ୍ୱ ୟୋଗସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ୟୋଗସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ୟୋଗୋ। ଅତ୍ଥି ୟୋଗଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୟୋଗନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ୟୋଗଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅୟୋଗନିୟୋ। ଅତ୍ଥି ନୀଓ୍ୱରଣଂ, ଅତ୍ଥି ନୋ ନୀଓ୍ୱରଣଂ। ଅତ୍ଥି ନୀଓ୍ୱରଣିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୀଓ୍ୱରଣିୟୋ। ଅତ୍ଥି ନୀଓ୍ୱରଣସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ନୀଓ୍ୱରଣଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ନୀଓ୍ୱରଣଞ୍ଚେଓ୍ୱ ନୀଓ୍ୱରଣିୟୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ନୀଓ୍ୱରଣିୟୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ନୀଓ୍ୱରଣଂ। ଅତ୍ଥି ନୀଓ୍ୱରଣଞ୍ଚେଓ୍ୱ ନୀଓ୍ୱରଣସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ନୀଓ୍ୱରଣସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ନୀଓ୍ୱରଣଂ। ଅତ୍ଥି ନୀଓ୍ୱରଣଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତନୀଓ୍ୱରଣିୟୋ, ଅତ୍ଥି ନୀଓ୍ୱରଣଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନୀଓ୍ୱରଣିୟୋ।

ଅତ୍ଥି ପରାମାସୋ, ଅତ୍ଥି ନୋ ପରାମାସୋ। ଅତ୍ଥି ପରାମଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରାମଟ୍ଠୋ। ଅତ୍ଥି ପରାମାସସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ପରାମାସଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ପରାମାସୋ ଚେଓ୍ୱ ପରାମଟ୍ଠୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ପରାମଟ୍ଠୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ। ଅତ୍ଥି ପରାମାସଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ପରାମାସଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନଂ, ଅତ୍ଥି ନୋ ଉପାଦାନଂ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦାନିୟୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନଞ୍ଚେଓ୍ୱ ଉପାଦାନିୟୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନିୟୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନଞ୍ଚେଓ୍ୱ ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚ , ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୌପାଦାନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିୟୋ।

ଅତ୍ଥି କିଲେସୋ, ଅତ୍ଥି ନୋ କିଲେସୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠୋ। ଅତ୍ଥି କିଲେସସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି କିଲେସଓ୍ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି କିଲେସୋ ଚେଓ୍ୱ ସଂକିଲେସିକୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ସଂକିଲେସିକୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ। ଅତ୍ଥି କିଲେସୋ ଚେଓ୍ୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠୋ ଚେଓ୍ୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ। ଅତ୍ଥି କିଲେସୋ ଚେଓ୍ୱ କିଲେସସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚ, ଅତ୍ଥି

କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେଓ ନୋ ଚ କିଲେସୋ। ଅତ୍ଥି କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ।

ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୋ। ଅତ୍ଥି ସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିଚାରୋ। ଅତ୍ଥି ସପ୍ପୀତିକୋ , ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପୀତିକୋ। ଅତ୍ଥି ପୀତିସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ନ ପୀତିସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ନ ସୁଖସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ନ କାମାୱଚରୋ। ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ନ ରୂପାୱଚରୋ। ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଅରୂପାୱଚରୋ। ଅତ୍ଥି ପରିଯାପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ନିଯ୍ୟାନିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯ୍ୟାନିକୋ। ଅତ୍ଥି ନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯତୋ। ଅତ୍ଥି ସଉତ୍ତରୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁତ୍ତରୋ। ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୯୫। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଦୁକମୂଲକଂ।

୯୬। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ।

୯୭। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୯୮। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୯୯। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ତିକମୂଲକଂ।

୧୦୦। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ଯାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୦୧। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୦୨। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୦୩। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୦୪। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୦୫। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୦୬। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଲୋକିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଲୋକୁତ୍ତରୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ପୀତିସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୦୭। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ, ଅତ୍ଥି କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୦୮। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆସୱୋ, ଅତ୍ଥି ନୋ ଆସୱୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୦୯। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାସୱୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମୀ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୧୦। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୧୧। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆସୱୋ ଚେୱ ସାସୱୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ସାସୱୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୧୨। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୧୩। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସୱୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହୀନୋ, ଅତ୍ଥି ମଜ୍ଝିମୋ, ଅତ୍ଥି ପଣୀତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୧୪। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନଂ, ଅତ୍ଥି ନୋ ସଂଯୋଜନଂ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ସମ୍ମତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୧୫। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂଯୋଜନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତି…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୧୬। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦୀ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୧୭। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂଯୋଜନିଯୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନିଯୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନଂ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅତୀତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୧୮। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନଂ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୧୯। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୨୦। ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୋ, ଅତ୍ଥି ନୋ ଗନ୍ଥୋ।

ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଉଭତୋୱଡ୍ଢକଂ।

ସତ୍ତୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ; ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅପରୋପି ସତ୍ତୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ; ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ; ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ; ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା। ଏୱଂ ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅପରୋପି ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ; ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ; ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା। ଏୱଂ ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ତିଂସତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା …ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା। ଏୱଂ ତିଂସତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ବହୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା। ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅପରୋପି ବହୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ …ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା। ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୫। ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ

୧୨୧। ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ।

ଚତୁବ୍ବିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିୟାପନ୍ନୋ।

ପଞ୍ଚୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଏୱଂ ପଞ୍ଚୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଛବ୍ବିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ। ଏୱଂ ଛବ୍ବିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ସତ୍ତୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତଂ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସହଗତଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ । ଏୱଂ ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ନୱୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଅତ୍ଥି କୁସଲଂ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲଂ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତଂ। ଏୱଂ ନୱୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତଂ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସହଗତଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଅତ୍ଥି କୁସଲଂ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲଂ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତଂ। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୨୨। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିୟୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ , ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ। ଅତ୍ଥି ପୀତିସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଆଚୟଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚୟଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ନେୱାଚୟଗାମିନାପଚୟଗାମୀ। ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖୋ। ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣୋ। ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣୋ। ଅତ୍ଥି ହୀନୋ, ଅତ୍ଥି ମଜ୍ଝିମୋ, ଅତ୍ଥି ପଣୀତୋ। ଅତ୍ଥି ମିଚ୍ଛତ୍ତନିୟତୋ, ଅତ୍ଥି ସମ୍ମତ୍ତନିୟତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିୟତୋ। ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତି। ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦୀ। ଅତ୍ଥି ଅତୀତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣୋ। ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧୋ। ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୨୩। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ ଅହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଲୋକିୟୋ, ଅତ୍ଥି ଲୋକୁତ୍ତରୋ। ଅତ୍ଥି କେନଚି ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ, ଅତ୍ଥି କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ। ଅତ୍ଥି ସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାସୱୋ। ଅତ୍ଥି

ଆସଓସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ , ଅତ୍ଥି ଆସଓୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଆସଓୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଆସଓୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସୱୋ। ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂଯୋଜନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ , ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯୋ।

ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅଗନ୍ଥନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୋଘନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଓଘନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୋଘନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଯୋଗନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅଯୋଗନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଯୋଗସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ । ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଯୋଗନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଯୋଗନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୀୱରଣିଯୋ। ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀୱରଣିଯୋ, ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୀୱରଣିଯୋ।

ଅତ୍ଥି ପରାମଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରାମଟ୍ଠୋ। ଅତ୍ଥି ପରାମାସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦାନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୌପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିଯୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠୋ। ଅତ୍ଥି କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ , ଅତ୍ଥି ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ। ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ।

ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୋ। ଅତ୍ଥି ସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିଚାରୋ। ଅତ୍ଥି ସପ୍ପୀତିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପୀତିକୋ। ଅତ୍ଥି ପୀତିସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ନ ପୀତିସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ନ ସୁଖସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ। ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ , ଅତ୍ଥି ନ କାମାୱଚରୋ। ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ନ ରୂପାୱଚରୋ। ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ନ ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ପରିଯାପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ। ଅତ୍ଥି ନିଯ୍ୟାନିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯ୍ୟାନିକୋ। ଅତ୍ଥି ନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯତୋ। ଅତ୍ଥି ସୌତ୍ତରୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁତ୍ତରୋ। ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ଯାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୨୪। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଦୁକମୂଲକଂ।

୧୨୫। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ଯାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୨୬। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୨୭। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୨୮। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ସରଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅରଣୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ତିକମୂଲକଂ।

୧୨୯। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୩୦। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୩୧। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁଅହେତୁକୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୩୨। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଲୋକିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଲୋକୁତ୍ତରୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୩୩। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ, ଅତ୍ଥି କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୩୪। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାସୱୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୩୫। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ପୀତିସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୩୬। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସୱୋ, ଅତ୍ଥି ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସୱୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୩୭। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅସଂଯୋଜନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୩୮। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଆଚଯଗାମୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚଯଗାମୀ , ଅତ୍ଥି ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମୀ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୩୯। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖୋ, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୪୦। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅଗନ୍ଥନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୪୧। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୪୨। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହୀନୋ, ଅତ୍ଥି ମଜ୍ଝିମୋ, ଅତ୍ଥି ପଣୀତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୪୩। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଓଘନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୋଘନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ସମ୍ମତ୍ତନିଯତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନିଯତୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ।

୧୪୪। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଓଘସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତି…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୪୫। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଓଘନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୋଘନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନୋ, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦୀ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୪୬। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଯୋଗନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅଯୋଗନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅତୀତୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୪୭। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଯୋଗସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୪୮। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଯୋଗନିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଯୋଗନିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୪୯। ଏକୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ଦୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ନୀୱରଣିଯୋ, ଅତ୍ଥି ଅନୀୱରଣିଯୋ।

ତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ…ପେ…। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଉଭତୋୱଡ୍ଢକଂ।

ସତ୍ତୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅପରୋପି ସତ୍ତୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ; ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ , ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ। ଏୱଂ ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ।

ଅପରୋପି ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ; ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ; ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ। ଏୱଂ ଚତୁୱୀସତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ତିଂସତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା …ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ , ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ। ଏୱଂ ତିଂସତିୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ବହୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା …ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ। ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅପରୋପି ବହୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ସୋତସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… କାଯସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା…ପେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅତ୍ଥି ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ…ପେ… ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣୋ, ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅପରିଯାପନ୍ନୋ; ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ। ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୩। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୧୫୦। ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା – ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

୧୫୧। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୧୫୨। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅବ୍ୟାକତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା କୁସଲା, ସିଯା ଅକୁସଲା, ସିଯା ଅବ୍ୟାକତା। ଦ୍ୱେ ଖନ୍ଧା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି, ‘‘ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି, ‘‘ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ । ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା।

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ସିଯା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ସିଯା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ’’ତିପି, ‘‘ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ’’ତିପି, ‘‘ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ’’ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ପୀତିସହଗତୋ’’ତିପି, ‘‘ସୁଖସହଗତୋ’’ତିପି, ‘‘ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ’’ତିପି। ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ପୀତିସହଗତୋ ନ ସୁଖସହଗତୋ ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ପୀତିସହଗତୋ’’ତି। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପୀତିସହଗତା’’ତିପି, ‘‘ସୁଖସହଗତା’’ତିପି, ‘‘ଉପେକ୍ଖାସହଗତା’’ତିପି।

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ

ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମୀ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଆଚଯଗାମିନୋ, ସିଯା ଅପଚଯଗାମିନୋ, ସିଯା ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୋ। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସେକ୍ଖା, ସିଯା ଅସେକ୍ଖା, ସିଯା ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ପରିତ୍ତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ପରିତ୍ତା, ସିଯା ମହଗ୍ଗତା, ସିଯା ଅପ୍ପମାଣା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅନାରମ୍ମଣୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା''ତିପି , ''ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା''ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ମଜ୍ଝିମୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ହୀନା, ସିଯା ମଜ୍ଝିମା, ସିଯା ପଣୀତା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅନିଯତୋ । ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ସମ୍ମତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା।

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅନାରମ୍ମଣୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ସିଯା ମଗ୍ଗହେତୁକା, ସିଯା ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ମଗ୍ଗହେତୁକା''ତିପି , ''ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ''ତିପି; ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୋ; ସିଯା ଅତୀତା, ସିଯା ଅନାଗତା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅନାରମ୍ମଣୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଅତୀତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାଗତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଅତୀତାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ଅନାଗତାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା''ତିପି; ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅନାରମ୍ମଣୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା''ତିପି। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ସନିଦସ୍ସନସପ୍ପଟିଘୋ, ସିଯା ଅନିଦସ୍ସନସପ୍ପଟିଘୋ, ସିଯା ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘୋ।

୨ । ଦୁକଂ

୧୫୩। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ନ ହେତୂ। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ହେତୁ, ସିଯା ନ ହେତୁ। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅହେତୁକୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସହେତୁକା, ସିଯା ଅହେତୁକା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ''ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକୋ ଚା''ତିପି, ''ସହେତୁକୋ ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତିପି। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚା''ତି, ସିଯା ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକୋ ଚ, ସିଯା ସହେତୁକୋ ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ''ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକୋ ଚା''ତିପି, ''ସହେତୁକୋ ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ''ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚା''ତିପି, ''ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତିପି। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା''ତି, ସିଯା ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚ, ସିଯା ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ''ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚା''ତିପି, ''ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ହେତୁ ଅହେତୁକୋ । ତଯୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ନ ହେତୂ ସହେତୁକା, ସିଯା ନ ହେତୂ ଅହେତୁକା। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ନ ହେତୁ ସହେତୁକୋ, ସିଯା ନ ହେତୁ ଅହେତୁକୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ''ନ ହେତୁ ସହେତୁକୋ''ତିପି, ''ନ ହେତୁ ଅହେତୁକୋ''ତିପି।

ସପ୍ପଚ୍ଚଯା, ସଙ୍ଖତା।

ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ଅନିଦସ୍ସନା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ସନିଦସ୍ସନୋ, ସିଯା ଅନିଦସ୍ସନୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ଅପ୍ପଟିଘା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ସପ୍ପଟିଘୋ, ସିଯା ଅପ୍ପଟିଘୋ। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ରୂପଂ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ଅରୂପା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଲୋକିଯୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଲୋକିଯା, ସିଯା ଲୋକୁତ୍ତରା; କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା।

ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ନୋ ଆସୱା। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ଆସୱୋ, ସିଯା ନୋ ଆସୱୋ। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସାସୱୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସାସୱା, ସିଯା ଅନାସୱା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ''ଆସୱୋ ଚେୱ ସାସୱୋ ଚା''ତି, ସାସୱୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚା''ତି, ସିଯା ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା''ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ଆସୱୋ ଚେୱ ସାସୱୋ ଚ, ସିଯା ସାସୱୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ''ଆସୱୋ ଚେୱ ସାସୱୋ ଚା''ତିପି, ''ସାସୱୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ''ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ''ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚା''ତିପି, ''ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ''ତିପି। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା''ତି, ସିଯା ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା''ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚ, ସିଯା ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ''ଆସୱୋ ଚେୱ

ଆସଓସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ଆସଓସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ଆସଓ୍ୱୋ’’ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଆସଓଓିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସଓ୍ୱୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଆସଓଓିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସଓ୍ୱା, ସିଯା ଆସଓଓିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସଓ୍ୱା, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ଆସଓଓିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସଓ୍ୱା’’ତିପି, ‘‘ଆସଓଓିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସଓ୍ୱା’’ତିପି।

ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ନୋ ସଂଯୋଜନା। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ସଂଯୋଜନଂ, ସିଯା ନୋ ସଂଯୋଜନଂ। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଂଯୋଜନିଯୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସଂଯୋଜନିଯା, ସିଯା ଅସଂଯୋଜନିଯା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଂଯୋଜନଓିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ସଂଯୋଜନଓିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ଓତ୍ତବ୍ଦୋ – ‘‘ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେଓ ସଂଯୋଜନିଯୋ ଚା’’ତି, ‘‘ସଂଯୋଜନିଯୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନଂ’’। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ସଂଯୋଜନା ଚେଓ ସଂଯୋଜନିଯା ଚା’’ତି, ସିଯା ସଂଯୋଜନିଯା ଚେଓ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନା, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ସଂଯୋଜନିଯା ଚେଓ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନା’’ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେଓ ସଂଯୋଜନିଯୋ ଚ, ସିଯା ସଂଯୋଜନିଯୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନଂ, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦୋ – ‘‘ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେଓ ସଂଯୋଜନିଯୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂଯୋଜନିଯୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନ’’ନ୍ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ଓତ୍ତବ୍ଦୋ – ‘‘ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେଓ ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନ’’ନ୍ତିପି। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ସଂଯୋଜନା ଚେଓ ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିଯା ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେଓ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନା, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେଓ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନା’’ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେଓ ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚ, ସିଯା ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନଂ, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦୋ – ‘‘ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେଓ ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନ’’ନ୍ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଂଯୋଜନଓିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସଂଯୋଜନଓିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯା, ସିଯା ସଂଯୋଜନଓିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯା, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ସଂଯୋଜନଓିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯା’’ତିପି, ‘‘ସଂଯୋଜନଓିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯା’’ତିପି।

ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ନୋ ଗନ୍ଥା। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନୋ ଗନ୍ଥୋ। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଗନ୍ଥନିଯୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଗନ୍ଥନିଯା, ସିଯା ଅଗନ୍ଥନିଯା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଗନ୍ଥଓିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଗନ୍ଥଓିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ଓତ୍ତବ୍ଦୋ – ‘‘ଗନ୍ଥୋ ଚେଓ ଗନ୍ଥନିଯୋ ଚା’’ତି, ‘‘ଗନ୍ଥନିଯୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ’’। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ଗନ୍ଥା ଚେଓ ଗନ୍ଥନିଯା ଚା’’ତି, ସିଯା ଗନ୍ଥନିଯା ଚେଓ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ଗନ୍ଥନିଯା ଚେଓ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା’’ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ଗନ୍ଥୋ ଚେଓ ଗନ୍ଥନିଯୋ ଚ, ସିଯା ଗନ୍ଥନିଯୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦୋ – ‘‘ଗନ୍ଥୋ ଚେଓ ଗନ୍ଥନିଯୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥନିଯୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ’’ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ଓତ୍ତବ୍ଦୋ – ‘‘ଗନ୍ଥୋ ଚେଓ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ’’ତିପି। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ଗନ୍ଥା ଚେଓ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିଯା ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେଓ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେଓ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା’’ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ଗନ୍ଥୋ ଚେଓ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚ, ସିଯା ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦୋ – ‘‘ଗନ୍ଥୋ ଚେଓ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ’’ତି ପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଗନ୍ଥଓିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଗନ୍ଥଓିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯା , ସିଯା ଗନ୍ଥଓିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯା, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ଗନ୍ଥଓିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥଓିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯା’’ତିପି।

ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ଯୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀଓରଣା। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ନୀଓରଣଂ, ସିଯା ନୋ ନୀଓରଣଂ। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନୀଓରଣିଯୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ନୀଓରଣିଯା, ସିଯା ଅନୀଓରଣିଯା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନୀଓରଣଓିପ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ନୀଓରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ନୀଓରଣଓିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ଓତ୍ତବ୍ଦୋ – ‘‘ନୀଓରଣଞ୍ଚେଓ ନୀଓରଣିଯୋ ଚା’’ତି, ‘‘ନୀଓରଣିଯୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ନୀଓରଣଂ’’। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ନୀଓରଣା ଚେଓ ନୀଓରଣିଯା ଚା’’ତି, ସିଯା ନୀଓରଣିଯା ଚେଓ ନୋ ଚ ନୀଓରଣା, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ନୀଓରଣିଯା ଚେଓ ନୋ ଚ ନୀଓରଣା’’ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ନୀଓରଣଞ୍ଚେଓ ନୀଓରଣିଯୋ ଚ, ସିଯା ନୀଓରଣିଯୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ନୀଓରଣଂ, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦୋ – ‘‘ନୀଓରଣଞ୍ଚେଓ ନୀଓରଣିଯୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ନୀଓରଣିଯୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ନୀଓରଣ’’ନ୍ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ଓତ୍ତବ୍ଦୋ – ‘‘ନୀଓରଣଞ୍ଚେଓ ନୀଓରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ନୀଓରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ନୀଓରଣ’’ନ୍ତିପି। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ନୀଓରଣା ଚେଓ ନୀଓରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିଯା ନୀଓରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେଓ ନୋ ଚ ନୀଓରଣା, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ନୀଓରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେଓ ନୋ ଚ ନୀଓରଣା’’ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ନୀଓରଣଞ୍ଚେଓ ନୀଓରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚ, ସିଯା ନୀଓରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ନୀଓରଣଂ, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦୋ – ‘‘ନୀଓରଣଞ୍ଚେଓ ନୀଓରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ନୀଓରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେଓ ନୋ ଚ ନୀଓରଣ’’ନ୍ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନୀଓରଣଓିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀଓରଣିଯୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ନୀଓରଣଓିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀଓରଣିଯା, ସିଯା ନୀଓରଣଓିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୀଓରଣିଯା, ସିଯା ନ ଓତ୍ତବ୍ଦା – ‘‘ନୀଓରଣଓିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀଓରଣିଯା’’ତିପି, ‘‘ନୀଓରଣଓିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୀଓରଣିଯା’’ତିପି।

ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ନୋ ପରାମାସା। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା ପରାମାସୋ, ସିୟା ନୋ ପରାମାସୋ। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ପରାମଟ୍ଠୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିୟା ପରାମଟ୍ଠା, ସିୟା ଅପରାମଟ୍ଠା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ସିୟା ପରାମାସସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା ପରାମାସସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ସିୟା ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ପରାମାସସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ’’ତିପି, ‘‘ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ’’ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ପରାମାସୋ ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠୋ ଚା’’ତି, ‘‘ପରାମଟ୍ଠୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ’’। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରାମାସା ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠା ଚା’’ତି, ସିୟା ପରାମଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରାମଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସା’’ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା ପରାମାସୋ ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠୋ ଚ, ସିୟା ପରାମଟ୍ଠୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ପରାମାସୋ ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ପରାମଟ୍ଠୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ’’ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିୟା ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା, ସିୟା ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠା , ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା’’ତିପି, ‘‘ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠା’’ତିପି।

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅନାରମ୍ମଣୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସାରମ୍ମଣା। ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ଚିତ୍ତଂ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ନୋ ଚିତ୍ତା। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ଚେତସିକା। ଦ୍ୱେ ଖନ୍ଧା ଅଚେତସିକା। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ଚିତ୍ତସମ୍ପୟୁତ୍ତା । ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଚିତ୍ତୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ଚିତ୍ତେନ ସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ’’ତିପି, ‘‘ଚିତ୍ତେନ ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ’’ତିପି। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଚିତ୍ତୱିସଂସଟ୍ଠୋ। ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ଚିତ୍ତେନ ସଂସଟ୍ଠୋ’’ତିପି, ‘‘ଚିତ୍ତେନ ୱିସଂସଟ୍ଠୋ’’ତିପି। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା। ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ନୋ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନୋ। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନୋ, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନୋ। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ। ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ନୋ ଚିତ୍ତସହଭୂ। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା ଚିତ୍ତସହଭୂ, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସହଭୂ। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ନୋ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା। ଦ୍ୱେ ଖନ୍ଧା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ। ଦ୍ୱେ ଖନ୍ଧା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଦ୍ୱେ ଖନ୍ଧା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ।

ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକୋ। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ବାହିରା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତିକୋ, ସିୟା ବାହିରୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ନୋ ଉପାଦା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା ଉପାଦା, ସିୟା ନୋ ଉପାଦା, ସିୟା ଉପାଦିନ୍ନା, ସିୟା ଅନୁପାଦିନ୍ନା। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ନୋ ଉପାଦାନା। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା ଉପାଦାନଂ, ସିୟା ନୋ ଉପାଦାନଂ। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଉପାଦାନିୟୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିୟା ଉପାଦାନିୟା, ସିୟା ଅନୁପାଦାନିୟା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିୟା ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନିୟୋ ଚା’’ତି, ‘‘ଉପାଦାନିୟୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ’’। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନିୟା ଚା’’ତି, ସିୟା ଉପାଦାନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା’’ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନିୟୋ ଚ, ସିୟା ଉପାଦାନିୟୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନିୟୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନିୟୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ’’ନ୍ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ’’ନ୍ତିପି। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନା ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିୟା ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା’’ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚ, ସିୟା ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ’’ନ୍ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୌପାଦାନିୟୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୌପାଦାନିୟା, ସିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିୟା , ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୌପାଦାନିୟା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିୟା’’ତିପି।

ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ନୋ କିଲେସା। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା କିଲେସୋ, ସିୟା ନୋ କିଲେସୋ। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଂକିଲେସିକୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିୟା ସଂକିଲେସିକା , ସିୟା ଅସଂକିଲେସିକା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅସଂକିଲିଟ୍ଠୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିୟା ସଂକିଲିଟ୍ଠା, ସିୟା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ କିଲେସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିୟା କିଲେସସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା କିଲେସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲେସିକୋ ଚା’’ତି, ‘‘ସଂକିଲେସିକୋ ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲେସିକା ଚା’’ତି, ସିୟା ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିୟା କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲେସିକୋ ଚ, ସିୟା ସଂକିଲେସିକୋ ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲେସିକୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂକିଲେସିକୋ ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂକିଲିଟ୍ଠୋ ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତିପି। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚା’’ତି, ସିୟା ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା –

‘‘ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠୋ ଚ, ସିଯା ସଂକିଲିଟ୍ଠୋ ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂକିଲିଟ୍ଠୋ ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତିପି।

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତିପି। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିଯା କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତି। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚ, ସିଯା କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚା’’ତିପି, ‘‘କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତିପି। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକା , ସିଯା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକା’’ତିପି, ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକା’’ତିପି।

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବୋ । ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅୱିତକ୍କୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସୱିତକ୍କା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅୱିଚାରୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିଚାରା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅପ୍ପୀତିକୋ, ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସପ୍ପୀତିକା, ସିଯା ଅପ୍ପୀତିକା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ପୀତିସହଗତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ନ ପୀତିସହଗତା। ଦ୍ୱେ ଖନ୍ଧା ନ ସୁଖସହଗତା। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ନ ସୁଖସହଗତା। ଦ୍ୱେ ଖନ୍ଧା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା।

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମାୱଚରୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା କାମାୱଚରା, ସିଯା ନ କାମାୱଚରା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ରୂପାୱଚରୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ରୂପାୱଚରା, ସିଯା ନ ରୂପାୱଚରା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ଅରୂପାୱଚରୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଅରୂପାୱଚରା, ସିଯା ନ ଅରୂପାୱଚରା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ପରିଯାପନ୍ନୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅନିଯ୍ୟାନିକୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ନିଯ୍ୟାନିକା, ସିଯା ଅନିଯ୍ୟାନିକା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅନିଯତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଉତ୍ତରୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସଉତ୍ତରା, ସିଯା ଅନୁତ୍ତରା। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅରଣୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସରଣା, ସିଯା ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ଖନ୍ଧୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। ଆଯତନୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ

୧୫୪। ଦ୍ୱାଦସାଯତନାନି – ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ରୂପାଯତନଂ, ସୋତାଯତନଂ, ସଦ୍ଦାଯତନଂ, ଘାନାଯତନଂ, ଗନ୍ଧାଯତନଂ, ଜିୱ୍ହାଯତନଂ, ରସାଯତନଂ, କାଯାଯତନଂ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନଂ, ମନାଯତନଂ, ଧମ୍ମାଯତନଂ।

ଚକ୍ଖୁଂ ଅନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅନତ୍ତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମଂ। ରୂପା ଅନିଚ୍ଚା ଦୁକ୍ଖା ଅନତ୍ତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା। ସୋତଂ ଅନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅନତ୍ତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମଂ। ସଦ୍ଦା ଅନିଚ୍ଚା ଦୁକ୍ଖା ଅନତ୍ତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା। ଘାନଂ ଅନିଚ୍ଚଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅନତ୍ତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମଂ। ଗନ୍ଧା ଅନିଚ୍ଚା ଦୁକ୍ଖା ଅନତ୍ତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା। ଜିୱ୍ହା ଅନିଚ୍ଚା ଦୁକ୍ଖା ଅନତ୍ତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା। ରସା ଅନିଚ୍ଚା ଦୁକ୍ଖା ଅନତ୍ତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା। କାଯୋ ଅନିଚ୍ଚୋ ଦୁକ୍ଖୋ ଅନତ୍ତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ। ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଅନିଚ୍ଚା ଦୁକ୍ଖା ଅନତ୍ତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା। ମନୋ ଅନିଚ୍ଚୋ ଦୁକ୍ଖୋ ଅନତ୍ତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ। ଧମ୍ମା ଅନିଚ୍ଚା ଦୁକ୍ଖା ଅନତ୍ତା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ।

୨। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ

୧୫୫। ଦ୍ୱାଦସାଯତନାନି – ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ସୋତାଯତନଂ, ଘାନାଯତନଂ, ଜିୱ୍ହାଯତନଂ, କାଯାଯତନଂ, ମନାଯତନଂ, ରୂପାଯତନଂ, ସଦ୍ଦାଯତନଂ, ଗନ୍ଧାଯତନଂ, ରସାଯତନଂ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନଂ, ଧମ୍ମାଯତନଂ।

୧୫୬। ତତ୍ଥ କତମଂ ଚକ୍ଖାଯତନଂ? ଯଂ ଚକ୍ଖୁ [ଚକ୍ଖୁଂ (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।) ଧ। ସ। ୫୯୬-୫୯୯] ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ପସାଦୋ ଅତ୍ତଭାୱପରିଯାପନ୍ନୋ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ, ଯେନ ଚକ୍ଖୁନା ଅନିଦସ୍ସନେନ ସପ୍ପଟିଘେନ ରୂପଂ ସନିଦସ୍ସନଂ ସପ୍ପଟିଘଂ ପସ୍ସି ୱା ପସ୍ସତି ୱା ପସ୍ସିସ୍ସତି ୱା ପସ୍ସେ ୱା, ଚକ୍ଖୁମ୍ପେତଂ ଚକ୍ଖାଯତନମ୍ପେତଂ ଚକ୍ଖୁଧାତୁପେସା ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯମ୍ପେତଂ ଲୋକୋପେସୋ ଦ୍ୱାରାପେସା ସମୁଦ୍ଦୋପେସୋ ପଣ୍ଡରମ୍ପେତଂ ଖେତ୍ତମ୍ପେତଂ ୱତ୍ଥୁମ୍ପେତଂ ନେତ୍ତମ୍ପେତଂ ନଯନମ୍ପେତଂ ଓରିମଂ ତୀରମ୍ପେତଂ ସୁଞ୍ଞୋ ଗାମୋପେସୋ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚକ୍ଖାଯତନଂ’’ ।

୧୫୭। ତତ୍ଥ କତମଂ ସୋତାଯତନଂ? ଯଂ ସୋତଂ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ପସାଦୋ ଅତ୍ତଭାୱପରିଯାପନ୍ନୋ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ, ଯେନ ସୋତେନ ଅନିଦସ୍ସନେନ ସପ୍ପଟିଘେନ ସଦ୍ଦଂ ଅନିଦସ୍ସନଂ ସପ୍ପଟିଘଂ ସୁଣି ୱା ସୁଣାତି ୱା ସୁଣିସ୍ସତି ୱା ସୁଣେ ୱା, ସୋତମ୍ପେତଂ ସୋତାଯତନମ୍ପେତଂ ସୋତଧାତୁପେସା ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯମ୍ପେତଂ ଲୋକୋପେସୋ ଦ୍ୱାରାପେସା ସମୁଦ୍ଦୋପେସୋ ପଣ୍ଡରମ୍ପେତଂ ଖେତ୍ତମ୍ପେତଂ ୱତ୍ଥୁମ୍ପେତଂ ଓରିମଂ ତୀରମ୍ପେତଂ ସୁଞ୍ଞୋ ଗାମୋପେସୋ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୋତାଯତନଂ’’।

୧୫୮। ତତ୍ଥ କତମଂ ଘାନାଯତନଂ? ଯଂ ଘାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ପସାଦୋ ଅତ୍ତଭାୱପରିଯାପନ୍ନୋ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ, ଯେନ ଘାନେନ ଅନିଦସ୍ସନେନ ସପ୍ପଟିଘେନ ଗନ୍ଧଂ ଅନିଦସ୍ସନଂ ସପ୍ପଟିଘଂ ଘାଯି ୱା ଘାଯତି ୱା ଘାଯିସ୍ସତି ୱା ଘାଯେ ୱା, ଘାନମ୍ପେତଂ ଘାନାଯତନମ୍ପେତଂ ଘାନଧାତୁପେସା ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯମ୍ପେତଂ ଲୋକୋପେସୋ ଦ୍ୱାରାପେସା ସମୁଦ୍ଦୋପେସୋ ପଣ୍ଡରମ୍ପେତଂ ଖେତ୍ତମ୍ପେତଂ ୱତ୍ଥୁମ୍ପେତଂ ଓରିମଂ ତୀରମ୍ପେତଂ ସୁଞ୍ଞୋ ଗାମୋପେସୋ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଘାନାଯତନଂ’’।

୧୫୯। ତତ୍ଥ କତମଂ ଜିୱ୍ହାଯତନଂ? ଯା ଜିୱ୍ହା ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ପସାଦୋ ଅତ୍ତଭାୱପରିଯାପନ୍ନୋ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ, ଯାଯ ଜିୱ୍ହାଯ ଅନିଦସ୍ସନାଯ ସପ୍ପଟିଘାଯ ରସଂ ଅନିଦସ୍ସନଂ ସପ୍ପଟିଘଂ ସାଯି ୱା ସାଯତି ୱା ସାଯିସ୍ସତି ୱା ସାଯେ ୱା, ଜିୱ୍ହାପେସା ଜିୱ୍ହାଯତନମ୍ପେତଂ ଜିୱ୍ହାଧାତୁପେସା ଜୀୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯମ୍ପେତଂ ଲୋକୋପେସୋ ଦ୍ୱାରାପେସା ସମୁଦ୍ଦୋପେସୋ ପଣ୍ଡରମ୍ପେତଂ ଖେତ୍ତମ୍ପେତଂ ୱତ୍ଥୁମ୍ପେତଂ ଓରିମଂ ତୀରମ୍ପେତଂ ସୁଞ୍ଞୋ ଗାମୋପେସୋ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜିୱ୍ହାଯତନଂ’’।

୧୬୦। ତତ୍ଥ କତମଂ କାଯାଯତନଂ? ଯୋ କାଯୋ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ପସାଦୋ ଅତ୍ତଭାୱପରିଯାପନ୍ନୋ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ, ଯେନ କାଯେନ ଅନିଦସ୍ସନେନ ସପ୍ପଟିଘେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଅନିଦସ୍ସନଂ ସପ୍ପଟିଘଂ ଫୁସି ୱା ଫୁସତି ୱା ଫୁସିସ୍ସତି ୱା ଫୁସେ ୱା, କାଯୋପେସୋ କାଯାଯତନମ୍ପେତଂ କାଯଧାତୁପେସା କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯମ୍ପେତଂ ଲୋକୋପେସୋ ଦ୍ୱାରାପେସା ସମୁଦ୍ଦୋପେସୋ ପଣ୍ଡରମ୍ପେତଂ ଖେତ୍ତମ୍ପେତଂ ୱତ୍ଥୁମ୍ପେତଂ

ଓରିମଂ ତୀରମେ୍ତଂ ସୁଞ୍ଞୋ ଗାମୋପେସୋ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାୟାୟତନଂ’’।

୧୬୧। ତତ୍ଥ କତମଂ ମନାୟତନଂ? ଏକୱିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ।

ଦୁୱିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକଂ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକଂ।

ତିୱିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଅତ୍ଥି କୁସଲଂ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲଂ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତଂ।

ଚତୁବ୍ବିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରଂ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରଂ, ଅତ୍ଥି ଅପରିୟାପନ୍ନଂ।

ପଞ୍ଚୱିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଅତ୍ଥି ସୁଖିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥି ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥି ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ।

ଛବ୍ବିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ। ଏୱଂ ଛବ୍ବିଧେନ ମନାୟତନଂ।

ସତ୍ତୱିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ମନାୟତନଂ।

ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତଂ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସହଗତଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ। ଏୱଂ ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ମନାୟତନଂ।

ନୱୱିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଅତ୍ଥି କୁସଲଂ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲଂ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତଂ। ଏୱଂ ନୱୱିଧେନ ମନାୟତନଂ।

ଦସୱିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତଂ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସହଗତଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଅତ୍ଥି କୁସଲଂ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲଂ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତଂ। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ମନାୟତନଂ।

ଏକୱିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ।

ଦୁୱିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକଂ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକଂ।

ତିୱିଧେନ ମନାୟତନଂ – ଅତ୍ଥି ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ… ପେ…। ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ମନାୟତନଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମନାୟତନଂ’’।

୧୬୨। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପାୟତନଂ? ଯଂ ରୂପଂ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାୟ ୱଣ୍ଣନିଭା ସନିଦସ୍ସନଂ ସପ୍ପଟିଘଂ ନୀଲଂ ପୀତକଂ ଲୋହିତକଂ [ପୀତଂ ଲୋହିତଂ (ସୀ।)] ଓଦାତଂ କାଳକଂ ମଞ୍ଜିଟ୍ଠକଂ [ମଞ୍ଜେଟ୍ଠକଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ହରି ହରିୱଣ୍ଣଂ ଅମ୍ବଙ୍କୁରୱଣ୍ଣଂ ଦୀଘଂ ରସ୍ସଂ ଅଣୁଂ ଥୂଲଂ ୱଟ୍ଟଂ ପରିମଣ୍ଡଲଂ ଚତୁରସ୍ସଂ ଛଳଂସଂ ଅଟ୍ଠଂସଂ ସୋଳସଂସଂ ନିନ୍ନଂ ଥଲଂ ଛାୟା ଆତପୋ ଆଲୋକୋ ଅନ୍ଧକାରୋ ଅବ୍ଭା ମହିକା ଧୂମୋ ରଜୋ ଚନ୍ଦମଣ୍ଡଲସ୍ସ ୱଣ୍ଣନିଭା ସୂରିୟମଣ୍ଡଲସ୍ସ [ସୁରିୟମଣ୍ଡଲସ୍ସ (ସୀ। ସ୍ୟା। କଂ।)] ୱଣ୍ଣନିଭା ତାରକରୂପାନଂ ୱଣ୍ଣନିଭା ଆଦାସମଣ୍ଡଲସ୍ସ ୱଣ୍ଣନିଭା ମଣିସଙ୍ଖମୁତ୍ତୱେଳୁରିୟସ୍ସ ୱଣ୍ଣନିଭା ଜାତରୂପରଜତସ୍ସ ୱଣ୍ଣନିଭା, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାୟ ୱଣ୍ଣନିଭା ସନିଦସ୍ସନଂ ସପ୍ପଟିଘଂ, ଯଂ ରୂପଂ ସନିଦସ୍ସନଂ ସପ୍ପଟିଘଂ ଚକ୍ଖୁନା ଅନିଦସ୍ସନେନ ସପ୍ପଟିଘେନ ପସ୍ସି ୱା ପସ୍ସତି ୱା ପସ୍ସିସ୍ସତି ୱା ପସ୍ସେ ୱା, ରୂପମ୍ପେତଂ ରୂପାୟତନମ୍ପେତଂ ରୂପଧାତୁପେସା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପାୟତନଂ’’।

୧୬୩। ତତ୍ଥ କତମଂ ସଦ୍ଦାୟତନଂ? ଯୋ ସଦ୍ଦୋ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାୟ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ ଭେରିସଦ୍ଦୋ ମୁଦିଙ୍ଗସଦ୍ଦୋ

[ମୁତିଙ୍ଗସଦ୍ଦୋ (ସୀ।)] ସଙ୍ଖସଦ୍ଦୋ ପଣୱସଦ୍ଦୋ ଗୀତସଦ୍ଦୋ ୱାଦିତସଦ୍ଦୋ ସମ୍ମସଦ୍ଦୋ ପାଣିସଦ୍ଦୋ ସତ୍ତାନଂ ନିଗ୍ଘୋସସଦ୍ଦୋ ଧାତୂନଂ ସନ୍ନିଘାତସଦ୍ଦୋ ୱାତସଦ୍ଦୋ ଉଦକସଦ୍ଦୋ ମନୁସ୍ସସଦ୍ଦୋ ଅମନୁସ୍ସସଦ୍ଦୋ, ଯୋ ୱା ପନଞ୍ଞୋପି ଅତ୍ଥି ସଦ୍ଦୋ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ, ଯଂ ସଦ୍ଦଂ ଅନିଦସ୍ସନଂ ସପ୍ପଟିଘଂ ସୋତେନ ଅନିଦସ୍ସନେନ ସପ୍ପଟିଘେନ ସୁଣି ୱା ସୁଣାତି ୱା ସୁଣିସ୍ସତି ୱା ସୁଣେ ୱା, ସଦ୍ଦୋପେସୋ ସଦ୍ଦାଯତନମ୍ପେତଂ ସଦ୍ଦଧାତୁପେସା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଦ୍ଦାଯତନଂ''।

୧୬୪। ତତ୍ଥ କତମଂ ଗନ୍ଧାଯତନଂ? ଯୋ ଗନ୍ଧୋ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ ମୂଲଗନ୍ଧୋ ସାରଗନ୍ଧୋ ତଚଗନ୍ଧୋ ପତ୍ତଗନ୍ଧୋ ପୁପ୍ଫଗନ୍ଧୋ ଫଲଗନ୍ଧୋ ଆମଗନ୍ଧୋ ୱିସ୍ସଗନ୍ଧୋ ସୁଗନ୍ଧୋ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧୋ, ଯୋ ୱା ପନଞ୍ଞୋପି ଅତ୍ଥି ଗନ୍ଧୋ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ , ଯଂ ଗନ୍ଧଂ ଅନିଦସ୍ସନଂ ସପ୍ପଟିଘଂ ଘାନେନ ଅନିଦସ୍ସନେନ ସପ୍ପଟିଘେନ ଘାଯି ୱା ଘାଯତି ୱା ଘାଯିସ୍ସତି ୱା ଘାଯେ ୱା, ଗନ୍ଧୋପେସୋ ଗନ୍ଧାଯତନମ୍ପେତଂ ଗନ୍ଧଧାତୁପେସା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଗନ୍ଧାଯତନଂ''।

୧୬୫। ତତ୍ଥ କତମଂ ରସାଯତନଂ? ଯୋ ରସୋ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ ମୂଲରସୋ ଖନ୍ଧରସୋ ତଚରସୋ ପତ୍ତରସୋ ପୁପ୍ଫରସୋ ଫଲରସୋ ଅମ୍ବିଲଂ ମଧୁରଂ ତିତ୍ତକଂ କଟୁକଂ ଲୋଣିକଂ [ଲପିଲକଂ (ସୀ।), ଲମ୍ପିକଂ (କ। ସୀ।)] ଖାରିକଂ ଲମ୍ବିକଂ କସାୱୋ ସାଦୁ ଅସାଦୁ, ଯୋ ୱା ପନଞ୍ଞୋପି ଅତ୍ଥି ରସୋ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ, ଯଂ ରସଂ ଅନିଦସ୍ସନଂ ସପ୍ପଟିଘଂ ଜିୱ୍ହାଯ ଅନିଦସ୍ସନାଯ ସପ୍ପଟିଘାଯ ସାଯି ୱା ସାଯତି ୱା ସାଯିସ୍ସତି ୱା ସାଯେ ୱା, ରସୋପେସୋ ରସାଯତନମ୍ପେତଂ ରସଧାତୁପେସା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ରସାଯତନଂ''।

୧୬୬। ତତ୍ଥ କତମଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନଂ? ପଥୱୀଧାତୁ ତେଜୋଧାତୁ ୱାଯୋଧାତୁ କକ୍ଖଳଂ ମୁଦୁକଂ ସଣ୍ହଂ ଫରୁସଂ ସୁଖସମ୍ଫସ୍ସଂ ଦୁକ୍ଖସମ୍ଫସ୍ସଂ ଗରୁକଂ ଲହୁକଂ, ଯଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଅନିଦସ୍ସନଂ ସପ୍ପଟିଘଂ କାଯେନ ଅନିଦସ୍ସନେନ ସପ୍ପଟିଘେନ ଫୁସି ୱା ଫୁସତି ୱା ଫୁସିସ୍ସତି ୱା ଫୁସେ ୱା, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୋପେସୋ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନମ୍ପେତଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁପେସା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନଂ''।

୧୬୭। ତତ୍ଥ କତମଂ ଧମ୍ମାଯତନଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଯଞ୍ଚ ରୂପଂ ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘଂ ଧମ୍ମାଯତନପରିଯାପନ୍ନଂ, ଅସଙ୍ଖତା ଚ ଧାତୁ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ। ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ଯାକତୋ…ପେ… ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ। ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ଯାକତୋ…ପେ… ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁ, ଅତ୍ଥି ନ ହେତୁ। ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ଯାକତୋ…ପେ… ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘଂ ଧମ୍ମାଯତନପରିଯାପନ୍ନଂ? ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ…ପେ… କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ''ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘଂ ଧମ୍ମାଯତନପରିଯାପନ୍ନଂ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଅସଙ୍ଖତା ଧାତୁ? ରାଗକ୍ଖଯୋ , ଦୋସକ୍ଖଯୋ, ମୋହକ୍ଖଯୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅସଙ୍ଖତା ଧାତୁ''।

ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଧମ୍ମାଯତନଂ।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୩। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୧୬୮। ଦ୍ୱାଦସାଯତନାନି – ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ରୂପାଯତନଂ, ସୋତାଯତନଂ, ସଦ୍ଦାଯତନଂ, ଘାନାଯତନଂ, ଗନ୍ଧାଯତନଂ, ଜିଵ୍ହାଯତନଂ, ରସାଯତନଂ, କାଯାଯତନଂ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନଂ, ମନାଯତନଂ, ଧମ୍ମାଯତନଂ।

୧୬୯। ଦ୍ୱାଦସନ୍ନଂ ଆଯତନାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୧୭୦। ଦସାଯତନା ଅବ୍ୟାକତା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା କୁସଲା, ସିଯା ଅକୁସଲା, ସିଯା ଅବ୍ୟାକତା। ଦସାଯତନା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା''ତିପି, ''ଦୁକ୍ଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା''ତିପି, ''ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା''ତିପି। ମନାଯତନଂ ସିଯା ସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି, ''ଦୁକ୍ଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି, ''ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି। ଦସାଯତନା ନେଵଵିପାକନଵିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଵିପାକା, ସିଯା ଵିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିଯା ନେଵଵିପାକନଵିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା।

ପଞ୍ଚାଯତନା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ସଦ୍ଦାଯତନଂ ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ। ଚତ୍ତାରୋ ଆଯତନା ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦାନିଯା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା। ଦସାଯତନା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ସିଯା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ସିଯା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ଦସାଯତନା ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାରା। ମନାଯତନଂ ସିଯା ସଵିତକ୍କସଵିଚାରଂ, ସିଯା ଅଵିତକ୍କଵିଚାରମତ୍ତଂ, ସିଯା ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାରଂ। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ସଵିତକ୍କସଵିଚାରଂ, ସିଯା ଅଵିତକ୍କଵିଚାରମତ୍ତଂ, ସିଯା ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାରଂ , ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସଵିତକ୍କସଵିଚାର''ନ୍ତିପି, ''ଅଵିତକ୍କଵିଚାରମତ୍ତ''ନ୍ତିପି, ''ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାର''ନ୍ତିପି। ଦସାଯତନା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ପୀତିସହଗତା''ତିପି, ''ସୁଖସହଗତା''ତିପି, ''ଉପେକ୍ଖାସହଗତା''ତିପି। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ପୀତିସହଗତା''ତିପି, ''ସୁଖସହଗତା''ତିପି, ''ଉପେକ୍ଖାସହଗତା''ତିପି।

ଦସାଯତନା ନେଵ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ନେଵ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବା। ଦସାଯତନା ନେଵ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ନେଵ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଦସାଯତନା ନେଵାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୋ। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଆଚଯଗାମିନୋ, ସିଯା ଅପଚଯଗାମିନୋ, ସିଯା ନେଵାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୋ। ଦସାଯତନା ନେଵସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ସେକ୍ଖା, ସିଯା ଅସେକ୍ଖା , ସିଯା ନେଵସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା। ଦସାଯତନା ପରିତ୍ତା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ପରିତ୍ତା, ସିଯା ମହଗ୍ଗତା, ସିଯା ଅପ୍ପମାଣା। ଦସାଯତନା ଅନାରମ୍ମଣା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା''ତିପି। ଦସାଯତନା ମଜ୍ଝିମା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ହୀନା, ସିଯା ମଜ୍ଝିମା, ସିଯା ପଣୀତା। ଦସାଯତନା ଅନିଯତା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ସମ୍ମତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା।

ଦସାଯତନା ଅନାରମ୍ମଣା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ସିଯା ମଗ୍ଗହେତୁକା, ସିଯା ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ମଗ୍ଗହେତୁକା''ତିପି, ''ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ''ତିପି। ପଞ୍ଚାଯତନା ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୋ, ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ଅନୁପ୍ପନ୍ନା''ତି। ସଦ୍ଦାଯତନଂ ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନଂ, ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଉପ୍ପାଦୀ''ତି। ପଞ୍ଚାଯତନା ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୋ। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନଂ, ସିଯା ଉପ୍ପାଦି, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଉପ୍ପନ୍ନ''ନ୍ତିପି, ''ଅନୁପ୍ପନ୍ନ''ନ୍ତିପି, ''ଉପ୍ପାଦୀ''ତିପି। ଏକାଦସାଯତନା ସିଯା ଅତୀତା, ସିଯା ଅନାଗତା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଅତୀତଂ, ସିଯା ଅନାଗତଂ, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଅତୀତ''ନ୍ତିପି, ''ଅନାଗତ''ନ୍ତିପି, ''ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନ''ନ୍ତିପି। ଦସାଯତନା ଅନାରମ୍ମଣା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଅତୀତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାଗତାରମ୍ମଣା , ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ଅତୀତାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ଅନାଗତାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା''ତିପି; ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା। ଦସାଯତନା

ଅନାରମ୍ମଣା। ଦ୍ୱାୟତନା ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା, ସିୟା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା''ତିପି, ''ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା''ତିପି। ରୂପାୟତନଂ ସନିଦସ୍ସନସପ୍ପଟିଘଂ। ନୱାୟତନା ଅନିଦସ୍ସନସପ୍ପଟିଘା। ଦ୍ୱାୟତନା ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା।

୨। ଦୁକଂ

୧୭୧। ଏକାଦସାୟତନା ନ ହେତୂ। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ହେତୁ, ସିୟା ନ ହେତୁ। ଦସାୟତନା ଅହେତୁକା। ଦ୍ୱାୟତନା ସିୟା ସହେତୁକା, ସିୟା ଅହେତୁକା। ଦସାୟତନା ହେତୁୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦ୍ୱାୟତନା ସିୟା ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ହେତୁୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦସାୟତନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚା''ତିପି, ''ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତିପି। ମନାୟତନଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକଞ୍ଚା''ତି, ସିୟା ସହେତୁକଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସହେତୁକଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତି। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକଞ୍ଚ, ସିୟା ସହେତୁକଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକଞ୍ଚା''ତିପି, ''ସହେତୁକଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତିପି। ଦସାୟତନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତିପି। ମନାୟତନଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚା''ତି, ସିୟା ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତି। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିୟା ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚା''ତିପି, ''ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତିପି। ଦସାୟତନା ନ ହେତୂଅହେତୁକା। ମନାୟତନଂ ସିୟା ନ ହେତୁସହେତୁକଂ, ସିୟା ନ ହେତୁଅହେତୁକଂ। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ନ ହେତୁସହେତୁକଂ, ସିୟା ନ ହେତୁଅହେତୁକଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ନ ହେତୁସହେତୁକ''ନ୍ତିପି, ''ନ ହେତୁଅହେତୁକ''ନ୍ତିପି।

ଏକାଦସାୟତନା ସପ୍ପଚ୍ଚୟା। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ସପ୍ପଚ୍ଚୟଂ, ସିୟା ଅପ୍ପଚ୍ଚୟଂ। ଏକାଦସାୟତନା ସଙ୍ଖତା। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ସଙ୍ଖତଂ, ସିୟା ଅସଙ୍ଖତଂ। ରୂପାୟତନଂ ସନିଦସ୍ସନଂ। ଏକାଦସାୟତନା ଅନିଦସ୍ସନା। ଦସାୟତନା ସପ୍ପଟିଘା। ଦ୍ୱାୟତନା ଅପ୍ପଟିଘା। ଦସାୟତନା ରୂପା। ମନାୟତନଂ ଅରୂପଂ। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ରୂପଂ, ସିୟା ଅରୂପଂ। ଦସାୟତନା ଲୋକିୟା। ଦ୍ୱାୟତନା ସିୟା ଲୋକିୟା, ସିୟା ଲୋକୁତ୍ତରା; କେନଚି ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା।

ଏକାଦସାୟତନା ନୋ ଆସୱା। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ଆସୱୋ, ସିୟା ନୋ ଆସୱୋ। ଦସାୟତନା ସାସୱା। ଦ୍ୱାୟତନା ସିୟା ସାସୱା, ସିୟା ଅନାସୱା। ଦସାୟତନା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦ୍ୱାୟତନା ସିୟା ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦସାୟତନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚା''ତି, ''ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା''। ମନାୟତନଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଆସୱୋ ଚେୱ ସାସୱଞ୍ଚା''ତି, ସିୟା ସାସୱଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସାସୱଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ''ତି। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ଆସୱୋ ଚେୱ ସାସୱଞ୍ଚ, ସିୟା ସାସୱଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଆସୱୋ ଚେୱ ସାସୱଞ୍ଚା''ତିପି, ''ସାସୱଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ''ତିପି। ଦସାୟତନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା''ତିପି। ମନାୟତନଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚା''ତି, ସିୟା ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ''ତି। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିୟା ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚା''ତିପି, ''ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ''ତିପି। ଦସାୟତନା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସାସୱା। ଦ୍ୱାୟତନା ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସାସୱା, ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନାସୱା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସାସୱା''ତିପି, ''ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନାସୱା''ତିପି।

ଏକାଦସାୟତନା ନୋ ସଂୟୋଜନା। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ସଂୟୋଜନଂ, ସିୟା ନୋ ସଂୟୋଜନଂ। ଦସାୟତନା ସଂୟୋଜନିୟା। ଦ୍ୱାୟତନା ସିୟା ସଂୟୋଜନିୟା, ସିୟା ଅସଂୟୋଜନିୟା। ଦସାୟତନା ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦ୍ୱାୟତନା ସିୟା ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦସାୟତନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂୟୋଜନା ଚେୱ ସଂୟୋଜନିୟା ଚା''ତି, ସଂୟୋଜନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନା। ମନାୟତନଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂୟୋଜନିୟଞ୍ଚା''ତି, ସିୟା ସଂୟୋଜନିୟଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସଂୟୋଜନିୟଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନ''ନ୍ତି। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂୟୋଜନିୟଞ୍ଚ, ସିୟା ସଂୟୋଜନିୟଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂୟୋଜନିୟ''ନ୍ତିପି, ''ସଂୟୋଜନିୟଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନ''ନ୍ତିପି। ଦସାୟତନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂୟୋଜନା ଚେୱ ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନା''ତିପି। ମନାୟତନଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚା''ତି, ସିୟା ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ

ସଂଯୋଜନ''ନ୍ତି। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେଵ ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିଯା ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେଵ ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା''ତିପି, ''ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନ''ନ୍ତିପି। ଦସାଯତନା ସଂଯୋଜନଵିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯା । ଦ୍ଵାଯତନା ସିଯା ସଂଯୋଜନଵିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯା, ସିଯା ସଂଯୋଜନଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯା, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂଯୋଜନଵିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯା''ତିପି, ''ସଂଯୋଜନଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯା''ତିପି।

ଏକାଦସାଯତନା ନୋ ଗନ୍ଥା। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନୋ ଗନ୍ଥୋ। ଦସାଯତନା ଗନ୍ଥନିଯା। ଦ୍ଵାଯତନା ସିଯା ଗନ୍ଥନିଯା, ସିଯା ଅଗନ୍ଥନିଯା। ଦସାଯତନା ଗନ୍ଥଵିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦ୍ଵାଯତନା ସିଯା ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଗନ୍ଥଵିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦସାଯତନା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ଗନ୍ଥା ଚେଵ ଗନ୍ଥନିଯା ଚା''ତି, ଗନ୍ଥନିଯା ଚେଵ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା। ମନାଯତନଂ ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଗନ୍ଥୋ ଚେଵ ଗନ୍ଥନିଯଞ୍ଚା''ତି, ସିଯା ଗନ୍ଥନିଯଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଗନ୍ଥନିଯଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ''ତି। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଗନ୍ଥୋ ଚେଵ ଗନ୍ଥନିଯଞ୍ଚ, ସିଯା ଗନ୍ଥନିଯଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଗନ୍ଥୋ ଚେଵ ଗନ୍ଥନିଯଞ୍ଚା''ତିପି, ''ଗନ୍ଥନିଯଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ''ତିପି। ଦସାଯତନା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ଗନ୍ଥା ଚେଵ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେଵ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା''ତିପି। ମନାଯତନଂ ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଗନ୍ଥୋ ଚେଵ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା''ତି, ସିଯା ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ''ତି। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଗନ୍ଥୋ ଚେଵ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିଯା ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଗନ୍ଥୋ ଚେଵ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା''ତିପି, ''ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ''ତିପି। ଦସାଯତନା ଗନ୍ଥଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯା। ଦ୍ଵାଯତନା ସିଯା ଗନ୍ଥଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯା, ସିଯା ଗନ୍ଥଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯା, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ଗନ୍ଥଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯା''ତିପି, ''ଗନ୍ଥଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯା''ତିପି।

ଏକାଦସାଯତନା ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ଯୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀଵରଣା। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ନୀଵରଣଂ, ସିଯା ନୋ ନୀଵରଣଂ। ଦସାଯତନା ନୀଵରଣିଯା। ଦ୍ଵାଯତନା ସିଯା ନୀଵରଣିଯା, ସିଯା ଅନୀଵରଣିଯା। ଦସାଯତନା ନୀଵରଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦ୍ଵାଯତନା ସିଯା ନୀଵରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ନୀଵରଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦସାଯତନା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ନୀଵରଣା ଚେଵ ନୀଵରଣିଯା ଚା''ତି, ନୀଵରଣିଯା ଚେଵ ନୋ ଚ ନୀଵରଣା। ମନାଯତନଂ ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ନୀଵରଣଞ୍ଚେଵ ନୀଵରଣିଯଞ୍ଚା''ତି , ସିଯା ନୀଵରଣିଯଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ନୀଵରଣଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ନୀଵରଣିଯଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ନୀଵରଣ''ନ୍ତି। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ନୀଵରଣଞ୍ଚେଵ ନୀଵରଣିଯଞ୍ଚ, ସିଯା ନୀଵରଣିଯଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ନୀଵରଣଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ନୀଵରଣଞ୍ଚେଵ ନୀଵରଣିଯଞ୍ଚା''ତିପି, ''ନୀଵରଣିଯଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ନୀଵରଣ''ନ୍ତିପି। ଦସାଯତନା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ନୀଵରଣା ଚେଵ ନୀଵରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ନୀଵରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେଵ ନୋ ଚ ନୀଵରଣା''ତିପି। ମନାଯତନଂ ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ନୀଵରଣଞ୍ଚେଵ ନୀଵରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା''ତି, ସିଯା ନୀଵରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ନୀଵରଣଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ନୀଵରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ନୀଵରଣ''ନ୍ତି। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ନୀଵରଣଞ୍ଚେଵ ନୀଵରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିଯା ନୀଵରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ନୀଵରଣଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ନୀଵରଣଞ୍ଚେଵ ନୀଵରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା''ତିପି, ''ନୀଵରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ନୀଵରଣ''ନ୍ତିପି। ଦସାଯତନା ନୀଵରଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀଵରଣିଯା। ଦ୍ଵାଯତନା ସିଯା ନୀଵରଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀଵରଣିଯା, ସିଯା ନୀଵରଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୀଵରଣିଯା, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ନୀଵରଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀଵରଣିଯା''ତିପି, ''ନୀଵରଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୀଵରଣିଯା''ତିପି।

ଏକାଦସାଯତନା ନୋ ପରାମାସା। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ପରାମାସୋ, ସିଯା ନୋ ପରାମାସୋ। ଦସାଯତନା ପରାମଟ୍ଠା। ଦ୍ଵାଯତନା ସିଯା ପରାମଟ୍ଠା, ସିଯା ଅପରାମଟ୍ଠା। ଦସାଯତନା ପରାମାସଵିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ମନାଯତନଂ ସିଯା ପରାମାସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ପରାମାସଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ପରାମାସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ପରାମାସଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ପରାମାସସମ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି, ''ପରାମାସଵିପ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି। ଦସାଯତନା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ପରାମାସା ଚେଵ ପରାମଟ୍ଠା ଚା''ତି, ''ପରାମଟ୍ଠା ଚେଵ ନୋ ଚ ପରାମାସା''। ମନାଯତନଂ ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ପରାମାସୋ ଚେଵ ପରାମଟ୍ଠଞ୍ଚା''ତି, ସିଯା ପରାମଟ୍ଠଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ପରାମଟ୍ଠଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ''ତି। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ପରାମାସୋ ଚେଵ ପରାମଟ୍ଠଞ୍ଚ, ସିଯା ପରାମଟ୍ଠଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ପରାମାସୋ ଚେଵ ପରାମଟ୍ଠଞ୍ଚା''ତିପି, ''ପରାମଟ୍ଠଞ୍ଚେଵ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ''ତିପି। ଦସାଯତନା ପରାମାସଵିପ୍ପଯୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା। ଦ୍ଵାଯତନା ସିଯା ପରାମାସଵିପ୍ପଯୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା , ସିଯା ପରାମାସଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠା, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବା – ''ପରାମାସଵିପ୍ପଯୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା''ତିପି , ''ପରାମାସଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠା''ତିପି।

ଦସାଯତନା ଅନାରମ୍ମଣା। ମନାଯତନଂ ସାରମ୍ମଣଂ। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ସାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣଂ। ମନାଯତନଂ ଚିତ୍ତଂ। ଏକାଦସାଯତନା ନୋ ଚିତ୍ତା। ଏକାଦସାଯତନା ଅଚେତସିକା। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଚେତସିକଂ, ସିଯା ଅଚେତସିକଂ। ଦସାଯତନା ଚିତ୍ତଵିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ଚିତ୍ତଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ମନାଯତନଂ ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଚିତ୍ତେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି , ''ଚିତ୍ତେନ ଵିପ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି। ଦସାଯତନା ଚିତ୍ତଵିସଂସଟ୍ଠା। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠଂ, ସିଯା ଚିତ୍ତଵିସଂସଟ୍ଠଂ। ମନାଯତନଂ ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ଚିତ୍ତେନ ସଂସଟ୍ଠ''ନ୍ତିପି, ''ଚିତ୍ତେନ ଵିସଂସଟ୍ଠ''ନ୍ତିପି। ଛାଯତନା

ନୋ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା। ଛାଯତନା ସିଯା ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା, ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା। ଏକାଦସାଯତନା ନୋ ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସହଭୂ , ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତସହଭୂ। ଏକାଦସାଯତନା ନୋ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି, ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି। ଏକାଦସାଯତନା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନଂ, ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଏକାଦସାଯତନା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୂ, ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୂ। ଏକାଦସାଯତନା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତି, ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତି।

ଛାଯତନା ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା। ଛାଯତନା ବାହିରା। ନୱାଯତନା ଉପାଦା। ଦ୍ୱାଯତନା ନୋ ଉପାଦା। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଉପାଦା, ସିଯା ନୋ ଉପାଦା। ପଞ୍ଚାଯତନା ଉପାଦିନ୍ନା। ସଦ୍ଦାଯତନଂ ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ। ଛାଯତନା ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନା। ଏକାଦସାଯତନା ନୋ ଉପାଦାନା। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଉପାଦାନଂ, ସିଯା ନୋ ଉପାଦାନଂ। ଦସାଯତନା ଉପାଦାନିଯା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଉପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦାନିଯା। ଦସାଯତନା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦସାଯତନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନା ଚେୱ ଉପାଦାନିଯା ଚା’’ତି, ଉପାଦାନିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା। ମନାଯତନଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନିଯଞ୍ଚା’’ତି, ସିଯା ଉପାଦାନିଯଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଉପାଦାନିଯଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ’’ନ୍ତି। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନିଯଞ୍ଚ, ସିଯା ଉପାଦାନିଯଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନିଯଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନିଯଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ’’ନ୍ତିପି। ଦସାଯତନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନା ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା’’ତିପି। ମନାଯତନଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଉପାଦାନିଯଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତି, ସିଯା ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ’’ନ୍ତି। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିଯା ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ , ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ’’ନ୍ତିପି। ଦସାଯତନା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୌପାଦାନିଯା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତୌପାଦାନିଯା, ସିଯା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୌପାଦାନିଯା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିଯା’’ତିପି।

ଏକାଦସାଯତନା ନୋ କିଲେସା। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା କିଲେସୋ, ସିଯା ନୋ କିଲେସୋ। ଦସାଯତନା ସଂକିଲେସିକା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ସଂକିଲେସିକା, ସିଯା ଅସଂକିଲେସିକା। ଦସାଯତନା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ସଂକିଲିଟ୍ଠା, ସିଯା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠା। ଦସାଯତନା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦସାଯତନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲେସିକା ଚା’’ତି, ‘‘ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’। ମନାଯତନଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲେସିକଞ୍ଚା’’ତି, ସିଯା ସଂକିଲେସିକଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ସଂକିଲେସିକଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତି। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲେସିକଞ୍ଚ, ସିଯା ସଂକିଲେସିକଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲେସିକଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂକିଲେସିକଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତିପି। ଦସାଯତନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତିପି। ମନାଯତନଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚା’’ତି, ସିଯା ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତି। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚ, ସିଯା ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତିପି।

ଦସାଯତନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ନ କିଲେସା’’ତିପି। ମନାଯତନଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତି , ସିଯା କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତି। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିଯା କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତିପି। ଦସାଯତନା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକା, ସିଯା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକା , ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକା’’ତିପି, ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକା’’ତିପି ।

ଦସାଯତନା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା। ଦସାଯତନା ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ଦସାଯତନା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଦସାଯତନା ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଭାୱନାଯ

ପହାତଙ୍କହେତୁକା, ସିଯା ନ ଭାୱନାଯ ପହାତଙ୍କହେତୁକା। ଦସାଯତନା ଅୱିତକ୍କା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ସୱିତକ୍କା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କା। ଦସାଯତନା ଅୱିଚାରା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିଚାରା। ଦସାଯତନା ଅପ୍ପୀତିକା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ସପ୍ପୀତିକା, ସିଯା ଅପ୍ପୀତିକା। ଦସାଯତନା ନ ପୀତିସହଗତା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ନ ପୀତିସହଗତା। ଦସାଯତନା ନ ସୁଖସହଗତା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ନ ସୁଖସହଗତା। ଦସାଯତନା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା।

ଦସାଯତନା କାମାୱଚରା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା କାମାୱଚରା, ସିଯା ନ କାମାୱଚରା। ଦସାଯତନା ନ ରୂପାୱଚରା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ରୂପାୱଚରା, ସିଯା ନ ରୂପାୱଚରା। ଦସାଯତନା ନ ଅରୂପାୱଚରା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଅରୂପାୱଚରା, ସିଯା ନ ଅରୂପାୱଚରା। ଦସାଯତନା ପରିଯାପନ୍ନା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନା। ଦସାଯତନା ଅନିୟ୍ୟାନିକା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ନିୟ୍ୟାନିକା , ସିଯା ଅନିୟ୍ୟାନିକା। ଦସାଯତନା ଅନିଯତା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା। ଦସାଯତନା ସୌତ୍ତରା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ସୌତ୍ତରା, ସିଯା ଅନୁତ୍ତରା। ଦସାଯତନା ଅରଣା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ସରଣା, ସିଯା ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ଆଯତନୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩। ଧାତୁୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ

୧୭୨। ଛ ଧାତୁଯୋ – ପଥୱୀଧାତୁ [ପଠୱୀଧାତୁ (ସୀ। ସ୍ୟା।) ଏୱମୁପରିପି], ଆପୋଧାତୁ, ତେଜୋଧାତୁ, ୱାଯୋଧାତୁ, ଆକାସଧାତୁ, ୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ।

୧୭୩। ତତ୍ଥ କତମା ପଥୱୀଧାତୁ? ପଥୱୀଧାତୁଦ୍ୱଯଂ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା, ଅତ୍ଥି ବାହିରା। ତତ୍ଥ କତମା ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ପଥୱୀଧାତୁ? ଯଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ କକ୍ଖଳଂ ଖରିଗତଂ କକ୍ଖଳତ୍ତଂ କକ୍ଖଳଭାୱୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – କେସା ଲୋମା ନଖା ଦନ୍ତା ତଚୋ ମଂସଂ ନ୍ହାରୁ [ନହାରୁ (ସୀ।)] ଅଟ୍ଠି ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଂ [ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜା (ସୀ।)] ୱକ୍କଂ ହଦଯଂ ଯକନଂ କିଲୋମକଂ ପିହକଂ ପପ୍ଫାସଂ ଅନ୍ତଂ ଅନ୍ତଗୁଣଂ ଉଦରିଯଂ କରୀସଂ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ କକ୍ଖଳଂ ଖରିଗତଂ କକ୍ଖଳତ୍ତଂ କକ୍ଖଳଭାୱୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି 'ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ପଥୱୀଧାତୁ'।

ତତ୍ଥ କତମା ବାହିରା ପଥୱୀଧାତୁ? ଯଂ ବାହିରଂ କକ୍ଖଳଂ ଖରିଗତଂ କକ୍ଖଳତ୍ତଂ କକ୍ଖଳଭାୱୋ ବହିଦ୍ଧା ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଅଯୋ ଲୋହଂ ତିପୁ ସୀସଂ ସଜ୍ଝଂ [ସଜ୍ଝୁ (ସ୍ୟା।)] ମୁତ୍ତା ମଣି ୱେଳୁରିଯୋ ସଙ୍ଖୋ ସିଲା ପୱାଳଂ ରଜତଂ ଜାତରୂପଂ ଲୋହିତଙ୍କୋ [ଲୋହିତଙ୍ଗୋ (ସ୍ୟା। କା।), ଲୋହିତକୋ (?)] ମସାରଗଲ୍ଲଂ ତିଣଂ କଟ୍ଠଂ ସକ୍ଖରା କଠଲଂ [କଥଲଂ (କା।)] ଭୂମି ପାସାଣୋ ପବ୍ବତୋ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ବାହିରଂ କକ୍ଖଳଂ ଖରିଗତଂ କକ୍ଖଳତ୍ତଂ କକ୍ଖଳଭାୱୋ ବହିଦ୍ଧା ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି 'ବାହିରା ପଥୱୀଧାତୁ'। ଯା ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ପଥୱୀଧାତୁ ଯା ଚ ବାହିରା ପଥୱୀଧାତୁ, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଥୱୀଧାତୁ''।

୧୭୪। ତତ୍ଥ କତମା ଆପୋଧାତୁ? ଆପୋଧାତୁଦ୍ୱଯଂ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା, ଅତ୍ଥି ବାହିରା। ତତ୍ଥ କତମା ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ଆପୋଧାତୁ? ଯଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ଆପୋ ଆପୋଗତଂ ସିନେହୋ ସିନେହଗତଂ [ସ୍ନେହୋ ସ୍ନେହଗତଂ (ସ୍ୟା।)] ବନ୍ଧନତ୍ତଂ ରୂପସ୍ସ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ପିତ୍ତଂ ସେମ୍ହଂ ପୁବ୍ବୋ ଲୋହିତଂ ସେଦୋ ମେଦୋ ଅସ୍ସୁ ୱସା ଖେଳୋ ସିଙ୍ଘାଣିକା ଲସିକା ମୁତ୍ତଂ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ଆପୋ ଆପୋଗତଂ ସିନେହୋ ସିନେହଗତଂ ବନ୍ଧନତ୍ତଂ ରୂପସ୍ସ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି 'ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ଆପୋଧାତୁ'।

ତତ୍ଥ କତମା ବାହିରା ଆପୋଧାତୁ? ଯଂ ବାହିରଂ ଆପୋ ଆପୋଗତଂ ସିନେହୋ ସିନେହଗତଂ ବନ୍ଧନତ୍ତଂ ରୂପସ୍ସ ବହିଦ୍ଧା ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ମୂଲରସୋ ଖନ୍ଧରସୋ ତଚରସୋ ପତ୍ତରସୋ ପୁପ୍ଫରସୋ ଫଲରସୋ ଖୀରଂ ଦଧି ସପ୍ପି ନୱନୀତଂ ତେଲଂ ମଧୁ ଫାଣିତଂ ଭୁମ୍ମାନି ୱା ଉଦକାନି ଅନ୍ତଲିକ୍ଖାନି ୱା, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ବାହିରଂ ଆପୋ ଆପୋଗତଂ ସିନେହୋ ସିନେହଗତଂ ବନ୍ଧନତ୍ତଂ ରୂପସ୍ସ ବହିଦ୍ଧା ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି 'ବାହିରା ଆପୋଧାତୁ'। ଯା ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ଆପୋଧାତୁ ଯା ଚ ବାହିରା ଆପୋଧାତୁ, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଆପୋଧାତୁ''।

୧୭୫। ତତ୍ଥ କତମା ତେଜୋଧାତୁ? ତେଜୋଧାତୁଦ୍ୱଯଂ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା, ଅତ୍ଥି ବାହିରା। ତତ୍ଥ କତମା ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ତେଜୋଧାତୁ? ଯଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ତେଜୋ ତେଜୋଗତଂ ଉସ୍ମା ଉସ୍ମାଗତଂ ଉସୁମଂ ଉସୁମଗତଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଯେନ ଚ ସନ୍ତପ୍ପତି ଯେନ ଚ ଜୀରୀଯତି ଯେନ ଚ ପରିଡଯ୍ହତି ଯେନ ଚ ଅସିତପୀତଖାଯିତସାଯିତଂ ସମ୍ମା ପରିଣାମଂ ଗଚ୍ଛତି, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ତେଜୋ ତେଜୋଗତଂ ଉସ୍ମା ଉସ୍ମାଗତଂ ଉସୁମଂ ଉସୁମଗତଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି 'ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ତେଜୋଧାତୁ'।

ତତ୍ଥ କତମା ବାହିରା ତେଜୋଧାତୁ? ଯଂ ବାହିରଂ ତେଜୋ ତେଜୋଗତଂ ଉସ୍ମା ଉସ୍ମାଗତଂ ଉସୁମଂ ଉସୁମଗତଂ ବହିଦ୍ଧା ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – କଟ୍ଠଗ୍ଗି ପଲାଲଗ୍ଗି [ସକଲିକଗ୍ଗି (ସବ୍ବତ୍ଥ)] ତିଣଗ୍ଗି ଗୋମଯଗ୍ଗି ଥୁସଗ୍ଗି ସଙ୍କାରଗ୍ଗି ଇନ୍ଦଗ୍ଗି ଅଗ୍ଗିସନ୍ତାପୋ ସୂରିଯସନ୍ତାପୋ କଟ୍ଠସନ୍ନିଚଯସନ୍ତାପୋ ତିଣସନ୍ନିଚଯସନ୍ତାପୋ ଧଞ୍ଞସନ୍ନିଚଯସନ୍ତାପୋ ଭଣ୍ଡସନ୍ନିଚଯସନ୍ତାପୋ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ବାହିରଂ ତେଜୋ ତେଜୋଗତଂ ଉସ୍ମା ଉସ୍ମାଗତଂ ଉସୁମଂ ଉସୁମଗତଂ ବହିଦ୍ଧା ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି 'ବାହିରା ତେଜୋଧାତୁ'। ଯା ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ତେଜୋଧାତୁ ଯା ଚ ବାହିରା ତେଜୋଧାତୁ, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ତେଜୋଧାତୁ''।

୧୭୬। ତତ୍ଥ କତମା ୱାଯୋଧାତୁ? ୱାଯୋଧାତୁଦ୍ୱଯଂ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା, ଅତ୍ଥି ବାହିରା। ତତ୍ଥ କତମା ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ୱାଯୋଧାତୁ? ଯଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ

ୱାଯୋ ୱାଯୋଗତଂ ଥମ୍ଭିତତ୍ତଂ ରୂପସ୍ସ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ଉଦ୍ଧଙ୍ଗମା ୱାତା ଅଧୋଗମା ୱାତା କୁଚ୍ଛିସଯା ୱାତା କୋଟ୍ଠାସଯା [କୋଟ୍ଠସଯା (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ୱାତା ଅଙ୍ଗମଙ୍ଗାନୁସାରିନୋ ୱାତା ସତ୍ଥକୱାତା ଖୁରକୱାତା ଉପ୍ପଲକୱାତା ଅସ୍ସାସୋ ପସ୍ସାସୋ ଇତି ୱା, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ୱାଯୋ ୱାଯୋଗତଂ ଥମ୍ଭିତତ୍ତଂ ରୂପସ୍ସ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି 'ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ୱାଯୋଧାତୁ'।

ତତ୍ଥ କତମା ବାହିରା ୱାଯୋଧାତୁ? ଯଂ ବାହିରଂ ୱାଯୋ ୱାଯୋଗତଂ ଥମ୍ଭିତତ୍ତଂ ରୂପସ୍ସ ବହିଦ୍ଧା ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ପୁରତ୍ଥିମା ୱାତା ପଚ୍ଛିମା ୱାତା ଉତ୍ତରା ୱାତା ଦକ୍ଖିଣା ୱାତା ସରଜା ୱାତା ଅରଜା ୱାତା ସୀତା ୱାତା ଉଣ୍ହା ୱାତା ପରିତ୍ତା ୱାତା ଅଧିମତ୍ତା ୱାତା କାଳଅୱାତା ୱେରମ୍ଭୱାତା ପକ୍ଖୱାତା ସୁପଣ୍ଣୱାତା ତାଲୱଣ୍ଟୱାତା ୱିଧୂପନୱାତା, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ବାହିରଂ ୱାଯୋ ୱାଯୋଗତଂ ଥମ୍ଭିତତ୍ତଂ ରୂପସ୍ସ ବହିଦ୍ଧା ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି 'ବାହିରା ୱାଯୋଧାତୁ'। ଯା ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ୱାଯୋଧାତୁ ଯା ଚ ବାହିରା ୱାଯୋଧାତୁ, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୁହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱାଯୋଧାତୁ''।

୧୭୭। ତତ୍ଥ କତମା ଆକାସଧାତୁ? ଆକାସଧାତୁଦ୍ୱଯଂ – ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା, ଅତ୍ଥି ବାହିରା। ତତ୍ଥ କତମା ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ଆକାସଧାତୁ? ଯଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ଆକାସୋ ଆକାସଗତଂ ଅଘଂ ଅଘଗତଂ ୱିୱରୋ ୱିୱରଗତଂ ଅସମ୍ଫୁଟ୍ଠଂ ମଂସଲୋହିତେହି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – କଣ୍ଣଚ୍ଛିଦ୍ଦଂ ନାସଚ୍ଛିଦ୍ଦଂ ମୁଖଦ୍ୱାରଂ, ଯେନ ଚ ଅସିତପୀତଖାଯିତସାଯିତଂ ଅଜ୍ଝୋହରତି, ଯତ୍ଥ ଚ ଅସିତପୀତଖାଯିତସାଯିତଂ ସନ୍ତିଟ୍ଠତି, ଯେନ ଚ ଅସିତପୀତଖାଯିତସାଯିତଂ ଅଧୋଭାଗଂ ନିକ୍ଖମତି, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ ଆକାସୋ ଆକାସଗତଂ ଅଘଂ ଅଘଗତଂ ୱିୱରୋ ୱିୱରଗତଂ ଅସମ୍ଫୁଟ୍ଠଂ ମଂସଲୋହିତେହି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପାଦିନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି 'ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ଆକାସଧାତୁ'।

ତତ୍ଥ କତମା ବାହିରା ଆକାସଧାତୁ? ଯଂ ବାହିରଂ ଆକାସୋ ଆକାସଗତଂ ଅଘଂ ଅଘଗତଂ ୱିୱରୋ ୱିୱରଗତଂ ଅସମ୍ଫୁଟ୍ଠଂ ଚତୂହି ମହାଭୂତେହି ବହିଦ୍ଧା ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି 'ବାହିରା ଆକାସଧାତୁ'। ଯା ଚ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ଆକାସଧାତୁ ଯା ଚ ବାହିରା ଆକାସଧାତୁ, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୁହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଆକାସଧାତୁ''।

୧୭୮। ତତ୍ଥ କତମା ୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ''।

ଇମା ଛ ଧାତୁଯୋ।

୧୭୯। ଅପରାପି ଛ ଧାତୁଯୋ – ସୁଖଧାତୁ, ଦୁକ୍ଖଧାତୁ, ସୋମନସ୍ସଧାତୁ, ଦୋମନସ୍ସଧାତୁ, ଉପେକ୍ଖାଧାତୁ, ଅୱିଜ୍ଜାଧାତୁ।

୧୮୦। ତତ୍ଥ କତମା ସୁଖଧାତୁ? ଯଂ କାଯିକଂ ସାତଂ କାଯିକଂ ସୁଖଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସୁଖଧାତୁ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଦୁକ୍ଖଧାତୁ? ଯଂ କାଯିକଂ ଅସାତଂ କାଯିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୁକ୍ଖଧାତୁ''।

ତତ୍ଥ କତମା ସୋମନସ୍ସଧାତୁ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସୋମନସ୍ସଧାତୁ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଦୋମନସ୍ସଧାତୁ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୋମନସ୍ସଧାତୁ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଉପେକ୍ଖାଧାତୁ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଉପେକ୍ଖାଧାତୁ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜାଧାତୁ? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ ଅନଭିସମଯୋ ଅନନୁବୋଧୋ ଅସମ୍ବୋଧୋ ଅପ୍ପଟିୱେଧୋ ଅସଙ୍ଗାହଣା ଅପରିଯୋଗାହଣା

ଅସମପେକ୍ଖନା ଅପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣା ଅପଚ୍ଚକ୍ଖକମ୍ମଂ ଦୁମ୍ମେଜ୍ଝଂ ବାଲ୍ୟଂ ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ମୋହୋ ପମୋହୋ ସମ୍ମୋହୋ ଅୱିଜ୍ଜା ଅୱିଜ୍ଜୋଘୋ ଅୱିଜ୍ଜାଯୋଗୋ ଅୱିଜ୍ଜାନୁସଯୋ ଅୱିଜ୍ଜାପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅୱିଜ୍ଜାଧାତୁ''।

ଇମା ଛ ଧାତୁଯୋ।

୧୮୧। ଅପରାପି ଛ ଧାତୁଯୋ – କାମଧାତୁ, ବ୍ଯାପାଦଧାତୁ, ୱିହିଂସାଧାତୁ, ନେକ୍ଖମ୍ମଧାତୁ, ଅବ୍ଯାପାଦଧାତୁ, ଅୱିହିଂସାଧାତୁ।

୧୮୨। ତତ୍ଥ କତମା କାମଧାତୁ? କାମପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ସଙ୍କପ୍ପୋ ଅପ୍ପନା ବ୍ଯପ୍ପନା ଚେତସୋ ଅଭିନିରୋପନା ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି କାମଧାତୁ। ହେଟ୍ଠତୋ ଅୱୀଚିନିରଯଂ ପରିଯନ୍ତଂ କରିତ୍ୱା ଉପରିତୋ ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀ ଦେୱେ ଅନ୍ତୋ କରିତ୍ୱା ଯଂ ଏତସ୍ମିଂ ଅନ୍ତରେ ଏତ୍ଥାୱଚରା ଏତ୍ଥ ପରିଯାପନ୍ନା ଖନ୍ଧଧାତୁଆଯତନା ରୂପା [ରୂପଂ (ସ୍ଯା।)] ୱେଦନା ସଞ୍ଞା ସଙ୍ଖାରା ୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କାମଧାତୁ''।

ତତ୍ଥ କତମା ବ୍ଯାପାଦଧାତୁ? ବ୍ଯାପାଦପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ବ୍ଯାପାଦଧାତୁ''। ଦସସୁ ୱା ଆଘାତୱତ୍ଥୂସୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଆଘାତୋ ପଟିଘାତୋ ପଟିଘଂ ପଟିୱିରୋଧୋ କୋପୋ ପକୋପୋ ସମ୍ପକୋପୋ ଦୋସୋ ପଦୋସୋ ସମ୍ପଦୋସୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ବ୍ଯାପତ୍ତି ମନୋପଦୋସୋ କୋଧୋ କୁଜ୍ଝନା କୁଜ୍ଝିତତ୍ତଂ ଦୋସୋ ଦୁସ୍ସନା ଦୁସ୍ସିତତ୍ତଂ ବ୍ଯାପତ୍ତି ବ୍ଯାପଜ୍ଜନା ୱିରୋଧୋ ପଟିୱିରୋଧୋ ଚଣ୍ଡିକ୍କଂ ଅସୁରୋପୋ ଅନତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ବ୍ଯାପାଦଧାତୁ''।

ତତ୍ଥ କତମା ୱିହିଂସାଧାତୁ? ୱିହିଂସାପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ…ପେ… ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିହିଂସାଧାତୁ''। ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପାଣିନା ୱା ଲେଡ୍ଡୁନା ୱା ଦଣ୍ଡେନ ୱା ସତ୍ଥେନ ୱା ରଜ୍ଜୁଯା ୱା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ସତ୍ତେ ୱିହେଠେତି, ଯା ଏୱରୂପା ହେଠନା ୱିହେଠନା ହିଂସନା ୱିହିଂସନା ରୋସନା ୱିରୋସନା ପରୂପଘାତୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିହିଂସାଧାତୁ''।

ତତ୍ଥ କତମା ନେକ୍ଖମ୍ମଧାତୁ? ନେକ୍ଖମ୍ମପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ…ପେ… ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ନେକ୍ଖମ୍ମଧାତୁ''। ସବ୍ବେପି କୁସଲା ଧମ୍ମା ''ନେକ୍ଖମ୍ମଧାତୁ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଅବ୍ଯାପାଦଧାତୁ? ଅବ୍ଯାପାଦପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ…ପେ… ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅବ୍ଯାପାଦଧାତୁ''। ଯା ସତ୍ତେସୁ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅବ୍ଯାପାଦଧାତୁ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିହିଂସାଧାତୁ? ଅୱିହିଂସାପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ସଙ୍କପ୍ପୋ ଅପ୍ପନା ବ୍ଯପ୍ପନା ଚେତସୋ ଅଭିନିରୋପନା ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅୱିହିଂସାଧାତୁ'' । ଯା ସତ୍ତେସୁ କରୁଣା କରୁଣାଯନା କରୁଣାଯିତତ୍ତଂ କରୁଣାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅୱିହିଂସାଧାତୁ''।

ଇମା ଛ ଧାତୁଯୋ।

ଇତି ଇମାନି ତୀଣି ଛକ୍କାନି ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠାରସ ଧାତୁଯୋ ହୋନ୍ତି।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ।

୨। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ

୧୮୩। ଅଟ୍ଠାରସ ଧାତୁଯୋ – ଚକ୍ଖୁଧାତୁ, ରୂପଧାତୁ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ସୋତଧାତୁ, ସଦ୍ଦଧାତୁ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଘାନଧାତୁ, ଗନ୍ଧଧାତୁ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଜିୱ୍ହାଧାତୁ, ରସଧାତୁ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ , କାଯଧାତୁ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ମନୋଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ।

୧୮୪। ତତ୍ଥ କତମା ଚକ୍ଖୁଧାତୁ? ଯଂ ଚକ୍ଖୁ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ପସାଦୋ…ପେ… ସୁଞ୍ଞୋ ଗାମୋପେସୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଚକ୍ଖୁଧାତୁ''।

ତତ୍ଥ କତମା ରୂପଧାତୁ? ଯଂ ରୂପଂ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ୱଣ୍ଣନିଭା…ପେ… ରୂପଧାତୁପେସା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ? ଚକ୍ଖୁଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ରୂପେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ ହଦଯଂ ପଣ୍ଡରଂ ମନୋ ମନାଯତନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସୋତଧାତୁ? ଯଂ ସୋତଂ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ପସାଦୋ…ପେ… ସୁଞ୍ଞୋ ଗାମୋପେସୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୋତଧାତୁ’’ ।

ତତ୍ଥ କତମା ସଦ୍ଦଧାତୁ? ଯୋ ସଦ୍ଦୋ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ…ପେ… ସଦ୍ଦଧାତୁପେସା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଦ୍ଦଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ? ସୋତଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ସଦ୍ଦେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ ହଦଯଂ ପଣ୍ଡରଂ ମନୋ ମନାଯତନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାସୋତୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଘାନଧାତୁ? ଯଂ ଘାନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ପସାଦୋ…ପେ… ସୁଞ୍ଞୋ ଗାମୋପେସୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଘାନଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଗନ୍ଧଧାତୁ? ଯୋ ଗନ୍ଧୋ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ…ପେ… ଗନ୍ଧଧାତୁପେସା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଗନ୍ଧଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ? ଘାନଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଗନ୍ଧେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ ହଦଯଂ ପଣ୍ଡରଂ ମନୋ ମନାଯତନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାଘାନୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଜିୱ୍ହାଧାତୁ? ଯା ଜିୱ୍ହା ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ପସାଦୋ…ପେ… ସୁଞ୍ଞୋ ଗାମୋପେସୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜିୱ୍ହାଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ରସଧାତୁ? ଯୋ ରସୋ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ଅନିଦସ୍ସନୋ ସପ୍ପଟିଘୋ…ପେ… ରସଧାତୁପେସା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରସଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ? ଜିୱ୍ହଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ରସେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ ହଦଯଂ ପଣ୍ଡରଂ ମନୋ ମନାଯତନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା କାଯଧାତୁ? ଯୋ କାଯୋ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ପସାଦୋ…ପେ… ସୁଞ୍ଞୋ ଗାମୋପେସୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାଯଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁ? ପଥୱୀଧାତୁ…ପେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁପେସା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା କାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ? କାଯଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ ହଦଯଂ ପଣ୍ଡରଂ ମନୋ ମନାଯତନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାକାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ମନୋଧାତୁ? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିରୁଦ୍ଧସମନନ୍ତରା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ ହଦଯଂ ପଣ୍ଡରଂ ମନୋ ମନାଯତନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାମନୋଧାତୁ; ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁଯା…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁଯା…ପେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁଯା…ପେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିରୁଦ୍ଧସମନନ୍ତରା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ ହଦଯଂ ପଣ୍ଡରଂ ମନୋ ମନାଯତନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାମନୋଧାତୁ ସବ୍ବଧମ୍ମେସୁ ୱା ପନ ପଠମସମନ୍ନାହାରୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ ହଦଯଂ ପଣ୍ଡରଂ ମନୋ ମନାଯତନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାମନୋଧାତୁ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମନୋଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଧମ୍ମଧାତୁ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଯଞ୍ଚ ରୂପଂ ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘଂ ଧମ୍ମାଯତନପରିଯାପନ୍ନଂ, ଅସଙ୍ଖତା ଚ ଧାତୁ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଏକୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ । ଦୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ। ତିୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ଯାକତୋ…ପେ… ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଏକୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଦୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକୋ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକୋ। ତିୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ଯାକତୋ…ପେ… ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ? ଏକୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ଦୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି ହେତୁ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁ। ତିୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅତ୍ଥି କୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲୋ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ଯାକତୋ…ପେ… ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘଂ ଧମ୍ମାଯତନପରିଯାପନ୍ନଂ? ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ…ପେ… କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ରୂପଂ ‘‘ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘଂ ଧମ୍ମାଯତନପରିଯାପନ୍ନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଅସଙ୍ଖତା ଧାତୁ? ରାଗକ୍ଖଯୋ, ଦୋସକ୍ଖଯୋ, ମୋହକ୍ଖଯୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅସଙ୍ଖତା ଧାତୁ’’। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଧମ୍ମଧାତୁ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିରୁଦ୍ଧସମନନ୍ତରା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ମନୋଧାତୁ, ମନୋଧାତୁଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିରୁଦ୍ଧସମନନ୍ତରା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ; ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁଯା…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁଯା …ପେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁଯା…ପେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିରୁଦ୍ଧସମନନ୍ତରା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ମନୋଧାତୁ, ମନୋଧାତୁଯାପି ଉପ୍ପଜ୍ଜିତ୍ୱା ନିରୁଦ୍ଧସମନନ୍ତରା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ମନଞ୍ଚ ପଟିଚ୍ଚ ଧମ୍ମେ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ ହଦଯଂ ପଣ୍ଡରଂ ମନୋ ମନାଯତନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ’’।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୩। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

ଅଟ୍ଠାରସ ଧାତୁଯୋ – ଚକ୍ଖୁଧାତୁ, ରୂପଧାତୁ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ସୋତଧାତୁ, ସଦ୍ଦଧାତୁ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଘାନଧାତୁ, ଗନ୍ଧଧାତୁ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଜିୱ୍ହାଧାତୁ, ରସଧାତୁ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, କାଯଧାତୁ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ମନୋଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ।

୧୮୬। ଅଟ୍ଠାରସନ୍ନଂ ଧାତୂନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ଯାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୧୮୭। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ଅବ୍ଯାକତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା କୁସଲା, ସିଯା ଅକୁସଲା, ସିଯା ଅବ୍ଯାକତା। ଦସ ଧାତୁଯୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି, ‘‘ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି, ‘‘ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି। ପଞ୍ଚ ଧାତୁଯୋ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। କାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ

ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି, ‘‘ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି, ‘‘ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି।

ଦସ ଧାତୁଯୋ ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ପଞ୍ଚ ଧାତୁଯୋ ୱିପାକା। ମନୋଧାତୁ ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା।

ଦସ ଧାତୁଯୋ ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ସଦ୍ଦଧାତୁ ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ପଞ୍ଚ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା।

ସୋଳଅସ ଧାତୁଯୋ ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ସିଯା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ସିଯା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ପନ୍ନରସ ଧାତୁଯୋ ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ମନୋଧାତୁ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା’’ତିପି, ‘‘ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା’’ତିପି, ‘‘ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା’’ତିପି। ଦସ ଧାତୁଯୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପୀତିସହଗତା’’ତିପି, ‘‘ସୁଖସହଗତା’’ତିପି, ‘‘ଉପେକ୍ଖାସହଗତା’’ତିପି । ପଞ୍ଚ ଧାତୁଯୋ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। କାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସୁଖସହଗତା’’ତି। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପୀତିସହଗତା’’ତିପି, ‘‘ସୁଖସହଗତା’’ତିପି, ‘‘ଉପେକ୍ଖାସହଗତା’’ତିପି।

ସୋଳଅସ ଧାତୁଯୋ ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ସୋଳଅସ ଧାତୁଯୋ ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସୋଳଅସ ଧାତୁଯୋ ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୋ। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଆଚଯଗାମିନୋ, ସିଯା ଅପଚଯଗାମିନୋ, ସିଯା ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୋ। ସୋଳଅସ ଧାତୁଯୋ ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ସେକ୍ଖା, ସିଯା ଅସେକ୍ଖା, ସିଯା ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା।

ସୋଳଅସ ଧାତୁଯୋ ପରିତ୍ତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ପରିତ୍ତା, ସିଯା ମହଗ୍ଗତା, ସିଯା ଅପ୍ପମାଣା। ଦସ ଧାତୁଯୋ ଅନାରମ୍ମଣା। ଛ ଧାତୁଯୋ ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା’’ତିପି। ସୋଳଅସ ଧାତୁଯୋ ମଜ୍ଝିମା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ହୀନା, ସିଯା ମଜ୍ଝିମା, ସିଯା ପଣୀତା। ସୋଳଅସ ଧାତୁଯୋ ଅନିଯତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ସମ୍ମତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା।

ଦସ ଧାତୁଯୋ ଅନାରମ୍ମଣା। ଛ ଧାତୁଯୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ମଗ୍ଗହେତୁକା’’ତିପି, ‘‘ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ’’ତିପି। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ସିଯା ମଗ୍ଗହେତୁକା, ସିଯା ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ମଗ୍ଗହେତୁକା’’ତିପି, ‘‘ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ’’ତିପି। ଦସ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଅନୁପ୍ପନ୍ନା’’ତି। ସଦ୍ଦଧାତୁ ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପ୍ପାଦିନୀ’’ତି। ଛ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୋ। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୀ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପ୍ପନ୍ନା’’ତିପି, ‘‘ଅନୁପ୍ପନ୍ନା’’ତିପି, ‘‘ଉପ୍ପାଦିନୀ’’ତିପି।

ସତ୍ତରସ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଅତୀତା, ସିଯା ଅନାଗତା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ଅତୀତା, ସିଯା ଅନାଗତା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଅତୀତା’’ତିପି, ‘‘ଅନାଗତା’’ତିପି, ‘‘ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା’’ତିପି। ଦସ ଧାତୁଯୋ ଅନାରମ୍ମଣା। ଛ ଧାତୁଯୋ ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଅତୀତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାଗତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା , ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଅତୀତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ଅନାଗତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା’’ତିପି; ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା।

ଦସ ଧାତୁଯୋ ଅନାରମ୍ମଣା। ଛ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା’’ତିପି। ରୂପଧାତୁ ସନିଦସ୍ସନସପ୍ପଟିଘା। ନୱ ଧାତୁଯୋ ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା। ଅଟ୍ଠ ଧାତୁଯୋ ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା।

୨। ଦୁକଂ

୧୮୮। ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ନ ହେତୁ। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ହେତୁ, ସିୟା ନ ହେତୁ। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ଅହେତୁକା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ସହେତୁକା, ସିୟା ଅହେତୁକା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ଅହେତୁକା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ସହେତୁକା, ସିୟା ଅହେତୁକା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ହେତୁୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା । ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ହେତୁୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚା''ତିପି, ''ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତିପି। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚା''ତି, ସିୟା ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚ, ସିୟା ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚା''ତିପି, ''ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତିପି। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତି, ସିୟା ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚ, ସିୟା ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ''ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ନ ହେତୁଅହେତୁକା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିୟା ନ ହେତୁସହେତୁକା, ସିୟା ନ ହେତୁଅହେତୁକା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ନ ହେତୁସହେତୁକା, ସିୟା ନ ହେତୁଅହେତୁକା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ନ ହେତୁସହେତୁକା''ତିପି, ''ନ ହେତୁଅହେତୁକା''ତିପି।

ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ସପ୍ପଚ୍ଚୟା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ସପ୍ପଚ୍ଚୟା, ସିୟା ଅପ୍ପଚ୍ଚୟା। ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ସଙ୍ଖତା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ସଙ୍ଖତା, ସିୟା ଅସଙ୍ଖତା। ରୂପଧାତୁ ସନିଦସ୍ସନା। ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ଅନିଦସ୍ସନା। ଦସ ଧାତୁୟୋ ସପ୍ପଟିଘା। ଅଟ୍ଠ ଧାତୁୟୋ ଅପ୍ପଟିଘା। ଦସ ଧାତୁୟୋ ରୂପା। ସତ୍ତ ଧାତୁୟୋ ଅରୂପା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ରୂପା, ସିୟା ଅରୂପା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ଲୋକିୟା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ଲୋକିୟା, ସିୟା ଲୋକୁତ୍ତରା; କେନଚି ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା।

ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ନୋ ଆସୱା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଆସୱା, ସିୟା ନୋ ଆସୱା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ସାସୱା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ସାସୱା, ସିୟା ଅନାସୱା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚା''ତି, ''ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା''। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱୋ ଚେୱ ସାସୱା ଚା''ତି, ସିୟା ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ''ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଆସୱୋ ଚେୱ ସାସୱା ଚ, ସିୟା ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱୋ ଚେୱ ସାସୱା ଚା''ତିପି, ''ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ''ତିପି।

ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା''ତିପି। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତି, ସିୟା ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ''ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚ, ସିୟା ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ''ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସାସୱା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସାସୱା, ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନାସୱା , ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସାସୱା''ତିପି, ''ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନାସୱା''ତିପି।

ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ନୋ ସଂୟୋଜନା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ସଂୟୋଜନଂ, ସିୟା ନୋ ସଂୟୋଜନଂ। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ସଂୟୋଜନିୟା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ସଂୟୋଜନିୟା, ସିୟା ଅସଂୟୋଜନିୟା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂୟୋଜନା ଚେୱ ସଂୟୋଜନିୟା ଚା''ତି, ସଂୟୋଜନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂୟୋଜନିୟା ଚା''ତି, ସିୟା ସଂୟୋଜନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂୟୋଜନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନ''ନ୍ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂୟୋଜନିୟା ଚ, ସିୟା ସଂୟୋଜନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂୟୋଜନିୟା ଚା''ତିପି, ''ସଂୟୋଜନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନ''ନ୍ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂୟୋଜନା ଚେୱ ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନା''ତିପି। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତି, ସିୟା ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନ''ନ୍ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚ, ସିୟା ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା

ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନ’’ନ୍ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯା, ସିଯା ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯା’’ତିପି, ‘‘ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯା’’ତିପି।

ସତ୍ତରସ ଧାତୁଯୋ ନୋ ଗନ୍ଥା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନୋ ଗନ୍ଥୋ। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ଗନ୍ଥନିଯା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଗନ୍ଥନିଯା, ସିଯା ଅଗନ୍ଥନିଯା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଗନ୍ଥା ଚେୱ ଗନ୍ଥନିଯା ଚା’’ତି, ଗନ୍ଥନିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥନିଯା ଚା’’ତି, ସିଯା ଗନ୍ଥନିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଗନ୍ଥନିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ’’ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥନିଯା ଚ, ସିଯା ଗନ୍ଥନିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥନିଯା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥନିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ’’ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଗନ୍ଥା ଚେୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା’’ତିପି। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିଯା ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ’’ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚ, ସିଯା ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ’’ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯା, ସିଯା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯା’’ତିପି।

ସତ୍ତରସ ଧାତୁଯୋ ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ଯୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀୱରଣା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ନୀୱରଣଂ, ସିଯା ନୋ ନୀୱରଣଂ। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନୀୱରଣିଯା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ନୀୱରଣିଯା, ସିଯା ଅନୀୱରଣିଯା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ନୀୱରଣା ଚେୱ ନୀୱରଣିଯା ଚା’’ତି, ନୀୱରଣିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ନୀୱରଣଞ୍ଚେୱ ନୀୱରଣିଯା ଚା’’ତି, ସିଯା ନୀୱରଣିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ନୀୱରଣିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣ’’ନ୍ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ନୀୱରଣଞ୍ଚେୱ ନୀୱରଣିଯା ଚ, ସିଯା ନୀୱରଣିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣଂ , ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ନୀୱରଣଞ୍ଚେୱ ନୀୱରଣିଯା ଚା’’ତିପି, ‘‘ନୀୱରଣିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣ’’ନ୍ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ନୀୱରଣା ଚେୱ ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣା’’ତିପି। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ନୀୱରଣଞ୍ଚେୱ ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିଯା ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣ’’ନ୍ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ନୀୱରଣଞ୍ଚେୱ ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚ, ସିଯା ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ନୀୱରଣଞ୍ଚେୱ ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣ’’ନ୍ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀୱରଣିଯା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀୱରଣିଯା, ସିଯା ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୀୱରଣିଯା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀୱରଣିଯା’’ତିପି, ‘‘ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୀୱରଣିଯା’’ତିପି।

ସତ୍ତରସ ଧାତୁଯୋ ନୋ ପରାମାସା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ପରାମାସୋ, ସିଯା ନୋ ପରାମାସୋ। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ପରାମଟ୍ଠା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ପରାମଟ୍ଠା, ସିଯା ଅପରାମଟ୍ଠା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ପରାମାସସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ପରାମାସସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରାମାସସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି , ‘‘ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରାମାସା ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠା ଚାତି ପରାମଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସା’’। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରାମାସୋ ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠା ଚା’’ତି, ସିଯା ପରାମଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରାମଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ’’ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ପରାମାସୋ ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠା ଚ, ସିଯା ପରାମଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରାମାସୋ ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠା ଚା’’ତିପି, ‘‘ପରାମଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ’’ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା, ସିଯା ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା’’ତିପି, ‘‘ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠା’’ତିପି।

ଦସ ଧାତୁଯୋ ଅନାରମ୍ମଣା। ସତ୍ତ ଧାତୁଯୋ ସାରମ୍ମଣା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ସାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣା। ସତ୍ତ ଧାତୁଯୋ ଚିତ୍ତା। ଏକାଦସ ଧାତୁଯୋ ନୋ ଚିତ୍ତା। ସତ୍ତରସ ଧାତୁଯୋ ଅଚେତସିକା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ଚେତସିକା, ସିଯା ଅଚେତସିକା। ଦସ ଧାତୁଯୋ ଚିତ୍ତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଚିତ୍ତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ସତ୍ତ ଧାତୁଯୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଚିତ୍ତେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି, ‘‘ଚିତ୍ତେନ ୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି। ଦସ ଧାତୁଯୋ

ଚିତ୍ତବିସଂସଟ୍ଠା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା , ସିୟା ଚିତ୍ତବିସଂସଟ୍ଠା। ସତ୍ତ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଚିତ୍ତେନ ସଂସଟ୍ଠା''ତିପି, ''ଚିତ୍ତେନ ୱିସଂସଟ୍ଠା''ତିପି।

ଦ୍ୱାଦସ ଧାତୁୟୋ ନୋ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା। ଛ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା। ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ନୋ ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଚିତ୍ତସହଭୂ, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସହଭୂ। ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ନୋ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତୀ, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତୀ। ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା। ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୂ, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୂ। ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତୀ, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତୀ। ଦ୍ୱାଦସ ଧାତୁୟୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା। ଛ ଧାତୁୟୋ ବାହିରା।

ନୱ ଧାତୁୟୋ ଉପାଦା। ଅଟ୍ଠ ଧାତୁୟୋ ନୋ ଉପାଦା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଉପାଦା, ସିୟା ନୋ ଉପାଦା। ଦସ ଧାତୁୟୋ ଉପାଦିନ୍ନା। ସଦ୍ଦଧାତୁ ଅନୁପାଦିନ୍ନା। ସତ୍ତଧାତୁୟୋ ସିୟା ଉପାଦିନ୍ନା, ସିୟା ଅନୁପାଦିନ୍ନା। ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ନୋ ଉପାଦାନା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଉପାଦାନଂ, ସିୟା ନୋ ଉପାଦାନଂ। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ଉପାଦାନିୟା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ଉପାଦାନିୟା, ସିୟା ଅନୁପାଦାନିୟା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଉପାଦାନା ଚେୱ ଉପାଦାନିୟା ଚା''ତି, ''ଉପାଦାନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା''। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନିୟା ଚା''ତି, ସିୟା ଉପାଦାନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଉପାଦାନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ''ନ୍ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନିୟା ଚ, ସିୟା ଉପାଦାନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନିୟା ଚା''ତିପି, ''ଉପାଦାନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ''ନ୍ତିପି।

ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଉପାଦାନା ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା''ତିପି। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତି, ସିୟା ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ''ନ୍ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚ, ସିୟା ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ''ନ୍ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୌପାଦାନିୟା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୌପାଦାନିୟା, ସିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିୟା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତୌପାଦାନିୟା''ତିପି, ''ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିୟା''ତିପି।

ସତ୍ତରସ ଧାତୁୟୋ ନୋ କିଲେସା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା କିଲେସା, ସିୟା ନୋ କିଲେସା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ସଂକିଲେସିକା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ସଂକିଲେସିକା, ସିୟା ଅସଂକିଲେସିକା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ଅସଂକିଲିଟ୍ଠା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା ସଂକିଲିଟ୍ଠା, ସିୟା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ କିଲେସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା କିଲେସସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା କିଲେସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲେସିକା ଚା''ତି, ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲେସିକା ଚା''ତି, ସିୟା ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ''ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲେସିକା ଚ, ସିୟା ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲେସିକା ଚା''ତିପି, ''ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ''ତିପି।

ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚା''ତିପି, ''ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା''ତିପି। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚା''ତି, ସିୟା ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ''ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚ, ସିୟା ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚା''ତିପି, ''ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ''ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''କିଲେସା ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''କିଲେସସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା''ତିପି। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତି, ସିୟା କିଲେସସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''କିଲେସସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ''ତି। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚ, ସିୟା କିଲେସସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ''କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତିପି,

‘‘କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେଓ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତିପି। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକା, ସିଯା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକା’’ତିପି, ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକା’’ତିପି।

ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା।

ପନ୍ନରସ ଧାତୁଯୋ ଅୱିତକ୍କା। ମନୋଧାତୁ ସୱିତକ୍କା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ସୱିତକ୍କା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କା। ପନ୍ନରସ ଧାତୁଯୋ ଅୱିଚାରା। ମନୋଧାତୁ ସୱିଚାରା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିଚାରା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ଅପ୍ପୀତିକା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ସପ୍ପୀତିକା, ସିଯା ଅପ୍ପୀତିକା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ପୀତିସହଗତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ନ ପୀତିସହଗତା। ପନ୍ନରସ ଧାତୁଯୋ ନ ସୁଖସହଗତା। ତିସ୍ସୋ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ନ ସୁଖସହଗତା। ଏକାଦସ ଧାତୁଯୋ ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ପଞ୍ଚ ଧାତୁଯୋ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା।

ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ କାମାୱଚରା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା କାମାୱଚରା, ସିଯା ନ କାମାୱଚରା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ରୂପାୱଚରା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ରୂପାୱଚରା, ସିଯା ନ ରୂପାୱଚରା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ଅରୂପାୱଚରା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଅରୂପାୱଚରା, ସିଯା ନ ଅରୂପାୱଚରା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ପରିଯାପନ୍ନା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ଅନିଯ୍ୟାନିକା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ନିଯ୍ୟାନିକା, ସିଯା ଅନିଯ୍ୟାନିକା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ଅନିଯତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ସଉତ୍ତରା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ସଉତ୍ତରା, ସିଯା ଅନୁତ୍ତରା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ଅରଣା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ସରଣା, ସିଯା ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ଧାତୁୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪। ସଚ୍ଚୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ

୧୮୯। ଚତ୍ତାରି ଅରିଯସଚ୍ଚାନି – ଦୁକ୍ଖଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯଂ [ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ (ସ୍ଯା।)] ଅରିଯସଚ୍ଚଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ [ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ (ସ୍ଯା।)] ଅରିଯସଚ୍ଚଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ଅରିଯସଚ୍ଚଂ।

୧। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ

୧୯୦। ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ? ଜାତିପି ଦୁକ୍ଖା, ଜରାପି ଦୁକ୍ଖା, ମରଣମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ, ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସାପି ଦୁକ୍ଖା, ଅପ୍ପିଯେହି ସମ୍ପଯୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ, ପିଯେହି ୱିପ୍ପଯୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ, ଯଂ ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ, ସଂଖିତ୍ତେନ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଦୁକ୍ଖା।

୧୯୧। ତତ୍ଥ କତମା ଜାତି? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହି ତମ୍ହି ସତ୍ତନିକାଯେ ଜାତି ସଞ୍ଜାତି ଓକ୍କନ୍ତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି ଖନ୍ଧାନଂ ପାତୁଭାୱୋ ଆଯତନାନଂ ପଟିଲାଭୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜାତି’’।

୧୯୨। ତତ୍ଥ କତମା ଜରା? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହି ତମ୍ହି ସତ୍ତନିକାଯେ ଜରା ଜୀରଣତା ଖଣ୍ଡିଚ୍ଚଂ ପାଲିଚ୍ଚଂ ୱଲିତ୍ତଚତା ଆଯୁନୋ ସଂହାନି ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ପରିପାକୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜରା’’।

୧୯୩। ତତ୍ଥ କତମଂ ମରଣଂ? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହା ତମ୍ହା ସତ୍ତନିକାଯା ଚୁତି ଚୱନତା ଭେଦୋ ଅନ୍ତରଧାନଂ ମଚ୍ଚୁ ମରଣଂ କାଲକିରିଯା ଖନ୍ଧାନଂ ଭେଦୋ କଳେୱରସ୍ସ ନିକ୍ଖେପୋ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯସ୍ସୁପଚ୍ଛେଦୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମରଣଂ’’।

୧୯୪। ତତ୍ଥ କତମୋ ସୋକୋ? ଞାତିବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଭୋଗବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ରୋଗବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ସୀଲବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଦିଟ୍ଠିବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବ୍ଯସନେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ଦୁକ୍ଖଧମ୍ମେନ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ସୋକୋ ସୋଚନା ସୋଚିତତ୍ତଂ ଅନ୍ତୋସୋକୋ ଅନ୍ତୋପରିସୋକୋ ଚେତସୋ ପରିଜ୍ଝାଯନା ଦୋମନସ୍ସଂ ସୋକସଲ୍ଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୋକୋ’’।

୧୯୫। ତତ୍ଥ କତମୋ ପରିଦେୱୋ? ଞାତିବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଭୋଗବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ରୋଗବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ସୀଲବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଦିଟ୍ଠିବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବ୍ଯସନେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ଦୁକ୍ଖଧମ୍ମେନ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଆଦେୱୋ ପରିଦେୱୋ ଆଦେୱନା ପରିଦେୱନା ଆଦେୱିତତ୍ତଂ ପରିଦେୱିତତ୍ତଂ ୱାଚା ପଲାପୋ ୱିପ୍ପଲାପୋ ଲାଲପ୍ପୋ ଲାଲପ୍ପନା ଲାଲପ୍ପିତତ୍ତଂ [ଲାଲପୋ ଲାଲପନା ଲାଲପିତତ୍ତଂ (ସ୍ଯା।)] – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପରିଦେୱୋ’’।

୧୯୬। ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ? ଯଂ କାଯିକଂ ଅସାତଂ କାଯିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ’’।

୧୯୭। ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୋମନସ୍ସଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୋମନସ୍ସଂ’’।

୧୯୮। ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପାଯାସୋ? ଞାତିବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଭୋଗବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ରୋଗବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ସୀଲବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଦିଟ୍ଠିବ୍ଯସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବ୍ଯସନେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ଦୁକ୍ଖଧମ୍ମେନ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଆଯାସୋ ଉପାଯାସୋ ଆଯାସିତତ୍ତଂ ଉପାଯାସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପାଯାସୋ’’।

୧୯୯। ତତ୍ଥ କତମୋ ଅପ୍ପିଯେହି ସମ୍ପଯୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ? ଇଧ ଯସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ଅନିଟ୍ଠା ଅକନ୍ତା ଅମନାପା ରୂପା ସଦ୍ଦା ଗନ୍ଧା ରସା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା, ଯେ ୱା ପନସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ଅନତ୍ଥକାମା ଅହିତକାମା ଅଫାସୁକକାମା ଅଯୋଗକ୍ଖେମକାମା; ଯା ତେହି ସଙ୍ଗତି ସମାଗମୋ ସମୋଧାନଂ ମିସ୍ସୀଭାୱୋ –

ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅପ୍ପିଯେହି ସମ୍ପଯୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ''।

୨୦୦। ତତ୍ଥ କତମୋ ପିଯେହି ୱିପ୍ପଯୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ? ଇଧ ଯସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ଇଟ୍ଠା କନ୍ତା ମନାପା ରୂପା ସଦ୍ଦା ଗନ୍ଧା ରସା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା, ଯେ ୱା ପନସ୍ସ ତେ ହୋନ୍ତି ଅତ୍ଥକାମା ହିତକାମା ଫାସୁକକାମା ଯୋଗକ୍ଖେମକାମା ମାତା ୱା ପିତା ୱା ଭାତା ୱା ଭଗିନୀ ୱା ମିତ୍ତା ୱା ଅମଚ୍ଚା ୱା ଞାତୀ ୱା ସାଲୋହିତା ୱା; ଯା ତେହି ଅସଙ୍ଗତି ଅସମାଗମୋ ଅସମୋଧାନଂ ଅମିସ୍ସୀଭାୱୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପିଯେହି ୱିପ୍ପଯୋଗୋ ଦୁକ୍ଖୋ''।

୨୦୧। ତତ୍ଥ କତମଂ ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ? ଜାତିଧମ୍ମାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି – ''ଅହୋ ୱତ, ମଯଂ ନ ଜାତିଧମ୍ମା ଅସ୍ସାମ; ନ ଚ, ୱତ, ନୋ ଜାତି ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯା''ତି! ନ ଖୋ ପନେତଂ ଇଚ୍ଛାଯ ପତ୍ତବ୍ବଂ। ଇଦମ୍ପି ''ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ''।

ଜରାଧମ୍ମାନଂ ସତ୍ତାନଂ...ପେ... ବ୍ଯାଧିଧମ୍ମାନଂ ସତ୍ତାନଂ...ପେ... ମରଣଧମ୍ମାନଂ ସତ୍ତାନଂ...ପେ...
ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସଧମ୍ମାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଏୱଂ ଇଚ୍ଛା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି – ''ଅହୋ ୱତ, ମଯଂ ନ
ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସଧମ୍ମା ଅସ୍ସାମ; ନ ଚ, ୱତ, ନୋ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସା ଆଗଚ୍ଛେଯ୍ଯୁ''ନ୍ତି! ନ ଖୋ ପନେତଂ ଇଚ୍ଛାଯ ପତ୍ତବ୍ବଂ। ଇଦମ୍ପି ''ଯମ୍ପିଚ୍ଛଂ ନ ଲଭତି ତମ୍ପି ଦୁକ୍ଖଂ''।

୨୦୨। ତତ୍ଥ କତମେ ସଂଖିତ୍ତେନ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଦୁକ୍ଖା? ସେଯ୍ଯଥିଦଂ – ରୂପୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱେଦନୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧୋ। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''ସଂଖିତ୍ତେନ ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଦୁକ୍ଖା''।

ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୁକ୍ଖଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ''।

୨। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ

୨୦୩। ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ? ଯାଯଂ ତଣ୍ହା ପୋନୋଭୱିକା [ପୋନୋବ୍ଭୱିକା (ସ୍ଯା। କ।)] ନନ୍ଦିରାଗସହଗତା ତତ୍ରତତ୍ରାଭିନନ୍ଦିନୀ, ସେଯ୍ଯଥିଦଂ – କାମତଣ୍ହା, ଭୱତଣ୍ହା, ୱିଭୱତଣ୍ହା।

ସା ଖୋ ପନେସା ତଣ୍ହା କତ୍ଥ ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, କତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି? ଯଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

କିଞ୍ଚ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ? ଚକ୍ଖୁଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି। ସୋତଂ ଲୋକେ...ପେ... ଘାନଂ ଲୋକେ... ଜିୱ୍ହା ଲୋକେ... କାଯୋ ଲୋକେ... ମନୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

ରୂପା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି। ସଦ୍ଦା ଲୋକେ...ପେ... ଗନ୍ଧା ଲୋକେ... ରସା ଲୋକେ... ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଲୋକେ... ଧମ୍ମା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି। ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ... ପେ... ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ... ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ... କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ... ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି। ସୋତସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ...ପେ... ଘାନସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ... ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ... କାଯସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ... ମନୋସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି।

ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିୱିସମାନା ନିୱିସତି। ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ...ପେ... ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ... ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ... କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ... ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା

ଵେଦନା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି।

ରୂପସଞ୍ଞା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି। ସଦ୍ଦସଞ୍ଞା ଲୋକେ…ପେ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ରସସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଧମ୍ମସଞ୍ଞା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି।

ରୂପସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି। ସଦ୍ଦସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ପେ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ରସସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଧମ୍ମସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି।

ରୂପତଣ୍ହା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି। ସଦ୍ଦତଣ୍ହା ଲୋକେ…ପେ… ଗନ୍ଧତଣ୍ହା ଲୋକେ… ରସତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଧମ୍ମତଣ୍ହା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି।

ରୂପଵିତକ୍କୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି । ସଦ୍ଦଵିତକ୍କୋ ଲୋକେ…ପେ… ଗନ୍ଧଵିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ରସଵିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଵିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଧମ୍ମଵିତକ୍କୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି।

ରୂପଵିଚାରୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି। ସଦ୍ଦଵିଚାରୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି , ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି। ଗନ୍ଧଵିଚାରୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି। ରସଵିଚାରୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି। ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଵିଚାରୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି। ଧମ୍ମଵିଚାରୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଏତ୍ଥ ନିଵିସମାନା ନିଵିସତି।

ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ''।

୩। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ

୨୦୪। ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ? ଯୋ ତସ୍ସାଯେଵ ତଣ୍ହାଯ ଅସେସଵିରାଗନିରୋଧୋ ଚାଗୋ ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ ମୁତ୍ତି ଅନାଲଯୋ।

ସା ଖୋ ପନେସା ତଣ୍ହା କତ୍ଥ ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, କତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି? ଯଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

କିଞ୍ଚ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ? ଚକ୍ଖୁଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି। ସୋତଂ ଲୋକେ…ପେ… ଘାନଂ ଲୋକେ… ଜିଵ୍ହା ଲୋକେ… କାଯୋ ଲୋକେ… ମନୋ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

ରୂପା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି। ସଦ୍ଦା ଲୋକେ…ପେ… ଗନ୍ଧା ଲୋକେ… ରସା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବା ଲୋକେ… ଧମ୍ମା ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

ଚକ୍ଖୁଵିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀଯମାନା ପହୀଯତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି। ସୋତଵିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ପେ… ଘାନଵିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ଜିଵ୍ହାଵିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… କାଯଵିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ… ମନୋଵିଞ୍ଞାଣଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ।

ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀୟମାନା ପହୀୟତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀୟମାନା ପହୀୟତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି। ସୋତସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ଜିହ୍ୱାସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… କାୟସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସୋ ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀୟମାନା ପହୀୟତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀୟମାନା ପହୀୟତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି। ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ…ପେ… ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ଜିହ୍ୱାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… କାୟସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ… ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀୟମାନା ପହୀୟତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

ରୂପସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ରସସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଞା ଲୋକେ… ଧମ୍ମସଞ୍ଞା ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀୟମାନା ପହୀୟତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

ରୂପସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ରସସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ… ଧମ୍ମସଞ୍ଚେତନା ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀୟମାନା ପହୀୟତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

ରୂପତଣ୍ହା ଲୋକେ… ସଦ୍ଦତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଗନ୍ଧତଣ୍ହା ଲୋକେ… ରସତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବତଣ୍ହା ଲୋକେ… ଧମ୍ମତଣ୍ହା ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀୟମାନା ପହୀୟତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

ରୂପୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ସଦ୍ଦୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଗନ୍ଧୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ରସୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ… ଧମ୍ମୱିତକ୍କୋ ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀୟମାନା ପହୀୟତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

ରୂପୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ସଦ୍ଦୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଗନ୍ଧୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ରସୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିଚାରୋ ଲୋକେ… ଧମ୍ମୱିଚାରୋ ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ। ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀୟମାନା ପହୀୟତି, ଏତ୍ଥ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତି।

ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ଅରିୟସଚ୍ଚଂ’’।

୪। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ

୨୦୫। ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ଅରିୟସଚ୍ଚଂ? ଅୟମେୱ ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ, ସେୟ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଚା, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ, ସମ୍ମାୱାୟାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି? ଦୁକ୍ଖେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦୟେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିୟା ପଟିପଦାୟ ଞାଣଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ? ନେକ୍ଖମ୍ମସଙ୍କପ୍ପୋ, ଅବ୍ୟାପାଦସଙ୍କପ୍ପୋ, ଅୱିହିଂସାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାୱାଚା? ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ, ପିସୁଣାୟ ୱାଚାୟ ୱେରମଣୀ, ଫରୁସାୟ ୱାଚାୟ ୱେରମଣୀ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାୱାଚା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ? ଇଧ ଅରିୟସାୱକୋ ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱଂ ପହାୟ ସମ୍ମାଆଜୀୱେନ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାୱାୟାମୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି, ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ପଦହତି। ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି, ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ପଦହତି। ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି, ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ପଦହତି। ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିୟା ଅସମ୍ମୋସାୟ ଭିୟ୍ୟୋଭାୱାୟ ୱେପୁଲ୍ଲାୟ ଭାୱନାୟ ପାରିପୂରିୟା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି, ୱାୟମତି, ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି, ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ପଦହତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାୱାୟାମୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାସତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାୟାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେୟ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ୱେଦନାସୁ…ପେ… ଚିତ୍ତେ…ପେ… ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା, ୱିନେୟ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାସତି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସମାଧି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି, ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି, ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ, ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ପୀତିୟା ଚ ୱିରାଗା, ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରତି, ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ, ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେତି, ଯଂ ତଂ ଅରିୟା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – ‘‘ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ’’ତି, ତତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା, ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା, ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି। ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାସମାଧି’’।

ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ଅରିୟସଚ୍ଚଂ’’।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀୟଂ।

୨। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀୟଂ

୨୦୬। ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି – ଦୁକ୍ଖଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ? ତଣ୍ହା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ? ଅୱସେସା ଚ କିଲେସା, ଅୱସେସା ଚ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ତୀଣି ଚ କୁସଲମୂଲାନି ସାସୱାନି, ଅୱସେସା ଚ ସାସୱା କୁସଲା ଧମ୍ମା, ସାସୱା ଚ କୁସଲାକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିପାକା, ଯେ ଚ ଧମ୍ମା କିରିୟା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା, ସବ୍ବଞ୍ଚ ରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ? ତଣ୍ହାୟ ପହାନଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିୟ୍ୟାନିକଂ ଅପଚୟଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାୟ ପଠମାୟ ଭୂମିୟା ପତ୍ତିୟା, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୱିଚୟସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିୟାପନ୍ନଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ? ଯୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ…ପେ… ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିୟାପନ୍ନଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାୱାଚା? ଯା ଚତୂହି ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେହି ଆରତି ୱିରତି ପଟିୱିରତି ୱେରମଣୀ [ୱେରମଣି (କ।) ଏୱମୁପରିପି] ଅକିରିୟା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ୱେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ ସମ୍ମାୱାଚା ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିୟାପନ୍ନଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାୱାଚା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ? ଯା ତୀହି କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେହି ଆରତି ୱିରତି ପଟିୱିରତି ୱେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ୱେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ? ଯା ମିଚ୍ଛା ଆଜୀୱା ଆରତି ୱିରତି ପଟିୱିରତି ୱେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ୱେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ [ୱିରିଯାରମ୍ଭୋ (ସୀ। ସ୍ଯା।)] …ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାୱାଯାମୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାସତି? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାସତି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସମାଧି? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି ସଣ୍ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାସମାଧି’’। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୨୦୭। ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ? ତଣ୍ହା ଚ ଅୱସେସା ଚ କିଲେସା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ? ଅୱସେସା ଚ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ତୀଣି ଚ କୁସଲମୂଲାନି ସାସୱାନି, ଅୱସେସା ଚ ସାସୱା କୁସଲା ଧମ୍ମା, ସାସୱା ଚ କୁସଲାକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିପାକା, ଯେ ଚ ଧମ୍ମା କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା, ସବ୍ବଞ୍ଚ ରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ? ତଣ୍ହାଯ ଚ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ କିଲେସାନଂ ପହାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ଯାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି – ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୨୦୮। ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ? ତଣ୍ହା ଚ ଅୱସେସା ଚ କିଲେସା, ଅୱସେସା ଚ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ? ତୀଣି ଚ କୁସଲମୂଲାନି ସାସୱାନି, ଅୱସେସା ଚ ସାସୱା କୁସଲା ଧମ୍ମା, ସାସୱା ଚ କୁସଲାକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିପାକା, ଯେ ଚ ଧମ୍ମା କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା, ସବ୍ବଞ୍ଚ ରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ? ତଣ୍ହାଯ ଚ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ କିଲେସାନଂ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ଯାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୨୦୯। ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ? ତଣ୍ହା ଚ ଅୱସେସା ଚ କିଲେସା, ଅୱସେସା ଚ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ତୀଣି ଚ କୁସଲମୂଲାନି ସାସୱାନି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ? ଅୱସେସା ଚ ସାସୱା କୁସଲା ଧମ୍ମା, ସାସୱା ଚ କୁସଲାକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିପାକା, ଯେ ଚ ଧମ୍ମା କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା

ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମଓିପାକା, ସବ୍ବଞ୍ଚ ରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ? ତଣ୍ହାଯ ଚ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ କିଲେସାନଂ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ, ତିଣ୍ଣଞ୍ଚ କୁସଲମୂଲାନଂ ସାସୱାନଂ ପହାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୨୧୦। ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ? ତଣ୍ହା ଚ, ଅୱସେସା ଚ କିଲେସା, ଅୱସେସା ଚ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ତୀଣି ଚ କୁସଲମୂଲାନି ସାସୱାନି, ଅୱସେସା ଚ ସାସୱା କୁସଲା ଧମ୍ମା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ? ସାସୱା କୁସଲାକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିପାକା, ଯେ ଚ ଧମ୍ମା କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା, ସବ୍ବଞ୍ଚ ରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ? ତଣ୍ହାଯ ଚ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ କିଲେସାନଂ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ, ତିଣ୍ଣଞ୍ଚ କୁସଲମୂଲାନଂ ସାସୱାନଂ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ ସାସୱାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୨୧୧। ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି – ଦୁକ୍ଖଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ? ତଣ୍ହା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ? ଅୱସେସା ଚ କିଲେସା, ଅୱସେସା ଚ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ତୀଣି ଚ କୁସଲମୂଲାନି ସାସୱାନି, ଅୱସେସା ଚ ସାସୱା କୁସଲା ଧମ୍ମା, ସାସୱା ଚ କୁସଲାକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିପାକା, ଯେ ଚ ଧମ୍ମା କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା, ସବ୍ବଞ୍ଚ ରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ? ତଣ୍ହାଯ ପହାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ? ଯୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ…ପେ… ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ –

ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାୱାଯାମୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାସତି? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାସତି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସମାଧି? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାସମାଧି’’। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୨୧୨। ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ? ତଣ୍ହା ଚ, ଅୱସେସା ଚ କିଲେସା, ଅୱସେସା ଚ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ତୀଣି ଚ କୁସଲମୂଲାନି ସାସୱାନି , ଅୱସେସା ଚ ସାସୱା କୁସଲା ଧମ୍ମା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ? ସାସୱା କୁସଲାକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିପାକା, ଯେ ଚ ଧମ୍ମା କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା, ସବ୍ବଞ୍ଚ ରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ? ତଣ୍ହାଯ ଚ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ କିଲେସାନଂ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ, ତିଣ୍ଣଞ୍ଚ କୁସଲମୂଲାନଂ ସାସୱାନଂ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ ସାସୱାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା, ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୨୧୩। ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି – ଦୁକ୍ଖଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ? ତଣ୍ହା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ? ଅୱସେସା ଚ କିଲେସା, ଅୱସେସା ଚ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ତୀଣି ଚ କୁସଲମୂଲାନି ସାସୱାନି, ଅୱସେସା ଚ ସାସୱା କୁସଲା ଧମ୍ମା, ସାସୱା ଚ କୁସଲାକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିପାକା, ଯେ ଚ ଧମ୍ମା କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା, ସବ୍ବଞ୍ଚ ରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ? ତଣ୍ହାଯ ପହାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା’’।

୨୧୪। ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ? ତଣ୍ହା ଚ, ଅୱସେସା ଚ କିଲେସା, ଅୱସେସା ଚ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା, ତୀଣି ଚ କୁସଲମୂଲାନି ସାସୱାନି, ଅୱସେସା ଚ ସାସୱା କୁସଲା ଧମ୍ମା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ? ସାସୱା କୁସଲାକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିପାକା, ଯେ ଚ ଧମ୍ମା କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା, ସବ୍ବଞ୍ଚ ରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ? ତଣ୍ହାଯ ଚ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ କିଲେସାନଂ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ, ତିଣ୍ଣଞ୍ଚ କୁସଲମୂଲାନଂ ସାସୱାନଂ, ଅୱସେସାନଞ୍ଚ ସାସୱାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାଵେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅଵିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା''।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୩। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୨୧୫। ଚତ୍ତାରି ଅରିଯସଚ୍ଚାନି – ଦୁକ୍ଖଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ଅରିଯସଚ୍ଚଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନୀ ପଟିପଦା ଅରିଯସଚ୍ଚଂ।

୨୧୬। ଚତୁନ୍ନଂ ଅରିଯସଚ୍ଚାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୨୧୭। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ଅକୁସଲଂ। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ କୁସଲଂ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅବ୍ୟାକତଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା କୁସଲଂ, ସିଯା ଅକୁସଲଂ, ସିଯା ଅବ୍ୟାକତଂ। ଦ୍ଵେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି, ''ଦୁକ୍ଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି, ''ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି, ''ଦୁକ୍ଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି, ''ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ଵେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ''ନ୍ତିପି। ଦ୍ଵେ ସଚ୍ଚା ଵିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନେଵଵିପାକନଵିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଵିପାକଂ, ସିଯା ଵିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମଂ, ସିଯା ନେଵଵିପାକନଵିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ। ଦ୍ଵେ ସଚ୍ଚା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ।

ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକଂ। ଦ୍ଵେ ସଚ୍ଚା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକଂ, ସିଯା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସଵିତକ୍କସଵିଚାରଂ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାରଂ। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସଵିତକ୍କସଵିଚାରଂ, ସିଯା ଅଵିତକ୍କଵିଚାରମତ୍ତଂ, ସିଯା ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାରଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସଵିତକ୍କସଵିଚାରଂ, ସିଯା ଅଵିତକ୍କଵିଚାରମତ୍ତଂ, ସିଯା ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାରଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ସଵିତକ୍କସଵିଚାର''ନ୍ତିପି, ''ଅଵିତକ୍କଵିଚାରମତ୍ତ''ନ୍ତିପି, ''ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାର''ନ୍ତିପି। ଦ୍ଵେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ପୀତିସହଗତ''ନ୍ତିପି, ''ସୁଖସହଗତ''ନ୍ତିପି, ''ଉପେକ୍ଖାସହଗତ''ନ୍ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ପୀତିସହଗତଂ, ସିଯା ସୁଖସହଗତଂ, ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ପୀତିସହଗତ''ନ୍ତିପି, ''ସୁଖସହଗତ''ନ୍ତିପି, ''ଉପେକ୍ଖାସହଗତ''ନ୍ତିପି।

ଦ୍ଵେ ସଚ୍ଚା ନେଵ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବଂ, ସିଯା ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବଂ, ସିଯା ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବଂ, ସିଯା ନେଵ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବଂ। ଦ୍ଵେ ସଚ୍ଚା ନେଵ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକଂ, ସିଯା ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକଂ । ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକଂ, ସିଯା ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକଂ, ସିଯା ନେଵ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାଵନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ଆଚଯଗାମି। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ଅପଚଯଗାମି। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନେଵାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଆଚଯଗାମି, ସିଯା ନେଵାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମି। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ସେକ୍ଖଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ନେଵସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ପରିତ୍ତଂ । ଦ୍ଵେ ସଚ୍ଚା ଅପ୍ପମାଣା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ପରିତ୍ତଂ, ସିଯା ମହଗ୍ଗତଂ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅନାରମ୍ମଣଂ। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସିଯା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣଂ ନ ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣ''ନ୍ତିପି, ''ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣ''ନ୍ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣ''ନ୍ତିପି, ''ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣ''ନ୍ତିପି, ''ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣ''ନ୍ତିପି।

ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ହୀନଂ। ଦ୍ଵେ ସଚ୍ଚା ପଣୀତା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ହୀନଂ, ସିଯା ମଜ୍ଝିମଂ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅନିଯତଂ। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ସମ୍ମତ୍ତନିଯତଂ। ଦ୍ଵେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅନାରମ୍ମଣଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ନ ଵତ୍ତବ୍ବଂ – ''ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣ''ନ୍ତିପି, ''ମଗ୍ଗହେତୁକ''ନ୍ତିପି,

‘‘ମଗ୍ଗାଧିପତୀ’’ତିପି। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ନ ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣଂ ମଗ୍ଗହେତୁକଂ, ସିୟା ମଗ୍ଗାଧିପତି, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ମଗ୍ଗାଧିପତୀ’’ତି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣଂ ନ ମଗ୍ଗହେତୁକଂ, ସିୟା ମଗ୍ଗାଧିପତି, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ମଗ୍ଗାଧିପତୀ’’ତିପି। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିୟା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିୟା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପ୍ପାଦିନୋ’’ତି। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଉପ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଅନୁପ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଉପ୍ପାଦୀ’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ଉପ୍ପନ୍ନଂ, ସିୟା ଅନୁପ୍ପନ୍ନଂ, ସିୟା ଉପ୍ପାଦି। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ସିୟା ଅତୀତା, ସିୟା ଅନାଗତା, ସିୟା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଅତୀତ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଅନାଗତ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନ’’ନ୍ତିପି। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅନାରମ୍ମଣଂ। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଅତୀତାରମ୍ମଣ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଅନାଗତାରମ୍ମଣ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣ’’ନ୍ତିପି। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିୟା ଅତୀତାରମ୍ମଣା, ସିୟା ଅନାଗତାରମ୍ମଣା, ସିୟା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଅତୀତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ଅନାଗତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା’’ତିପି। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ବହିଦ୍ଧା। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିୟା ବହିଦ୍ଧା, ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅନାରମ୍ମଣଂ। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ। ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ , ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣ’’ନ୍ତିପି। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ସନିଦସ୍ସନସପ୍ପଟିଘଂ, ସିୟା ଅନିଦସ୍ସନସପ୍ପଟିଘଂ, ସିୟା ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘଂ।

୨। ଦୁକଂ

୨୧୮। ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ହେତୁ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନ ହେତୁ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିୟା ହେତୂ, ସିୟା ନ ହେତୂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସହେତୁକା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅହେତୁକଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ସହେତୁକଂ, ସିୟା ଅହେତୁକଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିୟା ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକଞ୍ଚ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ସହେତୁକଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ’’ତିପି। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ସିୟା ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକଞ୍ଚ, ସିୟା ସହେତୁକଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକଞ୍ଚ, ସିୟା ସହେତୁକଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ସହେତୁକଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ’’ତିପି। ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ’’ତିପି। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ସିୟା ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିୟା ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିୟା ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୁ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ’’ତିପି। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନ ହେତୁଅହେତୁକଂ। ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ନ ହେତୁସହେତୁକ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ନ ହେତୁଅହେତୁକ’’ନ୍ତିପି। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ସିୟା ନ ହେତୁସହେତୁକଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ନ ହେତୁସହେତୁକ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ନ ହେତୁଅହେତୁକ’’ନ୍ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ନ ହେତୁସହେତୁକଂ, ସିୟା ନ ହେତୁଅହେତୁକଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ନ ହେତୁସହେତୁକ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ନ ହେତୁଅହେତୁକ’’ନ୍ତିପି।

ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ସପ୍ପଚ୍ଚୟା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅପ୍ପଚ୍ଚୟଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ସଙ୍ଖତା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅସଙ୍ଖତଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ଅନିଦସ୍ସନା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ସନିଦସ୍ସନଂ, ସିୟା ଅନିଦସ୍ସନଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ଅପ୍ପଟିଘା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ସପ୍ପଟିଘଂ, ସିୟା ଅପ୍ପଟିଘଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ଅରୂପାନି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ରୂପଂ, ସିୟା ଅରୂପଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଲୋକିୟା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଲୋକୁତ୍ତରା; କେନଚି ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା।

ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ଆସୱୋ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନୋ ଆସୱା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ଆସୱୋ, ସିୟା ନୋ ଆସୱୋ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସାସୱା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅନାସୱା । ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ଆସୱୋ ଚେୱ ସାସୱଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚା’’ତିପି, ‘‘ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ଆସୱୋ ଚେୱ ସାସୱଞ୍ଚ, ସିୟା ସାସୱଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ। ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ , ସିୟା ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ’’ତିପି। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସୱା। ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସୱ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସୱ’’ନ୍ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସୱଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସାସୱ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନାସୱ’’ନ୍ତିପି।

ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ସଂଯୋଜନଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନୋ ସଂଯୋଜନା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ସଂଯୋଜନଂ, ସିୟା ନୋ ସଂଯୋଜନଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସଂଯୋଜନିୟା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅସଂଯୋଜନିୟା। ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିୟା

ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂଯୋଜନିଯଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସଂଯୋଜନା ଚେୱ ସଂଯୋଜନିଯା ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂଯୋଜନିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂଯୋଜନିଯଞ୍ଚ, ସିଯା ସଂଯୋଜନିଯଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସଂଯୋଜନା ଚେୱ ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିଯା ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ସଂଯୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂଯୋଜନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂଯୋଜନ’’ନ୍ତିପି । ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯ’’ନ୍ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂଯୋଜନିଯ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂଯୋଜନିଯ’’ନ୍ତିପି।

ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ଗନ୍ଥୋ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନୋ ଗନ୍ଥା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନୋ ଗନ୍ଥୋ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଗନ୍ଥନିଯା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅଗନ୍ଥନିଯା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥନିଯଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଗନ୍ଥା ଚେୱ ଗନ୍ଥନିଯା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥନିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥନିଯଞ୍ଚ, ସିଯା ଗନ୍ଥନିଯଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ , ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ’’ତିପି। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଗନ୍ଥା ଚେୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିଯା ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ’’ତିପି। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଗନ୍ଥନିଯା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିଯା’’ତିପି।

ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ଓଘୋ…ପେ… ଯୋଗୋ…ପେ… ନୀୱରଣଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନୋ ନୀୱରଣା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ନୀୱରଣଂ, ସିଯା ନୋ ନୀୱରଣଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନୀୱରଣିଯା ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅନୀୱରଣିଯା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ନୀୱରଣଞ୍ଚେୱ ନୀୱରଣିଯଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ନୀୱରଣା ଚେୱ ନୀୱରଣିଯା ଚା’’ତିପି, ‘‘ନୀୱରଣିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ନୀୱରଣଞ୍ଚେୱ ନୀୱରଣିଯଞ୍ଚ, ସିଯା ନୀୱରଣିଯଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ନୀୱରଣଞ୍ଚେୱ ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ନୀୱରଣା ଚେୱ ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ନୀୱରଣଞ୍ଚେୱ ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିଯା ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ନୀୱରଣଞ୍ଚେୱ ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତିପି , ‘‘ନୀୱରଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣ’’ନ୍ତିପି। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୀୱରଣିଯା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀୱରଣିଯ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୀୱରଣିଯ’’ନ୍ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀୱରଣିଯଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତନୀୱରଣିଯ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୀୱରଣିଯ’’ନ୍ତିପି।

ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ନୋ ପରାମାସା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ପରାମାସୋ, ସିଯା ନୋ ପରାମାସୋ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ପରାମଟ୍ଠା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅପରାମଟ୍ଠା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସିଯା ପରାମାସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ପରାମାସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ପରାମାସସମ୍ପଯୁତ୍ତ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତ’’ନ୍ତିପି। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ପରାମାସୋ ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠଞ୍ଚା’’ତି, ପରାମଟ୍ଠଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରାମାସା ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠା ଚା’’ତିପି , ‘‘ପରାମଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ପରାମାସୋ ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠଞ୍ଚ, ସିଯା ପରାମଟ୍ଠଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସୋ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା’’ତିପି, ‘‘ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠା’’ତିପି।

ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସାରମ୍ମଣା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅନାରମ୍ମଣଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ନୋ ଚିତ୍ତା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଚିତ୍ତଂ, ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଚେତସିକା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅଚେତସିକଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଚେତସିକଂ, ସିଯା ଅଚେତସିକଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତା । ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଚିତ୍ତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ଚିତ୍ତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଚିତ୍ତେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଚିତ୍ତେନ ୱିପ୍ପଯୁତ୍ତ’’ନ୍ତିପି। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଚିତ୍ତୱିସଂସଟ୍ଠଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠଂ, ସିଯା ଚିତ୍ତୱିସଂସଟ୍ଠଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଚିତ୍ତେନ ସଂସଟ୍ଠ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଚିତ୍ତେନ ୱିସଂସଟ୍ଠ’’ନ୍ତିପି। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନୋ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା

ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ, ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନୋ ଚିତ୍ତସହଭୂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସହଭୂ, ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତସହଭୂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନୋ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି, ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନଂ । ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନଂ, ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୂ, ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତି । ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତି, ସିଯା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତି। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ବାହିରା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ, ସିଯା ବାହିରଂ।

ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ନୋ ଉପାଦା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଉପାଦା, ସିଯା ନୋ ଉପାଦା। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ଅନୁପାଦିନ୍ନା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନଂ, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ଉପାଦାନଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନୋ ଉପାଦାନା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଉପାଦାନଂ, ସିଯା ନୋ ଉପାଦାନଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଉପାଦାନିଯା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅନୁପାଦାନିଯା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନିଯଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନା ଚେୱ ଉପାଦାନିଯା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନିଯା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନିଯଞ୍ଚ, ସିଯା ଉପାଦାନିଯଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ’’ନ୍ତିପି। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନା ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ, ସିଯା ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ଉପାଦାନଞ୍ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନ’’ନ୍ତିପି। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିଯା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୌପାଦାନିଯା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୌପାଦାନିଯା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିଯା’’ତିପି।

ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ କିଲେସୋ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନୋ କିଲେସା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା କିଲେସୋ, ସିଯା ନୋ କିଲେସୋ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସଂକିଲେସିକା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅସଂକିଲେସିକା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସଂକିଲିଟ୍ଠଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସଂକିଲିଟ୍ଠଂ, ସିଯା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲେସିକଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲେସିକା ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲେସିକଞ୍ଚ, ସିଯା ସଂକିଲେସିକଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚ, ସିଯା ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତିପି। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚ , ସିଯା କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ ତିପି, ‘‘କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ’’ତିପି। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକ’’ନ୍ତିପି, ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକ’’ନ୍ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକ’’ନ୍ତିପି, ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକ’’ନ୍ତିପି।

ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା, ସିଯା ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିଯା ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସୱିତକ୍କଂ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅୱିତକ୍କଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ସୱିତକ୍କା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କା। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସୱିଚାରଂ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅୱିଚାରଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିଯା ସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିଚାରା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅପ୍ପୀତିକଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ସିଯା ସପ୍ପୀତିକା, ସିଯା ଅପ୍ପୀତିକା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନ ପୀତିସହଗତଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ନ ପୀତିସହଗତା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନ ସୁଖସହଗତଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ନ ସୁଖସହଗତା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା।

ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ କାମାଵଚରଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ କାମାଵଚରା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା କାମାଵଚରଂ, ସିୟା ନ କାମାଵଚରଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ନ ରୂପାଵଚରା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ରୂପାଵଚରଂ, ସିୟା ନ ରୂପାଵଚରଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ନ ଅରୂପାଵଚରା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ଅରୂପାଵଚରଂ, ସିୟା ନ ଅରୂପାଵଚରଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ପରିୟାପନ୍ନା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅପରିୟାପନ୍ନା। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ନିୟ୍ୟାନିକଂ। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ଅନିୟ୍ୟାନିକା। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ନିୟତଂ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅନିୟତଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିୟା ନିୟତା, ସିୟା ଅନିୟତା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସଉତ୍ତରା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅନୁତ୍ତରା। ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ସରଣଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅରଣା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ସରଣଂ, ସିୟା ଅରଣନ୍ତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ସଚ୍ଚଵିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୫। ଇନ୍ଦ୍ରିୟୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀୟଂ

୨୧୯। ବାୱୀସତିନ୍ଦ୍ରିୟାନି – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, କାୟିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସୁଖିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିୟଂ , ୱୀରିୟିନ୍ଦ୍ରିୟଂ [ୱିରିୟିନ୍ଦ୍ରିୟଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ସତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଅଞ୍ଞାତାୱିନ୍ଦ୍ରିୟଂ।

୨୨୦। ତତ୍ଥ କତମଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିୟଂ? ଯଂ ଚକ୍ଖୁ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାୟ ପସାଦୋ…ପେ… ସୁଞ୍ଞୋ ଗାମୋପେସୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିୟଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୋତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ…ପେ… ଘାନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ…ପେ… ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିୟଂ…ପେ… କାୟିନ୍ଦ୍ରିୟଂ? ଯୋ କାୟୋ ଚତୁନ୍ନଂ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାୟ ପସାଦୋ…ପେ… ସୁଞ୍ଞୋ ଗାମୋପେସୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାୟିନ୍ଦ୍ରିୟଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ? ଏକୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ – ଫସ୍ସସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ। ଦୁୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ – ଅତ୍ଥି ସହେତୁକଂ, ଅତ୍ଥି ଅହେତୁକଂ। ତିୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ – ଅତ୍ଥି କୁସଲଂ, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲଂ, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତଂ। ଚତୁବ୍ବିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ – ଅତ୍ଥି କାମାୱଚରଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପାୱଚରଂ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପାୱଚରଂ, ଅତ୍ଥି ଅପରିୟାପନ୍ନଂ। ପଞ୍ଚୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ – ଅତ୍ଥି ସୁଖିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥି ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥି ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ । ଛବ୍ବିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ। ଏୱଂ ଛବ୍ବିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ।

ସତ୍ତୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ। ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ।

ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତଂ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସହଗତଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ। ଏୱଂ ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ।

ନୱୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଅତ୍ଥି କୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତା। ଏୱଂ ନୱୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ।

ଦସୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ – ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… କାୟୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତଂ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖସହଗତଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଅତ୍ଥି କୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲା, ଅତ୍ଥି ଅବ୍ୟାକତା। ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ…ପେ… ଏୱଂ ବହୁୱିଧେନ ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିୟଂ? ଯଂ ଇତ୍ଥିୟା ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଂ ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତଂ ଇତ୍ଥିକୁତ୍ତଂ ଇତ୍ଥାକପ୍ପୋ ଇତ୍ଥତ୍ତଂ ଇତ୍ଥିଭାୱୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିୟଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ? ଯଂ ପୁରିସସ୍ସ ପୁରିସଲିଙ୍ଗଂ ପୁରିସନିମିତ୍ତଂ ପୁରିସକୁତ୍ତଂ ପୁରିସାକପ୍ପୋ ପୁରିସତ୍ତଂ ପୁରିସଭାୱୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ? ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଦୁୱିଧେନ – ଅତ୍ଥି ରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଅତ୍ଥି ଅରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ? ଯୋ ତେସଂ ରୂପୀନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଆୟୁ ଠିତି ଯପନା ଯାପନା ଇରିୟନା ୱତ୍ତନା ପାଲନା ଜୀୱିତଂ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଅରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ? ଯୋ ତେସଂ ଅରୂପୀନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଆୟୁ ଠିତି ଯପନା ଯାପନା ଇରିୟନା ୱତ୍ତନା ପାଲନା ଜୀୱିତଂ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ –

ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୁଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯଂ କାଯିକଂ ସାତଂ କାଯିକଂ ସୁଖଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୁଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯଂ କାଯିକଂ ଅସାତଂ କାଯିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯା ସଦ୍ଧା ସଦ୍ଦହନା ଓକପ୍ପନା ଅଭିପ୍ପସାଦୋ ସଦ୍ଧା ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସଦ୍ଧାବଲଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ ନିକ୍କମୋ ପରକ୍କମୋ ଉଯ୍ୟାମୋ ୱାଯାମୋ ଉସ୍ସାହୋ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଥାମୋ ଠିତି ଅସିଥିଲପରକ୍କମତା ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଛନ୍ଦତା ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରତା ଧୁରସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ ୱୀରିଯଂ ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱୀରିଯବଲଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି ପଟିସ୍ସତି ସତି ସରଣତା ଧାରଣତା ଅପିଲାପନତା ଅସମ୍ମୁସ୍ସନତା ସତି ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସତିବଲଂ ସମ୍ମାସତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି ସଣ୍ଠିତି ଅୱଟ୍ଠିତି ଅୱିସାହାରୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ ଅୱିସାହଟମାନସତା ସମଥୋ ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସମାଧିବଲଂ ସମ୍ମାସମାଧି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନଞ୍ଞାତାନଂ ଅଦିଟ୍ଠାନଂ ଅପ୍ପତ୍ତାନଂ ଅୱିଦିତାନଂ ଅସଚ୍ଛିକତାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଞାତାନଂ ଦିଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ତାନଂ ୱିଦିତାନଂ ସଚ୍ଛିକତାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଅଞ୍ଞାତାୱିନ୍ଦ୍ରିଯଂ? ଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅଞ୍ଞାତାୱୀନଂ ଦିଟ୍ଠାନଂ ପତ୍ତାନଂ ୱିଦିତାନଂ ସଚ୍ଛିକତାନଂ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଞ୍ଞାତାୱିନ୍ଦ୍ରିଯଂ’’।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୨। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୨୨୧। ବାୱୀସତିନ୍ଦ୍ରିଯାନି – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ,

ସୁଖିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ୱୀରିୟିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିୟଂ , ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଅଞ୍ଞାତାୱିନ୍ଦ୍ରିୟଂ।

୨୨୨। ବାୱୀସତୀନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ଯାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୨୨୩। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅବ୍ଯାକତା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଅକୁସଲଂ। ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ କୁସଲଂ। ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା କୁସଲା, ସିୟା ଅବ୍ଯାକତା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା କୁସଲା, ସିୟା ଅକୁସଲା, ସିୟା ଅବ୍ଯାକତା।

ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି, ‘‘ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି, ‘‘ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’ତିପି। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିୟା ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିୟା ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ’’ନ୍ତିପି , ‘‘ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପଯୁତ୍ତ’’ନ୍ତିପି।

ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ୱିପାକା। ଦ୍ୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ୱିପାକଂ, ସିୟା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମଂ। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ୱିପାକା, ସିୟା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିୟା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟା । ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟଂ। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିୟା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟା, ସିୟା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟା, ସିୟା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିୟା।

ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକଂ। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ସିୟା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ସିୟା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ସିୟା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରଂ। ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରଂ, ସିୟା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରଂ। ଏକାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିୟା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିୟା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା।

ଏକାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପୀତିସହଗତା’’ତିପି, ‘‘ସୁଖସହଗତା’’ତିପି, ‘‘ଉପେକ୍ଖାସହଗତା’’ତିପି। ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ପୀତିସହଗତଂ ନ ସୁଖସହଗତଂ ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ପୀତିସହଗତ’’ନ୍ତି। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ପୀତିସହଗତା, ସିୟା ସୁଖସହଗତା, ସିୟା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ପୀତିସହଗତା, ସିୟା ସୁଖସହଗତା, ସିୟା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା , ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପୀତିସହଗତା’’ତିପି, ‘‘ସୁଖସହଗତା’’ତିପି, ‘‘ଉପେକ୍ଖାସହଗତା’’ତିପି।

ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବଂ, ସିୟା ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବଂ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ସିୟା ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବା, ସିୟା ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବା। ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକଂ, ସିୟା ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକଂ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିୟା ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିୟା ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକା।

ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନେୱାଚୟଗାମିନାପଚୟଗାମିନୋ। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଆଚୟଗାମି। ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଅପଚୟଗାମି। ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଅପଚୟଗାମି, ସିୟା ନେୱାଚୟଗାମିନାପଚୟଗାମି । ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଆଚୟଗାମିନୋ, ସିୟା ଅପଚୟଗାମିନୋ, ସିୟା ନେୱାଚୟଗାମିନାପଚୟଗାମିନୋ। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା। ଦ୍ୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସେକ୍ଖା। ଅଞ୍ଞାତାୱିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଅସେକ୍ଖଂ। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସେକ୍ଖା, ସିୟା ଅସେକ୍ଖା, ସିୟା ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା।

ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ପରିତ୍ତା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅପ୍ପମାଣା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ପରିତ୍ତା, ସିୟା ମହଗ୍ଗତା, ସିୟା ଅପ୍ପମାଣା। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅନାରମ୍ମଣା। ଦ୍ୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣଂ ସିୟା ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣଂ, ନ ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ

– ‘‘ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣ’’ନ୍ତିପି , ‘‘ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣ’’ନ୍ତି ପି। ନଓିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା’’ତିପି।

ନଓିନ୍ଦ୍ରିଯା ମଜ୍ଝିମା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୀନଂ। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ପଣୀତା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ମଜ୍ଝିମା, ସିଯା ପଣୀତା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ହୀନା, ସିଯା ମଜ୍ଝିମା, ସିଯା ପଣୀତା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅନିଯତା। ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସମ୍ମତ୍ତନିଯତଂ। ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ସମ୍ମତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସିଯା ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତଂ, ସିଯା ଅନିଯତଂ । ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ମିଚ୍ଛତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ସମ୍ମତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅନାରମ୍ମଣା। ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ମଗ୍ଗହେତୁକା’’ତିପି, ‘‘ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ’’ତିପି। ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ନ ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ମଗ୍ଗହେତୁକଂ, ସିଯା ମଗ୍ଗାଧିପତି, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ମଗ୍ଗହେତୁକ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ମଗ୍ଗାଧିପତୀ’’ତିପି। ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ନ ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ମଗ୍ଗହେତୁକଂ, ସିଯା ମଗ୍ଗାଧିପତି, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘ମଗ୍ଗହେତୁକ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ମଗ୍ଗାଧିପତୀ’’ତିପି। ନଓିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ସିଯା ମଗ୍ଗହେତୁକା, ସିଯା ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ମଗ୍ଗହେତୁକା’’ତିପି, ‘‘ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ’’ତିପି।

ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୋ, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଅନୁପ୍ପନ୍ନା’’ତି। ଦ୍ୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପ୍ପାଦିନୋ’’ତି। ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୋ ; ସିଯା ଅତୀତା, ସିଯା ଅନାଗତା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅନାରମ୍ମଣା। ଦ୍ୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଅତୀତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ଅନାଗତାରମ୍ମଣା’’ତିପି , ‘‘ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା’’ତିପି। ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ଅତୀତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାଗତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଅତୀତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ଅନାଗତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା’’ତିପି; ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅନାରମ୍ମଣା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା। ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା’’ତିପି, ‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା’’ତିପି। ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅନିଦସ୍ସନସପ୍ପଟିଘା। ସତ୍ତରସିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା।

୨। ଦୁକଂ

୨୨୪। ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିଯା ହେତୂ। ଅଟ୍ଠାରସିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ହେତୂ। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯା ସହେତୁକା। ନଓିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅହେତୁକା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ସହେତୁକା, ସିଯା ଅହେତୁକା। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯା ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ନଓିନ୍ଦ୍ରିଯା ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିଯା ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚ। ନଓିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚା’’ତିପି, ‘‘ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ’’ତିପି। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚା’’ତି। ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚା’’ତି, ସିଯା ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ’’ତି।

ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିଯା ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚ । ନଓିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ’’ତିପି। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ‘‘ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ’’। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିଯା ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ’’ତି।

ନଓିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ହେତୂ ଅହେତୁକା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ହେତୂ ସହେତୁକା। ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ନ ହେତୂ ସହେତୁକା’’ତିପି, ‘‘ନ ହେତୂ ଅହେତୁକା’’ତିପି । ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ନ ହେତୂ ସହେତୁକା, ସିଯା ନ ହେତୂ ଅହେତୁକା।

ସପ୍ପଚ୍ଚଯା। ସଙ୍ଖତା। ଅନିଦସ୍ସନା। ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯା ସପ୍ପଟିଘା। ସତ୍ତରସିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅପ୍ପଟିଘା। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯା ରୂପା। ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅରୂପା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସିଯା ରୂପଂ, ସିଯା ଅରୂପଂ। ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ଲୋକିଯା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ଲୋକୁତ୍ତରା। ନଓିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ଲୋକିଯା, ସିଯା ଲୋକୁତ୍ତରା; କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା।

ନୋ ଆସୱା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ସାସୱା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅନାସୱା। ନଓିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ସାସୱା, ସିଯା ଅନାସୱା। ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିଯା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚା’’ତି, ‘‘ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା’’। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚା’’ତିପି, ‘‘ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା’’ତିପି। ନଓିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା –

‘‘ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚା’’ତି, ସିୟା ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା’’ତି।

ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା’’ତିପି। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵଂ – ‘‘ଆସୱୋ ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତି, ‘‘ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ’’। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିୟା ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା’’ତି। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସାସୱା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନାସୱା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵଂ – ‘‘ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସାସୱ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନାସୱ’’ନ୍ତିପି। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସାସୱା, ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନାସୱା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସାସୱା, ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନାସୱା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସାସୱା’’ତିପି, ‘‘ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନାସୱା’’ତିପି।

ନୋ ସଂୟୋଜନା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସଂୟୋଜନିୟା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅସଂୟୋଜନିୟା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସଂୟୋଜନିୟା, ସିୟା ଅସଂୟୋଜନିୟା। ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ । ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା , ସିୟା ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ସଂୟୋଜନା ଚେୱ ସଂୟୋଜନିୟା ଚା’’ତି, ସଂୟୋଜନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ସଂୟୋଜନା ଚେୱ ସଂୟୋଜନିୟା ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂୟୋଜନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନା’’ତିପି। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ସଂୟୋଜନା ଚେୱ ସଂୟୋଜନିୟା ଚା’’ତି, ସିୟା ସଂୟୋଜନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ସଂୟୋଜନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନା’’ତି।

ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ସଂୟୋଜନା ଚେୱ ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନା’’ତିପି। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵଂ – ‘‘ସଂୟୋଜନଞ୍ଚେୱ ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତି, ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନଂ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ସଂୟୋଜନା ଚେୱ ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିୟା ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ସଂୟୋଜନସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ସଂୟୋଜନା’’ତି।

ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସଂୟୋଜନିୟା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅସଂୟୋଜନିୟା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵଂ – ‘‘ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସଂୟୋଜନିୟ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅସଂୟୋଜନିୟ’’ନ୍ତିପି। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସଂୟୋଜନିୟା, ସିୟା ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅସଂୟୋଜନିୟା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସଂୟୋଜନିୟା, ସିୟା ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅସଂୟୋଜନିୟା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତସଂୟୋଜନିୟା’’ତିପି, ‘‘ସଂୟୋଜନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅସଂୟୋଜନିୟା’’ତିପି ।

ନୋ ଗନ୍ଥା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଗନ୍ଥନିୟା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅଗନ୍ଥନିୟା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଗନ୍ଥନିୟା, ସିୟା ଅଗନ୍ଥନିୟା। ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଗନ୍ଥସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଗନ୍ଥସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଗନ୍ଥା ଚେୱ ଗନ୍ଥନିୟା ଚା’’ତି, ଗନ୍ଥନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଗନ୍ଥା ଚେୱ ଗନ୍ଥନିୟା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା’’ତିପି। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଗନ୍ଥା ଚେୱ ଗନ୍ଥନିୟା ଚା’’ତି, ସିୟା ଗନ୍ଥନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଗନ୍ଥନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା’’ତି।

ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଗନ୍ଥା ଚେୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା’’ତିପି। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵଂ – ‘‘ଗନ୍ଥୋ ଚେୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପୟୁତ୍ତ’’ଞ୍ଚାତି, ଗନ୍ଥସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥୋ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଗନ୍ଥା ଚେୱ ଗନ୍ଥସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିୟା ଗନ୍ଥସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଗନ୍ଥସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଗନ୍ଥା’’ତି।

ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଗନ୍ଥନିୟା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିୟା । ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵଂ – ‘‘ଗନ୍ଥୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଗନ୍ଥନିୟ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିୟ’’ନ୍ତିପି। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଗନ୍ଥନିୟା, ସିୟା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିୟା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଗନ୍ଥନିୟା, ସିୟା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିୟା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଗନ୍ଥୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଗନ୍ଥନିୟା’’ତିପି, ‘‘ଗନ୍ଥୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅଗନ୍ଥନିୟା’’ତିପି।

ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ୟୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀୱରଣା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନୀୱରଣିୟା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅନୀୱରଣିୟା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ନୀୱରଣିୟା, ସିୟା ଅନୀୱରଣିୟା। ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନୀୱରଣୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନୀୱରଣସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ନୀୱରଣସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ନୀୱରଣୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ନୀୱରଣା ଚେୱ ନୀୱରଣିୟା ଚା’’ତି, ନୀୱରଣିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ନୀୱରଣା ଚେୱ ନୀୱରଣିୟା ଚା’’ତିପି, ‘‘ନୀୱରଣିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣା’’ତିପି। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ନୀୱରଣା ଚେୱ ନୀୱରଣିୟା

ତା’’ତି, ସିୟା ନୀୱରଣିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ନୀୱରଣିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣା’’ତି।

ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ନୀୱରଣା ଚେୱ ନୀୱରଣସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ନୀୱରଣସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣା’’ତିପି। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵଂ – ‘‘ନୀୱରଣଞ୍ଚେୱ ନୀୱରଣସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତି, ନୀୱରଣସମ୍ପୟୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣଂ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ନୀୱରଣା ଚେୱ ନୀୱରଣସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିୟା ନୀୱରଣସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ନୀୱରଣସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ନୀୱରଣା’’ତି।

ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ନୀୱରଣୱିପ୍ପୟୁତ୍ତନୀୱରଣିୟା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ନୀୱରଣୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନୀୱରଣିୟା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵଂ – ‘‘ନୀୱରଣୱିପ୍ପୟୁତ୍ତନୀୱରଣିୟ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ନୀୱରଣୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନୀୱରଣିୟ’’ନ୍ତିପି। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ନୀୱରଣୱିପ୍ପୟୁତ୍ତନୀୱରଣିୟା, ସିୟା ନୀୱରଣୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନୀୱରଣିୟା । ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ନୀୱରଣୱିପ୍ପୟୁତ୍ତନୀୱରଣିୟା , ସିୟା ନୀୱରଣୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନୀୱରଣିୟା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ନୀୱରଣୱିପ୍ପୟୁତ୍ତନୀୱରଣିୟା’’ତିପି, ‘‘ନୀୱରଣୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅନୀୱରଣିୟା’’ତିପି।

ନୋ ପରାମାସା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ପରାମଟ୍ଠା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅପରାମଟ୍ଠା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ପରାମଟ୍ଠା, ସିୟା ଅପରାମଟ୍ଠା। ସୋଳସିନ୍ଦ୍ରିୟା ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ପରାମାସସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ପରାମାସା ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠା ଚା’’ତି, ପରାମଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ପରାମାସା ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠା ଚା’’ତିପି, ‘‘ପରାମଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସା’’ତିପି। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ପରାମାସା ଚେୱ ପରାମଟ୍ଠା ଚା’’ତି, ସିୟା ପରାମଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ପରାମଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ ପରାମାସା’’ତି। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା, ସିୟା ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା, ସିୟା ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତପରାମଟ୍ଠା’’ତିପି, ‘‘ପରାମାସୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଅପରାମଟ୍ଠା’’ତିପି।

ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅନାରମ୍ମଣା। ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସାରମ୍ମଣା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ସାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ଅନାରମ୍ମଣଂ। ଏକୱୀସତିନ୍ଦ୍ରିୟା ନୋ ଚିତ୍ତା। ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଚିତ୍ତଂ। ତେରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଚେତସିକା। ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅଚେତସିକା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଚେତସିକଂ, ସିୟା ଅଚେତସିକଂ। ତେରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଚିତ୍ତସମ୍ପୟୁତ୍ତା। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟା ଚିତ୍ତୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଚିତ୍ତସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ, ସିୟା ଚିତ୍ତୱିପ୍ପୟୁତ୍ତଂ। ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵଂ – ‘‘ଚିତ୍ତେନ ସମ୍ପୟୁତ୍ତ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଚିତ୍ତେନ ୱିପ୍ପୟୁତ୍ତ’’ନ୍ତିପି।

ତେରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟା ଚିତ୍ତୱିସଂସଟ୍ଠା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠଂ, ସିୟା ଚିତ୍ତୱିସଂସଟ୍ଠଂ। ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵଂ – ‘‘ଚିତ୍ତେନ ସଂସଟ୍ଠ’’ନ୍ତିପି, ‘‘ଚିତ୍ତେନ ୱିସଂସଟ୍ଠ’’ନ୍ତିପି। ତେରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା। ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ।

ତେରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ। ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଚିତ୍ତସହଭୂ, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସହଭୂ। ତେରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିୟା ନୋ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି।

ତେରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା। ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନଂ, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନଂ। ତେରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ। ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୂ, ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୂ। ତେରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତି , ସିୟା ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତି। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା। ସୋଳସିନ୍ଦ୍ରିୟା ବାହିରା।

ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟା ଉପାଦା। ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନୋ ଉପାଦା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସିୟା ଉପାଦା, ସିୟା ନୋ ଉପାଦା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ଉପାଦିନ୍ନା। ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅନୁପାଦିନ୍ନା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଉପାଦିନ୍ନା, ସିୟା ଅନୁପାଦିନ୍ନା। ନୋ ଉପାଦାନା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଉପାଦାନିୟା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅନୁପାଦାନିୟା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଉପାଦାନିୟା, ସିୟା ଅନୁପାଦାନିୟା। ସୋଳସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଉପାଦାନସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଉପାଦାନା ଚେୱ ଉପାଦାନିୟା ଚା’’ତି, ଉପାଦାନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା – ‘‘ଉପାଦାନା ଚେୱ ଉପାଦାନିୟା

ଚା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା’’ତିପି। ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନା ଚେୱ ଉପାଦାନିୟା ଚା’’ତି, ସିୟା ଉପାଦାନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଉପାଦାନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନିୟା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା’’ତି।

ସୋଳସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନା ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା’’ତିପି। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନା ଚେୱ ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିୟା ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଉପାଦାନା’’ତି। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୌପାଦାନିୟା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିୟା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୌପାଦାନିୟା, ସିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିୟା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୌପାଦାନିୟା, ସିୟା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିୟା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୌପାଦାନିୟା’’ତିପି, ‘‘ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅନୁପାଦାନିୟା’’ତିପି।

ନୋ କିଲେସା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସଂକିଲେସିକା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅସଂକିଲେସିକା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସଂକିଲେସିକା, ସିୟା ଅସଂକିଲେସିକା। ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସଂକିଲିଟ୍ଠଂ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସଂକିଲିଟ୍ଠା, ସିୟା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠା। ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିୟା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲେସିକା ଚା’’ତି, ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲେସିକା ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତିପି। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲେସିକା ଚା’’ତି, ସିୟା ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସଂକିଲେସିକା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତି।

ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚା’’ତିପି, ‘‘ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତିପି। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚା’’ତି, ସଂକିଲିଟ୍ଠଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚା’’ତି, ସିୟା ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘ସଂକିଲିଟ୍ଠା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତି।

ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତିପି, ‘‘କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତିପି। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୋ ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚା’’ତି, କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତଞ୍ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସୋ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସା ଚେୱ କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା’’ତି, ସିୟା କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ କିଲେସା’’ତି। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ – ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକ’’ନ୍ତିପି, ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକ’’ନ୍ତିପି। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକା, ସିୟା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକା, ସିୟା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତସଂକିଲେସିକା’’ତିପି, ‘‘କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଅସଂକିଲେସିକା’’ତିପି।

ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ସିୟା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା। ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବା। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବା, ସିୟା ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବା। ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସିୟା ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକା , ସିୟା ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକା।

ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅୱିତକ୍କା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସୱିତକ୍କଂ। ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସୱିତକ୍କା, ସିୟା ଅୱିତକ୍କା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅୱିଚାରା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସୱିଚାରଂ। ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସୱିଚାରା, ସିୟା ଅୱିଚାରା। ଏକାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅପ୍ପୀତିକା। ଏକାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସପ୍ପୀତିକା, ସିୟା ଅପ୍ପୀତିକା। ଏକାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ପୀତିସହଗତା। ଏକାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ପୀତିସହଗତା, ସିୟା ନ ପୀତିସହଗତା। ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ସୁଖସହଗତା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସୁଖସହଗତା, ସିୟା ନ ସୁଖସହଗତା। ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିୟା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା।

ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା କାମାୱଚରା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ କାମାୱଚରା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା କାମାୱଚରା, ସିୟା ନ କାମାୱଚରା। ତେରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ରୂପାୱଚରା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ରୂପାୱଚରା, ସିୟା ନ ରୂପାୱଚରା। ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ଅରୂପାୱଚରା। ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ଅରୂପାୱଚରା, ସିୟା ନ ଅରୂପାୱଚରା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ପରିୟାପନ୍ନା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅପରିୟାପନ୍ନା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ପରିୟାପନ୍ନା, ସିୟା ଅପରିୟାପନ୍ନା। ଏକାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅନିୟ୍ୟାନିକା।

ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନିୟ୍ୟାନିକଂ। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ନିୟ୍ୟାନିକା, ସିୟା ଅନିୟ୍ୟାନିକା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅନିୟତା। ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନିୟତଂ। ଏକାଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ନିୟତା, ସିୟା ଅନିୟତା। ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ସଉତ୍ତରା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅନୁତ୍ତରା। ନଵିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସଉତ୍ତରା, ସିୟା ଅନୁତ୍ତରା। ପନ୍ନରସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅରଣା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସରଣଂ। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା ସରଣା, ସିୟା ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଵିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୬। ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ

୨୨୫। ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରା, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ, ସଳାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାଯାସା ସମ୍ଭୱନ୍ତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୨୬। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଦୁକ୍ଖେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଅଞ୍ଞାଣଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅୱିଜ୍ଜା''।

ତତ୍ଥ କତମେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରା? ପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ, ଅପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ, ଆନେଞ୍ଜାଭିସଙ୍ଖାରୋ, କାଯସଙ୍ଖାରୋ, ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ, ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ? କୁସଲା ଚେତନା କାମାୱଚରା ରୂପାୱଚରା ଦାନମଯା ସୀଲମଯା ଭାୱନାମଯା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ? ଅକୁସଲା ଚେତନା କାମାୱଚରା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଆନେଞ୍ଜାଭିସଙ୍ଖାରୋ? କୁସଲା ଚେତନା ଅରୂପାୱଚରା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଆନେଞ୍ଜାଭିସଙ୍ଖାରୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ କାଯସଙ୍ଖାରୋ? କାଯସଞ୍ଚେତନା କାଯସଙ୍ଖାରୋ, ୱଚୀସଞ୍ଚେତନା ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ, ମନୋସଞ୍ଚେତନା ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋ। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରା''।

୨୨୭। ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ''।

୨୨୮। ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ? ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ନାମଂ'' । ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚତ୍ତାରୋ ମହାଭୂତା, ଚତୁନ୍ନଞ୍ଚ ମହାଭୂତାନଂ ଉପାଦାଯ ରୂପଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ରୂପଂ''। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ''।

୨୨୯। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ? ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ସୋତାଯତନଂ, ଘାନାଯତନଂ, ଜିୱ୍ହାଯତନଂ, କାଯାଯତନଂ, ମନାଯତନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ''।

୨୩୦। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଳାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ? ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସୋତସମ୍ଫସ୍ସୋ ଘାନସମ୍ଫସ୍ସୋ ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସୋ କାଯସମ୍ଫସ୍ସୋ ମନୋସମ୍ଫସ୍ସୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଳାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ''।

୨୩୧। ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା''।

୨୩୨। ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା? ରୂପତଣ୍ହା, ସଦ୍ଦତଣ୍ହା, ଗନ୍ଧତଣ୍ହା, ରସତଣ୍ହା, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବତଣ୍ହା, ଧମ୍ମତଣ୍ହା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା''।

୨୩୩। ତତ୍ଥ କତମଂ ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ? କାମୁପାଦାନଂ, ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନଂ, ସୀଲ଱୍ବତୁପାଦାନଂ, ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ''।

୨୩୪। ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ? ଭୱୋ ଦୁୱିଧେନ – ଅତ୍ଥି କମ୍ମଭୱୋ, ଅତ୍ଥି ଉପପତ୍ତିଭୱୋ। ତତ୍ଥ କତମୋ କମ୍ମଭୱୋ? ପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ, ଅପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ, ଆନେଞ୍ଜାଭିସଙ୍ଖାରୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କମ୍ମଭୱୋ''। ସବ୍ବମ୍ପି ଭୱଗାମିକମ୍ମଂ କମ୍ମଭୱୋ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପପତ୍ତିଭୱୋ? କାମଭୱୋ, ରୂପଭୱୋ, ଅରୂପଭୱୋ, ସଞ୍ଞାଭୱୋ, ଅସଞ୍ଞାଭୱୋ, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଭୱୋ, ଏକୱୋକାରଭୱୋ, ଚତୁୱୋକାରଭୱୋ, ପଞ୍ଚୱୋକାରଭୱୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଉପପତ୍ତିଭୱୋ''। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ କମ୍ମଭୱୋ, ଅଯଞ୍ଚ ଉପପତ୍ତିଭୱୋ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ''।

୨୩୫। ତତ୍ଥ କତମା ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହି ତମ୍ହି ସତ୍ତନିକାଯେ ଜାତି ସଞ୍ଜାତି ଓକ୍କନ୍ତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି, ଖନ୍ଧାନଂ ପାତୁଭାୱୋ , ଆଯତନାନଂ ପଟିଲାଭୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି''।

୨୩୬। ତତ୍ଥ କତମଂ ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ? ଅତ୍ଥି ଜରା, ଅତ୍ଥି ମରଣଂ। ତତ୍ଥ କତମା ଜରା? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହି ତମ୍ହି ସତ୍ତନିକାଯେ ଜରା ଜୀରଣତା ଖଣ୍ଡିଚ୍ଚଂ ପାଲିଚ୍ଚଂ ୱଲିତ୍ତଚତା ଆଯୁନୋ ସଂହାନି ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ପରିପାକୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଜରା''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ମରଣଂ? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ସତ୍ତାନଂ ତମ୍ହା ତମ୍ହା ସତ୍ତନିକାଯା ଚୁତି ଚୱନତା ଭେଦୋ ଅନ୍ତରଧାନଂ ମଚ୍ଚୁ ମରଣଂ କାଲକିରିଯା [କାଲଂକିରିଯା (କ।)] ଖନ୍ଧାନଂ ଭେଦୋ କଳେୱରସ୍ସ ନିକ୍ଖେପୋ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯସ୍ସୁପଚ୍ଛେଦୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମରଣଂ''। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ଜରା, ଇଦଞ୍ଚ ମରଣଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ''।

୨୩୭। ତତ୍ଥ କତମୋ ସୋକୋ? ଞାତିବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ଭୋଗବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ରୋଗବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ସୀଲବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ଦିଟ୍ଠିବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବ୍ୟସନେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ, ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ଦୁକ୍ଖଧମ୍ମେନ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ସୋକୋ ସୋଚନା ସୋଚିତତ୍ତଂ ଅନ୍ତୋସୋକୋ ଅନ୍ତୋପରିସୋକୋ ଚେତସୋ ପରିଜ୍ଝାଯନା ଦୋମନସ୍ସଂ ସୋକସଲ୍ଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସୋକୋ''।

୨୩୮। ତତ୍ଥ କତମୋ ପରିଦେୱୋ? ଞାତିବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ଭୋଗବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ , ରୋଗବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ସୀଲବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ଦିଟ୍ଠିବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବ୍ୟସନେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ, ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ଦୁକ୍ଖଧମ୍ମେନ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଆଦେୱୋ ପରିଦେୱୋ ଆଦେୱନା ପରିଦେୱନା ଆଦେୱିତତ୍ତଂ ପରିଦେୱିତତ୍ତଂ ୱାଚା ପଲାପୋ ୱିପ୍ପଲାପୋ ଲାଲପ୍ପୋ ଲାଲପ୍ପନା ଲାଲପ୍ପିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ପରିଦେୱୋ''।

୨୩୯। ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ? ଯଂ କାଯିକଂ ଅସାତଂ କାଯିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୁକ୍ଖଂ''।

୨୪୦। ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୋମନସ୍ସଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ, ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ, ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ, ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୋମନସ୍ସଂ''।

୨୪୧। ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପାଯାସୋ? ଞାତିବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ଭୋଗବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ରୋଗବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ସୀଲବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ଦିଟ୍ଠିବ୍ୟସନେନ ୱା ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ, ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବ୍ୟସନେନ ସମନ୍ନାଗତସ୍ସ, ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ଦୁକ୍ଖଧମ୍ମେନ ଫୁଟ୍ଠସ୍ସ ଆଯାସୋ ଉପାଯାସୋ ଆଯାସିତତ୍ତଂ ଉପାଯାସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଉପାଯାସୋ''।

୨୪୨। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀତି, ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସଙ୍ଗତି ହୋତି, ସମାଗମୋ ହୋତି, ସମୋଧାନଂ ହୋତି, ପାତୁଭାୱୋ ହୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ।

୨ । ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀୟଂ

୧ । ପଚ୍ଚୟଚତୁକ୍କଂ

୨୪୩। ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚୟା ଛଟ୍ଠାୟତନଂ, ଛଟ୍ଠାୟତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦୟୋ ହୋତି।

ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦୟୋ ହୋତି।

ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ଛଟ୍ଠାୟତନଂ, ଛଟ୍ଠାୟତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦୟୋ ହୋତି।

ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ସଳାୟତନଂ, ଛଟ୍ଠାୟତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦୟୋ ହୋତି।

ପଚ୍ଚୟଚତୁକ୍କଂ।

୨ । ହେତୁଚତୁକ୍କଂ

୨୪୪। ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ, ନାମପଚ୍ଚୟା ଛଟ୍ଠାୟତନଂ ନାମହେତୁକଂ, ଛଟ୍ଠାୟତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାୟତନହେତୁକୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା ୱେଦନାହେତୁକା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାହେତୁକଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦୟୋ ହୋତି।

ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ, ନାମପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ନାମହେତୁକୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା ୱେଦନାହେତୁକା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାହେତୁକଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦୟୋ ହୋତି।

ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ , ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ଛଟ୍ଠାୟତନଂ ନାମରୂପହେତୁକଂ, ଛଟ୍ଠାୟତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାୟତନହେତୁକୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା ୱେଦନାହେତୁକା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାହେତୁକଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦୟୋ ହୋତି।

ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ସଳାୟତନଂ ନାମରୂପହେତୁକଂ, ଛଟ୍ଠାୟତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାୟତନହେତୁକୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା ୱେଦନାହେତୁକା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାହେତୁକଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦୟୋ ହୋତି।

ହେତୁଚତୁକ୍କଂ।

୩। ସମ୍ପଯୁତ୍ତଚତୁକ୍କଂ

୨୪୫। ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ , ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ନାମଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମରୂପସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ନାମଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ଉପାଦାନସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

ସମ୍ପଯୁତ୍ତଚତୁକ୍କଂ।

୪। ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଚତୁକ୍କଂ

୨୪୬। ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା; ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ; ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ; ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମଂ; ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ; ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯାପି ଫସ୍ସୋ; ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯାପି ୱେଦନା; ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯାପି ତଣ୍ହା; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା; ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ; ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ; ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ନାମଂ; ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯାପି ଫସ୍ସୋ; ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯାପି ୱେଦନା; ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯାପି ତଣ୍ହା; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା; ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ; ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ; ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମରୂପଂ; ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ; ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯାପି ଫସ୍ସୋ; ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯାପି ୱେଦନା; ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯାପି ତଣ୍ହା; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅଵିଜ୍ଜା; ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ; ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯାପି ଵିଞ୍ଞାଣଂ; ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମରୂପଂ; ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ; ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯାପି ଫସ୍ସୋ; ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯାପି ଵେଦନା; ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯାପି ତଣ୍ହା; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଚତୁକ୍କଂ।

ମାତିକା

୨୪୭। ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଅଵିଜ୍ଜା…ପେ… ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ଅଵିଜ୍ଜା…ପେ… ନାମପଚ୍ଚଯା ଅଵିଜ୍ଜା…ପେ… ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଅଵିଜ୍ଜା…ପେ… ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଅଵିଜ୍ଜା…ପେ… ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଵିଜ୍ଜା…ପେ… ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଅଵିଜ୍ଜା…ପେ… ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଅଵିଜ୍ଜା…ପେ… ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

ମାତିକା।

୫। ପଚ୍ଚଯଚତୁକ୍କଂ

୨୪୮। କତମେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ଵା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ ଵା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ଵା ରସାରମ୍ମଣଂ ଵା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ ଵା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ଵା ଯଂ ଯଂ ଵା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୪୯। ତତ୍ଥ କତମା ଅଵିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅଵିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଵିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ [ଚେତଯିତତ୍ତଂ (ସୀ। କ।)] – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ ହଦଯଂ ପଣ୍ଡରଂ ମନୋ ମନାଯତନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଵିଞ୍ଞାଣଂ ଵିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାମନୋଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ? ଵେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ ହଦଯଂ ପଣ୍ଡରଂ ମନୋ ମନାଯତନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଵିଞ୍ଞାଣଂ ଵିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାମନୋଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ଵେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ଵେଦନା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା’’।

ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା? ଯୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଅନୁନଯୋ ଅନୁରୋଧୋ ନନ୍ଦୀ ନନ୍ଦିରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ? ଯା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗହନଂ ଦିଟ୍ଠିକନ୍ତାରୋ ଦିଟ୍ଠିୱିସୂକାଯିକଂ ଦିଟ୍ଠିୱିପ୍ଫନ୍ଦିତଂ ଦିଟ୍ଠିସଂଯୋଜନଂ ଗାହୋ ପତିଟ୍ଠାହୋ ଅଭିନିୱେସୋ ପରାମାସୋ କୁମ୍ମଗ୍ଗୋ ମିଚ୍ଛାପଥୋ ମିଚ୍ଛତ୍ତଂ ତିତ୍ଥାଯତନଂ ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ [ୱିପରିଯେସଗ୍ଗାହୋ (ବହୂସୁ)] – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ? ଠପେତ୍ୱା ଉପାଦାନଂ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଜାତି ସଞ୍ଜାତି ନିବ୍ବତ୍ତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି ପାତୁଭାୱୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ? ଅତ୍ଥି ଜରା, ଅତ୍ଥି ମରଣଂ। ତତ୍ଥ କତମା ଜରା? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଜରା ଜୀରଣତା ଆଯୁନୋ ସଂହାନି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜରା’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ମରଣଂ? ଯୋ ତେସଂ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଖଯୋ ୱଯୋ ଭେଦୋ ପରିଭେଦୋ ଅନିଚ୍ଚତା ଅନ୍ତରଧାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମରଣଂ’’। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ଜରା, ଇଦଞ୍ଚ ମରଣଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ’’।

ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସଙ୍ଗତି ହୋତି, ସମାଗମୋ ହୋତି, ସମୋଧାନଂ ହୋତି, ପାତୁଭାୱୋ ହୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୨୫୦। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୫୧। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ’’।

ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ଠପେତ୍ୱା ଫସ୍ସଂ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ , ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି , ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୫୩। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ? ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚକ୍ଖାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ସୋତାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଘାନାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଜିୱ୍ହାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, କାଯାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତଜଂ ଚିତ୍ତହେତୁକଂ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ’’।

ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନନ୍ତି। ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଯଂ ରୂପଂ ନିସ୍ସାଯ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ୱତ୍ତତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୨୫୪। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୫୫। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ? ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚକ୍ଖାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ସୋତାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଘାନାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଜିୱ୍ହାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, କାଯାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ , ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତଜଂ ଚିତ୍ତହେତୁକଂ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ’’।

ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନନ୍ତି। ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାଭୂତା, ଯଞ୍ଚ ରୂପଂ ନିସ୍ସାଯ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ୱତ୍ତତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ? ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ସୋତାଯତନଂ, ଘାନାଯତନଂ, ଜିୱ୍ହାଯତନଂ, କାଯାଯତନଂ, ମନାଯତନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’…ପେ…

ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

ପଚ୍ଚଯଚତୁକ୍କଂ।

୬। ହେତୁଚତୁକ୍କଂ

୨୫୬। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମହେତୁକଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନହେତୁକୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାହେତୁକା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାହେତୁକଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ । ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୫୭। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମହେତୁକଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମହେତୁକଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନହେତୁକୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନହେତୁକୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା’’।

ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାହେତୁକା? ଯୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ…ପେ… ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାହେତୁକା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାହେତୁକଂ? ଯା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ତିତ୍ଥାଯତନଂ ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାହେତୁକଂ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି’’ତି।

୨୫୮। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ନାମହେତୁକୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାହେତୁକା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାହେତୁକଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୫୯। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତୟିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ...ପେ... ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ''।

ନାମପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ନାମହେତୁକୋତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ଠପେତ୍ୱା ଫସ୍ସଂ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ନାମଂ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ନାମପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ନାମହେତୁକୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ନାମପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ନାମହେତୁକୋ''...ପେ... ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୨୬୦। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମରୂପହେତୁକଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନହେତୁକୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା ୱେଦନାହେତୁକା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାହେତୁକଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୬୧। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ...ପେ... ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅୱିଜ୍ଜା''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତୟିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ...ପେ... ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ? ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ନାମଂ''। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚକ୍ଖାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ସୋତାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଘାନାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଜିୱ୍ହାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, କାଯାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତଜଂ ଚିତ୍ତହେତୁକଂ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ରୂପଂ''। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ''।

ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମରୂପହେତୁକନ୍ତି। ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ନାମଂ''। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଯଂ ରୂପଂ ନିସ୍ସାଯ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ୱତ୍ତତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ରୂପଂ''। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ନାମରୂପଂ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମରୂପହେତୁକଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ...ପେ... ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମରୂପହେତୁକଂ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନହେତୁକୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନହେତୁକୋ''...ପେ... ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୨୬୨। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ

ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ ନାମରୂପହେତୁକଂ , ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନହେତୁକୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାହେତୁକା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାହେତୁକଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୬୩। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ଅୱିଜ୍ଜା”।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାହେତୁକୋ”।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ”।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ? ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ନାମଂ”। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚକ୍ଖାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ସୋତାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଘାନାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଜିୱ୍ହାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, କାଯାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତଜଂ ଚିତ୍ତହେତୁକଂ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ରୂପଂ”। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ”।

ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ ନାମରୂପହେତୁକନ୍ତି। ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ , ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ନାମଂ”। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାଭୂତା, ଯଞ୍ଚ ରୂପଂ ନିସ୍ସାଯ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ୱତ୍ତତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ରୂପଂ”। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ନାମରୂପଂ”।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ ନାମରୂପହେତୁକଂ? ଚକ୍ଖାଯତନଂ , ସୋତାଯତନଂ, ଘାନାଯତନଂ , ଜିୱ୍ହାଯତନଂ, କାଯାଯତନଂ, ମନାଯତନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ ନାମରୂପହେତୁକଂ”।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନହେତୁକୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନହେତୁକୋ”।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା”।

ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାହେତୁକା? ଯୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ…ପେ… ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାହେତୁକା”।

ତତ୍ଥ କତମଂ ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାହେତୁକଂ? ଯା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ତିତ୍ଥାଯତନଂ ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାହେତୁକଂ”…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି “ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ”ତି।

ହେତୁଚତୁକ୍କଂ।

୭। ସମ୍ପଯୁତ୍ତଚତୁକ୍କଂ

ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୬୫। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’।

ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାସମ୍ପଯୁତ୍ତା? ଯୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ…ପେ… ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାସମ୍ପଯୁତ୍ତା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ? ଯା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ତିତ୍ଥାଯତନଂ ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ’’ …ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୨୬୬। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତା , ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା ୱେଦନାସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୬୭। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ’’।

ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତୋତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ଠପେତ୍ୱା ଫସ୍ସଂ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ

ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ନାମପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୨୬୮। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ନାମଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା ୱେଦନାସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୬୯। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ …ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ନାମଂ? ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚକ୍ଖାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ସୋତାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଘାନାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଜିୱ୍ହାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, କାଯାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତଜଂ ଚିତ୍ତହେତୁକଂ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ନାମଂ’’।

ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତନ୍ତି। ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଯଂ ରୂପଂ ନିସ୍ସାଯ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ୱତ୍ତତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୨୭୦। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚୟା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ନାମଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚୟା ସଳାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚୟା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚୟା ୱେଦନା ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ୱେଦନାପଚ୍ଚୟା ତଣ୍ହା ୱେଦନାସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚୟା ଉପାଦାନଂ ତଣ୍ହାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ; ଉପାଦାନପଚ୍ଚୟା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚୟା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚୟା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୭୧। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚୟା ସଙ୍ଖାରୋ ଅୱିଜ୍ଜାସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚୟା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି

‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ନାମଂ? ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚକ୍ଖାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ସୋତାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଘାନାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଜିୱ୍ହାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, କାଯାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତଜଂ ଚିତ୍ତହେତୁକଂ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ନାମଂ’’।

ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଛଟ୍ଠାଯତନନ୍ତି। ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାଭୂତା, ଯଞ୍ଚ ରୂପଂ ନିସ୍ସାଯ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ୱତ୍ତତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଛଟ୍ଠାଯତନଂ? ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ସୋତାଯତନଂ, ଘାନାଯତନଂ, ଜିୱ୍ହାଯତନଂ, କାଯାଯତନଂ, ମନାଯତନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ଛଟ୍ଠାଯତନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

ସମ୍ପଯୁତ୍ତଚତୁକ୍କଂ।

୮। ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଚତୁକ୍କଂ

୨୭୨। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା; ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ; ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ; ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମଂ; ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ; ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯାପି ଫସ୍ସୋ; ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯାପି ୱେଦନା; ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯାପି ତଣ୍ହା; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୭୩। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମପଚ୍ଚଯା

ଛଟ୍ଠାଯତନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ , ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାପଚ୍ଚଯାପି ଫସ୍ସୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱେଦନାପଚ୍ଚଯାପି ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା? ଯୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ…ପେ… ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା’’।

ତତ୍ଥ କତମା ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯାପି ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯାପି ୱେଦନା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ? ଯା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ତିତ୍ଥାଯତନଂ ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯାପି ତଣ୍ହା? ଯୋ ରାଗୋ…ପେ… ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯାପି ତଣ୍ହା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ? ଠପେତ୍ୱା ଉପାଦାନଂ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଜାତି ସଞ୍ଜାତି ନିବ୍ବତ୍ତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି ପାତୁଭାୱୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ? ଅତ୍ଥି ଜରା, ଅତ୍ଥି ମରଣଂ। ତତ୍ଥ କତମା ଜରା? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଜରା ଜୀରଣତା ଆଯୁନୋ ସଂହାନି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜରା’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ମରଣଂ? ଯୋ ତେସଂ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଖଯୋ ୱଯୋ ଭେଦୋ ପରିଭେଦୋ ଅନିଚ୍ଚତା ଅନ୍ତରଧାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମରଣଂ’’। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ଜରା, ଇଦଞ୍ଚ ମରଣଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ’’।

ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସଙ୍ଗତି ହୋତି, ସମାଗମୋ ହୋତି, ସମୋଧାନଂ ହୋତି, ପାତୁଭାୱୋ ହୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୨୭୪। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା; ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ; ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ; ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ନାମଂ; ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯାପି ଫସ୍ସୋ; ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯାପି ୱେଦନା; ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ , ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯାପି ତଣ୍ହା; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୭୫। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି

‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’।

ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ଠପେତ୍ୱା ଫସ୍ସଂ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’ ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ନାମଂ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୨୭୬। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା; ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ; ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ; ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମରୂପଂ; ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ; ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯାପି ଫସ୍ସୋ; ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯାପି ୱେଦନା; ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯାପି ତଣ୍ହା; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୭୭। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ।

ତତ୍ଥ କତମା ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ? ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚକ୍ଖାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ସୋତାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଘାନାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଜିୱ୍ହାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ , କାଯାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତଜଂ ଚିତ୍ତହେତୁକଂ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ’’।

ନାମରୂପପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣନ୍ତି। ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ , ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି

‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଯଂ ରୂପଂ ନିସ୍ସାଯ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ୱତ୍ତତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’।

ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନନ୍ତି। ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଯଂ ରୂପଂ ନିସ୍ସାଯ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ୱତ୍ତତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମରୂପଂ? ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚକ୍ଖାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ସୋତାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଘାନାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଜିୱ୍ହାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, କାଯାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତଜଂ ଚିତ୍ତହେତୁକଂ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମରୂପଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୨୭୮। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା; ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ; ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ; ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମରୂପଂ; ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ; ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯାପି ଫସ୍ସୋ; ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯାପି ୱେଦନା; ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯାପି ତଣ୍ହା; ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୭୯। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯାପି ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ? ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ନାମଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚକ୍ଖାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ସୋତାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଘାନାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଜିୱ୍ହାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, କାଯାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତଜଂ ଚିତ୍ତହେତୁକଂ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ

ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ’’।

ନାମରୂପପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣନ୍ତି। ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଯଂ ରୂପଂ ନିସ୍ସାଯ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ୱତ୍ତତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’।

ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନନ୍ତି। ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚତ୍ତାରୋ ଚ ମହାଭୂତା, ଯଞ୍ଚ ରୂପଂ ନିସ୍ସାଯ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ୱତ୍ତତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ? ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ସୋତାଯତନଂ, ଘାନାଯତନଂ, ଜିୱ୍ହାଯତନଂ, କାଯାଯତନଂ, ମନାଯତନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମରୂପଂ? ଅତ୍ଥି ନାମଂ, ଅତ୍ଥି ରୂପଂ। ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାମଂ’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ରୂପଂ? ଚକ୍ଖାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ସୋତାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଘାନାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଜିୱ୍ହାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, କାଯାଯତନସ୍ସ ଉପଚଯୋ, ଯଂ ୱା ପନଞ୍ଞମ୍ପି ଅତ୍ଥି ରୂପଂ ଚିତ୍ତଜଂ ଚିତ୍ତହେତୁକଂ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ନାମଂ, ଇଦଞ୍ଚ ରୂପଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମରୂପଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଚତୁକ୍କଂ।

୯। ଅକୁସଲନିଦ୍ଦେସୋ

୨୮୦। କତମେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ ୱା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ୱା ରସାରମ୍ମଣଂ ୱା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ ୱା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୮୧। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ…ପେ…।

ତତ୍ଥ କତମୋ ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଅଧିମୁଚ୍ଚନା ତଦଧିମୁତ୍ତତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ? ଠପେତ୍ୱା ଅଧିମୋକ୍ଖଂ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ''...ପେ... ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୨୮୨। କତମେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ ୱା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ୱା ରସାରମ୍ମଣଂ ୱା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ ୱା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା, ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନଂ, ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୮୩। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ...ପେ... ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଅୱିଜ୍ଜା...ପେ...।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା''...ପେ... ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୨୮୪। କତମେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ...ପେ... ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା...ପେ... ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ ୱା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ୱା ରସାରମ୍ମଣଂ ୱା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ ୱା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ , ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହା , ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୮୫। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା...ପେ... ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୨୮୬। କତମେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଦୋମନସ୍ସସହଗତଂ ପଟିଘସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା...ପେ... ଦୋମନସ୍ସସହଗତଂ ପଟିଘସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ ୱା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ୱା ରସାରମ୍ମଣଂ ୱା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ ୱା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପଟିଘଂ, ପଟିଘପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୮୭। ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ...ପେ... ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅୱିଜ୍ଜା''...ପେ... ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପଟିଘଂ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଆଘାତୋ...ପେ... ଚଣ୍ଡିକ୍କଂ ଅସୁରୋପୋ [ଅସୁଲୋପୋ (ସ୍ୟା।)] ଅନତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପଟିଘଂ'' ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପଟିଘପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଅଧିମୁଚ୍ଚନା ତଦଧିମୁତ୍ତତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଟିଘପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ? ଠପେତ୍ଵା ଅଧିମୋକ୍ଖଂ, ଵେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଵିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ’’…ପେ… ତେନ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୨୮୮। କତମେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଵିଚିକିଚ୍ଛାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ଵା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ ଵା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ଵା ରସାରମ୍ମଣଂ ଵା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ ଵା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ଵା ଯଂ ଯଂ ଵା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ଵିଚିକିଚ୍ଛା, ଵିଚିକିଚ୍ଛାପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୮୯। ତତ୍ଥ କତମା ଅଵିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅଵିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଵିଜ୍ଜା’’…ପେ… ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ନେଵ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଵେଦଯିତଂ, ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ଵେଦନା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ଵିଚିକିଚ୍ଛା? ଯା କଙ୍ଖା କଙ୍ଖାଯନା କଙ୍ଖାଯିତତ୍ତଂ ଵିମତି ଵିଚିକିଚ୍ଛା ଦ୍ଵେଳ୍ହକଂ ଦ୍ଵିଧାପଥୋ [ଦ୍ଵେଧାପଥୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ସଂସଯୋ ଅନେକଂସଗ୍ଗାହୋ ଆସପ୍ପନା ପରିସପ୍ପନା ଅପରିଯୋଗାହଣା [ଅପରିଯୋଗାହନା (ସୀ। ସ୍ୟା। କ।)] ଛମ୍ଭିତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ମନୋଵିଲେଖୋ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ଵିଚିକିଚ୍ଛା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଵିଚିକିଚ୍ଛାପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ? ଠପେତ୍ଵା ଵିଚିକିଚ୍ଛଂ, ଵେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଵିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଵିଚିକିଚ୍ଛାପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ’’…ପେ… ତେନ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୨୯୦। କତମେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ଵା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ ଵା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ଵା ରସାରମ୍ମଣଂ ଵା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ ଵା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ଵା ଯଂ ଯଂ ଵା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୯୧। ତତ୍ଥ କତମା ଅଵିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅଵିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଵିଜ୍ଜା’’…ପେ… ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ନେଵ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଵେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ଵେଦନା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ଅଵୂପସମୋ ଚେତସୋ ଵିକ୍ଖେପୋ ଭନ୍ତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଅଧିମୁଚ୍ଚନା ତଦଧିମୁତ୍ତତା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉଦ୍ଧଚ୍ଚପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ? ଠପେତ୍ଵା ଅଧିମୋକ୍ଖଂ, ଵେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଵିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ’’…ପେ… ତେନ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

ଅକୁସଲନିଦ୍ଦେସୋ।

୧୦। କୁସଲନିଦ୍ଦେସୋ

୨୯୨। କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାଵଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ଵା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ ଵା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ଵା ରସାରମ୍ମଣଂ ଵା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ ଵା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ଵା ଯଂ ଯଂ ଵା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୯୩। ତତ୍ଥ କତମେ କୁସଲମୂଲା? ଅଲୋଭୋ, ଅଦୋସୋ, ଅମୋହୋ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଲୋଭୋ? ଯୋ ଅଲୋଭୋ ଅଲୁବ୍ଭନା ଅଲୁବ୍ଭିତତ୍ତଂ ଅସାରାଗୋ ଅସାରଜ୍ଜନା ଅସାରଜ୍ଜିତତ୍ତଂ ଅନଭିଜ୍ଝା ଅଲୋଭୋ କୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଅଲୋଭୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଦୋସୋ? ଯୋ ଅଦୋସୋ ଅଦୁସ୍ସନା ଅଦୁସ୍ସିତତ୍ତଂ ଅବ୍ୟାପାଦୋ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜୋ ଅଦୋସୋ କୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଅଦୋସୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅମୋହୋ? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମଵିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଅମୋହୋ''। ଇମେ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ''କୁସଲମୂଲା''।

ତତ୍ଥ କତମୋ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ…ପେ… ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ…ପେ… ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ…ପେ… ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା…ପେ… ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ? ଯା ସଦ୍ଧା ସଦ୍ଦହନା ଓକପ୍ପନା ଅଭିପ୍ପସାଦୋ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଅଧିମୁଚ୍ଚନା ତଦଧିମୁତ୍ତତା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ? ଠପେତ୍ଵା ଅଧିମୋକ୍ଖଂ, ଵେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଵିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ''…ପେ… ତେନ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୨୯୪। କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାଵଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ଵା…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ଵା…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ଵା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ ଵା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ଵା ରସାରମ୍ମଣଂ ଵା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ ଵା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ଵା ଯଂ ଯଂ ଵା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ , ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୯୫। ତତ୍ଥ କତମେ କୁସଲମୂଲା? ଅଲୋଭୋ, ଅଦୋସୋ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଲୋଭୋ? ଯୋ ଅଲୋଭୋ ଅଲୁବ୍ଭନା ଅଲୁବ୍ଭିତତ୍ତଂ ଅସାରାଗୋ ଅସାରଜ୍ଜନା ଅସାରଜ୍ଜିତତ୍ତଂ ଅନଭିଜ୍ଝା ଅଲୋଭୋ କୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଅଲୋଭୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଦୋସୋ? ଯୋ ଅଦୋସୋ ଅଦୁସ୍ସନା ଅଦୁସ୍ସିତତ୍ତଂ ଅବ୍ୟାପାଦୋ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜୋ ଅଦୋସୋ କୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି

‘‘ଅଦୋସୋ’’। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘କୁସଲମୂଲା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’…ପେ… ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୨୯୬। କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ ୱା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ୱା ରସାରମ୍ମଣଂ ୱା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ ୱା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୯୭। ତତ୍ଥ କତମେ କୁସଲମୂଲା? ଅଲୋଭୋ, ଅଦୋସୋ, ଅମୋହୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘କୁସଲମୂଲା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’…ପେ… ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି – ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ ୱା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ ୱା ରସାରମ୍ମଣଂ ୱା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ ୱା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୨୯୯। ତତ୍ଥ କତମେ କୁସଲମୂଲା? ଅଲୋଭୋ, ଅଦୋସୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘କୁସଲମୂଲା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୩୦୦। କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ [ପଠୱୀକସିଣଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ , ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୦୧। ତତ୍ଥ କତମେ କୁସଲମୂଲା? ଅଲୋଭୋ, ଅଦୋସୋ, ଅମୋହୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘କୁସଲମୂଲା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୩୦୨। କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାଵେତି ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୦୩। ତତ୍ଥ କତମେ କୁସଲମୂଲା? ଅଲୋଭୋ, ଅଦୋସୋ, ଅମୋହୋ – ଇମେ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘କୁସଲମୂଲା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’…ପେ… ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ଵେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ଵେଦନା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା’’…ପେ… ତେନ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୩୦୪। କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାଵେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୦୫। ତତ୍ଥ କତମେ କୁସଲମୂଲା? ଅଲୋଭୋ, ଅଦୋସୋ, ଅମୋହୋ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଲୋଭୋ…ପେ… ଅଦୋସୋ…ପେ… ଅମୋହୋ? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମଵିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମଵିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅମୋହୋ’’। ଇମେ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘କୁସଲମୂଲା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ’’…ପେ… ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ଵେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ଵେଦନା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ? ଯା ସଦ୍ଧା ସଦ୍ଦହନା ଓକପ୍ପନା ଅଭିପ୍ପସାଦୋ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଅଧିମୁଚ୍ଚନା ତଦଧିମୁତ୍ତତା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ? ଠପେତ୍ଵା ଅଧିମୋକ୍ଖଂ, ଵେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଵିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ’’…ପେ… ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ’’।

ଏଵମେତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀତି। ଏଵମେତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସଙ୍ଗତି ହୋତି, ସମାଗମୋ ହୋତି, ସମୋଧାନଂ ହୋତି, ପାତୁଭାଵୋ ହୋତି। ତେନ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏଵମେତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

କୁସଲନିଦ୍ଦେସୋ।

୧୧। ଅବ୍ୟାକତନିଦ୍ଦେସୋ

୩୦୬। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୦୭। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରୋ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ...ପେ... ତଜ୍ଜାଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ , ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ...ପେ... ତଜ୍ଜାଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ? ଠପେତ୍ୱା ୱେଦନଂ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ''...ପେ... ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୩୦୮। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରହେତୁକଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣହେତୁକଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମହେତୁକଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନହେତୁକୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସହେତୁକା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୦୯। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସଙ୍ଖାରସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ ୱିଞ୍ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ ନାମସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ ଛଟ୍ଠାଯତନସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା ଫସ୍ସସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୧୦। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯାପି ସଙ୍ଖାରୋ; ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯାପି ୱିଞ୍ଞାଣଂ; ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯାପି ନାମଂ; ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯାପି ଛଟ୍ଠାଯତନଂ; ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯାପି ଫସ୍ସୋ; ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୧୧। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ...ପେ... ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ...ପେ... ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ରସାରମ୍ମଣଂ...ପେ... କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୁଖସହଗତଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୧୨। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରୋ''...ପେ... ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ କାଯିକଂ ସାତଂ କାଯିକଂ ସୁଖଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା

– ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ? ଠପେତ୍ୱା ୱେଦନଂ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୩୧୩। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକା ମନୋଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣା ୱା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣା ୱା ରସାରମ୍ମଣା ୱା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୧୪। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’…ପେ… ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଅଧିମୁଚ୍ଚନା ତଦଧିମୁତ୍ତତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ? ଠପେତ୍ୱା ଅଧିମୋକ୍ଖଂ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୩୧୫। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକା ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣା ୱା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣା ୱା ରସାରମ୍ମଣା ୱା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣା ୱା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୧୬। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ’’…ପେ… ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଅଧିମୁଚ୍ଚନା ତଦଧିମୁତ୍ତତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ? ଠପେତ୍ୱା ଅଧିମୋକ୍ଖଂ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ’’…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ’’ତି।

୩୧୭। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକା ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣା ୱା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣା ୱା ରସାରମ୍ମଣା ୱା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣା ୱା ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୧୮। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରୋ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ''…ପେ… ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଅଧିମୁଚ୍ଚନା ତଦଧିମୁତ୍ତତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ? ଠପେତ୍ୱା ଅଧିମୋକ୍ଖଂ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ''…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୩୧୯। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକା ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୨୦। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରୋ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ''…ପେ… ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ? ଯା ସଦ୍ଧା ସଦ୍ଦହନା ଓକପ୍ପନା ଅଭିପ୍ପସାଦୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଅଧିମୁଚ୍ଚନା ତଦଧିମୁତ୍ତତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ? ଠପେତ୍ୱା ଅଧିମୋକ୍ଖଂ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ''…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୩୨୧। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି – ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା।

ତସ୍ସେଵ ରୂପାଵଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ଵିପାକଂ ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି ପଥଵୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ , ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ , ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୨୨। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାଵେତି ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅଵିକ୍ଖେପୋ ହୋତି – ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା।

ତସ୍ସେଵ ଅରୂପାଵଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ଵିପାକଂ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୨୩। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାଵେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅଵିକ୍ଖେପୋ ହୋତି – ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା।

ତସ୍ସେଵ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାଵିତତ୍ତା ଵିପାକଂ ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ , ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୨୪। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ଵିପାକଂ ଚକ୍ଖୁଵିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ…ପେ… ସୋତଵିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ…ପେ… ଘାନଵିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ…ପେ… ଜିଵ୍ହାଵିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ରସାରମ୍ମଣଂ…ପେ… କାଯଵିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଦୁକ୍ଖସହଗତଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୨୫। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରୋ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାକାଯଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ''…ପେ… ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା? ଯଂ କାଯିକଂ ଅସାତଂ କାଯିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଵେଦଯିତଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ଵେଦନା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ? ଠପେତ୍ଵା ଵେଦନଂ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଵିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ''…ପେ… ତେନ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୩୨୬। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ଵିପାକା ମନୋଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା

ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣା ୱା ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣା ୱା ରସାରମ୍ମଣା ୱା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୨୭। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସଙ୍ଖାରୋ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ''… ପେ… ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଅଧିମୁଚ୍ଚନା ତଦଧିମୁତ୍ତତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ? ଠପେତ୍ୱା ଅଧିମୋକ୍ଖଂ , ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ''…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୩୨୮। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକା ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୨୯। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରୋ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ''…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୩୩୦। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ମନୋଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା ସୋମନସ୍ସସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୩୧। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା… ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୩୨। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପାଵଚରଂ ଝାନଂ ଭାଵେତି କିରିଯଂ ନେଵ କୁସଲଂ ନାକୁସଲଂ ନ ଚ କମ୍ମଵିପାକଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖଵିହାରଂ ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି ପଥଵୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୩୩। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅରୂପାଵଚରଂ ଝାନଂ ଭାଵେତି କିରିଯଂ ନେଵ କୁସଲଂ ନାକୁସଲଂ ନ ଚ କମ୍ମଵିପାକଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖଵିହାରଂ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ , ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

ଅବ୍ୟାକତନିଦ୍ଦେସୋ।

୧୨। ଅଵିଜ୍ଜାମୂଲକକୁସଲନିଦ୍ଦେସୋ

୩୩୪। କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାଵଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ଵା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ଵା ଯଂ ଯଂ ଵା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୩୫। ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ''…ପେ… ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ଵେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ଵେଦନା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ? ଯା ସଦ୍ଧା ସଦ୍ଦହନା ଓକପ୍ପନା ଅଭିପ୍ପସାଦୋ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଅଧିମୁଚ୍ଚନା ତଦଧିମୁତ୍ତତା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ? ଠପେତ୍ଵା ଅଧିମୋକ୍ଖଂ, ଵେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ଵିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ''…ପେ… ତେନ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୩୩୬। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୩୭। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏଵମେତସ୍ସ କେଵଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୩୮। ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଵିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ଵିଞ୍ଞାଣଂ, ଵିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପଂ, ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ଵେଦନା, ଵେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭଵୋ, ଭଵପଚ୍ଚଯା

ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୩୯। କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ… ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୪୦। କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି …ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୪୧। କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୪୨। କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା , ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ , ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

ଅୱିଜ୍ଜାମୂଲକକୁସଲନିଦ୍ଦେସୋ।

୧୩। କୁସଲମୂଲକୱିପାକନିଦ୍ଦେସୋ

୩୪୩। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୪୪। ତତ୍ଥ କତମୋ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ''… ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୩୪୫। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ…ପେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ରସାରମ୍ମଣଂ…ପେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୁଖସହଗତଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ…ପେ… ମନୋଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା

ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ , ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା , ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୪୬। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକା ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୪୭। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି – ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା।

ତସ୍ସେୱ ରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ । ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୪୮। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି – ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା।

ତସ୍ସେୱ ଅରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ , ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ , ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୪୯। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି – ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା।

ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ପସାଦୋ, ପସାଦପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

କୁସଲମୂଲକୱିପାକନିଦ୍ଦେସୋ।

୧୪। ଅକୁସଲମୂଲକୱିପାକନିଦ୍ଦେସୋ

୩୫୦। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୫୧। ତତ୍ଥ କତମୋ ଅକୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅକୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ''...ପେ... ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

୩୫୨। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ...ପେ... ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ...ପେ... ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ରସାରମ୍ମଣଂ...ପେ... କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଦୁକ୍ଖସହଗତଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ...ପେ... ମନୋଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା...ପେ... ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ, ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି, ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୫୩। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକା ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା...ପେ... ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ, ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ, ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ, ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ , ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା, ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ, ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ, ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି , ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତି।

୩୫୪। ତତ୍ଥ କତମୋ ଅକୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ? ଯା ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅକୁସଲମୂଲପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରୋ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ...ପେ... ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣଂ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମଂ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ...ପେ... ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ନାମପଚ୍ଚଯା ଛଟ୍ଠାଯତନଂ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ? ଯୋ ଫସ୍ସୋ ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସନା ସମ୍ଫୁସିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଛଟ୍ଠାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା? ଯଂ ଚେତସିକଂ ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନା''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଅଧିମୁଚ୍ଚନା ତଦଧିମୁତ୍ତତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ? ଠପେତ୍ୱା ଅଧିମୋକ୍ଖଂ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅଧିମୋକ୍ଖପଚ୍ଚଯା ଭୱୋ''।

ତତ୍ଥ କତମା ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଜାତି ସଞ୍ଜାତି ନିବ୍ବତ୍ତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତି ପାତୁଭାୱୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତି''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ? ଅତ୍ଥି ଜରା, ଅତ୍ଥି ମରଣଂ। ତତ୍ଥ କତମା ଜରା? ଯା ତେସଂ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଜରା ଜୀରଣତା ଆଯୁନୋ ସଂହାନି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଜରା। ତତ୍ଥ କତମଂ ମରଣଂ? ଯୋ ତେସଂ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଖଯୋ ୱଯୋ ଭେଦୋ ପରିଭେଦୋ ଅନିଚ୍ଚତା ଅନ୍ତରଧାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମରଣଂ''। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ଜରା, ଇଦଞ୍ଚ ମରଣଂ। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣଂ''।

ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀତି। ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସଙ୍ଗତି ହୋତି, ସମାଗମୋ ହୋତି, ସମୋଧାନଂ ହୋତି, ପାତୁଭାୱୋ ହୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ଏୱମେତସ୍ସ କେୱଲସ୍ସ ଦୁକ୍ଖକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସମୁଦଯୋ ହୋତୀ''ତି।

ଅକୁସଲମୂଲକୱିପାକନିଦ୍ଦେସୋ।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦୱିଭଙ୍ଗୋ [ପଚ୍ଚଯାକାରୱିଭଙ୍ଗୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ନିଟ୍ଠିତୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୭। ସତିପଟ୍ଠାନୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ

୩୫୫। ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ବହିଦ୍ଧା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ବହିଦ୍ଧା ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ବହିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ, ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ।

୧। କାଯାନୁପସ୍ସନାନିଦ୍ଦେସୋ

୩୫୬। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାଯଂ ଉଦ୍ଧଂ ପାଦତଲା ଅଧୋ କେସମତ୍ଥକା ତଚପରିଯନ୍ତଂ ପୂରଂ ନାନପ୍ପକାରସ୍ସ ଅସୁଚିନୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି – ''ଅତ୍ଥି ଇମସ୍ମିଂ କାଯେ କେସା ଲୋମା ନଖା ଦନ୍ତା ତଚୋ ମଂସଂ ନ୍ହାରୁ [ନହାରୁ (ସୀ।)] ଅଟ୍ଠି ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଂ [ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜା (ସୀ।)] ୱକ୍କଂ ହଦଯଂ ଯକନଂ କିଲୋମକଂ ପିହକଂ ପପ୍ଫାସଂ ଅନ୍ତଂ ଅନ୍ତଗୁଣଂ ଉଦରିଯଂ କରୀସଂ ପିତ୍ତଂ ସେମ୍ହଂ ପୁବ୍ବୋ ଲୋହିତଂ ସେଦୋ ମେଦୋ ଅସ୍ସୁ ୱସା ଖେଳୋ ସିଙ୍ଘାଣିକା ଲସିକା ମୁତ୍ତ''ନ୍ତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱିତ୍ୱା ଭାୱେତ୍ୱା ବହୁଲୀକରିତ୍ୱା ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ବହିଦ୍ଧା କାଯେ ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି।

କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ବହିଦ୍ଧା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ବହିଦ୍ଧା କାଯଂ ଉଦ୍ଧଂ ପାଦତଲା ଅଧୋ କେସମତ୍ଥକା ତଚପରିଯନ୍ତଂ ପୂରଂ ନାନପ୍ପକାରସ୍ସ ଅସୁଚିନୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି – ''ଅତ୍ଥିସ୍ସ କାଯେ କେସା ଲୋମା ନଖା ଦନ୍ତା ତଚୋ ମଂସଂ ନ୍ହାରୁ ଅଟ୍ଠି ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଂ ୱକ୍କଂ ହଦଯଂ ଯକନଂ କିଲୋମକଂ ପିହକଂ ପପ୍ଫାସଂ ଅନ୍ତଂ ଅନ୍ତଗୁଣଂ ଉଦରିଯଂ କରୀସଂ ପିତ୍ତଂ ସେମ୍ହଂ ପୁବ୍ବୋ ଲୋହିତଂ ସେଦୋ ମେଦୋ ଅସ୍ସୁ ୱସା ଖେଳୋ ସିଙ୍ଘାଣିକା ଲସିକା ମୁତ୍ତ''ନ୍ତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱିତ୍ୱା ଭାୱେତ୍ୱା ବହୁଲୀକରିତ୍ୱା ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା କାଯେ ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି।

କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା କାଯଂ ଉଦ୍ଧଂ ପାଦତଲା ଅଧୋ କେସମତ୍ଥକା ତଚପରିଯନ୍ତଂ ପୂରଂ ନାନପ୍ପକାରସ୍ସ ଅସୁଚିନୋ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖତି – ''ଅତ୍ଥି ଇମସ୍ମିଂ କାଯେ କେସା ଲୋମା ନଖା ଦନ୍ତା ତଚୋ ମଂସଂ ନ୍ହାରୁ ଅଟ୍ଠି ଅଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଂ ୱକ୍କଂ ହଦଯଂ ଯକନଂ କିଲୋମକଂ ପିହକଂ ପପ୍ଫାସଂ ଅନ୍ତଂ ଅନ୍ତଗୁଣଂ ଉଦରିଯଂ କରୀସଂ ପିତ୍ତଂ ସେମ୍ହଂ ପୁବ୍ବୋ ଲୋହିତଂ ସେଦୋ ମେଦୋ ଅସ୍ସୁ ୱସା ଖେଳୋ ସିଙ୍ଘାଣିକା ଲସିକା ମୁତ୍ତ''ନ୍ତି। ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ।

୩୫୭। ଅନୁପସ୍ସୀତି। ତତ୍ଥ କତମା ଅନୁପସ୍ସନା? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅନୁପସ୍ସନା''। ଇମାଯ ଅନୁପସ୍ସନାଯ ଉପେତୋ ହୋତି ସମୁପେତୋ ଉପାଗତୋ ସମୁପାଗତୋ ଉପପନ୍ନୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅନୁପସ୍ସୀ''ତି।

୩୫୮। ୱିହରତୀତି। ଇରିଯତି ୱତ୍ତତି ପାଲେତି ଯପେତି ଯାପେତି ଚରତି ୱିହରତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିହରତୀ''ତି।

୩୫୯। ଆତାପୀତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ଆତାପୋ [କତମଂ ଆତାପଂ (ସବ୍ବତ୍ଥ)]? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଆତାପୋ''। ଇମିନା ଆତାପେନ ଉପେତୋ ହୋତି ସମୁପେତୋ ଉପାଗତୋ ସମୁପାଗତୋ ଉପପନ୍ନୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଆତାପୀ''ତି।

୩୬୦। ସମ୍ପଜାନୋତି । ତତ୍ଥ କତମଂ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ’’। ଇମିନା ସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ଉପେତୋ ହୋତି ସମୁପେତୋ ଉପାଗତୋ ସମୁପାଗତୋ ଉପପନ୍ନୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ପଜାନୋ’’ତି।

୩୬୧। ସତିମାତି। ତତ୍ଥ କତମା ସତି? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାସତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସତି’’। ଇମାଯ ସତିଯା ଉପେତୋ ହୋତି ସମୁପେତୋ ଉପାଗତୋ ସମୁପାଗତୋ ଉପପନ୍ନୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସତିମା’’ତି।

୩୬୨। ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସନ୍ତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ଲୋକୋ? ସ୍ୱେୱ କାଯୋ ଲୋକୋ। ପଞ୍ଚପି ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଲୋକୋ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଲୋକୋ’’। ତତ୍ଥ କତମା ଅଭିଜ୍ଝା? ଯୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ…ପେ… ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଭିଜ୍ଝା’’। ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୋମନସ୍ସଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୋମନସ୍ସଂ’’। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ଅଭିଜ୍ଝା ଇଦଞ୍ଚ ଦୋମନସ୍ସଂ ଇମମ୍ହି ଲୋକେ ୱିନୀତା ହୋନ୍ତି ପଟିୱିନୀତା ସନ୍ତା ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସ’’ନ୍ତି।

କାଯାନୁପସ୍ସନାନିଦ୍ଦେସୋ।

୨। ୱେଦନାନୁପସ୍ସନାନିଦ୍ଦେସୋ

୩୬୩। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘‘ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’’ତି ପଜାନାତି, ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’’ତି ପଜାନାତି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘‘ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’’ତି ପଜାନାତି, ସାମିସଂ ୱା ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘‘ସାମିସଂ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’’ତି ପଜାନାତି, ନିରାମିସଂ ୱା ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘‘ନିରାମିସଂ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’’ତି ପଜାନାତି, ସାମିସଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘‘ସାମିସଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’’ତି ପଜାନାତି, ନିରାମିସଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘‘ନିରାମିସଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’’ତି ପଜାନାତି, ସାମିସଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘‘ସାମିସଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’’ତି ପଜାନାତି, ନିରାମିସଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନୋ ‘‘ନିରାମିସଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯାମୀ’’ତି ପଜାନାତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱିତ୍ୱା ଭାୱେତ୍ୱା ବହୁଲୀକରିତ୍ୱା ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ବହିଦ୍ଧା ୱେଦନାସୁ ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି।

କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ବହିଦ୍ଧା ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନଂ ‘‘ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯତୀ’’ତି ପଜାନାତି, ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନଂ ‘‘ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯତୀ’’ତି ପଜାନାତି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନଂ ‘‘ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯତୀ’’ତି ପଜାନାତି, ସାମିସଂ ୱା ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନଂ ‘‘ସାମିସଂ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯତୀ’’ତି ପଜାନାତି, ନିରାମିସଂ ୱା ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନଂ ‘‘ନିରାମିସଂ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯତୀ’’ତି ପଜାନାତି, ସାମିସଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନଂ ‘‘ସାମିସଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯତୀ’’ତି ପଜାନାତି, ନିରାମିସଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନଂ ‘‘ନିରାମିସଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯତୀ’’ତି ପଜାନାତି, ସାମିସଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନଂ ‘‘ସାମିସଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯତୀ’’ତି ପଜାନାତି, ନିରାମିସଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯମାନଂ ‘‘ନିରାମିସଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ୱେଦଯତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱିତ୍ୱା ଭାୱେତ୍ୱା ବହୁଲୀକରିତ୍ୱା ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱେଦନାସୁ ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି।

କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ‘‘ସୁଖା ୱେଦନା’’ତି ପଜାନାତି, ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ‘‘ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା’’ତି ପଜାନାତି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ‘‘ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା’’ତି ପଜାନାତି, ସାମିସଂ ୱା ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ‘‘ସାମିସା ସୁଖା ୱେଦନା’’ତି ପଜାନାତି, ନିରାମିସଂ ୱା ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ‘‘ନିରାମିସା ସୁଖା ୱେଦନା’’ତି ପଜାନାତି, ସାମିସଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ‘‘ସାମିସା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା’’ତି ପଜାନାତି, ନିରାମିସଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦନଂ ‘‘ନିରାମିସା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା’’ତି ପଜାନାତି, ସାମିସଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ‘‘ସାମିସା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା’’ତି ପଜାନାତି, ନିରାମିସଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ‘‘ନିରାମିସା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା’’ତି ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ।

୩୬୪। ଅନୁପସ୍ସୀତି …ପେ… ୱିହରତୀତି…ପେ… ଆତାପୀତି…ପେ… ସମ୍ପଜାନୋତି…ପେ… ସତିମାତି…ପେ… ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସନ୍ତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ଲୋକୋ? ସାଯେୱ ୱେଦନା ଲୋକୋ। ପଞ୍ଚପି ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଲୋକୋ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଲୋକୋ''। ତତ୍ଥ କତମା ଅଭିଜ୍ଝା? ଯୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ…ପେ… ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅଭିଜ୍ଝା''। ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୋମନସ୍ସଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୋମନସ୍ସଂ''। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ଅଭିଜ୍ଝା ଇଦଞ୍ଚ ଦୋମନସ୍ସଂ ଇମମ୍ହି ଲୋକେ ୱିନୀତା ହୋନ୍ତି ପଟିୱିନୀତା ସନ୍ତା ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସ''ନ୍ତି।

ୱେଦନାନୁପସ୍ସନାନିଦ୍ଦେସୋ।

୩। ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସନାନିଦ୍ଦେସୋ

୩୬୫। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ସରାଗଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ୱୀତରାଗଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ସଦୋସଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ୱୀତଦୋସଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ସମୋହଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ୱୀତମୋହଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସଂଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ସଂଖିତ୍ତଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ମହଗ୍ଗତଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ଅମହଗ୍ଗତଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସଉତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ସଉତ୍ତରଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅନୁତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ଅନୁତ୍ତରଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ସମାହିତଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ଅସମାହିତଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ୱିମୁତ୍ତଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ଅୱିମୁତ୍ତଂ ମେ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱିତ୍ୱା ଭାୱେତ୍ୱା ବହୁଲୀକରିତ୍ୱା ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ବହିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି।

କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ବହିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସରାଗଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ସରାଗମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତରାଗଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ୱୀତରାଗମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସଦୋସଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ସଦୋସମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତଦୋସଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ୱୀତଦୋସମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସମୋହଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ସମୋହମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତମୋହଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ୱୀତମୋହମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସଂଖିତ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ସଂଖିତ୍ତମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ୱିକ୍ଖିତ୍ତମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ମହଗ୍ଗତଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ମହଗ୍ଗତମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅମହଗ୍ଗତଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ଅମହଗ୍ଗତମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସଉତ୍ତରଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ସଉତ୍ତରମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅନୁତ୍ତରଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ଅନୁତ୍ତରମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସମାହିତଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ସମାହିତମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅସମାହିତଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ଅସମାହିତମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱିମୁତ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ୱିମୁତ୍ତମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ଚିତ୍ତଂ ''ଅୱିମୁତ୍ତମସ୍ସ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱିତ୍ୱା ଭାୱେତ୍ୱା ବହୁଲୀକରିତ୍ୱା ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି।

କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ସରାଗଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ୱୀତରାଗଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ସଦୋସଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ୱୀତଦୋସଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ସମୋହଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ୱୀତମୋହଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସଂଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ସଂଖିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ମହଗ୍ଗତଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ଅମହଗ୍ଗତଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସଉତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ସଉତ୍ତରଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅନୁତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ଅନୁତ୍ତରଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି , ସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ଅସମାହିତଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ''ଅୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ''ନ୍ତି ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ।

୩୬୬। ଅନୁପସ୍ସୀତି…ପେ… ୱିହରତୀତି…ପେ… ଆତାପୀତି…ପେ… ସମ୍ପଜାନୋତି…ପେ… ସତିମାତି…ପେ… ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସନ୍ତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ଲୋକୋ? ତଂଯେୱ ଚିତ୍ତଂ ଲୋକୋ। ପଞ୍ଚପି ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଲୋକୋ – ତତ୍ଥ କତମା ଅଭିଜ୍ଝା? ଯୋ ରାଗୋ

ସାରାଗୋ…ପେ… ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ଅଭିଜ୍ଝା”। ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୋମନସ୍ସଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ଦୋମନସ୍ସଂ”। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ଅଭିଜ୍ଝା ଇଦଞ୍ଚ ଦୋମନସ୍ସଂ ଇମମ୍ହି ଲୋକେ ୱିନୀତା ହୋନ୍ତି ପଟିୱିନୀତା ସନ୍ତା ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି “ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସ”ନ୍ତି।

ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସନାନିଦ୍ଦେସୋ।

୪। ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନାନିଦ୍ଦେସୋ

୩୬୭। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ “ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ”ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ “ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ”ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି। ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ବ୍ୟାପାଦଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଥିନମିଦ୍ଧଂ [ଥୀନମିଦ୍ଧଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] …ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ “ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛା”ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ “ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛା”ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ “ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ”ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ “ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ”ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ [ୱିରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] …ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ …ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ “ଅତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ”ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ “ନତ୍ଥି ମେ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ”ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱିତ୍ୱା ଭାୱେତ୍ୱା ବହୁଲୀକରିତ୍ୱା ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି।

କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ “ଅତ୍ଥିସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ”ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ “ନତ୍ଥିସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ”ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି , ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି। ସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ବ୍ୟାପାଦଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ଥିନମିଦ୍ଧଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ “ଅତ୍ଥିସ୍ସ ୱିଚିକିଚ୍ଛା”ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ “ନତ୍ଥିସ୍ସ ୱିଚିକିଚ୍ଛା”ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

ସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ “ଅତ୍ଥିସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ”ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ “ନତ୍ଥିସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ”ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି। ସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ “ଅତ୍ଥିସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ”ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱାସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ “ନତ୍ଥିସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ”ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତି। ସୋ ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଆସେୱିତ୍ୱା ଭାୱେତ୍ୱା ବହୁଲୀକରିତ୍ୱା ସ୍ୱାୱତ୍ଥିତଂ ୱୱତ୍ଥପେତ୍ୱା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ଚିତ୍ତଂ ଉପସଂହରତି।

କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସନ୍ତଂ ୱା କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ ''ଅତ୍ଥି କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ''ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ ''ନତ୍ଥି କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ''ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି , ଯଥା ଚ ପହୀନସ୍ସ କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି। ସନ୍ତଂ ୱା ବ୍ୟାପାଦଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ଥିନମିଦ୍ଧଂ… ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ''ଅତ୍ଥି ୱିଚିକିଚ୍ଛା''ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ''ନତ୍ଥି ୱିଚିକିଚ୍ଛା''ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ପହାନଂ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ପହୀନାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଆଯତିଂ ଅନୁପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି।

ସନ୍ତଂ ୱା ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ''ଅତ୍ଥି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ''ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ''ନତ୍ଥି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ''ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି। ସନ୍ତଂ ୱା ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ…ପେ… ସନ୍ତଂ ୱା ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ''ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ''ତି ପଜାନାତି, ଅସନ୍ତଂ ୱା ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ''ନତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ''ତି ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଅନୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଉପ୍ପାଦୋ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି, ଯଥା ଚ ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସ୍ସ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରୀ ହୋତି ତଞ୍ଚ ପଜାନାତି। ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ।

୩୬୮। ଅନୁପସ୍ସୀତି। ତତ୍ଥ କତମା ଅନୁପସ୍ସନା? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଅନୁପସ୍ସନା। ଇମାଯ ଅନୁପସ୍ସନାଯ ଉପେତୋ ହୋତି ସମୁପେତୋ ଉପାଗତୋ ସମୁପାଗତୋ ଉପପନ୍ନୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅନୁପସ୍ସୀ''ତି।

୩୬୯। ୱିହରତୀତି। ଇରିଯତି ୱତ୍ତତି ପାଲେତି ଯପେତି ଯାପେତି ଚରତି ୱିହରତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିହରତୀ''ତି।

୩୭୦। ଆତାପୀତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ଆତାପୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଆତାପୋ''। ଇମିନା ଆତାପେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଆତାପୀ''ତି।

୩୭୧। ସମ୍ପଜାନୋତି । ତତ୍ଥ କତମଂ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ''। ଇମିନା ସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ପଜାନୋ''ତି।

୩୭୨। ସତିମାତି । ତତ୍ଥ କତମା ସତି? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାସତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତି''। ଇମାଯ ସତିଯା ଉପେତୋ ହୋତି… ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିମା''ତି।

୩୭୩। ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସନ୍ତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ଲୋକୋ? ତେୱ ଧମ୍ମା ଲୋକୋ। ପଞ୍ଚପି ଉପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଲୋକୋ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଲୋକୋ''। ତତ୍ଥ କତମା ଅଭିଜ୍ଝା? ଯୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ…ପେ… ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅଭିଜ୍ଝା''। ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୋମନସ୍ସଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୋମନସ୍ସଂ''। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ଅଭିଜ୍ଝା ଇଦଞ୍ଚ ଦୋମନସ୍ସଂ ଇମମ୍ହି ଲୋକେ ୱିନୀତା ହୋନ୍ତି ପଟିୱିନୀତା ସନ୍ତା ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିନେଯ୍ଯ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସ''ନ୍ତି।

ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସନାନିଦ୍ଦେସୋ।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ।

୨। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ

୩୭୪। ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

୩୭୫। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତି ଅନୁସ୍ସତି ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିପଟ୍ଠାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତିପଟ୍ଠାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୩୭୬। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତି ଅନୁସ୍ସତି ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସତିପଟ୍ଠାନଂ। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତିପଟ୍ଠାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୩୭୭। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତି ଅନୁସ୍ସତି ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିପଟ୍ଠାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତିପଟ୍ଠାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୩୭୮। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତି ଅନୁସ୍ସତି ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିପଟ୍ଠାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତିପଟ୍ଠାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୩୭୯। ତତ୍ଥ କତମଂ ସତିପଟ୍ଠାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତି ଅନୁସ୍ସତି ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିପଟ୍ଠାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତିପଟ୍ଠାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୩୮୦। ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି, ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି।

୩୮୧। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତି ଅନୁସ୍ସତି ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିପଟ୍ଠାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତିପଟ୍ଠାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୩୮୨। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତି ଅନୁସ୍ସତି ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିପଟ୍ଠାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା

ସତିପଟ୍ଠାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୩୮୩। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତି ଅନୁସ୍ସତି ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିପଟ୍ଠାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତିପଟ୍ଠାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୩୮୪। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତି ଅନୁସ୍ସତି ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିପଟ୍ଠାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତିପଟ୍ଠାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୩୮୫। ତତ୍ଥ କତମଂ ସତିପଟ୍ଠାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତି ଅନୁସ୍ସତି ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିପଟ୍ଠାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତିପଟ୍ଠାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୩। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୩୮୬। ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ, ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ, ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ, ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ।

୩୮୭। ଚତୁନ୍ନଂ ସତିପଟ୍ଠାନାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୩୮୮। ସିଯା କୁସଲା, ସିଯା ଅବ୍ୟାକତା। ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ସିଯା ୱିପାକା ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା। ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସିଯା ଅପଚଯଗାମିନୋ, ସିଯା ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୋ। ସିଯା ସେକ୍ଖା, ସିଯା ଅସେକ୍ଖା। ଅପ୍ପମାଣା। ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା। ପଣୀତା। ସିଯା ସମ୍ମତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା। ନ ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା , ସିଯା ମଗ୍ଗହେତୁକା, ସିଯା ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ମଗ୍ଗହେତୁକାତିପି, ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋତିପି। ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୋ। ସିଯା ଅତୀତା, ସିଯା ଅନାଗତା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଅତୀତାରମ୍ମଣାତିପି, ଅନାଗତାରମ୍ମଣାତିପି, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣାତିପି। ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା। ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା। ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା।

୨। ଦୁକଂ

୩୮୯। ନ ହେତୂ। ସହେତୁକା। ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚାତି, ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚାତି, ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ନ ହେତୂ ସହେତୁକା।

ସପ୍ପଚ୍ଚଯା। ସଙ୍ଖତା। ଅନିଦସ୍ସନା। ଅପ୍ପଟିଘା। ଅରୂପା। ଲୋକୁତ୍ତରା। କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯା। ନୋ ଆସୱା। ଅନାସୱା। ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱାଚାତିପି, ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତାଚାତିପି, ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଅନାସୱା। ନୋ ସଂଯୋଜନା…ପେ… ନୋ ଗନ୍ଥା…ପେ… ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ଯୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀୱରଣା…ପେ… ନୋ ପରାମାସା…ପେ… ସାରମ୍ମଣା। ନୋ ଚିତ୍ତା। ଚେତସିକା। ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା। ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା। ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ। ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ବାହିରା। ନୋ ଉପାଦା। ଅନୁପାଦିନ୍ନା । ନୋ ଉପାଦାନା…ପେ… ନୋ କିଲେସା…ପେ… ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା।

ସିଯା ସୱିତକ୍କା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କା। ସିଯା ସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିଚାରା। ସିଯା ସପ୍ପୀତିକା, ସିଯା ଅପ୍ପୀତିକା । ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ନ ପୀତିସହଗତା। ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ନ ସୁଖସହଗତା। ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନ କାମାୱଚରା। ନ ରୂପାୱଚରା। ନ ଅରୂପାୱଚରା। ଅପରିଯାପନ୍ନା। ସିଯା ନିଯ୍ଯାନିକା, ସିଯା ଅନିଯ୍ଯାନିକା। ସିଯା ନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା। ଅନୁତ୍ତରା। ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ସତିପଟ୍ଠାନୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୮। ସମ୍ମପ୍ପଧାନୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀୟଂ

୩୯୦। ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିୟା ଅସମ୍ମୋସାୟ ଭିୟ୍ୟୋଭାୱାୟ ୱେପୁଲ୍ଲାୟ ଭାୱନାୟ ପାରିପୂରିୟା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି।

୩୯୧। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି? ତତ୍ଥ କତମେ ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା? ତୀଣି ଅକୁସଲମୂଲାନି – ଲୋଭୋ, ଦୋସୋ, ମୋହୋ। ତଦେକଟ୍ଠା ଚ କିଲେସା। ତଂସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ, ତଂସମୁଟ୍ଠାନଂ କାୟକମ୍ମଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ମନୋକମ୍ମଂ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା’’। ଇତି ଇମେସଂ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି।

୩୯୨। ଛନ୍ଦଂ ଜନେତୀତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ଛନ୍ଦୋ? ଯୋ ଛନ୍ଦୋ ଛନ୍ଦିକତା [ଛନ୍ଦୀକତା (ସ୍ୟା।)] କତ୍ତୁକମ୍ୟତା କୁସଲୋ ଧମ୍ମଚ୍ଛନ୍ଦୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦୋ’’। ଇମଂ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ସଞ୍ଜନେତି ଉଟ୍ଠପେତି ସମୁଟ୍ଠପେତି [ଉଟ୍ଠାପେତି ସମୁଟ୍ଠାପେତି (ସ୍ୟା।) ଏୱମୁପରିପି] ନିବ୍ବତ୍ତେତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦଂ ଜନେତୀ’’ତି।

୩୯୩। ୱାୟମତୀତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ୱାୟାମୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିୟାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାୟାମୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱାୟାମୋ’’। ଇମିନା ୱାୟାମେନ ଉପେତୋ ହୋତି ସମୁପେତୋ ଉପାଗତୋ ସମୁପାଗତୋ ଉପପନ୍ନୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱାୟମତୀ’’ତି।

୩୯୪। ୱୀରିୟଂ ଆରଭତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ୱୀରିୟଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିୟାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାୟାମୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିୟଂ’’। ଇମଂ ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ସମାରଭତି ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିୟଂ ଆରଭତୀ’’ତି।

୩୯୫। ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇମଂ ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ସମ୍ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଉପତ୍ଥମ୍ଭେତି ପଚ୍ଚୁପତ୍ଥମ୍ଭେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତୀ’’ତି।

୩୯୬। ପଦହତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ପଧାନଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିୟାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାୟାମୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଧାନଂ’’। ଇମିନା ପଧାନେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଦହତୀ’’ତି।

୩୯୭। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି? ତତ୍ଥ କତମେ ଉପ୍ପନ୍ନା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା? ତୀଣି ଅକୁସଲମୂଲାନି – ଲୋଭୋ, ଦୋସୋ, ମୋହୋ। ତଦେକଟ୍ଠା ଚ କିଲେସା। ତଂସମ୍ପୟୁତ୍ତୋ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ, ତଂସମୁଟ୍ଠାନଂ କାୟକମ୍ମଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ମନୋକମ୍ମଂ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଉପ୍ପନ୍ନା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା’’। ଇତି ଇମେସଂ ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାୟ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି।

୩୯୮। ଛନ୍ଦଂ ଜନେତୀତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ଛନ୍ଦୋ? ଯୋ ଛନ୍ଦୋ ଛନ୍ଦିକତା କତ୍ତୁକମ୍ୟତା କୁସଲୋ ଧମ୍ମଚ୍ଛନ୍ଦୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦୋ’’। ଇମଂ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ସଞ୍ଜନେତି ଉଟ୍ଠପେତି ସମୁଟ୍ଠପେତି ନିବ୍ବତ୍ତେତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦଂ ଜନେତୀ’’ତି।

୩୯୯। ୱାୟମତୀତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ୱାୟାମୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିୟାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାୟାମୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱାୟାମୋ’’।

ଇମିନା ୱାଯାମେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱାଯମତୀ’’ତି।

୪୦୦। ୱୀରିଯଂ ଆରଭତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ୱୀରିଯଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିଯଂ’’। ଇମଂ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ସମାରଭତି ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିଯଂ ଆରଭତୀ’’ତି।

୪୦୧। ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇମଂ ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ସମ୍ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଉପତ୍ଥମ୍ଭେତି ପଚ୍ଚୁପତ୍ଥମ୍ଭେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତୀ’’ତି।

୪୦୨। ପଦହତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ପଧାନଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଧାନଂ’’। ଇମିନା ପଧାନେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଦହତୀ’’ତି।

୪୦୩। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି? ତତ୍ଥ କତମେ ଅନୁପ୍ପନ୍ନା କୁସଲା ଧମ୍ମା? ତୀଣି କୁସଲମୂଲାନି – ଅଲୋଭୋ, ଅଦୋସୋ, ଅମୋହୋ। ତଂସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ। ତଂସମୁଟ୍ଠାନଂ କାଯକମ୍ମଂ, ୱଚୀକମ୍ମଂ, ମନୋକମ୍ମଂ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଅନୁପ୍ପନ୍ନା କୁସଲା ଧମ୍ମା’’। ଇତି ଇମେସଂ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି।

୪୦୪। ଛନ୍ଦଂ ଜନେତୀତି…ପେ… ୱାଯମତୀତି…ପେ… ୱୀରିଯଂ ଆରଭତୀତି…ପେ… ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି…ପେ… ପଦହତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ପଧାନଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ …ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଧାନଂ’’। ଇମିନା ପଧାନେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଦହତୀ’’ତି।

୪୦୫। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି? ତତ୍ଥ କତମେ ଉପ୍ପନ୍ନା କୁସଲା ଧମ୍ମା? ତୀଣି କୁସଲମୂଲାନି – ଅଲୋଭୋ, ଅଦୋସୋ, ଅମୋହୋ। ତଂସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ , ତଂସମୁଟ୍ଠାନଂ କାଯକମ୍ମଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ମନୋକମ୍ମଂ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଉପ୍ପନ୍ନା କୁସଲା ଧମ୍ମା’’। ଇତି ଇମେସଂ ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି।

୪୦୬। ଠିତିଯାତି। ଯା ଠିତି ସୋ ଅସମ୍ମୋସୋ, ଯୋ ଅସମ୍ମୋସୋ ସୋ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱୋ , ଯୋ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱୋ ତଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ, ଯଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ସା ଭାୱନା, ଯା ଭାୱନା ସା ପାରିପୂରୀ।

୪୦୭। ଛନ୍ଦଂ ଜନେତୀତି…ପେ… ୱାଯମତୀତି…ପେ… ୱୀରିଯଂ ଆରଭତୀତି…ପେ… ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି…ପେ… ପଦହତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ପଧାନଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଧାନଂ’’। ଇମିନା ପଧାନେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଦହତୀ’’ତି।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ।

୨। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ

୪୦୮। ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି।

୪୦୯। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି।

୪୧୦। ଛନ୍ଦଂ ଜନେତୀତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ଛନ୍ଦୋ? ଯୋ ଛନ୍ଦୋ ଛନ୍ଦିକତା କତ୍ତୁକମ୍ୟତା କୁସଲୋ ଧମ୍ମଚ୍ଛନ୍ଦୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦୋ’’। ଇମଂ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ସଞ୍ଜନେତି ଉଟ୍ଠପେତି ସମୁଟ୍ଠପେତି ନିବ୍ବତ୍ତେତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦଂ ଜନେତୀ’’ତି।

୪୧୧। ୱାଯମତୀତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ୱାଯାମୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱାଯାମୋ’’। ଇମିନା ୱାଯାମେନ ଉପେତୋ ହୋତି ସମୁପେତୋ ଉପାଗତୋ ସମୁପାଗତୋ ଉପପନ୍ନୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱାଯମତୀ’’ତି।

୪୧୨। ୱୀରିଯଂ ଆରଭତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ୱୀରିଯଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିଯଂ’’। ଇମଂ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ସମାରଭତି ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିଯଂ ଆରଭତୀ’’ତି।

୪୧୩। ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇମଂ ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ସମ୍ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଉପତ୍ଥମ୍ଭେତି ପଚ୍ଚୁପତ୍ଥମ୍ଭେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତୀ’’ତି।

୪୧୪। ପଦହତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ସମ୍ମପ୍ପଧାନଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମପ୍ପଧାନଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମପ୍ପଧାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୧୫। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି।

୪୧୬। ଛନ୍ଦଂ ଜନେତୀତି…ପେ… ୱାଯମତୀତି…ପେ… ୱୀରିଯଂ ଆରଭତୀତି…ପେ… ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି…ପେ… ପଦହତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ସମ୍ମପ୍ପଧାନଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମପ୍ପଧାନଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମପ୍ପଧାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୧୭। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି।

୪୧୮। ଛନ୍ଦଂ ଜନେତୀତି…ପେ… ୱାଯମତୀତି…ପେ… ୱୀରିଯଂ ଆରଭତୀତି…ପେ… ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି…ପେ… ପଦହତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ସମ୍ମପ୍ପଧାନଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ …ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମପ୍ପଧାନଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମପ୍ପଧାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୧୯। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ,

ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି।

୪୨୦। ଠିତିଯାତି । ଯା ଠିତି ସୋ ଅସମ୍ମୋସୋ, ଯୋ ଅସମ୍ମୋସୋ ସୋ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱୋ, ଯୋ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱୋ ତଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ, ଯଂ ୱେପୁଲ୍ଲଂ ସା ଭାୱନା, ଯା ଭାୱନା ସା ପାରିପୂରୀ।

୪୨୧। ଛନ୍ଦଂ ଜନେତୀତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ଛନ୍ଦୋ? ଯୋ ଛନ୍ଦୋ ଛନ୍ଦିକତା କତ୍ତୁକମ୍ୟତା କୁସଲୋ ଧମ୍ମଚ୍ଛନ୍ଦୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦୋ’’। ଇମଂ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ସଞ୍ଜନେତି ଉଟ୍ଠପେତି ସମୁଟ୍ଠପେତି ନିବ୍ବତ୍ତେତି ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦଂ ଜନେତୀ’’ତି।

୪୨୨। ୱାଯମତୀତି। ତତ୍ଥ କତମୋ ୱାଯାମୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱାଯାମୋ’’। ଇମିନା ୱାଯାମେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱାଯମତୀ’’ତି।

୪୨୩। ୱୀରିଯଂ ଆରଭତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ୱୀରିଯଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିଯଂ’’। ଇମଂ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ସମାରଭତି ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିଯଂ ଆରଭତୀ’’ତି।

୪୨୪। ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇମଂ ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ସମ୍ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଉପତ୍ଥମ୍ଭେତି ପଚ୍ଚୁପତ୍ଥମ୍ଭେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତୀ’’ତି।

୪୨୫। ପଦହତୀତି। ତତ୍ଥ କତମଂ ସମ୍ମପ୍ପଧାନଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମପ୍ପଧାନଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମପ୍ପଧାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୨୬। ତତ୍ଥ କତମଂ ସମ୍ମପ୍ପଧାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ଯୋ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମପ୍ପଧାନଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମପ୍ପଧାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୩। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୪୨୭। ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ…ପେ… ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି।

୪୨୮। ଚତୁନ୍ନଂ ସମ୍ମପ୍ପଧାନାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୪୨୯। କୁସଲାଯେୱ । ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା । ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା। ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଅପଚଯଗାମିନୋ। ସେକ୍ଖା। ଅପ୍ପମାଣା। ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା। ପଣୀତା। ସମ୍ମତ୍ତନିଯତା। ନ ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା। ମଗ୍ଗହେତୁକା। ସିଯା

ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋତି। ସିୟା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିୟା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା ଉପ୍ପାଦିନୋତି। ସିୟା ଅତୀତା, ସିୟା ଅନାଗତା, ସିୟା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା ଅତୀତାରମ୍ମଣାତିପି, ଅନାଗତାରମ୍ମଣାତିପି, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣାତିପି। ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିୟା ବହିଦ୍ଧା, ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା। ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା। ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା।

୨। ଦୁକଂ

୪୩୦। ନ ହେତୂ। ସହେତୁକା। ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚାତି, ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚାତି, ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ନ ହେତୂ ସହେତୁକା। ସପ୍ପଚ୍ଚୟା। ସଙ୍ଖତା। ଅନିଦସ୍ସନା। ଅପ୍ପଟିଘା। ଅରୂପା । ଲୋକୁତ୍ତରା। କେନଚି ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା। ନୋ ଆସୱା। ଅନାସୱା। ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚାତିପି, ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚାତିପି, ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଅନାସୱା। ନୋ ସଂୟୋଜନା…ପେ… ନୋ ଗନ୍ଥା…ପେ… ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ଯୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀୱରଣା…ପେ… ନୋ ପରାମାସା…ପେ… ସାରମ୍ମଣା। ନୋ ଚିତ୍ତା। ଚେତସିକା। ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା। ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା। ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ। ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ବାହିରା। ନୋ ଉପାଦା। ଅନୁପାଦିନ୍ନା। ନୋ ଉପାଦାନା…ପେ… ନୋ କିଲେସା…ପେ… ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତଵ୍ଵା। ନ ଭାୱନାଯ ପହାତଵ୍ଵା। ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତଵ୍ଵହେତୁକା। ନ ଭାୱନାଯ ପହାତଵ୍ଵହେତୁକା। ସିୟା ସୱିତକ୍କା, ସିୟା ଅୱିତକ୍କା । ସିୟା ସୱିଚାରା, ସିୟା ଅୱିଚାରା। ସିୟା ସପ୍ପୀତିକା, ସିୟା ଅପ୍ପୀତିକା। ସିୟା ପୀତିସହଗତା, ସିୟା ନ ପୀତିସହଗତା। ସିୟା ସୁଖସହଗତା, ସିୟା ନ ସୁଖସହଗତା। ସିୟା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିୟା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନ କାମାୱଚରା। ନ ରୂପାୱଚରା। ନ ଅରୂପାୱଚରା। ଅପରିୟାପନ୍ନା। ନିୟ୍ୟାନିକା। ନିୟତା। ଅନୁତ୍ତରା। ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ସମ୍ମପ୍ପଧାନୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୯। ଇଦ୍ଧିପାଦୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ

୪୩୧। ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଛନ୍ଦସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି, ୱୀରିଯସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି, ଚିତ୍ତସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି, ୱୀମଂସାସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି।

୧। ଛନ୍ଦିଦ୍ଧିପାଦୋ

୪୩୨। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଛନ୍ଦସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି? ଛନ୍ଦଂ ଚେ ଭିକ୍ଖୁ ଅଧିପତିଂ କରିତ୍ୱା ଲଭତି ସମାଧିଂ, ଲଭତି ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତଂ [ଚିତ୍ତସ୍ସ ଏକଗ୍ଗତଂ (ସୀ। ସ୍ଯା।)] – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦସମାଧି’’। ସୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ପଧାନସଙ୍ଖାରା’’। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ଛନ୍ଦସମାଧି, ଇମେ ଚ ପଧାନସଙ୍ଖାରା। ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା ଛନ୍ଦସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ [ସଙ୍ଖଂ (ସୀ।)] ଗଚ୍ଛତି।

୪୩୩। ତତ୍ଥ କତମୋ ଛନ୍ଦୋ? ଯୋ ଛନ୍ଦୋ ଛନ୍ଦିକତା କତ୍ତୁକମ୍ୟତା କୁସଲୋ ଧମ୍ମଚ୍ଛନ୍ଦୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମାଧି? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି ସଣ୍ଠିତି ଅୱଟ୍ଠିତି ଅୱିସାହାରୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ ଅୱିସାହଟମାନସତା ସମଥୋ ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସମାଧିବଲଂ ସମ୍ମାସମାଧି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମାଧି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ ନିକ୍କମୋ ପରକ୍କମୋ ଉଯ୍ୟାମୋ ୱାଯାମୋ ଉସ୍ସାହୋ ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ଥାମୋ ଠିତି ଅସିଥିଲପରକ୍କମତା ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଛନ୍ଦତା ଅନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରତା ଧୁରସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ ୱୀରିଯଂ ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱୀରିଯବଲଂ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ’’। ଇତି ଇମିନା ଚ ଛନ୍ଦେନ, ଇମିନା ଚ ସମାଧିନା, ଇମିନା ଚ ପଧାନସଙ୍ଖାରେନ ଉପେତୋ ହୋତି ସମୁପେତୋ ଉପାଗତୋ ସମୁପାଗତୋ ଉପପନ୍ନୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତୋ’’ତି।

୪୩୪। ଇଦ୍ଧୀତି। ଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଇଦ୍ଧି ସମିଦ୍ଧି ଇଜ୍ଝନା ସମିଜ୍ଝନା ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

‘‘ଇଦ୍ଧିପାଦୋ’’ତି। ତଥାଭୂତସ୍ସ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

‘‘ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀ’’ତି। ତେ ଧମ୍ମେ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀ’’ତି।

୨। ୱୀରିଯିଦ୍ଧିପାଦୋ

୪୩୫। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ୱୀରିଯସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି? ୱୀରିଯଂ ଚେ ଭିକ୍ଖୁ ଅଧିପତିଂ କରିତ୍ୱା ଲଭତି ସମାଧିଂ ଲଭତି ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିଯସମାଧି’’। ସୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ…ପେ… ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ପଧାନସଙ୍ଖାରା’’। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ୱୀରିଯସମାଧି, ଇମେ ଚ ପଧାନସଙ୍ଖାରା; ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱୀରିଯସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି।

୪୩୬। ତତ୍ଥ କତମଂ ୱୀରିଯଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିଯଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମାଧି? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି ସଣ୍ଠିତି ଅୱଟ୍ଠିତି ଅୱିସାହାରୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ ଅୱିସାହଟମାନସତା ସମଥୋ ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସମାଧିବଲଂ ସମ୍ମାସମାଧି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମାଧି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ’’। ଇତି ଇମିନା ଚ ୱୀରିଯେନ, ଇମିନା ଚ ସମାଧିନା, ଇମିନା ଚ ପଧାନସଙ୍ଖାରେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିଯସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତୋ’’ତି।

୪୩୭। ଇଦ୍ଧୀତି। ଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଇଦ୍ଧି ସମିଦ୍ଧି ଇଜ୍ଝନା ସମିଜ୍ଝନା ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

ଇଦ୍ଧିପାଦୋତି। ତଥାଭୂତସ୍ସ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀତି। ତେ ଧମ୍ମେ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀ’’ତି।

୩। ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ

୪୩୮। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି? ଚିତ୍ତଂ ଚେ ଭିକ୍ଖୁ ଅଧିପତିଂ କରିତ୍ୱା ଲଭତି ସମାଧିଂ ଲଭତି ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତସମାଧି’’। ସୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ…ପେ… ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ପଧାନସଙ୍ଖାରା’’। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ଚିତ୍ତସମାଧି, ଇମେ ଚ ପଧାନସଙ୍ଖାରା; ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା ଚିତ୍ତସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି।

୪୩୯। ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମାଧି? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି ସଣ୍ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମାଧି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ’’। ଇତି ଇମିନା ଚ ଚିତ୍ତେନ, ଇମିନା ଚ ସମାଧିନା, ଇମିନା ଚ ପଧାନସଙ୍ଖାରେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତୋ’’ତି।

୪୪୦। ଇଦ୍ଧୀତି । ଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଇଦ୍ଧି ସମିଦ୍ଧି ଇଜ୍ଝନା ସମିଜ୍ଝନା ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

ଇଦ୍ଧିପାଦୋତି। ତଥାଭୂତସ୍ସ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ।

ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀତି। ତେ ଧମ୍ମେ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀ’’ତି।

୪। ୱୀମଂସିଦ୍ଧିପାଦୋ

୪୪୧। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ୱୀମଂସାସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି? ୱୀମଂସଂ ଚେ ଭିକ୍ଖୁ ଅଧିପତିଂ କରିତ୍ୱା ଲଭତି ସମାଧିଂ ଲଭତି ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀମଂସାସମାଧି’’। ସୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ…ପେ… ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ…ପେ… ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି

ୱାୟମତି ୱୀରିୟଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ପଧାନସଙ୍ଖାରା’’। ଇତି ଅୟଞ୍ଚ ୱୀମଂସାସମାଧି, ଇମେ ଚ ପଧାନସଙ୍ଖାରା; ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱୀମଂସାସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରୋତ୍ୱେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଚ୍ଛତି।

୪୪୨। ତତ୍ଥ କତମା ୱୀମଂସା? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀମଂସା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମାଧି? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି ସଣ୍ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମାଧି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ …ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ’’। ଇତି ଇମାଯ ଚ ୱୀମଂସାଯ, ଇମିନା ଚ ସମାଧିନା, ଇମିନା ଚ ପଧାନସଙ୍ଖାରେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀମଂସାସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତୋ’’ତି।

୪୪୩। ଇଦ୍ଧୀତି। ଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଇଦ୍ଧି ସମିଦ୍ଧି ଇଜ୍ଝନା ସମିଜ୍ଝନା ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

ଇଦ୍ଧିପାଦୋତି । ତଥାଭୂତସ୍ସ ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣଖନ୍ଧୋ।

ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀତି। ତେ ଧମ୍ମେ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀ’’ତି।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ।

୨। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ

୪୪୪। ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଛନ୍ଦସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି, ୱୀରିଯସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି, ଚିତ୍ତସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି, ୱୀମଂସାସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି।

୧। ଛନ୍ଦିଦ୍ଧିପାଦୋ

୪୪୫। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଛନ୍ଦସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଛନ୍ଦସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି।

୪୪୬। ତତ୍ଥ କତମୋ ଛନ୍ଦୋ? ଯୋ ଛନ୍ଦୋ ଛନ୍ଦିକତା କତ୍ତୁକମ୍ୟତା କୁସଲୋ ଧମ୍ମଚ୍ଛନ୍ଦୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମାଧି? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି ସଣ୍ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମାଧି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ’’। ଇତି ଇମିନା ଚ ଛନ୍ଦେନ, ଇମିନା ଚ ସମାଧିନା, ଇମିନା ଚ ପଧାନସଙ୍ଖାରେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତୋ’’ତି।

୪୪୭। ଇଦ୍ଧୀତି । ଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଇଦ୍ଧି ସମିଦ୍ଧି ଇଜ୍ଝନା ସମିଜ୍ଝନା ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

ଇଦ୍ଧିପାଦୋତି । ତଥାଭୂତସ୍ସ ଫସ୍ସୋ…ପେ… ପଗ୍ଗାହୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ।

ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀତି। ତେ ଧମ୍ମେ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀ’’ତି।

୨। ୱୀରିଯିଦ୍ଧିପାଦୋ

୪୪୮। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ୱୀରିଯସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ୱୀରିଯସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି।

୪୪୯। ତତ୍ଥ କତମଂ ୱୀରିଯଂ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱୀରିଯଂ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମାଧି? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି ସଣ୍ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସମାଧି''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ''। ଇତି ଇମିନା ଚ ୱୀରିଯେନ , ଇମିନା ଚ ସମାଧିନା, ଇମିନା ଚ ପଧାନସଙ୍ଖାରେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱୀରିଯସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତୋ''ତି।

୪୫୦। ଇଦ୍ଧୀତି। ଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଇଦ୍ଧି ସମିଦ୍ଧି ଇଜ୍ଝନା ସମିଜ୍ଝନା ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

ଇଦ୍ଧିପାଦୋତି। ତଥାଭୂତସ ଫସ୍ସୋ…ପେ… ପଗ୍ଗାହୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ।

ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀତି। ତେ ଧମ୍ମେ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀ''ତି।

୩। ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ

୪୫୧। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଚିତ୍ତସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚିତ୍ତସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି।

୪୫୨। ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଚିତ୍ତଂ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମାଧି? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି ସଣ୍ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସମାଧି''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ''। ଇତି ଇମିନା ଚ ଚିତ୍ତେନ , ଇମିନା ଚ ସମାଧିନା, ଇମିନା ଚ ପଧାନସଙ୍ଖାରେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଚିତ୍ତସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତୋ''ତି।

୪୫୩। ଇଦ୍ଧୀତି। ଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଇଦ୍ଧି ସମିଦ୍ଧି ଇଜ୍ଝନା ସମିଜ୍ଝନା ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

ଇଦ୍ଧିପାଦୋତି। ତଥାଭୂତସ୍ସ ଫସ୍ସୋ…ପେ… ପଗ୍ଗାହୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ।

ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀତି। ତେ ଧମ୍ମେ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀ''ତି।

୪। ୱୀମଂସିଦ୍ଧିପାଦୋ

୪୫୪। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ୱୀମଂସାସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ୱୀମଂସାସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି।

୪୫୫। ତତ୍ଥ କତମା ୱୀମଂସା? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀମଂସା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମାଧି? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି ସଣ୍ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମାଧି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଧାନସଙ୍ଖାରୋ’’। ଇତି ଇମାଯ ଚ ୱୀମଂସାଯ, ଇମିନା ଚ ସମାଧିନା, ଇମିନା ଚ ପଧାନସଙ୍ଖାରେନ ଉପେତୋ ହୋତି ସମୁପେତୋ ଉପାଗତୋ ସମୁପାଗତୋ ଉପପନ୍ନୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀମଂସାସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତୋ’’ତି

୪୫୬। ଇଦ୍ଧୀତି। ଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଇଦ୍ଧି ସମିଦ୍ଧି ଇଜ୍ଝନା ସମିଜ୍ଝନା ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

ଇଦ୍ଧିପାଦୋତି। ତଥାଭୂତସ୍ସ ଫସ୍ସୋ…ପେ… ପଗ୍ଗାହୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ।

ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀତି। ତେ ଧମ୍ମେ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତୀ’’ତି।

୪୫୭। ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା – ଛନ୍ଦିଦ୍ଧିପାଦୋ, ୱୀରିଯିଦ୍ଧିପାଦୋ, ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ, ୱୀମଂସିଦ୍ଧିପାଦୋ।

୪୫୮। ତତ୍ଥ କତମୋ ଛନ୍ଦିଦ୍ଧିପାଦୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ଯୋ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଛନ୍ଦୋ ଛନ୍ଦିକତା କତ୍ତୁକମ୍ୟତା କୁସଲୋ ଧମ୍ମଚ୍ଛନ୍ଦୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଛନ୍ଦିଦ୍ଧିପାଦୋ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଛନ୍ଦିଦ୍ଧିପାଦସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୫୯। ତତ୍ଥ କତମୋ ୱୀରିଯିଦ୍ଧିପାଦୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ଯୋ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିଯିଦ୍ଧିପାଦୋ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ୱୀରିଯିଦ୍ଧିପାଦସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୬୦। ତତ୍ଥ କତମୋ ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି …ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ଯଂ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୬୧। ତତ୍ଥ କତମୋ ୱୀମଂସିଦ୍ଧିପାଦୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀମଂସିଦ୍ଧିପାଦୋ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ୱୀମଂସିଦ୍ଧିପାଦସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୩। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୪୬୨। ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଛନ୍ଦସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି, ୱୀରିଯସମାଧି…ପେ… ଚିତ୍ତସମାଧି…ପେ… ୱୀମଂସାସମାଧିପଧାନସଙ୍ଖାରସମନ୍ନାଗତଂ ଇଦ୍ଧିପାଦଂ ଭାୱେତି।

୪୬୩। ଚତୁନ୍ନଂ ଇଦ୍ଧିପାଦାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୪୬୪। କୁସଲାଯେୱ। ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା। ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା , ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ଅପଚଯଗାମିନୋ। ସେକ୍ଖା। ଅପ୍ପମାଣା। ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା। ପଣୀତା। ସମ୍ମତ୍ତନିଯତା। ନ ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ମଗ୍ଗହେତୁକା, ନ ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ। ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଉପ୍ପାଦିନୋତି। ସିଯା ଅତୀତା, ସିଯା ଅନାଗତା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଅତୀତାରମ୍ମଣାତିପି, ଅନାଗତାରମ୍ମଣାତିପି , ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣାତିପି। ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା। ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା। ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା।

୨। ଦୁକଂ

୪୬୫। ୱୀମଂସିଦ୍ଧିପାଦୋ ହେତୁ, ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ନ ହେତୂ। ସହେତୁକା। ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ୱୀମଂସିଦ୍ଧିପାଦୋ ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକୋ ଚ, ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚାତି, ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ୱୀମଂସିଦ୍ଧିପାଦୋ ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚ, ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚାତି, ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ନ ହେତୂ ସହେତୁକା, ୱୀମଂସିଦ୍ଧିପାଦୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ନ ହେତୁ ସହେତୁକୋତିପି, ନ ହେତୁ ଅହେତୁକୋତିପି। ସପ୍ପଚ୍ଚଯା। ସଙ୍ଖତା। ଅନିଦସ୍ସନା। ଅପ୍ପଟିଘା। ଅରୂପା। ଲୋକୁତ୍ତରା। କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯା। ନୋ ଆସୱା। ଅନାସୱା। ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚାତିପି, ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚାତିପି, ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଅନାସୱା।

ନୋ ସଂଯୋଜନା…ପେ… ନୋ ଗନ୍ଥା…ପେ… ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ଯୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀୱରଣା…ପେ… ନୋ ପରାମାସା…ପେ… ସାରମ୍ମଣା। ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ନୋ ଚିତ୍ତା, ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ ଚିତ୍ତଂ। ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଚେତସିକା, ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ ଅଚେତସିକୋ। ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ଚିତ୍ତେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋତିପି, ଚିତ୍ତେନ ୱିପ୍ପଯୁତ୍ତୋତିପି। ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା, ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ଚିତ୍ତେନ ସଂସଟ୍ଠୋତିପି, ଚିତ୍ତେନ ୱିସଂସଟ୍ଠୋତିପି। ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା, ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ ନୋ ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନୋ । ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ, ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ ନୋ ଚିତ୍ତସହଭୂ। ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ , ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ ନୋ ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତି। ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା, ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନୋ। ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ, ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୂ। ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ, ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ ନୋ ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତି।

ତଯୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା ବାହିରା, ଚିତ୍ତିଦ୍ଧିପାଦୋ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକୋ। ନୋ ଉପାଦା। ଅନୁପାଦିନ୍ନା। ନୋ ଉପାଦାନା…ପେ… ନୋ କିଲେସା…ପେ… ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା। ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସିଯା ସୱିତକ୍କା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କା। ସିଯା ସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିଚାରା । ସିଯା ସପ୍ପୀତିକା, ସିଯା ଅପ୍ପୀତିକା। ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ନ ପୀତିସହଗତା। ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ନ ସୁଖସହଗତା। ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନ କାମାୱଚରା । ନ ରୂପାୱଚରା। ନ ଅରୂପାୱଚରା। ଅପରିଯାପନ୍ନା। ନିଯ୍ଯାନିକା। ନିଯତା। ଅନୁତ୍ତରା। ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ଇଦ୍ଧିପାଦୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୦। ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଵିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ

୪୬୬। ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା – ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଧମ୍ମଵିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଵୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ।

୪୬୭। ତତ୍ଥ କତମୋ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସତିମା ହୋତି ପରମେନ ସତିନେପକ୍କେନ ସମନ୍ନାଗତୋ, ଚିରକତମ୍ପି ଚିରଭାସିତମ୍ପି ସରିତା ହୋତି ଅନୁସ୍ସରିତା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’’।

ସୋ ତଥା ସତୋ ଵିହରନ୍ତୋ ତଂ ଧମ୍ମଂ ପଞ୍ଞାଯ ପଵିଚିନତି ପଵିଚରତି ପରିଵୀମଂସମାପଜ୍ଜତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଧମ୍ମଵିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’’।

ତସ୍ସ ତଂ ଧମ୍ମଂ ପଞ୍ଞାଯ ପଵିଚିନତୋ ପଵିଚରତୋ ପରିଵୀମଂସମାପଜ୍ଜତୋ ଆରଦ୍ଧଂ ହୋତି ଵୀରିଯଂ ଅସଲ୍ଲୀନଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଵୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’’।

ଆରଦ୍ଧଵୀରିଯସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପୀତି ନିରାମିସା – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’’।

ପୀତିମନସ୍ସ କାଯୋପି ପସ୍ସମ୍ଭତି, ଚିତ୍ତମ୍ପି ପସ୍ସମ୍ଭତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’’।

ପସ୍ସଦ୍ଧକାଯସ୍ସ ସୁଖିନୋ ଚିତ୍ତଂ ସମାଧିଯତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’’ ।

ସୋ ତଥା ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତଂ ସାଧୁକଂ ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖିତା ହୋତି – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’’।

୪୬୮। ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା – ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଧମ୍ମଵିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଵୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ।

୪୬୯। ତତ୍ଥ କତମୋ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମେସୁ ସତି, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ସତି। ଯଦପି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମେସୁ ସତି ତଦପି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଵତ୍ତତି। ଯଦପି ବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ସତି ତଦପି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଵତ୍ତତି।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଧମ୍ମଵିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମେସୁ ପଵିଚଯୋ, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ପଵିଚଯୋ। ଯଦପି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମେସୁ ପଵିଚଯୋ ତଦପି ଧମ୍ମଵିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଵତ୍ତତି। ଯଦପି ବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ପଵିଚଯୋ ତଦପି ଧମ୍ମଵିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଵତ୍ତତି।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଵୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଅତ୍ଥି କାଯିକଂ ଵୀରିଯଂ, ଅତ୍ଥି ଚେତସିକଂ ଵୀରିଯଂ। ଯଦପି କାଯିକଂ ଵୀରିଯଂ ତଦପି ଵୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଵତ୍ତତି। ଯଦପି ଚେତସିକଂ ଵୀରିଯଂ ତଦପି ଵୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଵତ୍ତତି ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଅତ୍ଥି ସଵିତକ୍କସଵିଚାରା ପୀତି, ଅତ୍ଥି ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାରା ପୀତି। ଯଦପି ସଵିତକ୍କସଵିଚାରା ପୀତି ତଦପି ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଵତ୍ତତି। ଯଦପି ଅଵିତକ୍କଅଵିଚାରା ପୀତି ତଦପି ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂଵତ୍ତତି।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଅତ୍ଥି କାଯପସ୍ସଦ୍ଧି [କାଯପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧି (ସ୍ୟା। କ।)], ଅତ୍ଥି ଚିତ୍ତପସ୍ସଦ୍ଧି [ଚିତ୍ତପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧି (ସ୍ୟା। କ।)]। ଯଦପି କାଯପସ୍ସଦ୍ଧି

ତଦପି ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି। ଯଦପି ଚିତ୍ତପସ୍ସଦ୍ଧି ତଦପି ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କୋ ସୱିଚାରୋ ସମାଧି, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୋ ଅୱିଚାରୋ ସମାଧି। ଯଦପି ସୱିତକ୍କୋ ସୱିଚାରୋ ସମାଧି ତଦପି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି। ଯଦପି ଅୱିତକ୍କୋ ଅୱିଚାରୋ ସମାଧି ତଦପି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମେସୁ ଉପେକ୍ଖା, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ଉପେକ୍ଖା। ଯଦପି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଧମ୍ମେସୁ ଉପେକ୍ଖା ତଦପି ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି। ଯଦପି ବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେସୁ ଉପେକ୍ଖା ତଦପି ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯ ସମ୍ବୋଧାଯ ନିବ୍ବାନାଯ ସଂୱତ୍ତତି।

୪୭୦। ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା – ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ।

୪୭୧। ତତ୍ଥ କତମୋ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱେକନିସ୍ସିତଂ ୱିରାଗନିସ୍ସିତଂ ନିରୋଧନିସ୍ସିତଂ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗପରିଣାମିଂ, ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି…ପେ… ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି… ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି… ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି… ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି… ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱେକନିସ୍ସିତଂ ୱିରାଗନିସ୍ସିତଂ ନିରୋଧନିସ୍ସିତଂ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗପରିଣାମିଂ।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ।

୨। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ

୪୭୨। ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା – ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ।

୪୭୩। ତତ୍ଥ କତମେ ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ହୋନ୍ତି – ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ।

୪୭୪। ତତ୍ଥ କତମୋ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଯା ପୀତି ପାମୋଜ୍ଜଂ ଆମୋଦନା ପମୋଦନା ହାସୋ ପହାସୋ ୱିତ୍ତି ଓଦଗ୍ୟଂ [ଓଦଗ୍ଗଂ (ସୀ।) ଧା। ସ। ୯] ଅତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସ ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଯା ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ପସ୍ସଦ୍ଧି ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧି ପସ୍ସମ୍ଭନା ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭନା ପଟିପ୍ପସ୍ସମ୍ଭିତତ୍ତଂ ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଯା ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖନା ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖନା ମଜ୍ଝତ୍ତତା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ''। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତ୍ତହି ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୭୫। ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା – ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ।

୪୭୬। ତତ୍ଥ କତମୋ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତି ଅନୁସ୍ସତି ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖନା ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖନା ମଜ୍ଝତ୍ତତା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୭୭। ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା – ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ।

୪୭୮। ତତ୍ଥ କତମେ ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି …ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ଯୋ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି – ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ହୋନ୍ତି – ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ।

୪୭୯। ତତ୍ଥ କତମୋ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ''…ପେ…।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଯା ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖନା ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖନା ମଜ୍ଝତ୍ତତା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ''। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତ୍ତହି ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗେହି ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୮୦। ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା – ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ।

୪୮୧। ତତ୍ଥ କତମୋ ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସତି ଅନୁସ୍ସତି ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା …ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିୟ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖନା ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖନା ମଜ୍ଝତ୍ତତା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ'' । ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୩। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୪୮୨। ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା – ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ।

୪୮୩। ସତ୍ତନ୍ନଂ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୪୮୪। ସିଯା କୁସଲା, ସିଯା ଅବ୍ୟାକତା। ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ; ଛ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା। ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ନ ପୀତିସହଗତୋ, ସୁଖସହଗତୋ, ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ; ଛ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସିଯା ଅପଚଯଗାମିନୋ, ସିଯା ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୋ। ସିଯା ସେକ୍ଖା, ସିଯା ଅସେକ୍ଖା। ଅପ୍ପମାଣା। ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା। ପଣୀତା। ସିଯା ସମ୍ମତ୍ତନିଯତା , ସିଯା ଅନିଯତା। ନ ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ସିଯା ମଗ୍ଗହେତୁକା, ସିଯା ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ; ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ମଗ୍ଗହେତୁକାତିପି, ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋତିପି। ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୋ। ସିଯା ଅତୀତା, ସିଯା ଅନାଗତା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଅତୀତାରମ୍ମଣାତିପି, ଅନାଗତାରମ୍ମଣାତିପି, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣାତିପି। ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା। ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା। ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା।

୨। ଦୁକଂ

୪୮୫। ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ହେତୁ, ଛ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକୋ ଚ, ଛ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚାତି, ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ ଚ, ଛ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚାତି, ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ଛ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ନ ହେତୂ ସହେତୁକା, ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ନ ହେତୁସହେତୁକୋତିପି, ନ ହେତୁଅହେତୁକୋତିପି। ସପ୍ପଚ୍ଚଯା। ସଙ୍ଖତା। ଅନିଦସ୍ସନା। ଅପ୍ପଟିଘା। ଅରୂପା। ଲୋକୁତ୍ତରା। କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା। ନୋ ଆସୱା। ଅନାସୱା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚାତିପି, ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚାତିପି, ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଅନାସୱା। ନୋ ସଂଯୋଜନା…ପେ… ନୋ ଗନ୍ଥା…ପେ… ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ଯୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀୱରଣା…ପେ… ନୋ ପରାମାସା…ପେ… ସାରମ୍ମଣା। ନୋ ଚିତ୍ତା। ଚେତସିକା। ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା । ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା। ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ। ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ବାହିରା। ନୋ ଉପାଦା। ଅନୁପାଦିନ୍ନା। ନୋ ଉପାଦାନା…ପେ… ନୋ କିଲେସା…ପେ… ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା। ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସିଯା ସୱିତକ୍କା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କା। ସିଯା ସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିଚାରା।

ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ଅପ୍ପୀତିକୋ, ଛ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ସିଯା ସପ୍ପୀତିକା, ସିଯା ଅପ୍ପୀତିକା। ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ନ ପୀତିସହଗତୋ, ଛ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ସିଯା

ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ନ ପୀତିସହଗତା। ପୀତିସମ୍ପୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ସୁଖସହଗତୋ, ଛ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ନ ସୁଖସହଗତା। ପୀତିସମ୍ପୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ, ଛ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନ କାମାଵଚରା। ନ ରୂପାଵଚରା। ନ ଅରୂପାଵଚରା। ଅପରିଯାପନ୍ନା। ସିଯା ନିଯ୍ୟାନିକା, ସିଯା ଅନିଯ୍ୟାନିକା। ସିଯା ନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା। ଅନୁତ୍ତରା। ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗଵିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୧। ମଗ୍ଗଙ୍ଗୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ

୪୮୬। ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଚା, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି।

୪୮୭। ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି? ଦୁକ୍ଖେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଞାଣଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ? ନେକ୍ଖମ୍ମସଙ୍କପ୍ପୋ, ଅବ୍ୟାପାଦସଙ୍କପ୍ପୋ, ଅୱିହିଂସାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାୱାଚା? ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ, ପିସୁଣାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ, ଫରୁସାଯ ୱାଚାଯ ୱେରମଣୀ, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପା ୱେରମଣୀ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାୱାଚା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ? ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ? ଇଧ ଅରିଯସାୱକୋ ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱଂ ପହାଯ ସମ୍ମାଆଜୀୱେନ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅନୁପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ପହାନାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଅନୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଉପ୍ପାଦାଯ ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି, ଉପ୍ପନ୍ନାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଠିତିଯା ଅସମ୍ମୋସାଯ ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ଛନ୍ଦଂ ଜନେତି ୱାଯମତି ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ପଦହତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାୱାଯାମୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାସତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ କାଯେ କାଯାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ, ୱେଦନାସୁ ୱେଦନାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ, ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ, ଧମ୍ମେସୁ ଧମ୍ମାନୁପସ୍ସୀ ୱିହରତି ଆତାପୀ ସମ୍ପଜାନୋ ସତିମା ୱିନେଯ୍ୟ ଲୋକେ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାସତି’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସମାଧି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରତି ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେତି, ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ‘‘ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ’’ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ମାସମାଧି’’।

୪୮୮। ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଚା, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି।

୪୮୯। ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଂ ଭାୱେତି ୱିୱେକନିସ୍ସିତଂ ୱିରାଗନିସ୍ସିତଂ ନିରୋଧନିସ୍ସିତଂ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗପରିଣାମିଂ, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପଂ ଭାୱେତି…ପେ… ସମ୍ମାୱାଚଂ ଭାୱେତି…ପେ… ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତଂ ଭାୱେତି…ପେ… ସମ୍ମାଆଜୀୱଂ ଭାୱେତି…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମଂ ଭାୱେତି…

ପେ… ସମ୍ମାସତିଂ ଭାଵେତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧିଂ ଭାଵେତି ଵିଵେକନିସ୍ସିତଂ ଵିରାଗନିସ୍ସିତଂ ନିରୋଧନିସ୍ସିତଂ ଵୋସ୍ସଗ୍ଗପରିଣାମିଂ।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ।

୨। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ

୪୯୦। ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାଵାଚା, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ସମ୍ମାଆଜୀଵୋ, ସମ୍ମାଵାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି।

୪୯୧। ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାଵେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

୪୯୨। ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମଵିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମଵିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ? ଯୋ ତକ୍କୋ ଵିତକ୍କୋ ସଙ୍କପ୍ପୋ ଅପ୍ପନା ବ୍ୟପ୍ପନା ଚେତସୋ ଅଭିନିରୋପନା ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ''।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାଵାଚା? ଯା ଚତୂହି ଵଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେହି ଆରତି ଵିରତି ପଟିଵିରତି ଵେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ଵେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ ସମ୍ମାଵାଚା ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ମାଵାଚା''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ? ଯା ତୀହି କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେହି ଆରତି ଵିରତି ପଟିଵିରତି ଵେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ଵେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାଆଜୀଵୋ? ଯା ମିଚ୍ଛାଆଜୀଵା ଆରତି ଵିରତି ପଟିଵିରତି ଵେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ଵେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ ସମ୍ମାଆଜୀଵୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ମାଆଜୀଵୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାଵାଯାମୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ଵୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାଵାଯାମୋ ଵୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ମାଵାଯାମୋ''।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାସତି? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ମାସତି''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସମାଧି? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ମାସମାଧି''। ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ''। ଅଵସେସା ଧମ୍ମା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକେନ ମଗ୍ଗେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୯୩। ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାଵାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି।

୪୯୪। ତତ୍ଥ କତମୋ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାଵେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାଵାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି।

୪୯୫। ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମଵିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମଵିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ? ଯୋ ତକ୍କୋ ଵିତକ୍କୋ…ପେ… ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ଵୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ''।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାୱାଯାମୋ? ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସମ୍ମାୱାଯାମୋ"।

ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାସତି? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାସତି ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସମ୍ମାସତି"।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସମାଧି? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସମ୍ମାସମାଧି"। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ"। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକେନ ମଗ୍ଗେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୯୬। ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି।

୪୯୭। ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି"। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମାୱାଯାମେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମାସତିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସମାଧି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସମ୍ମାସମାଧି"। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମାସମାଧିନା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୪୯୮। ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

୪୯୯। ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ"। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକେନ ମଗ୍ଗେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୫୦୦। ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି।

୫୦୧। ତତ୍ଥ କତମୋ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ ହୋତି – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ"। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକେନ ମଗ୍ଗେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୫୦୨। ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି।

୫୦୩। ତତ୍ଥ କତମା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ…

ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମାୱାଯାମେନ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମାସତିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମୋ ସମ୍ମାସମାଧି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି ସଣ୍ଠିତି ଅୱଟ୍ଠିତି ଅୱିସାହାରୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ ଅୱିସାହଟମାନସତା ସମଥୋ ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସମାଧିବଲଂ ସମ୍ମାସମାଧି ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ ମଗ୍ଗଙ୍ଗଂ ମଗ୍ଗପରିଯାପନ୍ନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସମ୍ମାସମାଧି''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ସମ୍ମାସମାଧିନା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୩। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୫୦୪। ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ, ସମ୍ମାୱାଚା, ସମ୍ମାକମ୍ମନ୍ତୋ, ସମ୍ମାଆଜୀୱୋ, ସମ୍ମାୱାଯାମୋ, ସମ୍ମାସତି, ସମ୍ମାସମାଧି।

୫୦୫। ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ମଗ୍ଗଙ୍ଗାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୫୦୬। ସିଯା କୁସଲା, ସିଯା ଅବ୍ୟାକତା। ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ; ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା , ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା। ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ; ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ପୀତିସହଗତୋ, ସୁଖସହଗତୋ, ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ; ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସିଯା ଅପଚଯଗାମିନୋ, ସିଯା ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୋ। ସିଯା ସେକ୍ଖା, ସିଯା ଅସେକ୍ଖା। ଅପ୍ପମାଣା। ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା। ପଣୀତା। ସିଯା ସମ୍ମତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା। ନ ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ସିଯା ମଗ୍ଗହେତୁକା, ସିଯା ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ; ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ମଗ୍ଗହେତୁକାତିପି, ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋତିପି। ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୋ। ସିଯା ଅତୀତା, ସିଯା ଅନାଗତା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଅତୀତାରମ୍ମଣାତିପି, ଅନାଗତାରମ୍ମଣାତିପି, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣାତିପି। ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା। ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା। ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା।

୨। ଦୁକଂ

୫୦୭। ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହେତୁ, ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ନ ହେତୂ। ସହେତୁକା। ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚ, ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚାତି, ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚ, ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚାତି, ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ନ ହେତୂ ସହେତୁକା, ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ନ ହେତୁ ସହେତୁକାତିପି, ନ ହେତୁ ଅହେତୁକାତିପି।

ସପ୍ପଚ୍ଚଯା । ସଙ୍ଖତା। ଅନିଦସ୍ସନା। ଅପ୍ପଟିଘା। ଅରୂପା। ଲୋକୁତ୍ତରା। କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା।

ନୋ ଆସୱା। ଅନାସୱା। ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚାତିପି, ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଆସୱା ଚେୱ

ଆସଓସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚାତିପି, ଆସଓସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେଓ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ଆସଓୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ଅନାସୱା।

ନୋ ସଂଯୋଜନା…ପେ… ନୋ ଗନ୍ଥା…ପେ… ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ଯୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀୱରଣା…ପେ… ନୋ ପରାମାସା…ପେ… ସାରମ୍ମଣା। ନୋ ଚିତ୍ତା। ଚେତସିକା। ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା। ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା। ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ। ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ବାହିରା। ନୋ ଉପାଦା। ଅନୁପାଦିନ୍ନା।

ନୋ ଉପାଦାନା…ପେ… ନୋ କିଲେସା…ପେ… ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା। ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ଅୱିତକ୍କୋ, ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ସିଯା ସୱିତକ୍କା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କା। ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସୱିଚାରୋ, ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ସିଯା ସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିଚାରା। ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସପ୍ପୀତିକୋ , ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ସିଯା ସପ୍ପୀତିକା, ସିଯା ଅପ୍ପୀତିକା। ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ପୀତିସହଗତୋ, ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ନ ପୀତିସହଗତା। ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ସୁଖସହଗତୋ, ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ନ ସୁଖସହଗତା। ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତୋ, ସତ୍ତ ମଗ୍ଗଙ୍ଗା ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନ କାମାୱଚରା। ନ ରୂପାୱଚରା। ନ ଅରୂପାୱଚରା। ଅପରିଯାପନ୍ନା। ସିଯା ନିଯ୍ଯାନିକା, ସିଯା ଅନିଯ୍ଯାନିକା। ସିଯା ନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା। ଅନୁତ୍ତରା। ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ମଗ୍ଗଙ୍ଗୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧୨। ଝାନୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ

୫୦୮। ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ ୱିହରତି, ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ, ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାୱୀ, ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୁ ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରୋ ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୂ ପୁବ୍ବରତ୍ତାପରରତ୍ତଂ ଜାଗରିଯାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ ସାତଚ୍ଚଂ ନେପକ୍କଂ ବୋଧିପକ୍ଖିକାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଭାୱନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ। ସୋ ଅଭିକ୍କନ୍ତେ ପଟିକ୍କନ୍ତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଆଲୋକିତେ ୱିଲୋକିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସମିଞ୍ଜିତେ [ସମ୍ମିଞ୍ଜିତେ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ପସାରିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଅସିତେ ପୀତେ ଖାଯିତେ ସାଯିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଗତେ ଠିତେ ନିସିନ୍ନେ ସୁତ୍ତେ ଜାଗରିତେ ଭାସିତେ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି। ସୋ ୱିୱିତ୍ତଂ ସେନାସନଂ ଭଜତି ଅରଞ୍ଞଂ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ ପବ୍ବତଂ କନ୍ଦରଂ ଗିରିଗୁହଂ ସୁସାନଂ ୱନପତ୍ଥଂ ଅବ୍ଭୋକାସଂ ପଲାଲପୁଞ୍ଜଂ ଅପ୍ପସଦ୍ଦଂ ଅପ୍ପନିଗ୍ଘୋସଂ ୱିଜନୱାତଂ ମନୁସ୍ସରାହସ୍ସେଯ୍ୟକଂ [ମନୁସ୍ସରାହସେଯ୍ୟକଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ପଟିସଲ୍ଲାନସାରୁପ୍ପଂ। ସୋ ଅରଞ୍ଞଗତୋ ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ୱା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ୱା ନିସୀଦତି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା ଉଜୁଂ କାଯଂ ପଣିଧାଯ ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା। ସୋ ଅଭିଜ୍ଝଂ ଲୋକେ ପହାଯ ୱିଗତାଭିଜ୍ଝେନ ଚେତସା ୱିହରତି, ଅଭିଜ୍ଝାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ବ୍ୟାପାଦପଦୋସଂ ପହାଯ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ ୱିହରତି ସବ୍ବପାଣଭୂତହିତାନୁକମ୍ପୀ, ବ୍ୟାପାଦପଦୋସା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ଥିନମିଦ୍ଧଂ ପହାଯ ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ ୱିହରତି ଆଲୋକସଞ୍ଞୀ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ, ଥିନମିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ପହାଯ ଅନୁଦ୍ଧତୋ ୱିହରତି ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତୋ , ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାଯ ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ ୱିହରତି ଅକଥଂକଥୀ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ସୋ ଇମେ ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣେ ପହାଯ ଚେତସୋ ଉପକ୍କିଲେସେ ପଞ୍ଞାଯ ଦୁବ୍ବଲୀକରଣେ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରତି ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେତି, ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – ''ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ''ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ''ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ''ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ''ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ''ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ''ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ''ତି ଆକିଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି; ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି।

ମାତିକା

୫୦୯। ''ଇଧା''ତି ଇମିସ୍ସା ଦିଟ୍ଠିଯା, ଇମିସ୍ସା ଖନ୍ତିଯା, ଇମିସ୍ସା ରୁଚିଯା, ଇମସ୍ମିଂ ଆଦାଯେ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମେ, ଇମସ୍ମିଂ ୱିନଯେ, ଇମସ୍ମିଂ ଧମ୍ମୱିନଯେ, ଇମସ୍ମିଂ ପାୱଚନେ, ଇମସ୍ମିଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେ, ଇମସ୍ମିଂ ସତ୍ଥୁସାସନେ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଇଧା''ତି।

୫୧୦। ''ଭିକ୍ଖୂ''ତି ସମଞ୍ଞାଯ ଭିକ୍ଖୁ, ପଟିଞ୍ଞାଯ ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖତୀତି ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖକୋତି ଭିକ୍ଖୁ, ଭିକ୍ଖାଚରିଯଂ ଅଜ୍ଝୁପଗତୋତି ଭିକ୍ଖୁ, ଭିନ୍ନପଟଧରୋତି ଭିକ୍ଖୁ, ଭିନ୍ଦତି ପାପକେ ଅକୁସଲେ ଧମ୍ମେତି ଭିକ୍ଖୁ, ଭିନ୍ନତ୍ତା ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଭିକ୍ଖୁ, ଓଧିସୋ କିଲେସାନଂ ପହାନା ଭିକ୍ଖୁ, ଅନୋଧିସୋ କିଲେସାନଂ ପହାନା ଭିକ୍ଖୁ, ସେକ୍ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ, ଅସେକ୍ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ, ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖୋ ଭିକ୍ଖୁ, ଅଗ୍ଗୋ ଭିକ୍ଖୁ, ଭଦ୍ରୋ ଭିକ୍ଖୁ, ମଣ୍ଡୋ ଭିକ୍ଖୁ, ସାରୋ ଭିକ୍ଖୁ, ସମଗ୍ଗେନ ସଙ୍ଘେନ ଞତ୍ତିଚତୁତ୍ଥେନ କମ୍ମେନ ଅକୁପ୍ପେନ ଠାନାରହେନ ଉପସମ୍ପନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ।

୫୧୧। ''ପାତିମୋକ୍ଖ''ନ୍ତି ସୀଲଂ ପତିଟ୍ଠା ଆଦି ଚରଣଂ ସଂଯମୋ ସଂୱରୋ ମୋକ୍ଖଂ ପାମୋକ୍ଖଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମାପତ୍ତିଯା। ସଂୱରୋତି। କାଯିକୋ ଅୱୀତିକ୍କମୋ, ୱାଚସିକୋ ଅୱୀତିକ୍କମୋ , କାଯିକୱାଚସିକୋ ଅୱୀତିକ୍କମୋ। ସଂୱୁତୋତି। ଇମିନା ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରେନ ଉପେତୋ ହୋତି ସମୁପେତୋ ଉପାଗତୋ ସମୁପାଗତୋ ଉପପନ୍ନୋ ସମ୍ପନ୍ନୋ ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସଂୱୁତୋ''ତି।

୫୧୨। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି ଇରିଯତି ୱତ୍ତତି ପାଲେତି ଯପେତି ଯାପେତି ଚରତି ୱିହରତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୫୧୩। ‘‘ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ’’ତି ଅତ୍ଥି ଆଚାରୋ, ଅତ୍ଥି ଅନାଚାରୋ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅନାଚାରୋ? କାଯିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ, ୱାଚସିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ, କାଯିକୱାଚସିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅନାଚାରୋ’’। ସବ୍ବମ୍ପି ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ଅନାଚାରୋ। ଇଧେକଚ୍ଚୋ ୱେଳୁଦାନେନ ୱା ପତ୍ତଦାନେନ ୱା ପୁପ୍ଫଦାନେନ ୱା ଫଲଦାନେନ ୱା ସିନାନଦାନେନ ୱା ଦନ୍ତକଟ୍ଠଦାନେନ ୱା ଚାଟୁକମ୍ୟତାଯ ୱା ମୁଗ୍ଗସୂପ୍ୟତାଯ [ମୁଗ୍ଗସୁପ୍ପତାଯ (ସୀ।)] ୱା ପାରିଭଟଯତାଯ ୱା ଜଙ୍ଘପେସନିକେନ ୱା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱା ବୁଦ୍ଧପଟିକୁଟ୍ଠେନ ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱେନ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅନାଚାରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଆଚାରୋ? କାଯିକୋ ଅୱୀତିକ୍କମୋ, ୱାଚସିକୋ ଅୱୀତିକ୍କମୋ, କାଯିକୱାଚସିକୋ ଅୱୀତିକ୍କମୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଆଚାରୋ’’ । ସବ୍ବୋପି ସୀଲସଂୱରୋ ଆଚାରୋ। ଇଧେକଚ୍ଚୋ ନ ୱେଳୁଦାନେନ ନ ପତ୍ତଦାନେନ ନ ପୁପ୍ଫଦାନେନ ନ ଫଲଦାନେନ ନ ସିନାନଦାନେନ ନ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଦାନେନ ନ ଚାଟୁକମ୍ୟତାଯ ନ ମୁଗ୍ଗସୂପ୍ୟତାଯ ନ ପାରିଭଟଯତାଯ ନ ଜଙ୍ଘପେସନିକେନ ନ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ବୁଦ୍ଧପଟିକୁଟ୍ଠେନ ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱେନ ଜୀୱିକଂ କପ୍ପେତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଆଚାରୋ’’।

୫୧୪। ‘‘ଗୋଚରୋ’’ତି ଅତ୍ଥି ଗୋଚରୋ, ଅତ୍ଥି ଅଗୋଚରୋ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଗୋଚରୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ୱେସିଯାଗୋଚରୋ ୱା ହୋତି ୱିଧୱାଗୋଚରୋ ୱା ଥୁଲ୍ଲକୁମାରିଗୋଚରୋ ୱା ପଣ୍ଡକଗୋଚରୋ ୱା ଭିକ୍ଖୁନିଗୋଚରୋ ୱା ପାନାଗାରଗୋଚରୋ ୱା, ସଂସଟ୍ଠୋ ୱିହରତି ରାଜୂହି ରାଜମହାମତ୍ତେହି ତିତ୍ଥିଯେହି ତିତ୍ଥିଯସାୱକେହି ଅନନୁଲୋମିକେନ ସଂସଗ୍ଗେନ ; ଯାନି ୱା ପନ ତାନି କୁଲାନି ଅସ୍ସଦ୍ଧାନି ଅପ୍ପସନ୍ନାନି ଅନୋପାନଭୂତାନି ଅକ୍କୋସକପରିଭାସକାନି ଅନତ୍ଥକାମାନି ଅହିତକାମାନି ଅଫାସୁକକାମାନି ଅଯୋଗକ୍ଖେମକାମାନି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଉପାସକାନଂ ଉପାସିକାନଂ, ତଥାରୂପାନି କୁଲାନି ସେୱତି ଭଜତି ପଯିରୁପାସତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଗୋଚରୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଗୋଚରୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ନ ୱେସିଯାଗୋଚରୋ ହୋତି ନ ୱିଧୱାଗୋଚରୋ ନ ଥୁଲ୍ଲକୁମାରିଗୋଚରୋ ନ ପଣ୍ଡକଗୋଚରୋ ନ ଭିକ୍ଖୁନିଗୋଚରୋ ନ ପାନାଗାରଗୋଚରୋ, ଅସଂସଟ୍ଠୋ ୱିହରତି ରାଜୂହି ରାଜମହାମତ୍ତେହି ତିତ୍ଥିଯେହି ତିତ୍ଥିଯସାୱକେହି ଅନନୁଲୋମିକେନ ସଂସଗ୍ଗେନ; ଯାନି ୱା ପନ ତାନି କୁଲାନି ସଦ୍ଧାନି ପସନ୍ନାନି ଓପାନଭୂତାନି କାସାୱପଜ୍ଜୋତାନି ଇସିୱାତପଟିୱାତାନି ଅତ୍ଥକାମାନି ହିତକାମାନି ଫାସୁକକାମାନି ଯୋଗକ୍ଖେମକାମାନି ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଉପାସକାନଂ ଉପାସିକାନଂ, ତଥାରୂପାନି କୁଲାନି ସେୱତି ଭଜତି ପଯିରୁପାସତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଗୋଚରୋ’’। ଇତି ଇମିନା ଚ ଆଚାରେନ ଇମିନା ଚ ଗୋଚରେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଆଚାରଗୋଚରସମ୍ପନ୍ନୋ’’ତି।

୫୧୫। ‘‘ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାୱୀ’’ତି ତତ୍ଥ କତମେ ଅଣୁମତ୍ତା ୱଜ୍ଜା? ଯାନି ତାନି ୱଜ୍ଜାନି ଅପ୍ପମତ୍ତକାନି ଓରମତ୍ତକାନି ଲହୁସାନି ଲହୁସମ୍ମତାନି ସଂଯମକରଣୀଯାନି ସଂୱରକରଣୀଯାନି ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦକରଣୀଯାନି ମନସିକାରପଟିବଦ୍ଧାନି – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଅଣୁମତ୍ତା ୱଜ୍ଜା’’। ଇତି ଇମେସୁ ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ୱଜ୍ଜଦସ୍ସାୱୀ ଚ ହୋତି ଭଯଦସ୍ସାୱୀ ଚ ଆଦୀନୱଦସ୍ସାୱୀ ଚ ନିସ୍ସରଣଦସ୍ସାୱୀ ଚ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଣୁମତ୍ତେସୁ ୱଜ୍ଜେସୁ ଭଯଦସ୍ସାୱୀ’’ତି।

୫୧୬। ‘‘ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୂ’’ତି ତତ୍ଥ କତମା ସିକ୍ଖା? ଚତସ୍ସୋ ସିକ୍ଖା – ଭିକ୍ଖୂନଂ ଭିକ୍ଖୁସିକ୍ଖା, ଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ଭିକ୍ଖୁନିସିକ୍ଖା, ଉପାସକାନଂ ଉପାସକସିକ୍ଖା, ଉପାସିକାନଂ ଉପାସିକସିକ୍ଖା। ଇମା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ସିକ୍ଖାଯୋ’’। ଇତି ଇମାସୁ ସିକ୍ଖାସୁ ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ ଅସେସଂ ନିସ୍ସେସଂ ସମାଦାଯ ୱତ୍ତତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମାଦାଯ ସିକ୍ଖତି ସିକ୍ଖାପଦେସୂ’’ତି।

୫୧୭। ‘‘ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରୋ’’ତି ଅତ୍ଥି ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତା, ଅତ୍ଥି ଅଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତା।

ତତ୍ଥ କତମା ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଅଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତା? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ନ ପଟିପଜ୍ଜତି, ନ ରକ୍ଖତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯେ ନ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା…ପେ… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା…ପେ… ଜିୱ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା…ପେ… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ

ଫୁସିତ୍ୱା…ପେ… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ନ ପଟିପଜ୍ଜତି, ନ ରକ୍ଖତି ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେ ନ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଯା ଇମେସଂ ଛନ୍ନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ଅଗୁତ୍ତି ଅଗୋପନା ଅନାରକ୍ଖୋ ଅସଂୱରୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଅଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତା''।

ତତ୍ଥ କତମା ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତା? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ପଟିପଜ୍ଜତି, ରକ୍ଖତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା…ପେ… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା…ପେ… ଜିହ୍ୱାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା…ପେ… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା…ପେ… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ନ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ନାନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ପଟିପଜ୍ଜତି, ରକ୍ଖତି ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଯା ଇମେସଂ ଛନ୍ନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ଗୁତ୍ତି ଗୋପନା ଆରକ୍ଖୋ ସଂୱରୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତା''। ଇମାଯ ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତାଯ ଉପେତୋ ହୋତି ସମୁପେତୋ…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରୋ''ତି।

୫୧୮। ''ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୂ''ତି ଅତ୍ଥି ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁତା, ଅତ୍ଥି ଭୋଜନେ ଅମତ୍ତଞ୍ଞୁତା।

ତତ୍ଥ କତମା ଭୋଜନେ ଅମତ୍ତଞ୍ଞୁତା? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅପ୍ପଟିସଙ୍ଖା ଅଯୋନିସୋ ଆହାରଂ ଆହାରେତି ଦୱାଯ ମଦାଯ ମଣ୍ଡନାଯ ୱିଭୂସନାଯ। ଯା ତତ୍ଥ ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠିତା ଅମତ୍ତଞ୍ଞୁତା ଅପ୍ପଟିସଙ୍ଖା ଭୋଜନେ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଭୋଜନେ ଅମତ୍ତଞ୍ଞୁତା''ତି।

ତତ୍ଥ କତମା ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁତା? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପଟିସଙ୍ଖା ଯୋନିସୋ ଆହାରଂ ଆହାରେତି – ''ନେୱ ଦୱାଯ ନ ମଦାଯ ନ ମଣ୍ଡନାଯ ନ ୱିଭୂସନାଯ, ଯାୱଦେୱ ଇମସ୍ସ କାଯସ୍ସ ଠିତିଯା ଯାପନାଯ ୱିହିଂସୂପରତିଯା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯାନୁଗ୍ଗହାଯ, ଇତି ପୁରାଣଞ୍ଚ ୱେଦନଂ ପଟିହଙ୍ଖାମି ନୱଞ୍ଚ ୱେଦନଂ ନ ଉପ୍ପାଦେସ୍ସାମି ଯାତ୍ରା ଚ ମେ ଭୱିସ୍ସତି ଅନୱଜ୍ଜତା ଚ ଫାସୁ ୱିହାରୋ ଚା''ତି। ଯା ତତ୍ଥ ସନ୍ତୁଟ୍ଠିତା ମତ୍ତଞ୍ଞୁତା ପଟିସଙ୍ଖା ଭୋଜନେ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁତା''। ଇମାଯ ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୁତାଯ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଭୋଜନେ ମତ୍ତଞ୍ଞୂ''ତି।

୫୧୯। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ପୁବ୍ବରତ୍ତାପରରତ୍ତଂ ଜାଗରିଯାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ ହୋତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଦିୱସଂ ଚଙ୍କମେନ ନିସଜ୍ଜାଯ ଆୱରଣୀଯେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି, ରତ୍ତିଯା ପଠମଯାମଂ ଚଙ୍କମେନ ନିସଜ୍ଜାଯ ଆୱରଣୀଯେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି, ରତ୍ତିଯା ମଜ୍ଝିମଯାମଂ ଦକ୍ଖିଣେନ ପସ୍ସେନ ସୀହସେଯ୍ୟଂ କପ୍ପେତି ପାଦେ ପାଦଂ [ପାଦେନ ପାଦଂ (ସ୍ୟା।)] ଅଚ୍ଚାଧାଯ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଉଟ୍ଠାନସଞ୍ଞଂ ମନସିକରିତ୍ୱା, ରତ୍ତିଯା ପଚ୍ଛିମଯାମଂ ପଚ୍ଚୁଟ୍ଠାଯ ଚଙ୍କମେନ ନିସଜ୍ଜାଯ ଆୱରଣୀଯେହି ଧମ୍ମେହି ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତି। ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୁ ପୁବ୍ବରତ୍ତାପରରତ୍ତଂ ଜାଗରିଯାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ।

୫୨୦। ''ସାତଚ୍ଚ''ନ୍ତି। ଯୋ ଚେତସିକୋ ୱୀରିଯାରମ୍ଭୋ…ପେ… ସମ୍ମାୱାଯାମୋ।

୫୨୧। ''ନେପକ୍କ''ନ୍ତି। ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି।

୫୨୨। ''ବୋଧିପକ୍ଖିକାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଭାୱନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ''ତି। ତତ୍ଥ କତମେ ବୋଧିପକ୍ଖିକା ଧମ୍ମା? ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା – ସତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଧମ୍ମୱିଚଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ୱୀରିଯସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପୀତିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ପସ୍ସଦ୍ଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ସମାଧିସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ, ଉପେକ୍ଖାସମ୍ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗୋ । ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''ବୋଧିପକ୍ଖିକା ଧମ୍ମା''। ଇତି ତେ ବୋଧିପକ୍ଖିକେ ଧମ୍ମେ ଆସେୱତି ଭାୱେତି ବହୁଲୀକରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ବୋଧିପକ୍ଖିକାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଭାୱନାନୁଯୋଗମନୁଯୁତ୍ତୋ''ତି।

୫୨୩। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଅଭିକ୍କନ୍ତେ ପଟିକ୍କନ୍ତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଆଲୋକିତେ ୱିଲୋକିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସମିଞ୍ଜିତେ ପସାରିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଅସିତେ ପୀତେ ଖାଯିତେ ସାଯିତେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି , ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି; ଗତେ ଠିତେ ନିସିନ୍ନେ ସୁତ୍ତେ ଜାଗରିତେ ଭାସିତେ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଅଭିକ୍କମତି, ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ପଟିକ୍କମତି, ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଆଲୋକେତି, ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ୱିଲୋକେତି, ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ସମିଞ୍ଜେତି, ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ପସାରେତି, ସତୋ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣେ ସତୋ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି,

ଅସିତେ ପୀତେ ଖାୟିତେ ସାୟିତେ ସତୋ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମେ ସତୋ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଗତେ ଠିତେ ନିସିନ୍ନେ ସୁତ୍ତେ ଜାଗରିତେ ଭାସିତେ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେ ସତୋ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତୀତି।

୫୨୪। ତତ୍ଥ କତମା ସତି? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି ପଟିସ୍ସତି ସତି ସରଣତା ଧାରଣତା ଅପିଲାପନତା ଅସମ୍ମୁସନତା ସତି ସତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ସତିବଲଂ ସମ୍ମାସତି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସତି’’।

୫୨୫। ‘‘ସମ୍ପଜାନୋ’’ତି ତତ୍ଥ କତମଂ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା ୱିଚୟୋ ପୱିଚୟୋ ଧମ୍ମୱିଚୟୋ ସଲ୍ଲକ୍ଖଣା ଉପଲକ୍ଖଣା ପଚ୍ଚୁପଲକ୍ଖଣା ପଣ୍ଡିଚ୍ଚଂ କୋସଲ୍ଲଂ ନେପୁଞ୍ଞଂ ୱେଭବ୍ୟା ଚିନ୍ତା ଉପପରିକ୍ଖା ଭୂରୀମେଧା ପରିଣାୟିକା ୱିପସ୍ସନା ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ ପତୋଦୋ ପଞ୍ଞା ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ପଞ୍ଞାବଲଂ ପଞ୍ଞାସତ୍ଥଂ ପଞ୍ଞାପାସାଦୋ ପଞ୍ଞାଆଲୋକୋ ପଞ୍ଞାଓଭାସୋ ପଞ୍ଞାପଜ୍ଜୋତୋ ପଞ୍ଞାରତନଂ ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚୟୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ’’। ଇତି ଇମାୟ ଚ ସତିୟା ଇମିନା ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ଏୱଂ ଭିକ୍ଖୁ ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଅଭିକ୍କମତି, ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ପଟିକ୍କମତି, ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ଆଲୋକେତି, ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ୱିଲୋକେତି, ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ସମିଞ୍ଜେତି, ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ ପସାରେତି, ସତୋ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ସଙ୍ଘାଟିପତ୍ତଚୀୱରଧାରଣେ ସତୋ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଅସିତେ ପୀତେ ଖାୟିତେ ସାୟିତେ ସତୋ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱକମ୍ମେ ସତୋ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି, ଗତେ ଠିତେ ନିସିନ୍ନେ ସୁତ୍ତେ ଜାଗରିତେ ଭାସିତେ ତୁଣ୍ହୀଭାୱେ ସମ୍ପଜାନକାରୀ ହୋତି।

୫୨୬। ‘‘ୱିୱିତ୍ତ’’ନ୍ତି ସନ୍ତିକେ ଚେପି ସେନାସନଂ ହୋତି, ତଞ୍ଚ ଅନାକିଣ୍ଣଂ ଗହଟ୍ଠେହି ପବ୍ବଜିତେହି। ତେନ ତଂ ୱିୱିତ୍ତଂ। ଦୂରେ ଚେପି ସେନାସନଂ ହୋତି, ତଞ୍ଚ ଅନାକିଣ୍ଣଂ ଗହଟ୍ଠେହି ପବ୍ବଜିତେହି। ତେନ ତଂ ୱିୱିତ୍ତଂ।

୫୨୭। ‘‘ସେନାସନ’’ନ୍ତି ମଞ୍ଚୋପି ସେନାସନଂ, ପୀଠମ୍ପି ସେନାସନଂ, ଭିସିପି ସେନାସନଂ, ବିବ୍ବୋହନମ୍ପି [ବିମ୍ବୋହନମ୍ପି (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ସେନାସନଂ, ୱିହାରୋପି ସେନାସନଂ, ଅଡ୍ଢୟୋଗୋପି ସେନାସନଂ, ପାସାଦୋପି ସେନାସନଂ, ଅଟ୍ଟୋପି ସେନାସନଂ, ମାଳୋପି ସେନାସନଂ, ଲେଣମ୍ପି ସେନାସନଂ, ଗୁହାପି ସେନାସନଂ, ରୁକ୍ଖମୂଲମ୍ପି ସେନାସନଂ, ୱେଳୁଗୁମ୍ବୋପି ସେନାସନଂ। ଯତ୍ଥ ୱା ପନ ଭିକ୍ଖୂ ପଟିକ୍କମନ୍ତି ସବ୍ବମେତଂ ସେନାସନଂ।

୫୨୮। ‘‘ୱିୱିତ୍ତଂ ସେନାସନଂ ଭଜତୀ’’ତି ଇମଂ ୱିୱିତ୍ତଂ ସେନାସନଂ ଭଜତି ସମ୍ଭଜତି ସେୱତି ନିସେୱତି ସଂସେୱତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିୱିତ୍ତଂ ସେନାସନଂ ଭଜତୀ’’ତି।

୫୨୯। ‘‘ଅରଞ୍ଞ’’ନ୍ତି ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ବହି ଇନ୍ଦଖୀଲା ସବ୍ବମେତଂ ଅରଞ୍ଞଂ।

୫୩୦। ‘‘ରୁକ୍ଖମୂଲ’’ନ୍ତି ରୁକ୍ଖମୂଲଂୟେୱ ରୁକ୍ଖମୂଲଂ। ପବ୍ବତୋୟେୱ ପବ୍ବତୋ। କନ୍ଦରାୟେୱ କନ୍ଦରା। ଗିରିଗୁହାୟେୱ ଗିରିଗୁହା। ସୁସାନଂୟେୱ ସୁସାନଂ। ଅବ୍ଭୋକାସୋୟେୱ ଅବ୍ଭୋକାସୋ। ପଲାଲପୁଞ୍ଜୋୟେୱ ପଲାଲପୁଞ୍ଜୋ।

୫୩୧। ‘‘ୱନପତ୍ଥ’’ନ୍ତି ଦୂରାନମେତଂ ସେନାସନାନଂ ଅଧିୱଚନଂ। ‘‘ୱନପତ୍ଥ’’ନ୍ତି ୱନସଣ୍ଡାନମେତଂ ସେନାସନାନଂ ଅଧିୱଚନଂ। ‘‘ୱନପତ୍ଥ’’ନ୍ତି ଭୀସନକାନମେତଂ [ଭିଂସନକାନମେତଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ସେନାସନାନଂ ଅଧିୱଚନଂ। ‘‘ୱନପତ୍ଥ’’ନ୍ତି ସଲୋମହଂସାନମେତଂ ସେନାସନାନଂ ଅଧିୱଚନଂ। ‘‘ୱନପତ୍ଥ’’ନ୍ତି ପରିୟନ୍ତାନମେତଂ ସେନାସନାନଂ ଅଧିୱଚନଂ। ‘‘ୱନପତ୍ଥ’’ନ୍ତି ନ ମନୁସ୍ସୂପଚାରାନମେତଂ ସେନାସନାନଂ ଅଧିୱଚନଂ। ‘‘ୱନପତ୍ଥ’’ନ୍ତି ଦୁରଭିସମ୍ଭୱାନମେତଂ ସେନାସନାନଂ ଅଧିୱଚନଂ।

୫୩୨। ‘‘ଅପ୍ପସଦ୍ଦ’’ନ୍ତି ସନ୍ତିକେ ଚେପି ସେନାସନଂ ହୋତି, ତଞ୍ଚ ଅନାକିଣ୍ଣଂ ଗହଟ୍ଠେହି ପବ୍ବଜିତେହି। ତେନ ତଂ ଅପ୍ପସଦ୍ଦଂ। ଦୂରେ ଚେପି ସେନାସନଂ ହୋତି, ତଞ୍ଚ ଅନାକିଣ୍ଣଂ ଗହଟ୍ଠେହି ପବ୍ବଜିତେହି। ତେନ ତଂ ଅପ୍ପସଦ୍ଦଂ।

୫୩୩। ‘‘ଅପ୍ପନିଗ୍ଘୋସ’’ନ୍ତି ଯଦେୱ ତଂ ଅପ୍ପସଦ୍ଦଂ ତଦେୱ ତଂ ଅପ୍ପନିଗ୍ଘୋସଂ। ଯଦେୱ ତଂ ଅପ୍ପନିଗ୍ଘୋସଂ ତଦେୱ ତଂ ୱିଜନୱାତଂ। ଯଦେୱ ତଂ ୱିଜନୱାତଂ ତଦେୱ ତଂ ମନୁସ୍ସରାହସ୍ସେୟ୍ୟକଂ। ଯଦେୱ ତଂ ମନୁସ୍ସରାହସ୍ସେୟ୍ୟକଂ ତଦେୱ ତଂ ପଟିସଲ୍ଲାନସାରୁପ୍ପଂ।

୫୩୪। ‘‘ଅରଞ୍ଞଗତୋ ୱା ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ୱା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ୱା’’ତି ଅରଞ୍ଞଗତୋ ୱା ହୋତି ରୁକ୍ଖମୂଲଗତୋ ୱା ସୁଞ୍ଞାଗାରଗତୋ ୱା।

୫୩୫। ‘‘ନିସୀଦତି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା’’ତି ନିସିନ୍ନୋ ହୋତି ପଲ୍ଲଙ୍କଂ ଆଭୁଜିତ୍ୱା।

୫୩୬। ‘‘ଉଜୁଂ କାଯଂ ପଣିଧାଯା’’ତି ଉଜୁକୋ ହୋତି କାଯୋ ଠିତୋ ପଣିହିତୋ।

୫୩୭। ‘‘ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା’’ତି ତତ୍ଥ କତମା ସତି? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି ପଟିସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାସତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସତି’’। ଅଯଂ ସତି ଉପଟ୍ଠିତା ହୋତି ସୁପଟ୍ଠିତା ନାସିକଗ୍ଗେ ୱା ମୁଖନିମିତ୍ତେ ୱା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପରିମୁଖଂ ସତିଂ ଉପଟ୍ଠପେତ୍ୱା’’ତି।

୫୩୮। ‘‘ଅଭିଜ୍ଝଂ ଲୋକେ ପହାଯା’’ତି ତତ୍ଥ କତମା ଅଭିଜ୍ଝା? ଯୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ…ପେ… ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଭିଜ୍ଝା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଲୋକୋ? ପଞ୍ଚୁପାଦାନକ୍ଖନ୍ଧା ଲୋକୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଲୋକୋ’’। ଅଯଂ ଅଭିଜ୍ଝା ଇମମ୍ହି ଲୋକେ ସନ୍ତା ହୋତି ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଭିଜ୍ଝଂ ଲୋକେ ପହାଯା’’ତି।

୫୩୯। ‘‘ୱିଗତାଭିଜ୍ଝେନ ଚେତସା’’ତି ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ୱିଗତାଭିଜ୍ଝଂ ହୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଗତାଭିଜ୍ଝେନ ଚେତସା’’ତି।

୫୪୦। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି ଇରିଯତି ୱତ୍ତତି ପାଲେତି ଯପେତି ଯାପେତି ଚରତି ୱିହରତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୫୪୧। ‘‘ଅଭିଜ୍ଝାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତୀ’’ତି ତତ୍ଥ କତମା ଅଭିଜ୍ଝା? ଯୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ…ପେ… ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଭିଜ୍ଝା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମାଯ ଅଭିଜ୍ଝାଯ ସୋଧେତି ୱିସୋଧେତି ପରିସୋଧେତି ମୋଚେତି ୱିମୋଚେତି ପରିମୋଚେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଭିଜ୍ଝାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତୀ’’ତି।

୫୪୨। ‘‘ବ୍ୟାପାଦପଦୋସଂ ପହାଯା’’ତି ଅତ୍ଥି ବ୍ୟାପାଦୋ, ଅତ୍ଥି ପଦୋସୋ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ବ୍ୟାପାଦୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଆଘାତୋ ପଟିଘାତୋ ପଟିଘଂ ପଟିୱିରୋଧୋ କୋପୋ ପକୋପୋ ସମ୍ପକୋପୋ ଦୋସୋ ପଦୋସୋ ସମ୍ପଦୋସୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ବ୍ୟାପତ୍ତି ମନୋପଦୋସୋ କୋଧୋ କୁଜ୍ଝନା କୁଜ୍ଝିତତ୍ତଂ ଦୋସୋ ଦୁସ୍ସନା ଦୁସ୍ସିତତ୍ତଂ [ଦୂସନା ଦୂସିତତ୍ତଂ (ସ୍ୟା।)] ବ୍ୟାପତ୍ତି ବ୍ୟାପଜ୍ଜନା ବ୍ୟାପଜ୍ଜିତତ୍ତଂ ୱିରୋଧୋ ପଟିୱିରୋଧୋ ଚଣ୍ଡିକ୍କଂ ଅସୁରୋପୋ ଅନତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ବ୍ୟାପାଦୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପଦୋସୋ? ଯୋ ବ୍ୟାପାଦୋ ସୋ ପଦୋସୋ, ଯୋ ପଦୋସୋ ସୋ ବ୍ୟାପାଦୋ। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ବ୍ୟାପାଦୋ ଅଯଞ୍ଚ ପଦୋସୋ ସନ୍ତା ହୋନ୍ତି ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ବ୍ୟାପାଦପଦୋସଂ ପହାଯା’’ତି।

୫୪୩। ‘‘ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ’’ତି ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଅବ୍ୟାପନ୍ନଂ ହୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅବ୍ୟାପନ୍ନଚିତ୍ତୋ’’ତି।

୫୪୪। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୫୪୫। ‘‘ବ୍ୟାପାଦପଦୋସା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତୀ’’ତି। ଅତ୍ଥି ବ୍ୟାପାଦୋ ଅତ୍ଥି ପଦୋସୋ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ବ୍ୟାପାଦୋ? ଯୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଆଘାତୋ…ପେ… ଚଣ୍ଡିକ୍କଂ ଅସୁରୋପୋ ଅନତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ବ୍ୟାପାଦୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ପଦୋସୋ? ଯୋ ବ୍ୟାପାଦୋ ସୋ ପଦୋସୋ, ଯୋ ପଦୋସୋ ସୋ ବ୍ୟାପାଦୋ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମମ୍ହା ବ୍ୟାପାଦପଦୋସା ସୋଧେତି ୱିସୋଧେତି ପରିସୋଧେତି ମୋଚେତି ୱିମୋଚେତି ପରିମୋଚେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ବ୍ୟାପାଦପଦୋସା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତୀ’’ତି।

୫୪୬। ‘‘ଥିନମିଦ୍ଧଂ ପହାଯା’’ତି ଅତ୍ଥି ଥିନଂ [ଥୀନଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ଅତ୍ଥି ମିଦ୍ଧଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଥିନଂ? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅକଲ୍ଲତା ଅକମ୍ମଞ୍ଞତା ଓଲୀଯନା ସଲ୍ଲୀଯନା ଲୀନଂ ଲୀଯନା ଲୀଯିତତ୍ତଂ ଥିନଂ ଥିଯନା ଥିଯିତତ୍ତଂ [ଥୀଯନା ଥୀଯିତତ୍ତଂ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଥିନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ମିଦ୍ଧଂ? ଯା କାଯସ୍ସ ଅକଲ୍ଲତା ଅକମ୍ମଞ୍ଞତା ଓନାହୋ ପରିଯୋନାହୋ ଅନ୍ତୋସମୋରୋଧୋ ମିଦ୍ଧଂ ସୁପ୍ପଂ ପଚଲାଯିକା ସୁପ୍ପଂ ସୁପ୍ପନା ସୁପ୍ପିତତ୍ତଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମିଦ୍ଧଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ଥିନଂ ଇଦଞ୍ଚ ମିଦ୍ଧଂ ସନ୍ତା ହୋନ୍ତି ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଥିନମିଦ୍ଧଂ ପହାଯା’’ତି।

୫୪୭। ‘‘ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ’’ତି। ତସ୍ସ ଥିନମିଦ୍ଧସ୍ସ ଚତ୍ତତ୍ତା ୱନ୍ତତ୍ତା ମୁତ୍ତତ୍ତା ପହୀନତ୍ତା ପଟିନିସ୍ସଟ୍ଠତ୍ତା ପହୀନପଟିନିସ୍ସଟ୍ଠତ୍ତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଗତଥିନମିଦ୍ଧୋ’’ତି।

୫୪୮। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୫୪୯। ‘‘ଆଲୋକସଞ୍ଞୀ’’ତି। ତତ୍ଥ କତମା ସଞ୍ଞା? ଯା ସଞ୍ଞା ସଞ୍ଜାନନା ସଞ୍ଜାନିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଞ୍ଞା’’। ଅଯଂ ସଞ୍ଞା ଆଲୋକା ହୋତି ୱିୱଟା ପରିସୁଦ୍ଧା ପରିଯୋଦାତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଆଲୋକସଞ୍ଞୀ’’ତି।

୫୫୦। ‘‘ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ’’ତି। ତତ୍ଥ କତମା ସତି? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି …ପେ… ସମ୍ମାସତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସତି’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ’’। ଇତି ଇମାଯ ଚ ସତିଯା ଇମିନା ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ’’ତି।

୫୫୧। ‘‘ଥିନମିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତୀ’’ତି। ଅତ୍ଥି ଥିନଂ, ଅତ୍ଥି ମିଦ୍ଧଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଥିନଂ…ପେ… ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଥିନଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ମିଦ୍ଧଂ…ପେ… ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମିଦ୍ଧଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ…ପେ… ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମମ୍ହା ଥିନମିଦ୍ଧା ସୋଧେତି ୱିସୋଧେତି ପରିସୋଧେତି ମୋଚେତି ୱିମୋଚେତି ପରିମୋଚେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଥିନମିଦ୍ଧା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତୀ’’ତି।

୫୫୨। ‘‘ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ପହାଯା’’ତି ଅତ୍ଥି ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ, ଅତ୍ଥି କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ଅୱୂପସମୋ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପୋ ଭନ୍ତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ? ଅକପ୍ପିଯେ କପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତା, କପ୍ପିଯେ ଅକପ୍ପିଯସଞ୍ଞିତା, ଅୱଜ୍ଜେ ୱଜ୍ଜସଞ୍ଞିତା, ୱଜ୍ଜେ ଅୱଜ୍ଜସଞ୍ଞିତା, ଯଂ ଏୱରୂପଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚାଯନା କୁକ୍କୁଚ୍ଚାଯିତତ୍ତଂ ଚେତସୋ ୱିପ୍ପଟିସାରୋ ମନୋୱିଲେଖୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ’’। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ଇଦଞ୍ଚ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ସନ୍ତା ହୋନ୍ତି ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ ପହାଯା’’ତି।

୫୫୩। ‘‘ଅନୁଦ୍ଧତୋ’’ତି ତସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚସ୍ସ ଚତ୍ତତ୍ତା ୱନ୍ତତ୍ତା ମୁତ୍ତତ୍ତା ପହୀନତ୍ତା ପଟିନିସ୍ସଟ୍ଠତ୍ତା ପହୀନପଟିନିସ୍ସଟ୍ଠତ୍ତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅନୁଦ୍ଧତୋ’’ତି।

୫୫୪। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି …ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୫୫୫। ‘‘ୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତୋ’’ତି । ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସନ୍ତଂ ହୋତି ସମିତଂ ୱୂପସନ୍ତଂ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ୱୂପସନ୍ତଚିତ୍ତୋ’’ତି।

୫୫୬। ‘‘ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତୀ’’ତି ଅତ୍ଥି ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ, ଅତ୍ଥି କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ଅୱୂପସମୋ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପୋ ଭନ୍ତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ…ପେ… ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ…ପେ… ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମମ୍ହା ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚା ସୋଧେତି ୱିସୋଧେତି ପରିସୋଧେତି ମୋଚେତି ୱିମୋଚେତି ପରିମୋଚେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚା ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତୀ’’ତି।

୫୫୭। ‘‘ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାଯା’’ତି, ତତ୍ଥ କତମା ୱିଚିକିଚ୍ଛା? ଯା କଙ୍ଖା କଙ୍ଖାଯନା କଙ୍ଖାଯିତତ୍ତଂ ୱିମତି ୱିଚିକିଚ୍ଛା ଦ୍ୱେଳ୍ହକଂ ଦ୍ୱିଧାପଥୋ ସଂସଯୋ ଅନେକଂସଗ୍ଗାହୋ ଆସପ୍ପନା ପରିସପ୍ପନା ଅପରିଯୋଗାହଣା ଛମ୍ଭିତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ମନୋୱିଲେଖୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଚିକିଚ୍ଛା’’। ଅଯଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛା ସନ୍ତା ହୋତି ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ପହାଯା’’ତି।

୫୫୮। ‘‘ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ’’ତି, ଇମଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛଂ ତିଣ୍ଣୋ ହୋତି ଉତ୍ତିଣ୍ଣୋ ନିତ୍ତିଣ୍ଣୋ ପାରଙ୍ଗତୋ ପାରମନୁପ୍ପତ୍ତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ତିଣ୍ଣୱିଚିକିଚ୍ଛୋ’’ତି।

୫୫୯। ‘‘ଅକଥଂକଥୀ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୂ’’ତି ଇମାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ନ କଙ୍ଖତି ନ ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ଅକଥଂକଥୀ ହୋତି ନିକ୍କଥଂକଥୀ ୱିକଥଂକଥୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅକଥଂକଥୀ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୂ’’ତି।

୫୬୦। ‘‘ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତୀ’’ତି, ତତ୍ଥ କତମା ୱିଚିକିଚ୍ଛା? ଯା କଙ୍ଖା କଙ୍ଖାଯନା କଙ୍ଖାଯିତତ୍ତଂ ଛମ୍ଭିତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ମନୋୱିଲେଖୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଚିକିଚ୍ଛା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମାଯ ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ସୋଧେତି ୱିସୋଧେତି ପରିସୋଧେତି ମୋଚେତି ୱିମୋଚେତି ପରିମୋଚେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଚିକିଚ୍ଛାଯ ଚିତ୍ତଂ ପରିସୋଧେତୀ’’ତି।

୫୬୧। ‘‘ଇମେ ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣେ ପହାଯା’’ତି ଇମେ ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣା ସନ୍ତା ହୋନ୍ତି ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଇମେ ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣେ ପହାଯା’’ତି।

୫୬୨। ‘‘ଚେତସୋ ଉପକ୍କିଲେସେ’’ତି ଇମେ ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉପକ୍କିଲେସା।

୫୬୩। ‘‘ପଞ୍ଞାଯ ଦୁବ୍ବଲୀକରଣେ’’ତି ଇମେହି ପଞ୍ଚହି ନୀୱରଣେହି ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଚେୱ ପଞ୍ଞା ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଉପ୍ପନ୍ନା ଚ ପଞ୍ଞା ନିରୁଜ୍ଝତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଞ୍ଞାଯ ଦୁବ୍ବଲୀକରଣେ’’ତି।

୫୬୪। ‘‘ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହୀ’’ତି ତତ୍ଥ କତମେ କାମା? ଛନ୍ଦୋ କାମୋ, ରାଗୋ କାମୋ, ଛନ୍ଦରାଗୋ କାମୋ, ସଙ୍କପ୍ପୋ କାମୋ, ରାଗୋ କାମୋ, ସଙ୍କପ୍ପରାଗୋ କାମୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘କାମା’’।

ତତ୍ଥ କତମେ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା? କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ, ବ୍ୟାପାଦୋ, ଥିନଂ, ମିଦ୍ଧଂ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ, କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ, ୱିଚିକିଚ୍ଛା – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା’’। ଇତି ଇମେହି ଚ କାମେହି ଇମେହି ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ୱିୱିତ୍ତୋ ହୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହୀ’’ତି।

୫୬୫। ‘‘ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାର’’ନ୍ତି ଅତ୍ଥି ୱିତକ୍କୋ, ଅତ୍ଥି ୱିଚାରୋ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିତକ୍କୋ? ଯୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ସଙ୍କପ୍ପୋ ଅପ୍ପନା ବ୍ୟପ୍ପନା ଚେତସୋ ଅଭିନିରୋପନା ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିତକ୍କୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିଚାରୋ? ଯୋ ଚାରୋ ୱିଚାରୋ ଅନୁୱିଚାରୋ ଉପୱିଚାରୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅନୁସନ୍ଧନତା ଅନୁପେକ୍ଖନତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱିଚାରୋ। ଇତି ଇମିନା ଚ ୱିତକ୍କେନ ଇମିନା ଚ ୱିଚାରେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାର’’ନ୍ତି।

୫୬୬। ‘‘ୱିୱେକଜ’’ନ୍ତି ୱିତକ୍କୋ, ୱିଚାରୋ, ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା – ତେ ଇମସ୍ମିଂ ୱିୱେକେ ଜାତା ହୋନ୍ତି ସଞ୍ଜାତା ନିବ୍ବତ୍ତା ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତା ପାତୁଭୂତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିୱେକଜ’’ନ୍ତି।

୫୬୭। ‘‘ପୀତିସୁଖ’’ନ୍ତି ଅତ୍ଥି ପୀତି, ଅତ୍ଥି ସୁଖଂ।

ତତ୍ଥ କତମା ପୀତି? ଯା ପୀତି ପାମୋଜ୍ଜଂ ଆମୋଦନା ପମୋଦନା ହାସୋ ପହାସୋ ୱିତ୍ତି ଓଦଗ୍ୟଂ ଅତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପୀତି’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୁଖଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୁଖଂ’’। ଇଦଂ ସୁଖଂ ଇମାଯ ପୀତିଯା ସହଗତଂ ହୋତି ସହଜାତଂ ସଂସଟ୍ଠଂ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପୀତିସୁଖ’’ନ୍ତି।

୫୬୮। ‘‘ପଠମ’’ନ୍ତି ଗଣନାନୁପୁବ୍ବତା [ଗଣନାନୁପୁବ୍ବତୋ (ସ୍ୟା।) ଏୱମୁପରିପି] ପଠମଂ। ଇଦଂ ପଠମଂ ସମାପଜ୍ଜତୀତି ପଠମଂ।

୫୬୯। ‘‘ଝାନ’’ନ୍ତି ୱିତକ୍କୋ, ୱିଚାରୋ, ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା।

୫୭୦। ‘‘ଉପସମ୍ପଜ୍ଜା’’ତି ଯୋ ପଠମସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

୫୭୧। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି …ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୫୭୨। ‘‘ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା’’ତି, ଅତ୍ଥି ୱିତକ୍କୋ, ଅତ୍ଥି ୱିଚାରୋ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିତକ୍କୋ? ଯୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ…ପେ… ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିତକ୍କୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିଚାରୋ? ଯୋ ଚାରୋ ୱିଚାରୋ ଅନୁୱିଚାରୋ ଉପୱିଚାରୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅନୁସନ୍ଧନତା ଅନୁପେକ୍ଖନତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଚାରୋ’’। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ୱିତକ୍କୋ ଅଯଞ୍ଚ ୱିଚାରୋ ସନ୍ତା ହୋନ୍ତି ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା’’ତି।

୫୭୩। ‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତ’’ନ୍ତି ଯଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ପଚ୍ଚତ୍ତଂ।

୫୭୪। ‘‘ସମ୍ପସାଦନ’’ନ୍ତି ଯା ସଦ୍ଧା ସଦ୍ଦହନା ଓକପ୍ପନା ଅଭିପ୍ପସାଦୋ।

୫୭୫। ‘‘ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱ’’ନ୍ତି ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଠିତି…ପେ… ସମ୍ମାସମାଧି।

୫୭୬। ‘‘ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାର’’ନ୍ତି ଅତ୍ଥି ୱିତକ୍କୋ, ଅତ୍ଥି ୱିଚାରୋ।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିତକ୍କୋ? ଯୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ…ପେ… ସମ୍ମାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିତକ୍କୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିଚାରୋ? ଯୋ ଚାରୋ ଅନୁଚାରୋ ୱିଚାରୋ ଅନୁୱିଚାରୋ ଉପୱିଚାରୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅନୁସନ୍ଧନତା ଅନୁପେକ୍ଖନତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଚାରୋ’’। ଇତି ଅଯଞ୍ଚ ୱିତକ୍କୋ ଅଯଞ୍ଚ ୱିଚାରୋ ସନ୍ତା ହୋତି ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାର’’ନ୍ତି।

୫୭୭। ‘‘ସମାଧିଜ’’ନ୍ତି ସମ୍ପସାଦୋ ପୀତିସୁଖଂ – ତେ ଇମସ୍ମିଂ ସମାଧିମ୍ହି ଜାତା ହୋନ୍ତି ସଞ୍ଜାତା ନିବ୍ବତ୍ତା ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତା ପାତୁଭୂତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମାଧିଜ’’ନ୍ତି।

୫୭୮। ‘‘ପୀତିସୁଖ’’ନ୍ତି ଅତ୍ଥି ପୀତି, ଅତ୍ଥି ସୁଖଂ।

ତତ୍ଥ କତମା ପୀତି…ପେ… ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପୀତି’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୁଖଂ…ପେ… ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୁଖଂ’’। ଇଦଂ ସୁଖଂ ଇମାଯ ପୀତିଯା ସହଗତଂ ହୋତି ସହଜାତଂ ସଂସଟ୍ଠଂ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପୀତିସୁଖ’’ନ୍ତି।

୫୭୯। ‘‘ଦୁତିଯ’’ନ୍ତି ଗଣନାନୁପୁବ୍ବତା ଦୁତିଯଂ। ଇଦଂ ଦୁତିଯଂ ସମାପଜ୍ଜତୀତି ଦୁତିଯଂ।

୫୮୦। ‘‘ଝାନ’’ନ୍ତି ସମ୍ପସାଦୋ, ପୀତିସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା।

୫୮୧। ‘‘ଉପସମ୍ପଜ୍ଜା’’ତି ଯୋ ଦୁତିଯସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

୫୮୨। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି …ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୫୮୩। ‘‘ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା’’ତି ତତ୍ଥ କତମା ପୀତି? ଯା ପୀତି ପାମୋଜ୍ଜଂ ଆମୋଦନା ପମୋଦନା ହାସୋ ପହାସୋ ୱିତ୍ତି ଓଦଗ୍ଗଂ ଅତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପୀତି’’। ଅଯଂ ପୀତି ସନ୍ତା ହୋତି ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ଯପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ଯନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା’’ତି।

୫୮୪। ‘‘ଉପେକ୍ଖକୋ’’ତି ତତ୍ଥ କତମା ଉପେକ୍ଖା? ଯା ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖନା ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖନା ମଜ୍ଝତ୍ତତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପେକ୍ଖା’’। ଇମାଯ ଉପେକ୍ଖାଯ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପେକ୍ଖକୋ’’ତି।

୫୮୫। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି …ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୫୮୬। ‘‘ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ’’ତି ତତ୍ଥ କତମା ସତି? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାସତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସତି’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ? ଯା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ’’। ଇତି ଇମାଯ ଚ ସତିଯା ଇମିନା ଚ ସମ୍ପଜଞ୍ଞେନ ଉପେତୋ ହୋତି…ପେ… ସମନ୍ନାଗତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ’’ତି।

୫୮୭। ‘‘ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେତୀ’’ତି ତତ୍ଥ କତମଂ ସୁଖଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୁଖଂ’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ କାଯୋ? ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାଯୋ’’। ଇଦଂ ସୁଖଂ ଇମିନା କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେତୀ’’ତି।

୫୮୮। ‘‘ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତୀ’’ତି ତତ୍ଥ କତମେ ଅରିଯା? ଅରିଯା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ବୁଦ୍ଧା ଚ ବୁଦ୍ଧସାୱକା ଚ। ତେ ଇମଂ ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି ଦେସେନ୍ତି ପଞ୍ଞପେନ୍ତି [ପଞ୍ଞାପେନ୍ତି (ସୀ। ସ୍ଯା।)] ପଟ୍ଠପେନ୍ତି ୱିୱରନ୍ତି ୱିଭଜନ୍ତି ଉତ୍ତାନିଂ କରୋନ୍ତି ପକାସେନ୍ତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତୀ’’ତି।

୫୮୯। ‘‘ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ’’ତି ତତ୍ଥ କତମା ଉପେକ୍ଖା? ଯା ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖନା ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖନା ମଜ୍ଝତ୍ତତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପେକ୍ଖା’’।

ତତ୍ଥ କତମା ସତି? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାସତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସତି’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୁଖଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା –

ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସୁଖଂ"। ଇତି ଇମାଯ ଚ ଉପେକ୍ଖାଯ ଇମାଯ ଚ ସତିଯା ଇମିନା ଚ ସୁଖେନ ସମନ୍ନାଗତୋ ଇରିଯତି ୱତ୍ତତି ପାଲେତି ଯପେତି ଯାପେତି ଚରତି ୱିହରତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି "ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ"ତି।

୫୯୦। "ତତିଯ"ନ୍ତି ଗଣନାନୁପୁବ୍ବତା ତତିଯଂ। ଇଦଂ ତତିଯଂ ସମାପଜ୍ଜତୀତି ତତିଯଂ।

୫୯୧। "ଝାନ"ନ୍ତି ଉପେକ୍ଖା, ସତି, ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା।

୫୯୨। "ଉପସମ୍ପଜ୍ଜା"ତି ଯୋ ତତିଯସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

୫୯୩। "ୱିହରତୀ"ତି…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି "ୱିହରତୀ"ତି।

୫୯୪। "ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା"ତି, ଅତ୍ଥି ସୁଖଂ, ଅତ୍ଥି ଦୁକ୍ଖଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୁଖଂ? ଯଂ କାଯିକଂ ସାତଂ କାଯିକଂ ସୁଖଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସୁଖଂ"।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖଂ? ଯଂ କାଯିକଂ ଅସାତଂ କାଯିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ଦୁକ୍ଖଂ"। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ସୁଖଂ ଇଦଞ୍ଚ ଦୁକ୍ଖଂ ସନ୍ତା ହୋନ୍ତି ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି "ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା"ତି।

୫୯୫। "ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା"ତି ଅତ୍ଥି ସୋମନସ୍ସଂ, ଅତ୍ଥି ଦୋମନସ୍ସଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୋମନସ୍ସଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସୋମନସ୍ସଂ"।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୋମନସ୍ସଂ? ଯଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ଦୋମନସ୍ସଂ"। ଇତି ଇଦଞ୍ଚ ସୋମନସ୍ସଂ ଇଦଞ୍ଚ ଦୋମନସ୍ସଂ ପୁବ୍ବେୱ ସନ୍ତା ହୋନ୍ତି ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି "ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା"ତି।

୫୯୬। "ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖ"ନ୍ତି ଯଂ ଚେତସିକଂ ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦଯିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି "ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖ"ନ୍ତି।

୫୯୭। "ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧି"ନ୍ତି, ତତ୍ଥ କତମା ଉପେକ୍ଖା? ଯା ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖନା ଅଜ୍ଝୁପେକ୍ଖନା ମଜ୍ଝତ୍ତତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ଉପେକ୍ଖା"।

ତତ୍ଥ କତମା ସତି? ଯା ସତି ଅନୁସ୍ସତି…ପେ… ସମ୍ମାସତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସତି"। ଅଯଂ ସତି ଇମାଯ ଉପେକ୍ଖାଯ ୱିୱଟା ହୋତି ପରିସୁଦ୍ଧା ପରିଯୋଦାତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି "ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧି"ନ୍ତି।

୫୯୮। "ଚତୁତ୍ଥ"ନ୍ତି ଗଣନାନୁପୁବ୍ବତା ଚତୁତ୍ଥଂ, ଇଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ସମାପଜ୍ଜତୀତି ଚତୁତ୍ଥଂ।

୫୯୯। "ଝାନ"ନ୍ତି ଉପେକ୍ଖା, ସତି, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା।

୬୦୦। "ଉପସମ୍ପଜ୍ଜା"ତି ଯୋ ଚତୁତ୍ଥସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

୬୦୧। "ୱିହରତୀ"ତି…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି "ୱିହରତୀ"ତି।

୬୦୨। ‘‘ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା’’ତି ତତ୍ଥ କତମା ରୂପସଞ୍ଞା? ରୂପାଵଚରସମାପତ୍ତିଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଉପପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରିସ୍ସ ୱା ସଞ୍ଞା ସଞ୍ଜାନନା ସଞ୍ଜାନିତତ୍ତଂ – ଇମା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ରୂପସଞ୍ଞାୟୋ’’। ଇମା ରୂପସଞ୍ଞାୟୋ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି ୱୀତିକ୍କନ୍ତୋ ସମତିକ୍କନ୍ତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା’’ତି।

୬୦୩। ‘‘ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା’’ତି ତତ୍ଥ କତମା ପଟିଘସଞ୍ଞା? ରୂପସଞ୍ଞା ସଦ୍ଦସଞ୍ଞା…ପେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବସଞ୍ଞା – ଇମା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ପଟିଘସଞ୍ଞାୟୋ। ଇମା ପଟିଘସଞ୍ଞାୟୋ ସନ୍ତା ହୋନ୍ତି ସମିତା ୱୂପସନ୍ତା ଅତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅବ୍ଭତ୍ଥଙ୍ଗତା ଅପ୍ପିତା ବ୍ୟପ୍ପିତା ସୋସିତା ୱିସୋସିତା ବ୍ୟନ୍ତୀକତା। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା’’ତି।

୬୦୪। ‘‘ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା’’ତି ତତ୍ଥ କତମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞା? ଅସମାପନ୍ନସ୍ସ ମନୋଧାତୁ ସମଙ୍ଗିସ୍ସ ୱା ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସମଙ୍ଗିସ୍ସ ୱା ସଞ୍ଞା ସଞ୍ଜାନନା ସଞ୍ଜାନିତତ୍ତଂ – ଇମା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାୟୋ’’। ଇମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାୟୋ ନ ମନସି କରୋତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା’’ତି।

୬୦୫। ‘‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’’ତି, ତତ୍ଥ କତମୋ ଆକାସୋ? ଯୋ ଆକାସୋ ଆକାସଗତଂ ଅଘଂ ଅଘଗତଂ ୱିୱରୋ ୱିୱରଗତଂ ଅସମ୍ଫୁଟ୍ଠଂ ଚତୂହି ମହାଭୂତେହି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଆକାସୋ’’। ତସ୍ମିଂ ଆକାସେ ଚିତ୍ତଂ ଠପେତି ସଣ୍ଠପେତି ଅନନ୍ତଂ ଫରତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ’’ତି।

୬୦୬। ‘‘ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନ’’ନ୍ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଉପପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରିସ୍ସ ୱା ଚିତ୍ତଚେତସିକା ଧମ୍ମା।

୬୦୭। ‘‘ଉପସମ୍ପଜ୍ଜା’’ତି ଯୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନସ୍ସ ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିୟା ଉପସମ୍ପଦା।

୬୦୮। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୬୦୯। ‘‘ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମା’’ତି ଇମଂ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି ୱୀତିକ୍କନ୍ତୋ ସମତିକ୍କନ୍ତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମା’’ତି।

୬୧୦। ‘‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’’ନ୍ତି ତଂଯେୱ ଆକାସଂ ୱିଞ୍ଞାଣେନ ଫୁଟଂ ମନସି କରୋତି ଅନନ୍ତଂ ଫରତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ’’ନ୍ତି।

୬୧୧। ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନ’’ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଉପପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରିସ୍ସ ୱା ଚିତ୍ତଚେତସିକା ଧମ୍ମା।

୬୧୨। ‘‘ଉପସମ୍ପଜ୍ଜା’’ତି ଯୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନସ୍ସ ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିୟା ଉପସମ୍ପଦା।

୬୧୩। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୬୧୪। ‘‘ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମା’’ତି ଇମଂ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି ୱୀତିକ୍କନ୍ତୋ ସମତିକ୍କନ୍ତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମା’’ତି।

୬୧୫। ‘‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’’ତି ତଂଯେୱ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଭାୱେତି ୱିଭାୱେତି ଅନ୍ତରଧାୱେତି, ‘‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’’ତି ପସ୍ସତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀ’’ତି।

୬୧୬। ‘‘ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନ’’ନ୍ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଉପପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରିସ୍ସ ୱା ଚିତ୍ତଚେତସିକା ଧମ୍ମା।

୬୧୭। ‘‘ଉପସମ୍ପଜ୍ଜା’’ତି ଯୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନସ୍ସ ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିୟା ଉପସମ୍ପଦା।

୬୧୮। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି …ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୬୧୯। ‘‘ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମା’’ତି ଇମଂ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାୟତନଂ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ ହୋତି ୱୀତିକ୍କନ୍ତୋ ସମତିକ୍କନ୍ତୋ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି

‘‘ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମା’’ତି।

‘‘ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ’’ତି ତଂଯେୱ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସନ୍ତତୋ ମନସି କରୋତି ସଙ୍ଖାରାୱସେସସମାପତ୍ତିଂ ଭାୱେତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ’’ତି [ଅଯଂ ପାଠୋ ମାତିକାଯଂ ନତ୍ଥି, ନିଦ୍ଦେସେ ପନ ସବ୍ବପୋତ୍ଥକେସୁ ଦିସ୍ସତି]।

୬୨୦। ‘‘ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନ’’ନ୍ତି ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମାପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଉପପନ୍ନସ୍ସ ୱା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରିସ୍ସ ୱା ଚିତ୍ତଚେତସିକା ଧମ୍ମା।

୬୨୧। ‘‘ଉପସମ୍ପଜ୍ଜା’’ତି ଯୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସ୍ସ ଲାଭୋ ପଟିଲାଭୋ ପତ୍ତି ସମ୍ପତ୍ତି ଫୁସନା ସଚ୍ଛିକିରିଯା ଉପସମ୍ପଦା।

୬୨୨। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି ଇରିଯତି ୱତ୍ତତି ପାଲେତି ଯପେତି ଯାପେତି ଚରତି ୱିହରତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ।

୨। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ

୧। ରୂପାୱଚରକୁସଲଂ

୬୨୩। ଚତ୍ତାରି ଝାନାନି – ପଠମଂ ଝାନଂ, ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ, ତତିଯଂ ଝାନଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ।

୬୨୪। ତତ୍ଥ କତମଂ ପଠମଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ୱିତକ୍କୋ, ୱିଚାରୋ, ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଠମଂ ଝାନଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ , ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ତିୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ତତିଯଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ତତିଯଂ ଝାନଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ଉପେକ୍ଖା, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଚତୁକ୍କଂ।

୬୨୫। ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ୱିତକ୍କୋ, ୱିଚାରୋ, ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଠମଂ ଝାନଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ଅୱିତକ୍କଂ ୱିଚାରମତ୍ତଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚତୁରଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ୱିଚାରୋ, ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା।

ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ତିୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ତତିଯଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ପଞ୍ଚମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ଉପେକ୍ଖା, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଞ୍ଚମଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ପଞ୍ଚକଂ।

୨। ଅରୂପାୱଚରକୁସଲଂ

୬୨୬। ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ଉପେକ୍ଖା, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୩। ଲୋକୁତ୍ତରକୁସଲଂ

୬୨୭। ଚତ୍ତାରି ଝାନାନି – ପଠମଂ ଝାନଂ, ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ, ତତିଯଂ ଝାନଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ।

୬୨୮। ତତ୍ଥ କତମଂ ପଠମଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିୟ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ୱିତକ୍କୋ, ୱିଚାରୋ, ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଠମଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିୟ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ତିୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ତତିଯଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିୟ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ତତିଯଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିୟ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା …ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ଉପେକ୍ଖା, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଚତୁକ୍କଂ।

୬୨୯। ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିୟ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ୱିତକ୍କୋ, ୱିଚାରୋ, ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଠମଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ଅୱିତକ୍କଂ ୱିଚାରମତ୍ତଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚତୁରଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି ୱିଚାରୋ ପୀତି ସୁଖଂ ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ତିୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ତତିଯଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ପଞ୍ଚମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ଉପେକ୍ଖା, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଞ୍ଚମଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ପଞ୍ଚକଂ।

୪। ରୂପାୱଚରୱିପାକା

୬୩୦। ଚତ୍ତାରି ଝାନାନି – ପଠମଂ ଝାନଂ, ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ, ତତିଯଂ ଝାନଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ।

୬୩୧। ତତ୍ଥ କତମଂ ପଠମଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ୱିତକ୍କୋ, ୱିଚାରୋ, ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଠମଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ…ପେ… ପଞ୍ଚମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ଉପେକ୍ଖା, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଞ୍ଚମଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ…।

୫। ଅରୂପାୱଚରୱିପାକା

୬୩୨। ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଅରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ଉପେକ୍ଖା, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬। ଲୋକୁତ୍ତରୱିପାକା

୬୩୩। ଚତ୍ତାରି ଝାନାନି – ପଠମଂ ଝାନଂ, ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ, ତତିଯଂ ଝାନଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ।

୬୩୪। ତତ୍ଥ କତମଂ ପଠମଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ୱିତକ୍କୋ, ୱିଚାରୋ, ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଠମଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ ଝାନସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ …ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ…ପେ… ପଞ୍ଚମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ଉପେକ୍ଖା, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଞ୍ଚମଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬। ରୂପାରୂପାୱଚରକିରିଯା

୬୩୫। ଚତ୍ତାରି ଝାନାନି – ପଠମଂ ଝାନଂ, ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ, ତତିଯଂ ଝାନଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ।

୬୩୬। ତତ୍ଥ କତମଂ ପଠମଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପାୱଚରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି କିରିଯଂ ନେୱ କୁସଲଂ ନାକୁସଲଂ ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ୱିତକ୍କୋ, ୱିଚାରୋ, ପୀତି, ସୁଖଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଠମଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପାୱଚରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି କିରିଯଂ ନେୱ କୁସଲଂ ନାକୁସଲଂ ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରଂ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ…ପେ… ପଞ୍ଚମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ଉପେକ୍ଖା, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପଞ୍ଚମଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୩୭। ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅରୂପାୱଚରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି କିରିଯଂ ନେୱ କୁସଲଂ ନାକୁସଲଂ ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରଂ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଦୁୱଙ୍ଗିକଂ ଝାନଂ ହୋତି – ଉପେକ୍ଖା, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା। ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଝାନସମ୍ପଯୁତ୍ତାତି।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୩। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୬୩୮। ଚତ୍ତାରି ଝାନାନି – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି…ପେ… ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ସମ୍ପସାଦନଂ ଚେତସୋ ଏକୋଦିଭାୱଂ ଅୱିତକ୍କଂ ଅୱିଚାରଂ ସମାଧିଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି…ପେ… ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା ଉପେକ୍ଖକୋ ଚ ୱିହରତି ସତୋ ଚ ସମ୍ପଜାନୋ ସୁଖଞ୍ଚ କାଯେନ ପଟିସଂୱେଦେତି, ଯଂ ତଂ ଅରିଯା ଆଚିକ୍ଖନ୍ତି – ''ଉପେକ୍ଖକୋ ସତିମା ସୁଖୱିହାରୀ''ତି ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି…ପେ… ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ପୁବ୍ବେୱ ସୋମନସ୍ସଦୋମନସ୍ସାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ଉପେକ୍ଖାସତିପାରିସୁଦ୍ଧିଂ ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି।

୬୩୯। ଚତୁନ୍ନଂ ଝାନାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୬୪୦। ସିୟା କୁସଲା, ସିୟା ଅବ୍ୟାକତା। ତୀଣି ଝାନାନି – ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଂ ସୁଖଂ ୱେଦନଂ ଠପେତ୍ୱା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ – ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦନଂ ଠପେତ୍ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ। ସିୟା ୱିପାକା, ସିୟା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିୟା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ସିୟା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟା, ସିୟା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟା, ସିୟା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିୟା। ସିୟା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ସିୟା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା। ପଠମଂ ଝାନଂ – ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନେ ୱିତକ୍କୱିଚାରେ ଠପେତ୍ୱା ସୱିତକ୍କଂ ସୱିଚାରଂ, ତୀଣି ଝାନାନି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ଦ୍ୱେ ଝାନାନି – ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଂ ପୀତିଂ ଠପେତ୍ୱା ପୀତିସହଗତା, ତୀଣି ଝାନାନି – ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଂ ସୁଖଂ ଠପେତ୍ୱା ସୁଖସହଗତା, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ – ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଂ ଉପେକ୍ଖଂ ଠପେତ୍ୱା ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସିୟା ଆଚୟଗାମିନୋ, ସିୟା ଅପଚୟଗାମିନୋ, ସିୟା ନେୱାଚୟଗାମିନାପଚୟଗାମିନୋ। ସିୟା ସେକ୍ଖା, ସିୟା ଅସେକ୍ଖା, ସିୟା ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା। ସିୟା ମହଗ୍ଗତା, ସିୟା ଅପ୍ପମାଣା। ତୀଣି ଝାନାନି ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣାତିପି, ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣାତିପି, ସିୟା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା , ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣାତି; ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ସିୟା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣଂ; ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣନ୍ତିପି, ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣନ୍ତିପି, ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣନ୍ତିପି । ସିୟା ମଜ୍ଝିମା, ସିୟା ପଣୀତା। ସିୟା ସମ୍ମତ୍ତନିୟତା, ସିୟା ଅନିୟତା। ତୀଣି ଝାନାନି ନ ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ସିୟା ମଗ୍ଗହେତୁକା, ସିୟା ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ମଗ୍ଗହେତୁକାତିପି, ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋତିପି; ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ସିୟା ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ମଗ୍ଗହେତୁକଂ, ସିୟା ମଗ୍ଗାଧିପତି, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣନ୍ତିପି, ମଗ୍ଗହେତୁକନ୍ତିପି ମଗ୍ଗାଧିପତୀତିପି। ସିୟା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିୟା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ସିୟା ଉପ୍ପାଦିନୋ। ସିୟା ଅତୀତା, ସିୟା ଅନାଗତା, ସିୟା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ତୀଣି ଝାନାନି ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଅତୀତାରମ୍ମଣାତିପି, ଅନାଗତାରମ୍ମଣାତିପି, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣାତିପି; ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ସିୟା ଅତୀତାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ଅନାଗତାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଅତୀତାରମ୍ମଣନ୍ତିପି, ଅନାଗତାରମ୍ମଣନ୍ତିପି, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମଣନ୍ତିପି। ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିୟା ବହିଦ୍ଧା, ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା। ତୀଣି ଝାନାନି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣନ୍ତିପି, ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣନ୍ତିପି, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣନ୍ତିପି। ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା।

୨। ଦୁକଂ

୬୪୧। ନ ହେତୂ, ସହେତୁକା, ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ''ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚା''ତି, ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ''ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚା''ତି, ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ, ନ ହେତୂ ସହେତୁକା।

ସପ୍ପଚ୍ଚୟା, ସଙ୍ଖତା, ଅନିଦସ୍ସନା, ଅପ୍ପଟିଘା, ଅରୂପା , ସିୟା ଲୋକିୟା, ସିୟା ଲୋକୁତ୍ତରା, କେନଚି ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା।

ନୋ ଆସୱା, ସିୟା ସାସୱା, ସିୟା ଅନାସୱା, ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ''ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚା''ତି, ସିୟା ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ''ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା''ତି। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ''ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚାତି''ପି, ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା ସାସୱା, ସିୟା ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା ଅନାସୱା।

ନୋ ସଂୟୋଜନା…ପେ… ନୋ ଗନ୍ଥା…ପେ… ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ୟୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀୱରଣା…ପେ… ନୋ ପରାମାସା…ପେ… ସାରମ୍ମଣା, ନୋ ଚିତ୍ତା, ଚେତସିକା, ଚିତ୍ତସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା, ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା, ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ, ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ, ବାହିରା, ନୋ ଉପାଦା, ସିୟା ଉପାଦିନ୍ନା, ସିୟା ଅନୁପାଦିନ୍ନା।

ନୋ ଉପାଦାନା…ପେ… ନୋ କିଲେସା…ପେ… ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବା, ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ପଠମଂ ଝାନଂ – ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଂ ୱିତକ୍କଂ ଠପେତ୍ୱା ସୱିତକ୍କଂ, ତୀଣି ଝାନାନି ଅୱିତକ୍କା। ପଠମଂ ଝାନଂ – ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଂ ୱିଚାରଂ ଠପେତ୍ୱା ସୱିଚାରଂ, ତୀଣି ଝାନାନି ଅୱିଚାରା। ଦ୍ୱେ ଝାନାନି – ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଂ ପୀତିଂ ଠପେତ୍ୱା ସପ୍ପୀତିକା, ଦ୍ୱେ ଝାନାନି ଅପ୍ପୀତିକା। ଦ୍ୱେ ଝାନାନି – ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଂ ପୀତିଂ ଠପେତ୍ୱା ପୀତିସହଗତା, ଦ୍ୱେ ଝାନାନି ନ ପୀତିସହଗତା। ତୀଣି ଝାନାନି – ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଂ ସୁଖଂ ଠପେତ୍ୱା ସୁଖସହଗତା, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ନ ସୁଖସହଗତଂ। ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ – ଏତ୍ଥୁପ୍ପନ୍ନଂ ଉପେକ୍ଖଂ ଠପେତ୍ୱା ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ, ତୀଣି ଝାନାନି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ନ କାମାୱଚରା, ସିୟା

ରୂପାୱଚରା, ସିୟା ନ ରୂପାୱଚରା, ତୀଣି ଝାନାନି ନ ଅରୂପାୱଚରା, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ସିୟା ଅରୂପାୱଚରଂ, ସିୟା ନ ଅରୂପାୱଚରଂ, ସିୟା ପରିୟାପନ୍ନା, ସିୟା ଅପରିୟାପନ୍ନା, ସିୟା ନିୟ୍ୟାନିକା, ସିୟା ଅନିୟ୍ୟାନିକା, ସିୟା ନିୟତା, ସିୟା ଅନିୟତା, ସିୟା ସୌତ୍ତରା, ସିୟା ଅନୁତ୍ତରା, ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ଝାନୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୩। ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ

୬୪୨। ଚତସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାଯୋ – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି, ତଥା ଦୁତିଯଂ, ତଥା ତତିଯଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ [ଚତୁତ୍ଥିଂ (ସୀ।)]। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜେନ [ଅବ୍ଯାପଜ୍ଝେନ (ସୀ। ସ୍ଯା।)] ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି। କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି, ତଥା ଦୁତିଯଂ, ତଥା ତତିଯଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି। ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି, ତଥା ଦୁତିଯଂ, ତଥା ତତିଯଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି। ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି, ତଥା ଦୁତିଯଂ, ତଥା ତତିଯଂ, ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ। ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ଯାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି।

୧। ମେତ୍ତା

୬୪୩। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି? ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ଏକଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ପିଯଂ ମନାପଂ ଦିସ୍ୱା ମେତ୍ତାଯେଯ୍ଯ, ଏୱମେୱ ସବ୍ବେ ସତ୍ତେ ମେତ୍ତାଯ ଫରତି।

ତତ୍ଥ କତମା ମେତ୍ତା? ଯା ସତ୍ତେସୁ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମେତ୍ତା''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ ହଦଯଂ ପଣ୍ଡରଂ ମନୋ ମନାଯତନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଚିତ୍ତଂ''। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମାଯ ମେତ୍ତାଯ ସହଗତଂ ହୋତି ସହଜାତଂ ସଂସଟ୍ଠଂ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା''ତି।

୬୪୪। ''ଏକଂ ଦିସ''ନ୍ତି ପୁରତ୍ଥିମଂ ୱା ଦିସଂ ପଚ୍ଛିମଂ ୱା ଦିସଂ ଉତ୍ତରଂ ୱା ଦିସଂ ଦକ୍ଖିଣଂ ୱା ଦିସଂ ଉଦ୍ଧଂ ୱା ଅଧୋ ୱା ତିରିଯଂ ୱା ୱିଦିସଂ ୱା।

୬୪୫। ''ଫରିତ୍ୱା''ତି ଫରିତ୍ୱା ଅଧିମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା।

୬୪୬। ''ୱିହରତୀ''ତି ଇରିଯତି ୱତ୍ତତି ପାଲେତି ଯପେତି ଯାପେତି ଚରତି ୱିହରତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିହରତୀ''ତି।

୬୪୭। ''ତଥା ଦୁତିଯ''ନ୍ତି ଯଥେୱ ଏକଂ ଦିସଂ ତଥା ଦୁତିଯଂ ଦିସଂ ତଥା ତତିଯଂ ଦିସଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ ଦିସଂ ତଥା ଉଦ୍ଧଂ ତଥା ଅଧୋ ତଥା ତିରିଯଂ ତଥା ୱିଦିସଂ।

୬୪୮। ''ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକ''ନ୍ତି ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ ଅସେସଂ ନିସ୍ସେସଂ। ପରିଯାଦାଯୱଚନମେତଂ – ''ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକ''ନ୍ତି।

୬୪୯। ''ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା''ତି ତତ୍ଥ କତମା ମେତ୍ତା? ଯା ସତ୍ତେସୁ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମେତ୍ତା''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଚିତ୍ତଂ''। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମାଯ ମେତ୍ତାଯ ସହଗତଂ ହୋତି ସହଜାତଂ ସଂସଟ୍ଠଂ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା''ତି।

୬୫୦। ‘‘ୱିପୁଲେନା’’ତି ଯଂ ୱିପୁଲଂ ତଂ ମହଗ୍ଗତଂ, ଯଂ ମହଗ୍ଗତଂ ତଂ ଅପ୍ପମାଣଂ, ଯଂ ଅପ୍ପମାଣଂ ସୋ ଅୱେରୋ, ଯୋ ଅୱେରୋ ସୋ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜୋ [ଅବ୍ୟାପଜ୍ଝୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)]।

୬୫୧। ‘‘ଫରିତ୍ୱା’’ତି ଫରିତ୍ୱା ଅଧିମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା।

୬୫୨। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୨। କରୁଣା

୬୫୩। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି? ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ଏକଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ଦୁଗ୍ଗତଂ ଦୁରୂପେତଂ ଦିସ୍ୱା କରୁଣାୟେୟ୍ୟ, ଏୱମେୱ ସବ୍ବେ ସତ୍ତେ କରୁଣାୟ ଫରତି।

ତତ୍ଥ କତମା କରୁଣା? ଯା ସତ୍ତେସୁ କରୁଣା କରୁଣାୟନା କରୁଣାୟିତତ୍ତଂ କରୁଣାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କରୁଣା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମାୟ କରୁଣାୟ ସହଗତଂ ହୋତି ସହଜାତଂ ସଂସଟ୍ଠଂ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା’’ତି।

୬୫୪। ‘‘ଏକଂ ଦିସ’’ନ୍ତି ପୁରତ୍ଥିମଂ ୱା ଦିସଂ ପଚ୍ଛିମଂ ୱା ଦିସଂ ଉତ୍ତରଂ ୱା ଦିସଂ ଦକ୍ଖିଣଂ ୱା ଦିସଂ ଉଦ୍ଧଂ ୱା ଅଧୋ ୱା ତିରିୟଂ ୱା ୱିଦିସଂ ୱା।

୬୫୫। ‘‘ଫରିତ୍ୱା’’ତି ଫରିତ୍ୱା ଅଧିମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା।

୬୫୬। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି ଇରିୟତି ୱତ୍ତତି ପାଲେତି ଯପେତି ଯାପେତି ଚରତି ୱିହରତି। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୬୫୭। ‘‘ତଥା ଦୁତିୟ’’ନ୍ତି ଯଥେୱ ଏକଂ ଦିସଂ ତଥା ଦୁତିୟଂ ଦିସଂ ତଥା ତତିୟଂ ଦିସଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ ଦିସଂ ତଥା ଉଦ୍ଧଂ ତଥା ଅଧୋ ତଥା ତିରିୟଂ ତଥା ୱିଦିସଂ।

୬୫୮। ‘‘ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାୟ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକ’’ନ୍ତି ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ ଅସେସଂ ନିସ୍ସେସଂ। ପରିୟାଦାୟୱଚନମେତଂ – ‘‘ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାୟ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକ’’ନ୍ତି।

୬୫୯। ‘‘କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା’’ତି ତତ୍ଥ କତମା କରୁଣା? ଯା ସତ୍ତେସୁ କରୁଣା କରୁଣାୟନା କରୁଣାୟିତତ୍ତଂ କରୁଣାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କରୁଣା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମାୟ କରୁଣାୟ ସହଗତଂ ହୋତି ସହଜାତଂ ସଂସଟ୍ଠଂ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା’’ତି।

୬୬୦। ‘‘ୱିପୁଲେନା’’ତି ଯଂ ୱିପୁଲଂ ତଂ ମହଗ୍ଗତଂ, ଯଂ ମହଗ୍ଗତଂ ତଂ ଅପ୍ପମାଣଂ, ଯଂ ଅପ୍ପମାଣଂ ସୋ ଅୱେରୋ, ଯୋ ଅୱେରୋ ସୋ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜୋ।

୬୬୧। ‘‘ଫରିତ୍ୱା’’ତି ଫରିତ୍ୱା ଅଧିମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା।

୬୬୨। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୩। ମୁଦିତା

୬୬୩। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି? ସେୟ୍ୟଥାପି ନାମ ଏକଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ପିୟଂ ମନାପଂ ଦିସ୍ୱା ମୁଦିତୋ

ଅସ୍ସ, ଏୱମେୱ ସବ୍ବେ ସତ୍ତେ ମୁଦିତାଯ ଫରତି।

ତତ୍ଥ କତମା ମୁଦିତା? ଯା ସତ୍ତେସୁ ମୁଦିତା ମୁଦିତାଯନା ମୁଦିତାଯିତତ୍ତଂ ମୁଦିତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମୁଦିତା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମାଯ ମୁଦିତାଯ ସହଗତଂ ହୋତି ସହଜାତଂ ସଂସଟ୍ଠଂ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା’’ତି।

୬୬୪। ‘‘ଏକଂ ଦିସ’’ନ୍ତି ପୁରତ୍ଥିମଂ ୱା ଦିସଂ ପଚ୍ଛିମଂ ୱା ଦିସଂ ଉତ୍ତରଂ ୱା ଦିସଂ ଦକ୍ଖିଣଂ ୱା ଦିସଂ ଉଦ୍ଧଂ ୱା ଅଧୋ ୱା ତିରିଯଂ ୱା ୱିଦିସଂ ୱା।

୬୬୫। ‘‘ଫରିତ୍ୱା’’ତି ଫରିତ୍ୱା ଅଧିମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା।

୬୬୬। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୬୬୭। ‘‘ତଥା ଦୁତିଯ’’ନ୍ତି ଯଥେୱ ଏକଂ ଦିସଂ ତଥା ଦୁତିଯଂ ଦିସଂ ତଥା ତତିଯଂ ଦିସଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ ଦିସଂ ତଥା ଉଦ୍ଧଂ ତଥା ଅଧୋ ତଥା ତିରିଯଂ ତଥା ୱିଦିସଂ।

୬୬୮। ‘‘ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକ’’ନ୍ତି ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ ଅସେସଂ ନିସ୍ସେସଂ। ପରିଯାଦାଯୱଚନମେତଂ – ‘‘ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକ’’ନ୍ତି।

୬୬୯। ‘‘ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା’’ତି ତତ୍ଥ କତମା ମୁଦିତା? ଯା ସତ୍ତେସୁ ମୁଦିତା ମୁଦିତାଯନା ମୁଦିତାଯିତତ୍ତଂ ମୁଦିତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମୁଦିତା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମାଯ ମୁଦିତାଯ ସହଗତଂ ହୋତି ସହଜାତଂ ସଂସଟ୍ଠଂ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା’’ତି।

୬୭୦। ‘‘ୱିପୁଲେନା’’ତି ଯଂ ୱିପୁଲଂ ତଂ ମହଗ୍ଗତଂ, ଯଂ ମହଗ୍ଗତଂ ତଂ ଅପ୍ପମାଣଂ, ଯଂ ଅପ୍ପମାଣଂ ସୋ ଅୱେରୋ, ଯୋ ଅୱେରୋ ସୋ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜୋ।

୬୭୧। ‘‘ଫରିତ୍ୱା’’ତି ଫରିତ୍ୱା ଅଧିମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା।

୬୭୨। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି …ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୪। ଉପେକ୍ଖା

୬୭୩। କଥଞ୍ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି? ସେଯ୍ୟଥାପି ନାମ ଏକଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ ନେୱ ମନାପଂ ନ ଅମନାପଂ ଦିସ୍ୱା ଉପେକ୍ଖକୋ ଅସ୍ସ, ଏୱମେୱ ସବ୍ବେ ସତ୍ତେ ଉପେକ୍ଖାଯ ଫରତି।

ତତ୍ଥ କତମା ଉପେକ୍ଖା? ଯା ସତ୍ତେସୁ ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖାଯନା ଉପେକ୍ଖାଯିତତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପେକ୍ଖା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମାଯ ଉପେକ୍ଖାଯ ସହଗତଂ ହୋତି ସହଜାତଂ ସଂସଟ୍ଠଂ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା’’ତି।

୬୭୪। ‘‘ଏକଂ ଦିସ’’ନ୍ତି ପୁରତ୍ଥିମଂ ୱା ଦିସଂ ପଚ୍ଛିମଂ ୱା ଦିସଂ ଉତ୍ତରଂ ୱା ଦିସଂ ଦକ୍ଖିଣଂ ୱା ଦିସଂ ଉଦ୍ଧଂ ୱା ଅଧୋ ୱା ତିରିଯଂ ୱା ୱିଦିସଂ ୱା।

୬୭୫। ‘‘ଫରିତ୍ୱା’’ତି ଫରିତ୍ୱା ଅଧିମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା।

୬୭୬। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

୬୭୭। ‘‘ତଥା ଦୁତିଯ’’ନ୍ତି ଯଥେୱ ଏକଂ ଦିସଂ ତଥା ଦୁତିଯଂ ଦିସଂ ତଥା ତତିଯଂ ଦିସଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ ଦିସଂ ତଥା ଉଦ୍ଧଂ ତଥା ଅଧୋ ତଥା ତିରିଯଂ ତଥା ୱିଦିସଂ।

୬୭୮। ‘‘ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକ’’ନ୍ତି ସବ୍ବେନ ସବ୍ବଂ ସବ୍ବଥା ସବ୍ବଂ ଅସେସଂ ନିସ୍ସେସଂ। ପରିଯାଦାଯୱଚନମେତଂ – ‘‘ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକ’’ନ୍ତି।

୬୭୯। ‘‘ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା’’ତି, ତତ୍ଥ କତମା ଉପେକ୍ଖା? ଯା ସତ୍ତେସୁ ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖାଯନା ଉପେକ୍ଖାଯିତତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପେକ୍ଖା’’।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚିତ୍ତଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତଂ ମନୋ ମାନସଂ…ପେ… ତଜ୍ଜାମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିତ୍ତଂ’’। ଇଦଂ ଚିତ୍ତଂ ଇମାଯ ଉପେକ୍ଖାଯ ସହଗତଂ ହୋତି ସହଜାତଂ ସଂସଟ୍ଠଂ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ। ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା’’ତି।

୬୮୦। ‘‘ୱିପୁଲେନା’’ତି ଯଂ ୱିପୁଲଂ ତଂ ମହଗ୍ଗତଂ, ଯଂ ମହଗ୍ଗତଂ ତଂ ଅପ୍ପମାଣଂ, ଯଂ ଅପ୍ପମାଣଂ ସୋ ଅୱେରୋ, ଯୋ ଅୱେରୋ ସୋ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜୋ।

୬୮୧। ‘‘ଫରିତ୍ୱା’’ତି ଫରିତ୍ୱା ଅଧିମୁଚ୍ଚିତ୍ୱା।

୬୮୨। ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି…ପେ… ତେନ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହରତୀ’’ତି।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ।

୨। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ

୬୮୩। ଚତସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାଯୋ – ମେତ୍ତା, କରୁଣା, ମୁଦିତା, ଉପେକ୍ଖା।

୬୮୪। ତତ୍ଥ କତମା ମେତ୍ତା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ , ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମେତ୍ତା’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମେତ୍ତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମା ମେତ୍ତା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମେତ୍ତା’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମେତ୍ତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମା ମେତ୍ତା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମେତ୍ତା’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମେତ୍ତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୮୫। ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମେତ୍ତା’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମେତ୍ତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ଅୱିତକ୍କଂ ୱିଚାରମତ୍ତଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ

ୱୁଚ୍ଚତି ''ମେତ୍ତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମେତ୍ତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା...ପେ... ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମେତ୍ତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମେତ୍ତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା...ପେ... ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମେତ୍ତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମେତ୍ତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୮୬। ତତ୍ଥ କତମା କରୁଣା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି...ପେ... ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି କରୁଣାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କରୁଣା କରୁଣାଯନା କରୁଣାଯିତତ୍ତଂ କରୁଣାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କରୁଣା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା କରୁଣାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମା କରୁଣା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା...ପେ... ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି କରୁଣାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କରୁଣା କରୁଣାଯନା କରୁଣାଯିତତ୍ତଂ କରୁଣାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କରୁଣା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା କରୁଣାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମା କରୁଣା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା...ପେ... ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି କରୁଣାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କରୁଣା କରୁଣାଯନା କରୁଣାଯିତତ୍ତଂ କରୁଣାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କରୁଣା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା କରୁଣାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୮୭। ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି...ପେ... ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି କରୁଣାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କରୁଣା କରୁଣାଯନା କରୁଣାଯିତତ୍ତଂ କରୁଣାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କରୁଣା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା କରୁଣାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ଅୱିତକ୍କଂ ୱିଚାରମତ୍ତଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି କରୁଣାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କରୁଣା କରୁଣାଯନା କରୁଣାଯିତତ୍ତଂ କରୁଣାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କରୁଣା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା କରୁଣାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା...ପେ... ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି କରୁଣାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କରୁଣା କରୁଣାଯନା କରୁଣାଯିତତ୍ତଂ କରୁଣାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କରୁଣା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା କରୁଣାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା...ପେ... ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି କରୁଣାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କରୁଣା କରୁଣାଯନା କରୁଣାଯିତତ୍ତଂ କରୁଣାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କରୁଣା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା କରୁଣାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୮୮। ତତ୍ଥ କତମା ମୁଦିତା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି...ପେ... ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମୁଦିତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମୁଦିତା ମୁଦିତାଯନା ମୁଦିତାଯିତତ୍ତଂ ମୁଦିତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମୁଦିତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମୁଦିତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମା ମୁଦିତା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା...ପେ... ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମୁଦିତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମୁଦିତା ମୁଦିତାଯତନା ମୁଦିତାଯିତତ୍ତଂ ମୁଦିତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମୁଦିତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମୁଦିତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମା ମୁଦିତା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା...ପେ... ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମୁଦିତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମୁଦିତା ମୁଦିତାଯନା ମୁଦିତାଯିତତ୍ତଂ ମୁଦିତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମୁଦିତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା

ମୁଦିତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୮୯। ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମୁଦିତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମୁଦିତା ମୁଦିତାଯନା ମୁଦିତାଯିତତ୍ତଂ ମୁଦିତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମୁଦିତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମୁଦିତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି ୱିୱିଚ୍ଚ ଅକୁସଲେହି ଧମ୍ମେହି ଅୱିତକ୍କଂ ୱିଚାରମତ୍ତଂ ୱିୱେକଜଂ ପୀତିସୁଖଂ ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମୁଦିତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମୁଦିତା ମୁଦିତାଯନା ମୁଦିତାଯିତତ୍ତଂ ମୁଦିତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମୁଦିତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମୁଦିତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମୁଦିତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମୁଦିତା ମୁଦିତାଯନା ମୁଦିତାଯିତତ୍ତଂ ମୁଦିତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମୁଦିତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମୁଦିତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ପୀତିଯା ଚ ୱିରାଗା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମୁଦିତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମୁଦିତା ମୁଦିତାଯନା ମୁଦିତାଯିତତ୍ତଂ ମୁଦିତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମୁଦିତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମୁଦିତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୯୦। ତତ୍ଥ କତମା ଉପେକ୍ଖା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖାଯନା ଉପେକ୍ଖାଯିତତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଉପେକ୍ଖା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଉପେକ୍ଖାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୯୧। ଚତସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାଯୋ – ମେତ୍ତା, କରୁଣା, ମୁଦିତା, ଉପେକ୍ଖା।

୬୯୨। ତତ୍ଥ କତମା ମେତ୍ତା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମେତ୍ତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମେତ୍ତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମା ମେତ୍ତା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ , ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମେତ୍ତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମେତ୍ତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୯୩। ତତ୍ଥ କତମା କରୁଣା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି କରୁଣାସହଗତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି କରୁଣାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କରୁଣା କରୁଣାଯନା କରୁଣାଯିତତ୍ତଂ କରୁଣାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କରୁଣା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା କରୁଣାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମା କରୁଣା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି କରୁଣାସହଗତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି କରୁଣାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ କରୁଣା କରୁଣାଯନା କରୁଣାଯିତତ୍ତଂ କରୁଣାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କରୁଣା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା କରୁଣାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୯୪। ତତ୍ଥ କତମା ମୁଦିତା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମୁଦିତାସହଗତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମୁଦିତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମୁଦିତା ମୁଦିତାଯନା ମୁଦିତାଯିତତ୍ତଂ ମୁଦିତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମୁଦିତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମୁଦିତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମା ମୁଦିତା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମୁଦିତାସହଗତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମୁଦିତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମୁଦିତା ମୁଦିତାଯନା ମୁଦିତାଯିତତ୍ତଂ ମୁଦିତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମୁଦିତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମୁଦିତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୯୫। ତତ୍ଥ କତମା ଉପେକ୍ଖା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖାଯନା ଉପେକ୍ଖାଯିତତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଉପେକ୍ଖା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଉପେକ୍ଖାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୯୬। ଚତସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାଯୋ – ମେତ୍ତା, କରୁଣା, ମୁଦିତା, ଉପେକ୍ଖା।

୬୯୭। ତତ୍ଥ କତମା ମେତ୍ତା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପାୱଚରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି କିରିଯଂ ନେୱ କୁସଲଂ ନାକୁସଲଂ ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମେତ୍ତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମେତ୍ତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମା ମେତ୍ତା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପାୱଚରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି କିରିଯଂ ନେୱ କୁସଲଂ ନାକୁସଲଂ ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରଂ ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ…ପେ… ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ତତିଯଂ ଝାନଂ…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ମେତ୍ତାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ମେତ୍ତି ମେତ୍ତାଯନା ମେତ୍ତାଯିତତ୍ତଂ ମେତ୍ତାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମେତ୍ତା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ମେତ୍ତାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୬୯୮। ତତ୍ଥ କତମା କରୁଣା…ପେ… ତତ୍ଥ କତମା ମୁଦିତା…ପେ… ତତ୍ଥ କତମା ଉପେକ୍ଖା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପାୱଚରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି କିରିଯଂ ନେୱ କୁସଲଂ ନାକୁସଲଂ ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖାଯନା ଉପେକ୍ଖାଯିତତ୍ତଂ ଉପେକ୍ଖାଚେତୋୱିମୁତ୍ତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଉପେକ୍ଖା''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଉପେକ୍ଖାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୩। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୬୯୯। ଚତସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାଯୋ – ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି ତଥା ଦୁତିଯଂ ତଥା ତତିଯଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ, ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମେତ୍ତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି; କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି ତଥା ଦୁତିଯଂ ତଥା ତତିଯଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ, ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ କରୁଣାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି; ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି ତଥା ଦୁତିଯଂ ତଥା ତତିଯଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ, ଇତି ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିଯଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାଯ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ମୁଦିତାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି; ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ଏକଂ ଦିସଂ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି ତଥା ଦୁତିଯଂ ତଥା ତତିଯଂ ତଥା ଚତୁତ୍ଥଂ, ଇତି

ଉଦ୍ଧମଧୋ ତିରିୟଂ ସବ୍ବଧି ସବ୍ବତ୍ତତାୟ ସବ୍ବାୱନ୍ତଂ ଲୋକଂ ଉପେକ୍ଖାସହଗତେନ ଚେତସା ୱିପୁଲେନ ମହଗ୍ଗତେନ ଅପ୍ପମାଣେନ ଅୱେରେନ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଜେନ ଫରିତ୍ୱା ୱିହରତି।

୭୦୦। ଚତୁନ୍ନଂ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୭୦୧। ସିୟା କୁସଲା, ସିୟା ଅବ୍ୟାକତା। ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ଉପେକ୍ଖା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା। ସିୟା ୱିପାକା, ସିୟା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିୟା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ସିୟା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟା, ସିୟା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟା। ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା। ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ସିୟା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିୟା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିୟା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା; ଉପେକ୍ଖା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ସିୟା ପୀତିସହଗତା, ସିୟା ସୁଖସହଗତା, ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ପୀତିସହଗତାତି; ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ସିୟା ଆଚୟଗାମିନୋ, ସିୟା ନେୱାଚୟଗାମିନାପଚୟଗାମିନୋ, ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା, ମହଗ୍ଗତା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣାତିପି, ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣାତିପି, ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣାତିପି। ମଜ୍ଝିମା, ଅନିୟତା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣାତିପି, ମଗ୍ଗହେତୁକାତିପି , ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋତିପି। ସିୟା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିୟା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ସିୟା ଉପ୍ପାଦିନୋ। ସିୟା ଅତୀତା, ସିୟା ଅନାଗତା, ସିୟା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଅତୀତାରମ୍ମଣାତିପି, ଅନାଗତାରମ୍ମଣାତିପି, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣାତିପି। ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିୟା ବହିଦ୍ଧା, ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା, ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା।

୨। ଦୁକଂ

୭୦୨। ମେତ୍ତା ହେତୁ, ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ନ ହେତୂ, ସହେତୁକା, ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା। ମେତ୍ତା ହେତୁ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚ; ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚାତି, ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ମେତ୍ତା ହେତୁ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚ; ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚାତି, ହେତୁସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ। ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ନ ହେତୂ ସହେତୁକା; ମେତ୍ତା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ନ ହେତୁ ସହେତୁକାତିପି, ନ ହେତୁ ଅହେତୁକାତିପି।

ସପ୍ପଚ୍ଚୟା, ସଙ୍ଖତା, ଅନିଦସ୍ସନା, ଅପ୍ପଟିଘା, ଅରୂପା, ଲୋକିୟା, କେନଚି ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, ନୋ ଆସୱା, ସାସୱା, ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା , ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚାତି, ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚାତିପି, ଆସୱସମ୍ପୟୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ଆସୱୱିପ୍ପୟୁତ୍ତା ସାସୱା।

ନୋ ସଂୟୋଜନା…ପେ… ନୋ ଗନ୍ଥା…ପେ… ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ୟୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀୱରଣା…ପେ… ନୋ ପରାମାସା … ପେ… ସାରମ୍ମଣା, ନୋ ଚିତ୍ତା, ଚେତସିକା, ଚିତ୍ତସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା, ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା, ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ, ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ, ବାହିରା, ନୋ ଉପାଦା, ସିୟା ଉପାଦିନ୍ନା, ସିୟା ଅନୁପାଦିନ୍ନା।

ନୋ ଉପାଦାନା…ପେ… ନୋ କିଲେସା…ପେ… ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବା, ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ନ ଭାୱନାୟ ପହାତବ୍ବହେତୁକା। ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ସିୟା ସୱିତକ୍କା, ସିୟା ଅୱିତକ୍କା; ଉପେକ୍ଖା ଅୱିତକ୍କା। ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ସିୟା ସୱିଚାରା, ସିୟା ଅୱିଚାରା; ଉପେକ୍ଖା ଅୱିଚାରା। ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ସିୟା ସପ୍ପୀତିକା, ସିୟା ଅପ୍ପୀତିକା; ଉପେକ୍ଖା ଅପ୍ପୀତିକା। ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ସିୟା ପୀତିସହଗତା, ସିୟା ନ ପୀତିସହଗତା; ଉପେକ୍ଖା ନ ପୀତିସହଗତା। ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ସୁଖସହଗତା, ଉପେକ୍ଖା ନ ସୁଖସହଗତା। ଉପେକ୍ଖା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ତିସ୍ସୋ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୟୋ ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ନ କାମାୱଚରା, ରୂପାୱଚରା, ନ ଅରୂପାୱଚରା, ପରିୟାପନ୍ନା, ଅନିୟ୍ୟାନିକା, ଅନିୟତା, ସଉତ୍ତରା, ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ଅପ୍ପମଞ୍ଞାୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୪। ସିକ୍ଖାପଦୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ

୭୦୩। ପଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନି – ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ, ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ, ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ।

୭୦୪। ତତ୍ଥ କତମଂ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ପାଣାତିପାତା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପାଣାତିପାତା ଆରତି ୱିରତି ପଟିୱିରତି ୱେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ୱେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ୱେରମଣିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ପାଣାତିପାତା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଚେତନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ପାଣାତିପାତା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯୋ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ…ପେ… ପଗ୍ଗାହୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’ ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ପାଣାତିପାତା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପାଣାତିପାତା ଆରତି ୱିରତି ପଟିୱିରତି ୱେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ୱେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ୱେରମଣିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୭୦୫। ତତ୍ଥ କତମଂ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ପାଣାତିପାତା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଚେତନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ପାଣାତିପାତା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ ଫସ୍ସୋ…ପେ… ପଗ୍ଗାହୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’।

୭୦୬। ତତ୍ଥ କତମଂ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ…ପେ… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ…ପେ… ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ…ପେ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ଆରତି ୱିରତି ପଟିୱିରତି ୱେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ୱେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ୱେରମଣିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ, ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଚେତନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯୋ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ…ପେ… ପଗ୍ଗାହୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ଆରତି ୱିରତି ପଟିୱିରତି ୱେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ୱେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ୱେରମଣିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୭୦୭। ତତ୍ଥ କତମଂ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଚେତନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ , ଯୋ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ…ପେ… ପଗ୍ଗାହୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ''।

୭୦୮। ପଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନି – ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ , ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ, ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ।

୭୦୯। ତତ୍ଥ କତମଂ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଛନ୍ଦାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ୱୀରିଯାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଚିତ୍ତାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ୱୀମଂସାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଛନ୍ଦାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ୱୀରିଯାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଚିତ୍ତାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ୱୀମଂସାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ ପାଣାତିପାତା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପାଣାତିପାତା ଆରତି ୱିରତି ପଟିୱିରତି ୱେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ୱେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ୱେରମଣିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଛନ୍ଦାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ୱୀରିଯାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଚିତ୍ତାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ୱୀମଂସାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଛନ୍ଦାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ୱୀରିଯାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଚିତ୍ତାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ୱୀମଂସାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ ପାଣାତିପାତା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଚେତନା ସଞ୍ଚେତନା ସଞ୍ଚେତଯିତତ୍ତଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ''। ଅୱସେସା ଧମ୍ମା ଚେତନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ତତ୍ଥ କତମଂ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଛନ୍ଦାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ୱୀରିଯାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଚିତ୍ତାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ୱୀମଂସାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଛନ୍ଦାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ୱୀରିଯାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଚିତ୍ତାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ୱୀମଂସାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ … ପଣୀତଂ ପାଣାତିପାତା ୱିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯୋ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ…ପେ… ପଗ୍ଗାହୋ ଅୱିକ୍ଖେପୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ''।

ତତ୍ଥ କତମଂ ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ

ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଛନ୍ଦାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଵୀରିଯାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଚିତ୍ତାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଛନ୍ଦାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଵୀରିଯାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଚିତ୍ତାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ ପାଣାତିପାତା ଵିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ପାଣାତିପାତା ଆରତି ଵିରତି ପଟିଵିରତି ଵେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ଵେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ – ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ପାଣାତିପାତା ଵେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’। ଅଵସେସା ଧମ୍ମା ଵେରମଣିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅଵସେସା ଧମ୍ମା ଚେତନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଫସ୍ସୋ…ପେ… ପଗ୍ଗାହୋ ଅଵିକ୍ଖେପୋ – ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ପାଣାତିପାତା ଵେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’।

୭୧୦। ତତ୍ଥ କତମଂ ଅଦିନ୍ନାଦାନା ଵେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ…ପେ… କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ଵେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ…ପେ… ମୁସାଵାଦା ଵେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ…ପେ… ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ଵେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାଵଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଛନ୍ଦାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଵୀରିଯାଧିପତେଯ୍ୟଂ … ଚିତ୍ତାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଵୀମଂସାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଛନ୍ଦାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଵୀରିଯାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଚିତ୍ତାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଵୀମଂସାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ଵିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ଆରତି ଵିରତି ପଟିଵିରତି ଵେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ଵେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ – ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ଵେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’। ଅଵସେସା ଧମ୍ମା ଵେରମଣିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା …ପେ… ଅଵସେସା ଧମ୍ମା ଚେତନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଫସ୍ସୋ…ପେ… ପଗ୍ଗାହୋ ଅଵିକ୍ଖେପୋ – ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ଵେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’।

୭୧୧। ତତ୍ଥ କତମଂ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ଵେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାଵଚରେ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଛନ୍ଦାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଵୀରିଯାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଚିତ୍ତାଧିପତେଯ୍ୟଂ… ଛନ୍ଦାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଵୀରିଯାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ… ପଣୀତଂ… ଚିତ୍ତାଧିପତେଯ୍ୟଂ ହୀନଂ… ମଜ୍ଝିମଂ ପଣୀତଂ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ଵିରମନ୍ତସ୍ସ, ଯା ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ଆରତି ଵିରତି ପଟିଵିରତି ଵେରମଣୀ ଅକିରିଯା ଅକରଣଂ ଅନଜ୍ଝାପତ୍ତି ଵେଲାଅନତିକ୍କମୋ ସେତୁଘାତୋ – ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ଵେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’। ଅଵସେସା ଧମ୍ମା ଵେରମଣିଯା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଅଵସେସା ଧମ୍ମା ଚେତନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଫସ୍ସୋ…ପେ… ପଗ୍ଗାହୋ ଅଵିକ୍ଖେପୋ – ଇଦଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ଵେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ’’।

୭୧୨। କତମେ ଧମ୍ମା ସିକ୍ଖା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାଵଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ଵା… ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ଵା ଯଂ ଯଂ ଵା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅଵିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା ସିକ୍ଖା।

କତମେ ଧମ୍ମା ସିକ୍ଖା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାଵଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣଵିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ଵା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ଵା ଯଂ ଯଂ ଵା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅଵିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା ସିକ୍ଖା।

୭୧୩। କତମେ ଧମ୍ମା ସିକ୍ଖା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାଵେତି…ପେ… ଅରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାଵେତି…ପେ… ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାଵେତି ନିୟ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ଵିଵିଚ୍ଚେଵ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ଵିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅଵିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା ସିକ୍ଖା।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୨। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୭୧୪। ପଞ୍ଚ ସିକ୍ଖାପଦାନି – ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ, ଅଦିନ୍ନାଦାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ, ମୁସାୱାଦା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ, ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା ୱେରମଣୀ ସିକ୍ଖାପଦଂ।

୭୧୫। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ସିକ୍ଖାପଦାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୭୧୬। କୁସଲାୟେୱ। ସିୟା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟା, ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିୟା ପୀତିସହଗତା, ସିୟା ସୁଖସହଗତା, ସିୟା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା।

ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା, ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ଆଚଯଗାମିନୋ , ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା, ପରିତ୍ତା, ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା, ମଜ୍ଝିମା, ଅନିଯତା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣାତିପି, ମଗ୍ଗହେତୁକାତିପି, ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋତିପି। ସିୟା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିୟା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା , ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଉପ୍ପାଦିନୋତି, ସିୟା ଅତୀତା, ସିୟା ଅନାଗତା, ସିୟା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା, ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିୟା ବହିଦ୍ଧା, ସିୟା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା, ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ଅନିଦସ୍ସନଅପ୍ପଟିଘା।

୨। ଦୁକଂ

୭୧୭। ନ ହେତୂ ସହେତୁକା, ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ''ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚା''ତି, ସହେତୁକା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ''ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା''ତି, ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନ ଚ ହେତୂ, ନ ହେତୂ ସହେତୁକା, ସପ୍ପଚ୍ଚଯା, ସଙ୍ଖତା, ଅନିଦସ୍ସନା, ଅପ୍ପଟିଘା, ଅରୂପା, ଲୋକିୟା, କେନଚି ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା।

ନୋ ଆସୱା, ସାସୱା, ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ''ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚା''ତି, ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ''ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚା''ତିପି, ''ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା''ତିପି। ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସାସୱା, ନୋ ସଂଯୋଜନା…ପେ… ନୋ ଗନ୍ଥା…ପେ… ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ଯୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀୱରଣା…ପେ… ନୋ ପରାମାସା…ପେ… ସାରମ୍ମଣା, ନୋ ଚିତ୍ତା, ଚେତସିକା, ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା , ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା, ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ, ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ , ବାହିରା, ନୋ ଉପାଦା, ଅନୁପାଦିନ୍ନା, ନୋ ଉପାଦାନା…ପେ… ନୋ କିଲେସା।

ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବା, ନ ଭାୱନାଯପହାତବ୍ବା, ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ସୱିତକ୍କା, ସୱିଚାରା, ସିୟା ସପ୍ପୀତିକା, ସିୟା ଅପ୍ପୀତିକା, ସିୟା ପୀତିସହଗତା, ସିୟା ନ ପୀତିସହଗତା, ସିୟା ସୁଖସହଗତା, ସିୟା ନ ସୁଖସହଗତା, ସିୟା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିୟା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, କାମାୱଚରା, ନ ରୂପାୱଚରା, ନ ଅରୂପାୱଚରା, ପରିୟାପନ୍ନା, ଅନିୟ୍ୟାନିକା, ଅନିଯତା, ସଉତ୍ତରା, ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ସିକ୍ଖାପଦୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୫। ପଟିସମ୍ଭିଦାୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ

୧। ସଙ୍ଗହୱାରୋ

୭୧୮। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା [ପଟିଭାଣପଟିସମ୍ଭିଦା (ସ୍ଯା।) ଏୱମୁପରିପି]। ଅତ୍ଥେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମେ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ଅଯଂ ସଙ୍ଗହୱାରୋ।

୨। ସଚ୍ଚୱାରୋ

୭୧୯। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ଦୁକ୍ଖେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯେ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା , ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ଅଯଂ ସଚ୍ଚୱାରୋ।

୩। ହେତୁୱାରୋ

୭୨୦। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ହେତୁମ୍ହି ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ହେତୁଫଲେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ଅଯଂ ହେତୁୱାରୋ।

୪। ଧମ୍ମୱାରୋ

୭୨୧। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେ ଧମ୍ମା ଜାତା ଭୂତା ସଞ୍ଜାତା ନିବ୍ବତ୍ତା ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତା ପାତୁଭୂତା, ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା; ଯମ୍ହା ଧମ୍ମା ତେ ଧମ୍ମା ଜାତା ଭୂତା ସଞ୍ଜାତା ନିବ୍ବତ୍ତା ଅଭିନିବ୍ବତ୍ତା ପାତୁଭୂତା, ତେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା; ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା; ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ଅଯଂ ଧମ୍ମୱାରୋ।

୫। ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦୱାରୋ

୭୨୨। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ଜରାମରଣେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଜରାମରଣସମୁଦଯେ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ଜରାମରଣନିରୋଧେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଜରାମରଣନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୨୩। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ଜାତିଯା ଞାଣଂ…ପେ… ଭୱେ ଞାଣଂ…ପେ… ଉପାଦାନେ ଞାଣଂ…ପେ… ତଣ୍ହାଯ ଞାଣଂ…ପେ… ୱେଦନାଯ ଞାଣଂ…ପେ… ଫସ୍ସେ ଞାଣଂ…ପେ… ସଳାଯତନେ ଞାଣଂ…ପେ… ନାମରୂପେ ଞାଣଂ…ପେ… ୱିଞ୍ଞାଣେ ଞାଣଂ…ପେ… ସଙ୍ଖାରେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ସଙ୍ଖାରସମୁଦଯେ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ଅଯଂ ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପାଦୱାରୋ।

୬। ପରିଯତ୍ତିୱାରୋ

୭୨୪। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

ତତ୍ଥ କତମା ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ଧମ୍ମଂ ଜାନାତି – ସୁତ୍ତଂ ଗେୟ୍ୟଂ ୱେୟ୍ୟାକରଣଂ ଗାଥଂ ଉଦାନଂ ଇତିୱୁତ୍ତକଂ ଜାତକଂ ଅବ୍ଭୁତଧମ୍ମଂ ୱେଦଲ୍ଲଂ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା’’। ସୋ ତସ୍ସ ତସ୍ସେୱ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଜାନାତି – ‘‘ଅଯଂ ଇମସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ, ଅଯଂ ଇମସ୍ସ ଭାସିତସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ’’ତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା’’। ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ଅଯଂ ପରିଯତ୍ତିୱାରୋ।

ସୁତ୍ତନ୍ତଭାଜନୀଯଂ।

୨। ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ

୧। କୁସଲୱାରୋ

୭୨୫। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ , ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି, ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା। ତେସଂ ୱିପାକେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି, ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ‘‘ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ’’ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୨୬। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରଂ କୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା। ତେସଂ ୱିପାକେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ‘‘ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ’’ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୨୭। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା। ତେସଂ ୱିପାକେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ‘‘ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ’’ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୨୮। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା। ତେସଂ ୱିପାକେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ‘‘ଇମାନି

ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ’’ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୨୯। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିୟ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା। ତେସଂ ୱିପାକେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ‘‘ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ’’ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୨। ଅକୁସଲୱାରୋ

୭୩୦। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା। ତେସଂ ୱିପାକେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ‘‘ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ’’ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୩୧। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲଂ ଚିତ୍ତଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଦିଟ୍ଠିଗତୱିପ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଦୋମନସ୍ସସହଗତଂ ପଟିଘସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଦୋମନସ୍ସସହଗତଂ ପଟିଘସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛାସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣଂ ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅକୁସଲା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା। ତେସଂ ୱିପାକେ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ‘‘ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ’’ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୩। ୱିପାକୱାରୋ

୭୩୨। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା ।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି, ୱେଦନା ହୋତି, ସଞ୍ଞା ହୋତି, ଚେତନା ହୋତି, ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ଉପେକ୍ଖା ହୋତି, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା ହୋତି, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଯେ ୱା ପନ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଞ୍ଞେପି ଅତ୍ଥି ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଅରୂପିନୋ ଧମ୍ମା। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ‘‘ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ’’ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୩୩। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ…ପେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ରସାରମ୍ମଣଂ…ପେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ସୁଖସହଗତଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି, ୱେଦନା ହୋତି, ସଞ୍ଞା ହୋତି, ଚେତନା ହୋତି, ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ସୁଖଂ ହୋତି, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା ହୋତି, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ସୁଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି , ଯେ ୱା ପନ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଞ୍ଞେପି ଅତ୍ଥି ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଅରୂପିନୋ ଧମ୍ମା। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ‘‘ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ’’ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୩୪। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକା ମନୋଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି, ୱେଦନା ହୋତି, ସଞ୍ଞା ହୋତି, ଚେତନା ହୋତି, ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ୱିତକ୍କୋ ହୋତି, ୱିଚାରୋ ହୋତି, ଉପେକ୍ଖା ହୋତି , ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା ହୋତି, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଯେ ୱା ପନ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଞ୍ଞେପି ଅତ୍ଥି ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଅରୂପିନୋ ଧମ୍ମା। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ‘‘ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ’’ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୩୫। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକା ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି, ୱେଦନା ହୋତି, ସଞ୍ଞା ହୋତି, ଚେତନା ହୋତି, ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ୱିତକ୍କୋ ହୋତି, ୱିଚାରୋ ହୋତି, ପୀତି ହୋତି, ସୁଖଂ ହୋତି, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା ହୋତି, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଯେ ୱା ପନ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଞ୍ଞେପି ଅତ୍ଥି ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଅରୂପିନୋ ଧମ୍ମା । ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ‘‘ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ’’ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୩୬। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକା ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି, ୱେଦନା ହୋତି, ସଞ୍ଞା ହୋତି, ଚେତନା ହୋତି, ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ୱିତକ୍କୋ ହୋତି, ୱିଚାରୋ ହୋତି, ଉପେକ୍ଖା ହୋତି, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା ହୋତି, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଯେ ୱା ପନ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଞ୍ଞେପି ଅତ୍ଥି ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଅରୂପିନୋ ଧମ୍ମା। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ‘‘ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ’’ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୩୭। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ କାମାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକା ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ଯାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ

ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ''ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ''ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୩୮। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା । ତସ୍ସେୱ ରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ପଥୱୀକସିଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ''ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ''ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୩୯। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅରୂପୂପପତ୍ତିଯା ମଗ୍ଗଂ ଭାୱେତି ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଅରୂପାୱଚରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ''ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ''ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୪୦। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଲୋକୁତ୍ତରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି ନିଯ୍ୟାନିକଂ ଅପଚଯଗାମିଂ ଦିଟ୍ଠିଗତାନଂ ପହାନାଯ ପଠମାଯ ଭୂମିଯା ପତ୍ତିଯା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା କୁସଲା। ତସ୍ସେୱ ଲୋକୁତ୍ତରସ୍ସ କୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଭାୱିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି ଦୁକ୍ଖପଟିପଦଂ ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞତଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ''ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ''ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୪୧। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକଂ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ…ପେ… ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ସଦ୍ଦାରମ୍ମଣଂ…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ଗନ୍ଧାରମ୍ମଣଂ…ପେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତଂ ରସାରମ୍ମଣଂ…ପେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉପ୍ପନ୍ନଂ ହୋତି ଦୁକ୍ଖସହଗତଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣଂ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି, ୱେଦନା ହୋତି, ସଞ୍ଞା ହୋତି, ଚେତନା ହୋତି, ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ଦୁକ୍ଖଂ ହୋତି, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା ହୋତି, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଯେ ୱା ପନ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଞ୍ଞେପି ଅତ୍ଥି ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଅରୂପିନୋ ଧମ୍ମା। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ''ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ''ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୪୨। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅକୁସଲସ୍ସ କମ୍ମସ୍ସ କତତ୍ତା ଉପଚିତତ୍ତା ୱିପାକା ମନୋଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି , ୱେଦନା ହୋତି, ସଞ୍ଞା ହୋତି, ଚେତନା ହୋତି, ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ୱିତକ୍କୋ ହୋତି, ୱିଚାରୋ ହୋତି, ଉପେକ୍ଖା ହୋତି, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା ହୋତି, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଯେ ୱା ପନ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଞ୍ଞେପି ଅତ୍ଥି ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଅରୂପିନୋ ଧମ୍ମା। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ''ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ''ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୪। କିରିଯୱାରୋ

୭୪୩। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ମନୋଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି, ୱେଦନା ହୋତି, ସଞ୍ଞା ହୋତି, ଚେତନା ହୋତି, ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ୱିତକ୍କୋ ହୋତି, ୱିଚାରୋ ହୋତି, ଉପେକ୍ଖା ହୋତି, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା ହୋତି, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଯେ ୱା ପନ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଞ୍ଞେପି ଅତ୍ଥି ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଅରୂପିନୋ ଧମ୍ମା। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା । ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ''ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ''ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୪୪। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା ସୋମନସ୍ସସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ରୂପାରମ୍ମଣା ୱା…ପେ… ଧମ୍ମାରମ୍ମଣା ୱା ଯଂ ଯଂ ୱା ପନାରବ୍ଭ, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି, ୱେଦନା ହୋତି, ସଞ୍ଞା ହୋତି, ଚେତନା ହୋତି, ଚିତ୍ତଂ ହୋତି, ୱିତକ୍କୋ ହୋତି, ୱିଚାରୋ ହୋତି, ଉପେକ୍ଖା ହୋତି, ଚିତ୍ତସ୍ସେକଗ୍ଗତା ହୋତି, ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି , ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ହୋତି, ଯେ ୱା ପନ ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଅଞ୍ଞେପି ଅତ୍ଥି ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନା ଅରୂପିନୋ ଧମ୍ମା। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ''ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ''ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୪୫। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା? ଯସ୍ମିଂ ସମଯେ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଉପ୍ପନ୍ନା ହୋତି କିରିଯା ନେୱ କୁସଲା ନାକୁସଲା ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକା ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ସୋମନସ୍ସସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା…ପେ… ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସସଙ୍ଖାରେନ…ପେ… ରୂପାୱଚରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି…ପେ… ଅରୂପାୱଚରଂ ଝାନଂ ଭାୱେତି କିରିଯଂ ନେୱ କୁସଲଂ ନାକୁସଲଂ ନ ଚ କମ୍ମୱିପାକଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖୱିହାରଂ…ପେ… ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସଞ୍ଞାସହଗତଂ ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ତସ୍ମିଂ ସମଯେ ଫସ୍ସୋ ହୋତି…ପେ… ଅୱିକ୍ଖେପୋ ହୋତି। ଇମେ ଧମ୍ମା ଅବ୍ୟାକତା। ଇମେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଞାଣଂ ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯାଯ ନିରୁତ୍ତିଯା ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ପଞ୍ଞତ୍ତି ହୋତି ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା। ଯେନ ଞାଣେନ ତାନି ଞାଣାନି ଜାନାତି – ''ଇମାନି ଞାଣାନି ଇଦମତ୍ଥଜୋତକାନୀ''ତି, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୪୬। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା କାମାୱଚରକୁସଲତୋ ଚତୂସୁ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତେସୁ ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦେସୁ, କିରିଯତୋ ଚତୂସୁ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତେସୁ ଚିତ୍ତୁପ୍ପାଦେସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ଏତେସୁ ଚେୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ଚ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି।

ଅଭିଧମ୍ମଭାଜନୀଯଂ।

୩। ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ

୭୪୭। ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା – ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା।

୭୪୮। ଚତୁନ୍ନଂ ପଟିସମ୍ଭିଦାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… କତି ସରଣା, କତି ଅରଣା?

୧। ତିକଂ

୭୪୯। ସିଯା କୁସଲା, ସିଯା ଅବ୍ୟାକତା। ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ସିଯା ଅସଂକିଲିଟ୍ଠଅସଂକିଲେସିକା।

ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା। ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା।

ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ଆଚଯଗାମିନୋ, ସିଯା ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୋ; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ଆଚଯଗାମିନୀ , ସିଯା ଅପଚଯଗାମିନୀ, ସିଯା ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୀ।

ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା, ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ସେକ୍ଖା, ସିଯା ଅସେକ୍ଖା , ସିଯା ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ପରିତ୍ତା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ପରିତ୍ତା, ସିଯା ଅପ୍ପମାଣା। ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା; ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା।

ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ମଜ୍ଝିମା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ମଜ୍ଝିମା, ସିଯା ପଣୀତା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ଅନିଯତା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ସମ୍ମତ୍ତନିଯତା, ସିଯା ଅନିଯତା। ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା – ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣାତିପି, ମଗ୍ଗହେତୁକାତିପି, ମଗ୍ଗାଧିପତିନୀତିପି; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ନ ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ସିଯା ମଗ୍ଗହେତୁକା, ସିଯା ମଗ୍ଗାଧିପତିନୀ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ମଗ୍ଗହେତୁକାତିପି, ମଗ୍ଗାଧିପତିନୀତିପି; ଦ୍ୱେ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ନ ମଗ୍ଗହେତୁକା, ସିଯା ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣାତିପି, ମଗ୍ଗାଧିପତିନୋତିପି।

ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଉପ୍ପାଦିନୋତି; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୀ। ସିଯା ଅତୀତା, ସିଯା ଅନାଗତା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା। ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା; ଦ୍ୱେ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ଅତୀତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାଗତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା ; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ଅତୀତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାଗତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଅତୀତାରମ୍ମଣାତିପି, ଅନାଗତାରମ୍ମଣାତିପି, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣାତିପି। ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା। ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା; ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା। ଅନିଦସ୍ସନଅପଟିଘା।

୨। ଦୁକଂ

୭୫୦। ହେତୂ, ସହେତୁକା, ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ହେତୂ ଚେୱ ସହେତୁକା ଚ, ହେତୂ ଚେୱ ହେତୁସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚ, ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା ନ ହେତୂ ସହେତୁକାତିପି, ନହେତୂଅହେତୁକାତିପି।

ସପ୍ପଚ୍ଚଯା , ସଙ୍ଖତା, ଅନିଦସ୍ସନା, ଅପ୍ପଟିଘା, ଅରୂପା, ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ଲୋକିଯା, ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ଲୋକିଯା, ସିଯା ଲୋକୁତ୍ତରା, କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା।

ନୋ ଆସୱା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସାସୱା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ସାସୱା, ସିଯା ଅନାସୱା। ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା ଆସୱା ଚେୱ ସାସୱା ଚାତି, ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା ଆସୱୋ [ଆସୱା (ସୀ।) ଧାତୁୱିଭଙ୍ଗେ ପନ ପାଠନାନତ୍ତଂ ନତ୍ଥି] ଚେୱ ସାସୱା ଚାତି, ସିଯା ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱୋ [ଆସୱା (ସୀ।) ଧାତୁୱିଭଙ୍ଗେ ପନ ପାଠନାନତ୍ତଂ ନତ୍ଥି], ସିଯା ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା ସାସୱା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତି। ନ ୱତ୍ତଵ୍ଵା ଆସୱା ଚେୱ ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚାତିପି, ଆସୱସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଚେୱ ନୋ ଚ ଆସୱାତିପି। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସାସୱା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସାସୱା, ସିଯା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅନାସୱା।

ନୋ ସଂଯୋଜନା…ପେ… ନୋ ଗନ୍ଥା…ପେ… ନୋ ଓଘା…ପେ… ନୋ ଯୋଗା…ପେ… ନୋ ନୀୱରଣା…ପେ… ନୋ ପରାମାସା…ପେ… ସାରମ୍ମଣା। ନୋ ଚିତ୍ତା, ଚେତସିକା, ଚିତ୍ତସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠା, ଚିତ୍ତସମୁଟ୍ଠାନା, ଚିତ୍ତସହଭୁନୋ, ଚିତ୍ତାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ। ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନା, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନସହଭୁନୋ, ଚିତ୍ତସଂସଟ୍ଠସମୁଟ୍ଠାନାନୁପରିୱତ୍ତିନୋ, ବାହିରା, ନୋ ଉପାଦା, ଅନୁପାଦିନ୍ନା।

ନୋ ଉପାଦାନା…ପେ… ନୋ କିଲେସା…ପେ… ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତଵ୍ଵା। ନ ଭାୱନାଯ ପହାତଵ୍ଵା। ନ ଦସ୍ସନେନ ପହାତଵ୍ଵହେତୁକା। ନ ଭାୱନାଯ ପହାତଵ୍ଵହେତୁକା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସୱିତକ୍କା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ସୱିତକ୍କା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସୱିଚାରା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିଚାରା। ସିଯା ସପ୍ପୀତିକା, ସିଯା ଅପ୍ପୀତିକା। ସିଯା ପୀତିସହଗତା, ସିଯା ନ ପୀତିସହଗତା। ସିଯା ସୁଖସହଗତା, ସିଯା ନ ସୁଖସହଗତା। ସିଯା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା, ସିଯା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା କାମାୱଚରା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା କାମାୱଚରା, ସିଯା ନ କାମାୱଚରା। ନ ରୂପାୱଚରା। ନ ଅରୂପାୱଚରା । ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ପରିଯାପନ୍ନା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ଅନିଯ୍ୟାନିକା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ନିଯ୍ୟାନିକା, ସିଯା ଅନିଯ୍ୟାନିକା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ଅନିଯତା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ନିଯତା , ସିଯା ଅନିଯତା। ତିସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା ସଉତ୍ତରା; ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା ସିଯା ସଉତ୍ତରା , ସିଯା ଅନୁତ୍ତରା। ଅରଣାତି।

ପଞ୍ହାପୁଚ୍ଛକଂ।

ପଟିସମ୍ଭିଦାୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୬। ଞାଣୱିଭଙ୍ଗୋ

୧। ଏକକମାତିକା

୭୫୧। ଏକୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ – ପଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାଣା ନ ହେତୂ, ଅହେତୁକା, ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା, ସପ୍ପଚ୍ଚଯା, ସଙ୍ଖତା, ଅରୂପା, ଲୋକିଯା, ସାସୱା, ସଂଯୋଜନିଯା, ଗନ୍ଥନିଯା, ଓଘନିଯା, ଯୋଗନିଯା, ନୀୱରଣିଯା, ପରାମଟ୍ଠା, ଉପାଦାନିଯା, ସଂକିଲେସିକା, ଅବ୍ଯାକତା, ସାରମ୍ମଣା, ଅଚେତସିକା, ୱିପାକା, ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକା, ନ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ନ ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା, ନ ପୀତିସହଗତା, ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବା, ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକା, ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୋ, ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା , ପରିତ୍ତା, କାମାୱଚରା, ନ ରୂପାୱଚରା, ନ ଅରୂପାୱଚରା, ପରିଯାପନ୍ନା, ନୋ ଅପରିଯାପନ୍ନା, ଅନିଯତା, ଅନିଯ୍ଯାନିକା,

ଉପ୍ପନ୍ନୱତ୍ଥୁକା ଉପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା,

(୩) ପୁରେଜାତୱତ୍ଥୁକା ପୁରେଜାତାରମ୍ମଣା

(୪) ଅଜ୍ଝତ୍ତିକୱତ୍ଥୁକା ବାହିରାରମ୍ମଣା

(୫) ଅସମ୍ଭିନ୍ନୱତ୍ଥୁକା ଅସମ୍ଭିନ୍ନାରମ୍ମଣା

(୬) ନାନାୱତ୍ଥୁକା ନାନାରମ୍ମଣା

(୭) ନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋନ୍ତି

(୮) ନ ଅସମନ୍ନାହାରା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି

(୯) ନ ଅମନସିକାରା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି

(୧୦) ନ ଅବ୍ୟୋକିଣ୍ଣା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି

(୧୧) ନ ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି

(୧୨) ନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ସମନନ୍ତରା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି

(୧୩) ପଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାଣା ଅନାଭୋଗା

(୧୪) ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ କଞ୍ଚି [କିଞ୍ଚି (ସୀ। କ।)] ଧମ୍ମଂ ପଟିୱିଜାନାତି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅଭିନିପାତମତ୍ତା

(୧୫) ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ପଟିୱିଜାନାତି

(୧୬) ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ କଞ୍ଚି ଇରିଯାପଥଂ କପ୍ପେତି

(୧୭) ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ କଞ୍ଚି ଇରିଯାପଥଂ କପ୍ପେତି

(୧୮) ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ କାଯକମ୍ମଂ ନ ୱଚୀକମ୍ମଂ ପଟ୍ଠପେତି

(୧୯) ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ କାଯକମ୍ମଂ ନ ୱଚୀକମ୍ମଂ ପଟ୍ଠପେତି

(୨୦) ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ କୁସଲାକୁସଲଂ ଧମ୍ମଂ ସମାଦିଯତି

(୨୧) ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ କୁସଲାକୁସଲଂ ଧମ୍ମଂ ସମାଦିଯତି

(୨୨) ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ ସମାପଜ୍ଜତି ନ ୱୁଟ୍ଠାତି

(୨୩) ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ ସମାପଜ୍ଜତି ନ ୱୁଟ୍ଠାତି

(୨୪) ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ ଚୱତି ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି

(୨୫) ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ ଚୱତି ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି

(୨୬) ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ ସୁପତି ନ ପଟିବୁଜ୍ଝତି ନ ସୁପିନଂ ପସ୍ସତି

(୨୭) ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ ସୁପତି ନ ପଟିବୁଜ୍ଝତି ନ ସୁପିନଂ ପସ୍ସତି, ଯାଥାୱକୱତ୍ଥୁୱିଭାୱନା ପଞ୍ଞା

ଏୱଂ ଏକୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

୨। ଦୁକମାତିକା

୭୫୨।ଦୁୱିଧେନଞାଣୱତ୍ଥୁ –

(୧) ଲୋକିଯା ପଞ୍ଞା, ଲୋକୁତ୍ତରା ପଞ୍ଞା

(୨) କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯା ପଞ୍ଞା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯା ପଞ୍ଞା

(୩) ସାସୱା ପଞ୍ଞା , ଅନାସୱା ପଞ୍ଞା

(୪) ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସାସୱା ପଞ୍ଞା, ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅନାସୱା ପଞ୍ଞା

(୫) ସଂଯୋଜନିଯା ପଞ୍ଞା, ଅସଂଯୋଜନିଯା ପଞ୍ଞା

(୬) ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସଂଯୋଜନିଯା ପଞ୍ଞା, ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅସଂଯୋଜନିଯା ପଞ୍ଞା

(୭) ଗନ୍ଥନିଯା ପଞ୍ଞା, ଅଗନ୍ଥନିଯା ପଞ୍ଞା

(୮) ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଗନ୍ଥନିଯା ପଞ୍ଞା, ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅଗନ୍ଥନିଯା ପଞ୍ଞା

(୯) ଓଘନିଯା ପଞ୍ଞା, ଅନୋଘନିଯା ପଞ୍ଞା

(୧୦) ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଓଘନିଯା ପଞ୍ଞା, ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅନୋଘନିଯା ପଞ୍ଞା

(୧୧) ଯୋଗନିଯା ପଞ୍ଞା, ଅଯୋଗନିଯା ପଞ୍ଞା

(୧୨) ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଯୋଗନିଯା ପଞ୍ଞା, ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅଯୋଗନିଯା ପଞ୍ଞା

(୧୩) ନୀୱରଣିଯା ପଞ୍ଚା, ଅନୀୱରଣିଯା ପଞ୍ଚା

(୧୪) ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ନୀୱରଣିଯା ପଞ୍ଚା, ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅନୀୱରଣିଯା ପଞ୍ଚା

(୧୫) ପରାମଟ୍ଠା ପଞ୍ଚା, ଅପରାମଟ୍ଠା ପଞ୍ଚା

(୧୬) ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ପରାମଟ୍ଠା ପଞ୍ଚା, ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅପରାମଟ୍ଠା ପଞ୍ଚା

(୧୭) ଉପାଦିନ୍ନା ପଞ୍ଚା, ଅନୁପାଦିନ୍ନା ପଞ୍ଚା

(୧୮) ଉପାଦାନିଯା ପଞ୍ଚା, ଅନୁପାଦାନିଯା ପଞ୍ଚା

(୧୯) ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଉପାଦାନିଯା ପଞ୍ଚା, ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅନୁପାଦାନିଯା ପଞ୍ଚା

(୨୦) ସଂକିଲେସିକା ପଞ୍ଚା, ଅସଂକିଲେସିକା ପଞ୍ଚା

(୨୧) କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସଂକିଲେସିକା ପଞ୍ଚା, କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅସଂକିଲେସିକା ପଞ୍ଚା

(୨୨) ସୱିତକ୍କା ପଞ୍ଚା, ଅୱିତକ୍କା ପଞ୍ଚା

(୨୩) ସୱିଚାରା ପଞ୍ଚା, ଅୱିଚାରା ପଞ୍ଚା

(୨୪) ସପ୍ପୀତିକା ପଞ୍ଚା, ଅପ୍ପୀତିକା ପଞ୍ଚା

(୨୫) ପୀତିସହଗତା ପଞ୍ଚା, ନ ପୀତିସହଗତା ପଞ୍ଚା

(୨୬) ସୁଖସହଗତା ପଞ୍ଚା, ନ ସୁଖସହଗତା ପଞ୍ଚା

(୨୭) ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ପଞ୍ଚା, ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ପଞ୍ଚା

(୨୮) କାମାୱଚରା ପଞ୍ଚା , ନ କାମାୱଚରା ପଞ୍ଚା

(୨୯) ରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଚା, ନ ରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଚା

(୩୦) ଅରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଚା, ନ ଅରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଚା

(୩୧) ପରିଯାପନ୍ନା ପଞ୍ଚା, ଅପରିଯାପନ୍ନା ପଞ୍ଚା

(୩୨) ନିଯ୍ୟାନିକା ପଞ୍ଚା, ଅନିଯ୍ୟାନିକା ପଞ୍ଚା

(୩୩) ନିଯତା ପଞ୍ଚା, ଅନିଯତା ପଞ୍ଚା

(୩୪) ସୌତ୍ତରା ପଞ୍ଚା , ଅନୁତ୍ତରା ପଞ୍ଚା

(୩୫) ଅତ୍ଥଜାପିକା ପଞ୍ଚା, ଜାପିତତ୍ଥା ପଞ୍ଚା

ଏୱଂ ଦୁୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

୩। ତିକମାତିକା

୭୫୩। ତିୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ –

(୧) ଚିନ୍ତାମଯା ପଞ୍ଞା, ସୁତମଯା ପଞ୍ଞା, ଭାୱନାମଯା ପଞ୍ଞା

(୨) ଦାନମଯା ପଞ୍ଞା, ସୀଲମଯା ପଞ୍ଞା, ଭାୱନାମଯା ପଞ୍ଞା

(୩) ଅଧିସୀଲେ ପଞ୍ଞା, ଅଧିଚିତ୍ତେ ପଞ୍ଞା, ଅଧିପଞ୍ଞାଯ ପଞ୍ଞା

(୪) ଆଯକୋସଲ୍ଲଂ, ଅପାଯକୋସଲ୍ଲଂ, ଉପାଯକୋସଲ୍ଲଂ

(୫) ୱିପାକା ପଞ୍ଞା, ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା ପଞ୍ଞା, ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା ପଞ୍ଞା

(୬) ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା ପଞ୍ଞା, ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା ପଞ୍ଞା, ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା ପଞ୍ଞା

(୭) ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା ପଞ୍ଞା, ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା ପଞ୍ଞା, ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା ପଞ୍ଞା

(୮) ପୀତିସହଗତା ପଞ୍ଞା, ସୁଖସହଗତା ପଞ୍ଞା, ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ପଞ୍ଞା

(୯) ଆଚଯଗାମିନୀ ପଞ୍ଞା, ଅପଚଯଗାମିନୀ ପଞ୍ଞା, ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୀ ପଞ୍ଞା

(୧୦) ସେକ୍ଖା ପଞ୍ଞା, ଅସେକ୍ଖା ପଞ୍ଞା, ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା ପଞ୍ଞା

(୧୧) ପରିତ୍ତା ପଞ୍ଞା, ମହଗ୍ଗତା ପଞ୍ଞା, ଅପ୍ପମାଣା ପଞ୍ଞା

(୧୨) ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା, ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା, ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା

(୧୩) ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା, ମଗ୍ଗହେତୁକା ପଞ୍ଞା, ମଗ୍ଗାଧିପତିନୀ ପଞ୍ଞା

(୧୪) ଉପ୍ପନ୍ନା ପଞ୍ଞା , ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ପଞ୍ଞା, ଉପ୍ପାଦିନୀ ପଞ୍ଞା

(୧୫) ଅତୀତା ପଞ୍ଞା, ଅନାଗତା ପଞ୍ଞା, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା ପଞ୍ଞା

(୧୬) ଅତୀତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା, ଅନାଗତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା

(୧୭) ଅଜ୍ଝତ୍ତା ପଞ୍ଞା, ବହିଦ୍ଧା ପଞ୍ଞା, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ପଞ୍ଞା

(୧୮) ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା, ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା, ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା

(୧୯) ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା ପଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି ୱିପାକା, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା

(୨୦) ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା

(୨୧) ଅତ୍ଥି ପୀତିସହଗତା, ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତା, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା

(୨୨) ଅତ୍ଥି ଆଚଯଗାମିନୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚଯଗାମିନୀ, ଅତ୍ଥି ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୀ

(୨୩) ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖା, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖା, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା

(୨୪) ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତା, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତା, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣା

(୨୫) ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା

(୨୬) ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକା, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତିନୀ

(୨୭) ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦିନୀ

(୨୮) ଅତ୍ଥି ଅତୀତା, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତା , ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା

(୨୯) ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା

(୩୦) ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧା, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା

(୩୧) ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା

(୩୨) ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା ପଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି ୱିପାକା, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା

(୩୩) ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା

(୩୪) ଅତ୍ଥି ଆଚଯଗାମିନୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚଯଗାମିନୀ, ଅତ୍ଥି ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୀ

(୩୫) ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖା, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖା, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା

(୩୬) ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦିନୀ

(୩୭) ଅତ୍ଥି ଅତୀତା, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତା, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା

(୩୮) ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧା, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା

(୩୯) ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା ପଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି ୱିପାକା, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା

(୪୦) ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା

(୪୧) ଅତ୍ଥି ପୀତିସହଗତା, ଅତ୍ଥି ସୁଖସହଗତା, ଅତ୍ଥି ଉପେକ୍ଖାସହଗତା

(୪୨) ଅତ୍ଥି ଆଚଯଗାମିନୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚଯଗାମିନୀ, ଅତ୍ଥି ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୀ

(୪୩) ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖା, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖା, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା

(୪୪) ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା

(୪୫) ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକା, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତିନୀ

(୪୬) ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦିନୀ

(୪୭) ଅତ୍ଥି ଅତୀତା, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତା, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା

(୪୮) ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା

(୪୯) ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧା, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା

(୫୦) ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା

(୫୧) ପୀତିସହଗତା ପଞ୍ଞା ସୁଖସହଗତା ପଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି ୱିପାକା, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା

(୫୨) ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିୟା

(୫୩) ଅତ୍ଥି ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ଅତ୍ଥି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା

(୫୪) ଅତ୍ଥି ଆଚୟଗାମିନୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚୟଗାମିନୀ, ଅତ୍ଥି ନେୱାଚୟଗାମିନାପଚୟଗାମିନୀ

(୫୫) ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖା, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖା, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା

(୫୬) ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତା, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତା, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣା

(୫୭) ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା

(୫୮) ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା , ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକା, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତିନୀ

(୫୯) ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦିନୀ

(୬୦) ଅତ୍ଥି ଅତୀତା, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତା, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା

(୬୧) ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା

(୬୨) ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତା, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧା, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା

(୬୩) ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା

(୬୪) ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ପଞ୍ଞା ଅତ୍ଥି ୱିପାକା, ଅତ୍ଥି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ଅତ୍ଥି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା

(୬୫) ଅତ୍ଥି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିୟା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିୟା

(୬୬) ଅତ୍ଥି ଆଚୟଗାମିନୀ, ଅତ୍ଥି ଅପଚୟଗାମିନୀ, ଅତ୍ଥି ନେୱାଚୟଗାମିନାପଚୟଗାମିନୀ

(୬୭) ଅତ୍ଥି ସେକ୍ଖା, ଅତ୍ଥି ଅସେକ୍ଖା, ଅତ୍ଥି ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା

(୬୮) ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତା, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତା, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣା

(୬୯) ଅତ୍ଥି ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା

(୭୦) ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗହେତୁକା, ଅତ୍ଥି ମଗ୍ଗାଧିପତିନୀ

(୭୧) ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପନ୍ନା, ଅତ୍ଥି ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ଅତ୍ଥି ଉପ୍ପାଦିନୀ

(୭୨) ଅତ୍ଥି ଅତୀତା, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତା, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା

(୭୩) ଅତ୍ଥି ଅତୀତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ଅନାଗତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା

(୭୪) ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧା, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା

(୭୫) ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା, ଅତ୍ଥି ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା

ଏୱଂ ତିୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

୪। ଚତୁକ୍କମାତିକା

୭୫୪। ଚତୁବ୍ବିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ –

(୧) କମ୍ମସ୍ସକତଞାଣଂ, ସଚ୍ଚାନୁଲୋମିକଂ ଞାଣଂ, ମଗ୍ଗସମଙ୍ଗିସ୍ସ ଞାଣଂ, ଫଲସମଙ୍ଗିସ୍ସ ଞାଣଂ

(୨) ଦୁକ୍ଖେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧେ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଞାଣଂ

(୩) କାମାୱଚରା ପଞ୍ଞା, ରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଞା, ଅରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଞା, ଅପରିଯାପନ୍ନା ପଞ୍ଞା

(୪) ଧମ୍ମେ ଞାଣଂ, ଅନ୍ୱଯେ ଞାଣଂ, ପରିଯେ [ପରିଚ୍ଚେ (ସଦ୍ଦନ୍ତ) ପସ୍ସ ଦୀଘନିକାଯେ] ଞାଣଂ, ସମ୍ମୁତିଞାଣଂ [ସମ୍ମତିଞାଣଂ (ସ୍ୟା।) ପସ୍ସ ଦୀଘନିକାଯେ]

(୫) ଅତ୍ଥି ପଞ୍ଞା ଆଚଯାଯ ନୋ ଅପଚଯାଯ, ଅତ୍ଥି ପଞ୍ଞା ଅପଚଯାଯ ନୋ ଆଚଯାଯ, ଅତ୍ଥି ପଞ୍ଞା ଆଚଯାଯ ଚେୱ ଅପଚଯାଯ ଚ, ଅତ୍ଥି ପଞ୍ଞା ନେୱାଚଯାଯ ନୋ ଅପଚଯାଯ

(୬) ଅତ୍ଥି ପଞ୍ଞା ନିବ୍ବିଦାଯ ନୋ ପଟିୱେଧାଯ, ଅତ୍ଥି ପଞ୍ଞା ପଟିୱେଧାଯ ନୋ ନିବ୍ବିଦାଯ, ଅତ୍ଥି ପଞ୍ଞା ନିବ୍ବିଦାଯ ଚେୱ ପଟିୱେଧାଯ ଚ, ଅତ୍ଥି ପଞ୍ଞା ନେୱ ନିବ୍ବିଦାଯ ନୋ ପଟିୱେଧାଯ

(୭) ହାନଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା, ଠିତିଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା, ୱିସେସଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା, ନିବ୍ବେଧଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା

(୮) ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା

(୯) ଚତସ୍ସୋ ପଟିପଦା

(୧୦) ଚତ୍ତାରି ଆରମ୍ମଣାନି

(୧୧) ଜରାମରଣେ ଞାଣଂ, ଜରାମରଣସମୁଦଯେ ଞାଣଂ, ଜରାମରଣନିରୋଧେ ଞାଣଂ, ଜରାମରଣନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଞାଣଂ

(୧୨-୨୧) ଜାତିଯା ଞାଣଂ…ପେ… ଭୱେ ଞାଣଂ…ପେ… ଉପାଦାନେ ଞାଣଂ…ପେ… ତଣ୍ହାଯ ଞାଣଂ…ପେ… ୱେଦନାଯ ଞାଣଂ…ପେ…

ଫସ୍ସେ ଞାଣଂ…ପେ… ସଳାଯତନେ ଞାଣଂ…ପେ… ନାମରୂପେ ଞାଣଂ…ପେ… ୱିଞ୍ଞାଣେ ଞାଣଂ…ପେ… ସଙ୍ଖାରେସୁ ଞାଣଂ, ସଙ୍ଖାରସମୁଦଯେ ଞାଣଂ, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧେ ଞାଣଂ, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଞାଣଂ। ଏୱଂ ଚତୁବ୍ବିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

୫। ପଞ୍ଚକମାତିକା

୭୫୫। ପଞ୍ଚୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ –

(୧) ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ସମ୍ମାସମାଧି (୨) ପଞ୍ଚଞାଣିକୋ ସମ୍ମାସମାଧି

ଏୱଂ ପଞ୍ଚୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

୬। ଛକ୍କମାତିକା

୭୫୬। ଛବ୍ବିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ –

(୧) ଛସୁ ଅଭିଞ୍ଞାସୁ ପଞ୍ଞା

ଏୱଂ ଛବ୍ବିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

୭। ସତ୍ତକମାତିକା

୭୫୭। ସତ୍ତୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ –

(୧) ସତ୍ତସତ୍ତତି ଞାଣୱତ୍ଥୂନି

ଏୱଂ ସତ୍ତୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

୮। ଅଟ୍ଠକମାତିକା

୭୫୮। ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ –

(୧) ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ, ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା

ଏୱଂ ଅଟ୍ଠୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

୯। ନୱକମାତିକା

୭୫୯। ନୱୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ –

(୧) ନୱସୁ ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରସମାପତ୍ତୀସୁ ପଞ୍ଞା

ଏୱଂ ନୱୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

୧୦। ଦସକମାତିକା

୭୬୦।ଦସୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ – ଦସ ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲାନି ଯେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି। କତମାନି ଦସ?

(୧) ଇଧ ତଥାଗତୋ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋ ଅଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠାନତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି ତଥାଗତୋ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋ ଅଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠାନତୋ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି ।

(୨) ପୁନ ଚପରଂ ତଥାଗତୋ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କମ୍ମସମାଦାନାନଂ ଠାନସୋ ହେତୁସୋ ୱିପାକଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି ତଥାଗତୋ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କମ୍ମସମାଦାନାନଂ ଠାନସୋ ହେତୁସୋ ୱିପାକଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

(୩) ପୁନ ଚପରଂ ତଥାଗତୋ ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି ତଥାଗତୋ ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

(୪) ପୁନ ଚପରଂ ତଥାଗତୋ ଅନେକଧାତୁ ନାନାଧାତୁଲୋକଂ [ଅନେକଧାତୁଂ ନାନାଧାତୁଂ ଲୋକଂ (ସ୍ୟା।) ମ। ନି। ୧।୧୪୮] ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି ତଥାଗତୋ ଅନେକଧାତୁ ନାନାଧାତୁଲୋକଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

(୫) ପୁନ ଚପରଂ ତଥାଗତୋ ସତ୍ତାନଂ ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି ତଥାଗତୋ ସତ୍ତାନଂ ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

(୬) ପୁନ ଚପରଂ ତଥାଗତୋ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି ତଥାଗତୋ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି , ଇଦମ୍ପି ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

(୭) ପୁନ ଚପରଂ ତଥାଗତୋ ଝାନୱିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନଂ ସଂକିଲେସଂ ୱୋଦାନଂ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି ତଥାଗତୋ ଝାନୱିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନଂ ସଂକିଲେସଂ ୱୋଦାନଂ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

(୮) ପୁନ ଚପରଂ ତଥାଗତୋ ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି ତଥାଗତୋ ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

(୯) ପୁନ ଚପରଂ ତଥାଗତୋ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି ତଥାଗତୋ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

(୧୦) ପୁନ ଚପରଂ ତଥାଗତୋ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି। ଯମ୍ପି ତଥାଗତୋ ଆସୱାନଂ ଖଯଂ ଯଥାଭୂତଂ ପଜାନାତି, ଇଦମ୍ପି ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲଂ ହୋତି, ଯଂ ବଲଂ ଆଗମ୍ମ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି। ଇମାନି ଦସ ତଥାଗତସ୍ସ ତଥାଗତବଲାନି, ଯେହି ବଲେହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତଥାଗତୋ ଆସଭଂ ଠାନଂ ପଟିଜାନାତି, ପରିସାସୁ ସୀହନାଦଂ ନଦତି, ବ୍ରହ୍ମଚକ୍କଂ ପୱତ୍ତେତି।

ଏୱଂ ଦସୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

ମାତିକା

୧। ଏକକନିଦ୍ଦେସୋ

୭୬୧। ପଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାଣା ନ ହେତୁମେୱ, ଅହେତୁକମେୱ, ହେତୁୱିପ୍ପଯୁତ୍ତମେୱ, ସପ୍ପଚ୍ଚଯମେୱ, ସଙ୍ଖତମେୱ, ଅରୂପମେୱ, ଲୋକିଯମେୱ, ସାସୱମେୱ, ସଂଯୋଜନିଯମେୱ, ଗନ୍ଥନିଯମେୱ, ଓଘନିଯମେୱ, ଯୋଗନିଯମେୱ, ନୀୱରଣିଯମେୱ, ପରାମଟ୍ଠମେୱ, ଉପାଦାନିଯମେୱ, ସଂକିଲେସିକମେୱ, ଅବ୍ୟାକତମେୱ, ସାରମ୍ମଣମେୱ, ଅଚେତସିକମେୱ, ୱିପାକମେୱ, ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯମେୱ, ଅସଂକିଲିଟ୍ଠସଂକିଲେସିକମେୱ, ନ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରମେୱ, ନ ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତମେୱ, ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରମେୱ, ନ ପୀତିସହଗତମେୱ, ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବମେୱ, ନେୱ ଦସ୍ସନେନ ନ ଭାୱନାଯ ପହାତବ୍ବହେତୁକମେୱ, ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିମେୱ, ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖମେୱ, ପରିତ୍ତମେୱ, କାମାୱଚରମେୱ, ନ ରୂପାୱଚରମେୱ, ନ ଅରୂପାୱଚରମେୱ, ପରିଯାପନ୍ନମେୱ, ନୋ ଅପରିଯାପନ୍ନମେୱ, ଅନିଯତମେୱ, ଅନିଯ୍ୟାନିକମେୱ, ଉପ୍ପନ୍ନଂ ମନୋୱିଞ୍ଞାଣୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟମେୱ, ଅନିଚ୍ଚମେୱ, ଜରାଭିଭୂତମେୱ।

୭୬୨। ପଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାଣା ଉପ୍ପନ୍ନୱତ୍ଥୁକା, ଉପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣାତି ଉପ୍ପନ୍ନସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଉପ୍ପନ୍ନେ ଆରମ୍ମଣେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି।

ପୁରେଜାତୱତ୍ଥୁକା, ପୁରେଜାତାରମ୍ମଣାତି ପୁରେଜାତସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ପୁରେଜାତେ ଆରମ୍ମଣେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି।

ଅଜ୍ଝତ୍ତିକୱତ୍ଥୁକା , ବାହିରାରମ୍ମଣାତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ୱତ୍ଥୁ ଅଜ୍ଝତ୍ତିକା ଆରମ୍ମଣା ବାହିରା।

ଅସମ୍ଭିନ୍ନୱତ୍ଥୁକା, ଅସମ୍ଭିନ୍ନାରମ୍ମଣାତି ଅସମ୍ଭିନ୍ନସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁସ୍ମିଂ ଅସମ୍ଭିନ୍ନେ ଆରମ୍ମଣେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି।

ନାନାୱତ୍ଥୁକା, ନାନାରମ୍ମଣାତି ଅଞ୍ଞଂ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ ଚ ଆରମ୍ମଣଞ୍ଚ, ଅଞ୍ଞଂ ସୋତୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ ଚ ଆରମ୍ମଣଞ୍ଚ, ଅଞ୍ଞଂ ଘାନୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ ଚ ଆରମ୍ମଣଞ୍ଚ, ଅଞ୍ଞଂ ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ ଚ ଆରମ୍ମଣଞ୍ଚ, ଅଞ୍ଞଂ କାଯୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ ଚ ଆରମ୍ମଣଞ୍ଚ।

୭୬୩। ନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋନ୍ତୀତି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯମ୍ପି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି। ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯମ୍ପି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି। ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯମ୍ପି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି। ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି, କାଯୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯମ୍ପି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି। ସୋତୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ…ପେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ…ପେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯମ୍ପି କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି। କାଯୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯମ୍ପି କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି। କାଯୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯମ୍ପି କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି। କାଯୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯଂ ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଗୋଚରୱିସଯମ୍ପି କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି।

୭୬୪। ନ ଅସମନ୍ନାହାରା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ସମନ୍ନାହରନ୍ତସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି।

ନ ଅମନସିକାରା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ମନସିକରୋନ୍ତସ୍ସ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି।

ନ ଅବୋକିଣ୍ଣା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ନ ପଟିପାଟିଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି।

ନ ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ନ ଏକକ୍ଖଣେ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି।

୭୬୫। ନ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ସମନନ୍ତରା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରା ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରାପି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରା ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରାପି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରା ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରାପି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରା କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, କାଯୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ

ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରାପି ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋତୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ…ପେ… ଘାନୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ…ପେ… ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ…ପେ… କାଯୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରା ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରାପି କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। କାଯୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରା ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରାପି କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। କାଯୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରା ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରାପି କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। କାଯୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରା ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣସ୍ସ ଉପ୍ପନ୍ନସମନନ୍ତରାପି କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି।

୭୬୬। ପଞ୍ଚ ୱିଞ୍ଞାଣା ଅନାଭୋଗାତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ନତ୍ଥି ଆୱଜ୍ଜନା ୱା ଆଭୋଗୋ ୱା ସମନ୍ନାହାରୋ ୱା ମନସିକାରୋ ୱା।

ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ପଟିୱିଜାନାତୀତି ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ପଟିୱିଜାନାତି।

ଅଞ୍ଞତ୍ର ଅଭିନିପାତମତ୍ତାତି ଅଞ୍ଞତ୍ର ଆପାତମତ୍ତା।

ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ପଟିୱିଜାନାତୀତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରା ମନୋଧାତୁଯାପି ନ କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ପଟିୱିଜାନାତି।

ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ କଞ୍ଚି ଇରିଯାପଥଂ କପ୍ପେତୀତି ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ କଞ୍ଚି ଇରିଯାପଥଂ କପ୍ପେତି – ଗମନଂ ୱା ଠାନଂ ୱା ନିସଜ୍ଜଂ ୱା ସେଯ୍ୟଂ ୱା।

ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ କଞ୍ଚି ଇରିଯାପଥଂ କପ୍ପେତୀତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରା ମନୋଧାତୁଯାପି ନ କଞ୍ଚି ଇରିଯାପଥଂ କପ୍ପେତି – ଗମନଂ ୱା ଠାନଂ ୱା ନିସଜ୍ଜଂ ୱା ସେଯ୍ୟଂ ୱା।

ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ କାଯକମ୍ମଂ ନ ୱଚୀକମ୍ମଂ ପଟ୍ଠପେତୀତି ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ କାଯକମ୍ମଂ ନ ୱଚୀକମ୍ମଂ ପଟ୍ଠପେତି।

ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ କାଯକମ୍ମଂ ନ ୱଚୀକମ୍ମଂ ପଟ୍ଠପେତୀତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରା ମନୋଧାତୁଯାପି ନ କାଯକମ୍ମଂ ନ ୱଚୀକମ୍ମଂ ପଟ୍ଠପେତି।

ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ କୁସଲାକୁସଲଂ ଧମ୍ମଂ ସମାଦିଯତୀତି ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ କୁସଲାକୁସଲଂ ଧମ୍ମଂ ସମାଦିଯତି।

ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ କୁସଲାକୁସଲଂ ଧମ୍ମଂ ସମାଦିଯତୀତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରା ମନୋଧାତୁଯାପି ନ କୁସଲାକୁସଲଂ ଧମ୍ମଂ ସମାଦିଯତି।

ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ ସମାପଜ୍ଜତି ନ ୱୁଟ୍ଠାତୀତି ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ ସମାପଜ୍ଜତି ନ ୱୁଟ୍ଠାତି।

ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ ସମାପଜ୍ଜତି ନ ୱୁଟ୍ଠାତୀତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରା ମନୋଧାତୁଯାପି ନ ସମାପଜ୍ଜତି ନ ୱୁଟ୍ଠାତି।

ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ ଚୱତି ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ ଚୱତି ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି।

ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ ଚୱତି ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରା ମନୋଧାତୁଯାପି ନ ଚୱତି ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି।

ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ ସୁପତି ନ ପଟିବୁଜ୍ଝତି ନ ସୁପିନଂ ପସ୍ସତୀତି ପଞ୍ଚହି ୱିଞ୍ଞାଣେହି ନ ସୁପତି ନ ପଟିବୁଜ୍ଝତି ନ ସୁପିନଂ ପସ୍ସତି।

ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରାପି ନ ସୁପତି ନ ପଟିବୁଜ୍ଝତି ନ ସୁପିନଂ ପସ୍ସତୀତି ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱିଞ୍ଞାଣାନଂ ସମନନ୍ତରା ମନୋଧାତୁଯାପି ନ ସୁପତି ନ ପଟିବୁଜ୍ଝତି ନ ସୁପିନଂ ପସ୍ସତି। ଏୱଂ ଯାଥାୱକୱତ୍ଥୁୱିଭାୱନା ପଞ୍ଞା।

ଏୱଂ ଏକୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

ଏକକଂ।

୨। ଦୁକନିଦ୍ଦେସୋ

୭୬୭। (୧) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଲୋକିଯା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଲୋକୁତ୍ତରା ପଞ୍ଞା।

(୨) ସବ୍ବାୱ ପଞ୍ଞା କେନଚି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା, କେନଚି ନ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା।

(୩) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ସାସୱା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅନାସୱା ପଞ୍ଞା।

(୪) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସାସୱା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଆସୱୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅନାସୱା ପଞ୍ଞା।

(୫) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ସଂଯୋଜନିଯା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅସଂଯୋଜନିଯା ପଞ୍ଞା।

(୬) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସଂଯୋଜନିଯା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ସଂଯୋଜନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅସଂଯୋଜନିଯା ପଞ୍ଞା।

(୭) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଗନ୍ଥନିଯା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅଗନ୍ଥନିଯା ପଞ୍ଞା।

(୮) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଗନ୍ଥନିଯା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଗନ୍ଥୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅଗନ୍ଥନିଯା ପଞ୍ଞା।

(୯) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଓଘନିଯା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅନୋଘନିଯା ପଞ୍ଞା।

(୧୦) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଓଘନିଯା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଓଘୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅନୋଘନିଯା ପଞ୍ଞା।

(୧୧) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଯୋଗନିଯା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅଯୋଗନିଯା ପଞ୍ଞା।

(୧୨) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଯୋଗନିଯା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଯୋଗୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅଯୋଗନିଯା ପଞ୍ଞା।

(୧୩) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ନୀୱରଣିଯା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅନୀୱରଣିଯା ପଞ୍ଞା।

(୧୪) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ନୀୱରଣିଯା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ନୀୱରଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅନୀୱରଣିଯା ପଞ୍ଞା।

(୧୫) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ପରାମଟ୍ଠା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅପରାମଟ୍ଠା ପଞ୍ଞା।

(୧୬) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ପରାମଟ୍ଠା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ପରାମାସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅପରାମଟ୍ଠା ପଞ୍ଞା।

(୧୭) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ ୱିପାକେ ପଞ୍ଞା ଉପାଦିନ୍ନା ପଞ୍ଞା, ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲେ ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କିରିଯାବ୍ୟାକତେ ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅନୁପାଦିନ୍ନା ପଞ୍ଞା।

(୧୮) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଉପାଦାନିୟା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅନୁପାଦାନିୟା ପଞ୍ଞା।

(୧୯) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଉପାଦାନିୟା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଉପାଦାନୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅନୁପାଦାନିୟା ପଞ୍ଞା।

(୨୦) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ସଂକିଲେସିକା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅସଂକିଲେସିକା ପଞ୍ଞା।

(୨୧) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ସଂକିଲେସିକା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା କିଲେସୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ଅସଂକିଲେସିକା ପଞ୍ଞା।

(୨୨) ୱିତକ୍କସମ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ସୱିତକ୍କା ପଞ୍ଞା, ୱିତକ୍କୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ଅୱିତକ୍କା ପଞ୍ଞା।

(୨୩) ୱିଚାରସମ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ସୱିଚାରା ପଞ୍ଞା, ୱିଚାରୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ଅୱିଚାରା ପଞ୍ଞା।

(୨୪) ପୀତିସମ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ସପ୍ପୀତିକା ପଞ୍ଞା, ପୀତିୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ଅପ୍ପୀତିକା ପଞ୍ଞା।

(୨୫) ପୀତିସମ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ପୀତିସହଗତା ପଞ୍ଞା, ପୀତିୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ନ ପୀତିସହଗତା ପଞ୍ଞା।

(୨୬) ସୁଖସମ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ସୁଖସହଗତା ପଞ୍ଞା, ସୁଖୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ନ ସୁଖସହଗତା ପଞ୍ଞା।

(୨୭) ଉପେକ୍ଖାସମ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ପଞ୍ଞା, ଉପେକ୍ଖାୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ନ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ପଞ୍ଞା।

(୨୮) କାମାୱଚରକୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା କାମାୱଚରା ପଞ୍ଞା, ରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଞା ଅରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଞା, ଅପରିଯାପନ୍ନା ପଞ୍ଞା ନ କାମାୱଚରା ପଞ୍ଞା।

(୨୯) ରୂପାୱଚରକୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଞା, କାମାୱଚରା ପଞ୍ଞା ଅରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଞା ଅପରିଯାପନ୍ନା ପଞ୍ଞା ନ ରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଞା।

(୩୦) ଅରୂପାୱଚରକୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଅରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଞା, କାମାୱଚରା ପଞ୍ଞା ରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଞା ଅପରିଯାପନ୍ନା ପଞ୍ଞା ନ ଅରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଞା।

(୩୧) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ପରିଯାପନ୍ନା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅପରିଯାପନ୍ନା ପଞ୍ଞା।

(୩୨) ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ପଞ୍ଞା ନିୟ୍ୟାନିକା ପଞ୍ଞା, ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲେ ଚତୂସୁ ଭୂମୀସୁ ୱିପାକେ ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କିରିୟାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଅନିୟ୍ୟାନିକା ପଞ୍ଞା।

(୩୩) ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ପଞ୍ଞା ନିୟତା ପଞ୍ଞା, ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲେ ଚତୂସୁ ଭୂମୀସୁ ୱିପାକେ ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କିରିୟାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଅନିୟତା ପଞ୍ଞା।

(୩୪) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ସଉତ୍ତରା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅନୁତ୍ତରା ପଞ୍ଞା।

(୩୫) ତତ୍ଥ କତମା ଅତ୍ଥଜାପିକା ପଞ୍ଞା?

ଚତୂସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲେ ଅରହତୋ ଅଭିଞ୍ଞଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ସମାପତ୍ତିଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ କିରିୟାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଅତ୍ଥଜାପିକା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ଭୂମୀସୁ ୱିପାକେ ଅରହତୋ ଉପ୍ପନ୍ନାୟ ଅଭିଞ୍ଞାୟ ଉପ୍ପନ୍ନାୟ ସମାପତ୍ତିୟା କିରିୟାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଜାପିତତ୍ଥା ପଞ୍ଞା।

ଏୱଂ ଦୁୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

ଦୁକଂ।

୩। ତିକନିଦ୍ଦେସୋ

୭୬୮। (୧। କ) ତତ୍ଥ କତମା ଚିନ୍ତାମଯା ପଞ୍ଞା?

ଯୋଗୱିହିତେସୁ ୱା କମ୍ମାଯତନେସୁ ଯୋଗୱିହିତେସୁ ୱା ସିପ୍ପାଯତନେସୁ ଯୋଗୱିହିତେସୁ ୱା ୱିଜ୍ଜାଟ୍ଠାନେସୁ କମ୍ମସ୍ସକତଂ ୱା ସଚ୍ଚାନୁଲୋମିକଂ ୱା ରୂପଂ ଅନିଚ୍ଚନ୍ତି ୱା ୱେଦନା…ପେ… ସଞ୍ଞା… ସଙ୍ଖାରା… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନିଚ୍ଚନ୍ତି ୱା, ଯଂ ଏୱରୂପିଂ ଅନୁଲୋମିକଂ ଖନ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ରୁଚିଂ ମୁଦିଂ ପେକ୍ଖଂ ଧମ୍ମନିଜ୍ଝାନକ୍ଖନ୍ତିଂ ପରତୋ ଅସ୍ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଭତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚିନ୍ତାମଯା ପଞ୍ଞା’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ସୁତମଯା ପଞ୍ଞା? ଯୋଗୱିହିତେସୁ ୱା କମ୍ମାଯତନେସୁ ଯୋଗୱିହିତେସୁ ୱା ସିପ୍ପାଯତନେସୁ ଯୋଗୱିହିତେସୁ ୱା ୱିଜ୍ଜାଟ୍ଠାନେସୁ କମ୍ମସ୍ସକତଂ ୱା ସଚ୍ଚାନୁଲୋମିକଂ ୱା ରୂପଂ ଅନିଚ୍ଚନ୍ତି ୱା ୱେଦନା…ପେ… ସଞ୍ଞା… ସଙ୍ଖାରା… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନିଚ୍ଚନ୍ତି ୱା, ଯଂ ଏୱରୂପିଂ ଅନୁଲୋମିକଂ ଖନ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠିଂ ରୁଚିଂ ମୁଦିଂ ପେକ୍ଖଂ ଧମ୍ମନିଜ୍ଝାନକ୍ଖନ୍ତିଂ ପରତୋ ସୁତ୍ୱା ପଟିଲଭତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୁତମଯା ପଞ୍ଞା’’।

(ଗ) ସବ୍ବାପି ସମାପନ୍ନସ୍ସ ପଞ୍ଞା ଭାୱନାମଯା ପଞ୍ଞା।

୭୬୯। (୨। କ) ତତ୍ଥ କତମା ଦାନମଯା ପଞ୍ଞା? ଦାନଂ ଆରବ୍ଭ ଦାନାଧିଗଚ୍ଛ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦାନମଯା ପଞ୍ଞା’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ସୀଲମଯା ପଞ୍ଞା? ସୀଲଂ ଆରବ୍ଭ ସୀଲାଧିଗଚ୍ଛ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୀଲମଯା ପଞ୍ଞା’’।

(ଗ) ସବ୍ବାପି ସମାପନ୍ନସ୍ସ ପଞ୍ଞା ଭାୱନାମଯା ପଞ୍ଞା।

୭୭୦। (୩। କ) ତତ୍ଥ କତମା ଅଧିସୀଲେ ପଞ୍ଞା? ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରଂ ସଂୱରନ୍ତସ୍ସ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଧିସୀଲେ ପଞ୍ଞା’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ଅଧିଚିତ୍ତେ ପଞ୍ଞା? ରୂପାୱଚରାରୂପାୱଚରସମାପତ୍ତିଂ ସମାପଜ୍ଜନ୍ତସ୍ସ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଧିଚିତ୍ତେ ପଞ୍ଞା’’।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମା ଅଧିପଞ୍ଞାଯ ପଞ୍ଞା? ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଧିପଞ୍ଞାଯ ପଞ୍ଞା’’।

୭୭୧। (୪। କ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଆଯକୋସଲ୍ଲଂ? ‘‘ଇମେ ଧମ୍ମେ ମନସିକରୋତୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଚେୱ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନା ଚ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ପହୀଯନ୍ତି। ଇମେ ୱା ପନିମେ ଧମ୍ମେ ମନସିକରୋତୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଚେୱ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନା ଚ କୁସଲା ଧମ୍ମା ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ଭାୱନାଯ ପାରିପୂରିଯା ସଂୱତ୍ତନ୍ତୀ’’ତି – ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଆଯକୋସଲ୍ଲଂ’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଅପାଯକୋସଲ୍ଲଂ? ‘‘ଇମେ ଧମ୍ମେ ମନସିକରୋତୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଚେୱ କୁସଲା ଧମ୍ମା ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନା ଚ କୁସଲା ଧମ୍ମା ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି। ଇମେ ୱା ପନିମେ ଧମ୍ମେ ମନସିକରୋତୋ ଅନୁପ୍ପନ୍ନା ଚେୱ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଉପ୍ପନ୍ନା ଚ ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଭିଯ୍ୟୋଭାୱାଯ ୱେପୁଲ୍ଲାଯ ସଂୱତ୍ତନ୍ତୀ’’ତି – ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅପାଯକୋସଲ୍ଲଂ’’।

(ଗ) ସବ୍ବାପି ତତ୍ରୁପାଯା ପଞ୍ଞା ଉପାଯକୋସଲ୍ଲଂ।

୭୭୨। (୫। କ) ଚତୂସୁ ଭୂମୀସୁ ୱିପାକେ ପଞ୍ଞା ୱିପାକା ପଞ୍ଞା।

(ଖ) ଚତୂସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲେ ପଞ୍ଞା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା ପଞ୍ଞା।

(ଗ) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କିରିଯାବ୍ଯାକତେ ପଞ୍ଞା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା ପଞ୍ଞା।

୭୭୩। (୬। କ) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ ୱିପାକେ ପଞ୍ଞା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା ପଞ୍ଞା।

(ଖ) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲେ ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କିରିଯାବ୍ଯାକତେ ପଞ୍ଞା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା ପଞ୍ଞା।

(ଗ) ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା ପଞ୍ଞା।

୭୭୪। (୭। କ) ୱିତକ୍କୱିଚାରସମ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା ପଞ୍ଞା।

(ଖ) ୱିତକ୍କୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ୱିଚାରସମ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା ପଞ୍ଞା।

(ଗ) ୱିତକ୍କୱିଚାରୱିପ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା ପଞ୍ଞା।

୭୭୫। (୮। କ) ପୀତିସମ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ପୀତିସହଗତା ପଞ୍ଞା।

(ଖ) ସୁଖସମ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ସୁଖସହଗତା ପଞ୍ଞା।

(ଗ) ଉପେକ୍ଖାସମ୍ପଯୁତ୍ତା ପଞ୍ଞା ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ପଞ୍ଞା।

୭୭୬। (୯। କ) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲେ ପଞ୍ଞା ଆଚଯଗାମିନୀ ପଞ୍ଞା।

(ଖ) ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ପଞ୍ଞା ଅପଚଯଗାମିନୀ ପଞ୍ଞା।

(ଗ) ଚତୂସୁ ଭୂମୀସୁ ୱିପାକେ ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କିରିଯାବ୍ଯାକତେ ପଞ୍ଞା ନେୱାଚଯଗାମିନାପଚଯଗାମିନୀ ପଞ୍ଞା।

୭୭୭। (୧୦। କ) ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ତୀସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ସେକ୍ଖା ପଞ୍ଞା।

(ଖ) ଉପରିଟ୍ଠିମା [ଉପରିଟ୍ଠିମେ (ସ୍ଯା।), ଉପରିଟ୍ଠିମଂ (କ।)] ଅରହତ୍ତଫଲେ ପଞ୍ଞା ଅସେକ୍ଖା ପଞ୍ଞା।

(ଗ) ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲେ ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ ୱିପାକେ ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କିରିଯାବ୍ଯାକତେ ପଞ୍ଞା ନେୱସେକ୍ଖନାସେକ୍ଖା ପଞ୍ଞା।

୭୭୮। (୧୧। କ) କାମାୱଚରକୁସଲାବ୍ଯାକତେ ପଞ୍ଞା ପରିତ୍ତା ପଞ୍ଞା।

(ଖ) ରୂପାୱଚରାରୂପାୱଚରକୁସଲାବ୍ଯାକତେ ପଞ୍ଞା ମହଗ୍ଗତା ପଞ୍ଞା।

(ଗ) ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅପ୍ପମାଣା ପଞ୍ଞା।

୭୭୯। (୧୨। କ) ତତ୍ଥ କତମା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ପରିତ୍ତେ ଧମ୍ମେ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା''।

୭୮୦। (ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ମହଗ୍ଗତେ ଧମ୍ମେ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମହଗ୍ଗତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା''।

୭୮୧। (ଗ) ତତ୍ଥ କତମା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ଅପ୍ପମାଣେ ଧମ୍ମେ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା’’।

୭୮୨। (୧୩। କ) ତତ୍ଥ କତମା ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ଅରିଯମଗ୍ଗଂ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମଗ୍ଗାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା’’।

(ଖ) ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ପଞ୍ଞା ମଗ୍ଗହେତୁକା ପଞ୍ଞା।

୭୮୩। (ଗ) ତତ୍ଥ କତମା ମଗ୍ଗାଧିପତିନୀ ପଞ୍ଞା? ଅରିଯମଗ୍ଗଂ ଅଧିପତିଂ କରିତ୍ୱା ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମଗ୍ଗାଧିପତିନୀ ପଞ୍ଞା’’।

୭୮୪। (୧୪) ଚତୂସୁ ଭୂମୀସୁ ୱିପାକେ ପଞ୍ଞା ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଉପ୍ପାଦିନୀ, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଅନୁପ୍ପନ୍ନାତି। ଚତୂସୁ ଭୂମୀସୁ କୁସଲେ ତୀସୁ ଭୂମୀସୁ କିରିଯାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ସିଯା ଉପ୍ପନ୍ନା, ସିଯା ଅନୁପ୍ପନ୍ନା, ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ଉପ୍ପାଦିନୀତି।

୭୮୫। (୧୫) ସବ୍ବାୱ ପଞ୍ଞା ସିଯା ଅତୀତା, ସିଯା ଅନାଗତା, ସିଯା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନା।

୭୮୬। (୧୬। କ) ତତ୍ଥ କତମା ଅତୀତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ଅତୀତେ ଧମ୍ମେ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅତୀତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା’’।

୭୮୭। (ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ଅନାଗତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ଅନାଗତେ ଧମ୍ମେ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅନାଗତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା’’।

୭୮୮। (ଗ) ତତ୍ଥ କତମା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନେ ଧମ୍ମେ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା …ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା’’।

୭୮୯। (୧୭) ସବ୍ବାୱ ପଞ୍ଞା ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତା, ସିଯା ବହିଦ୍ଧା, ସିଯା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା।

୭୯୦। (୧୮। କ) ତତ୍ଥ କତମା ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ଅଜ୍ଝତ୍ତେ ଧମ୍ମେ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା’’।

୭୯୧। (ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ବହିଦ୍ଧାଧମ୍ମେ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା’’।

୭୯୨। (ଗ) ତତ୍ଥ କତମା ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧା ଧମ୍ମେ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଜ୍ଝତ୍ତବହିଦ୍ଧାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା’’।

ଏୱଂ ତିୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

ତିକଂ।

୪। ଚତୁକ୍କନିଦ୍ଦେସୋ

୭୯୩। (୧। କ) ତତ୍ଥ କତମଂ କମ୍ମସ୍ସକତଞ୍ଞାଣଂ? ‘‘ଅତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ଅତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ, ଅତ୍ଥି ହୁତଂ, ଅତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ, ଅତ୍ଥି ଅଯଂ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ଅତ୍ଥି ମାତା, ଅତ୍ଥି ପିତା, ଅତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ଅତ୍ଥି ଲୋକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସମ୍ମଗ୍ଗତା ସମ୍ମାପଟିପନ୍ନା ଯେ ଇମଞ୍ଚ

ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ’’ତି – ଯା ଏୱରୂପା ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କମ୍ମସ୍ସକତଞ୍ଞାଣଂ’’। ଠପେତ୍ୱା ସଚ୍ଚାନୁଲୋମିକଂ ଞାଣଂ, ସବ୍ବାପି ସାସୱା କୁସଲା ପଞ୍ଞା କମ୍ମସ୍ସକତଞ୍ଞାଣଂ।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମଂ ସଚ୍ଚାନୁଲୋମିକଂ ଞାଣଂ? ‘‘ରୂପଂ ଅନିଚ୍ଚ’’ନ୍ତି ୱା ୱେଦନା…ପେ… ସଞ୍ଞା… ସଙ୍ଖାରା… ‘‘ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅନିଚ୍ଚ’’ନ୍ତି ୱା ଯା ଏୱରୂପୀ ଅନୁଲୋମିକା ଖନ୍ତି ଦିଟ୍ଠି ରୁଚି ମୁଦି ପେକ୍ଖା ଧମ୍ମନିଜ୍ଝାନକ୍ଖନ୍ତି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଚ୍ଚାନୁଲୋମିକଂ ଞାଣଂ’’।

(ଗ) ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ପଞ୍ଞା ମଗ୍ଗସମଙ୍ଗିସ୍ସ ଞାଣଂ।

(ଘ) ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଫଲସମଙ୍ଗିସ୍ସ ଞାଣଂ।

୭୯୪। (୨) ମଗ୍ଗସମଙ୍ଗିସ୍ସ ଞାଣଂ ଦୁକ୍ଖେପେତଂ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯେପେତଂ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧେପେତଂ ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯପେତଂ ଞାଣଂ।

(କ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁକ୍ଖେ ଞାଣଂ? ଦୁକ୍ଖଂ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖେ ଞାଣଂ’’।

(ଖ-ଘ) ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯଂ ଆରବ୍ଭ…ପେ… ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ଆରବ୍ଭ…ପେ… ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଞାଣଂ’’।

୭୯୫। (୩) କାମାୱଚରକୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା କାମାୱଚରା ପଞ୍ଞା, ରୂପାୱଚରକୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଞା, ଅରୂପାୱଚରକୁସଲାବ୍ୟାକତେ ପଞ୍ଞା ଅରୂପାୱଚରା ପଞ୍ଞା, ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଅପରିଯାପନ୍ନା ପଞ୍ଞା।

୭୯୬। (୪। କ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଧମ୍ମେ ଞାଣଂ? ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା ଧମ୍ମେ ଞାଣଂ।

(ଖ) ସୋ ଇମିନା ଧମ୍ମେନ ଞାତେନ ଦିଟ୍ଠେନ ପତ୍ତେନ ୱିଦିତେନ ପରିଯୋଗାଳ୍ହେନ ଅତୀତାନାଗତେନ ନଯଂ ନେତି। ‘‘ଯେ ହି କେଚି ଅତୀତମଦ୍ଧାନଂ ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ [ଅବ୍ଭଞ୍ଞିଂସୁ (ସ୍ୟା।) ଏୱମୁପରିପି], ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ, ଇମଞ୍ଞେୱ ତେ ଦୁକ୍ଖଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ, ଇମଞ୍ଞେୱ ତେ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ, ଇମଞ୍ଞେୱ ତେ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ, ଇମଞ୍ଞେୱ ତେ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଅବ୍ଭଞ୍ଞଂସୁ। ଯେ ହି କେଚି ଅନାଗତମଦ୍ଧାନଂ ସମଣା ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣା ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ଅଭିଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯଂ ଅଭିଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ଅଭିଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଅଭିଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ଇମଞ୍ଞେୱ ତେ ଦୁକ୍ଖଂ ଅଭିଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ଇମଞ୍ଞେୱ ତେ ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯଂ ଅଭିଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ଇମଞ୍ଞେୱ ତେ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଂ ଅଭିଜାନିସ୍ସନ୍ତି, ଇମଞ୍ଞେୱ ତେ ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଅଭିଜାନିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି – ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅନ୍ୱଯେ ଞାଣଂ’’।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମଂ ପରିଯେ ଞାଣଂ? ଇଧ ଭିକ୍ଖୁ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଚେତସା ଚେତୋ ପରିଚ୍ଚ ପଜାନାତି। ସରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ସରାଗଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତରାଗଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ୱୀତରାଗଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ସଦୋସଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତଦୋସଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ୱୀତଦୋସଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ସମୋହଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱୀତମୋହଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ୱୀତମୋହଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି , ସଂଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ସଂଖିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ୱିକ୍ଖିତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ମହଗ୍ଗତଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅମହଗ୍ଗତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ଅମହଗ୍ଗତଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସଉତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ସଉତ୍ତରଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅନୁତ୍ତରଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ଅନୁତ୍ତରଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ସମାହିତଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅସମାହିତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ଅସମାହିତଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତି, ଅୱିମୁତ୍ତଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ‘‘ଅୱିମୁତ୍ତଂ ଚିତ୍ତ’’ନ୍ତି ପଜାନାତୀତି – ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପରିଯେ ଞାଣଂ’’।

(ଘ) ଠପେତ୍ୱା ଧମ୍ମେ ଞାଣଂ ଅନ୍ୱଯେ ଞାଣଂ ପରିଯେ ଞାଣଂ, ଅୱସେସା ପଞ୍ଞା ସମ୍ମୁତିଞ୍ଞାଣଂ।

୭୯୭। (୫। କ) ତତ୍ଥ କତମା ପଞ୍ଞା ଆଚଯାଯ ନୋ ଅପଚଯାଯ? କାମାୱଚରକୁସଲେ ପଞ୍ଞା ଆଚଯାଯ ନୋ ଅପଚଯାଯ।

(ଖ) ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ପଞ୍ଞା ଅପଚଯାଯ ନୋ ଆଚଯାଯ।

(ଗ) ରୂପାୱଚରାରୂପାୱଚରକୁସଲେ ପଞ୍ଞା ଆଚଯାଯ ଚେୱ ଅପଚଯାଯ ଚ।

(ଘ) ଅୱସେସା ପଞ୍ଞା ନେୱ ଆଚଯାଯ ନୋ ଅପଚଯାଯ।

୭୯୮। (୬। କ) ତତ୍ଥ କତମା ପଞ୍ଞା ନିବ୍ବିଦାଯ ନୋ ପଟିୱେଧାଯ? ଯାଯ ପଞ୍ଞାଯ କାମେସୁ ୱୀତରାଗୋ ହୋତି, ନ ଚ ଅଭିଞ୍ଞାଯୋ ପଟିୱିଜ୍ଝତି ନ ଚ ସଚ୍ଚାନି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଞ୍ଞା ନିବ୍ବିଦାଯ ନୋ ପଟିୱେଧାଯ’’।

(ଖ) ସ୍ୱେୱ ପଞ୍ଞାଯ କାମେସୁ ୱୀତରାଗୋ ସମାନୋ ଅଭିଞ୍ଞାଯୋ ପଟିୱିଜ୍ଝତି ନ ଚ ସଚ୍ଚାନି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଞ୍ଞା ପଟିୱେଧାଯ ନୋ ନିବ୍ବିଦାଯ’’।

(ଗ) ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ପଞ୍ଞା ନିବ୍ବିଦାଯ ଚେୱ ପଟିୱେଧାଯ ଚ।

(ଘ) ଅୱସେସା ପଞ୍ଞା ନେୱ ନିବ୍ବିଦାଯ ନୋ ପଟିୱେଧାଯ।

୭୯୯। (୭। କ) ତତ୍ଥ କତମା ହାନଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା? ପଠମସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭିଂ କାମସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ହାନଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା।

(ଖ) ତଦନୁଧମ୍ମତା ସତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ଠିତିଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା।

(ଗ) ଅୱିତକ୍କସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିସେସଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା।

(ଘ) ନିବ୍ବିଦାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିରାଗୂପସଞ୍ହିତା ନିବ୍ବେଧଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ଦୁତିଯସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭିଂ ୱିତକ୍କସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ହାନଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ତଦନୁଧମ୍ମତା ସତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ଠିତିଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିସେସଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ନିବ୍ବିଦାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିରାଗୂପସଞ୍ହିତା ନିବ୍ବେଧଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ତତିଯସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭିଂ ପୀତିସୁଖସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ହାନଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ତଦନୁଧମ୍ମତା ସତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ଠିତିଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିସେସଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ନିବ୍ବିଦାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିରାଗୂପସଞ୍ହିତା ନିବ୍ବେଧଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ଚତୁତ୍ଥସ୍ସ ଝାନସ୍ସ ଲାଭିଂ ଉପେକ୍ଖାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ହାନଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ତଦନୁଧମ୍ମତା ସତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ଠିତିଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିସେସଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ନିବ୍ବିଦାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିରାଗୂପସଞ୍ହିତା ନିବ୍ବେଧଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସ୍ସ ଲାଭିଂ ରୂପସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ହାନଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ତଦନୁଧମ୍ମତା ସତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ଠିତିଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିସେସଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ନିବ୍ବିଦାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିରାଗୂପସଞ୍ହିତା ନିବ୍ବେଧଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସ୍ସ ଲାଭିଂ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ହାନଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ତଦନୁଧମ୍ମତା ସତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ଠିତିଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିସେସଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ନିବ୍ବିଦାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିରାଗୂପସଞ୍ହିତା ନିବ୍ବେଧଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସ୍ସ ଲାଭିଂ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ହାନଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ତଦନୁଧମ୍ମତା ସତି ସନ୍ତିଟ୍ଠତି ଠିତିଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିସେସଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା। ନିବ୍ବିଦାସହଗତା ସଞ୍ଞାମନସିକାରା ସମୁଦାଚରନ୍ତି ୱିରାଗୂପସଞ୍ହିତା ନିବ୍ବେଧଭାଗିନୀ ପଞ୍ଞା।

୮୦୦। (୮) ତତ୍ଥ କତମା ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା? ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା। ଅତ୍ଥେ ଞାଣଂ

ଅତ୍ଥପଟିସମ୍ଭିଦା, ଧମ୍ମେ ଞାଣଂ ଧମ୍ମପଟିସମ୍ଭିଦା, ତତ୍ର ଧମ୍ମନିରୁତ୍ତାଭିଲାପେ ଞାଣଂ ନିରୁତ୍ତିପଟିସମ୍ଭିଦା, ଞାଣେସୁ ଞାଣଂ ପଟିଭାନପଟିସମ୍ଭିଦା । ଇମା ଚତସ୍ସୋ ପଟିସମ୍ଭିଦା।

୮୦୧। (୯) ତତ୍ଥ କତମା ଚତସ୍ସୋ ପଟିପଦା? ଦୁକ୍ଖପଟିପଦା ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଞା, ଦୁକ୍ଖପଟିପଦା ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଞା, ସୁଖପଟିପଦା ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଞା, ସୁଖପଟିପଦା ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଞା।

(କ) ତତ୍ଥ କତମା ଦୁକ୍ଖପଟିପଦା ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଞା? କିଚ୍ଛେନ କସିରେନ ସମାଧିଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ଦନ୍ଧଂ ତଣ୍ଠାନଂ ଅଭିଜାନନ୍ତସ୍ସ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୁକ୍ଖପଟିପଦା ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଞା''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ଦୁକ୍ଖପଟିପଦା ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଞା? କିଚ୍ଛେନ କସିରେନ ସମାଧିଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ଖିପ୍ପଂ ତଣ୍ଠାନଂ ଅଭିଜାନନ୍ତସ୍ସ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୁକ୍ଖପଟିପଦା ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଞା''।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମା ସୁଖପଟିପଦା ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଞା? ଅକିଚ୍ଛେନ ଅକସିରେନ ସମାଧିଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ଦନ୍ଧଂ ତଣ୍ଠାନଂ ଅଭିଜାନନ୍ତସ୍ସ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସୁଖପଟିପଦା ଦନ୍ଧାଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଞା''।

(ଘ) ତତ୍ଥ କତମା ସୁଖପଟିପଦା ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଞା? ଅକିଚ୍ଛେନ ଅକସିରେନ ସମାଧିଂ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତସ୍ସ ଖିପ୍ପଂ ତଣ୍ଠାନଂ ଅଭିଜାନନ୍ତସ୍ସ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସୁଖପଟିପଦା ଖିପ୍ପାଭିଞ୍ଞା ପଞ୍ଞା''। ଇମା ଚତସ୍ସୋ ପଟିପଦା।

୮୦୨। (୧୦) ତତ୍ଥ କତମାନି ଚତ୍ତାରି ଆରମ୍ମଣାନି? ପରିତ୍ତା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା, ପରିତ୍ତା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା, ଅପ୍ପମାଣା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା, ଅପ୍ପମାଣା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା।

(କ) ତତ୍ଥ କତମା ପରିତ୍ତା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ସମାଧିସ୍ସ ନ ନିକାମଲାଭିସ୍ସ ଆରମ୍ମଣଂ ଥୋକଂ ଫରନ୍ତସ୍ସ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପରିତ୍ତା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ପରିତ୍ତା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ସମାଧିସ୍ସ ନ ନିକାମଲାଭିସ୍ସ ଆରମ୍ମଣଂ ୱିପୁଲଂ ଫରନ୍ତସ୍ସ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପରିତ୍ତା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା''।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମା ଅପ୍ପମାଣା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ସମାଧିସ୍ସ ନିକାମଲାଭିସ୍ସ ଆରମ୍ମଣଂ ଥୋକଂ ଫରନ୍ତସ୍ସ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅପ୍ପମାଣା ପରିତ୍ତାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା''।

(ଘ) ତତ୍ଥ କତମା ଅପ୍ପମାଣା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା? ସମାଧିସ୍ସ ନିକାମଲାଭିସ୍ସ ଆରମ୍ମଣଂ ୱିପୁଲଂ ଫରନ୍ତସ୍ସ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅପ୍ପମାଣା ଅପ୍ପମାଣାରମ୍ମଣା ପଞ୍ଞା''। ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ଆରମ୍ମଣାନି।

(୧୧) ମଗ୍ଗସମଙ୍ଗିସ୍ସ ଞାଣଂ ଜରାମରଣେପେତଂ ଞାଣଂ, ଜରାମରଣସମୁଦଯେପେତଂ ଞାଣଂ, ଜରାମରଣନିରୋଧେପେତଂ ଞାଣଂ, ଜରାମରଣନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯପେତଂ ଞାଣଂ।

(କ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଜରାମରଣେ ଞାଣଂ? ଜରାମରଣଂ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଜରାମରଣେ ଞାଣଂ''।

(ଖ-ଘ) ଜରାମରଣସମୁଦଯଂ ଆରବ୍ଭ…ପେ… ଜରାମରଣନିରୋଧଂ ଆରବ୍ଭ…ପେ… ଜରାମରଣନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଜରାମରଣନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଞାଣଂ''।

୮୦୩। (୧୨-୨୧) ଧମ୍ମସମଙ୍ଗିସ୍ସ ଞାଣଂ ଜାତିଯାପେତଂ ଞାଣଂ…ପେ… ଭୱେପେତଂ ଞାଣଂ…ପେ… ଉପାଦାନେପେତଂ ଞାଣଂ…ପେ… ତଣ୍ହାଯପେତଂ ଞାଣଂ…ପେ… ୱେଦନାଯପେତଂ ଞାଣଂ…ପେ… ଫସ୍ସେପେତଂ ଞାଣଂ…ପେ… ସଳାଯତନେପେତଂ ଞାଣଂ…ପେ…

ନାମରୂପେପେତଂ ଞାଣଂ…ପେ… ୱିଞ୍ଞାଣେପେତଂ ଞାଣଂ…ପେ… ସଙ୍ଖାରେସୁପେତଂ ଞାଣଂ, ସଙ୍ଖାରସମୁଦଯେପେତଂ ଞାଣଂ, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧେପେତଂ ଞାଣଂ, ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯପେତଂ ଞାଣଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ସଙ୍ଖାରେସୁ ଞାଣଂ? ସଙ୍ଖାରେ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରେସୁ ଞାଣଂ’’।

ସଙ୍ଖାରସମୁଦଯଂ ଆରବ୍ଭ…ପେ… ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଂ ଆରବ୍ଭ…ପେ… ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଙ୍ଖାରନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଞାଣଂ। ଏୱଂ ଚତୁବ୍ବିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

ଚତୁକ୍କଂ।

୫। ପଞ୍ଚକନିଦ୍ଦେସୋ

୮୦୪। (୧) ତତ୍ଥ କତମୋ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ସମ୍ମାସମାଧି? ପୀତିଫରଣତା, ସୁଖଫରଣତା, ଚେତୋଫରଣତା, ଆଲୋକଫରଣତା, ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣାନିମିତ୍ତଂ। ଦ୍ୱୀସୁ ଝାନେସୁ ପଞ୍ଞା ପୀତିଫରଣତା। ତୀସୁ ଝାନେସୁ ପଞ୍ଞା ସୁଖଫରଣତା। ପରଚିତ୍ତେ ଞାଣଂ ଚେତୋଫରଣତା। ଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁ ଆଲୋକଫରଣତା। ତମ୍ହା ତମ୍ହା ସମାଧିମ୍ହା ୱୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣାଞାଣଂ ପଚ୍ଚୱେକ୍ଖଣାନିମିତ୍ତଂ। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକୋ ସମ୍ମାସମାଧି।

(୨) ତତ୍ଥ କତମୋ ପଞ୍ଚଞାଣିକୋ ସମ୍ମାସମାଧି? ‘‘ଅଯଂ ସମାଧି ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନସୁଖୋ ଚେୱ ଆଯତିଞ୍ଚ ସୁଖୱିପାକୋ’’ତି ପଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ଞେୱ ଞାଣଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ‘‘ଅଯଂ ସମାଧି ଅରିଯୋ ନିରାମିସୋ’’ତି ପଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ଞେୱ ଞାଣଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ‘‘ଅଯଂ ସମାଧି ଅକାପୁରିସସେୱିତୋ’’ତି ପଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ଞେୱ ଞାଣଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ‘‘ଅଯଂ ସମାଧି ସନ୍ତୋ ପଣୀତୋ ପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧଲଦ୍ଧୋ ଏକୋଦିଭାୱାଧିଗତୋ ନ ସସଙ୍ଖାରନିଗ୍ଗୟ୍ହୱାରିତଗତୋ’’ତି ପଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ଞେୱ ଞାଣଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ସୋ ଖୋ ପନାହଂ ଇମଂ ସମାଧିଂ ସତୋ ସମାପଜ୍ଜାମି ସତୋ ୱୁଟ୍ଠହାମୀ’’ତି ପଚ୍ଚତ୍ତଞ୍ଞେୱ ଞାଣଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ପଞ୍ଚଞାଣିକୋ ସମ୍ମାସମାଧି। ଏୱଂ ପଞ୍ଚୱିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

ପଞ୍ଚକଂ।

୬। ଛକ୍କନିଦ୍ଦେସୋ

୮୦୫। ତତ୍ଥ କତମା ଛସୁ ଅଭିଞ୍ଞାସୁ ପଞ୍ଞା? ଇଦ୍ଧିୱିଧେ ଞାଣଂ, ସୋତଧାତୁୱିସୁଦ୍ଧିଯା ଞାଣଂ, ପରଚିତ୍ତେ ଞାଣଂ, ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତିଯା ଞାଣଂ, ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତେ ଞାଣଂ, ଆସୱାନଂ ଖଯେ ଞାଣଂ – ଇମା ଛସୁ ଅଭିଞ୍ଞାସୁ ପଞ୍ଞା। ଏୱଂ ଛବ୍ବିଧେନ ଞାଣୱତ୍ଥୁ।

ଛକ୍କଂ।

୭। ସତ୍ତକନିଦ୍ଦେସୋ

୮୦୬। ତତ୍ଥ କତମାନି ସତ୍ତସତ୍ତତି ଞାଣୱତ୍ଥୂନି? ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣନ୍ତି ଞାଣଂ, ଅସତି ଜାତିଯା ନତ୍ଥି ଜରାମରଣନ୍ତି ଞାଣଂ, ଅତୀତମ୍ପି ଅଦ୍ଧାନଂ ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣନ୍ତି ଞାଣଂ, ଅସତି ଜାତିଯା ନତ୍ଥି ଜରାମରଣନ୍ତି ଞାଣଂ, ଅନାଗତମ୍ପି ଅଦ୍ଧାନଂ ଜାତିପଚ୍ଚଯା ଜରାମରଣନ୍ତି ଞାଣଂ, ଅସତି ଜାତିଯା ନତ୍ଥି ଜରାମରଣନ୍ତି ଞାଣଂ। ଯମ୍ପିସ୍ସ ତଂ ଧମ୍ମଟ୍ଠିତିଞାଣଂ ତମ୍ପି ଖଯଧମ୍ମଂ ୱଯଧମ୍ମଂ ୱିରାଗଧମ୍ମଂ ନିରୋଧଧମ୍ମନ୍ତି ଞାଣଂ; ଭୱପଚ୍ଚଯା ଜାତୀତି ଞାଣଂ…ପେ… ଉପାଦାନପଚ୍ଚଯା ଭୱୋତି ଞାଣଂ…ପେ… ତଣ୍ହାପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାନନ୍ତି ଞାଣଂ…ପେ… ୱେଦନାପଚ୍ଚଯା ତଣ୍ହାତି ଞାଣଂ…ପେ… ଫସ୍ସପଚ୍ଚଯା ୱେଦନାତି ଞାଣଂ…ପେ… ସଳାଯତନପଚ୍ଚଯା ଫସ୍ସୋତି ଞାଣଂ…ପେ… ନାମରୂପପଚ୍ଚଯା ସଳାଯତନନ୍ତି ଞାଣଂ…ପେ… ୱିଞ୍ଞାଣପଚ୍ଚଯା ନାମରୂପନ୍ତି ଞାଣଂ…ପେ… ସଙ୍ଖାରପଚ୍ଚଯା ୱିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ଞାଣଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରାତି ଞାଣଂ, ଅସତି ଅୱିଜ୍ଜାଯ ନତ୍ଥି ସଙ୍ଖାରାତି ଞାଣଂ, ଅତୀତମ୍ପି ଅଦ୍ଧାନଂ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରାତି ଞାଣଂ, ଅସତି ଅୱିଜ୍ଜାଯ ନତ୍ଥି ସଙ୍ଖାରାତି ଞାଣଂ, ଅନାଗତମ୍ପି ଅଦ୍ଧାନଂ ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯା ସଙ୍ଖାରାତି ଞାଣଂ, ଅସତି ଅୱିଜ୍ଜାଯ ନତ୍ଥି ସଙ୍ଖାରାତି ଞାଣଂ। ଯମ୍ପିସ୍ସ ତଂ ଧମ୍ମଟ୍ଠିତିଞାଣଂ ତମ୍ପି ଖଯଧମ୍ମଂ ୱଯଧମ୍ମଂ ୱିରାଗଧମ୍ମଂ ନିରୋଧଧମ୍ମନ୍ତି

ଞାଣଂ। ଇମାନି ସତ୍ତସତ୍ତତି ଞାଣଵତ୍ଥୂନି। ଏଵଂ ସତ୍ତଵିଧେନ ଞାଣଵତ୍ଥୁ।

ସତ୍ତକଂ।

୮। ଅଟ୍ଠକନିଦ୍ଦେସୋ

୮୦୭। ତତ୍ଥ କତମା ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା? ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗେ ପଞ୍ଞା, ସୋତାପତ୍ତିଫଲେ ପଞ୍ଞା , ସକଦାଗାମିମଗ୍ଗେ ପଞ୍ଞା, ସକଦାଗାମିଫଲେ ପଞ୍ଞା, ଅନାଗାମିମଗ୍ଗେ ପଞ୍ଞା, ଅନାଗାମିଫଲେ ପଞ୍ଞା, ଅରହତ୍ତମଗ୍ଗେ ପଞ୍ଞା, ଅରହତ୍ତଫଲେ ପଞ୍ଞା – ଇମା ଚତୂସୁ ମଗ୍ଗେସୁ ଚତୂସୁ ଫଲେସୁ ପଞ୍ଞା। ଏଵଂ ଅଟ୍ଠଵିଧେନ ଞାଣଵତ୍ଥୁ।

ଅଟ୍ଠକଂ।

୯। ନଵକନିଦ୍ଦେସୋ

୮୦୮। ତତ୍ଥ କତମା ନଵସୁ ଅନୁପୁବ୍ବଵିହାରସମାପତ୍ତୀସୁ ପଞ୍ଞା? ପଠମଜ୍ଝାନସମାପତ୍ତିଯା ପଞ୍ଞା, ଦୁତିଯଜ୍ଝାନସମାପତ୍ତିଯା ପଞ୍ଞା, ତତିଯଜ୍ଝାନସମାପତ୍ତିଯା ପଞ୍ଞା, ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନସମାପତ୍ତିଯା ପଞ୍ଞା, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସମାପତ୍ତିଯା ପଞ୍ଞା, ଵିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସମାପତ୍ତିଯା ପଞ୍ଞା, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସମାପତ୍ତିଯା ପଞ୍ଞା, ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସମାପତ୍ତିଯା ପଞ୍ଞା, ସଞ୍ଞାଵେଦଯିତନିରୋଧସମାପତ୍ତିଯା ଵୁଟ୍ଠିତସ୍ସ ପଚ୍ଚଵେକ୍ଖଣାଞାଣଂ – ଇମା ନଵସୁ ଅନୁପୁବ୍ବଵିହାରସମାପତ୍ତୀସୁ ପଞ୍ଞା। ଏଵଂ ନଵଵିଧେନ ଞାଣଵତ୍ଥୁ।

ନଵକଂ।

୧୦। ଦସକନିଦ୍ଦେସୋ

୮୦୯। (୧) ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋ ଅଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠାନତୋ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ କଞ୍ଚି ସଙ୍ଖାରଂ ନିଚ୍ଚତୋ ଉପଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ କଞ୍ଚି ସଙ୍ଖାରଂ ନିଚ୍ଚତୋ ଉପଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ କଞ୍ଚି ସଙ୍ଖାରଂ ସୁଖତୋ ଉପଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ କଞ୍ଚି ସଙ୍ଖାରଂ ସୁଖତୋ ଉପଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅତ୍ତତୋ ଉପଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅତ୍ତତୋ ଉପଗଚ୍ଛେଯ୍ଯ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ମାତରଂ ଜୀଵିତା ଵୋରୋପେଯ୍ଯ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ମାତରଂ ଜୀଵିତା ଵୋରୋପେଯ୍ଯ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି।

ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଦିଟ୍ଠିସମ୍ପନ୍ନୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ପିତରଂ ଜୀଵିତା ଵୋରୋପେଯ୍ଯ…ପେ… ଅରହନ୍ତଂ ଜୀଵିତା ଵୋରୋପେଯ୍ଯ…ପେ… ପଦୁଟ୍ଠେନ ଚିତ୍ତେନ ତଥାଗତସ୍ସ ଲୋହିତଂ ଉପ୍ପାଦେଯ୍ଯ…ପେ… ସଙ୍ଘଂ ଭିନ୍ଦେଯ୍ଯ…ପେ… ଅଞ୍ଞଂ ସତ୍ଥାରଂ ଉଦ୍ଦିସେଯ୍ଯ…ପେ… ଅଟ୍ଠମଂ ଭଵଂ ନିବ୍ବତ୍ତେଯ୍ଯ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ଅଟ୍ଠମଂ ଭଵଂ ନିବ୍ବତ୍ତେଯ୍ଯ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି।

‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁଯା ଦ୍ଵେ ଅରହନ୍ତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ଯୁଂ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁଯା ଏକୋ ଅରହଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ଯ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁଯା ଦ୍ଵେ ରାଜାନୋ ଚକ୍କଵତ୍ତୀ [ଚକ୍କଵତ୍ତି (ସୀ। ସ୍ଯା।)] ଅପୁବ୍ବଂ ଅଚରିମଂ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ଯୁଂ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଏକିସ୍ସା ଲୋକଧାତୁଯା ଏକୋ ରାଜା ଚକ୍କଵତ୍ତୀ ଉପ୍ପଜ୍ଜେଯ୍ଯ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି।

‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଇତ୍ଥୀ ଅରହଂ ଅସ୍ସ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ପୁରିସୋ ଅରହଂ ଅସ୍ସ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଇତ୍ଥୀ ରାଜା ଅସ୍ସ ଚକ୍କଵତ୍ତୀ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ପୁରିସୋ ରାଜା ଅସ୍ସ ଚକ୍କଵତ୍ତୀ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଇତ୍ଥୀ ସକ୍କତ୍ତଂ କରେୟ୍ୟ, ମାରତ୍ତଂ କରେୟ୍ୟ, ବ୍ରହ୍ମତ୍ତଂ କରେୟ୍ୟ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ପୁରିସୋ ସକ୍କତ୍ତଂ କରେୟ୍ୟ, ମାରତ୍ତଂ କରେୟ୍ୟ, ବ୍ରହ୍ମତ୍ତଂ କରେୟ୍ୟ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି।

‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ ଇଟ୍ଠୋ କନ୍ତୋ ମନାପୋ ଵିପାକୋ ନିବ୍ବତ୍ତେୟ୍ୟ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ ଅନିଟ୍ଠୋ ଅକନ୍ତୋ ଅମନାପୋ ଵିପାକୋ ନିବ୍ବତ୍ତେୟ୍ୟ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଵଚୀଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ…ପେ… ଯଂ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ ଇଟ୍ଠୋ କନ୍ତୋ ମନାପୋ ଵିପାକୋ ନିବ୍ବତ୍ତେୟ୍ୟ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଵଚୀଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ…ପେ… ଯଂ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତସ୍ସ ଅନିଟ୍ଠୋ ଅକନ୍ତୋ ଅମନାପୋ ଵିପାକୋ ନିବ୍ବତ୍ତେୟ୍ୟ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି।

‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ କାଯସୁଚରିତସ୍ସ ଅନିଟ୍ଠୋ ଅକନ୍ତୋ ଅମନାପୋ ଵିପାକୋ ନିବ୍ବତ୍ତେୟ୍ୟ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ କାଯସୁଚରିତସ୍ସ ଇଟ୍ଠୋ କନ୍ତୋ ମନାପୋ ଵିପାକୋ ନିବ୍ବତ୍ତେୟ୍ୟ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଵଚୀସୁଚରିତସ୍ସ…ପେ… ଯଂ ମନୋସୁଚରିତସ୍ସ ଅନିଟ୍ଠୋ ଅକନ୍ତୋ ଅମନାପୋ ଵିପାକୋ ନିବ୍ବତ୍ତେୟ୍ୟ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଵଚୀସୁଚରିତସ୍ସ…ପେ… ଯଂ ମନୋସୁଚରିତସ୍ସ ଇଟ୍ଠୋ କନ୍ତୋ ମନାପୋ ଵିପାକୋ ନିବ୍ବତ୍ତେୟ୍ୟ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି।

‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତସମଙ୍ଗୀ ତନ୍ନିଦାନଂ ତପ୍ପଚ୍ଚଯା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତସମଙ୍ଗୀ ତନ୍ନିଦାନଂ ତପ୍ପଚ୍ଚଯା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଵିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଵଚୀଦୁଚ୍ଚରିତସମଙ୍ଗୀ…ପେ… ଯଂ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତସମଙ୍ଗୀ ତନ୍ନିଦାନଂ ତପ୍ପଚ୍ଚଯା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଵଚୀଦୁଚ୍ଚରିତସମଙ୍ଗୀ…ପେ… ଯଂ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତସମଙ୍ଗୀ ତନ୍ନିଦାନଂ ତପ୍ପଚ୍ଚଯା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଵିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି।

‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ କାଯସୁଚରିତସମଙ୍ଗୀ ତନ୍ନିଦାନଂ ତପ୍ପଚ୍ଚଯା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଵିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ କାଯସୁଚରିତସମଙ୍ଗୀ ତନ୍ନିଦାନଂ ତପ୍ପଚ୍ଚଯା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଅଟ୍ଠାନମେତଂ ଅନଵକାସୋ ଯଂ ଵଚୀସୁଚରିତସମଙ୍ଗୀ…ପେ… ଯଂ ମନୋସୁଚରିତସମଙ୍ଗୀ ତନ୍ନିଦାନଂ ତପ୍ପଚ୍ଚଯା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାଯଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ଵିନିପାତଂ ନିରଯଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ନେତଂ ଠାନଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଠାନଞ୍ଚ ଖୋ ଏତଂ ଵିଜ୍ଜତି ଯଂ ଵଚୀସୁଚରିତସମଙ୍ଗୀ …ପେ… ଯଂ ମନୋସୁଚରିତସମଙ୍ଗୀ ତନ୍ନିଦାନଂ ତପ୍ପଚ୍ଚଯା କାଯସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପଜ୍ଜେୟ୍ୟ, ଠାନମେତଂ ଵିଜ୍ଜତୀ’’ତି ପଜାନାତି। ‘‘ଯେ ଯେ ଧମ୍ମା ଯେସଂ ଯେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ହେତୂ ପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାଯ ତଂ ତଂ ଠାନଂ, ଯେ ଯେ ଧମ୍ମା ଯେସଂ ଯେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ନ ହେତୂ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯା ଉପାଦାଯ ତଂ ତଂ ଅଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି। ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମଵିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଠାନଞ୍ଚ ଠାନତୋ ଅଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଅଟ୍ଠାନତୋ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ।

୮୧୦। (୨) ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କମ୍ମସମାଦାନାନଂ ଠାନସୋ ହେତୁସୋ ଵିପାକଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ପଜାନାତି – ‘‘ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି ପାପକାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ଗତିସମ୍ପତ୍ତିପଟିବାଳ୍ହାନି ନ ଵିପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି ପାପକାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ଉପଧିସମ୍ପତ୍ତିପଟିବାଳ୍ହାନି ନ ଵିପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି ପାପକାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି କାଲସମ୍ପତ୍ତିପଟିବାଳ୍ହାନି ନ ଵିପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି ପାପକାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ପଯୋଗସମ୍ପତ୍ତିପଟିବାଳ୍ହାନି ନ ଵିପଚ୍ଚନ୍ତି।

‘‘ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି ପାପକାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ଗତିଵିପତ୍ତିଂ ଆଗମ୍ମ ଵିପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି ପାପକାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ଉପଧିଵିପତ୍ତିଂ ଆଗମ୍ମ ଵିପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି ପାପକାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି କାଲଵିପତ୍ତିଂ ଆଗମ୍ମ ଵିପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି ପାପକାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ପଯୋଗଵିପତ୍ତିଂ ଆଗମ୍ମ ଵିପଚ୍ଚନ୍ତି।

‘‘ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି କଲ୍ୟାଣାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ଗତିୱିପତ୍ତିପଟିବାଳ୍ହାନି ନ ୱିପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି କଲ୍ୟାଣାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ଉପଧିୱିପତ୍ତିପଟିବାଳ୍ହାନି ନ ୱିପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି କଲ୍ୟାଣାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି କାଲୱିପତ୍ତିପଟିବାଳ୍ହାନି ନ ୱିପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି କଲ୍ୟାଣାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ପଯୋଗୱିପତ୍ତିପଟିବାଳ୍ହାନି ନ ୱିପଚ୍ଚନ୍ତି।

‘‘ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି କଲ୍ୟାଣାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ଗତିସମ୍ପତ୍ତିଂ ଆଗମ୍ମ ୱିପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି କଲ୍ୟାଣାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ଉପଧିସମ୍ପତ୍ତିଂ ଆଗମ୍ମ ୱିପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି କଲ୍ୟାଣାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି କାଲସମ୍ପତ୍ତିଂ ଆଗମ୍ମ ୱିପଚ୍ଚନ୍ତି। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚାନି କଲ୍ୟାଣାନି କମ୍ମସମାଦାନାନି ପଯୋଗସମ୍ପତ୍ତିଂ ଆଗମ୍ମ ୱିପଚ୍ଚନ୍ତୀ’’ତି। ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଅତୀତାନାଗତପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନଂ କମ୍ମସମାଦାନାନଂ ଠାନସୋ ହେତୁସୋ ୱିପାକଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ।

୮୧୧। (୩) ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ‘‘ଅଯଂ ମଗ୍ଗୋ ଅଯଂ ପଟିପଦା ନିରଯଗାମୀ’’ତି [ନିରଯଗାମିନୀତି (ସ୍ୟା।)] ପଜାନାତି, ‘‘ଅଯଂ ମଗ୍ଗୋ ଅଯଂ ପଟିପଦା ତିରଚ୍ଛାନଯୋନିଗାମୀ’’ତି [ତିରଚ୍ଛାନଗାମିନୀତି (ସ୍ୟା।) ଏୱମୁପରିପି। ଅଟ୍ଠକଥା ଓଲୋକେତବ୍ବା] ପଜାନାତି, ‘‘ଅଯଂ ମଗ୍ଗୋ ଅଯଂ ପଟିପଦା ପେତ୍ତିୱିସଯଗାମୀ’’ତି ପଜାନାତି, ‘‘ଅଯଂ ମଗ୍ଗୋ ଅଯଂ ପଟିପଦା ମନୁସ୍ସଲୋକଗାମୀ’’ତି ପଜାନାତି, ‘‘ଅଯଂ ମଗ୍ଗୋ ଅଯଂ ପଟିପଦା ଦେୱଲୋକଗାମୀ’’ତି ପଜାନାତି, ‘‘ଅଯଂ ମଗ୍ଗୋ ଅଯଂ ପଟିପଦା ନିବ୍ବାନଗାମୀ’’ତି ପଜାନାତୀତି । ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ତଥାଗତସ୍ସ ସବ୍ବତ୍ଥଗାମିନିଂ ପଟିପଦଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ।

୮୧୨। (୪) ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଅନେକଧାତୁନାନାଧାତୁଲୋକଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ଖନ୍ଧନାନତ୍ତଂ ପଜାନାତି, ଆଯତନନାନତ୍ତଂ ପଜାନାତି, ଧାତୁନାନତ୍ତଂ ପଜାନାତି, ଅନେକଧାତୁନାନାଧାତୁଲୋକନାନତ୍ତଂ ପଜାନାତୀତି। ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଅନେକଧାତୁନାନାଧାତୁଲୋକଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ।

୮୧୩। (୫) ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ସତ୍ତାନଂ ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ପଜାନାତି – ‘‘ସନ୍ତି ସତ୍ତା ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକା, ସନ୍ତି ସତ୍ତା ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକା। ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକା ସତ୍ତା ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକେ ସତ୍ତେ ସେୱନ୍ତି ଭଜନ୍ତି ପଯିରୁପାସନ୍ତି। ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକା ସତ୍ତା ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକେ ସତ୍ତେ ସେୱନ୍ତି ଭଜନ୍ତି ପଯିରୁପାସନ୍ତି।

‘‘ଅତୀତମ୍ପି ଅଦ୍ଧାନଂ ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକା ସତ୍ତା ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକେ ସତ୍ତେ ସେୱିଂସୁ ଭଜିଂସୁ ପଯିରୁପାସିଂସୁ, ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକା ସତ୍ତା ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକେ ସତ୍ତେ ସେୱିଂସୁ ଭଜିଂସୁ ପଯିରୁପାସିଂସୁ।

‘‘ଅନାଗତମ୍ପି ଅଦ୍ଧାନଂ ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକା ସତ୍ତା ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକେ ସତ୍ତେ ସେୱିସ୍ସନ୍ତି ଭଜିସ୍ସନ୍ତି ପଯିରୁପାସିସ୍ସନ୍ତି, ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକା ସତ୍ତା ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକେ ସତ୍ତେ ସେୱିସ୍ସନ୍ତି ଭଜିସ୍ସନ୍ତି ପଯିରୁପାସିସ୍ସନ୍ତୀ’’ତି। ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ତଥାଗତସ୍ସ ସତ୍ତାନଂ ନାନାଧିମୁତ୍ତିକତଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ।

୮୧୪। (୬) ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ସତ୍ତାନଂ ଆସଯଂ ପଜାନାତି, ଅନୁସଯଂ ପଜାନାତି, ଚରିତଂ ପଜାନାତି, ଅଧିମୁତ୍ତିଂ ପଜାନାତି, ଅପ୍ପରଜକ୍ଖେ ମହାରଜକ୍ଖେ ତିକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯେ ମୁଦିନ୍ଦ୍ରିଯେ ସ୍ୱାକାରେ ଦ୍ୱାକାରେ ସୁୱିଞ୍ଞାପଯେ ଦୁୱିଞ୍ଞାପଯେ ଭବ୍ବାଭବ୍ବେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି।

୮୧୫। କତମୋ ଚ ସତ୍ତାନଂ ଆସଯୋ? ‘‘ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ’’ତି ୱା, ‘‘ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ’’ତି ୱା, ‘‘ଅନ୍ତୱା ଲୋକୋ’’ତି ୱା, ‘‘ଅନନ୍ତୱା ଲୋକୋ’’ତି ୱା, ‘‘ତଂ ଜୀୱଂ ତଂ ସରୀର’’ନ୍ତି ୱା, ‘‘ଅଞ୍ଞଂ ଜୀୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ସରୀର’’ନ୍ତି ୱା, ‘‘ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣାତି ୱା, ‘‘ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି ୱା, ‘‘ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି ୱା, ‘‘ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି ୱା, ଇତି ଭୱଦିଟ୍ଠିସନ୍ନିସ୍ସିତା ୱା ସତ୍ତା ହୋନ୍ତି ୱିଭୱଦିଟ୍ଠିସନ୍ନିସ୍ସିତା ୱା। ଏତେ ୱା ପନ ଉଭୋ ଅନ୍ତେ ଅନୁପଗମ୍ମ ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯତା ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅନୁଲୋମିକା ଖନ୍ତି ପଟିଲଦ୍ଧା ହୋତି ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ। ଅଯଂ ସତ୍ତାନଂ ଆସଯୋ।

୮୧୬। କତମୋ ଚ ସତ୍ତାନଂ ଅନୁସଯୋ? ସତ୍ତାନୁସଯା – କାମରାଗାନୁସଯୋ, ପଟିଘାନୁସଯୋ, ମାନାନୁସଯୋ, ଦିଟ୍ଠାନୁସଯୋ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାନୁସଯୋ,

ଭୱରାଗାନୁସଯୋ, ଅୱିଜ୍ଜାନୁସଯୋ। ଯଂ ଲୋକେ ପିଯରୂପଂ ସାତରୂପଂ ଏତ୍ଥ ସତ୍ତାନଂ ରାଗାନୁସଯୋ ଅନୁସେତି। ଯଂ ଲୋକେ ଅପ୍ପିଯରୂପଂ ଅସାତରୂପଂ ଏତ୍ଥ ସତ୍ତାନଂ ପଟିଘାନୁସଯୋ ଅନୁସେତି। ଇତି ଇମେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅୱିଜ୍ଜାନୁପତିତା। ତଦେକଟ୍ଠୋ ମାନୋ ଚ ଦିଟ୍ଠି ଚ ୱିଚିକିଚ୍ଛା ଚ ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ଅଯଂ ସତ୍ତାନଂ ଅନୁସଯୋ।

୮୧୭। କତମଞ୍ଚ ସତ୍ତାନଂ ଚରିତଂ? ପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ, ଅପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ , ଆନେଞ୍ଜାଭିସଙ୍ଖାରୋ, ପରିତ୍ତଭୂମକୋ ୱା ମହାଭୂମକୋ ୱା – ଇଦଂ ସତ୍ତାନଂ ଚରିତଂ।

୮୧୮। କତମା ଚ ସତ୍ତାନଂ ଅଧିମୁତ୍ତି? ସନ୍ତି ସତ୍ତା ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକା, ସନ୍ତି ସତ୍ତା ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକା। ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକା ସତ୍ତା ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକେ ସତ୍ତେ ସେୱନ୍ତି ଭଜନ୍ତି ପଯିରୁପାସନ୍ତି। ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକା ସତ୍ତା ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକେ ସତ୍ତେ ସେୱନ୍ତି ଭଜନ୍ତି ପଯିରୁପାସନ୍ତି।

ଅତୀତମ୍ପି ଅଦ୍ଧାନଂ ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକା ସତ୍ତା ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକେ ସତ୍ତେ ସେୱିଂସୁ ଭଜିଂସୁ ପଯିରୁପାସିଂସୁ। ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକା ସତ୍ତା ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକେ ସତ୍ତେ ସେୱିଂସୁ ଭଜିଂସୁ ପଯିରୁପାସିଂସୁ।

ଅନାଗତମ୍ପି ଅଦ୍ଧାନଂ ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକା ସତ୍ତା ହୀନାଧିମୁତ୍ତିକେ ସତ୍ତେ ସେୱିସ୍ସନ୍ତି ଭଜିସ୍ସନ୍ତି ପଯିରୁପାସିସ୍ସନ୍ତି। ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକା ସତ୍ତା ପଣୀତାଧିମୁତ୍ତିକେ ସତ୍ତେ ସେୱିସ୍ସନ୍ତି ଭଜିସ୍ସନ୍ତି ପଯିରୁପାସିସ୍ସନ୍ତି। ଅଯଂ ସତ୍ତାନଂ ଅଧିମୁତ୍ତି।

୮୧୯। କତମେ ତେ ସତ୍ତା ମହାରଜକ୍ଖା? ଦସ କିଲେସୱତ୍ଥୂନି – ଲୋଭୋ, ଦୋସୋ, ମୋହୋ, ମାନୋ, ଦିଟ୍ଠି, ୱିଚିକିଚ୍ଛା, ଥିନଂ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ, ଅହିରିକଂ, ଅନୋତ୍ତପ୍ପଂ। ଯେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଇମାନି ଦସ କିଲେସୱତ୍ଥୂନି ଆସେୱିତାନି ଭାୱିତାନି ବହୁଲୀକତାନି ଉସ୍ସଦଗତାନି, ଇମେ ତେ ସତ୍ତା ମହାରଜକ୍ଖା।

୮୨୦। କତମେ ତେ ସତ୍ତା ଅପ୍ପରଜକ୍ଖା? ଯେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଇମାନି ଦସ କିଲେସୱତ୍ଥୂନି ଅନାସେୱିତାନି ଅଭାୱିତାନି ଅବହୁଲୀକତାନି ଅନୁସ୍ସଦଗତାନି, ଇମେ ତେ ସତ୍ତା ଅପ୍ପରଜକ୍ଖା।

୮୨୧। କତମେ ତେ ସତ୍ତା ମୁଦିନ୍ଦ୍ରିଯା? ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି – ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। ଯେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଇମାନି ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ଅନାସେୱିତାନି ଅଭାୱିତାନି ଅବହୁଲୀକତାନି ଅନୁସ୍ସଦଗତାନି, ଇମେ ତେ ସତ୍ତା ମୁଦିନ୍ଦ୍ରିଯା।

୮୨୨। କତମେ ତେ ସତ୍ତା ତିକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯା? ଯେସଂ ସତ୍ତାନଂ ଇମାନି ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ଆସେୱିତାନି ଭାୱିତାନି ବହୁଲୀକତାନି ଉସ୍ସଦଗତାନି, ଇମେ ତେ ସତ୍ତା ତିକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯା।

୮୨୩। କତମେ ତେ ସତ୍ତା ଦ୍ୱାକାରା? ଯେ ତେ ସତ୍ତା ପାପାସଯା ପାପାନୁସଯା ପାପଚରିତା ପାପାଧିମୁତ୍ତିକା ମହାରଜକ୍ଖା ମୁଦିନ୍ଦ୍ରିଯା, ଇମେ ତେ ସତ୍ତା ଦ୍ୱାକାରା।

୮୨୪। କତମେ ତେ ସତ୍ତା ସ୍ୱାକାରା? ଯେ ତେ ସତ୍ତା କଲ୍ୟାଣାସଯା କଲ୍ୟାଣଚରିତା କଲ୍ୟାଣାଧିମୁତ୍ତିକା ଅପ୍ପରଜକ୍ଖା ତିକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯା, ଇମେ ତେ ସତ୍ତା ସ୍ୱାକାରା।

୮୨୫। କତମେ ତେ ସତ୍ତା ଦୁୱିଞ୍ଞାପଯା? ଯେ ଚ ତେ ସତ୍ତା ଦ୍ୱାକାରା, ତେୱ ତେ ସତ୍ତା ଦୁୱିଞ୍ଞାପଯା। ଯେ ଚ ତେ ସତ୍ତା ସ୍ୱାକାରା, ତେୱ ତେ ସତ୍ତା ସୁୱିଞ୍ଞାପଯା।

୮୨୬। କତମେ ତେ ସତ୍ତା ଅଭବ୍ବା? ଯେ ତେ ସତ୍ତା କମ୍ମାୱରଣେନ ସମନ୍ନାଗତା କିଲେସାୱରଣେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱିପାକାୱରଣେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅସ୍ସଦ୍ଧା ଅଚ୍ଛନ୍ଦିକା ଦୁପ୍ପଞ୍ଞା ଅଭବ୍ବା ନିଯାମଂ ଓକ୍କମିତୁଂ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ସମ୍ମତ୍ତଂ, ଇମେ ତେ ସତ୍ତା ଅଭବ୍ବା।

୮୨୭। କତମେ ତେ ସତ୍ତା ଭବ୍ବା? ଯେ ତେ ସତ୍ତା ନ କମ୍ମାୱରଣେନ ସମନ୍ନାଗତା ନ କିଲେସାୱରଣେନ ସମନ୍ନାଗତା ନ ୱିପାକାୱରଣେନ ସମନ୍ନାଗତା ସଦ୍ଧା ଛନ୍ଦିକା ପଞ୍ଞୱନ୍ତୋ ଭବ୍ବା ନିଯାମଂ ଓକ୍କମିତୁଂ କୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ସମ୍ମତ୍ତଂ, ଇମେ ତେ ସତ୍ତା ଭବ୍ବାତି। ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପରସତ୍ତାନଂ ପରପୁଗ୍ଗଲାନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯପରୋପରିଯତ୍ତଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ।

୮୨୮। (୭) ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଝାନୱିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନଂ ସଂକିଲେସଂ ୱୋଦାନଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଝାଯୀତି। ଚତ୍ତାରୋ ଝାଯୀ। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାଯୀ ସମ୍ପତ୍ତିଯେୱ [ସମ୍ପତ୍ତିଯେୱ (କ।)] ସମାନଂ ୱିପତ୍ତୀତି ପଚ୍ଚେତି, ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାଯୀ ୱିପତ୍ତିଂଯେୱ [ୱିପତ୍ତିଯେୱ (କ।)] ସମାନଂ ସମ୍ପତ୍ତୀତି ପଚ୍ଚେତି, ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାଯୀ ସମ୍ପତ୍ତିଯେୱ ସମାନଂ ସମ୍ପତ୍ତୀତି ପଚ୍ଚେତି, ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାଯୀ ୱିପତ୍ତିଯେୱ ସମାନଂ ୱିପତ୍ତୀତି ପଚ୍ଚେତି – ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଝାଯୀ।

ଅପରେପି ଚତ୍ତାରୋ ଝାଯୀ। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାଯୀ ଦନ୍ଧଂ ସମାପଜ୍ଜତି ଖିପ୍ପଂ ୱୁଟ୍ଠାତି, ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାଯୀ ଖିପ୍ପଂ ସମାପଜ୍ଜତି ଦନ୍ଧଂ ୱୁଟ୍ଠାତି, ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାଯୀ ଦନ୍ଧଂ ସମାପଜ୍ଜତି ଦନ୍ଧଂ ୱୁଟ୍ଠାତି, ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାଯୀ ଖିପ୍ପଂ ସମାପଜ୍ଜତି ଖିପ୍ପଂ ୱୁଟ୍ଠାତି – ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଝାଯୀ।

ଅପରେପି ଚତ୍ତାରୋ ଝାଯୀ। ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାଯୀ ସମାଧିସ୍ମିଂ ସମାଧିକୁସଲୋ ହୋତି, ନ ସମାଧିସ୍ମିଂ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ; ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାଯୀ ସମାଧିସ୍ମିଂ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ହୋତି, ନ ସମାଧିସ୍ମିଂ ସମାଧିକୁସଲୋ; ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାଯୀ ସମାଧିସ୍ମିଂ ସମାଧିକୁସଲୋ ଚ ହୋତି, ସମାଧିସ୍ମିଂ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ ଚ; ଅତ୍ଥେକଚ୍ଚୋ ଝାଯୀ ନେୱ ସମାଧିସ୍ମିଂ ସମାଧିକୁସଲୋ ହୋତି, ନ ସମାଧିସ୍ମିଂ ସମାପତ୍ତିକୁସଲୋ – ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଝାଯୀ।

''ଝାନ''ନ୍ତି । ଚତ୍ତାରି ଝାନାନି – ପଠମଂ ଝାନଂ, ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ, ତତିଯଂ ଝାନଂ, ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ।

''ୱିମୋକ୍ଖୋ''ତି। ଅଟ୍ଠ ୱିମୋକ୍ଖା। ରୂପୀ ରୂପାନି ପସ୍ସତି – ଅଯଂ ପଠମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

ଅଜ୍ଝତ୍ତଂ ଅରୂପସଞ୍ଞୀ ବହିଦ୍ଧା ରୂପାନି ପସ୍ସତି – ଅଯଂ ଦୁତିଯୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

ସୁଭନ୍ତେୱ ଅଧିମୁତ୍ତୋ ହୋତି – ଅଯଂ ତତିଯୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ''ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋ''ତି ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି – ଅଯଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ''ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣ''ନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି – ଅଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ''ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚି''ତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି – ଅଯଂ ଛଟ୍ଠୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି – ଅଯଂ ସତ୍ତମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

ସବ୍ବସୋ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି – ଅଯଂ ଅଟ୍ଠମୋ ୱିମୋକ୍ଖୋ।

''ସମାଧୀ''ତି। ତଯୋ ସମାଧୀ – ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ ସମାଧି, ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ ସମାଧି, ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ ସମାଧି।

''ସମାପତ୍ତୀ''ତି । ନୱ ଅନୁପୁବ୍ବୱିହାରସମାପତ୍ତିଯୋ – ପଠମଜ୍ଝାନସମାପତ୍ତି, ଦୁତିଯଜ୍ଝାନସମାପତ୍ତି, ତତିଯଜ୍ଝାନସମାପତ୍ତି, ଚତୁତ୍ଥଜ୍ଝାନସମାପତ୍ତି, ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନସମାପତ୍ତି, ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନସମାପତ୍ତି, ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନସମାପତ୍ତି, ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନସମାପତ୍ତି, ସଞ୍ଞାୱେଦଯିତନିରୋଧସମାପତ୍ତି।

''ସଂକିଲେସ''ନ୍ତି ହାନଭାଗିଯୋ ଧମ୍ମୋ। ''ୱୋଦାନ''ନ୍ତି ୱିସେସଭାଗିଯୋ ଧମ୍ମୋ। ''ୱୁଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି। ୱୋଦାନମ୍ପି ୱୁଟ୍ଠାନଂ, ତମ୍ହା ତମ୍ହା ସମାଧିମ୍ହା ୱୁଟ୍ଠାନମ୍ପି ୱୁଟ୍ଠାନନ୍ତି। ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚଯୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଝାନୱିମୋକ୍ଖସମାଧିସମାପତ୍ତୀନଂ ସଂକିଲେସଂ ୱୋଦାନଂ ୱୁଟ୍ଠାନଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ।

୮୨୯। (୮) ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତି ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତି, ସେଯ୍ୟଥିଦଂ – ଏକମ୍ପି ଜାତିଂ ଦ୍ୱେପି ଜାତିଯୋ ତିସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ଚତସ୍ସୋପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଚପି ଜାତିଯୋ ଦସପି ଜାତିଯୋ ୱୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ତିଂସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଚତ୍ତାଲୀସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ପଞ୍ଞାସମ୍ପି ଜାତିଯୋ ଜାତିସତମ୍ପି ଜାତିସହସ୍ସମ୍ପି ଜାତିସତସହସ୍ସମ୍ପି ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି

ୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ଅନେକେପି ସଂୱଟ୍ଟୱିୱଟ୍ଟକପ୍ପେ ''ଅମୁତ୍ରାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାୟୁପରିୟନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଅମୁତ୍ର ଉଦପାଦିଂ; ତତ୍ରାପାସିଂ ଏୱଂନାମୋ ଏୱଂଗୋତ୍ତୋ ଏୱଂୱଣ୍ଣୋ ଏୱମାହାରୋ ଏୱଂସୁଖଦୁକ୍ଖପ୍ପଟିସଂୱେଦୀ ଏୱମାୟୁପରିୟନ୍ତୋ, ସୋ ତତୋ ଚୁତୋ ଇଧୂପପନ୍ନୋ''ତି। ଇତି ସାକାରଂ ସଉଦ୍ଦେସଂ ଅନେକୱିହିତଂ ପୁବ୍ବେନିୱାସଂ ଅନୁସ୍ସରତୀତି। ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚୟୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ତଥାଗତସ୍ସ ପୁବ୍ବେନିୱାସାନୁସ୍ସତି ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ।

୮୩୦। (୯) ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତି – ''ଇମେ ୱତ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାୟଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିୟାନଂ ଉପୱାଦକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା। ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପନ୍ନା। ଇମେ ୱା ପନ ଭୋନ୍ତୋ ସତ୍ତା କାୟସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ୱଚୀସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ମନୋସୁଚରିତେନ ସମନ୍ନାଗତା ଅରିୟାନଂ ଅନୁପୱାଦକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠିକମ୍ମସମାଦାନା। ତେ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ସୁଗତିଂ ସଗ୍ଗଂ ଲୋକଂ ଉପପନ୍ନା''ତି। ଇତି ଦିବ୍ବେନ ଚକ୍ଖୁନା ୱିସୁଦ୍ଧେନ ଅତିକ୍କନ୍ତମାନୁସକେନ ସତ୍ତେ ପସ୍ସତି ଚୱମାନେ ଉପପଜ୍ଜମାନେ ହୀନେ ପଣୀତେ ସୁୱଣ୍ଣେ ଦୁବ୍ବଣ୍ଣେ ସୁଗତେ ଦୁଗ୍ଗତେ ଯଥାକମ୍ମୂପଗେ ସତ୍ତେ ପଜାନାତୀତି। ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚୟୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ତଥାଗତସ୍ସ ସତ୍ତାନଂ ଚୁତୂପପାତଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ।

୮୩୧। (୧୦) ତତ୍ଥ କତମଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣଂ? ଇଧ ତଥାଗତୋ ଆସୱାନଂ ଖୟା ଅନାସୱଂ ଚେତୋୱିମୁତ୍ତିଂ ପଞ୍ଞାୱିମୁତ୍ତିଂ ଦିଟ୍ଠେୱ ଧମ୍ମେ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତୀତି। ଯା ତତ୍ଥ ପଞ୍ଞା ପଜାନନା…ପେ… ଅମୋହୋ ଧମ୍ମୱିଚୟୋ ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ତଥାଗତସ୍ସ ଆସୱାନଂ ଖୟଂ ଯଥାଭୂତଂ ଞାଣନ୍ତି।

ଦସକଂ।

ଞାଣୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୭। ଖୁଦ୍ଦକଵତ୍ଥୁଵିଭଙ୍ଗୋ

୧। ଏକକମାତିକା

୮୩୨। (୧)ଜାତିମଦୋ (୨)ଗୋତ୍ତମଦୋ (୩)ଆରୋଗ୍ୟମଦୋ (୪)ଯୋବ୍ବନମଦୋ (୫)ଜୀଵିତମଦୋ (୬)ଲାଭମଦୋ (୭)ସକ୍କାରମଦୋ (୮) ଗରୁକାରମଦୋ (୯) ପୁରେକ୍ଖାରମଦୋ (୧୦) ପରିଵାରମଦୋ (୧୧) ଭୋଗମଦୋ (୧୨) ଵଣ୍ଣମଦୋ (୧୩) ସୁତମଦୋ (୧୪) ପଟିଭାନମଦୋ (୧୫) ରତ୍ତଞ୍ଞୁମଦୋ (୧୬) ପିଣ୍ଡପାତିକମଦୋ (୧୭) ଅନଵଞ୍ଞାତମଦୋ (୧୮) ଇରିୟାପଥମଦୋ (୧୯) ଇଦ୍ଧିମଦୋ (୨୦) ଯସମଦୋ (୨୧) ସୀଲମଦୋ (୨୨) ଝାନମଦୋ (୨୩) ସିପ୍ପମଦୋ (୨୪) ଆରୋହମଦୋ (୨୫) ପରିଣାହମଦୋ (୨୬) ସଣ୍ଠାନମଦୋ (୨୭) ପାରିପୂରିମଦୋ (୨୮)ମଦୋ (୨୯) ପମାଦୋ (୩୦) ଥମ୍ଭୋ (୩୧) ସାରମ୍ଭୋ (୩୨) ଅତ୍ରିଚ୍ଛତା (୩୩)ମହିଚ୍ଛତା (୩୪) ପାପିଚ୍ଛତା (୩୫) ସିଙ୍ଗଂ (୩୬) ତିନ୍ତିଣଂ (୩୭) ଚାପଲ୍ୟଂ (୩୮)ଅସଭାଗଵୁତ୍ତି (୩୯) ଅରତି (୪୦) ତନ୍ଦୀ (୪୧) ଵିଜମ୍ଭିତା (୪୨) ଭତ୍ତସମ୍ମଦୋ (୪୩) ଚେତସୋ ଚ ଲୀନତ୍ତଂ [ଚେତସୋ ଲୀନତ୍ତଂ (ସ୍ୟା।)] (୪୪) କୁହନା (୪୫) ଲପନା (୪୬) ନେମିତ୍ତିକତା (୪୭)ନିପ୍ପେସିକତା (୪୮) ଲାଭେନ ଲାଭଂ ନିଜିଗୀସନତା [ନିଜିଗିଂସନତା (ସୀ।), ଜିଗିଂସନତା (ସ୍ୟା।)] (୪୯) ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ (୫୦) ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ (୫୧) ହୀନୋ ହମସ୍ମୀତି ମାନୋ (୫୨) ସେଯ୍ୟସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ (୫୩) ସେଯ୍ୟସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ (୫୪) ସେଯ୍ୟସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ (୫୫) ସଦିସସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ (୫୬) ସଦିସସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ (୫୭) ସଦିସସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ (୫୮) ହୀନସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ (୫୯) ହୀନସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ (୬୦) ହୀନସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ (୬୧) ମାନୋ (୬୨) ଅତିମାନୋ (୬୩) ମାନାତିମାନୋ (୬୪) ଓମାନୋ (୬୫)ଅଧିମାନୋ (୬୬) ଅସ୍ମିମାନୋ (୬୭) ମିଚ୍ଛାମାନୋ (୬୮) ଞାତିଵିତକ୍କୋ (୬୯)ଜନପଦଵିତକ୍କୋ (୭୦) ଅମରଵିତକ୍କୋ (୭୧) ପରାନୁଦ୍ଦୟତାପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ଵିତକ୍କୋ (୭୨) ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ଵିତକ୍କୋ (୭୩) ଅନଵଞ୍ଞତ୍ତିପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ଵିତକ୍କୋ

ଏକକଂ।

୨। ଦୁକମାତିକା

୮୩୩। (୧) କୋଧୋ ଚ ଉପନାହୋ ଚ (୨) ମକ୍ଖୋ ଚ ପଠାସୋ [ପଲାସୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ଚ (୩) ଇସ୍ସା ଚ ମଚ୍ଛରିୟଞ୍ଚ (୪) ମାୟା ଚ ସାଠେୟ୍ୟଞ୍ଚ (୫) ଅଵିଜ୍ଜା ଚ ଭଵତଣ୍ହା ଚ (୬) ଭଵଦିଟ୍ଠି ଚ ଵିଭଵଦିଟ୍ଠି ଚ (୭) ସସ୍ସତଦିଟ୍ଠି ଚ ଉଚ୍ଛେଦଦିଟ୍ଠି ଚ (୮) ଅନ୍ତଵାଦିଟ୍ଠି ଚ ଅନନ୍ତଵାଦିଟ୍ଠି ଚ (୯) ପୁବ୍ବନ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି ଚ ଅପରନ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି ଚ (୧୦) ଅହିରିକଞ୍ଚ ଅନୋତ୍ତପ୍ପଞ୍ଚ (୧୧) ଦୋଵଚସ୍ସତା ଚ ପାପମିତ୍ତତା ଚ (୧୨) ଅନଜ୍ଜଵୋ ଚ ଅମଦ୍ଦଵୋ ଚ (୧୩) ଅକ୍ଖନ୍ତି ଚ ଅସୋରଚ୍ଚଞ୍ଚ (୧୪) ଅସାଖଲ୍ୟଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିସନ୍ଥାରୋ ଚ (୧୫)ଇନ୍ଦ୍ରିୟେସୁ ଅଗୁତ୍ତଦ୍ଵାରତା ଚ ଭୋଜନେ ଅମତ୍ତଞ୍ଞୁତା ଚ (୧୬) ମୁଟ୍ଠସ୍ସଚ୍ଚଞ୍ଚ ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ (୧୭) ସୀଲଵିପତ୍ତି ଚ ଦିଟ୍ଠିଵିପତ୍ତି ଚ (୧୮) ଅଜ୍ଝତ୍ତସଂଯୋଜନଞ୍ଚ ବହିଦ୍ଧାସଂଯୋଜନଞ୍ଚ

ଦୁକଂ।

୩। ତିକମାତିକା

୮୩୪। (୧) ତୀଣି ଅକୁସଲମୂଲାନି (୨) ତୟୋ ଅକୁସଲଵିତକ୍କା (୩) ତିସ୍ସୋ ଅକୁସଲସଞ୍ଞା (୪) ତିସ୍ସୋ ଅକୁସଲଧାତୁୟୋ (୫) ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି (୬) ତୟୋ ଆସଵା (୭) ତୀଣି ସଂଯୋଜନାନି (୮) ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ହା (୯) ଅପରାପି ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ହା (୧୦) ଅପରାପି ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ହା (୧୧) ତିସ୍ସୋ ଏସନା (୧୨) ତିସ୍ସୋ ଵିଧା (୧୩) ତୀଣି ଭୟାନି (୧୪)ତୀଣି ତମାନି (୧୫) ତୀଣି ତିତ୍ଥାୟତନାନି (୧୬) ତୟୋ କିଞ୍ଚନା (୧୭) ତୀଣି ଅଙ୍ଗଣାନି (୧୮) ତୀଣି ମଲାନି (୧୯) ତୀଣି ଵିସମାନି (୨୦) ଅପରାନିପି ତୀଣି ଵିସମାନି (୨୧) ତୟୋ ଅଗ୍ଗୀ (୨୨) ତୟୋ କସାଵା (୨୩) ଅପରେପି ତୟୋ କସାଵା (୨୪)ଅସ୍ସାଦଦିଟ୍ଠି, ଅତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି (୨୫) ଅରତି, ଵିହେସା, ଅଧମ୍ମଚରିୟା (୨୬)ଦୋଵଚସ୍ସତା, ପାପମିତ୍ତତା, ନାନତ୍ତସଞ୍ଞା (୨୭) ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ, କୋସଜ୍ଜଂ, ପମାଦୋ (୨୮) ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠିତା, ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞତା, ମହିଚ୍ଛତା (୨୯) ଅହିରିକଂ, ଅନୋତ୍ତପ୍ପଂ, ପମାଦୋ (୩୦)ଅନାଦରିୟଂ, ଦୋଵଚସ୍ସତା, ପାପମିତ୍ତତା (୩୧) ଅସ୍ସଦ୍ଧିୟଂ, ଅଵଦଞ୍ଞୁତା, କୋସଜ୍ଜଂ (୩୨) ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ, ଅସଂଵରୋ, ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ (୩୩) ଅରିୟାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତା, ସଦ୍ଧମ୍ମଂ ଅସୋତୁକମ୍ୟତା, ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତତା (୩୪) ମୁଟ୍ଠସ୍ସଚ୍ଚଂ, ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ, ଚେତସୋ ଵିକ୍ଖେପୋ (୩୫)ଅୟୋନିସୋ

ମନସିକାରୋ, କୁମ୍ମଗ୍ଗସେୱନା, ଚେତସୋ ଚ ଲୀନତ୍ତଂ

ତିକଂ।

୪। ଚତୁକ୍କମାତିକା

୮୩୫। (୧) ଚତ୍ତାରୋ ଆସୱା (୨) ଚତ୍ତାରୋ ଗନ୍ଥା (୩) ଚତ୍ତାରୋ ଓଘା (୪) ଚତ୍ତାରୋ ଯୋଗା (୫) ଚତ୍ତାରି ଉପାଦାନାନି (୬) ଚତ୍ତାରୋ ତଣ୍ହୁପ୍ପାଦା (୭) ଚତ୍ତାରି ଅଗତିଗମନାନି (୮) ଚତ୍ତାରୋ ୱିପରିୟାସା [ୱିପରିୟେସା (ସୀ। ସ୍ଯା। କ।)] (୯) ଚତ୍ତାରୋ ଅନରିୟୱୋହାରା (୧୦) ଅପରେପି ଚତ୍ତାରୋ ଅନରିୟୱୋହାରା (୧୧) ଚତ୍ତାରି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି (୧୨) ଅପରାନିପି ଚତ୍ତାରି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି (୧୩)ଚତ୍ତାରି ଭୟାନି (୧୪) ଅପରାନିପି ଚତ୍ତାରି ଭୟାନି (୧୫) ଚତସ୍ସୋ ଦିଟ୍ଠିୟୋ

ଚତୁକ୍କଂ।

୫। ପଞ୍ଚକମାତିକା

୮୩୬। (୧) ପଞ୍ଚୋରମ୍ଭାଗିୟାନି ସଂୟୋଜନାନି (୨) ପଞ୍ଚୁଦ୍ଧମ୍ଭାଗିୟାନି ସଂୟୋଜନାନି (୩) ପଞ୍ଚ ମଚ୍ଛରିୟାନି (୪) ପଞ୍ଚ ସଙ୍ଗା (୫) ପଞ୍ଚ ସଲ୍ଲା (୬) ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା (୭)ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା [ଚେତସୋୱିନିବଦ୍ଧା (କ।)] (୮) ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣାନି (୯) ପଞ୍ଚ କମ୍ମାନି ଆନନ୍ତରିକାନି (୧୦) ପଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠିୟୋ (୧୧) ପଞ୍ଚ ୱେରା (୧୨) ପଞ୍ଚ ବ୍ୟସନା (୧୩) ପଞ୍ଚ ଅକ୍ଖନ୍ତିୟା ଆଦୀନୱା (୧୪) ପଞ୍ଚ ଭୟାନି (୧୫) ପଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନୱାଦା

ପଞ୍ଚକଂ।

୬। ଛକ୍କମାତିକା

୮୩୭। (୧) ଛ ୱିୱାଦମୂଲାନି (୨) ଛ ଛନ୍ଦରାଗା (୩) ଛ ୱିରୋଧୱତ୍ଥୂନି (୪) ଛ ତଣ୍ହାକାୟା (୫) ଛ ଅଗାରୱା (୬) ଛ ପରିହାନିୟା ଧମ୍ମା (୭) ଅପରେପି ଛ ପରିହାନିୟା ଧମ୍ମା (୮) ଛ ସୋମନସ୍ସୁପୱିଚାରା (୯) ଛ ଦୋମନସ୍ସୁପୱିଚାରା (୧୦) ଛ ଉପେକ୍ଖୁପୱିଚାରା (୧୧) ଛ ଗେହସିତାନି ସୋମନସ୍ସାନି (୧୨) ଛ ଗେହସିତାନି ଦୋମନସ୍ସାନି (୧୩) ଛ ଗେହସିତା ଉପେକ୍ଖା (୧୪) ଛ ଦିଟ୍ଠିୟୋ

ଛକ୍କଂ।

୭। ସତ୍ତକମାତିକା

୮୩୮। (୧) ସତ୍ତ ଅନୁସୟା (୨) ସତ୍ତ ସଂୟୋଜନାନି (୩) ସତ୍ତ ପରିୟୁଟ୍ଠାନାନି (୪)ସତ୍ତ ଅସଦ୍ଧମ୍ମା (୫) ସତ୍ତ ଦୁଚ୍ଚରିତାନି (୬) ସତ୍ତ ମାନା (୭) ସତ୍ତ ଦିଟ୍ଠିୟୋ

ସତ୍ତକଂ।

୮। ଅଟ୍ଠକମାତିକା

୮୩୯। (୧) ଅଟ୍ଠ କିଲେସୱତ୍ଥୂନି (୨) ଅଟ୍ଠ କୁସୀତୱତ୍ଥୂନି (୩) ଅଟ୍ଠସୁ ଲୋକଧମ୍ମେସୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ପଟିଘାତୋ (୪) ଅଟ୍ଠ ଅନରିୟୱୋହାରା (୫) ଅଟ୍ଠ ମିଚ୍ଛତ୍ତା (୬) ଅଟ୍ଠ ପୁରିସଦୋସା (୭) ଅଟ୍ଠ ଅସଞ୍ଞିୱାଦା (୮) ଅଟ୍ଠ ନେୱସଞ୍ଞିନାସଞ୍ଞିୱାଦା

ଅଟ୍ଠକଂ।

୯। ନୱକମାତିକା

୮୪୦। (୧) ନଵ ଆଘାତଵତ୍ଥୂନି (୨) ନଵ ପୁରିସମଲାନି (୩) ନଵଵିଧା ମାନା (୪)ନଵ ତଣ୍ହାମୂଲକା ଧମ୍ମା (୫) ନଵ ଇଞ୍ଜିତାନି (୬) ନଵ ମଞ୍ଞିତାନି (୭) ନଵ ଫନ୍ଦିତାନି (୮) ନଵ ପପଞ୍ଚିତାନି (୯) ନଵ ସଙ୍ଖତାନି

ନଵକଂ।

୧୦। ଦସକମାତିକା

୮୪୧। (୧) ଦସ କିଲେସଵତ୍ଥୂନି (୨) ଦସ ଆଘାତଵତ୍ଥୂନି (୩) ଦସ ଅକୁସଲକମ୍ମପଥା (୪) ଦସ ସଂଯୋଜନାନି (୫) ଦସ ମିଚ୍ଛତ୍ତା (୬) ଦସଵତ୍ଥୁକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି (୭) ଦସଵତ୍ଥୁକା ଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକା ଦିଟ୍ଠି

ଦସକଂ।

୮୪୨। ଅଟ୍ଠାରସ ତଣ୍ହାଵିଚରିତାନି ଅଜ୍ଝତ୍ତିକସ୍ସ ଉପାଦାୟ, ଅଟ୍ଠାରସ ତଣ୍ହାଵିଚରିତାନି ବାହିରସ୍ସ ଉପାଦାୟ, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା ଛତ୍ତିଂସ ତଣ୍ହାଵିଚରିତାନି ହୋନ୍ତି। ଇତି ଅତୀତାନି ଛତ୍ତିଂସ ତଣ୍ହାଵିଚରିତାନି, ଅନାଗତାନି ଛତ୍ତିଂସ ତଣ୍ହାଵିଚରିତାନି, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନି ଛତ୍ତିଂସ ତଣ୍ହାଵିଚରିତାନି, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୂହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠ ତଣ୍ହାଵିଚରିତସତଂ ହୋତି। ଯାନି ଚ ଦ୍ୱାସଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତାନି ବ୍ରହ୍ମଜାଲେ ଵେୟ୍ୟାକରଣେ ଵୁତ୍ତାନି ଭଗଵତା।

ମାତିକା।

୧। ଏକକନିଦ୍ଦେସୋ

(୧) ଜାତିମଦୋ

୮୪୩। ତତ୍ଥ କତମୋ ଜାତିମଦୋ? ଜାତିଂ ପଟିଚ୍ଚ ମଦୋ ମଜ୍ଜନା ମଜ୍ଜିତତ୍ତଂ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ [ଉଣ୍ଣତି ଉଣ୍ଣାମୋ (ସ୍ୟା। କ।) ଧ। ସ। ୧୧୨୧] ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅୟଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜାତିମଦୋ’’।

(୨-୨୭) ଗୋତ୍ତମଦାଦୀ

୮୪୪। ତତ୍ଥ କତମୋ ଗୋତ୍ତମଦୋ? ଗୋତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଆରୋଗ୍ୟଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଯୋବ୍ବନଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଜୀଵିତଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଲାଭଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ସକ୍କାରଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଗରୁକାରଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ପୁରେକ୍ଖାରଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ପରିଵାରଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଭୋଗଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଵଣ୍ଣଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ସୁତଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ପଟିଭାନଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ରତ୍ତଞ୍ଞୁତଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ପିଣ୍ଡପାତିକତ୍ତଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଅନଵଞ୍ଞାତଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଇରିୟାପଥଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଇଦ୍ଧିଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଯସଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ସୀଲଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଝାନଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ସିପ୍ପଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ଆରୋହଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ପରିଣାହଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ସଣ୍ଠାନଂ ପଟିଚ୍ଚ…ପେ… ପାରିପୂରିଂ ପଟିଚ୍ଚ ମଦୋ ମଜ୍ଜନା ମଜ୍ଜିତତ୍ତଂ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅୟଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ପାରିପୂରିମଦୋ’’।

(୨୮) ମଦୋ

୮୪୫। ତତ୍ଥ କତମୋ ମଦୋ? ଯୋ ମଦୋ ମଜ୍ଜନା ମଜ୍ଜିତତ୍ତଂ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅୟଂ ଵୁଚ୍ଚତି ‘‘ମଦୋ’’।

(୨୯) ପମାଦୋ

୮୪୬। ତତ୍ଥ କତମୋ ପମାଦୋ? କାୟଦୁଚ୍ଚରିତେ ଵା ଵଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେ ଵା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେ ଵା ପଞ୍ଚସୁ ଵା କାମଗୁଣେସୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଵୋସ୍ସଗ୍ଗୋ

ୱୋସ୍ସଗ୍ଗାନୁପ୍ପଦାନଂ କୁସଲାନଂ ୱା ଧମ୍ମାନଂ ଭାୱନାୟ ଅସକ୍କଚ୍ଚକିରିୟତା ଅସାତଚ୍ଚକିରିୟତା ଅନଟ୍ଠିତକିରିୟତା ଓଲୀନୱୁତ୍ତିତା ନିକ୍ଖିତ୍ତଛନ୍ଦତା ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରତା ଅନାସେୱନା ଅଭାୱନା ଅବହୁଲୀକମ୍ମଂ ଅନଧିଟ୍ଠାନଂ ଅନନୁଯୋଗୋ ପମାଦୋ, ଯୋ ଏୱରୂପୋ ପମାଦୋ ପମଜ୍ଜନା ପମଜ୍ଜିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପମାଦୋ’’।

(୩୦) ଥମ୍ଭୋ

୮୪୭। ତତ୍ଥ କତମୋ ଥମ୍ଭୋ? ଯୋ ଥମ୍ଭୋ ଥମ୍ଭନା ଥମ୍ଭିତତ୍ତଂ କକ୍ଖଳିୟଂ ଫାରୁସିୟଂ ଉଜୁଚିତ୍ତତା ଅମୁଦୁତା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଥମ୍ଭୋ’’।

(୩୧) ସାରମ୍ଭୋ

୮୪୮। ତତ୍ଥ କତମୋ ସାରମ୍ଭୋ? ଯୋ ସାରମ୍ଭୋ ପଟିସାରମ୍ଭୋ ସାରମ୍ଭନା ପଟିସାରମ୍ଭନା ପଟିସାରମ୍ଭିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସାରମ୍ଭୋ’’।

(୩୨) ଅତ୍ରିଚ୍ଛତା

୮୪୯। ତତ୍ଥ କତମା ଅତ୍ରିଚ୍ଛତା? ଇତରୀତରଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେହି ପଞ୍ଚହି ୱା କାମଗୁଣେହି ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ଭିୟ୍ୟୋକମ୍ୟତା , ଯା ଏୱରୂପା ଇଚ୍ଛା ଇଚ୍ଛାଗତା ଅତ୍ରିଚ୍ଛତା ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅତ୍ରିଚ୍ଛତା’’।

(୩୩) ମହିଚ୍ଛତା

୮୫୦। ତତ୍ଥ କତମା ମହିଚ୍ଛତା? ଇତରୀତରଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପ୍ପଚ୍ଚୟଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେହି ପଞ୍ଚହି ୱା କାମଗୁଣେହି ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ଭିୟ୍ୟୋକମ୍ୟତା, ଯା ଏୱରୂପା ଇଚ୍ଛା ଇଚ୍ଛାଗତା ମହିଚ୍ଛତା ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମହିଚ୍ଛତା’’।

(୩୪) ପାପିଚ୍ଛତା

୮୫୧। ତତ୍ଥ କତମା ପାପିଚ୍ଛତା? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ ସମାନୋ ‘‘ସଦ୍ଧୋତି ମଂ ଜନୋ ଜାନାତୂ’’ତି ଇଚ୍ଛତି, ଦୁସ୍ସୀଲୋ ସମାନୋ ‘‘ସୀଲୱାତି ମଂ ଜନୋ ଜାନାତୂ’’ତି ଇଚ୍ଛତି, ଅପ୍ପସ୍ସୁତୋ ସମାନୋ ‘‘ବହୁସ୍ସୁତୋତି ମଂ ଜନୋ ଜାନାତୂ’’ତି ଇଚ୍ଛତି, ସଙ୍ଗଣିକାରାମୋ ସମାନୋ ‘‘ପୱିୱିତ୍ତୋତି ମଂ ଜନୋ ଜାନାତୂ’’ତି ଇଚ୍ଛତି, କୁସୀତୋ ସମାନୋ ‘‘ଆରଦ୍ଧୱୀରିୟୋତି ମଂ ଜନୋ ଜାନାତୂ’’ତି ଇଚ୍ଛତି, ମୁଟ୍ଠସ୍ସତୀ ସମାନୋ ‘‘ଉପଟ୍ଠିତସ୍ସତୀତି ମଂ ଜନୋ ଜାନାତୂ’’ତି ଇଚ୍ଛତି, ଅସମାହିତୋ ସମାନୋ ‘‘ସମାହିତୋତି ମଂ ଜନୋ ଜାନାତୂ’’ତି ଇଚ୍ଛତି, ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ସମାନୋ ‘‘ପଞ୍ଞୱାତି ମଂ ଜନୋ ଜାନାତୂ’’ତି ଇଚ୍ଛତି, ଅଖୀଣାସୱୋ ସମାନୋ ‘‘ଖୀଣାସୱୋତି ମଂ ଜନୋ ଜାନାତୂ’’ତି ଇଚ୍ଛତି – ଯା ଏୱରୂପା ଇଚ୍ଛା ଇଚ୍ଛାଗତା ପାପିଚ୍ଛତା ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପାପିଚ୍ଛତା’’।

(୩୫) ସିଙ୍ଗଂ

୮୫୨। ତତ୍ଥ କତମଂ ସିଙ୍ଗଂ? ଯଂ ସିଙ୍ଗଂ ସିଙ୍ଗାରତା ଚାତୁରତା ଚାତୁରିୟଂ ପରିକ୍ଖତତା ପାରିକ୍ଖତ୍ତିୟଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସିଙ୍ଗଂ’’।

(୩୬) ତିନ୍ତିଣଂ

୮୫୩। ତତ୍ଥ କତମଂ ତିନ୍ତିଣଂ? ଯଂ ତିନ୍ତିଣଂ ତିନ୍ତିଣାୟନା ତିନ୍ତିଣାୟିତତ୍ତଂ ଲୋଲୁପ୍ପଂ ଲୋଲୁପ୍ପାୟନା ଲୋଲୁପ୍ପାୟିତତ୍ତଂ ପୁଚ୍ଛଞ୍ଜିକତା ସାଧୁକମ୍ୟତା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ତିନ୍ତିଣଂ’’।

(୩୭) ଚାପଲ୍ୟଂ

୮୫୪। ତତ୍ଥ କତମଂ ଚାପଲ୍ୟଂ? ଚୀୱରମଣ୍ଡନା ପତ୍ତମଣ୍ଡନା ସେନାସନମଣ୍ଡନା ଇମସ୍ସ ୱା ପୂତିକାୟସ୍ସ ବାହିରାନଂ ୱା ପରିକ୍ଖାରାନଂ ମଣ୍ଡନା ୱିଭୂସନା କେଳନା ପରିକେଳନା ଗିଦ୍ଧିକତା ଗିଦ୍ଧିକତ୍ତଂ ଚପଲତା ଚାପଲ୍ୟଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚାପଲ୍ୟଂ’’।

(୩୮) ଅସଭାଗୱୁତ୍ତି

୮୫୫। ତତ୍ଥ କତମଂ ଅସଭାଗୱୁତ୍ତି? ମାତରି ୱା ପିତରି ୱା ଜେଟ୍ଠେ ୱା ଭାତରି ୱା ଆଚରିୟେସୁ ୱା ଉପଜ୍ଝାୟେ ୱା ବୁଦ୍ଧେ ୱା ସାୱକେସୁ ୱା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେସୁ ଗରୁଟ୍ଠାନିୟେସୁ ୱିପ୍ପଟିକୂଲଗ୍ଗାହିତା ୱିପଚ୍ଚନୀକସାତତା ଅନାଦରିୟଂ ଅନାଦରିୟତା ଅଗାରୱତା ଅପ୍ପତିସ୍ସୱତା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅସଭାଗୱୁତ୍ତି’’।

(୩୯) ଅରତି

୮୫୬। ତତ୍ଥ କତମା ଅରତି? ପନ୍ତେସୁ ୱା ସେନାସନେସୁ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେସୁ ୱା ଅଧିକୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅରତି ଅରତିତା ଅନଭିରତି ଅନଭିରମଣା ଉକ୍କଣ୍ଠିତା ପରିତସ୍ସିତା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅରତି’’।

(୪୦) ତନ୍ଦୀ

୮୫୭। ତତ୍ଥ କତମା ତନ୍ଦୀ? ଯା ତନ୍ଦୀ ତନ୍ଦିୟନା ତନ୍ଦିମନକତା ଆଲସ୍ୟଂ ଆଲସ୍ୟାୟନା ଆଲସ୍ୟାୟିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ତନ୍ଦୀ’’।

(୪୧) ୱିଜମ୍ଭିତା

୮୫୮। ତତ୍ଥ କତମା ୱିଜମ୍ଭିତା? ଯା କାୟସ୍ସ ଜମ୍ଭନା ୱିଜମ୍ଭନା ଆନମନା ୱିନମନା ସନ୍ନମନା ପଣମନା ବ୍ୟାଧିୟକଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଜମ୍ଭିତା’’।

(୪୨) ଭତ୍ତସମ୍ମଦୋ

୮୫୯। ତତ୍ଥ କତମୋ ଭତ୍ତସମ୍ମଦୋ? ଯା ଭୁତ୍ତାୱିସ୍ସ ଭତ୍ତମୁଚ୍ଛା ଭତ୍ତକିଲମଥୋ ଭତ୍ତପରିଳାହୋ କାୟଦୁଟ୍ଠୁଲ୍ଲଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଭତ୍ତସମ୍ମଦୋ’’।

(୪୩) ଚେତସୋ ଚ ଲୀନତ୍ତଂ

୮୬୦। ତତ୍ଥ କତମଂ ଚେତସୋ ଚ ଲୀନତ୍ତଂ? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅକଲ୍ଲତା ଅକମ୍ମଞ୍ଞତା ଓଲୀୟନା ସଲ୍ଲୀୟନା ଲୀନଂ ଲୀୟନା ଲୀୟିତତ୍ତଂ ଥିନଂ ଥୀୟନା ଥୀୟିତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚେତସୋ ଚ ଲୀନତ୍ତଂ’’।

(୪୪) କୁହନା

୮୬୧। ତତ୍ଥ କତମା କୁହନା? ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକସନ୍ନିସ୍ସିତସ୍ସ ପାପିଚ୍ଛସ୍ସ ଇଚ୍ଛାପକତସ୍ସ ପଚ୍ଚୟପଟିସେୱନସଙ୍ଖାତେନ [ପଚ୍ଚୟପଟିସେଧନସଙ୍ଖାତେନ (ସୀ।)] ୱା ସାମନ୍ତଜପ୍ପିତେନ ୱା ଇରିୟାପଥସ୍ସ ୱା ଅଠପନା [ଆଠପନା (କ।)] ଠପନା ସଣ୍ଠପନା ଭାକୁଟିତା ଭାକୁଟିୟଂ କୁହନା କୁହାୟନା କୁହିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କୁହନା’’।

(୪୫) ଲପନା

୮୬୨। ତତ୍ଥ କତମା ଲପନା? ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକସନ୍ନିସ୍ସିତସ୍ସ ପାପିଚ୍ଛସ୍ସ ଇଚ୍ଛାପକତସ୍ସ ଯା ପରେସଂ ଆଲପନା ଲପନା ସଲ୍ଲପନା ଉଲ୍ଲପନା ସମୁଲ୍ଲପନା ଉନ୍ନହନା ସମୁନ୍ନହନା ଉକ୍କାଚନା ସମୁକ୍କାଚନା ଅନୁପ୍ପିୟଭାଣିତା ଚାଟୁକମ୍ୟତା ମୁଗ୍ଗସୂପ୍ୟତା ପାରିଭଟ୍ୟତା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଲପନା’’।

(୪୬) ନେମିତ୍ତିକତା

୮୬୩। ତତ୍ଥ କତମା ନେମିତ୍ତିକତା? ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକସନ୍ନିସ୍ସିତସ୍ସ ପାପିଚ୍ଛସ୍ସ ଇଚ୍ଛାପକତସ୍ସ ଯଂ ପରେସଂ ନିମିତ୍ତଂ ନିମିତ୍ତକମ୍ମଂ ଓଭାସୋ ଓଭାସକମ୍ମଂ ସାମନ୍ତଜପ୍ପା ପରିକଥା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନେମିତ୍ତିକତା’’।

(୪୭) ନିପ୍ପେସିକତା

୮୬୪। ତତ୍ଥ କତମା ନିପ୍ପେସିକତା? ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକସନିସ୍ସିତସ୍ସ ପାପିଚ୍ଛସ୍ସ ଇଚ୍ଛାପକତସ୍ସ ଯା ପରେସଂ ଅକ୍କୋସନା ୱମ୍ଭନା ଗରହଣା ଉକ୍କେପନା ସମୁକ୍କେପନା ଖିପନା ସଙ୍ଖିପନା ପାପନା ସମ୍ପାପନା ଅୱଣ୍ଣହାରିକା ପରପିଟ୍ଠିମଂସିକତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ନିପ୍ପେସିକତା"।

(୪୮) ଲାଭେନ ଲାଭଂ ନିଜିଗୀସନତା

୮୬୫। ତତ୍ଥ କତମା ଲାଭେନ ଲାଭଂ ନିଜିଗୀସନତା? ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକସନିସ୍ସିତୋ ପାପିଚ୍ଛୋ ଇଚ୍ଛାପକତୋ ଇତୋ ଲଦ୍ଧଂ ଆମିସଂ ଅମୁତ୍ର ହରତି ଅମୁତ୍ର ୱା ଲଦ୍ଧଂ ଆମିସଂ ଇଧ ଆହରତି, ଯା ଏୱରୂପା ଆମିସସ୍ସ ଏଟ୍ଠି ଗୱେଟ୍ଠି ପରିଯେଟ୍ଠି ଏସନା ଗୱେସନା ପରିଯେସନା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ଲାଭେନ ଲାଭଂ ନିଜିଗୀସନତା"।

(୪୯) ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ

୮୬୬। ତତ୍ଥ କତମୋ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା ୱଣ୍ଣପୋକ୍ଖରତାଯ ୱା ଧନେନ ୱା ଅଜ୍ଝେନେନ ୱା କମ୍ମାଯତନେନ ୱା ସିପ୍ପାଯତନେନ ୱା ୱିଜ୍ଜାଟ୍ଠାନେନ [ୱିଜ୍ଜଟ୍ଠାନେନ (ସ୍ଯା।)] ୱା ସୁତେନ ୱା ପଟିଭାନେନ ୱା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ମାନଂ ଜପ୍ପେତି, ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ"।

(୫୦) ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ

୮୬୭। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା ୱଣ୍ଣପୋକ୍ଖରତାଯ ୱା ଧନେନ ୱା ଅଜ୍ଝେନେନ ୱା କମ୍ମାଯତନେନ ୱା ସିପ୍ପାଯତନେନ ୱା ୱିଜ୍ଜାଟ୍ଠାନେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପଟିଭାନେନ ୱା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ମାନଂ ଜପ୍ପେତି, ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ"।

(୫୧) ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ

୮୬୮। ତତ୍ଥ କତମୋ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା ୱଣ୍ଣପୋକ୍ଖରତାଯ ୱା ଧନେନ ୱା ଅଜ୍ଝେନେନ ୱା କମ୍ମାଯତନେନ ୱା ସିପ୍ପାଯତନେନ ୱା ୱିଜ୍ଜାଟ୍ଠାନେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପଟିଭାନେନ ୱା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ଓମାନଂ ଜପ୍ପେତି, ଯୋ ଏୱରୂପୋ ଓମାନୋ ଓମଞ୍ଞନା ଓମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ହୀଳନା ଓହୀଳନା ଓହୀଳିତତ୍ତଂ ଅତ୍ତୁଞ୍ଞା ଅତ୍ତୱଞ୍ଞା ଅତ୍ତପରିଭୱୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ"।

(୫୨) ସେଯ୍ୟସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ

୮୬୯। ତତ୍ଥ କତମୋ ସେଯ୍ୟସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସେଯ୍ୟୋ ହୋତି ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା ୱଣ୍ଣପୋକ୍ଖରତାଯ ୱା ଧନେନ ୱା ଅଜ୍ଝେନେନ ୱା କମ୍ମାଯତନେନ ୱା ସିପ୍ପାଯତନେନ ୱା ୱିଜ୍ଜାଟ୍ଠାନେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପଟିଭାନେନ ୱା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ପରେହି ସେଯ୍ୟଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦହତି; ସୋ ତଂ ନିସ୍ସାଯ ମାନଂ ଜପ୍ପେତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସେଯ୍ୟସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ"।

(୫୩) ସେଯ୍ୟସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ

୮୭୦। ତତ୍ଥ କତମୋ ସେଯ୍ୟସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସେଯ୍ୟୋ ହୋତି ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା ୱଣ୍ଣପୋକ୍ଖରତାଯ ୱା ଧନେନ ୱା ଅଜ୍ଝେନେନ ୱା କମ୍ମାଯତନେନ ୱା ସିପ୍ପାଯତନେନ ୱା ୱିଜ୍ଜାଟ୍ଠାନେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପଟିଭାନେନ ୱା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ପରେହି ସଦିସଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦହତି; ସୋ ତଂ ନିସ୍ସାଯ ମାନଂ ଜପ୍ପେତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ସେଯ୍ୟସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ"।

(୫୪) ସେଯ୍ୟସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ

୮୭୧। ତତ୍ଥ କତମୋ ସେଯ୍ୟସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସେଯ୍ୟୋ ହୋତି ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା ୱଣ୍ଣପୋକ୍ଖରତାଯ ୱା ଧନେନ ୱା ଅଜ୍ଝେନେନ ୱା କମ୍ମାଯତନେନ ୱା ସିପ୍ପାଯତନେନ ୱା ୱିଜ୍ଜାଟ୍ଠାନେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପଟିଭାନେନ ୱା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ପରେହି ହୀନଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦହତି; ସୋ ତଂ ନିସ୍ସାଯ ଓମାନଂ ଜପ୍ପେତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ଓମାନୋ ଓମଞ୍ଞନା ଓମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ହୀଳଅନା ଓହୀଳଅନା ଓହୀଳିଇତତ୍ତଂ ଅତ୍ତୁଞ୍ଞା ଅତ୍ତୱଞ୍ଞା ଅତ୍ତପରିଭୱୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସେଯ୍ୟସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ''।

(୫୫) ସଦିସସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ

୮୭୨। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଦିସସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସଦିସୋ ହୋତି ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା… ପେ… ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ପରେହି ସେଯ୍ୟଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦହତି; ସୋ ତଂ ନିସ୍ସାଯ ମାନଂ ଜପ୍ପେତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ…ପେ… କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଦିସସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ''।

(୫୬) ସଦିସସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ

୮୭୩। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଦିସସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସଦିସୋ ହୋତି ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା… ପେ… ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ପରେହି ସଦିସଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦହତି; ସୋ ତଂ ନିସ୍ସାଯ ମାନଂ ଜପ୍ପେତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଦିସସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ''।

(୫୭) ସଦିସସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ

୮୭୪। ତତ୍ଥ କତମୋ ସଦିସସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସଦିସୋ ହୋତି ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା…ପେ… ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ପରେହି ହୀନଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦହତି; ସୋ ତଂ ନିସ୍ସାଯ ଓମାନଂ ଜପ୍ପେତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ଓମାନୋ ଓମଞ୍ଞନା ଓମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ହୀଳଅନା ଓହୀଳଅନା ଓହୀଳିଇତତ୍ତଂ ଅତ୍ତୁଞ୍ଞା ଅତ୍ତୱଞ୍ଞା ଅତ୍ତପରିଭୱୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସଦିସସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ''।

(୫୮) ହୀନସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ

୮୭୫। ତତ୍ଥ କତମୋ ହୀନସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ହୀନୋ ହୋତି ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା…ପେ… ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ପରେହି ସେଯ୍ୟଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦହତି; ସୋ ତଂ ନିସ୍ସାଯ ମାନଂ ଜପ୍ପେତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ହୀନସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ''।

(୫୯) ହୀନସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ

୮୭୬। ତତ୍ଥ କତମୋ ହୀନସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ହୀନୋ ହୋତି ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା…ପେ… ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ପରେହି ସଦିସଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦହତି; ସୋ ତଂ ନିସ୍ସାଯ ମାନଂ ଜପ୍ପେତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ହୀନସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ''।

(୬୦) ହୀନସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ

୮୭୭। ତତ୍ଥ କତମୋ ହୀନସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ହୀନୋ ହୋତି ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା…ପେ… ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ପରେହି ସଦିସଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦହତି; ସୋ ତଂ ନିସ୍ସାଯ ଓମାନଂ ଜପ୍ପେତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ଓମାନୋ ଓମଞ୍ଞନା ଓମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ହୀଳଅନା ଓହୀଳଅନା ଓହୀଳିଇତତ୍ତଂ ଅତ୍ତୁଞ୍ଞା ଅତ୍ତୱଞ୍ଞା ଅତ୍ତପରିଭୱୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ହୀନସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀତି ମାନୋ''।

(୬୧) ମାନୋ

୮୭୮। ତତ୍ଥ କତମୋ ମାନୋ? ଯୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ମାନୋ”।

(୬୨) ଅତିମାନୋ

୮୭୯। ତତ୍ଥ କତମୋ ଅତିମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା…ପେ… ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ପରେହି ଅତ୍ତାନଂ ଅତିମଞ୍ଞତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ଅତିମାନୋ”।

(୬୩) ମାନାତିମାନୋ

୮୮୦। ତତ୍ଥ କତମୋ ମାନାତିମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା…ପେ… ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ପୁବ୍ବକାଲଂ ପରେହି ସଦିସଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦହତି, ଅପରକାଲଂ ଅତ୍ତାନଂ ସେଯ୍ୟଂ ଦହତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ମାନାତିମାନୋ”।

(୬୪) ଓମାନୋ

୮୮୧। ତତ୍ଥ କତମୋ ଓମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା ୱଣ୍ଣପୋକ୍ଖରତାଯ ୱା ଧନେନ ୱା ଅଜ୍ଝେନେନ ୱା କମ୍ମାଯତନେନ ୱା ସିପ୍ପାଯତନେନ ୱା ୱିଜ୍ଜାଟ୍ଠାନେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପଟିଭାନେନ ୱା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ଓମାନଂ ଜପ୍ପେତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ଓମାନୋ ଓମଞ୍ଞନା ଓମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ହୀଳଅନା ଓହୀଳଅନା ଓହୀଳଇତତ୍ତଂ ଅତ୍ତୁଞ୍ଞା ଅତ୍ତୱଞ୍ଞା ଅତ୍ତପରିଭୱୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ଓମାନୋ”।

(୬୫) ଅଧିମାନୋ

୮୮୨। ତତ୍ଥ କତମୋ ଅଧିମାନୋ? ଅପ୍ପତ୍ତେ ପତ୍ତସଞ୍ଞିତା, ଅକତେ କତସଞ୍ଞିତା, ଅନଧିଗତେ ଅଧିଗତସଞ୍ଞିତା, ଅସଚ୍ଛିକତେ ସଚ୍ଛିକତସଞ୍ଞିତା, ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ଅଧିମାନୋ”।

(୬୬) ଅସ୍ମିମାନୋ

୮୮୩। ତତ୍ଥ କତମୋ ଅସ୍ମିମାନୋ? ରୂପଂ ଅସ୍ମୀତି ମାନୋ, ଅସ୍ମୀତି ଛନ୍ଦୋ , ଅସ୍ମୀତି ଅନୁସଯୋ, ୱେଦନା…ପେ… ସଞ୍ଞା…ପେ… ସଙ୍ଖାରା…ପେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅସ୍ମୀତି ମାନୋ, ଅସ୍ମୀତି ଛନ୍ଦୋ, ଅସ୍ମୀତି ଅନୁସଯୋ, ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ଅସ୍ମିମାନୋ”।

(୬୭) ମିଚ୍ଛାମାନୋ

୮୮୪। ତତ୍ଥ କତମୋ ମିଚ୍ଛାମାନୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପାପକେନ ୱା କମ୍ମାଯତନେନ ପାପକେନ ୱା ସିପ୍ପାଯତନେନ ପାପକେନ ୱା ୱିଜ୍ଜାଟ୍ଠାନେନ ପାପକେନ ୱା ସୁତେନ ପାପକେନ ୱା ପଟିଭାନେନ ପାପକେନ ୱା ସୀଲେନ ପାପକେନ ୱା ୱତେନ ପାପକେନ ୱା ସୀଲବ୍ବତେନ ପାପିକାଯ ୱା ଦିଟ୍ଠିଯା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ମାନଂ ଜପ୍ପେତି, ଯୋ ଏୱରୂପୋ ମାନୋ ମଞ୍ଞନା ମଞ୍ଞିତତ୍ତଂ ଉନ୍ନତି ଉନ୍ନାମୋ ଧଜୋ ସମ୍ପଗ୍ଗାହୋ କେତୁକମ୍ୟତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି “ମିଚ୍ଛାମାନୋ”।

(୬୮) ଞାତିୱିତକ୍କୋ

୮୮୫। ତତ୍ଥ କତମୋ ଞାତିୱିତକ୍କୋ? ଞାତକେ ଆରବ୍ଭ ଗେହସିତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଞାତିୱିତକ୍କୋ’’।

(୬୯) ଜନପଦୱିତକ୍କୋ

୮୮୬। ତତ୍ଥ କତମୋ ଜନପଦୱିତକ୍କୋ? ଜନପଦଂ ଆରବ୍ଭ ଗେହସିତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜନପଦୱିତକ୍କୋ’’।

(୭୦) ଅମରୱିତକ୍କୋ

୮୮୭। ତତ୍ଥ କତମୋ ଅମରୱିତକ୍କୋ? ଦୁକ୍କରକାରିତାପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱା ଦିଟ୍ଠିଗତପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱା ଗେହସିତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅମରୱିତକ୍କୋ’’।

(୭୧) ପରାନୁଦ୍ଦଯତାପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିତକ୍କୋ

୮୮୮। ତତ୍ଥ କତମୋ ପରାନୁଦ୍ଦଯତାପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିତକ୍କୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଗିହୀହି ସଂସଟ୍ଠୋ ୱିହରତି ସହନନ୍ଦୀ ସହସୋକୀ, ସୁଖିତେସୁ ସୁଖିତୋ, ଦୁକ୍ଖିତେସୁ ଦୁକ୍ଖିତୋ, ଉପ୍ପନ୍ନେସୁ କିଚ୍ଚକରଣୀଯେସୁ ଅତ୍ତନା ୱା ଯୋଗଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଯୋ ତତ୍ଥ ଗେହସିତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପରାନୁଦ୍ଦଯତାପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିତକ୍କୋ’’।

(୭୨) ଲାଭାଦିପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିତକ୍କୋ

୮୮୯। ତତ୍ଥ କତମୋ ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିତକ୍କୋ? ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକଂ ଆରବ୍ଭ ଗେହସିତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଲାଭସକ୍କାରସିଲୋକପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିତକ୍କୋ’’।

(୭୩) ଅନୱଞ୍ଞତ୍ତିପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିତକ୍କୋ

୮୯୦। ତତ୍ଥ କତମୋ ଅନୱଞ୍ଞତ୍ତିପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିତକ୍କୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଜାତିଯା ୱା ଗୋତ୍ତେନ ୱା କୋଲପୁତ୍ତିଯେନ ୱା ୱଣ୍ଣପୋକ୍ଖରତାଯ ୱା ଧନେନ ୱା ଅଜ୍ଝେନେନ ୱା କମ୍ମାଯତନେନ ୱା ସିପ୍ପାଯତନେନ ୱା ୱିଜ୍ଜାଟ୍ଠାନେନ ୱା ସୁତେନ ୱା ପଟିଭାନେନ ୱା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ୱତ୍ଥୁନା ମା ମଂ ପରେ ଅୱଜାନିଂସୂତି। ଯୋ ତତ୍ଥ ଗେହସିତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅନୱଞ୍ଞତ୍ତିପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ୱିତକ୍କୋ’’।

ଏକକଂ।

୨। ଦୁକନିଦ୍ଦେସୋ

(୧) କୋଧୋ ଚ ଉପନାହୋ ଚ

୮୯୧। (କ) ତତ୍ଥ କତମୋ କୋଧୋ? ଯୋ କୋଧୋ କୁଜ୍ଝନା କୁଜ୍ଝିତତ୍ତଂ ଦୋସୋ ଦୁସ୍ସନା ଦୁସ୍ସିତତ୍ତଂ ବ୍ୟାପତ୍ତି ବ୍ୟାପଜ୍ଜନା ବ୍ୟାପଜ୍ଜିତତ୍ତଂ ୱିରୋଧୋ ପଟିୱିରୋଧୋ ଚଣ୍ଡିକ୍କଂ ଅସୁରୋପୋ ଅନତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କୋଧୋ’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପନାହୋ? ପୁବ୍ବକାଲଂ କୋଧୋ, ଅପରକାଲଂ ଉପନାହୋ। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ଉପନାହୋ ଉପନୟ୍ହନା ଉପନୟ୍ହିତତ୍ତଂ ଅଟ୍ଠପନା ଠପନା ସଣ୍ଠପନା ଅନୁସଂସନ୍ଦନା ଅନୁପ୍ପବନ୍ଧନା ଦଳ୍ହୀକମ୍ମଂ କୋଧସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପନାହୋ’’।

(୨) ମକ୍ଖୋ ଚ ପଳାସୋ ଚ

୮୯୨। (କ) ତତ୍ଥ କତମୋ ମକ୍ଖୋ? ଯୋ ମକ୍ଖୋ ମକ୍ଖାଯନା ମକ୍ଖାଯିତତ୍ତଂ [ମକ୍ଖିଯନା ମକ୍ଖିଯିତତ୍ତଂ (ସୀ। କ।)] ନିଟ୍ଠୁରିଯଂ ନିଟ୍ଠୁରିଯକମ୍ମଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମକ୍ଖୋ’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମୋ ପଠଆସୋ? ଯୋ ପଠଆସୋ ପଠଆସାୟନା [ପଲାସାୟନା ପଲାସାୟିତତ୍ତଂ (ସ୍ୟା।)] ପଠଆସାହାରୋ ୱିୱାଦଟ୍ଠାନଂ ୟୁଗଗ୍ଗାହୋ ଅପ୍ପଟିନିସ୍ସଗ୍ଗୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପଠଆସୋ’’।

(୩) ଇସ୍ସା ଚ ମଚ୍ଛରିୟଞ୍ଚ

୮୯୩। (କ) ତତ୍ଥ କତମା ଇସ୍ସା? ଯା ପରଲାଭସକ୍କାରଗରୁକାରମାନନୱନ୍ଦନପୂଜନାସୁ ଇସ୍ସା ଇସ୍ସାୟନା ଇସ୍ସାୟିତତ୍ତଂ ଉସୂୟା ଉସୂୟନା ଉସୂୟିତତ୍ତଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଇସ୍ସା’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମଂ ମଚ୍ଛରିୟଂ? ପଞ୍ଚ ମଚ୍ଛରିୟାନି – ଆୱାସମଚ୍ଛରିୟଂ, କୁଲମଚ୍ଛରିୟଂ, ଲାଭମଚ୍ଛରିୟଂ, ୱଣ୍ଣମଚ୍ଛରିୟଂ, ଧମ୍ମମଚ୍ଛରିୟଂ। ଯଂ ଏୱରୂପଂ ମଚ୍ଛେରଂ ମଚ୍ଛରାୟନା ମଚ୍ଛରାୟିତତ୍ତଂ ୱେୱିଚ୍ଛଂ କଦରିୟଂ କଟୁକଞ୍ଚୁକତା ଅଗ୍ଗହିତତ୍ତଂ [ପଗ୍ଗହିତତ୍ତଂ (ସୀ। କ।) ଧ। ସ। ୧୧୨୭] ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମଚ୍ଛରିୟଂ’’।

(୪) ମାୟା ଚ ସାଠେୟ୍ୟଞ୍ଚ

୮୯୪। (କ) ତତ୍ଥ କତମା ମାୟା? ଇଧେକଚ୍ଚୋ କାୟେନ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରିତ୍ୱା, ୱାଚାୟ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରିତ୍ୱା, ମନସା ଦୁଚ୍ଚରିତଂ ଚରିତ୍ୱା ତସ୍ସ ପଟିଚ୍ଛାଦନହେତୁ ପାପିକଂ ଇଚ୍ଛଂ ପଣିଦହତି। ‘‘ମା ମଂ ଜଞ୍ଞା’’ତି ଇଚ୍ଛତି। ‘‘ମା ମଂ ଜଞ୍ଞା’’ତି ସଙ୍କପ୍ପେତି। ‘‘ମା ମଂ ଜଞ୍ଞା’’ତି ୱାଚଂ ଭାସତି। ‘‘ମା ମଂ ଜଞ୍ଞା’’ତି କାୟେନ ପରକ୍କମତି। ଯା ଏୱରୂପା ମାୟା ମାୟାୱିତା ଅଚ୍ଚାସରା ୱଞ୍ଚନା ନିକତି ୱିକିରଣା ପରିହରଣା ଗୂହନା ପରିଗୂହନା ଛାଦନା ପଟିଚ୍ଛାଦନା ଅନୁତ୍ତାନୀକମ୍ମଂ ଅନାୱିକମ୍ମଂ ୱୋଚ୍ଛାଦନା ପାପକିରିୟା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମାୟା’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମଂ ସାଠେୟ୍ୟଂ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସଠୋ ହୋତି ପରିସଠୋ। ଯଂ ତତ୍ଥ ସଠଂ ସଠତା ସାଠେୟ୍ୟଂ କକ୍କରତା କକ୍କରିୟଂ [କକ୍କଠଅତା କକ୍କଠଇୟଂ (ସ୍ୟା।)] ପରିକ୍ଖତ୍ତତା ପାରିକ୍ଖତ୍ତିୟଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସାଠେୟ୍ୟଂ’’।

(୫) ଅୱିଜ୍ଜା ଚ ଭୱତଣ୍ହା ଚ

୮୯୫। (କ) ତତ୍ଥ କତମା ଅୱିଜ୍ଜା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ଭୱତଣ୍ହା? ଯୋ ଭୱେସୁ ଭୱଚ୍ଛନ୍ଦୋ ଭୱରାଗୋ ଭୱନନ୍ଦୀ ଭୱତଣ୍ହା ଭୱସିନେହୋ ଭୱପରିଠଆହୋ ଭୱମୁଚ୍ଛା ଭୱଜ୍ଝୋସାନଂ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଭୱତଣ୍ହା’’।

(୬) ଭୱଦିଟ୍ଠି ଚ ୱିଭୱଦିଟ୍ଠି ଚ

୮୯୬। (କ) ତତ୍ଥ କତମା ଭୱଦିଟ୍ଠି? ‘‘ଭୱିସ୍ସତି ଅତ୍ତା ଚ ଲୋକୋ ଚା’’ତି – ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିୟାସଗ୍ଗାହୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଭୱଦିଟ୍ଠି’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ୱିଭୱଦିଟ୍ଠି? ‘‘ନ ଭୱିସ୍ସତି ଅତ୍ତା ଚ ଲୋକୋ ଚା’’ତି – ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିୟାସଗ୍ଗାହୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱିଭୱଦିଟ୍ଠି।

(୭) ସସ୍ସତଦିଟ୍ଠି ଚ ଉଚ୍ଛେଦଦିଟ୍ଠି ଚ

୮୯୭। (କ) ତତ୍ଥ କତମା ସସ୍ସତଦିଟ୍ଠି? ‘‘ସସ୍ସତୋ ଅତ୍ତା ଚ ଲୋକୋ ଚା’’ତି – ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିୟାସଗ୍ଗାହୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସସ୍ସତଦିଟ୍ଠି’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ଉଚ୍ଛେଦଦିଟ୍ଠି? ‘‘ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜିସ୍ସତି ଅତ୍ତା ଚ ଲୋକୋ ଚା’’ତି – ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିୟାସଗ୍ଗାହୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉଚ୍ଛେଦଦିଟ୍ଠି’’।

(୮) ଅନ୍ତୱାଦିଟ୍ଠି ଚ ଅନନ୍ତୱାଦିଟ୍ଠି ଚ

୮୯୮। (କ) ତତ୍ଥ କତମା ଅନ୍ତୱାଦିଟ୍ଠି? ''ଅନ୍ତୱା ଅତ୍ତା ଚ ଲୋକୋ ଚା''ତି – ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅନ୍ତୱାଦିଟ୍ଠି''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ଅନନ୍ତୱାଦିଟ୍ଠି? ''ଅନନ୍ତୱା ଅତ୍ତା ଚ ଲୋକୋ ଚା''ତି – ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅନନ୍ତୱାଦିଟ୍ଠି''।

(୯) ପୁବ୍ବନ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି ଚ ଅପରନ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି ଚ

୮୯୯। (କ) ତତ୍ଥ କତମା ପୁବ୍ବନ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି? ପୁବ୍ବନ୍ତଂ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପୁବ୍ବନ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ଅପରନ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି? ଅପରନ୍ତଂ ଆରବ୍ଭ ଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅପରନ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି''।

(୧୦) ଅହିରିକଞ୍ଚ ଅନୋତ୍ତପ୍ପଞ୍ଚ

୯୦୦। (କ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଅହିରିକଂ? ଯଂ ନ ହିରୀଯତି ହିରିଯିତବ୍ବେନ, ନ ହିରୀଯତି ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମାପତ୍ତିଯା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅହିରିକଂ''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଅନୋତ୍ତପ୍ପଂ? ଯଂ ନ ଓତ୍ତପ୍ପତି ଓତ୍ତପ୍ପିତବ୍ବେନ ନ ଓତ୍ତପ୍ପତି ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମାପତ୍ତିଯା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅନୋତ୍ତପ୍ପଂ''।

(୧୧) ଦୋୱଚସ୍ସତା ଚ ପାପମିତ୍ତତା ଚ

୯୦୧। (କ) ତତ୍ଥ କତମା ଦୋୱଚସ୍ସତା? ସହଧମ୍ମିକେ ୱୁଚ୍ଚମାନେ ଦୋୱଚସ୍ସାଯଂ ଦୋୱଚସ୍ସିଯଂ ଦୋୱଚସ୍ସତା ୱିପ୍ପଟିକୁଲଗ୍ଗାହିତା ୱିପଚ୍ଚନୀକସାତତା ଅନାଦରିଯଂ ଅନାଦରତା ଅଗାରୱତା ଅପ୍ପତିସ୍ସୱତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୋୱଚସ୍ସତା''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ପାପମିତ୍ତତା? ଯେ ତେ ପୁଗ୍ଗଲା ଅସ୍ସଦ୍ଧା ଦୁସ୍ସୀଲା ଅପ୍ପସ୍ସୁତା ମଚ୍ଛରିନୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞା, ଯା ତେସଂ ସେୱନା ନିସେୱନା ସଂସେୱନା ଭଜନା ସମ୍ଭଜନା ଭତ୍ତି ସମ୍ଭତ୍ତି ସମ୍ପୱଙ୍କତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ପାପମିତ୍ତତା''।

(୧୨) ଅନଜ୍ଜୱୋ ଚ ଅମଦ୍ଦୱୋ ଚ

୯୦୨। (କ) ତତ୍ଥ କତମୋ ଅନଜ୍ଜୱୋ? ଯୋ ଅନଜ୍ଜୱୋ ଅନଜ୍ଜୱତା ଜିମ୍ହତା ୱଙ୍କତା କୁଟିଲତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅନଜ୍ଜୱୋ''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମୋ ଅମଦ୍ଦୱୋ ? ଯା ଅମୁଦୁତା ଅମଦ୍ଦୱତା କକ୍ଖଳିଯଂ ଫାରୁସିଯଂ କକ୍ଖଳତା କଠିନତା [କଥିନତା (ସ୍ୟା। କ।)] ଉଜୁଚିତ୍ତତା ଅମୁଦୁତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅମଦ୍ଦୱୋ''।

(୧୩) ଅକ୍ଖନ୍ତି ଚ ଅସୋରଚ୍ଚଞ୍ଚ

୯୦୩। (କ) ତତ୍ଥ କତମା ଅକ୍ଖନ୍ତି? ଯା ଅକ୍ଖନ୍ତି ଅକ୍ଖମନତା ଅନଧିୱାସନତା ଚଣ୍ଡିକ୍କଂ ଅସୁରୋପୋ ଅନତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅକ୍ଖନ୍ତି''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଅସୋରଚ୍ଚଂ? କାଯିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ ୱାଚସିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ କାଯିକୱାଚସିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅସୋରଚ୍ଚଂ''। ସବ୍ବମ୍ପି ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ଅସୋରଚ୍ଚଂ।

(୧୪) ଅସାଖଲ୍ୟଞ୍ଚ ଅପ୍ପଟିସନ୍ଥାରୋ ଚ

୯୦୪। (କ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଅସାଖଲ୍ୟଂ? ଯା ସା ୱାଚା କଣ୍ଡକା କକ୍କସା ପରକଟୁକା ପରାଭିସଜ୍ଜନୀ କୋଧସାମନ୍ତା ଅସମାଧିସଂୱତ୍ତନିକା ତଥାରୂପିଂ ୱାଚଂ ଭାସିତା ହୋତି। ଯା ତତ୍ଥ ଅସଣ୍ହୱାଚତା ଅସଖିଲୱାଚତା ଫରୁସୱାଚତା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅସାଖଲ୍ୟଂ''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମୋ ଅପ୍ପଟିସନ୍ଥାରୋ [ଅପ୍ପଟିସନ୍ଧାରୋ (କ।)]? ଦ୍ୱେ ପଟିସନ୍ଥାରା – ଆମିସପଟିସନ୍ଥାରୋ ଚ ଧମ୍ମପଟିସନ୍ଥାରୋ ଚ। ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅପ୍ପଟିସନ୍ଥାରକୋ ହୋତି ଆମିସପଟିସନ୍ଥାରେନ ୱା ଧମ୍ମପଟିସନ୍ଥାରେନ ୱା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅପ୍ପଟିସନ୍ଥାରୋ''।

(୧୫) ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଅଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତା ଚ ଭୋଜନେ ଅମତ୍ତଞ୍ଞୁତା ଚ

୯୦୫। (କ) ତତ୍ଥ କତମା ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଅଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତା? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ନ ପଟିପଜ୍ଜତି, ନ ରକ୍ଖତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯେ ନ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା...ପେ... ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା...ପେ... ଜିୱ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା...ପେ... କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା...ପେ... ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ନ ପଟିପଜ୍ଜତି, ନ ରକ୍ଖତି ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେ ନ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି । ଯା ଇମେସଂ ଛନ୍ନଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ଅଗୁତ୍ତି ଅଗୋପନା ଅନାରକ୍ଖୋ ଅସଂୱରୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଅଗୁତ୍ତଦ୍ୱାରତା''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ଭୋଜନେ ଅମତ୍ତଞ୍ଞୁତା? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅପ୍ପଟିସଙ୍ଖା ଅଯୋନିସୋ ଆହାରଂ ଆହାରେତି ଦୱାଯ ମଦାଯ ମଣ୍ଡନାଯ ୱିଭୂସନାଯ। ଯା ତତ୍ଥ ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠିତା ଅମତ୍ତଞ୍ଞୁତା ଅପ୍ପଟିସଙ୍ଖା ଭୋଜନେ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଭୋଜନେ ଅମତ୍ତଞ୍ଞୁତା।''

(୧୬) ମୁଟ୍ଠସ୍ସଚ୍ଚଞ୍ଚ ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଞ୍ଚ

୯୦୬। (କ) ତତ୍ଥ କତମଂ ମୁଟ୍ଠସ୍ସଚ୍ଚଂ? ଯା ଅସ୍ସତି ଅନନୁସ୍ସତି ଅପ୍ପଟିସ୍ସତି ଅସ୍ସତି ଅସ୍ସରଣତା ଅଧାରଣତା ପିଲାପନତା ସମ୍ମୁସନତା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମୁଟ୍ଠସ୍ସଚ୍ଚଂ''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ...ପେ... ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ''।

(୧୭) ସୀଲୱିପତ୍ତି ଚ ଦିଟ୍ଠିୱିପତ୍ତି ଚ

୯୦୭। (କ) ତତ୍ଥ କତମା ସୀଲୱିପତ୍ତି? ଯୋ କାଯିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ ୱାଚସିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ କାଯିକୱାଚସିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ସୀଲୱିପତ୍ତି''। ସବ୍ବମ୍ପି ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ ସୀଲୱିପତ୍ତି।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ଦିଟ୍ଠିୱିପତ୍ତି? ''ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ନତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ...ପେ... ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ''ତି – ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ...ପେ... ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦିଟ୍ଠିୱିପତ୍ତି''। ସବ୍ବାପି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିୱିପତ୍ତି।

(୧୮) ଅଜ୍ଝତ୍ତସଂଯୋଜନଞ୍ଚ ବହିଦ୍ଧାସଂଯୋଜନଞ୍ଚ

୯୦୮। (କ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଅଜ୍ଝତ୍ତସଂଯୋଜନଂ? ପଞ୍ଚୋରମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି – ଅଜ୍ଝତ୍ତସଂଯୋଜନଂ। (ଖ) ପଞ୍ଚୁଦ୍ଧମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି – ବହିଦ୍ଧାସଂଯୋଜନଂ।

ଦୁକଂ।

୩। ତିକନିଦ୍ଦେସୋ

(୧) ତୀଣି ଅକୁସଲମୂଲାନି

୯୦୯। ତତ୍ଥ କତମାନି ତୀଣି ଅକୁସଲମୂଲାନି? ଲୋଭୋ, ଦୋସୋ, ମୋହୋ।

(କ) ତତ୍ଥ କତମୋ ଲୋଭୋ? ଯୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଅନୁନଯୋ ଅନୁରୋଧୋ ନନ୍ଦୀ ନନ୍ଦିରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ ଇଚ୍ଛା ମୁଚ୍ଛା ଅଜ୍ଝୋସାନଂ ଗେଧୋ ପରିଗେଧୋ ସଙ୍ଗୋ ପଙ୍କୋ ଏଜା ମାଯା ଜନିକା ସଞ୍ଜନନୀ ସିବ୍ବିନୀ ଜାଲିନୀ ସରିତା ୱିସତ୍ତିକା ସୋତଂ ୱିସଟା [ୱିସଦା (ସୀ। କ।) ଧ। ସ। ୧୧୪୧] ଆଯୂହନୀ [ଆଯୁହିନୀ (କ।)] ଦୁତିଯା ପଣିଧି ଭୱନେତ୍ତି ୱନଂ ୱନଥୋ ସନ୍ଥୱୋ [ସନ୍ଧୱୋ (କ।)] ସିନେହୋ ଅପେକ୍ଖା ପଟିବନ୍ଧୁ ଆସା ଆସୀସନା ଆସୀସିତତ୍ତଂ [ଆସିଂସନା ଆସିଂସିତତ୍ତଂ (ସୀ। ସ୍ଯା।)] ରୂପାସା ସଦ୍ଦାସା ଗନ୍ଧାସା ରସାସା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାସା ଲାଭାସା ଧନାସା ପୁତ୍ତାସା ଜୀୱିତାସା ଜପ୍ପା ଅଭିଜପ୍ପା ଜପ୍ପନା ଜପ୍ପିତତ୍ତଂ ଲୋଲୁପ୍ପଂ ଲୋଲୁପ୍ପାଯନା ଲୋଲୁପ୍ପାଯିତତ୍ତଂ ପୁଚ୍ଛଞ୍ଜିକତା ସାଧୁକମ୍ଯତା ଅଧମ୍ମରାଗୋ ୱିସମଲୋଭୋ ନିକନ୍ତି ନିକାମନା ପତ୍ଥନା ପିହନା ସମ୍ପତ୍ଥନା କାମତଣ୍ହା ଭୱତଣ୍ହା ୱିଭୱତଣ୍ହା ରୂପତଣ୍ହା ଅରୂପତଣ୍ହା ନିରୋଧତଣ୍ହା ସଦ୍ଦତଣ୍ହା ରୂପତଣ୍ହା ଗନ୍ଧତଣ୍ହା ରସତଣ୍ହା ଫୋଟ୍ଠବ୍ବତଣ୍ହା ଧମ୍ମତଣ୍ହା ଓଘୋ ଯୋଗୋ ଗନ୍ଥୋ ଉପାଦାନଂ ଆୱରଣଂ ନୀୱରଣଂ ଛଦନଂ ବନ୍ଧନଂ ଉପକ୍କିଲେସୋ ଅନୁସଯୋ ପରିଯୁଟ୍ଠାନଂ ଲତା ୱେୱିଚ୍ଛଂ ଦୁକ୍ଖମୂଲଂ ଦୁକ୍ଖନିଦାନଂ ଦୁକ୍ଖପ୍ପଭୱୋ ମାରପାସୋ ମାରବଳିସଂ ମାରୱିସଯୋ ତଣ୍ହାନଦୀ ତଣ୍ହାଜାଲଂ ତଣ୍ହାଗଦ୍ଦୁଲଂ ତଣ୍ହାସମୁଦ୍ଦୋ ଅଭିଜ୍ଝା ଲୋଭୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଲୋଭୋ''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମୋ ଦୋସୋ? ''ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରୀ''ତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି, ''ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରତୀ''ତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି, ''ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରିସ୍ସତୀ''ତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି, ''ପିଯସ୍ସ ମେ ମନାପସ୍ସ ଅନତ୍ଥଂ ଅଚରି''…ପେ… ଅନତ୍ଥଂ ଚରତି…ପେ… ''ଅନତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତୀ''ତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି, ''ଅପ୍ପିଯସ୍ସ ମେ ଅମନାପସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅଚରି''…ପେ… ଅତ୍ଥଂ ଚରତି…ପେ… ''ଅତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତୀ''ତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି, ଅଟ୍ଠାନେ ୱା ପନ ଆଘାତୋ ଜାଯତି। ଯୋ ଏୱରୂପୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଆଘାତୋ ପଟିଘାତୋ ପଟିଘଂ ପଟିୱିରୋଧୋ କୋପୋ ପକୋପୋ ସମ୍ପକୋପୋ ଦୋସୋ ପଦୋସୋ ସମ୍ପଦୋସୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ବ୍ଯାପତ୍ତି ମନୋପଦୋସୋ କୋଧୋ କୁଜ୍ଝନା କୁଜ୍ଝିତତ୍ତଂ ଦୋସୋ ଦୁସ୍ସନା ଦୁସ୍ସିତତ୍ତଂ ବ୍ଯାପତ୍ତି ବ୍ଯାପଜ୍ଜନା ବ୍ଯାପଜ୍ଜିତତ୍ତଂ ୱିରୋଧୋ ପଟିୱିରୋଧୋ ଚଣ୍ଡିକ୍କଂ ଅସୁରୋପୋ ଅନତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦୋସୋ''।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମୋ ମୋହୋ? ଦୁକ୍ଖେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ପୁବ୍ବନ୍ତେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଅପରନ୍ତେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ପୁବ୍ବନ୍ତାପରନ୍ତେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯତା ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଯଂ ଏୱରୂପଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ମୋହୋ''। ଇମାନି ତୀଣି ଅକୁସଲମୂଲାନି।

(୨) ତଯୋ ଅକୁସଲୱିତକ୍କା

୯୧୦। ତତ୍ଥ କତମେ ତଯୋ ଅକୁସଲୱିତକ୍କା? କାମୱିତକ୍କୋ, ବ୍ଯାପାଦୱିତକ୍କୋ, ୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ।

(କ) ତତ୍ଥ କତମୋ କାମୱିତକ୍କୋ? କାମପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କାମୱିତକ୍କୋ''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମୋ ବ୍ଯାପାଦୱିତକ୍କୋ? ବ୍ଯାପାଦପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ବ୍ଯାପାଦୱିତକ୍କୋ''।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ? ୱିହିଂସାପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ''। ଇମେ ତଯୋ ଅକୁସଲୱିତକ୍କା।

(୩) ତିସ୍ସୋ ଅକୁସଲସଞ୍ଞା

୯୧୧। ତତ୍ଥ କତମା ତିସ୍ସୋ ଅକୁସଲସଞ୍ଞା? କାମସଞ୍ଞା, ବ୍ଯାପାଦସଞ୍ଞା, ୱିହିଂସାସଞ୍ଞା।

(କ) ତତ୍ଥ କତମା କାମସଞ୍ଞା? କାମପଟିସଂଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସଞ୍ଜାନନା ସଞ୍ଜାନିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କାମସଞ୍ଞା''।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ବ୍ଯାପାଦସଞ୍ଞା? ବ୍ଯାପାଦପଟିସଂଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସଞ୍ଜାନନା ସଞ୍ଜାନିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ବ୍ଯାପାଦସଞ୍ଞା''।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମା ୱିହିଂସାସଞ୍ଞା? ୱିହିଂସାପଟିସଂଯୁତ୍ତା ସଞ୍ଞା ସଞ୍ଜାନନା ସଞ୍ଜାନିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହିଂସାସଞ୍ଞା’’। ଇମା ତିସ୍ସୋ ଅକୁସଲସଞ୍ଞା।

(୪) ତିସ୍ସୋ ଅକୁସଲଧାତୁଯୋ

୯୧୨। ତତ୍ଥ କତମା ତିସ୍ସୋ ଅକୁସଲଧାତୁଯୋ? କାମଧାତୁ, ବ୍ଯାପାଦଧାତୁ, ୱିହିଂସାଧାତୁ।

ତତ୍ଥ କତମା କାମଧାତୁ? କାମୱିତକ୍କୋ କାମଧାତୁ। ବ୍ଯାପାଦୱିତକ୍କୋ ବ୍ଯାପାଦଧାତୁ। ୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ ୱିହିଂସାଧାତୁ।

(କ) ତତ୍ଥ କତମୋ କାମୱିତକ୍କୋ? କାମପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାମୱିତକ୍କୋ’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମୋ ବ୍ଯାପାଦୱିତକ୍କୋ ? ବ୍ଯାପାଦପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ବ୍ଯାପାଦୱିତକ୍କୋ’’।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମୋ ୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ? ୱିହିଂସାପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ତକ୍କୋ ୱିତକ୍କୋ ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହିଂସାୱିତକ୍କୋ’’। ଇମା ତିସ୍ସୋ ଅକୁସଲଧାତୁଯୋ।

(୫) ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି

୯୧୩। ତତ୍ଥ କତମାନି ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି? କାଯଦୁଚ୍ଚରିତଂ, ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଂ, ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତଂ।

(କ) ତତ୍ଥ କତମଂ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତଂ? ପାଣାତିପାତୋ, ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାଯଦୁଚ୍ଚରିତଂ’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମଂ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଂ? ମୁସାୱାଦୋ, ପିସୁଣା ୱାଚା, ଫରୁସା ୱାଚା, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଂ’’।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମଂ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତଂ? ଅଭିଜ୍ଝା , ବ୍ଯାପାଦୋ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତଂ’’।

(କ-ଗ) ତତ୍ଥ କତମଂ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତଂ? ଅକୁସଲଂ କାଯକମ୍ମଂ କାଯଦୁଚ୍ଚରିତଂ, ଅକୁସଲଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତଂ, ଅକୁସଲଂ ମନୋକମ୍ମଂ ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତଂ।

ତତ୍ଥ କତମଂ ଅକୁସଲଂ କାଯକମ୍ମଂ? ଅକୁସଲା କାଯସଞ୍ଚେତନା ଅକୁସଲଂ କାଯକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲା ୱଚୀସଞ୍ଚେତନା ଅକୁସଲଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ, ଅକୁସଲା ମନୋସଞ୍ଚେତନା ଅକୁସଲଂ ମନୋକମ୍ମଂ। ଇମାନି ତୀଣି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି।

(୬) ତଯୋ ଆସୱା

୯୧୪। ତତ୍ଥ କତମେ ତଯୋ ଆସୱା? କାମାସୱୋ, ଭୱାସୱୋ, ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋ।

(କ) ତତ୍ଥ କତମୋ କାମାସୱୋ? ଯୋ କାମେସୁ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ କାମରାଗୋ କାମନନ୍ଦୀ କାମତଣ୍ହା କାମସିନେହୋ କାମପରିଳାହୋ କାମମୁଚ୍ଛା କାମଜ୍ଝୋସାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାମାସୱୋ’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମୋ ଭୱାସୱୋ? ଯୋ ଭୱେସୁ ଭୱଚ୍ଛନ୍ଦୋ…ପେ… ଭୱଜ୍ଝୋସାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଭୱାସୱୋ’’।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋ? ଦୁକ୍ଖେ ଅଞ୍ଞାଣଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋ’’। ଇମେ ତଯୋ ଆସୱା।

(୭) ତୀଣି ସଂଯୋଜନାନି

୯୧୫। ତତ୍ଥ କତମାନି ତୀଣି ସଂଯୋଜନାନି? ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠି, ୱିଚିକିଚ୍ଛା, ସୀଲବ୍ବତପରାମାସୋ।

(କ) ତତ୍ଥ କତମା ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠି? ଇଧ ଅସ୍ସୁତୱା ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ଅରିଯାନଂ ଅଦସ୍ସାୱୀ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋୱିଦୋ ଅରିଯଧମ୍ମେ ଅୱିନୀତୋ, ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଅଦସ୍ସାୱୀ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋୱିଦୋ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମେ ଅୱିନୀତୋ – ରୂପଂ ଅତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି ରୂପୱନ୍ତଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ ଅତ୍ତନି ୱା ରୂପଂ ରୂପସ୍ମିଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ। ୱେଦନଂ…ପେ… ସଞ୍ଞଂ…ପେ… ସଙ୍ଖାରେ…ପେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି ୱିଞ୍ଞାଣୱନ୍ତଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ ଅତ୍ତନି ୱା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ମିଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ। ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠି’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ୱିଚିକିଚ୍ଛା? ସତ୍ଥରି କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି, ଧମ୍ମେ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି, ସଙ୍ଘେ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି, ସିକ୍ଖାଯ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି, ପୁବ୍ବନ୍ତେ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି, ଅପରନ୍ତେ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି, ପୁବ୍ବନ୍ତାପରନ୍ତେ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି , ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯତାପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନେସୁ ଧମ୍ମେସୁ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି। ଯା ଏୱରୂପା କଙ୍ଖା କଙ୍ଖାଯନା କଙ୍ଖାଯିତତ୍ତଂ ଥମ୍ଭିତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ମନୋୱିଲେଖୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଚିକିଚ୍ଛା’’।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମୋ ସୀଲବ୍ବତପରାମାସୋ? ‘‘ଇତୋ ବହିଦ୍ଧା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସୀଲେନ ସୁଦ୍ଧି ୱତେନ ସୁଦ୍ଧି ସୀଲବ୍ବତେନ ସୁଦ୍ଧୀ’’ତି – ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୀଲବ୍ବତପରାମାସୋ’’। ଇମାନି ତୀଣି ସଂଯୋଜନାନି।

(୮) ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ହା

୯୧୬। ତତ୍ଥ କତମା ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ହା? କାମତଣ୍ହା, ଭୱତଣ୍ହା, ୱିଭୱତଣ୍ହା।

ତତ୍ଥ କତମା ଭୱତଣ୍ହା? ଭୱଦିଟ୍ଠିସହଗତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଭୱତଣ୍ହା’’।

ତତ୍ଥ କତମା ୱିଭୱତଣ୍ହା? ଉଚ୍ଛେଦଦିଟ୍ଠିସହଗତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଭୱତଣ୍ହା’’। ଅୱସେସା ତଣ୍ହା କାମତଣ୍ହା।

ତତ୍ଥ କତମା କାମତଣ୍ହା? କାମଧାତୁପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାମତଣ୍ହା’’।

( ) [(ତତ୍ଥ କତମା ଭୱତଣ୍ହା)] ରୂପଧାତୁଅରୂପଧାତୁପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଭୱତଣ୍ହା’’।

( ) [(ତତ୍ଥ କତମା ୱିଭୱତଣ୍ହା) (?)] ଉଚ୍ଛେଦଦିଟ୍ଠିସହଗତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିଭୱତଣ୍ହା’’। ଇମା ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ହା।

(୯) ଅପରାପି ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ହା

୯୧୭। ତତ୍ଥ କତମା ଅପରାପି ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ହା? କାମତଣ୍ହା, ରୂପତଣ୍ହା, ଅରୂପତଣ୍ହା।

(କ) ତତ୍ଥ କତମା କାମତଣ୍ହା? କାମଧାତୁପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାମତଣ୍ହା’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ରୂପତଣ୍ହା? ରୂପଧାତୁପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପତଣ୍ହା’’।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମା ଅରୂପତଣ୍ହା? ଅରୂପଧାତୁପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅରୂପତଣ୍ହା’’। ଇମା ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ହା।

(୧୦) ଅପରାପି ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ହା

୯୧୮। ତତ୍ଥ କତମା ଅପରାପି ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ହା? ରୂପତଣ୍ହା, ଅରୂପତଣ୍ହା, ନିରୋଧତଣ୍ହା।

(କ) ତତ୍ଥ କତମା ରୂପତଣ୍ହା? ରୂପଧାତୁପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ରୂପତଣ୍ହା’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ଅରୂପତଣ୍ହା? ଅରୂପଧାତୁପଟିସଂଯୁତ୍ତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅରୂପତଣ୍ହା’’।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମା ନିରୋଧତଣ୍ହା? ଉଚ୍ଛେଦଦିଟ୍ଠିସହଗତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନିରୋଧତଣ୍ହା’’। ଇମା ତିସ୍ସୋ ତଣ୍ହା।

(୧୧) ତିସ୍ସୋ ଏସନା

୯୧୯। ତତ୍ଥ କତମା ତିସ୍ସୋ ଏସନା? କାମେସନା, ଭୱେସନା, ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେସନା।

(କ) ତତ୍ଥ କତମା କାମେସନା? ଯୋ କାମେସୁ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ…ପେ… କାମଜ୍ଝୋସାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାମେସନା’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ଭୱେସନା? ଯୋ ଭୱେସୁ ଭୱଚ୍ଛନ୍ଦୋ…ପେ… ଭୱଜ୍ଝୋସାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଭୱେସନା’’।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେସନା? ‘‘ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ’’ତି ୱା, ‘‘ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ’’ତି – ୱା…ପେ… ‘‘ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି ୱା ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେସନା’’।

(କ) ତତ୍ଥ କତମା କାମେସନା, କାମରାଗୋ, ତଦେକଟ୍ଠଂ ଅକୁସଲଂ କାଯକମ୍ମଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ମନୋକମ୍ମଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାମେସନା’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମା ଭୱେସନା, ଭୱରାଗୋ ତଦେକଟ୍ଠଂ ଅକୁସଲଂ କାଯକମ୍ମଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ମନୋକମ୍ମଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଭୱେସନା’’।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେସନା, ଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକା ଦିଟ୍ଠି ତଦେକଟ୍ଠଂ ଅକୁସଲଂ କାଯକମ୍ମଂ ୱଚୀକମ୍ମଂ ମନୋକମ୍ମଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେସନା’’। ଇମା ତିସ୍ସୋ ଏସନା।

(୧୨) ତିସ୍ସୋ ୱିଧା

୯୨୦। ତତ୍ଥ କତମା ତିସ୍ସୋ ୱିଧା? ‘‘ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀ’’ତି ୱିଧା, ‘‘ସଦିସୋହମସ୍ମୀ’’ତି ୱିଧା, ‘‘ହୀନୋହମସ୍ମୀ’’ତି ୱିଧା – ଇମା ତିସ୍ସୋ ୱିଧା।

(୧୩) ତୀଣି ଭଯାନି

୯୨୧। ତତ୍ଥ କତମାନି ତୀଣି ଭଯାନି? ଜାତିଭଯଂ, ଜରାଭଯଂ, ମରଣଭଯଂ।

(କ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଜାତିଭଯଂ? ଜାତିଂ ପଟିଚ୍ଚ ଭଯଂ ଭଯାନକଂ ଛମ୍ଭିତତ୍ତଂ ଲୋମହଂସୋ ଚେତସୋ ଉତ୍ରାସୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜାତିଭଯଂ’’।

(ଖ) ତତ୍ଥ କତମଂ ଜରାଭଯଂ? ଜରଂ ପଟିଚ୍ଚ ଭଯଂ ଭଯାନକଂ ଛମ୍ଭିତତ୍ତଂ ଲୋମହଂସୋ ଚେତସୋ ଉତ୍ରାସୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଜରାଭଯଂ’’।

(ଗ) ତତ୍ଥ କତମଂ ମରଣଭଯଂ? ମରଣଂ ପଟିଚ୍ଚ ଭଯଂ ଭଯାନକଂ ଛମ୍ଭିତତ୍ତଂ ଲୋମହଂସୋ ଚେତସୋ ଉତ୍ରାସୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମରଣଭଯଂ’’। ଇମାନି ତୀଣି ଭଯାନି।

(୧୪) ତୀଣି ତମାନି

୯୨୨। ତତ୍ଥ କତମାନି ତୀଣି ତମାନି? ଅତୀତଂ ୱା ଅଦ୍ଧାନଂ ଆରବ୍ଭ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି, ଅନାଗତଂ ୱା ଅଦ୍ଧାନଂ ଆରବ୍ଭ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି, ଏତରହି ୱା ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନଂ ଅଦ୍ଧାନଂ ଆରବ୍ଭ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି – ଇମାନି ତୀଣି ତମାନି।

(୧୫) ତୀଣି ତିତ୍ଥାଯତନାନି

୯୨୩। ତତ୍ଥ କତମାନି ତୀଣି ତିତ୍ଥାଯତନାନି? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଏୱଂୱାଦୀ ହୋତି ଏୱଂଦିଟ୍ଠୀ – ‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚାଯଂ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିସଂୱେଦେତି ସୁଖଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱା, ସବ୍ବଂ ତଂ ପୁବ୍ବେ କତହେତୂ’’ତି; ଇଧ ପନେକଚ୍ଚୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଏୱଂୱାଦୀ ହୋତି ଏୱଂଦିଟ୍ଠୀ – ‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚାଯଂ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିସଂୱେଦେତି ସୁଖଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱା, ସବ୍ବଂ ତଂ ଇସ୍ସରନିମ୍ମାନହେତୂ’’ତି; ଇଧ ପନେକଚ୍ଚୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଏୱଂୱାଦୀ ହୋତି ଏୱଂଦିଟ୍ଠୀ – ‘‘ଯଂ କିଞ୍ଚାଯଂ ପୁରିସପୁଗ୍ଗଲୋ ପଟିସଂୱେଦେତି ସୁଖଂ ୱା ଦୁକ୍ଖଂ ୱା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱା, ସବ୍ବଂ ତଂ ଅହେତୁ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯା’’ତି – ଇମାନି ତୀଣି ତିତ୍ଥାଯତନାନି।

(୧୬) ତଯୋ କିଞ୍ଚନା

୯୨୪। ତତ୍ଥ କତମେ ତଯୋ କିଞ୍ଚନା [କତମାନି ତୀଣି କିଞ୍ଚନାନି (?) ଦୀ। ନି। ୩।୩୦୫]? ରାଗୋ କିଞ୍ଚନଂ, ଦୋସୋ କିଞ୍ଚନଂ, ମୋହୋ କିଞ୍ଚନଂ – ଇମେ ତଯୋ କିଞ୍ଚନା।

(୧୭) ତୀଣି ଅଙ୍ଗଣାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ତୀଣି ଅଙ୍ଗଣାନି? ରାଗୋ ଅଙ୍ଗଣଂ, ଦୋସୋ ଅଙ୍ଗଣଂ, ମୋହୋ ଅଙ୍ଗଣଂ – ଇମାନି ତୀଣି ଅଙ୍ଗଣାନି।

(୧୮) ତୀଣି ମଲାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ତୀଣି ମଲାନି? ରାଗୋ ମଲଂ, ଦୋସୋ ମଲଂ, ମୋହୋ ମଲଂ – ଇମାନି ତୀଣି ମଲାନି।

(୧୯) ତୀଣି ୱିସମାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ତୀଣି ୱିସମାନି? ରାଗୋ ୱିସମଂ, ଦୋସୋ ୱିସମଂ, ମୋହୋ ୱିସମଂ – ଇମାନି ତୀଣି ୱିସମାନି।

(୨୦) ଅପରାନିପି ତୀଣି ୱିସମାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ଅପରାନିପି ତୀଣି ୱିସମାନି? କାଯୱିସମଂ, ୱଚୀୱିସମଂ, ମନୋୱିସମଂ – ଇମାନି ତୀଣି ୱିସମାନି।

(୨୧) ତଯୋ ଅଗ୍ଗୀ

ତତ୍ଥ କତମେ ତଯୋ ଅଗ୍ଗୀ? ରାଗଗ୍ଗି, ଦୋସଗ୍ଗି, ମୋହଗ୍ଗି – ଇମେ ତଯୋ ଅଗ୍ଗୀ।

(୨୨) ତଯୋ କସାୱା

ତତ୍ଥ କତମେ ତଯୋ କସାୱା? ରାଗକସାୱୋ, ଦୋସକସାୱୋ, ମୋହକସାୱୋ – ଇମେ ତଯୋ କସାୱା।

(୨୩) ଅପରେପି ତଯୋ କସାୱା

ତତ୍ଥ କତମେ ଅପରେପି ତଯୋ କସାୱା? କାଯକସାୱୋ, ୱଚୀକସାୱୋ, ମନୋକସାୱୋ – ଇମେ ତଯୋ କସାୱା।

(୨୪। କ) ଅସ୍ସାଦଦିଟ୍ଠି

୯୨୫। ତତ୍ଥ କତମା ଅସ୍ସାଦଦିଟ୍ଠି? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଏୱଂୱାଦୀ ହୋତି ଏୱଂଦିଟ୍ଠୀ – ‘‘ନତ୍ଥି କାମେସୁ ଦୋସୋ’’ତି। ସୋ କାମେସୁ ପାତବ୍ୟତଂ ଆପଜ୍ଜତି। ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅସ୍ସାଦଦିଟ୍ଠି’’।

(ଖ) ଅତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି

ତତ୍ଥ କତମା ଅତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି? ଇଧ ଅସ୍ସୁତୱା ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ଅରିୟାନଂ ଅଦସ୍ସାୱୀ ଅରିୟଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋୱିଦୋ ଅରିୟଧମ୍ମେ ଅୱିନୀତୋ, ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଅଦସ୍ସାୱୀ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋୱିଦୋ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମେ ଅୱିନୀତୋ – ରୂପଂ ଅତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି ରୂପୱନ୍ତଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ ଅତ୍ତନି ୱା ରୂପଂ ରୂପସ୍ମିଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ। ୱେଦନଂ…ପେ… ସଞ୍ଞଂ…ପେ… ସଙ୍ଖାରେ…ପେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି ୱିଞ୍ଞାଣୱନ୍ତଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ ଅତ୍ତନି ୱା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ମିଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ। ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିୟାସଗ୍ଗାହୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି’’।

(ଗ) ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି

ତତ୍ଥ କତମା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି? ‘‘ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ନତ୍ଥି ୟିଟ୍ଠଂ…ପେ… ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସୟଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ’’ତି – ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିୟାସଗ୍ଗାହୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି’’। ସସ୍ସତଦିଟ୍ଠି ଅସ୍ସାଦଦିଟ୍ଠି, ସକ୍କାୟଦିଟ୍ଠି ଅତ୍ତାନୁଦିଟ୍ଠି, ଉଚ୍ଛେଦଦିଟ୍ଠି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି।

(୨୫। କ) ଅରତି

୯୨୬। ତତ୍ଥ କତମା ଅରତି? ପନ୍ତେସୁ ୱା ସେନାସନେସୁ ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେସୁ ୱା ଅଧିକୁସଲେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅରତି ଅରତିତା ଅନଭିରତି ଅନଭିରମଣା ଉକ୍କଣ୍ଠିତା ପରିତସ୍ସିତା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅରତି’’।

(ଖ) ୱିହେସା

ତତ୍ଥ କତମା ୱିହେସା? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ପାଣିନା ୱା ଲେଡ୍ଡୁନା ୱା ଦଣ୍ଡେନ ୱା ସତ୍ଥେନ ୱା ରଜ୍ଜୁୟା ୱା ଅଞ୍ଞତରଞ୍ଞତରେନ ସତ୍ତେ ୱିହେଠେତି, ଯା ଏୱରୂପା ହେଠନା ୱିହେଠନା ହିଂସନା ୱିହିଂସନା ରୋସନା ୱିରୋସନା ପରୂପଘାତୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ୱିହେସା’’।

(ଗ) ଅଧମ୍ମଚରିୟା

ତତ୍ଥ କତମା ଅଧମ୍ମଚରିୟା? କାୟେନ ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା, ୱାଚାୟ ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା, ମନସା ଅଧମ୍ମଚରିୟାୱିସମଚରିୟା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅଧମ୍ମଚରିୟା’’।

(୨୬। କ) ଦୋୱଚସ୍ସତା

୯୨୭। ତତ୍ଥ କତମା ଦୋୱଚସ୍ସତା? ସହଧମ୍ମିକେ ୱୁଚ୍ଚମାନେ ଦୋୱଚସ୍ସାୟଂ ଦୋୱଚସ୍ସିୟଂ ଦୋୱଚସ୍ସତା ୱିପ୍ପଟିକୁଲଗ୍ଗାହିତା ୱିପଚ୍ଚନୀକସାତତା ଅନାଦରିୟଂ ଅନାଦରତା ଅଗାରୱତା ଅପ୍ପତିସ୍ସୱତା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୋୱଚସ୍ସତା’’।

(ଖ) ପାପମିତ୍ତତା

ତତ୍ଥ କତମା ପାପମିତ୍ତତା? ଯେ ତେ ପୁଗ୍ଗଲା ଅସ୍ସଦ୍ଧା ଦୁସ୍ସୀଲା ଅପ୍ପସ୍ସୁତା ମଚ୍ଛରିନୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞା, ଯା ତେସଂ ସେୱନା ନିସେୱନା ସଂସେୱନା ଭଜନା ସମ୍ଭଜନା ଭତ୍ତି ସମ୍ଭତ୍ତି ତଂସମ୍ପୱଙ୍କତା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପାପମିତ୍ତତା’’।

(ଗ) ନାନତ୍ତସଞ୍ଞା

ତତ୍ଥ କତମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞା? କାମସଞ୍ଞା, ବ୍ୟାପାଦସଞ୍ଞା, ୱିହିଂସାସଞ୍ଞା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ନାନତ୍ତସଞ୍ଞା’’। ସବ୍ବାପି ଅକୁସଲା ସଞ୍ଞା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞା।

(୨୭। କ) ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ

୯୨୮। ତତ୍ଥ କତମଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ଅୱୂପସମୋ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପୋ ଭନ୍ତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ’’।

(ଖ) କୋସଜ୍ଜଂ

ତତ୍ଥ କତମଂ କୋସଜ୍ଜଂ? କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେ ୱା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେ ୱା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେ ୱା ପଞ୍ଚସୁ ୱା କାମଗୁଣେସୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗୋ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗାନୁପ୍ପଦାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଭାୱନାଯ ଅସକ୍କଚ୍ଚକିରିଯତା ଅସାତଚ୍ଚକିରିଯତା ଅନଟ୍ଠିତକିରିଯତା ଓଲୀନୱୁତ୍ତିତା ନିକ୍ଖିତ୍ତଛନ୍ଦତା ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରତା ଅନାସେୱନା ଅଭାୱନା ଅବହୁଲୀକମ୍ମଂ ଅନଧିଟ୍ଠାନଂ ଅନନୁଯୋଗୋ ପମାଦୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି "କୋସଜ୍ଜଂ"।

(ଗ) ପମାଦୋ

ତତ୍ଥ କତମୋ ପମାଦୋ? କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେ ୱା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେ ୱା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେ ୱା ପଞ୍ଚସୁ ୱା କାମଗୁଣେସୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗୋ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗାନୁପ୍ପଦାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଭାୱନାଯ ଅସକ୍କଚ୍ଚକିରିଯତା ଅସାତଚ୍ଚକିରିଯତା ଅନଟ୍ଠିତକିରିଯତା ଓଲୀନୱୁତ୍ତିତା ନିକ୍ଖିତ୍ତଛନ୍ଦତା ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରତା ଅନାସେୱନା ଅଭାୱନା ଅବହୁଲୀକମ୍ମଂ ଅନଧିଟ୍ଠାନଂ ଅନନୁଯୋଗୋ ପମାଦୋ, ଯୋ ଏୱରୂପୋ ପମାଦୋ ପମଜ୍ଜନା ପମଜ୍ଜିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ପମାଦୋ"।

(୨୮। କ) ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠିତା

୯୨୯। ତତ୍ଥ କତମା ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠିତା? ଇତରୀତରଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେହି ପଞ୍ଚହି ୱା କାମଗୁଣେହି ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ଭିଯ୍ୟୋକମ୍ୟତା, ଯା ଏୱରୂପା ଇଚ୍ଛା ଇଚ୍ଛାଗତା ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠିତା ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠିତା"।

(ଖ) ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞତା

ତତ୍ଥ କତମା ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞତା? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞତା"।

(ଗ) ମହିଚ୍ଛତା

ତତ୍ଥ କତମା ମହିଚ୍ଛତା? ଇତରୀତରଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତସେନାସନଗିଲାନପଚ୍ଚଯଭେସଜ୍ଜପରିକ୍ଖାରେହି ପଞ୍ଚହି ୱା କାମଗୁଣେହି ଅସନ୍ତୁଟ୍ଠସ୍ସ ଭିଯ୍ୟୋକମ୍ୟତା, ଯା ଏୱରୂପା ଇଚ୍ଛା ଇଚ୍ଛାଗତା ମହିଚ୍ଛତା ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ମହିଚ୍ଛତା"।

(୨୯। କ) ଅହିରିକଂ

୯୩୦। ତତ୍ଥ କତମଂ ଅହିରିକଂ? ଯଂ ନ ହିରୀଯତି ହିରୀଯିତବ୍ବେନ, ନ ହିରୀଯତି ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମାପତ୍ତିଯା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ଅହିରିକଂ"।

(ଖ) ଅନୋତ୍ତପ୍ପଂ

ତତ୍ଥ କତମଂ ଅନୋତ୍ତପ୍ପଂ? ଯଂ ନ ଓତ୍ତପ୍ପତି ଓତ୍ତପ୍ପିତବ୍ବେନ, ନ ଓତ୍ତପ୍ପତି ପାପକାନଂ ଅକୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ସମାପତ୍ତିଯା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ଅନୋତ୍ତପ୍ପଂ"।

(ଗ) ପମାଦୋ

ତତ୍ଥ କତମୋ ପମାଦୋ? କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେ ୱା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେ ୱା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେ ୱା ପଞ୍ଚସୁ ୱା କାମଗୁଣେସୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗୋ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗାନୁପ୍ପଦାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଭାୱନାଯ ଅସକ୍କଚ୍ଚକିରିଯତା ଅସାତଚ୍ଚକିରିଯତା ଅନଟ୍ଠିତକିରିଯତା ଓଲୀନୱୁତ୍ତିତା ନିକ୍ଖିତ୍ତଛନ୍ଦତା ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରତା ଅନାସେୱନା ଅଭାୱନା ଅବହୁଲୀକମ୍ମଂ ଅନଧିଟ୍ଠାନଂ ଅନନୁଯୋଗୋ ପମାଦୋ, ଯୋ ଏୱରୂପୋ ପମାଦୋ ପମଜ୍ଜନା ପମଜ୍ଜିତତ୍ତଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ପମାଦୋ"।

(୩୦। କ) ଅନାଦରିଯଂ

୯୩୧। ତତ୍ଥ କତମଂ ଅନାଦରିଯଂ? ଯଂ ଅନାଦରିଯଂ ଅନାଦରତା ଅଗାରୱତା ଅପ୍ପତିସ୍ସୱତା ଅନଦ୍ଧା ଅନଦ୍ଧାଯନା ଅନଦ୍ଧାଯିତତ୍ତଂ [ଅନାଦା ଅନାଦାଯନା ଅନାଦାଯିତତ୍ତଂ (ସ୍ୟା।)] ଅସୀଲ୍ୟଂ ଅଚିତ୍ତୀକାରୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅନାଦରିଯଂ’’।

(ଖ) ଦୋୱଚସ୍ସତା

ତତ୍ଥ କତମା ଦୋୱଚସ୍ସତା? ସହଧମ୍ମିକେ ୱୁଚ୍ଚମାନେ ଦୋୱଚସ୍ସାଯଂ ଦୋୱଚସ୍ସିଯଂ ଦୋୱଚସ୍ସତା ୱିପ୍ପଟିକୁଲଗ୍ଗାହିତା ୱିପଚ୍ଚନୀକସାତତା ଅନାଦରିଯଂ ଅନାଦରତା ଅଗାରୱତା ଅପ୍ପତିସ୍ସୱତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୋୱଚସ୍ସତା’’।

(ଗ) ପାପମିତ୍ତତା

ତତ୍ଥ କତମା ପାପମିତ୍ତତା? ଯେ ତେ ପୁଗ୍ଗଲା ଅସ୍ସଦ୍ଧା ଦୁସ୍ସୀଲା ଅପ୍ପସ୍ସୁତା ମଚ୍ଛରିନୋ ଦୁପ୍ପଞ୍ଞା, ଯା ତେସଂ ସେୱନା ନିସେୱନା ସଂସେୱନା ପଟିସେୱନା ଭଜନା ସମ୍ଭଜନା ଭତ୍ତି ସମ୍ଭତ୍ତି ତଂସମ୍ପୱଙ୍କତା – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ପାପମିତ୍ତତା’’।

(୩୧। କ) ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ

୯୩୨। ତତ୍ଥ କତମଂ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ ହୋତି, ନ ସଦ୍ଦହତି ବୁଦ୍ଧଂ ୱା ଧମ୍ମଂ ୱା ସଙ୍ଘଂ ୱା, ଯଂ ଏୱରୂପଂ ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ ଅସ୍ସଦ୍ଦହନା ଅନୋକପ୍ପନା ଅନଭିପ୍ପସାଦୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅସ୍ସଦ୍ଧିଯଂ’’।

(ଖ) ଅୱଦଞ୍ଞୁତା

ତତ୍ଥ କତମା ଅୱଦଞ୍ଞୁତା? ପଞ୍ଚ ମଚ୍ଛରିଯାନି – ଆୱାସମଚ୍ଛରିଯଂ, କୁଲମଚ୍ଛରିଯଂ, ଲାଭମଚ୍ଛରିଯଂ, ୱଣ୍ଣମଚ୍ଛରିଯଂ, ଧମ୍ମମଚ୍ଛରିଯଂ। ଯଂ ଏୱରୂପଂ ମଚ୍ଛେରଂ ମଚ୍ଛରାଯନା ମଚ୍ଛରାଯିତତ୍ତଂ ୱେୱିଚ୍ଛଂ କଦରିଯଂ କଟୁକଞ୍ଚୁକତା ଅଗ୍ଗହିତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୱଦଞ୍ଞୁତା’’।

(ଗ) କୋସଜ୍ଜଂ

ତତ୍ଥ କତମଂ କୋସଜ୍ଜଂ? କାଯଦୁଚ୍ଚରିତେ ୱା ୱଚୀଦୁଚ୍ଚରିତେ ୱା ମନୋଦୁଚ୍ଚରିତେ ୱା ପଞ୍ଚସୁ ୱା କାମଗୁଣେସୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱୋସ୍ସଗ୍ଗୋ, ୱୋସ୍ସଗ୍ଗାନୁପ୍ପଦାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ, ଭାୱନାଯ ଅସକ୍କଚ୍ଚକିରିଯତା ଅସାତଚ୍ଚକିରିଯତା ଅନଟ୍ଠିତକିରିଯତା ଓଲୀନୱୁତ୍ତିତା ନିକ୍ଖିତ୍ତଛନ୍ଦତା ନିକ୍ଖିତ୍ତଧୁରତା ଅନାସେୱନା ଅଭାୱନା ଅବହୁଲୀକମ୍ମଂ ଅନଧିଟ୍ଠାନଂ ଅନନୁଯୋଗୋ ପମାଦୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କୋସଜ୍ଜଂ’’।

(୩୨। କ) ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ

୯୩୩। ତତ୍ଥ କତମଂ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ? ଯଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ଅୱୂପସମୋ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପୋ ଭନ୍ତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ’’।

(ଖ) ଅସଂୱରୋ

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅସଂୱରୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ନ ପଟିପଜ୍ଜତି, ନ ରକ୍ଖତି ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯେ ନ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି। ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା…ପେ… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା…ପେ… ଜିୱ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା…ପେ… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା…ପେ… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ନିମିତ୍ତଗ୍ଗାହୀ ହୋତି ଅନୁବ୍ୟଞ୍ଜନଗ୍ଗାହୀ। ଯତ୍ୱାଧିକରଣମେନଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅସଂୱୁତଂ ୱିହରନ୍ତଂ ଅଭିଜ୍ଝାଦୋମନସ୍ସା ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ଅନ୍ୱାସ୍ସୱେଯ୍ୟୁଂ, ତସ୍ସ ସଂୱରାଯ ନ ପଟିପଜ୍ଜତି, ନ ରକ୍ଖତି ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେ ନ ସଂୱରଂ ଆପଜ୍ଜତି – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅସଂୱରୋ’’।

(ଗ) ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ? କାୟିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ, ୱାଚସିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ, କାୟିକୱାଚସିକୋ ୱୀତିକ୍କମୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦୁସ୍ସୀଲ୍ୟଂ’’।

(୩୩। କ) ଅରିୟାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତା

୯୩୪। ତତ୍ଥ କତମା ଅରିୟାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତା? ତତ୍ଥ କତମେ ଅରିୟା? ଅରିୟା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ବୁଦ୍ଧା ଚ ବୁଦ୍ଧସାୱକା ଚ। ଯା ଇମେସଂ ଅରିୟାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତା ଅଦଟ୍ଠୁକମ୍ୟତା ଅସମେତୁକମ୍ୟତା ଅସମାଗନ୍ତୁକମ୍ୟତା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅରିୟାନଂ ଅଦସ୍ସନକମ୍ୟତା’’।

(ଖ) ସଦ୍ଧମ୍ମଂ ଅସୋତୁକମ୍ୟତା

ତତ୍ଥ କତମା ସଦ୍ଧମ୍ମଂ ଅସୋତୁକମ୍ୟତା? ତତ୍ଥ କତମୋ ସଦ୍ଧମ୍ମୋ? ଚତ୍ତାରୋ ସତିପଟ୍ଠାନା, ଚତ୍ତାରୋ ସମ୍ମପ୍ପଧାନା, ଚତ୍ତାରୋ ଇଦ୍ଧିପାଦା, ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିୟାନି, ପଞ୍ଚ ବଲାନି, ସତ୍ତ ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା, ଅରିୟୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଦ୍ଧମ୍ମୋ’’। ଯା ଇମସ୍ସ ସଦ୍ଧମ୍ମସ୍ସ ଅସୋତୁକମ୍ୟତା ଅସୱନକମ୍ୟତା ଅନୁଗ୍ଗହେତୁକମ୍ୟତା ଅଧାରେତୁକମ୍ୟତା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସଦ୍ଧମ୍ମଂ ଅସୋତୁକମ୍ୟତା’’।

(ଗ) ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତତା

ତତ୍ଥ କତମା ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତତା? ତତ୍ଥ କତମୋ ଉପାରମ୍ଭୋ? ଯୋ ଉପାରମ୍ଭୋ ଅନୁପାରମ୍ଭୋ ଉପାରମ୍ଭନା ଅନୁପାରମ୍ଭନା ଅନୁପାରମ୍ଭିତତ୍ତଂ ଉଞ୍ଞା ଅୱଞ୍ଞା ପରିଭୱୋ ରନ୍ଧଗୱେସିତା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଉପାରମ୍ଭଚିତ୍ତତା’’।

(୩୪। କ) ମୁଟ୍ଠସ୍ସଚ୍ଚଂ

୯୩୫। ତତ୍ଥ କତମଂ ମୁଟ୍ଠସ୍ସଚ୍ଚଂ? ଯା ଅସ୍ସତି ଅନନୁସ୍ସତି ଅପ୍ପଟିସ୍ସତି ଅସ୍ସତି ଅସ୍ସରଣତା ଅଧାରଣତା ପିଲାପନତା ସମ୍ମୁସନତା – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ମୁଟ୍ଠସ୍ସଚ୍ଚଂ’’।

(ଖ) ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ

ତତ୍ଥ କତମଂ ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ? ଯଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ …ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ’’।

(ଗ) ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପୋ

ତତ୍ଥ କତମୋ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପୋ? ଯଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ ଅୱୂପସମୋ ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପୋ ଭନ୍ତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଚେତସୋ ୱିକ୍ଖେପୋ’’।

(୩୫। କ) ଅୟୋନିସୋ ମନସିକାରୋ

୯୩୬। ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୟୋନିସୋ ମନସିକାରୋ? ଅନିଚ୍ଚେ ‘‘ନିଚ୍ଚ’’ନ୍ତି ଅୟୋନିସୋ ମନସିକାରୋ, ଦୁକ୍ଖେ ‘‘ସୁଖ’’ନ୍ତି ଅୟୋନିସୋ ମନସିକାରୋ, ଅନତ୍ତନି ‘‘ଅତ୍ତା’’ତି ଅୟୋନିସୋ ମନସିକାରୋ, ଅସୁଭେ ‘‘ସୁଭ’’ନ୍ତି ଅୟୋନିସୋ ମନସିକାରୋ, ସଚ୍ଚୱିପ୍ପଟିକୁଲେନ ୱା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଆୱଟ୍ଟନା ଅନାୱଟ୍ଟନା ଆଭୋଗୋ ସମନ୍ନାହାରୋ ମନସିକାରୋ – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅୟୋନିସୋ ମନସିକାରୋ’’।

(ଖ) କୁମ୍ମଗ୍ଗସେୱନା

ତତ୍ଥ କତମା କୁମ୍ମଗ୍ଗସେୱନା? ତତ୍ଥ କତମୋ କୁମ୍ମଗ୍ଗୋ? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ, ମିଚ୍ଛାୱାଚା, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ, ମିଚ୍ଛାୱାୟାମୋ, ମିଚ୍ଛାସତି, ମିଚ୍ଛାସମାଧି – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କୁମ୍ମଗ୍ଗୋ’’। ଯା ଇମସ୍ସ କୁମ୍ମଗ୍ଗସ୍ସ ସେୱନା ନିସେୱନା ସଂସେୱନା ଭଜନା ସମ୍ଭଜନା ଭତ୍ତି ସମ୍ଭତ୍ତି ତଂସମ୍ପୱଙ୍କତା – ଅୟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କୁମ୍ମଗ୍ଗସେୱନା’’।

(ଗ) ଚେତସୋ ଚ ଲୀନତ୍ତଂ

ତତ୍ଥ କତମଂ ଚେତସୋ ଚ ଲୀନତ୍ତଂ? ଯା ଚିତ୍ତସ୍ସ ଅକଲ୍ଲତା ଅକମ୍ମଞ୍ଞତା ଓଲୀଯନା ସଲ୍ଲୀଯନା ଲୀନଂ ଲୀଯନା ଲୀଯିତତ୍ତଂ ଥିନଂ ଥିଯନା ଥିଯିତତ୍ତଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଚେତସୋ ଚ ଲୀନତ୍ତଂ''।

ତିକଂ।

୪। ଚତୁକ୍କନିଦ୍ଦେସୋ

(୧) ଚତ୍ତାରୋ ଆସୱା

୯୩୭। ତତ୍ଥ କତମେ ଚତ୍ତାରୋ ଆସୱା? କାମାସୱୋ, ଭୱାସୱୋ, ଦିଟ୍ଠାସୱୋ, ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋ।

(କ) କାମାସୱୋ

ତତ୍ଥ କତମୋ କାମାସୱୋ? ଯୋ କାମେସୁ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ କାମରାଗୋ କାମନନ୍ଦୀ କାମତଣ୍ହା କାମସିନେହୋ କାମପରିଳାହୋ କାମମୁଚ୍ଛା କାମଜ୍ଝୋସାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କାମାସୱୋ''।

(ଖ) ଭୱାସୱୋ

ତତ୍ଥ କତମୋ ଭୱାସୱୋ? ଯୋ ଭୱେସୁ ଭୱଚ୍ଛନ୍ଦୋ…ପେ… ଭୱଜ୍ଝୋସାନଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଭୱାସୱୋ''।

(ଗ) ଦିଟ୍ଠାସୱୋ

ତତ୍ଥ କତମୋ ଦିଟ୍ଠାସୱୋ? ''ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ''ତି ୱା, ''ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋ''ତି ୱା, ''ଅନ୍ତୱା ଲୋକୋ''ତି ୱା, ''ଅନନ୍ତୱା ଲୋକୋ''ତି ୱା, ''ତଂ ଜୀୱଂ ତଂ ସରୀର''ନ୍ତି ୱା, ''ଅଞ୍ଞଂ ଜୀୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ସରୀର''ନ୍ତି ୱା, ''ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା''ତି ୱା, ''ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା''ତି ୱା, ''ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା''ତି ୱା, ''ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣା''ତି ୱା। ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଦିଟ୍ଠାସୱୋ''। ସବ୍ବାପି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠାସୱୋ।

(ଘ) ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋ

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋ? ଦୁକ୍ଖେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖସମୁଦଯେ ଅଞ୍ଞାଣଂ , ଦୁକ୍ଖନିରୋଧେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଦୁକ୍ଖନିରୋଧଗାମିନିଯା ପଟିପଦାଯ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ପୁବ୍ବନ୍ତେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଅପରନ୍ତେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ପୁବ୍ବନ୍ତାପରନ୍ତେ ଅଞ୍ଞାଣଂ, ଇଦପ୍ପଚ୍ଚଯତା ପଟିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଅଞ୍ଞାଣଂ। ଯଂ ଏୱରୂପଂ ଅଞ୍ଞାଣଂ ଅଦସ୍ସନଂ…ପେ… ଅୱିଜ୍ଜାଲଙ୍ଗୀ ମୋହୋ ଅକୁସଲମୂଲଂ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''ଅୱିଜ୍ଜାସୱୋ''। ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଆସୱା।

(୨-୫) ଚତ୍ତାରୋ ଗନ୍ଥାଦୀ

୯୩୮। ତତ୍ଥ କତମେ ଚତ୍ତାରୋ ଗନ୍ଥା …ପେ… ଚତ୍ତାରୋ ଓଘା…ପେ… ଚତ୍ତାରୋ ଯୋଗା…ପେ… ଚତ୍ତାରି ଉପାଦାନାନି? କାମୁପାଦାନଂ, ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନଂ, ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନଂ, ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ।

(କ) କାମୁପାଦାନଂ

ତତ୍ଥ କତମଂ କାମୁପାଦାନଂ? ଯୋ କାମେସୁ କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ…ପେ… କାମଜ୍ଝୋସାନଂ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ''କାମୁପାଦାନଂ''।

(ଖ) ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନଂ

ତତ୍ଥ କତମଂ ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନଂ? ''ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ନତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ…ପେ… ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀ''ତି। ଯା

ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନଂ’’। ଠପେତ୍ୱା ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନଞ୍ଚ ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଞ୍ଚ ସବ୍ବାପି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠୁପାଦାନଂ।

(ଗ) ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନଂ

ତତ୍ଥ କତମଂ ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନଂ? ଇତୋ ବହିଦ୍ଧା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ସୀଲେନ ସୁଦ୍ଧି ୱତେନ ସୁଦ୍ଧି ସୀଲବ୍ବତେନ ସୁଦ୍ଧୀତି। ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ସୀଲବ୍ବତୁପାଦାନଂ’’।

(ଘ) ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ

ତତ୍ଥ କତମଂ ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ? ଇଧ ଅସ୍ସୁତୱା ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ ଅରିଯାନଂ ଅଦସ୍ସାୱୀ ଅରିଯଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋୱିଦୋ ଅରିଯଧମ୍ମେ ଅୱିନୀତୋ, ସପ୍ପୁରିସାନଂ ଅଦସ୍ସାୱୀ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମସ୍ସ ଅକୋୱିଦୋ ସପ୍ପୁରିସଧମ୍ମେ ଅୱିନୀତୋ – ରୂପଂ ଅତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି ରୂପୱନ୍ତଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ ଅତ୍ତନି ୱା ରୂପଂ ରୂପସ୍ମିଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ। ୱେଦନଂ…ପେ… ସଞ୍ଞଂ…ପେ… ସଙ୍ଖାରେ…ପେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅତ୍ତତୋ ସମନୁପସ୍ସତି ୱିଞ୍ଞାଣୱନ୍ତଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ ଅତ୍ତନି ୱା ୱିଞ୍ଞାଣଂ ୱିଞ୍ଞାଣସ୍ମିଂ ୱା ଅତ୍ତାନଂ। ଯା ଏୱରୂପା ଦିଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତଂ…ପେ… ୱିପରିଯାସଗ୍ଗାହୋ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅତ୍ତୱାଦୁପାଦାନଂ’’। ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ଉପାଦାନାନି।

(୬) ଚତ୍ତାରୋ ତଣ୍ହୁପ୍ପାଦା

୯୩୯। ତତ୍ଥ କତମେ ଚତ୍ତାରୋ ତଣ୍ହୁପ୍ପାଦା? ଚୀୱରହେତୁ ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ପିଣ୍ଡପାତହେତୁ ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ସେନାସନହେତୁ ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ଇତିଭୱାଭୱହେତୁ ୱା ଭିକ୍ଖୁନୋ ତଣ୍ହା ଉପ୍ପଜ୍ଜମାନା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି – ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ତଣ୍ହୁପ୍ପାଦା।

(୭) ଚତ୍ତାରି ଅଗତିଗମନାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ଚତ୍ତାରି ଅଗତିଗମନାନି? ଛନ୍ଦାଗତିଂ ଗଚ୍ଛତି, ଦୋସାଗତିଂ ଗଚ୍ଛତି, ମୋହାଗତିଂ ଗଚ୍ଛତି, ଭଯାଗତିଂ ଗଚ୍ଛତି। ଯା ଏୱରୂପା ଅଗତି ଅଗତିଗମନଂ ଛନ୍ଦଗମନଂ ୱଗ୍ଗଗମନଂ ୱାରିଗମନଂ – ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ଅଗତିଗମନାନି।

(୮) ଚତ୍ତାରୋ ୱିପରିଯାସା

ତତ୍ଥ କତମେ ଚତ୍ତାରୋ ୱିପରିଯାସା? ଅନିଚ୍ଚେ ‘‘ନିଚ୍ଚ’’ନ୍ତି ସଞ୍ଞାୱିପରିଯାସୋ ଚିତ୍ତୱିପରିଯାସୋ ଦିଟ୍ଠିୱିପରିଯାସୋ, ଦୁକ୍ଖେ ‘‘ସୁଖ’’ନ୍ତି ସଞ୍ଞାୱିପରିଯାସୋ ଚିତ୍ତୱିପରିଯାସୋ ଦିଟ୍ଠିୱିପରିଯାସୋ, ଅନତ୍ତନି ‘‘ଅତ୍ତା’’ତି ସଞ୍ଞାୱିପରିଯାସୋ ଚିତ୍ତୱିପରିଯାସୋ ଦିଟ୍ଠିୱିପରିଯାସୋ, ଅସୁଭେ ‘‘ସୁଭ’’ନ୍ତି ସଞ୍ଞାୱିପରିଯାସୋ ଚିତ୍ତୱିପରିଯାସୋ ଦିଟ୍ଠିୱିପରିଯାସୋ – ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ୱିପରିଯାସା।

(୯) ଚତ୍ତାରୋ ଅନରିଯୱୋହାରା

ତତ୍ଥ କତମେ ଚତ୍ତାରୋ ଅନରିଯୱୋହାରା? ଅଦିଟ୍ଠେ ଦିଟ୍ଠୱାଦିତା, ଅସ୍ସୁତେ ସୁତୱାଦିତା, ଅମୁତେ ମୁତୱାଦିତା, ଅୱିଞ୍ଞାତେ ୱିଞ୍ଞାତୱାଦିତା – ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଅନରିଯୱୋହାରା।

(୧୦) ଅପରେପି ଚତ୍ତାରୋ ଅନରିଯୱୋହାରା

ତତ୍ଥ କତମେ ଅପରେପି ଚତ୍ତାରୋ ଅନରିଯୱୋହାରା? ଦିଟ୍ଠେ ଅଦିଟ୍ଠୱାଦିତା, ସୁତେ ଅସ୍ସୁତୱାଦିତା, ମୁତେ ଅମୁତୱାଦିତା, ୱିଞ୍ଞାତେ ଅୱିଞ୍ଞାତୱାଦିତା – ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଅନରିଯୱୋହାରା।

(୧୧) ଚତ୍ତାରି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ଚତ୍ତାରି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି? ପାଣାତିପାତୋ, ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ, ମୁସାୱାଦୋ – ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି।

(୧୨) ଅପରାନିପି ଚତ୍ତାରି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ଅପରାନିପି ଚତ୍ତାରି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି? ମୁସାୱାଦୋ, ପିସୁଣା ୱାଚା, ଫରୁସା ୱାଚା, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୋ – ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ଦୁଚ୍ଚରିତାନି।

(୧୩) ଚତ୍ତାରି ଭଯାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ଚତ୍ତାରି ଭଯାନି? ଜାତିଭଯଂ, ଜରାଭଯଂ, ବ୍ଯାଧିଭଯଂ, ମରଣଭଯଂ – ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ଭଯାନି।

(୧୪) ଅପରାନିପି ଚତ୍ତାରି ଭଯାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ଅପରାନିପି ଚତ୍ତାରି ଭଯାନି? ରାଜଭଯଂ, ଚୋରଭଯଂ, ଅଗ୍ଗିଭଯଂ, ଉଦକଭଯଂ – ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ଭଯାନି।

ତତ୍ଥ କତମାନି ଅପରାନିପି ଚତ୍ତାରି ଭଯାନି? ଊମିଭଯଂ, କୁମ୍ଭୀଲଭଯଂ [କୁମ୍ଭୀରଭଯଂ, କୁମ୍ଭୀଢଅଭଯଂ (?) (କୁମ୍ଭ + ଈର + ଅ = ଭଯ)], ଆୱଟ୍ଟଭଯଂ, ସୁସୁକାଭଯଂ – ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ଭଯାନି।

ତତ୍ଥ କତମାନି ଅପରାନିପି ଚତ୍ତାରି ଭଯାନି? ଅତ୍ତାନୁୱାଦଭଯଂ, ପରାନୁୱାଦଭଯଂ, ଦଣ୍ଡଭଯଂ, ଦୁଗ୍ଗତିଭଯଂ – ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ଭଯାନି।

(୧୫) ଚତସ୍ସୋ ଦିଟ୍ଠିଯୋ

ତତ୍ଥ କତମା ଚତସ୍ସୋ ଦିଟ୍ଠିଯୋ? ‘‘ସଯଙ୍କତଂ ସୁଖଦୁକ୍ଖ’’ନ୍ତି ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ‘‘ପରଙ୍କତଂ ସୁଖଦୁକ୍ଖ’’ନ୍ତି ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ‘‘ସଯଙ୍କତଞ୍ଚ ପରଙ୍କତଞ୍ଚ ସୁଖଦୁକ୍ଖ’’ନ୍ତି ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ‘‘ଅସଯଙ୍କାରଂ ଅପରଙ୍କାରଂ ଅଧିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନଂ ସୁଖଦୁକ୍ଖ’’ନ୍ତି ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି – ଇମା ଚତସ୍ସୋ ଦିଟ୍ଠିଯୋ।

ଚତୁକ୍କଂ।

୫। ପଞ୍ଚକନିଦ୍ଦେସୋ

(୧) ପଞ୍ଚୋରମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି

୯୪୦। ତତ୍ଥ କତମାନି ପଞ୍ଚୋରମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି? ସକ୍କାଯଦିଟ୍ଠି, ୱିଚିକିଚ୍ଛା, ସୀଲବ୍ବତପରାମାସୋ, କାମଚ୍ଛନ୍ଦୋ, ବ୍ଯାପାଦୋ – ଇମାନି ପଞ୍ଚୋରମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି।

(୨) ପଞ୍ଚୁଦ୍ଧମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ପଞ୍ଚୁଦ୍ଧମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି? ରୂପରାଗୋ, ଅରୂପରାଗୋ, ମାନୋ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ, ଅୱିଜ୍ଜା – ଇମାନି ପଞ୍ଚୁଦ୍ଧମ୍ଭାଗିଯାନି ସଂଯୋଜନାନି।

(୩) ପଞ୍ଚ ମଚ୍ଛରିଯାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ପଞ୍ଚ ମଚ୍ଛରିଯାନି? ଆୱାସମଚ୍ଛରିଯଂ, କୁଲମଚ୍ଛରିଯଂ, ଲାଭମଚ୍ଛରିଯଂ, ୱଣ୍ଣମଚ୍ଛରିଯଂ, ଧମ୍ମମଚ୍ଛରିଯଂ – ଇମାନି ପଞ୍ଚ ମଚ୍ଛରିଯାନି।

(୪) ପଞ୍ଚ ସଙ୍ଗା

ତତ୍ଥ କତମେ ପଞ୍ଚ ସଙ୍ଗା? ରାଗସଙ୍ଗୋ, ଦୋସସଙ୍ଗୋ, ମୋହସଙ୍ଗୋ, ମାନସଙ୍ଗୋ, ଦିଟ୍ଠିସଙ୍ଗୋ – ଇମେ ପଞ୍ଚ ସଙ୍ଗା।

(୫) ପଞ୍ଚ ସଲ୍ଲା

ତତ୍ଥ କତମେ ପଞ୍ଚ ସଲ୍ଲା? ରାଗସଲ୍ଲଂ, ଦୋସସଲ୍ଲଂ, ମୋହସଲ୍ଲଂ, ମାନସଲ୍ଲଂ, ଦିଟ୍ଠିସଲ୍ଲଂ – ଇମେ ପଞ୍ଚ ସଲ୍ଲା।

(୬) ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା

୯୪୧। ତତ୍ଥ କତମେ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା? ସତ୍ଥରି କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି, ଧମ୍ମେ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି, ସଙ୍ଘେ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି, ସିକ୍ଖାଯ କଙ୍ଖତି ୱିଚିକିଚ୍ଛତି ନାଧିମୁଚ୍ଚତି ନ ସମ୍ପସୀଦତି, ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସୁ କୁପିତୋ ହୋତି ଅନତ୍ତମନୋ ଆହତଚିତ୍ତୋ ଖିଲଜାତୋ – ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତୋଖିଲା।

(୭) ପଞ୍ଚ ଚେତସୋ ୱିନିବନ୍ଧା

ତତ୍ଥ କତମେ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋ ୱିନିବନ୍ଧା? କାମେ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି ଅୱିଗତଚ୍ଛନ୍ଦୋ ଅୱିଗତପେମୋ ଅୱିଗତପିପାସୋ ଅୱିଗତପରିଳାହୋ ଅୱିଗତତଣ୍ହୋ; କାଯେ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି... ରୂପେ ଅୱୀତରାଗୋ ହୋତି... ଯାୱଦତ୍ଥଂ ଉଦରାୱଦେହକଂ ଭୁଞ୍ଜିତ୍ୱା ସେଯ୍ୟସୁଖଂ ପସ୍ସସୁଖଂ ମିଦ୍ଧସୁଖଂ ଅନୁଯୁତ୍ତୋ ୱିହରତି; ଅଞ୍ଞତରଂ ଦେୱନିକାଯଂ ପଣିଧାଯ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତି – ‘‘ଇମିନାହଂ ସୀଲେନ ୱା ୱତେନ ୱା ତପେନ ୱା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ ୱା ଦେୱୋ ୱା ଭୱିସ୍ସାମି ଦେୱଞ୍ଞତରୋ ୱା’’ତି – ଇମେ ପଞ୍ଚ ଚେତସୋୱିନିବନ୍ଧା।

(୮) ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣାନି? କାମଚ୍ଛନ୍ଦନୀୱରଣଂ, ବ୍ୟାପାଦନୀୱରଣଂ, ଥିନମିଦ୍ଧନୀୱରଣଂ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚକୁକ୍କୁଚ୍ଚନୀୱରଣଂ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାନୀୱରଣଂ – ଇମାନି ପଞ୍ଚ ନୀୱରଣାନି।

(୯) ପଞ୍ଚ କମ୍ମାନି ଆନନ୍ତରିକାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ପଞ୍ଚ କମ୍ମାନି ଆନନ୍ତରିକାନି? ମାତା ଜୀୱିତା ୱୋରୋପିତା ହୋତି, ପିତା ଜୀୱିତା ୱୋରୋପିତୋ ହୋତି, ଅରହନ୍ତୋ ଜୀୱିତା ୱୋରୋପିତୋ ହୋତି, ଦୁଟ୍ଠେନ ଚିତ୍ତେନ ତଥାଗତସ୍ସ ଲୋହିତଂ ଉପ୍ପାଦିତଂ ହୋତି , ସଙ୍ଘୋ ଭିନ୍ନୋ ହୋତି – ଇମାନି ପଞ୍ଚ କମ୍ମାନି ଆନନ୍ତରିକାନି।

(୧୦) ପଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠିଯୋ

ତତ୍ଥ କତମା ପଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠିଯୋ? ‘‘ସଞ୍ଞୀ ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି ଇତ୍ଥେକେ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ‘‘ଅସଞ୍ଞୀ ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି ଇତ୍ଥେକେ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ‘‘ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି ଇତ୍ଥେକେ ଅଭିୱଦନ୍ତି, ସତୋ ୱା ପନ ସତ୍ତସ୍ସ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱିନାସଂ ୱିଭୱଂ ପଞ୍ଞାପେନ୍ତି, ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନଂ ୱା ପନେକେ ଅଭିୱଦନ୍ତି – ଇମା ପଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠିଯୋ।

(୧୧) ପଞ୍ଚ ୱେରା

୯୪୨। ତତ୍ଥ କତମେ ପଞ୍ଚ ୱେରା? ପାଣାତିପାତୋ, ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ, ମୁସାୱାଦୋ, ସୁରାମେରଯମଜ୍ଜପମାଦଟ୍ଠାନା – ଇମେ ପଞ୍ଚ ୱେରା।

(୧୨) ପଞ୍ଚ ବ୍ୟସନା

ତତ୍ଥ କତମେ ପଞ୍ଚ ବ୍ୟସନା? ଞାତିବ୍ୟସନଂ, ଭୋଗବ୍ୟସନଂ, ରୋଗବ୍ୟସନଂ, ସୀଲବ୍ୟସନଂ, ଦିଟ୍ଠିବ୍ୟସନଂ – ଇମେ ପଞ୍ଚ ବ୍ୟସନା।

(୧୩) ପଞ୍ଚ ଅକ୍ଖନ୍ତିଯା ଆଦୀନୱା

ତତ୍ଥ କତମେ ପଞ୍ଚ ଅକ୍ଖନ୍ତିଯା ଆଦୀନୱା? ବହୁନୋ ଜନସ୍ସ ଅପ୍ପିଯୋ ହୋତି ଅମନାପୋ, ୱେରବହୁଲୋ ଚ ହୋତି, ୱଜ୍ଜବହୁଲୋ ଚ, ସମ୍ମୂଳ୍ହୋ

କାଲଙ୍କରୋତି, କାୟସ୍ସ ଭେଦା ପରଂ ମରଣା ଅପାୟଂ ଦୁଗ୍ଗତିଂ ୱିନିପାତଂ ନିରୟଂ ଉପପଜ୍ଜତି – ଇମେ ପଞ୍ଚ ଅକ୍ଖନ୍ତିୟା ଆଦୀନୱା।

(୧୪) ପଞ୍ଚ ଭୟାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ପଞ୍ଚ ଭୟାନି? ଆଜୀୱକଭୟଂ, ଅସିଲୋକଭୟଂ, ପରିସସାରଜ୍ଜଭୟଂ, ମରଣଭୟଂ, ଦୁଗ୍ଗତିଭୟଂ – ଇମାନି ପଞ୍ଚ ଭୟାନି।

(୧୫) ପଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନୱାଦା

୯୪୩। ତତ୍ଥ କତମେ ପଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନୱାଦା?

(କ) ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଏୱଂୱାଦୀ ହୋତି ଏୱଂଦିଟ୍ଠି [ଏୱଂଦିଟ୍ଠି (ସ୍ୟା।)] – ''ଯତୋ ଖୋ, ଭୋ , ଅୟଂ ଅତ୍ତା ପଞ୍ଚହି କାମଗୁଣେହି ସମପ୍ପିତୋ ସମଙ୍ଗୀଭୂତୋ ପରିଚାରେତି, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତୋ ହୋତୀ''ତି। ଇତ୍ଥେକେ ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

(ଖ) ତମଞ୍ଞୋ ଏୱମାହ – ''ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଏସୋ ଅତ୍ତା ଯଂ ତ୍ୱଂ ୱଦେସି ନେସୋ ନତ୍ଥୀତି ୱଦାମି। ନୋ ଚ ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ଏତ୍ତାୱତା ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତୋ ହୋତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? କାମା ହି, ଭୋ, ଅନିଚ୍ଚା ଦୁକ୍ଖା ୱିପରିଣାମଧମ୍ମା। ତେସଂ ୱିପରିଣାମଞ୍ଞଥାଭାୱା ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ସୋକପରିଦେୱଦୁକ୍ଖଦୋମନସ୍ସୁପାୟାସା। ଯତୋ ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ୱିୱିଚ୍ଚେୱ କାମେହି…ପେ… ପଠମଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତୋ ହୋତୀ''ତି। ଇତ୍ଥେକେ ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

(ଗ) ତମଞ୍ଞୋ ଏୱମାହ – ''ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଏସୋ ଅତ୍ତା ଯଂ ତ୍ୱଂ ୱଦେସି। ନେସୋ ନତ୍ଥୀତି ୱଦାମି। ନୋ ଚ ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ଏତ୍ତାୱତା ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତୋ ହୋତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ୱିତକ୍କିତଂ ୱିଚାରିତଂ ଏତେନ ଏତଂ ଓଳାରିକଂ ଅକ୍ଖାୟତି। ଯତୋ ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ୱିତକ୍କୱିଚାରାନଂ ୱୂପସମା…ପେ… ଦୁତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତୋ ହୋତୀ''ତି। ଇତ୍ଥେକେ ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

(ଘ) ତମଞ୍ଞୋ ଏୱମାହ – ''ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଏସୋ ଅତ୍ତା ଯଂ ତ୍ୱଂ ୱଦେସି। ନେସୋ ନତ୍ଥୀତି ୱଦାମି। ନୋ ଚ ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ଏତ୍ତାୱତା ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତୋ ହୋତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ପୀତିଗତଂ ଚେତସୋ ଉପ୍ପିଲାୱିତଂ, ଏତେନ ଏତଂ ଓଳାରିକଂ ଅକ୍ଖାୟତି। ଯତୋ ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ପୀତିୟା ଚ ୱିରାଗା…ପେ… ତତିୟଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତୋ ହୋତୀ''ତି। ଇତ୍ଥେକେ ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

(ଙ) ତମଞ୍ଞୋ ଏୱମାହ – ''ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଏସୋ ଅତ୍ତା ଯଂ ତ୍ୱଂ ୱଦେସି। ନେସୋ ନତ୍ଥୀତି ୱଦାମି। ନୋ ଚ ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ଏତ୍ତାୱତା ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତୋ ହୋତି। ତଂ କିସ୍ସ ହେତୁ? ଯଦେୱ ତତ୍ଥ ସୁଖପୀତି ଚେତସୋ ଆଭୋଗୋ, ଏତେନ ଏତଂ ଓଳାରିକଂ ଅକ୍ଖାୟତି। ଯତୋ ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ସୁଖସ୍ସ ଚ ପହାନା…ପେ… ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଉପସମ୍ପଜ୍ଜ ୱିହରତି, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନପ୍ପତ୍ତୋ ହୋତୀ''ତି। ଇତ୍ଥେକେ ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ପରମଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି। ଇମେ ପଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନୱାଦା।

ପଞ୍ଚକଂ।

୬। ଛକ୍କନିଦ୍ଦେସୋ

(୧) ଛ ୱିୱାଦମୂଲାନି

୯୪୪। ତତ୍ଥ କତମାନି ଛ ୱିୱାଦମୂଲାନି? କୋଧୋ, ମକ୍ଖୋ, ଇସ୍ସା, ସାଠେୟ୍ୟଂ, ପାପିଚ୍ଛତା, ସନ୍ଦିଟ୍ଠିପରାମାସିତା – ଇମାନି ଛ ୱିୱାଦମୂଲାନି।

(୨) ଛ ଛନ୍ଦରାଗା

ତତ୍ଥ କତମେ ଛ ଛନ୍ଦରାଗା? ଛନ୍ଦରାଗା ଗେହସିତା ଧମ୍ମା। ମନାପିଯେସୁ ରୂପେସୁ ଗେହସିତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ, ମନାପିଯେସୁ ସଦ୍ଦେସୁ…ପେ… ମନାପିଯେସୁ ଗନ୍ଧେସୁ…ପେ… ମନାପିଯେସୁ ରସେସୁ…ପେ… ମନାପିଯେସୁ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେସୁ…ପେ… ମନାପିଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଗେହସିତୋ ରାଗୋ ସାରାଗୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ସାରାଗୋ – ଇମେ ଛ ଛନ୍ଦରାଗା।

(୩) ଛ ୱିରୋଧୱତ୍ଥୂନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ଛ ୱିରୋଧୱତ୍ଥୂନି? ଅମନାପିଯେସୁ ରୂପେସୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଆଘାତୋ ପଟିଘାତୋ ଚଣ୍ଡିକ୍କଂ ଅସୁରୋପୋ ଅନତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସ, ଅମନାପିଯେସୁ ସଦ୍ଦେସୁ…ପେ… ଅମନାପିଯେସୁ ଗନ୍ଧେସୁ…ପେ… ଅମନାପିଯେସୁ ରସେସୁ…ପେ… ଅମନାପିଯେସୁ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେସୁ…ପେ… ଅମନାପିଯେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଆଘାତୋ ପଟିଘାତୋ ଚଣ୍ଡିକ୍କଂ ଅସୁରୋପୋ ଅନତ୍ତମନତା ଚିତ୍ତସ୍ସ – ଇମାନି ଛ ୱିରୋଧୱତ୍ଥୂନି।

(୪) ଛ ତଣ୍ହାକାଯା

ତତ୍ଥ କତମେ ଛ ତଣ୍ହାକାଯା? ରୂପତଣ୍ହା, ସଦ୍ଦତଣ୍ହା, ଗନ୍ଧତଣ୍ହା, ରସତଣ୍ହା, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବତଣ୍ହା, ଧମ୍ମତଣ୍ହା – ଇମେ ଛ ତଣ୍ହାକାଯା।

(୫) ଛ ଅଗାରୱା

୯୪୫। ତତ୍ଥ କତମେ ଛ ଅଗାରୱା? ସତ୍ଥରି ଅଗାରୱୋ ୱିହରତି ଅପ୍ପତିସ୍ସୋ, ଧମ୍ମେ ଅଗାରୱୋ ୱିହରତି ଅପ୍ପତିସ୍ସୋ, ସଙ୍ଘେ ଅଗାରୱୋ ୱିହରତି ଅପ୍ପତିସ୍ସୋ, ସିକ୍ଖାଯ ଅଗାରୱୋ ୱିହରତି ଅପ୍ପତିସ୍ସୋ, ଅପ୍ପମାଦେ ଅଗାରୱୋ ୱିହରତି ଅପ୍ପତିସ୍ସୋ, ପଟିସନ୍ଥାରେ ଅଗାରୱୋ ୱିହରତି ଅପ୍ପତିସ୍ସୋ – ଇମେ ଛ ଅଗାରୱା।

(୬) ଛ ପରିହାନିଯା ଧମ୍ମା

ତତ୍ଥ କତମେ ଛ ପରିହାନିଯା ଧମ୍ମା? କମ୍ମାରାମତା, ଭସ୍ସାରାମତା, ନିଦ୍ଦାରାମତା, ସଙ୍ଗଣିକାରାମତା, ସଂସଗ୍ଗାରାମତା, ପପଞ୍ଚାରାମତା – ଇମେ ଛ ପରିହାନିଯା ଧମ୍ମା।

(୭) ଅପରେପି ଛ ପରିହାନିଯା ଧମ୍ମା

୯୪୬। ତତ୍ଥ କତମେ ଅପରେପି ଛ ପରିହାନିଯା ଧମ୍ମା? କମ୍ମାରାମତା, ଭସ୍ସାରାମତା, ନିଦ୍ଦାରାମତା, ସଙ୍ଗଣିକାରାମତା, ଦୋୱଚସ୍ସତା, ପାପମିତ୍ତତା – ଇମେ ଛ ପରିହାନିଯା ଧମ୍ମା।

(୮) ଛ ସୋମନସ୍ସୁପୱିଚାରା

ତତ୍ଥ କତମେ ଛ ସୋମନସ୍ସୁପୱିଚାରା? ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ସୋମନସ୍ସଟ୍ଠାନିଯଂ ରୂପଂ ଉପୱିଚରତି, ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା…ପେ… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା…ପେ… ଜିୱ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା…ପେ… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା…ପେ… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ସୋମନସ୍ସଟ୍ଠାନିଯଂ ଧମ୍ମଂ ଉପୱିଚରତି – ଇମେ ଛ ସୋମନସ୍ସୁପୱିଚାରା।

(୯) ଛ ଦୋମନସ୍ସୁପୱିଚାରା

ତତ୍ଥ କତମେ ଛ ଦୋମନସ୍ସୁପୱିଚାରା? ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ଦୋମନସ୍ସଟ୍ଠାନିଯଂ ରୂପଂ ଉପୱିଚରତି, ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା…ପେ… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ ଘାଯିତ୍ୱା…ପେ… ଜିୱ୍ହାଯ ରସଂ ସାଯିତ୍ୱା …ପେ… କାଯେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା…ପେ… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାଯ ଦୋମନସ୍ସଟ୍ଠାନିଯଂ ଧମ୍ମଂ ଉପୱିଚରତି – ଇମେ ଛ ଦୋମନସ୍ସୁପୱିଚାରା।

(୧୦) ଛ ଉପେକ୍ଖୁପୱିଚାରା

ତତ୍ଥ କତମେ ଛ ଉପେକ୍ଖୁପୱିଚାରା? ଚକ୍ଖୁନା ରୂପଂ ଦିସ୍ୱା ଉପେକ୍ଖାଟ୍ଠାନିଯଂ ରୂପଂ ଉପୱିଚରତି, ସୋତେନ ସଦ୍ଦଂ ସୁତ୍ୱା…ପେ… ଘାନେନ ଗନ୍ଧଂ

ଘାୟିତ୍ୱା…ପେ… ଜିହ୍ୱାୟ ରସଂ ସାୟିତ୍ୱା…ପେ… କାୟେନ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଂ ଫୁସିତ୍ୱା…ପେ… ମନସା ଧମ୍ମଂ ୱିଞ୍ଞାୟ ଉପେକ୍ଖାଟ୍ଠାନିୟଂ ଧମ୍ମଂ ଉପୱିଚରତି – ଇମେ ଛ ଉପେକ୍ଖୁପୱିଚାରା।

(୧୧) ଛ ଗେହସିତାନି ସୋମନସ୍ସାନି

୯୪୭। ତତ୍ଥ କତମାନି ଛ ଗେହସିତାନି ସୋମନସ୍ସାନି? ମନାପିୟେସୁ ରୂପେସୁ ଗେହସିତଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦୟିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା, ମନାପିୟେସୁ ସଦ୍ଦେସୁ…ପେ… ମନାପିୟେସୁ ଗନ୍ଧେସୁ…ପେ… ମନାପିୟେସୁ ରସେସୁ…ପେ… ମନାପିୟେସୁ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେସୁ…ପେ… ମନାପିୟେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଗେହସିତଂ ଚେତସିକଂ ସାତଂ ଚେତସିକଂ ସୁଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ସାତଂ ସୁଖଂ ୱେଦୟିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ସାତା ସୁଖା ୱେଦନା – ଇମାନି ଛ ଗେହସିତାନି ସୋମନସ୍ସାନି।

(୧୨) ଛ ଗେହସିତାନି ଦୋମନସ୍ସାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ଛ ଗେହସିତାନି ଦୋମନସ୍ସାନି? ଅମନାପିୟେସୁ ରୂପେସୁ ଗେହସିତଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦୟିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା, ଅମନାପିୟେସୁ ସଦ୍ଦେସୁ…ପେ… ଅମନାପିୟେସୁ ଗନ୍ଧେସୁ…ପେ… ଅମନାପିୟେସୁ ରସେସୁ…ପେ… ଅମନାପିୟେସୁ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେସୁ…ପେ… ଅମନାପିୟେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଗେହସିତଂ ଚେତସିକଂ ଅସାତଂ ଚେତସିକଂ ଦୁକ୍ଖଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅସାତଂ ଦୁକ୍ଖଂ ୱେଦୟିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅସାତା ଦୁକ୍ଖା ୱେଦନା – ଇମାନି ଛ ଗେହସିତାନି ଦୋମନସ୍ସାନି।

(୧୩) ଛ ଗେହସିତା ଉପେକ୍ଖା

ତତ୍ଥ କତମା ଛ ଗେହସିତା ଉପେକ୍ଖା? ଉପେକ୍ଖାଟ୍ଠାନିୟେସୁ ରୂପେସୁ ଗେହସିତଂ ଚେତସିକଂ ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦୟିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା, ଉପେକ୍ଖାଟ୍ଠାନିୟେସୁ ସଦ୍ଦେସୁ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାଟ୍ଠାନିୟେସୁ ଗନ୍ଧେସୁ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାଟ୍ଠାନିୟେସୁ ରସେସୁ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାଟ୍ଠାନିୟେସୁ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେସୁ…ପେ… ଉପେକ୍ଖାଟ୍ଠାନିୟେସୁ ଧମ୍ମେସୁ ଗେହସିତଂ ଚେତସିକଂ ନେୱ ସାତଂ ନାସାତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜଂ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖଂ ୱେଦୟିତଂ ଚେତୋସମ୍ଫସ୍ସଜା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା ୱେଦନା – ଇମା ଛ ଗେହସିତା ଉପେକ୍ଖା।

(୧୪) ଛ ଦିଟ୍ଠିୟୋ

୯୪୮। ତତ୍ଥ କତମା ଛ ଦିଟ୍ଠିୟୋ? ‘‘ଅତ୍ଥି ମେ ଅତ୍ତା’’ତି ୱା ଅସ୍ସ ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ‘‘ନତ୍ଥି ମେ ଅତ୍ତା’’ତି ୱା ଅସ୍ସ ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ‘‘ଅତ୍ତନା ୱା ଅତ୍ତାନଂ ସଞ୍ଜାନାମୀ’’ତି ୱା ଅସ୍ସ ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ‘‘ଅତ୍ତନା ୱା ଅନତ୍ତାନଂ ସଞ୍ଜାନାମୀ’’ତି ୱା ଅସ୍ସ ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି, ‘‘ଅନତ୍ତନା ୱା ଅତ୍ତାନଂ ସଞ୍ଜାନାମୀ’’ତି ୱା ଅସ୍ସ ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି; ଅଥ ୱା ପନସ୍ସ ଏୱଂଦିଟ୍ଠି ହୋତି – ‘‘ସୋ ମେ ଅୟଂ ଅତ୍ତା ୱଦୋ ୱେଦେୟ୍ୟୋ ତତ୍ର ତତ୍ର ଦୀଘରତ୍ତଂ କଲ୍ୟାଣପାପକାନଂ କମ୍ମାନଂ ୱିପାକଂ ପଚ୍ଚନୁଭୋତି। ନ ସୋ ଜାତୋ ନାହୋସି, ନ ସୋ ଜାତୋ ନ ଭୱିସ୍ସତି, ନିଚ୍ଚୋ ଧୁୱୋ ସସ୍ସତୋ ଅୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋ’’ତି ୱା ପନସ୍ସ ସଚ୍ଚତୋ ଥେତତୋ ଦିଟ୍ଠି ଉପ୍ପଜ୍ଜତି। ଇମା ଛ ଦିଟ୍ଠିୟୋ।

ଛକ୍କଂ।

୭। ସତ୍ତକନିଦ୍ଦେସୋ

(୧) ସତ୍ତାନୁସୟା

୯୪୯। ତତ୍ଥ କତମେ ସତ୍ତାନୁସୟା? କାମରାଗାନୁସୟୋ, ପଟିଘାନୁସୟୋ, ମାନାନୁସୟୋ, ଦିଟ୍ଠାନୁସୟୋ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାନୁସୟୋ, ଭୱରାଗାନୁସୟୋ, ଅୱିଜ୍ଜାନୁସୟୋ – ଇମେ ସତ୍ତ ଅନୁସୟା।

(୨) ସତ୍ତ ସଂୟୋଜନାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ସତ୍ତ ସଂଯୋଜନାନି? କାମରାଗସଂଯୋଜନଂ, ପଟିଘସଂଯୋଜନଂ, ମାନସଂଯୋଜନଂ, ଦିଟ୍ଠିସଂଯୋଜନଂ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାସଂଯୋଜନଂ, ଭୱରାଗସଂଯୋଜନଂ, ଅୱିଜ୍ଜାସଂଯୋଜନଂ – ଇମାନି ସତ୍ତ ସଂଯୋଜନାନି।

(୩) ସତ୍ତ ପରିୟୁଟ୍ଠାନାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ସତ୍ତ ପରିୟୁଟ୍ଠାନାନି? କାମରାଗପରିୟୁଟ୍ଠାନଂ, ପଟିଘପରିୟୁଟ୍ଠାନଂ, ମାନପରିୟୁଟ୍ଠାନଂ, ଦିଟ୍ଠିପରିୟୁଟ୍ଠାନଂ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାପରିୟୁଟ୍ଠାନଂ, ଭୱରାଗପରିୟୁଟ୍ଠାନଂ, ଅୱିଜ୍ଜାପରିୟୁଟ୍ଠାନଂ – ଇମାନି ସତ୍ତ ପରିୟୁଟ୍ଠାନାନି।

(୪) ସତ୍ତ ଅସଦ୍ଧମ୍ମା

୯୫୦। ତତ୍ଥ କତମେ ସତ୍ତ ଅସଦ୍ଧମ୍ମା? ଅସ୍ସଦ୍ଧୋ ହୋତି, ଅହିରିକୋ ହୋତି, ଅନୋତ୍ତପ୍ପୀ ହୋତି, ଅପ୍ପସ୍ସୁତୋ ହୋତି, କୁସୀତୋ ହୋତି, ମୁଟ୍ଠସ୍ସତୀ ହୋତି, ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ ହୋତି – ଇମେ ସତ୍ତ ଅସଦ୍ଧମ୍ମା।

(୫) ସତ୍ତ ଦୁଚ୍ଚରିତାନି

ତତ୍ଥ କତମାନି ସତ୍ତ ଦୁଚ୍ଚରିତାନି? ପାଣାତିପାତୋ, ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ, ମୁସାୱାଦୋ, ପିସୁଣା ୱାଚା, ଫରୁସା ୱାଚା, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୋ – ଇମାନି ସତ୍ତ ଦୁଚ୍ଚରିତାନି।

(୬) ସତ୍ତ ମାନା

ତତ୍ଥ କତମେ ସତ୍ତ ମାନା? ମାନୋ, ଅତିମାନୋ, ମାନାତିମାନୋ, ଓମାନୋ, ଅଧିମାନୋ, ଅସ୍ମିମାନୋ, ମିଚ୍ଛାମାନୋ – ଇମେ ସତ୍ତ ମାନା।

(୭) ସତ୍ତ ଦିଟ୍ଠିୟୋ

୯୫୧। (କ) ତତ୍ଥ କତମା ସତ୍ତ ଦିଟ୍ଠିୟୋ? ଇଧେକଚ୍ଚୋ ସମଣୋ ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ୱା ଏୱଂୱାଦୀ ହୋତି ଏୱଂଦିଟ୍ଠି – ''ୟତୋ ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ରୂପୀ ଚାତୁମହାଭୂତିକୋ [ଚାତୁମ୍ମହାଭୂତିକୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)] ମାତାପେତ୍ତିକସମ୍ଭୱୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜତି ୱିନସ୍ସତି ନ ହୋତି ପରଂ ମରଣା, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ସମ୍ମା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତୀ''ତି। ଇତ୍ଥେକେ ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱିନାସଂ ୱିଭୱଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

(ଖ) ତମଞ୍ଞୋ ଏୱମାହ – ''ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଏସୋ ଅତ୍ତା ୟଂ ତ୍ୱଂ ୱଦେସି। 'ନେସୋ ନତ୍ଥୀ'ତି ୱଦାମି। ନୋ ଚ ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ଏତ୍ତାୱତା ସମ୍ମା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅତ୍ଥି ଖୋ ଭୋ ଅଞ୍ଞୋ ଅତ୍ତା ଦିବ୍ବୋ ରୂପୀ କାମାୱଚରୋ କବଳୀକାରଭକ୍ଖୋ। ତଂ ତ୍ୱଂ ନ ଜାନାସି ନ ପସ୍ସସି। ତମହଂ ଜାନାମି ପସ୍ସାମି। ସୋ ଖୋ, ଭୋ, ଅତ୍ତା ୟତୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜତି ୱିନସ୍ସତି ନ ହୋତି ପରଂ ମରଣା, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ସମ୍ମାସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତୀ''ତି। ଇତ୍ଥେକେ ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱିନାସଂ ୱିଭୱଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

(ଗ) ତମଞ୍ଞୋ ଏୱମାହ – ''ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଏସୋ ଅତ୍ତା ୟଂ ତ୍ୱଂ ୱଦେସି। 'ନେସୋ ନତ୍ଥୀ'ତି ୱଦାମି। ନୋ ଚ ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ଏତ୍ତାୱତା ସମ୍ମା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଅଞ୍ଞୋ ଅତ୍ତା ଦିବ୍ବୋ ରୂପୀ ମନୋମୟୋ ସବ୍ବଙ୍ଗପଚ୍ଚଙ୍ଗୀ ଅହୀନିନ୍ଦ୍ରିୟୋ। ତଂ ତ୍ୱଂ ନ ଜାନାସି ନ ପସ୍ସସି। ତମହଂ ଜାନାମି ପସ୍ସାମି। ସୋ ଖୋ, ଭୋ, ଅତ୍ତା ୟତୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜତି ୱିନସ୍ସତି ନ ହୋତି ପରଂ ମରଣା, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ସମ୍ମା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତୀ''ତି। ଇତ୍ଥେକେ ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱିନାସଂ ୱିଭୱଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

(ଘ) ତମଞ୍ଞୋ ଏୱମାହ – ''ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଏସୋ ଅତ୍ତା ୟଂ ତ୍ୱଂ ୱଦେସି। 'ନେସୋ ନତ୍ଥୀ'ତି ୱଦାମି। ନୋ ଚ ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ଏତ୍ତାୱତା ସମ୍ମା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଅଞ୍ଞୋ ଅତ୍ତା ସବ୍ବସୋ ରୂପସଞ୍ଞାନଂ ସମତିକ୍କମା ପଟିଘସଞ୍ଞାନଂ ଅତ୍ଥଙ୍ଗମା ନାନତ୍ତସଞ୍ଞାନଂ ଅମନସିକାରା ଅନନ୍ତୋ ଆକାସୋତି ଆକାସାନଞ୍ଚାୟତନୂପଗୋ। ତଂ ତ୍ୱଂ ନ ଜାନାସି ନ ପସ୍ସସି। ତମହଂ ଜାନାମି ପସ୍ସାମି। ସୋ ଖୋ, ଭୋ, ଅତ୍ତା ୟତୋ କାୟସ୍ସ ଭେଦା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜତି ୱିନସ୍ସତି ନ ହୋତି ପରଂ ମରଣା, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଭୋ, ଅୟଂ ଅତ୍ତା ସମ୍ମା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତୀ''ତି। ଇତ୍ଥେକେ ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱିନାସଂ ୱିଭୱଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

(ଙ) ତମଞ୍ଞୋ ଏୱମାହ – ‘‘ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଏସୋ ଅତ୍ତା ଯଂ ତ୍ୱଂ ୱଦେସି। ‘ନେସୋ ନତ୍ଥୀ’ତି ୱଦାମି। ନୋ ଚ ଖୋ, ଭୋ, ଅଯଂ ଅତ୍ତା ଏତ୍ତାୱତା ସମ୍ମା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଅଞ୍ଞୋ ଅତ୍ତା ସବ୍ବସୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ଅନନ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞାଣନ୍ତି ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନୂପଗୋ। ତଂ ତ୍ୱଂ ନ ଜାନାସି ନ ପସ୍ସସି। ତମହଂ ଜାନାମି ପସ୍ସାମି। ସୋ ଖୋ, ଭୋ, ଅତ୍ତା ଯତୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜତି ୱିନସ୍ସତି ନ ହୋତି ପରଂ ମରଣା, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଭୋ, ଅଯଂ ଅତ୍ତା ସମ୍ମା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତୀ’’ତି। ଇତ୍ଥେକେ ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱିନାସଂ ୱିଭୱଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

(ଚ) ତମଞ୍ଞୋ ଏୱମାହ – ‘‘ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଏସୋ ଅତ୍ତା ଯଂ ତ୍ୱଂ ୱଦେସି। ‘ନେସୋ ନତ୍ଥୀ’ତି ୱଦାମି। ନୋ ଚ ଖୋ, ଭୋ, ଅଯଂ ଅତ୍ତା ଏତ୍ତାୱତା ସମ୍ମା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଅଞ୍ଞୋ ଅତ୍ତା ସବ୍ବସୋ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚୀତି ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନୂପଗୋ। ତଂ ତ୍ୱଂ ନ ଜାନାସି ନ ପସ୍ସସି। ତମହଂ ଜାନାମି ପସ୍ସାମି। ସୋ ଖୋ, ଭୋ, ଅତ୍ତା ଯତୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜତି ୱିନସ୍ସତି ନ ହୋତି ପରଂ ମରଣା, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଭୋ, ଅଯଂ ଅତ୍ତା ସମ୍ମା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତୀ’’ତି। ଇତ୍ଥେକେ ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱିନାସଂ ୱିଭୱଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି।

(ଛ) ତମଞ୍ଞୋ ଏୱମାହ – ‘‘ଅତ୍ଥି ଖୋ ପନ ଏସୋ ଅତ୍ତା ଯଂ ତ୍ୱଂ ୱଦେସି। ‘ନେସୋ ନତ୍ଥୀ’ତି ୱଦାମି। ନୋ ଚ ଖୋ, ଭୋ, ଅଯଂ ଅତ୍ତା ଏତ୍ତାୱତା ସମ୍ମା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତି। ଅତ୍ଥି ଖୋ, ଭୋ, ଅଞ୍ଞୋ ଅତ୍ତା ସବ୍ବସୋ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନଂ ସମତିକ୍କମ୍ମ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନୂପଗୋ। ତଂ ତ୍ୱଂ ନ ଜାନାସି ନ ପସ୍ସସି। ତମହଂ ଜାନାମି ପସ୍ସାମି। ସୋ ଖୋ, ଭୋ, ଅତ୍ତା ଯତୋ କାଯସ୍ସ ଭେଦା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜତି ୱିନସ୍ସତି ନ ହୋତି ପରଂ ମରଣା, ଏତ୍ତାୱତା ଖୋ, ଭୋ, ଅଯଂ ଅତ୍ତା ସମ୍ମା ସମୁଚ୍ଛିନ୍ନୋ ହୋତୀ’’ତି। ଇତ୍ଥେକେ ସତୋ ସତ୍ତସ୍ସ ଉଚ୍ଛେଦଂ ୱିନାସଂ ୱିଭୱଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି। ଇମା ସତ୍ତ ଦିଟ୍ଠିଯୋ।

ସତ୍ତକଂ।

୮। ଅଟ୍ଠକନିଦ୍ଦେସୋ

(୧) ଅଟ୍ଠ କିଲେସୱତ୍ଥୂନି

୯୫୨। ତତ୍ଥ କତମାନି ଅଟ୍ଠ କିଲେସୱତ୍ଥୂନି? ଲୋଭୋ, ଦୋସୋ, ମୋହୋ, ମାନୋ, ଦିଟ୍ଠି, ୱିଚିକିଚ୍ଛା, ଥିନଂ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ – ଇମାନି ଅଟ୍ଠ କିଲେସୱତ୍ଥୂନି।

(୨) ଅଟ୍ଠ କୁସୀତୱତ୍ଥୂନି

୯୫୩। ତତ୍ଥ କତମାନି ଅଟ୍ଠ କୁସୀତୱତ୍ଥୂନି?

(କ) ଇଧ ଭିକ୍ଖୁନା କମ୍ମଂ କାତବ୍ବଂ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘‘କମ୍ମଂ ଖୋ ମେ କାତବ୍ବଂ ଭୱିସ୍ସତି। କମ୍ମଂ ଖୋ ପନ ମେ କରୋନ୍ତସ୍ସ କାଯୋ କିଲମିସ୍ସତି। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ’’ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି; ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା, ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ, ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ ପଠମଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

(ଖ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୁନା କମ୍ମଂ କତଂ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘‘ଅହଂ ଖୋ କମ୍ମଂ ଅକାସିଂ। କମ୍ମଂ ଖୋ ପନ ମେ କରୋନ୍ତସ୍ସ କାଯୋ କିଲନ୍ତୋ। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ’’ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି; ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା, ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ, ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ ଦୁତିଯଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

(ଗ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୁନା ମଗ୍ଗୋ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘‘ମଗ୍ଗୋ ଖୋ ମେ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ଭୱିସ୍ସତି। ମଗ୍ଗଂ ଖୋ ପନ ମେ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ କାଯୋ କିଲମିସ୍ସତି। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ’’ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି; ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା, ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ, ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ ତତିଯଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

(ଘ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୁନା ମଗ୍ଗୋ ଗତୋ ହୋତି। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘‘ଅହଂ ଖୋ ମଗ୍ଗଂ ଅଗମାସିଂ। ମଗ୍ଗଂ ଖୋ ପନ ମେ ଗଚ୍ଛନ୍ତସ୍ସ କାଯୋ

କିଲନ୍ତୋ। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ’’ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି ; ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା, ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ, ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ ଚତୁତ୍ଥଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

(ଙ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୁ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ନ ଲଭତି ଲୂଖସ୍ସ ୱା ପଣୀତସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପାରିପୂରିଂ। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘‘ଅହଂ ଖୋ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ନାଲତ୍ଥଂ ଲୂଖସ୍ସ ୱା ପଣୀତସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପାରିପୂରିଂ। ତସ୍ସ ମେ କାଯୋ କିଲନ୍ତୋ ଅକମ୍ମଞ୍ଞୋ। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ’’ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି; ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା, ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ, ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ ପଞ୍ଚମଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

(ଚ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୁ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ଲଭତି ଲୂଖସ୍ସ ୱା ପଣୀତସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପାରିପୂରିଂ। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘‘ଅହଂ ଖୋ ଗାମଂ ୱା ନିଗମଂ ୱା ପିଣ୍ଡାଯ ଚରନ୍ତୋ ଅଲତ୍ଥଂ ଲୂଖସ୍ସ ୱା ପଣୀତସ୍ସ ୱା ଭୋଜନସ୍ସ ଯାୱଦତ୍ଥଂ ପାରିପୂରିଂ। ତସ୍ସ ମେ କାଯୋ କିଲନ୍ତୋ ଅକମ୍ମଞ୍ଞୋ ମାସାଚିତଂ ମଞ୍ଞେ। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ’’ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି; ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା, ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ, ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ ଛଟ୍ଠଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

(ଛ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୁନୋ ଉପ୍ପନ୍ନୋ ହୋତି ଅପ୍ପମତ୍ତକୋ ଆବାଧୋ। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘‘ଉପ୍ପନ୍ନୋ ଖୋ ମେ ଅଯଂ ଅପ୍ପମତ୍ତକୋ ଆବାଧୋ। ଅତ୍ଥି କପ୍ପୋ ନିପଜ୍ଜିତୁଂ । ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ’’ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି; ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା, ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ, ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ ସତ୍ତମଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ।

(ଜ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୁ ଗିଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ [ଗିଲାନୱୁଟ୍ଠିତୋ (ସଦ୍ଦନୀତି) ଅ। ନି। ୬।୧୬ ପାଠଇଯା ଟୀକା ପସ୍ସିତବ୍ବା] ହୋତି ଅଚିରୱୁଟ୍ଠିତୋ ଗେଲଞ୍ଞା। ତସ୍ସ ଏୱଂ ହୋତି – ‘‘ଅହଂ ଖୋ ଗିଲାନା ୱୁଟ୍ଠିତୋ ଅଚିରୱୁଟ୍ଠିତୋ ଗେଲଞ୍ଞା। ତସ୍ସ ମେ କାଯୋ ଦୁବ୍ବଲୋ ଅକମ୍ମଞ୍ଞୋ। ହନ୍ଦାହଂ ନିପଜ୍ଜାମୀ’’ତି। ସୋ ନିପଜ୍ଜତି; ନ ୱୀରିଯଂ ଆରଭତି ଅପ୍ପତ୍ତସ୍ସ ପତ୍ତିଯା, ଅନଧିଗତସ୍ସ ଅଧିଗମାଯ, ଅସଚ୍ଛିକତସ୍ସ ସଚ୍ଛିକିରିଯାଯ। ଇଦଂ ଅଟ୍ଠମଂ କୁସୀତୱତ୍ଥୁ। ଇମାନି ଅଟ୍ଠ କୁସୀତୱତ୍ଥୂନି।

(୩) ଅଟ୍ଠସୁ ଲୋକଧମ୍ମେସୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ପଟିଘାତୋ

୯୫୪। ତତ୍ଥ କତମେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ଲୋକଧମ୍ମେସୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ପଟିଘାତୋ? ଲାଭେ ସାରାଗୋ, ଅଲାଭେ ପଟିୱିରୋଧୋ, ଯସେ ସାରାଗୋ, ଅଯସେ ପଟିୱିରୋଧୋ, ପସଂସାଯ ସାରାଗୋ, ନିନ୍ଦାଯ ପଟିୱିରୋଧୋ, ସୁଖେ ସାରାଗୋ, ଦୁକ୍ଖେ ପଟିୱିରୋଧୋ – ଇମେସୁ ଅଟ୍ଠସୁ ଲୋକଧମ୍ମେସୁ ଚିତ୍ତସ୍ସ ପଟିଘାତୋ।

(୪) ଅଟ୍ଠଅନରିଯୱୋହାରା

୯୫୫। ତତ୍ଥ କତମେ ଅଟ୍ଠ ଅନରିଯୱୋହାରା? ଅଦିଟ୍ଠେ ଦିଟ୍ଠୱାଦିତା, ଅସ୍ସୁତେ ସୁତୱାଦିତା, ଅମୁତେ ମୁତୱାଦିତା, ଅୱିଞ୍ଞାତେ ୱିଞ୍ଞାତୱାଦିତା, ଦିଟ୍ଠେ ଅଦିଟ୍ଠୱାଦିତା, ସୁତେ ଅସ୍ସୁତୱାଦିତା, ମୁତେ ଅମୁତୱାଦିତା, ୱିଞ୍ଞାତେ ଅୱିଞ୍ଞାତୱାଦିତା – ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଅନରିଯୱୋହାରା।

(୫) ଅଟ୍ଠ ମିଚ୍ଛତ୍ତା

୯୫୬। ତତ୍ଥ କତମେ ଅଟ୍ଠ ମିଚ୍ଛତ୍ତା? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ, ମିଚ୍ଛାୱାଚା, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ, ମିଚ୍ଛାସତି, ମିଚ୍ଛାସମାଧି – ଇମେ ଅଟ୍ଠ ମିଚ୍ଛତ୍ତା।

(୬) ଅଟ୍ଠ ପୁରିସଦୋସା

୯୫୭। ତତ୍ଥ କତମେ ଅଟ୍ଠ ପୁରିସଦୋସା? (କ) ଇଧ ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ [ଚୋଦିଯମାନୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।) ଅ। ନି। ୮।୧୪] ‘‘ନ ସରାମି ନ ସରାମୀ’’ତି ଅସ୍ସତିଯାୱ ନିବ୍ବେଠେତି। ଅଯଂ ପଠମୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

(ଖ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ଚୋଦକଂଯେୱ ପଟିପ୍ଫରତି – ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ

ତୁମ୍ହଂ ବାଲସ୍ସ ଅବ୍ୟତ୍ତସ୍ସ ଭଣିତେନ! ତ୍ୱମ୍ପି ନାମ ମଂ ଭଣିତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞସୀ’’ତି! ଅଯଂ ଦୁତିଯୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

(ଗ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ଚୋଦକଂଯେୱ [ଚୋଦକସ୍ସେୱ (ସ୍ୟା।) ଅ। ନି। ୮।୧୪] ପଚ୍ଚାରୋପେତି – ‘‘ତ୍ୱମ୍ପି ଖୋସି ଇତ୍ଥନ୍ନାମଂ ଆପତ୍ତିଂ ଆପନ୍ନୋ। ତ୍ୱଂ ତାୱ ପଠମଂ ପଟିକରୋହୀ’’ତି। ଅଯଂ ତତିଯୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

(ଘ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ଅଞ୍ଞେନାଞ୍ଞଂ ପଟିଚରତି, ବହିଦ୍ଧା କଥଂ ଅପନାମେତି, କୋପଞ୍ଚ ଦୋସଞ୍ଚ ଅପ୍ପଚ୍ଚଯଞ୍ଚ ପାତୁକରୋତି। ଅଯଂ ଚତୁତ୍ଥୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

(ଙ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ସଙ୍ଘମଜ୍ଝେ ବାହାୱିକ୍ଖେପକଂ ଭଣତି। ଅଯଂ ପଞ୍ଚମୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

(ଚ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ସଙ୍ଘଂ, ଅନାଦିଯିତ୍ୱା ଚୋଦକଂ, ସାପତ୍ତିକୋୱ [ଆପତ୍ତିକୋୱ (କ।) ଅ। ନି। ୮।୧୪] ଯେନକାମଂ ପକ୍କମତି। ଅଯଂ ଛଟ୍ଠୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

(ଛ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ‘‘ନେୱାହଂ ଆପନ୍ନୋମ୍ହି, ନ ପନାହଂ ଅନାପନ୍ନୋମ୍ହୀ’’ତି ତୁଣ୍ହୀଭୂତୋ ସଙ୍ଘଂ ୱିହେସେତି। ଅଯଂ ସତ୍ତମୋ ପୁରିସଦୋସୋ।

(ଜ) ପୁନ ଚପରଂ ଭିକ୍ଖୂ ଭିକ୍ଖୁଂ ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦେନ୍ତି। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ ଭିକ୍ଖୂହି ଆପତ୍ତିଯା ଚୋଦିଯମାନୋ ଏୱମାହ – ‘‘କିଂ ନୁ ଖୋ ତୁମ୍ହେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅତିବାଳ୍ହଂ ମଯି ବ୍ୟାୱଟା। ଇଦାନାହଂ ସିକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାଯ ହୀନାଯାୱତ୍ତିସ୍ସାମୀ’’ତି। ସୋ ସିକ୍ଖଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖାଯ ହୀନାଯାୱତ୍ତିତ୍ୱା ଏୱମାହ – ‘‘ଇଦାନି ଖୋ ତୁମ୍ହେ ଆଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅତ୍ତମନା ହୋଥା’’ତି। ଅଯଂ ଅଟ୍ଠମୋ ପୁରିସଦୋସୋ। ଇମେ ଅଟ୍ଠ ପୁରିସଦୋସା।

(୭) ଅଟ୍ଠ ଅସଞ୍ଞୀୱାଦା

୯୫୮। ତତ୍ଥ କତମେ ଅଟ୍ଠ ଅସଞ୍ଞୀୱାଦା? ‘‘ରୂପୀ ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ଅସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ଅରୂପୀ ଅତ୍ତା… ପେ… ରୂପୀ ଚ ଅରୂପୀ ଚ…ପେ… ନେୱରୂପୀନାରୂପୀ…ପେ… ‘‘ଅନ୍ତୱା ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ଅସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ‘‘ଅନନ୍ତୱା ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ଅସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ‘‘ଅନ୍ତୱା ଚ ଅନନ୍ତୱା ଚ ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ଅସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ‘‘ନେୱନ୍ତୱା ନାନନ୍ତୱା ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ଅସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି। ଇମେ ଅଟ୍ଠ ଅସଞ୍ଞୀୱାଦା।

(୮) ଅଟ୍ଠ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀୱାଦା

୯୫୯। ତତ୍ଥ କତମେ ଅଟ୍ଠ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀୱାଦା? ‘‘ରୂପୀ ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ‘‘ଅରୂପୀ ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ‘‘ରୂପୀ ଚ ଅରୂପୀ ଚ ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ‘‘ନେୱରୂପୀନାରୂପୀ ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ‘‘ଅନ୍ତୱା ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ‘‘ଅନନ୍ତୱା ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ‘‘ଅନ୍ତୱା ଚ ଅନନ୍ତୱା ଚ ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି; ‘‘ନେୱନ୍ତୱା ନାନନ୍ତୱା ଅତ୍ତା ହୋତି ଅରୋଗୋ ପରଂ ମରଣା’’ତି – ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀତି ନଂ ପଞ୍ଞପେନ୍ତି। ଇମେ ଅଟ୍ଠ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀୱାଦା।

ଅଟ୍ଠକଂ।

୯। ନୱକନିଦ୍ଦେସୋ

(୧) ନୱ ଆଘାତୱତ୍ଥୂନି

୯୬୦। ତତ୍ଥ କତମାନି ନଵ ଆଘାତଵତ୍ଥୂନି? ‘‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରୀ’’ତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି ; ‘‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରତୀ’’ତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି; ‘‘ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରିସ୍ସତୀ’’ତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି; ‘‘ପିଯସ୍ସ ମେ ମନାପସ୍ସ ଅନତ୍ଥଂ ଅଚରି’’…ପେ… ଅନତ୍ଥଂ ଚରତି…ପେ… ଅନତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତୀତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି; ଅପ୍ପିଯସ୍ସ ମେ ଅମନାପସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅଚରି…ପେ… ଅତ୍ଥଂ ଚରତି…ପେ… ଅତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତୀତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି। ଇମାନି ନଵ ଆଘାତଵତ୍ଥୂନି।

(୨) ନଵ ପୁରିସମଲାନି

୯୬୧। ତତ୍ଥ କତମାନି ନଵ ପୁରିସମଲାନି? କୋଧୋ, ମକ୍ଖୋ, ଇସ୍ସା, ମଚ୍ଛରିଯଂ, ମାଯା, ସାଠେଯ୍ୟଂ, ମୁସାଵାଦୋ, ପାପିଚ୍ଛତା, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଇମାନି ନଵ ପୁରିସମଲାନି।

(୩) ନଵଵିଧା ମାନା

୯୬୨। ତତ୍ଥ କତମେ ନଵଵିଧା ମାନା? ‘‘ସେଯ୍ୟସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀ’’ତି ମାନୋ, ‘‘ସେଯ୍ୟସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀ’’ତି ମାନୋ, ‘‘ସେଯ୍ୟସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀ’’ତି ମାନୋ, ‘‘ସଦିସସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀ’’ତି ମାନୋ, ‘‘ସଦିସସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀ’’ତି ମାନୋ, ‘‘ସଦିସସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀ’’ତି ମାନୋ, ‘‘ହୀନସ୍ସ ସେଯ୍ୟୋହମସ୍ମୀ’’ତି ମାନୋ, ‘‘ହୀନସ୍ସ ସଦିସୋହମସ୍ମୀ’’ତି ମାନୋ, ‘‘ହୀନସ୍ସ ହୀନୋହମସ୍ମୀ’’ତି ମାନୋ – ଇମେ ନଵଵିଧା ମାନା।

(୪) ନଵ ତଣ୍ହାମୂଲକା ଧମ୍ମା

୯୬୩। ତତ୍ଥ କତମେ ନଵ ତଣ୍ହାମୂଲକା ଧମ୍ମା? ତଣ୍ହଂ ପଟିଚ୍ଚ ପରିଯେସନା, ପରିଯେସନଂ ପଟିଚ୍ଚ ଲାଭୋ, ଲାଭଂ ପଟିଚ୍ଚ ଵିନିଚ୍ଛଯୋ, ଵିନିଚ୍ଛଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଛନ୍ଦରାଗୋ, ଛନ୍ଦରାଗଂ ପଟିଚ୍ଚ ଅଜ୍ଝୋସାନଂ, ଅଜ୍ଝୋସାନଂ ପଟିଚ୍ଚ ପରିଗ୍ଗହୋ, ପରିଗ୍ଗହଂ ପଟିଚ୍ଚ ମଚ୍ଛରିଯଂ, ମଚ୍ଛରିଯଂ ପଟିଚ୍ଚ ଆରକ୍ଖୋ, ଆରକ୍ଖାଧିକରଣଂ ଦଣ୍ଡାଦାନ-ସତ୍ଥାଦାନ-କଲହ-ଵିଗ୍ଗହଵିଵାଦ-ତୁଵଂତୁଵଂ-ପେସୁଞ୍ଞ-ମୁସାଵାଦା ଅନେକେ ପାପକା ଅକୁସଲା ଧମ୍ମା ସମ୍ଭଵନ୍ତି – ଇମେ ନଵ ତଣ୍ହାମୂଲକା ଧମ୍ମା।

(୫) ନଵ ଇଞ୍ଜିତାନି

୯୬୪। ତତ୍ଥ କତମାନି ନଵ ଇଞ୍ଜିତାନି? ‘‘ଅସ୍ମୀ’’ତି ଇଞ୍ଜିତମେତଂ, ‘‘ଅହମସ୍ମୀ’’ତି ଇଞ୍ଜିତମେତଂ , ‘‘ଅଯମହମସ୍ମୀ’’ତି ଇଞ୍ଜିତମେତଂ ‘‘ଭଵିସ୍ସ’’ନ୍ତି ଇଞ୍ଜିତମେତଂ, ‘‘ରୂପୀ ଭଵିସ୍ସ’’ନ୍ତି ଇଞ୍ଜିତମେତଂ, ‘‘ଅରୂପୀ ଭଵିସ୍ସ’’ନ୍ତି ଇଞ୍ଜିତମେତଂ, ‘‘ସଞ୍ଞୀ ଭଵିସ୍ସ’’ନ୍ତି ଇଞ୍ଜିତମେତଂ, ‘‘ଅସଞ୍ଞୀ ଭଵିସ୍ସ’’ନ୍ତି ଇଞ୍ଜିତମେତଂ, ‘‘ନେଵସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଭଵିସ୍ସ’’ନ୍ତି ଇଞ୍ଜିତମେତଂ – ଇମାନି ନଵ ଇଞ୍ଜିତାନି।

(୬-୯) ନଵ ମଞ୍ଞିତାଦୀନି

୯୬୫। ତତ୍ଥ କତମାନି ନଵ ମଞ୍ଞିତାନି… ନଵ ଫନ୍ଦିତାନି… ନଵ ପପଞ୍ଚିତାନି… ନଵ ସଙ୍ଖତାନି? ‘‘ଅସ୍ମୀ’’ତି ସଙ୍ଖତମେତଂ, ‘‘ଅହମସ୍ମୀ’’ତି ସଙ୍ଖତମେତଂ , ‘‘ଅଯମହମସ୍ମୀ’’ତି ସଙ୍ଖତମେତଂ, ‘‘ଭଵିସ୍ସ’’ନ୍ତି ସଙ୍ଖତମେତଂ, ‘‘ରୂପୀ ଭଵିସ୍ସ’’ନ୍ତି ସଙ୍ଖତମେତଂ, ‘‘ଅରୂପୀ ଭଵିସ୍ସ’’ନ୍ତି ସଙ୍ଖତମେତଂ, ‘‘ସଞ୍ଞୀ ଭଵିସ୍ସ’’ନ୍ତି ସଙ୍ଖତମେତଂ , ‘‘ଅସଞ୍ଞୀ ଭଵିସ୍ସ’’ନ୍ତି ସଙ୍ଖତମେତଂ, ‘‘ନେଵସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଭଵିସ୍ସ’’ନ୍ତି ସଙ୍ଖତମେତଂ – ଇମାନି ନଵ ସଙ୍ଖତାନି।

ନଵକଂ।

୧୦। ଦସକନିଦ୍ଦେସୋ

(୧) ଦସ କିଲେସଵତ୍ଥୂନି

୯୬୬। ତତ୍ଥ କତମାନି ଦସ କିଲେସୱତ୍ଥୂନି? ଲୋଭୋ, ଦୋସୋ, ମୋହୋ, ମାନୋ, ଦିଟ୍ଠି, ୱିଚିକିଚ୍ଛା, ଥିନଂ, ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ, ଅହିରିକଂ, ଅନୋତ୍ତପ୍ପଂ – ଇମାନି ଦସ କିଲେସୱତ୍ଥୂନି।

(୨) ଦସ ଆଘାତୱତ୍ଥୂନି

୯୬୭। ତତ୍ଥ କତମାନି ଦସ ଆଘାତୱତ୍ଥୂନି? ''ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଅଚରୀ''ତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି, ''ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରତୀ''ତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି, ''ଅନତ୍ଥଂ ମେ ଚରିସ୍ସତୀ''ତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି, ''ପିଯସ୍ସ ମେ ମନାପସ୍ସ ଅନତ୍ଥଂ ଅଚରି''...ପେ... ଅନତ୍ଥଂ ଚରତି...ପେ... ଅନତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତୀତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି, ଅପ୍ପିଯସ୍ସ ମେ ଅମନାପସ୍ସ ଅତ୍ଥଂ ଅଚରି...ପେ... ଅତ୍ଥଂ ଚରତି...ପେ... ଅତ୍ଥଂ ଚରିସ୍ସତୀତି ଆଘାତୋ ଜାଯତି, ଅଟ୍ଠାନେ ୱା ପନ ଆଘାତୋ ଜାଯତି – ଇମାନି ଦସ ଆଘାତୱତ୍ଥୂନି।

(୩) ଦସ ଅକୁସଲକମ୍ମପଥା

୯୬୮। ତତ୍ଥ କତମେ ଦସ ଅକୁସଲକମ୍ମପଥା? ପାଣାତିପାତୋ, ଅଦିନ୍ନାଦାନଂ, କାମେସୁମିଚ୍ଛାଚାରୋ, ମୁସାୱାଦୋ, ପିସୁଣା ୱାଚା, ଫରୁସା ୱାଚା, ସମ୍ଫପ୍ପଲାପୋ, ଅଭିଜ୍ଝା, ବ୍ୟାପାଦୋ, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି – ଇମେ ଦସ ଅକୁସଲକମ୍ମପଥା।

(୪) ଦସ ସଂଯୋଜନାନି

୯୬୯। ତତ୍ଥ କତମାନି ଦସ ସଂଯୋଜନାନି? କାମରାଗସଂଯୋଜନଂ, ପଟିଘସଂଯୋଜନଂ , ମାନସଂଯୋଜନଂ, ଦିଟ୍ଠିସଂଯୋଜନଂ, ୱିଚିକିଚ୍ଛାସଂଯୋଜନଂ, ସୀଲବ୍ବତପରାମାସସଂଯୋଜନଂ, ଭୱରାଗସଂଯୋଜନଂ, ଇସ୍ସାସଂଯୋଜନଂ, ମଚ୍ଛରିଯସଂଯୋଜନଂ, ଅୱିଜ୍ଜାସଂଯୋଜନଂ – ଇମାନି ଦସ ସଂଯୋଜନାନି।

(୫) ଦସ ମିଚ୍ଛତ୍ତା

୯୭୦। ତତ୍ଥ କତମେ ଦସ ମିଚ୍ଛତ୍ତା? ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି, ମିଚ୍ଛାସଙ୍କପ୍ପୋ, ମିଚ୍ଛାୱାଚା, ମିଚ୍ଛାକମ୍ମନ୍ତୋ, ମିଚ୍ଛାଆଜୀୱୋ, ମିଚ୍ଛାୱାଯାମୋ, ମିଚ୍ଛାସତି, ମିଚ୍ଛାସମାଧି , ମିଚ୍ଛାଞାଣଂ, ମିଚ୍ଛାୱିମୁତ୍ତି – ଇମେ ଦସ ମିଚ୍ଛତ୍ତା।

(୬) ଦସୱତ୍ଥୁକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି

୯୭୧। ତତ୍ଥ କତମା ଦସୱତ୍ଥୁକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି? ନତ୍ଥି ଦିନ୍ନଂ, ନତ୍ଥି ଯିଟ୍ଠଂ, ନତ୍ଥି ହୁତଂ, ନତ୍ଥି ସୁକତଦୁକ୍କଟାନଂ କମ୍ମାନଂ ଫଲଂ ୱିପାକୋ, ନତ୍ଥି ଅଯଂ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ପରୋ ଲୋକୋ, ନତ୍ଥି ମାତା, ନତ୍ଥି ପିତା, ନତ୍ଥି ସତ୍ତା ଓପପାତିକା, ନତ୍ଥି ଲୋକେ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ସମ୍ମଗ୍ଗତା [ସମଗ୍ଗତା (କ।)] ସମ୍ମା ପଟିପନ୍ନା ଯେ ଇମଞ୍ଚ ଲୋକଂ ପରଞ୍ଚ ଲୋକଂ ସଯଂ ଅଭିଞ୍ଞା ସଚ୍ଛିକତ୍ୱା ପୱେଦେନ୍ତୀତି – ଅଯଂ ଦସୱତ୍ଥୁକା ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି।

(୭) ଦସୱତ୍ଥୁକା ଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକା ଦିଟ୍ଠି

୯୭୨। ତତ୍ଥ କତମା ଦସୱତ୍ଥୁକା ଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକା ଦିଟ୍ଠି? ସସ୍ସତୋ ଲୋକୋତି ୱା, ଅସସ୍ସତୋ ଲୋକୋତି ୱା, ଅନ୍ତୱା ଲୋକୋତି ୱା, ଅନନ୍ତୱା ଲୋକୋତି ୱା, ତଂ ଜୀୱଂ ତଂ ସରୀରନ୍ତି ୱା, ଅଞ୍ଞଂ ଜୀୱଂ ଅଞ୍ଞଂ ସରୀରନ୍ତି ୱା, ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣାତି ୱା, ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣାତି ୱା, ହୋତି ଚ ନ ଚ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣାତି ୱା, ନେୱ ହୋତି ନ ନ ହୋତି ତଥାଗତୋ ପରଂ ମରଣାତି ୱା – ଅଯଂ ଦସୱତ୍ଥୁକା ଅନ୍ତଗ୍ଗାହିକା ଦିଟ୍ଠି।

ଦସକଂ।

୧୧। ତଣ୍ହାୱିଚରିତନିଦ୍ଦେସୋ

(୧) ଅଜ୍ଝତ୍ତିକସ୍ସ ଉପାଦାଯ

୯୭୩। ତତ୍ଥ କତମାନି ଅଟ୍ଠାରସ ତଣ୍ହାୱିଚରିତାନି ଅଜ୍ଝତ୍ତିକସ୍ସ ଉପାଦାଯ? ଅସ୍ମୀତି ହୋତି, ଇତ୍ଥସ୍ମୀତି ହୋତି, ଏୱସ୍ମୀତି ହୋତି, ଅଞ୍ଞଥାସ୍ମୀତି ହୋତି, ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି, ଇତ୍ଥଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି, ଏୱଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି, ଅଞ୍ଞଥା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି, ଅସସ୍ମୀତି ହୋତି, ସାତସ୍ମୀତି ହୋତି, ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଇତ୍ଥଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଅପାହଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଅପାହଂ ଇତ୍ଥଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଅପାହଂ ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଅପାହଂ ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

୯୭୪। କଥଞ୍ଚ ଅସ୍ମୀତି ହୋତି? କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅନୱକାରିଂ [ଅନୱକାରୀ (ସୀ। କ।)] କରିତ୍ୱା ରୂପଂ…ପେ… ୱେଦନଂ… ସଞ୍ଞଂ… ସଙ୍ଖାରେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅସ୍ମୀତି ଛନ୍ଦଂ ପଟିଲଭତି, ଅସ୍ମୀତି ମାନଂ ପଟିଲଭତି , ଅସ୍ମୀତି ଦିଟ୍ଠିଂ ପଟିଲଭତି। ତସ୍ମିଂ ସତି ଇମାନି ପପଞ୍ଚିତାନି ହୋନ୍ତି – ଇତ୍ଥସ୍ମୀତି ୱା ଏୱସ୍ମୀତି ୱା ଅଞ୍ଞଥାସ୍ମୀତି ୱା।

(୨) କଥଞ୍ଚ ଇତ୍ଥସ୍ମୀତି ହୋତି? ଖତ୍ତିଯୋସ୍ମୀତି ୱା, ବ୍ରାହ୍ମଣୋସ୍ମୀତି ୱା, ୱେସ୍ସୋସ୍ମୀତି ୱା, ସୁଦ୍ଦୋସ୍ମୀତି ୱା, ଗହଟ୍ଠୋସ୍ମୀତି ୱା, ପବ୍ବଜିତୋସ୍ମୀତି ୱା, ଦେୱୋସ୍ମୀତି ୱା, ମନୁସ୍ସୋସ୍ମୀତି ୱା, ରୂପୀସ୍ମୀତି ୱା, ଅରୂପୀସ୍ମୀତି ୱା, ସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା, ଅସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା, ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା – ଏୱଂ ଇତ୍ଥସ୍ମୀତି ହୋତି।

(୩) କଥଞ୍ଚ ଏୱସ୍ମୀତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ [ପରଂ ପୁଗ୍ଗଲଂ (ସ୍ୟା।)] ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ତଥାହଂ ଖତ୍ତିଯୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଥାହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ୱେସ୍ସୋ ତଥାହଂ ୱେସ୍ସୋସ୍ମୀତି ୱା ଯଥା ସୋ ସୁଦ୍ଦୋ ତଥାହଂ ସୁଦ୍ଦୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ଗହଟ୍ଠୋ ତଥାହଂ ଗହଟ୍ଠୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ପବ୍ବଜିତୋ ତଥାହଂ ପବ୍ବଜିତୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ଦେୱୋ ତଥାହଂ ଦେୱୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ମନୁସ୍ସୋ ତଥାହଂ ମନୁସ୍ସୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ରୂପୀ ତଥାହଂ ରୂପୀସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ଅରୂପୀ ତଥାହଂ ଅରୂପୀସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ସଞ୍ଞୀ ତଥାହଂ ସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ଅସଞ୍ଞୀ ତଥାହଂ ଅସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ତଥାହଂ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା – ଏୱଂ ଏୱସ୍ମୀତି ହୋତି।

(୪) କଥଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞଥାସ୍ମୀତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ନାହଂ ତଥା ଖତ୍ତିଯୋସ୍ମୀତି ୱା ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ନାହଂ ତଥା ବ୍ରାହ୍ମଣୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ୱେସ୍ସୋ ନାହଂ ତଥା ୱେସ୍ସୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ସୁଦ୍ଦୋ ନାହଂ ତଥା ସୁଦ୍ଦୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ଗହଟ୍ଠୋ ନାହଂ ତଥା ଗହଟ୍ଠୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ପବ୍ବଜିତୋ ନାହଂ ତଥା ପବ୍ବଜିତୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ଦେୱୋ ନାହଂ ତଥା ଦେୱୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ମନୁସ୍ସୋ ନାହଂ ତଥା ମନୁସ୍ସୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ରୂପୀ ନାହଂ ତଥା ରୂପୀସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ଅରୂପୀ ନାହଂ ତଥା ଅରୂପୀସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ସଞ୍ଞୀ ନାହଂ ତଥା ସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ଅସଞ୍ଞୀ ନାହଂ ତଥା ଅସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ନାହଂ ତଥା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା – ଏୱଂ ଅଞ୍ଞଥାସ୍ମୀତି ହୋତି।

(୫) କଥଞ୍ଚ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି? କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅନୱକାରିଂ କରିତ୍ୱା ରୂପଂ…ପେ… ୱେଦନଂ… ସଞ୍ଞଂ… ସଙ୍ଖାରେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଛନ୍ଦଂ ପଟିଲଭତି, ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ମାନଂ ପଟିଲଭତି , ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଦିଟ୍ଠିଂ ପଟିଲଭତି। ତସ୍ମିଂ ସତି ଇମାନି ପପଞ୍ଚିତାନି ହୋନ୍ତି – ଇତ୍ଥଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଏୱଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଅଞ୍ଞଥା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା।

(୬) କଥଞ୍ଚ ଇତ୍ଥଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି? ଖତ୍ତିଯୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ୱେସ୍ସୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ସୁଦ୍ଦୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଗହଟ୍ଠୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ପବ୍ବଜିତୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଦେୱୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ମନୁସ୍ସୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ରୂପୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଅରୂପୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ସଞ୍ଞୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଅସଞ୍ଞୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଇତ୍ଥଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି।

(୭) କଥଞ୍ଚ ଏୱଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ତଥାହଂ ଖତ୍ତିଯୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଥାହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ତଥାହଂ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି।

(୮) କଥଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞଥା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ନାହଂ ତଥା ଖତ୍ତିଯୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ନାହଂ ତଥା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ନାହଂ ତଥା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଅଞ୍ଞଥା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି।

(୯) କଥଞ୍ଚ ଅସସ୍ମୀତି ହୋତି? କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅନୱକାରିଂ କରିତ୍ୱା ରୂପଂ…ପେ… ୱେଦନଂ… ସଞ୍ଞଂ… ସଙ୍ଖାରେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ନିଚ୍ଚୋସ୍ମି ଧୁୱୋସ୍ମି

ସସ୍ସତୋସ୍ମି ଅୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋସ୍ମୀତି – ଏୱଂ ଅସସ୍ମୀତି ହୋତି।

(୧୦) କଥଞ୍ଚ ସାତସ୍ମୀତି ହୋତି? କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅନୱକାରିଂ କରିତ୍ୱା ରୂପଂ…ପେ… ୱେଦନଂ… ସଞ୍ଞଂ… ସଙ୍ଖାରେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜିସ୍ସାମି ୱିନସ୍ସିସ୍ସାମି ନ ଭୱିସ୍ସାମୀତି – ଏୱଂ ସାତସ୍ମୀତି ହୋତି।

(୧୧) କଥଞ୍ଚ ସିଯନ୍ତି ହୋତି? କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅନୱକାରିଂ କରିତ୍ୱା ରୂପଂ…ପେ… ୱେଦନଂ… ସଞ୍ଞଂ… ସଙ୍ଖାରେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ସିଯନ୍ତି ଛନ୍ଦଂ ପଟିଲଭତି, ସିଯନ୍ତି ମାନଂ ପଟିଲଭତି , ସିଯନ୍ତି ଦିଟ୍ଠିଂ ପଟିଲଭତି। ତସ୍ମିଂ ସତି ଇମାନି ପପଞ୍ଚିତାନି ହୋନ୍ତି – ଇତ୍ଥଂ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ୱା।

(୧୨) କଥଞ୍ଚ ଇତ୍ଥଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି? ଖତ୍ତିଯୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ୱେସ୍ସୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ସୁଦ୍ଦୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଗହଟ୍ଠୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ପବ୍ବଜିତୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଦେୱୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ମନୁସ୍ସୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ରୂପୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅରୂପୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଇତ୍ଥଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

(୧୩) କଥଞ୍ଚ ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ତଥାହଂ ଖତ୍ତିଯୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ତଥାହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସିଯନ୍ତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ତଥାହଂ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

(୧୪) କଥଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ନାହଂ ତଥା ଖତ୍ତିଯୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ନାହଂ ତଥା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସିଯନ୍ତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ନାହଂ ତଥା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

(୧୫) କଥଞ୍ଚ ଅପାହଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି? କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅନୱକାରିଂ କରିତ୍ୱା ରୂପଂ… ୱେଦନଂ… ସଞ୍ଞଂ… ସଙ୍ଖାରେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଅପାହଂ ସିଯନ୍ତି ଛନ୍ଦଂ ପଟିଲଭତି, ଅପାହଂ ସିଯନ୍ତି ମାନଂ ପଟିଲଭତି, ଅପାହଂ ସିଯନ୍ତି ଦିଟ୍ଠିଂ ପଟିଲଭତି। ତସ୍ମିଂ ସତି ଇମାନି ପପଞ୍ଚିତାନି ହୋନ୍ତି – ଅପାହଂ ଇତ୍ଥଂ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ୱା।

(୧୬) କଥଞ୍ଚ ଅପାହଂ ଇତ୍ଥଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି? ଅପାହଂ ଖତ୍ତିଯୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ୱେସ୍ସୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ସୁଦ୍ଦୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ଗହଟ୍ଠୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ଦେୱୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ମନୁସ୍ସୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ରୂପୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ଅରୂପୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ଅସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଅପାହଂ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଅପାହଂ ଇତ୍ଥଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି। (୧୭) କଥଞ୍ଚ ଅପାହଂ ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଅପାହଂ ତଥା ଖତ୍ତିଯୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଅପାହଂ ତଥା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସିଯନ୍ତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଅପାହଂ ତଥା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଅପାହଂ ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

(୧୮) କଥଞ୍ଚ ଅପାହଂ ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଅପାହଂ ନ ତଥା ଖତ୍ତିଯୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଅପାହଂ ନ ତଥା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସିଯନ୍ତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଅପାହଂ ନ ତଥା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଅପାହଂ ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

ଇମାନି ଅଟ୍ଠାରସ ତଣ୍ହାୱିଚରିତାନି ଅଜ୍ଝତ୍ତିକସ୍ସ ଉପାଦାଯ।

(୨) ବାହିରସ୍ସ ଉପାଦାଯ

୯୭୫। ତତ୍ଥ କତମାନି ଅଟ୍ଠାରସ ତଣ୍ହାୱିଚରିତାନି ବାହିରସ୍ସ ଉପାଦାଯ? ଇମିନା ଅସ୍ମୀତି ହୋତି, ଇମିନା ଇତ୍ଥସ୍ମୀତି ହୋତି, ଇମିନା ଏୱସ୍ମୀତି ହୋତି, ଇମିନା ଅଞ୍ଞଥାସ୍ମୀତି ହୋତି, ଇମିନା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି, ଇମିନା ଇତ୍ଥଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି, ଇମିନା ଏୱଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି, ଇମିନା ଅଞ୍ଞଥା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି, ଇମିନା ଅସସ୍ମୀତି ହୋତି, ଇମିନା ସାତସ୍ମୀତି ହୋତି, ଇମିନା ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଇମିନା ଇତ୍ଥଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଇମିନା ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଇମିନା ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଇମିନା ଅପାହଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଇମିନା ଅପାହଂ ଇତ୍ଥଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି, ଇମିନା ଅପାହଂ ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି

ହୋତି, ଇମିନା ଅପାହଂ ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

୯୭୬। (୧) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଅସ୍ମୀତି ହୋତି? କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅଓକାରିଂ କରିତ୍ୱା ରୂପଂ… ୱେଦନଂ… ସଞ୍ଞଂ… ସଙ୍ଖାରେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଇମିନା ଅସ୍ମୀତି ଛନ୍ଦଂ ପଟିଲଭତି , ଇମିନା ଅସ୍ମୀତି ମାନଂ ପଟିଲଭତି, ଇମିନା ଅସ୍ମୀତି ଦିଟ୍ଠିଂ ପଟିଲଭତି। ତସ୍ମିଂ ସତି ଇମାନି ପପଞ୍ଚିତାନି ହୋନ୍ତି – ଇମିନା ଇତ୍ଥସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ଏଓସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ଅଞ୍ଞଥାସ୍ମୀତି ୱା।

(୨) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଇତ୍ଥସ୍ମୀତି ହୋତି? ଇମିନା ଖତ୍ତିଯୋସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ବ୍ରାହ୍ମଣୋସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ୱେସ୍ସୋସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ସୁଦ୍ଦୋସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ଗହଟ୍ଠୋସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ପବ୍ବଜିତୋସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ଦେୱୋସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ମନୁସ୍ସୋସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ରୂପୀସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ଅରୂପୀସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ଅସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା, ଇମିନା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା – ଏୱଂ ଇମିନା ଇତ୍ଥସ୍ମୀତି ହୋତି।

(୩) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଏୱସ୍ମୀତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଇମିନା ତଥାହଂ ଖତ୍ତିଯୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଇମିନା ତଥାହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋସ୍ମୀତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଇମିନା ତଥାହଂ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା – ଏୱଂ ଇମିନା ଏୱସ୍ମୀତି ହୋତି।

(୪) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଅଞ୍ଞଥାସ୍ମୀତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଇମିନା ନାହଂ ତଥା ଖତ୍ତିଯୋସ୍ମୀତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଇମିନା ନାହଂ ତଥା ବ୍ରାହ୍ମଣୋସ୍ମୀତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଇମିନା ନାହଂ ତଥା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀସ୍ମୀତି ୱା – ଏୱଂ ଇମିନା ଅଞ୍ଞଥାସ୍ମୀତି ହୋତି।

(୫) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି? କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅଓକାରିଂ କରିତ୍ୱା ରୂପଂ… ୱେଦନଂ… ସଞ୍ଞଂ… ସଙ୍ଖାରେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଇମିନା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଛନ୍ଦଂ ପଟିଲଭତି, ଇମିନା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ମାନଂ ପଟିଲଭତି, ଇମିନା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ଦିଟ୍ଠିଂ ପଟିଲଭତି। ତସ୍ମିଂ ସତି ଇମାନି ପପଞ୍ଚିତାନି ହୋନ୍ତି – ଇମିନା ଇତ୍ଥଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଏୱଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅଞ୍ଞଥା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା।

(୬) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଇତ୍ଥଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି? ଇମିନା ଖତ୍ତିଯୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା…ପେ… ଇମିନା ଅରୂପୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ସଞ୍ଞୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅସଞ୍ଞୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଇମିନା ଇତ୍ଥଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି।

(୭) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଏୱଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଇମିନା ତଥାହଂ ଖତ୍ତିଯୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଇମିନା ତଥାହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଇମିନା ତଥାହଂ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଇମିନା ଏୱଂ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି।

(୮) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଅଞ୍ଞଥା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଇମିନା ନାହଂ ତଥା ଖତ୍ତିଯୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଇମିନା ନାହଂ ତଥା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଇମିନା ନାହଂ ତଥା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଇମିନା ଅଞ୍ଞଥା ଭୱିସ୍ସନ୍ତି ହୋତି।

(୯) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଅସସ୍ମୀତି ହୋତି? କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅଓକାରିଂ [ଅଓକାରୀ (ସୀ।)] କରିତ୍ୱା ରୂପଂ…ପେ… ୱେଦନଂ… ସଞ୍ଞଂ… ସଙ୍ଖାରେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଇମିନା ନିଚ୍ଚୋସ୍ମି ଧୁୱୋସ୍ମି ସସ୍ସତୋସ୍ମି ଅୱିପରିଣାମଧମ୍ମୋସ୍ମୀତି – ଏୱଂ ଇମିନା ଅସସ୍ମୀତି ହୋତି।

(୧୦) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ସାତସ୍ମୀତି ହୋତି? କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅଓକାରିଂ କରିତ୍ୱା ରୂପଂ…ପେ… ୱେଦନଂ… ସଞ୍ଞଂ… ସଙ୍ଖାରେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଇମିନା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜିସ୍ସାମି ୱିନସ୍ସିସ୍ସାମି ନ ଭୱିସ୍ସାମୀତି – ଏୱଂ ଇମିନା ସାତସ୍ମୀତି ହୋତି।

(୧୧) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ସିଯନ୍ତି ହୋତି? କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅଓକାରିଂ କରିତ୍ୱା ରୂପଂ…ପେ… ୱେଦନଂ… ସଞ୍ଞଂ… ସଙ୍ଖାରେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଇମିନା ସିଯନ୍ତି ଛନ୍ଦଂ ପଟିଲଭତି, ଇମିନା ସିଯନ୍ତି ମାନଂ ପଟିଲଭତି, ଇମିନା ସିଯନ୍ତି ଦିଟ୍ଠିଂ ପଟିଲଭତି। ତସ୍ମିଂ ସତି ଇମାନି ପପଞ୍ଚିତାନି ହୋନ୍ତି – ଇମିନା ଇତ୍ଥଂ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ୱା।

(୧୨) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଇଦ୍ଧଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି? ଇମିନା ଖତ୍ତିଯୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ୱେସ୍ସୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ସୁଦ୍ଦୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଗହଟ୍ଠୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ପବ୍ବଜିତୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଦେୱୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ମନୁସ୍ସୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ରୂପୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅରୂପୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଇମିନା ଇଦ୍ଧଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

(୧୩) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଇମିନା ତଥାହଂ ଖତ୍ତିଯୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଇମିନା ତଥାହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସିଯନ୍ତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଇମିନା ତଥାହଂ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଇମିନା ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

(୧୪) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଇମିନା ନାହଂ ତଥା ଖତ୍ତିଯୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଇମିନା ନାହଂ ତଥା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସିଯନ୍ତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଇମିନା ନାହଂ ତଥା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଇମିନା ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

(୧୫) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଅପାହଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି? କଞ୍ଚି ଧମ୍ମଂ ଅୱକାରିଂ କରିତ୍ୱା ରୂପଂ…ପେ… ୱେଦନଂ… ସଞ୍ଞଂ… ସଙ୍ଖାରେ… ୱିଞ୍ଞାଣଂ ଇମିନା ଅପାହଂ ସିଯନ୍ତି ଛନ୍ଦଂ ପଟିଲଭତି, ଇମିନା ଅପାହଂ ସିଯନ୍ତି ମାନଂ ପଟିଲଭତି, ଇମିନା ଅପାହଂ ସିଯନ୍ତି ଦିଟ୍ଠିଂ ପଟିଲଭତି। ତସ୍ମିଂ ସତି ଇମାନି ପପଞ୍ଚିତାନି ହୋନ୍ତି – ଇମିନା ଅପାହଂ ଇଦ୍ଧଂ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ୱା।

(୧୬) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଅପାହଂ ଇଦ୍ଧଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି? ଇମିନା ଅପାହଂ ଖତ୍ତିଯୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ୱେସ୍ସୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ସୁଦ୍ଦୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ଗହଟ୍ଠୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ପବ୍ବଜିତୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ଦେୱୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ମନୁସ୍ସୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ରୂପୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ଅରୂପୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ଅସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଇମିନା ଅପାହଂ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଇମିନା ଅପାହଂ ଇଦ୍ଧଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

(୧୭) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଅପାହଂ ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଇମିନା ଅପାହଂ ତଥା ଖତ୍ତିଯୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଇମିନା ଅପାହଂ ତଥା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସିଯନ୍ତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଇମିନା ଅପାହଂ ତଥା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଇମିନା ଅପାହଂ ଏୱଂ ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

(୧୮) କଥଞ୍ଚ ଇମିନା ଅପାହଂ ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ହୋତି? ପରପୁଗ୍ଗଲଂ ଉପନିଧାଯ ଯଥା ସୋ ଖତ୍ତିଯୋ ଇମିନା ଅପାହଂ ନ ତଥା ଖତ୍ତିଯୋ ସିଯନ୍ତି ୱା, ଯଥା ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଇମିନା ଅପାହଂ ନ ତଥା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ସିଯନ୍ତି ୱା…ପେ… ଯଥା ସୋ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ଇମିନା ଅପାହଂ ନ ତଥା ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀ ସିଯନ୍ତି ୱା – ଏୱଂ ଇମିନା ଅପାହଂ ଅଞ୍ଞଥା ସିଯନ୍ତି ହୋତି।

ଇମାନି ଅଟ୍ଠାରସ ତଣ୍ହାୱିଚରିତାନି ବାହିରସ୍ସ ଉପାଦାଯ।

ଇତି ଇମାନି ଅଟ୍ଠାରସ ତଣ୍ହାୱିଚରିତାନି ଅଜ୍ଝତ୍ତିକସ୍ସ ଉପାଦାଯ, ଇମାନି ଅଟ୍ଠାରସ ତଣ୍ହାୱିଚରିତାନି ବାହିରସ୍ସ ଉପାଦାଯ, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୁହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା ଛତ୍ତିଂସ ତଣ୍ହାୱିଚରିତାନି ହୋନ୍ତି। ଇତି ଏୱରୂପାନି ଅତୀତାନି ଛତ୍ତିଂସ ତଣ୍ହାୱିଚରିତାନି, ଅନାଗତାନି ଛତ୍ତିଂସ ତଣ୍ହାୱିଚରିତାନି, ପଚ୍ଚୁପ୍ପନ୍ନାନି ଛତ୍ତିଂସ ତଣ୍ହାୱିଚରିତାନି, ତଦେକଜ୍ଝଂ ଅଭିସଞ୍ଞୁହିତ୍ୱା ଅଭିସଙ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅଟ୍ଠତଣ୍ହାୱିଚରିତସତଂ ହୋତି।

୯୭୭। ତତ୍ଥ କତମାନି ଦ୍ୱାସଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତାନି ବ୍ରହ୍ମଜାଲେ ୱେଯ୍ୟାକରଣେ ୱୁତ୍ତାନି ଭଗୱତା? ଚତ୍ତାରୋ ସସ୍ସତୱାଦା, ଚତ୍ତାରୋ ଏକଚ୍ଚସସ୍ସତିକା, ଚତ୍ତାରୋ ଅନ୍ତାନନ୍ତିକା, ଚତ୍ତାରୋ ଅମରାୱିକ୍ଖେପିକା, ଦ୍ୱେ ଅଧିଚ୍ଚସମୁପ୍ପନ୍ନିକା, ସୋଳସ ସଞ୍ଞୀୱାଦା, ଅଟ୍ଠ ଅସଞ୍ଞୀୱାଦା, ଅଟ୍ଠ ନେୱସଞ୍ଞୀନାସଞ୍ଞୀୱାଦା, ସତ୍ତ ଉଚ୍ଛେଦୱାଦା, ପଞ୍ଚ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମନିବ୍ବାନୱାଦା – ଇମାନି ଦ୍ୱାସଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଗତାନି ବ୍ରହ୍ମଜାଲେ ୱେଯ୍ୟାକରଣେ ୱୁତ୍ତାନି ଭଗୱତାତି।

ଖୁଦ୍ଦକୱତ୍ଥୁୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

୧୮। ଧମ୍ମହଦଯଵିଭଙ୍ଗୋ

୧। ସଵ୍ବସଙ୍ଗାହିକଵାରୋ

୯୭୮। କତି ଖନ୍ଧା, କତି ଆଯତନାନି, କତି ଧାତୁଯୋ, କତି ସଚ୍ଚାନି, କତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି, କତି ହେତୂ, କତି ଆହାରା, କତି ଫସ୍ସା, କତି ଵେଦନା, କତି ସଞ୍ଞା, କତି ଚେତନା, କତି ଚିତ୍ତାନି?

ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା, ଦ୍ଵାଦସାଯତନାନି, ଅଟ୍ଠାରସ ଧାତୁଯୋ, ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି, ବାଵୀସତିନ୍ଦ୍ରିଯାନି, ନଵ ହେତୂ, ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା, ସତ୍ତ ଫସ୍ସା, ସତ୍ତ ଵେଦନା, ସତ୍ତ ସଞ୍ଞା, ସତ୍ତ ଚେତନା, ସତ୍ତ ଚିତ୍ତାନି।

୯୭୯। ତତ୍ଥ କତମେ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା? ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଵେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଵିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇମେ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା’’।

୯୮୦। ତତ୍ଥ କତମାନି ଦ୍ଵାଦସାଯତନାନି? ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ରୂପାଯତନଂ, ସୋତାଯତନଂ, ସଦ୍ଦାଯତନଂ, ଘାନାଯତନଂ, ଗନ୍ଧାଯତନଂ, ଜିଵ୍ହାଯତନଂ, ରସାଯତନଂ, କାଯାଯତନଂ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନଂ, ମନାଯତନଂ, ଧମ୍ମାଯତନଂ – ଇମାନି ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଦ୍ଵାଦସାଯତନାନି’’।

୯୮୧। ତତ୍ଥ କତମା ଅଟ୍ଠାରସ ଧାତୁଯୋ? ଚକ୍ଖୁଧାତୁ, ରୂପଧାତୁ, ଚକ୍ଖୁଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ସୋତଧାତୁ, ସଦ୍ଦଧାତୁ, ସୋତଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଘାନଧାତୁ , ଗନ୍ଧଧାତୁ, ଘାନଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଜିଵ୍ହାଧାତୁ, ରସଧାତୁ, ଜିଵ୍ହାଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, କାଯଧାତୁ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁ, କାଯଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ମନୋଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ, ମନୋଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇମା ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଅଟ୍ଠାରସ ଧାତୁଯୋ’’।

୯୮୨। ତତ୍ଥ କତମାନି ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି? ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ, ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ, ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ, ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ – ଇମାନି ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଚତ୍ତାରି ସଚ୍ଚାନି’’।

୯୮୩। ତତ୍ଥ କତମାନି ବାଵୀସତିନ୍ଦ୍ରିଯାନି? ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିଵ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜୀଵିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୁଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଦୁକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ , ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଵୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅଞ୍ଞାତାଵିନ୍ଦ୍ରିଯଂ – ଇମାନି ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ବାଵୀସତିନ୍ଦ୍ରିଯାନି’’।

୯୮୪। ତତ୍ଥ କତମେ ନଵ ହେତୂ? ତଯୋ କୁସଲହେତୂ, ତଯୋ ଅକୁସଲହେତୂ, ତଯୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ।

ତତ୍ଥ କତମେ ତଯୋ କୁସଲହେତୂ? ଅଲୋଭୋ କୁସଲହେତୁ, ଅଦୋସୋ କୁସଲହେତୁ, ଅମୋହୋ କୁସଲହେତୁ – ଇମେ ତଯୋ କୁସଲହେତୂ।

ତତ୍ଥ କତମେ ତଯୋ ଅକୁସଲହେତୂ? ଲୋଭୋ ଅକୁସଲହେତୁ, ଦୋସୋ ଅକୁସଲହେତୁ, ମୋହୋ ଅକୁସଲହେତୁ – ଇମେ ତଯୋ ଅକୁସଲହେତୂ।

ତତ୍ଥ କତମେ ତଯୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ? କୁସଲାନଂ ଵା ଧମ୍ମାନଂ ଵିପାକତୋ କିରିଯାବ୍ୟାକତେସୁ ଵା ଧମ୍ମେସୁ ଅଲୋଭୋ, ଅଦୋସୋ, ଅମୋହୋ – ଇମେ ତଯୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ। ଇମେ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ନଵ ହେତୂ’’।

୯୮୫। ତତ୍ଥ କତମେ ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା? କବଳୀକାରାହାରୋ [କବଳିଂକାରୋ ଆହାରୋ (ସୀ। ସ୍ୟା।)], ଫସ୍ସାହାରୋ, ମନୋସଞ୍ଚେତନାହାରୋ , ଵିଞ୍ଞାଣାହାରୋ – ଇମେ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା’’।

୯୮୬। ତତ୍ଥ କତମେ ସତ୍ତ ଫସ୍ସା? ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସୋ, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସୋ, ଜିଵ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସୋ, କାଯସମ୍ଫସ୍ସୋ, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ, ମନୋଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ – ଇମେ ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ସତ୍ତ ଫସ୍ସା’’।

୯୮୭। ତତ୍ଥ କତମା ସତ୍ତ ଵେଦନା? ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଵେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଵେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଵେଦନା, ଜିଵ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଵେଦନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଵେଦନା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଵେଦନା, ମନୋଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଵେଦନା – ଇମା ଵୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ସତ୍ତ ଵେଦନା’’।

୯୮୮। ତତ୍ଥ କତମା ସତ୍ତ ସଞ୍ଞା? ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା – ଇମା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''ସତ୍ତ ସଞ୍ଞା''।

୯୮୯। ତତ୍ଥ କତମା ସତ୍ତ ଚେତନା? ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା – ଇମା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''ସତ୍ତ ଚେତନା''।

୯୯୦। ତତ୍ଥ କତମାନି ସତ୍ତ ଚିତ୍ତାନି? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ , କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''ସତ୍ତ ଚିତ୍ତାନି''।

୨। ଉପ୍ପତ୍ତାନୁପ୍ପତ୍ତିୱାରୋ

୧। କାମଧାତୁ

୯୯୧। କାମଧାତୁଯା କତି ଖନ୍ଧା, କତି ଆଯତନାନି, କତି ଧାତୁଯୋ, କତି ସଚ୍ଚାନି, କତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି, କତି ହେତୂ, କତି ଆହାରା, କତି ଫସ୍ସା, କତି ୱେଦନା, କତି ସଞ୍ଞା, କତି ଚେତନା, କତି ଚିତ୍ତାନି?

କାମଧାତୁଯା ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା, ଦ୍ୱାଦସାଯତନାନି, ଅଟ୍ଠାରସ ଧାତୁଯୋ, ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି, ବାୱୀସତିନ୍ଦ୍ରିଯାନି, ନୱ ହେତୂ, ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା, ସତ୍ତ ଫସ୍ସା, ସତ୍ତ ୱେଦନା, ସତ୍ତ ସଞ୍ଞା, ସତ୍ତ ଚେତନା, ସତ୍ତ ଚିତ୍ତାନି।

୯୯୨। ତତ୍ଥ କତମେ କାମଧାତୁଯା ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା? ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''କାମଧାତୁଯା ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା''।

ତତ୍ଥ କତମାନି କାମଧାତୁଯା ଦ୍ୱାଦସାଯତନାନି? ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ରୂପାଯତନଂ , ସୋତାଯତନଂ, ସଦ୍ଦାଯତନଂ, ଘାନାଯତନଂ, ଗନ୍ଧାଯତନଂ, ଜିୱ୍ହାଯତନଂ, ରସାଯତନଂ, କାଯାଯତନଂ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନଂ, ମନାଯତନଂ, ଧମ୍ମାଯତନଂ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''କାମଧାତୁଯା ଦ୍ୱାଦସାଯତନାନି''।

ତତ୍ଥ କତମା କାମଧାତୁଯା ଅଟ୍ଠାରସ ଧାତୁଯୋ? ଚକ୍ଖୁଧାତୁ, ରୂପଧାତୁ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ସୋତଧାତୁ, ସଦ୍ଦଧାତୁ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଘାନଧାତୁ, ଗନ୍ଧଧାତୁ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଜିୱ୍ହାଧାତୁ, ରସଧାତୁ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, କାଯଧାତୁ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ମନୋଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ , ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇମା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''କାମଧାତୁଯା ଅଟ୍ଠାରସ ଧାତୁଯୋ''।

ତତ୍ଥ କତମାନି କାମଧାତୁଯା ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି? ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ, ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ, ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''କାମଧାତୁଯା ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି''।

ତତ୍ଥ କତମାନି କାମଧାତୁଯା ବାୱୀସତିନ୍ଦ୍ରିଯାନି? ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ…ପେ… ଅଞ୍ଞାତାୱିନ୍ଦ୍ରିଯଂ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''କାମଧାତୁଯା ବାୱୀସତିନ୍ଦ୍ରିଯାନି''।

ତତ୍ଥ କତମେ କାମଧାତୁଯା ନୱ ହେତୂ? ତଯୋ କୁସଲହେତୂ, ତଯୋ ଅକୁସଲହେତୂ, ତଯୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ…ପେ… ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''କାମଧାତୁଯା ନୱ ହେତୂ''।

ତତ୍ଥ କତମେ କାମଧାତୁଯା ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା? କବଳୀକାରାହାରୋ, ଫସ୍ସାହାରୋ, ମନୋସଞ୍ଚେତନାହାରୋ, ୱିଞ୍ଞାଣାହାରୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''କାମଧାତୁଯା ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା''।

ତତ୍ଥ କତମେ କାମଧାତୁଯା ସତ୍ତ ଫସ୍ସା? ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସୋତସମ୍ଫସ୍ସୋ, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସୋ, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସୋ, କାଯସମ୍ଫସ୍ସୋ, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ''କାମଧାତୁଯା ସତ୍ତ ଫସ୍ସା''।

ତତ୍ଥ କତମା କାମଧାତୁଯା ସତ୍ତ ୱେଦନା? ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା,

କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା – ଇମା ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘କାମଧାତୁଯା ସତ୍ତ ୱେଦନା’’।

ତତ୍ଥ କତମା କାମଧାତୁଯା ସତ୍ତ ସଞ୍ଞା? ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା – ଇମା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘କାମଧାତୁଯା ସତ୍ତ ସଞ୍ଞା’’।

ତତ୍ଥ କତମା କାମଧାତୁଯା ସତ୍ତ ଚେତନା? ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଘାନସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ଜିୱ୍ହାସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, କାଯସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା – ଇମା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘କାମଧାତୁଯା ସତ୍ତ ଚେତନା’’।

ତତ୍ଥ କତମାନି କାମଧାତୁଯା ସତ୍ତ ଚିତ୍ତାନି? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଘାନୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଜିୱ୍ହାୱିଞ୍ଞାଣଂ, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘କାମଧାତୁଯା ସତ୍ତ ଚିତ୍ତାନି’’।

୨। ରୂପଧାତୁ

୯୯୩। ରୂପଧାତୁଯା କତି ଖନ୍ଧା, କତି ଆଯତନା, କତି ଧାତୁଯୋ, କତି ସଚ୍ଚାନି, କତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି…ପେ… କତି ଚିତ୍ତାନି?

ରୂପଧାତୁଯା ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା, ଛ ଆଯତନାନି, ନୱ ଧାତୁଯୋ, ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି , ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି, ଅଟ୍ଠ ହେତୂ, ତଯୋ ଆହାରା, ଚତ୍ତାରୋ ଫସ୍ସା, ଚତସ୍ସୋ ୱେଦନା, ଚତସ୍ସୋ ସଞ୍ଞା, ଚତସ୍ସୋ ଚେତନା, ଚତ୍ତାରି ଚିତ୍ତାନି।

୯୯୪। ତତ୍ଥ କତମେ ରୂପଧାତୁଯା ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା? ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ରୂପଧାତୁଯା ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା’’।

ତତ୍ଥ କତମାନି ରୂପଧାତୁଯା ଛ ଆଯତନାନି? ଚକ୍ଖାଯତନଂ, ରୂପାଯତନଂ, ସୋତାଯତନଂ, ସଦ୍ଦାଯତନଂ, ମନାଯତନଂ, ଧମ୍ମାଯତନଂ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ରୂପଧାତୁଯା ଛ ଆଯତନାନି’’।

ତତ୍ଥ କତମା ରୂପଧାତୁଯା ନୱ ଧାତୁଯୋ? ଚକ୍ଖୁଧାତୁ, ରୂପଧାତୁ, ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ସୋତଧାତୁ, ସଦ୍ଦଧାତୁ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ମନୋଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇମା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ରୂପଧାତୁଯା ନୱ ଧାତୁଯୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମାନି ରୂପଧାତୁଯା ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି? ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ, ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ, ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ରୂପଧାତୁଯା ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି’’।

ତତ୍ଥ କତମାନି ରୂପଧାତୁଯା ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି? ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ , ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅଞ୍ଞାତାୱିନ୍ଦ୍ରିଯଂ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ରୂପଧାତୁଯା ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି’’।

ତତ୍ଥ କତମେ ରୂପଧାତୁଯା ଅଟ୍ଠ ହେତୂ? ତଯୋ କୁସଲହେତୂ, ଦ୍ୱେ ଅକୁସଲହେତୂ, ତଯୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ।

ତତ୍ଥ କତମେ ତଯୋ କୁସଲହେତୂ? ଅଲୋଭୋ କୁସଲହେତୁ, ଅଦୋସୋ କୁସଲହେତୁ, ଅମୋହୋ କୁସଲହେତୁ – ଇମେ ତଯୋ କୁସଲହେତୂ।

ତତ୍ଥ କତମେ ଦ୍ୱେ ଅକୁସଲହେତୂ? ଲୋଭୋ ଅକୁସଲହେତୁ, ମୋହୋ ଅକୁସଲହେତୁ – ଇମେ ଦ୍ୱେ ଅକୁସଲହେତୂ।

ତତ୍ଥ କତମେ ତଯୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ? କୁସଲାନଂ ୱା ଧମ୍ମାନଂ ୱିପାକତୋ କିରିଯାବ୍ୟାକତେସୁ ୱା ଧମ୍ମେସୁ ଅଲୋଭୋ, ଅଦୋସୋ, ଅମୋହୋ – ଇମେ ତଯୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ରୂପଧାତୁଯା ଅଟ୍ଠ ହେତୂ।

ତତ୍ଥ କତମେ ରୂପଧାତୁଯା ତଯୋ ଆହାରା? ଫସ୍ସାହାରୋ, ମନୋସଞ୍ଚେତନାହାରୋ, ୱିଞ୍ଞାଣାହାରୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ରୂପଧାତୁଯା ତଯୋ ଆହାରା’’।

ତତ୍ଥ କତମେ ରୂପଧାତୁଯା ଚତ୍ତାରୋ ଫସ୍ସା? ଚକ୍ଖୁସମ୍ଫସ୍ସୋ, ସୋତସମ୍ଫସ୍ସୋ, ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି "ରୂପଧାତୁଯା ଚତ୍ତାରୋ ଫସ୍ସା"।

ତତ୍ଥ କତମା ରୂପଧାତୁଯା ଚତସ୍ସୋ ୱେଦନା…ପେ… ଚତସ୍ସୋ ସଞ୍ଞା…ପେ… ଚତସ୍ସୋ ଚେତନା…ପେ… ଚତ୍ତାରି ଚିତ୍ତାନି? ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣଂ, ସୋତୱିଞ୍ଞାଣଂ, ମନୋଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି "ରୂପଧାତୁଯା ଚତ୍ତାରି ଚିତ୍ତାନି"।

୩। ଅରୂପଧାତୁ

୯୯୫। ଅରୂପଧାତୁଯା କତି ଖନ୍ଧା…ପେ… କତି ଚିତ୍ତାନି?

ଅରୂପଧାତୁଯା ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା, ଦ୍ୱେ ଆଯତନାନି, ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ, ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି, ଏକାଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି , ଅଟ୍ଠ ହେତୂ, ତଯୋ ଆହାରା, ଏକୋ ଫସ୍ସୋ, ଏକା ୱେଦନା, ଏକା ସଞ୍ଞା, ଏକା ଚେତନା, ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ।

୯୯୬। ତତ୍ଥ କତମେ ଅରୂପଧାତୁଯା ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି "ଅରୂପଧାତୁଯା ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା"।

ତତ୍ଥ କତମାନି ଅରୂପଧାତୁଯା ଦ୍ୱେ ଆଯତନାନି? ମନାଯତନଂ, ଧମ୍ମାଯତନଂ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି "ଅରୂପଧାତୁଯା ଦ୍ୱେ ଆଯତନାନି"।

ତତ୍ଥ କତମା ଅରୂପଧାତୁଯା ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ? ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ , ଧମ୍ମଧାତୁ – ଇମା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି "ଅରୂପଧାତୁଯା ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ"।

ତତ୍ଥ କତମାନି ଅରୂପଧାତୁଯା ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି? ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ, ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ, ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି "ଅରୂପଧାତୁଯା ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି"।

ତତ୍ଥ କତମାନି ଅରୂପଧାତୁଯା ଏକାଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି? ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅଞ୍ଞାତାୱିନ୍ଦ୍ରିଯଂ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି "ଅରୂପଧାତୁଯା ଏକାଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି"।

ତତ୍ଥ କତମେ ଅରୂପଧାତୁଯା ଅଟ୍ଠ ହେତୂ? ତଯୋ କୁସଲହେତୂ, ଦ୍ୱେ ଅକୁସଲହେତୂ, ତଯୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ…ପେ… ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି "ଅରୂପଧାତୁଯା ଅଟ୍ଠ ହେତୂ"।

ତତ୍ଥ କତମେ ଅରୂପଧାତୁଯା ତଯୋ ଆହାରା? ଫସ୍ସାହାରୋ, ମନୋସଞ୍ଚେତନାହାରୋ, ୱିଞ୍ଞାଣାହାରୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି "ଅରୂପଧାତୁଯା ତଯୋ ଆହାରା"।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅରୂପଧାତୁଯା ଏକୋ ଫସ୍ସୋ? ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ଅରୂପଧାତୁଯା ଏକୋ ଫସ୍ସୋ"।

ତତ୍ଥ କତମା ଅରୂପଧାତୁଯା ଏକା ୱେଦନା…ପେ… ଏକା ସଞ୍ଞା…ପେ… ଏକା ଚେତନା…ପେ… ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ? ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି "ଅରୂପଧାତୁଯା ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ"।

୪। ଅପରିଯାପନ୍ନଂ

୯୯୭। ଅପରିଯାପନ୍ନେ କତି ଖନ୍ଧା…ପେ… କତି ଚିତ୍ତାନି?

ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା, ଦ୍ୱେ ଆଯତନାନି, ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ, ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚାନି, ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି, ଛ ହେତୂ, ତଯୋ ଆହାରା, ଏକୋ ଫସ୍ସୋ, ଏକା ୱେଦନା, ଏକା ସଞ୍ଞା, ଏକା ଚେତନା, ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ।

୯୯୮। ତତ୍ଥ କତମେ ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ , ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି "ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା"।

ତତ୍ଥ କତମାନି ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଦ୍ୱେ ଆଯତନାନି? ମନାଯତନଂ, ଧମ୍ମାଯତନଂ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଦ୍ୱେ ଆଯତନାନି’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ? ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ – ଇମା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମାନି ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚାନି? ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ, ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚାନି’’।

ତତ୍ଥ କତମାନି ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି? ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଅଞ୍ଞାତାୱିନ୍ଦ୍ରିଯଂ – ଇମାନି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି’’।

ତତ୍ଥ କତମେ ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଛ ହେତୂ? ତଯୋ କୁସଲହେତୂ, ତଯୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ।

ତତ୍ଥ କତମେ ତଯୋ କୁସଲହେତୂ? ଅଲୋଭୋ କୁସଲହେତୁ, ଅଦୋସୋ କୁସଲହେତୁ, ଅମୋହୋ କୁସଲହେତୁ – ଇମେ ତଯୋ କୁସଲହେତୂ।

ତତ୍ଥ କତମେ ତଯୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ? କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ୱିପାକତୋ ଅଲୋଭୋ, ଅଦୋସୋ, ଅମୋହୋ – ଇମେ ତଯୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ। ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଛ ହେତୂ’’।

ତତ୍ଥ କତମେ ଅପରିଯାପନ୍ନେ ତଯୋ ଆହାରା? ଫସ୍ସାହାରୋ, ମନୋସଞ୍ଚେତନାହାରୋ, ୱିଞ୍ଞାଣାହାରୋ – ଇମେ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ‘‘ଅପରିଯାପନ୍ନେ ତଯୋ ଆହାରା’’।

ତତ୍ଥ କତମୋ ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଏକୋ ଫସ୍ସୋ? ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ – ଅଯଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଏକୋ ଫସ୍ସୋ’’।

ତତ୍ଥ କତମା ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଏକା ୱେଦନା…ପେ… ଏକା ସଞ୍ଞା…ପେ… ଏକା ଚେତନା…ପେ… ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ? ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଇଦଂ ୱୁଚ୍ଚତି ‘‘ଅପରିଯାପନ୍ନେ ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ’’।

୩। ପରିଯାପନ୍ନାପରିଯାପନ୍ନୱାରୋ

୧। କାମଧାତୁ

୯୯୯। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, କତି ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, କତି ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା?

୧୦୦୦। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନୋ; ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ଦସାଯତନା କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ଦ୍ୱେ ଆଯତନା ସିଯା କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନଂ; ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନଂ, ସିଯା ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନଂ।

ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ତଯୋ ଅକୁସଲହେତୂ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ଛ ହେତୂ ସିଯା କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନୋ; ତଯୋ ଆହାରା ସିଯା କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ଛ ଫସ୍ସା କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିଯା କାମଧାତୁ ପରିଯାପନ୍ନୋ, ସିଯା ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନୋ।

ଛ ୱେଦନା…ପେ… ଛ ସଞ୍ଞା… ଛ ଚେତନା… ଛ ଚିତ୍ତା କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ କାମଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

୨। ରୂପଧାତୁ

୧୦୦୧। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, କତି ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା …ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, କତି ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା?

୧୦୦୨। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନୋ; ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ଦସାଯତନା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ଦ୍ୱେ ଆଯତନା ସିଯା ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନଂ, ସିଯା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନଂ।

ତେରସିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ତଯୋ ଅକୁସଲହେତୂ ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ଛ ହେତୂ ସିଯା ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

କବଳିଙ୍କାରୋ ଆହାରୋ ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନୋ; ତଯୋ ଆହାରା ସିଯା ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ଛ ଫସ୍ସା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିଯା ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନୋ, ସିଯା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନୋ।

ଛ ୱେଦନା…ପେ… ଛ ସଞ୍ଞା… ଛ ଚେତନା… ଛ ଚିତ୍ତା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

୩। ଅରୂପଧାତୁ

୧୦୦୩। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, କତି ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, କତି ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା?

୧୦୦୪। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନୋ; ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ଦସାଯତନା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ଦ୍ୱେ ଆଯତନା ସିଯା ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନାନି।

ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନଂ, ସିଯା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନଂ।

ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ତଯୋ ଅକୁସଲହେତୂ ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ଛ ହେତୂ ସିଯା ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

କବଳିଙ୍କାରୋ ଆହାରୋ ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନୋ; ତଯୋ ଆହାରା ସିଯା ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

ଛ ଫସ୍ସା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିଯା ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନୋ, ସିଯା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନୋ।

ଛ ୱେଦନା…ପେ… ଛ ସଞ୍ଞା … ଛ ଚେତନା… ଛ ଚିତ୍ତା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା; ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ନ ଅରୂପଧାତୁପରିଯାପନ୍ନା।

୪। ପରିଯାପନ୍ନାପରିଯାପନ୍ନଂ

୧୦୦୫। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ପରିଯାପନ୍ନା, କତି ଅପରିଯାପନ୍ନା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ପରିଯାପନ୍ନା, କତି ଅପରିଯାପନ୍ନା?

୧୦୦୬। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ପରିଯାପନ୍ନୋ; ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନା।

ଦସାଯତନା ପରିଯାପନ୍ନା; ଦ୍ୱେ ଆଯତନା ସିଯା ପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନା।

ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ପରିଯାପନ୍ନା; ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନା।

ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ପରିଯାପନ୍ନା; ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅପରିଯାପନ୍ନା।

ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ପରିଯାପନ୍ନା, ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନା; ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନା।

ତଯୋ ଅକୁସଲହେତୂ ପରିଯାପନ୍ନା; ଛ ହେତୂ ସିଯା ପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନା।

କବଳିଙ୍କାରୋ ଆହାରୋ ପରିଯାପନ୍ନୋ; ତଯୋ ଆହାରା ସିଯା ପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନା।

ଛ ଫସ୍ସା ପରିଯାପନ୍ନା; ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିଯା ପରିଯାପନ୍ନୋ, ସିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନୋ।

ଛ ୱେଦନା…ପେ… ଛ ସଞ୍ଞା… ଛ ଚେତନା… ଛ ଚିତ୍ତା ପରିଯାପନ୍ନା; ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ପରିଯାପନ୍ନା, ସିଯା ଅପରିଯାପନ୍ନା।

୪। ଧମ୍ମଦସ୍ସନୱାରୋ

୧। କାମଧାତୁ

୧୦୦୭। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତି ଖନ୍ଧା ପାତୁଭୱନ୍ତି…ପେ… କତି ଚିତ୍ତାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି?

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସବ୍ବେସଂ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଏକାଦସାଯତନାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଦସାଯତନାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଅପରାନି ଦସାଯତନାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ନୱାଯତନାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ସତ୍ତାଯତନାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଏକାଦସ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଦସ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଅପରା ଦସ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ନୱ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ସତ୍ତ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି; ସବ୍ବେସଂ ଏକଂ ସଚ୍ଚଂ ପାତୁଭୱତି; କସ୍ସଚି ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ତେରସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଅପରାନି ତେରସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଅପରାନି ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଅପରାନି ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ତଯୋ ହେତୂ ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି ଦ୍ୱେ ହେତୂ ପାତୁଭୱନ୍ତି; କସ୍ସଚି [କେଚି (ସ୍ୟା।)] ଅହେତୁକା ପାତୁଭୱନ୍ତି ; ସବ୍ବେସଂ ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା ପାତୁଭୱନ୍ତି; ସବ୍ବେସଂ ଏକୋ ଫସ୍ସୋ ପାତୁଭୱତି; ସବ୍ବେସଂ ଏକା ୱେଦନା… ଏକା

ସଞ୍ଞା… ଏକା ଚେତନା… ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ ପାତୁଭଵତି।

୧୦୦୮। କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସବ୍ବେସଂ କତମେ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା ପାତୁଭଵନ୍ତି? ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ…ପେ… ଵିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସବ୍ବେସଂ ଇମେ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା ପାତୁଭଵନ୍ତି।

୧୦୦୯। କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଏକାଦସାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି? କାମାଵଚରାନଂ ଦେଵାନଂ, ପଠମକପ୍ପିକାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ପେତାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ଅସୁରାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ, ନେରୟିକାନଂ ପରିପୁଣ୍ଣାୟତନାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏକାଦସାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି – ଚକ୍ଖାୟତନଂ, ରୂପାୟତନଂ, ସୋତାୟତନଂ, ଘାନାୟତନଂ, ଗନ୍ଧାୟତନଂ, ଜିଵ୍ହାୟତନଂ, ରସାୟତନଂ, କାୟାୟତନଂ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାୟତନଂ, ମନାୟତନଂ, ଧମ୍ମାୟତନଂ। କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ଏକାଦସାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି।

କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଦସାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି? ଓପପାତିକାନଂ ପେତାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ଅସୁରାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ନେରୟିକାନଂ, ଜଚ୍ଚନ୍ଧାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଦସାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି – ରୂପାୟତନଂ, ସୋତାୟତନଂ, ଘାନାୟତନଂ, ଗନ୍ଧାୟତନଂ, ଜିଵ୍ହାୟତନଂ, ରସାୟତନଂ , କାୟାୟତନଂ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାୟତନଂ, ମନାୟତନଂ, ଧମ୍ମାୟତନଂ। କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ଦସାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି।

କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଅପରାନି ଦସାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି? ଓପପାତିକାନଂ ପେତାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ଅସୁରାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ନେରୟିକାନଂ, ଜଚ୍ଚବଧିରାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଦସାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି – ଚକ୍ଖାୟତନଂ, ରୂପାୟତନଂ, ଘାନାୟତନଂ, ଗନ୍ଧାୟତନଂ, ଜିଵ୍ହାୟତନଂ, ରସାୟତନଂ, କାୟାୟତନଂ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାୟତନଂ, ମନାୟତନଂ, ଧମ୍ମାୟତନଂ। କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ଦସାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି।

କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ନଵାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି? ଓପପାତିକାନଂ ପେତାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ଅସୁରାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ନେରୟିକାନଂ, ଜଚ୍ଚନ୍ଧବଧିରାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ନଵାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି – ରୂପାୟତନଂ, ଘାନାୟତନଂ, ଗନ୍ଧାୟତନଂ, ଜିଵ୍ହାୟତନଂ, ରସାୟତନଂ, କାୟାୟତନଂ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାୟତନଂ, ମନାୟତନଂ, ଧମ୍ମାୟତନଂ। କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ନଵାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି।

କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ସତ୍ତାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି? ଗବ୍ଭସେୟ୍ୟକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସତ୍ତାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି – ରୂପାୟତନଂ, ଗନ୍ଧାୟତନଂ, ରସାୟତନଂ, କାୟାୟତନଂ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାୟତନଂ, ମନାୟତନଂ, ଧମ୍ମାୟତନଂ। କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ସତ୍ତାୟତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି।

୧୦୧୦। କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଏକାଦସ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭଵନ୍ତି? କାମାଵଚରାନଂ ଦେଵାନଂ, ପଠମକପ୍ପିକାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ପେତାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ଅସୁରାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ନେରୟିକାନଂ ପରିପୁଣ୍ଣାୟତନାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏକାଦସ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭଵନ୍ତି – ଚକ୍ଖୁଧାତୁ, ରୂପଧାତୁ, ସୋତଧାତୁ, ଘାନଧାତୁ, ଗନ୍ଧଧାତୁ, ଜିଵ୍ହାଧାତୁ, ରସଧାତୁ, କାୟଧାତୁ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁ, ମନୋଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ। କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମା ଏକାଦସ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭଵନ୍ତି।

କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଦସ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭଵନ୍ତି? ଓପପାତିକାନଂ ପେତାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ଅସୁରାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ନେରୟିକାନଂ , ଜଚ୍ଚନ୍ଧାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଦସ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭଵନ୍ତି – ରୂପଧାତୁ, ସୋତଧାତୁ, ଘାନଧାତୁ, ଗନ୍ଧଧାତୁ, ଜିଵ୍ହାଧାତୁ, ରସଧାତୁ, କାୟଧାତୁ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁ, ମନୋଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ। କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମା ଦସ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭଵନ୍ତି।

କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଅପରା ଦସ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭଵନ୍ତି? ଓପପାତିକାନଂ ପେତାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ଅସୁରାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ନେରୟିକାନଂ, ଜଚ୍ଚବଧିରାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଦସ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭଵନ୍ତି – ଚକ୍ଖୁଧାତୁ, ରୂପଧାତୁ, ଘାନଧାତୁ, ଗନ୍ଧଧାତୁ, ଜିଵ୍ହାଧାତୁ, ରସଧାତୁ, କାୟଧାତୁ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁ, ମନୋଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ। କାମଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମା ଦସ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭଵନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ନୱ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଓପପାତିକାନଂ ପେତାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ଅସୁରାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ନେରଯିକାନଂ, ଜଚ୍ଚନ୍ଧବଧିରାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ନୱ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି – ରୂପଧାତୁ, ଘାନଧାତୁ, ଗନ୍ଧଧାତୁ, ଜିୱ୍ହାଧାତୁ, ରସଧାତୁ, କାଯଧାତୁ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମା ନୱ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ସତ୍ତ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଗବ୍ଭସେଯ୍ୟକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସତ୍ତ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି – ରୂପଧାତୁ, ଗନ୍ଧଧାତୁ, ରସଧାତୁ, କାଯଧାତୁ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମା ସତ୍ତ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି।

୧୦୧୧। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସବ୍ବେସଂ କତମଂ ଏକଂ ସଚ୍ଚଂ ପାତୁଭୱତି? ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ – କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସବ୍ବେସଂ ଇଦଂ ଏକଂ ସଚ୍ଚଂ ପାତୁଭୱତି।

୧୦୧୨। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? କାମାୱଚରାନଂ ଦେୱାନଂ, ସହେତୁକାନଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ , ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ତେରସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? କାମାୱଚରାନଂ ଦେୱାନଂ ସହେତୁକାନଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ତେରସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ତେରସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଅପରାନି ତେରସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? ପଠମକପ୍ପିକାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ସହେତୁକାନଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ତେରସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ , ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ତେରସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? ପଠମକପ୍ପିକାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ସହେତୁକାନଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଗବ୍ଭସେଯ୍ୟକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ସହେତୁକାନଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଗବ୍ଭସେଯ୍ୟକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ସହେତୁକାନଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ୱୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଅପରାନି ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଓପପାତିକାନଂ ପେତାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ଅସୁରାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ନେରଯିକାନଂ ପରିପୁଣ୍ଣାଯତନାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ , ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଓପପାତିକାନଂ ପେତାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ଅସୁରାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ନେରଯିକାନଂ, ଜଚ୍ଚନ୍ଧାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – ସୋତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଅପରାନି ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଓପପାତିକାନଂ ପେତାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ଅସୁରାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ନେରଯିକାନଂ, ଜଚ୍ଚବଧିରାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଓପପାତିକାନଂ ପେତାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ଅସୁରାନଂ, ଓପପାତିକାନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ନେରଯିକାନଂ, ଜଚ୍ଚନ୍ଧବଧିରାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – ଘାନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ , ଜିୱ୍ହିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଗବ୍ଭସେଯ୍ୟକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଅହେତୁକାନଂ, ଠପେତ୍ୱା ନପୁଂସକାନଂ, ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇତ୍ଥିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା ପୁରିସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ୱା, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଗବ୍ଭସେଯ୍ୟକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ଅହେତୁକାନଂ, ନପୁଂସକାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – କାଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ , ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମାନି ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

୧୦୧୩। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ତଯୋ ହେତୂ ପାତୁଭୱନ୍ତି? କାମାୱଚରାନଂ ଦେୱାନଂ, ପଠମକପ୍ପିକାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ, ଗବ୍ଭସେଯ୍ୟକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ସହେତୁକାନଂ ଞାଣସମ୍ପଯୁତ୍ତାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ତଯୋ ହେତୂ ପାତୁଭୱନ୍ତି – ଅଲୋଭୋ ୱିପାକହେତୁ, ଅଦୋସୋ ୱିପାକହେତୁ, ଅମୋହୋ ୱିପାକହେତୁ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମେ ତଯୋ ହେତୂ ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କସ୍ସ ଦ୍ୱେ ହେତୂ ପାତୁଭୱନ୍ତି? କାମାୱଚରାନଂ ଦେୱାନଂ, ପଠମକପ୍ପିକାନଂ ମନୁସ୍ସାନଂ, ଗବ୍ଭସେଯ୍ୟକାନଂ ସତ୍ତାନଂ ସହେତୁକାନଂ ଞାଣୱିପ୍ପଯୁତ୍ତାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଦ୍ୱେ ହେତୂ ପାତୁଭୱନ୍ତି – ଅଲୋଭୋ ୱିପାକହେତୁ, ଅଦୋସୋ ୱିପାକହେତୁ। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏତେସଂ ଇମେ ଦ୍ୱେ ହେତୂ ପାତୁଭୱନ୍ତି। ଅୱସେସାନଂ ସତ୍ତାନଂ [ଅୱସେସା ସତ୍ତା (?)] ଅହେତୁକା ପାତୁଭୱନ୍ତି।

୧୦୧୪। କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସବ୍ବେସଂ କତମେ ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା ପାତୁଭୱନ୍ତି। କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ, ଫସ୍ସାହାରୋ, ମନୋସଞ୍ଚେତନାହାରୋ, ୱିଞ୍ଞାଣାହାରୋ – କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସବ୍ବେସଂ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା ପାତୁଭୱନ୍ତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସବ୍ବେସଂ କତମୋ ଏକୋ ଫସ୍ସୋ ପାତୁଭୱତି? ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ – କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସବ୍ବେସଂ ଅଯଂ ଏକୋ ଫସ୍ସୋ ପାତୁଭୱତି।

କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସବ୍ବେସଂ କତମା ଏକା ୱେଦନା … ଏକା ସଞ୍ଞା… ଏକା ଚେତନା… ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ ପାତୁଭୱତି? ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – କାମଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ସବ୍ବେସଂ ଇଦଂ ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ ପାତୁଭୱତି।

୨। ରୂପଧାତୁ

୧୦୧୫। ରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତି ଖନ୍ଧା ପାତୁଭୱନ୍ତି…ପେ… କତି ଚିତ୍ତାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି?

ରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ, ଠପେତ୍ୱା ଅସଞ୍ଞସତ୍ତାନଂ ଦେୱାନଂ, ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା ପାତୁଭୱନ୍ତି, ପଞ୍ଚାଯତନାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି, ପଞ୍ଚ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି, ଏକଂ ସଚ୍ଚଂ ପାତୁଭୱତି, ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି, ତଯୋ ହେତୂ ପାତୁଭୱନ୍ତି, ତଯୋ ଆହାରା ପାତୁଭୱନ୍ତି, ଏକୋ ଫସ୍ସୋ ପାତୁଭୱତି, ଏକା ୱେଦନା… ଏକା ସଞ୍ଞା… ଏକା ଚେତନା… ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ ପାତୁଭୱତି।

୧୦୧୬। ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମେ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା ପାତୁଭୱନ୍ତି ? ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇମେ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧା ପାତୁଭୱନ୍ତି।

ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମାନି ପଞ୍ଚାୟତନାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଚକ୍ଖାୟତନଂ, ରୂପାୟତନଂ, ସୋତାୟତନଂ, ମନାୟତନଂ, ଧମ୍ମାୟତନଂ – ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇମାନି ପଞ୍ଚାୟତନାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମା ପଞ୍ଚ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଚକ୍ଖୁଧାତୁ, ରୂପଧାତୁ, ସୋତଧାତୁ, ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ – ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇମା ପଞ୍ଚ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି।

ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମଂ ଏକଂ ସଚ୍ଚଂ ପାତୁଭୱତି? ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ – ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇଦଂ ଏକଂ ସଚ୍ଚଂ ପାତୁଭୱତି।

ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମାନି ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଚକ୍ଖୁନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସୋତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ୱା ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ୱା, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ୱୀରିୟିନ୍ଦ୍ରିୟଂ , ସତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିୟଂ, ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିୟଂ – ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇମାନି ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି।

ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମେ ତୟୋ ହେତୂ ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଅଲୋଭୋ ୱିପାକହେତୁ, ଅଦୋସୋ ୱିପାକହେତୁ, ଅମୋହୋ ୱିପାକହେତୁ – ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇମେ ତୟୋ ହେତୂ ପାତୁଭୱନ୍ତି।

ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମେ ତୟୋ ଆହାରା ପାତୁଭୱନ୍ତି? ଫସ୍ସାହାରୋ, ମନୋସଞ୍ଚେତନାହାରୋ, ୱିଞ୍ଞାଣାହାରୋ – ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇମେ ତୟୋ ଆହାରା ପାତୁଭୱନ୍ତି।

ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମୋ ଏକୋ ଫସ୍ସୋ ପାତୁଭୱତି? ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ – ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଅୟଂ ଏକୋ ଫସ୍ସୋ ପାତୁଭୱତି।

ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମା ଏକା ୱେଦନା… ଏକା ସଞ୍ଞା… ଏକା ଚେତନା… ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ ପାତୁଭୱତି? ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇଦଂ ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ ପାତୁଭୱତି।

୩। ଅସଞ୍ଞସତ୍ତା

୧୦୧୭। ଅସଞ୍ଞସତ୍ତାନଂ ଦେୱାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତି ଖନ୍ଧା ପାତୁଭୱନ୍ତି…ପେ… କତି ଚିତ୍ତାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି?

ଅସଞ୍ଞସତ୍ତାନଂ ଦେୱାନଂ ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଏକୋ ଖନ୍ଧୋ ପାତୁଭୱତି – ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ; ଦ୍ୱେ ଆୟତନାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି – ରୂପାୟତନଂ, ଧମ୍ମାୟତନଂ; ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି – ରୂପଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ; ଏକଂ ସଚ୍ଚଂ ପାତୁଭୱତି – ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ; ଏକିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ପାତୁଭୱତି – ରୂପଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ। ଅସଞ୍ଞସତ୍ତା ଦେୱା ଅହେତୁକା ଅନାହାରା ଅଫସ୍ସକା ଅୱେଦନକା ଅସଞ୍ଞକା ଅଚେତନକା ଅଚିତ୍ତକା ପାତୁଭୱନ୍ତି।

୪। ଅରୂପଧାତୁ

୧୦୧୮। ଅରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତି ଖନ୍ଧା ପାତୁଭୱନ୍ତି…ପେ… କତି ଚିତ୍ତାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି?

ଅରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ପାତୁଭୱନ୍ତି, ଦ୍ୱେ ଆୟତନାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି, ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ପାତୁଭୱନ୍ତି, ଏକଂ ସଚ୍ଚଂ ପାତୁଭୱତି, ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିୟାନି ପାତୁଭୱନ୍ତି, ତୟୋ ହେତୂ ପାତୁଭୱନ୍ତି, ତୟୋ ଆହାରା ପାତୁଭୱନ୍ତି, ଏକୋ ଫସ୍ସୋ ପାତୁଭୱତି, ଏକା ୱେଦନା… ଏକା ସଞ୍ଞା… ଏକା ଚେତନା… ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ ପାତୁଭୱତି।

୧୦୧୯। ଅରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମେ ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ପାତୁଭୱନ୍ତି? ୱେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଅରୂପଧାତୁୟା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ପାତୁଭୱନ୍ତି।

ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମାନି ଦ୍ୱେ ଆଯତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି? ମନାଯତନଂ, ଧମ୍ମାଯତନଂ – ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇମାନି ଦ୍ୱେ ଆଯତନାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି।

ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମା ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭଵନ୍ତି? ମନୋଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ, ଧମ୍ମଧାତୁ – ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇମା ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ପାତୁଭଵନ୍ତି।

ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମଂ ଏକଂ ସଚ୍ଚଂ ପାତୁଭଵତି? ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ – ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇଦଂ ଏକଂ ସଚ୍ଚଂ ପାତୁଭଵତି।

ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମାନି ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି? ମନିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଜୀଵିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସଦ୍ଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଵୀରିଯିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ସମାଧିନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ପଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ – ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇମାନି ଅଟ୍ଠିନ୍ଦ୍ରିଯାନି ପାତୁଭଵନ୍ତି।

ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମେ ତଯୋ ହେତୂ ପାତୁଭଵନ୍ତି? ଅଲୋଭୋ ଵିପାକହେତୁ, ଅଦୋସୋ ଵିପାକହେତୁ, ଅମୋହୋ ଵିପାକହେତୁ – ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇମେ ତଯୋ ହେତୂ ପାତୁଭଵନ୍ତି।

ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମେ ତଯୋ ଆହାରା ପାତୁଭଵନ୍ତି? ଫସ୍ସାହାରୋ, ମନୋସଞ୍ଚେତନାହାରୋ, ଵିଞ୍ଞାଣାହାରୋ – ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇମେ ତଯୋ ଆହାରା ପାତୁଭଵନ୍ତି।

ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମୋ ଏକୋ ଫସ୍ସୋ ପାତୁଭଵତି? ମନୋଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ – ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଅଯଂ ଏକୋ ଫସ୍ସୋ ପାତୁଭଵତି।

ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ କତମା ଏକା ଵେଦନା…ପେ… ଏକା ସଞ୍ଞା… ଏକା ଚେତନା… ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ ପାତୁଭଵତି? ମନୋଵିଞ୍ଞାଣଧାତୁ – ଅରୂପଧାତୁଯା ଉପପତ୍ତିକ୍ଖଣେ ଇଦଂ ଏକଂ ଚିତ୍ତଂ ପାତୁଭଵତି।

୫। ଭୂମନ୍ତରଦସ୍ସନଵାରୋ

୧୦୨୦। କାମାଵଚରା ଧମ୍ମା, ନ କାମାଵଚରା ଧମ୍ମା, ରୂପାଵଚରା ଧମ୍ମା, ନ ରୂପାଵଚରା ଧମ୍ମା, ଅରୂପାଵଚରା ଧମ୍ମା, ନ ଅରୂପାଵଚରା ଧମ୍ମା, ପରିଯାପନ୍ନା ଧମ୍ମା, ଅପରିଯାପନ୍ନା ଧମ୍ମା।

କତମେ ଧମ୍ମା କାମାଵଚରା? ହେଟ୍ଠତୋ ଅଵୀଚିନିରଯଂ ପରିଯନ୍ତଂ କରିତ୍ୱା, ଉପରିତୋ ପରନିମ୍ମିତଵସଵତ୍ତୀ ଦେଵେ ଅନ୍ତୋକରିତ୍ୱା, ଯଂ ଏତସ୍ମିଂ ଅନ୍ତରେ ଏତ୍ଥାଵଚରା ଏତ୍ଥ ପରିଯାପନ୍ନା ଖନ୍ଧଧାତୁଆଯତନା; ରୂପଂ, ଵେଦନା, ସଞ୍ଞା, ସଙ୍ଖାରା, ଵିଞ୍ଞାଣଂ – ଇମେ ଧମ୍ମା କାମାଵଚରା।

କତମେ ଧମ୍ମା ନ କାମାଵଚରା? ରୂପାଵଚରା, ଅରୂପାଵଚରା, ଅପରିଯାପନ୍ନା – ଇମେ ଧମ୍ମା ନ କାମାଵଚରା।

କତମେ ଧମ୍ମା ରୂପାଵଚରା? ହେଟ୍ଠତୋ ବ୍ରହ୍ମଲୋକଂ ପରିଯନ୍ତଂ କରିତ୍ୱା, ଉପରିତୋ ଅକନିଟ୍ଠେ ଦେଵେ ଅନ୍ତୋକରିତ୍ୱା , ଯଂ ଏତସ୍ମିଂ ଅନ୍ତରେ ଏତ୍ଥାଵଚରା ଏତ୍ଥ ପରିଯାପନ୍ନା ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଵା ଉପପନ୍ନସ୍ସ ଵା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖଵିହାରିସ୍ସ ଵା ଚିତ୍ତଚେତସିକା ଧମ୍ମା – ଇମେ ଧମ୍ମା ରୂପାଵଚରା।

କତମେ ଧମ୍ମା ନ ରୂପାଵଚରା? କାମାଵଚରା, ଅରୂପାଵଚରା, ଅପରିଯାପନ୍ନା – ଇମେ ଧମ୍ମା ନ ରୂପାଵଚରା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅରୂପାଵଚରା? ହେଟ୍ଠତୋ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନୂପଗେ ଦେଵେ ପରିଯନ୍ତଂ କରିତ୍ୱା, ଉପରିତୋ ନେଵସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନୂପଗେ ଦେଵେ ଅନ୍ତୋକରିତ୍ୱା, ଯଂ ଏତସ୍ମିଂ ଅନ୍ତରେ ଏତ୍ଥାଵଚରା ଏତ୍ଥ ପରିଯାପନ୍ନା ସମାପନ୍ନସ୍ସ ଵା ଉପପନ୍ନସ୍ସ ଵା ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମସୁଖଵିହାରିସ୍ସ ଵା ଚିତ୍ତଚେତସିକା ଧମ୍ମା – ଇମେ ଧମ୍ମା ଅରୂପାଵଚରା।

କତମେ ଧମ୍ମା ନ ଅରୂପାଵଚରା? କାମାଵଚରା, ରୂପାଵଚରା, ଅପରିଯାପନ୍ନା – ଇମେ ଧମ୍ମା ନ ଅରୂପାଵଚରା।

କତମେ ଧମ୍ମା ପରିଯାପନ୍ନା? ସାସଵା କୁସଲାକୁସଲାବ୍ୟାକତା ଧମ୍ମା କାମାଵଚରା, ରୂପାଵଚରା, ଅରୂପାଵଚରା, ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ, ଵେଦନାକ୍ଖନ୍ଧୋ,

ସଞ୍ଞାକ୍ଖନ୍ଧୋ, ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ, ୱିଞ୍ଞାଣକ୍ଖନ୍ଧୋ – ଇମେ ଧମ୍ମା ପରିଯାପନ୍ନା।

କତମେ ଧମ୍ମା ଅପରିଯାପନ୍ନା? ମଗ୍ଗା ଚ, ମଗ୍ଗଫଲାନି ଚ, ଅସଙ୍ଖତା ଚ ଧାତୁ – ଇମେ ଧମ୍ମା ଅପରିଯାପନ୍ନା।

୬। ଉପ୍ପାଦକକମ୍ମଆୟୁପ୍ପମାଣୱାରୋ

୧। ଉପ୍ପାଦକକମ୍ମଂ

୧୦୨୧। ଦେୱାତି । ତୟୋ ଦେୱା – ସମ୍ମୁତିଦେୱା [ସମ୍ମତିଦେୱା (ସ୍ଯା।)], ଉପପତ୍ତିଦେୱା, ୱିସୁଦ୍ଧିଦେୱା।

ସମ୍ମୁତିଦେୱା ନାମ – ରାଜାନୋ, ଦେୱିୟୋ, କୁମାରା।

ଉପପତ୍ତିଦେୱା ନାମ – ଚାତୁମହାରାଜିକେ [ଚାତୁମ୍ମହାରାଜିକେ (ସୀ। ସ୍ଯା।)] ଦେୱେ ଉପାଦାୟ ତଦୁପରି ଦେୱା।

ୱିସୁଦ୍ଧିଦେୱା ନାମ – ଅରହନ୍ତୋ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି।

ଦାନଂ ଦତ୍ୱା, ସୀଲଂ ସମାଦିୟିତ୍ୱା, ଉପୋସଥକମ୍ମଂ କତ୍ୱା କତ୍ଥ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି? ଦାନଂ ଦତ୍ୱା, ସୀଲଂ ସମାଦିୟିତ୍ୱା, ଉପୋସଥକମ୍ମଂ କତ୍ୱା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଖତ୍ତିୟମହାସାଲାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ବ୍ରାହ୍ମଣମହାସାଲାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଗହପତିମହାସାଲାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ତାୱତିଂସାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ୟାମାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ତୁସିତାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି।

୨। ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ

୧୦୨୨। ମନୁସ୍ସାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ? ୱସ୍ସସତଂ, ଅପ୍ପଂ ୱା ଭିୟ୍ୟୋ [ଅପ୍ପଂ ୱା ଭିୟ୍ୟୋ ୱା (ସ୍ଯା। କ।) ଦୀ। ନି। ୨।୭]।

୧୦୨୩। ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ? ୟାନି ମାନୁସକାନି ପଞ୍ଞାସ ୱସ୍ସାନି, ଚାତୁମ୍ମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱୋ [ରତ୍ତିଦିୱୋ (କ।) ଅ। ନି। ୩।୭୧]। ତାୟ ରତ୍ତିୟା ତିଂସ ରତ୍ତିୟୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିୟୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂୱଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ପଞ୍ଚ ୱସ୍ସସତାନି ଚାତୁମ୍ମହାରାଜିକାନଂ ଦେୱାନଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ। ମନୁସ୍ସାନଂ ଗଣନାୟ କିତ୍ତକଂ ହୋତି? ନୱୁତି ୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନି।

ତାୱତିଂସାନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ? ୟଂ ମାନୁସକଂ ୱସ୍ସସତଂ, ତାୱତିଂସାନଂ ଦେୱାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱୋ। ତାୟ ରତ୍ତିୟା ତିଂସ ରତ୍ତିୟୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିୟୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂୱଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବଂ ୱସ୍ସସହସ୍ସଂ ତାୱତିଂସାନଂ ଦେୱାନଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ। ମନୁସ୍ସାନଂ ଗଣନାୟ କିତ୍ତକଂ ହୋତି? ତିସ୍ସୋ ଚ ୱସ୍ସକୋଟିୟୋ ସଟ୍ଠି ଚ ୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନି।

ୟାମାନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ? ୟାନି ମାନୁସକାନି ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସସତାନି, ୟାମାନଂ ଦେୱାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱୋ। ତାୟ ରତ୍ତିୟା ତିଂସରତ୍ତିୟୋ ମାସୋ । ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିୟୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂୱଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ୟାମାନଂ ଦେୱାନଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ। ମନୁସ୍ସାନଂ ଗଣନାୟ କିତ୍ତକଂ ହୋତି? ଚୁଦ୍ଦସଞ୍ଚ ୱସ୍ସକୋଟିୟୋ ଚତ୍ତାରୀସଞ୍ଚ ୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନି।

ତୁସିତାନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ? ୟାନି ମାନୁସକାନି ଚତ୍ତାରି ୱସ୍ସସତାନି, ତୁସିତାନଂ ଦେୱାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱୋ। ତାୟ ରତ୍ତିୟା ତିଂସରତ୍ତିୟୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିୟୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂୱଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ଚତ୍ତାରି ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ତୁସିତାନଂ ଦେୱାନଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ। ମନୁସ୍ସାନଂ ଗଣନାୟ କିତ୍ତକଂ ହୋତି? ସତ୍ତପଞ୍ଞାସ ୱସ୍ସକୋଟିୟୋ ସଟ୍ଠି ଚ ୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନି।

ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆୟୁପ୍ପମାଣଂ? ୟାନି ମାନୁସକାନି ଅଟ୍ଠ ୱସ୍ସସତାନି, ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ଦେୱାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱୋ। ତାୟ

ରତ୍ତିଯା ତିଂସରତ୍ତିଯୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିଯୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂୱଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ଅଟ୍ଠ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ନିମ୍ମାନରତୀନଂ ଦେୱାନଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ। ମନୁସ୍ସାନଂ ଗଣନାଯ କିତ୍ତକଂ ହୋତି? ଦ୍ୱେ ୱସ୍ସକୋଟିସତାନି ତିଂସଞ୍ଚ ୱସ୍ସକୋଟିଯୋ ଚତ୍ତାରୀସଞ୍ଚ ୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନି।

ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ଯାନି ମାନୁସକାନି ସୋଳସ ୱସ୍ସସତାନି, ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ଏସୋ ଏକୋ ରତ୍ତିନ୍ଦିୱୋ। ତାଯ ରତ୍ତିଯା ତିଂସରତ୍ତିଯୋ ମାସୋ। ତେନ ମାସେନ ଦ୍ୱାଦସମାସିଯୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ। ତେନ ସଂୱଚ୍ଛରେନ ଦିବ୍ବାନି ସୋଳସ ୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ପରନିମ୍ମିତୱସୱତ୍ତୀନଂ ଦେୱାନଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ। ମନୁସ୍ସାନଂ ଗଣନାଯ କିତ୍ତକଂ ହୋତି? ନୱ ଚ ୱସ୍ସକୋଟିସତାନି ଏକୱୀସଞ୍ଚ ୱସ୍ସକୋଟିଯୋ ସଟ୍ଠି ଚ ୱସ୍ସସତସହସ୍ସାନୀତି।

ଛ ଏତେ [ଛପି ତେ (ସ୍ୟା।)] କାମାୱଚରା, ସବ୍ବକାମସମିଦ୍ଧିନୋ;

ସବ୍ବେସଂ ଏକସଙ୍ଖାତୋ, ଆଯୁ ଭୱତି କିତ୍ତକୋ।

ଦ୍ୱାଦସ କୋଟିସତଂ ତେସଂ, ଅଟ୍ଠୱୀସଞ୍ଚ କୋଟିଯୋ;

ପଞ୍ଞାସ ସତସହସ୍ସାନି, ୱସ୍ସଗ୍ଗେନ ପକାସିତାତି।

୧୦୨୪। ପଠମଂ ଝାନଂ ପରିତ୍ତଂ ଭାୱେତ୍ୱା କତ୍ଥ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି? ପଠମଂ ଝାନଂ ପରିତ୍ତଂ ଭାୱେତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମପାରିସଜ୍ଜାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେସଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? କପ୍ପସ୍ସ ତତିଯୋ ଭାଗୋ।

ପଠମଂ ଝାନଂ ମଜ୍ଝିମଂ ଭାୱେତ୍ୱା କତ୍ଥ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି? ପଠମଂ ଝାନଂ ମଜ୍ଝିମଂ ଭାୱେତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମପୁରୋହିତାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେସଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ଉପଡ୍ଢକପ୍ପୋ।

ପଠମଂ ଝାନଂ ପଣୀତଂ ଭାୱେତ୍ୱା କତ୍ଥ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି? ପଠମଂ ଝାନଂ ପଣୀତଂ ଭାୱେତ୍ୱା ମହାବ୍ରହ୍ମାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେସଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? କପ୍ପୋ [ଏକୋ କପ୍ପୋ (ସ୍ୟା।)]।

୧୦୨୫। ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ପରିତ୍ତଂ ଭାୱେତ୍ୱା କତ୍ଥ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି? ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ପରିତ୍ତଂ ଭାୱେତ୍ୱା ପରିତ୍ତାଭାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେସଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ଦ୍ୱେ କପ୍ପା।

ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ମଜ୍ଝିମଂ ଭାୱେତ୍ୱା କତ୍ଥ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି? ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ମଜ୍ଝିମଂ ଭାୱେତ୍ୱା ଅପ୍ପମାଣାଭାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେସଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ଚତ୍ତାରୋ କପ୍ପା।

ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ପଣୀତଂ ଭାୱେତ୍ୱା କତ୍ଥ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି? ଦୁତିଯଂ ଝାନଂ ପଣୀତଂ ଭାୱେତ୍ୱା ଆଭସ୍ସରାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେସଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ଅଟ୍ଠ କପ୍ପା।

୧୦୨୬। ତତିଯଂ ଝାନଂ ପରିତ୍ତଂ ଭାୱେତ୍ୱା କତ୍ଥ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି? ତତିଯଂ ଝାନଂ ପରିତ୍ତଂ ଭାୱେତ୍ୱା ପରିତ୍ତସୁଭାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେସଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ସୋଳସ କପ୍ପା।

ତତିଯଂ ଝାନଂ ମଜ୍ଝିମଂ ଭାୱେତ୍ୱା କତ୍ଥ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି? ତତିଯଂ ଝାନଂ ମଜ୍ଝିମଂ ଭାୱେତ୍ୱା ଅପ୍ପମାଣସୁଭାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେସଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ବାତ୍ତିଂସ କପ୍ପା।

ତତିଯଂ ଝାନଂ ପଣୀତଂ ଭାୱେତ୍ୱା କତ୍ଥ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି? ତତିଯଂ ଝାନଂ ପଣୀତଂ ଭାୱେତ୍ୱା ସୁଭକିଣ୍ହାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି। ତେସଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ଚତୁସଟ୍ଠି କପ୍ପା।

୧୦୨୭। ଚତୁତ୍ଥଂ ଝାନଂ ଭାୱେତ୍ୱା ଆରମ୍ମଣନାନତ୍ତତା ମନସିକାରନାନତ୍ତତା ଛନ୍ଦନାନତ୍ତତା ପଣିଧିନାନତ୍ତତା ଅଧିମୋକ୍ଖନାନତ୍ତତା

ଅଭିନୀହାରନାନତ୍ତତା ପଞ୍ଚଞ୍ଚାନାନତ୍ତତା ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଅସଞ୍ଚଞ୍ଚସତ୍ତାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ୱେହପ୍ଫଲାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଅୱିହାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଅତପ୍ପାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ସୁଦସ୍ସାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ସୁଦସ୍ସୀନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଅକନିଟ୍ଠାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି, ଅପ୍ପେକଚ୍ଚେ ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ ସହବ୍ୟତଂ ଉପପଜ୍ଜନ୍ତି।

ଅସଞ୍ଞସତ୍ତାନଞ୍ଚ ୱେହପ୍ଫଲାନଞ୍ଚ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ପଞ୍ଚକପ୍ପସତାନି।

ଅୱିହାନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? କପ୍ପସହସ୍ସଂ।

ଅତପ୍ପାନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ଦ୍ୱେ କପ୍ପସହସ୍ସାନି।

ସୁଦସ୍ସାନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ଚତ୍ତାରି କପ୍ପସହସ୍ସାନି।

ସୁଦସ୍ସୀନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ଅଟ୍ଠ କପ୍ପସହସ୍ସାନି।

ଅକନିଟ୍ଠାନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ସୋଳସ କପ୍ପସହସ୍ସାନି।

୧୦୨୮। ଆକାସାନଞ୍ଚାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ୱୀସତି କପ୍ପସହସ୍ସାନି।

ୱିଞ୍ଞାଣଞ୍ଚାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ଚତ୍ତାରୀସ କପ୍ପସହସ୍ସାନି।

ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ସଟ୍ଠି କପ୍ପସହସ୍ସାନି।

ନେୱସଞ୍ଞାନାସଞ୍ଞାଯତନୂପଗାନଂ ଦେୱାନଂ କିତ୍ତକଂ ଆଯୁପ୍ପମାଣଂ? ଚତୁରାସୀତି କପ୍ପସହସ୍ସାନୀତି।

୧୦୨୯। ଉକ୍ଖିତ୍ତା ପୁଞ୍ଞତେଜେନ, କାମରୂପଗତିଂ ଗତା।

ଭୱଗ୍ଗତମ୍ପି [ଭୱଗ୍ଗଂ ୱାପି (ସ୍ୟା।)] ସମ୍ପତ୍ତା, ପୁନାଗଚ୍ଛନ୍ତି [ପୁନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି (ସ୍ୟା।)] ଦୁଗ୍ଗତିଂ।

ତାୱ ଦୀଘାଯୁକା ସତ୍ତା, ଚୱନ୍ତି ଆଯୁସଙ୍ଖଯା;

ନତ୍ଥି କୋଚି ଭୱୋ ନିଚ୍ଚୋ, ଇତି ୱୁତ୍ତଂ ମହେସିନା।

ତସ୍ମା ହି ଧୀରା ନିପକା, ନିପୁଣା ଅତ୍ଥଚିନ୍ତକା;

ଜରାମରଣମୋକ୍ଖାଯ, ଭାୱେନ୍ତି ମଗ୍ଗମୁତ୍ତମଂ।

ଭାୱଯିତ୍ୱା ସୁଚିଂ ମଗ୍ଗଂ, ନିବ୍ବାନୋଗଧଗାମିନଂ;

ସବ୍ବାସୱେ ପରିଞ୍ଞାଯ, ପରିନିବ୍ବନ୍ତି ଅନାସୱାତି।

୭। ଅଭିଞ୍ଞେଯ୍ୟାଦିୱାରୋ

୧୦୩୦। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ଅଭିଞ୍ଞେଯ୍ୟା, କତି ପରିଞ୍ଞେଯ୍ୟା, କତି ପହାତବ୍ବା, କତି ଭାୱେତବ୍ବା, କତି ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା, କତି ନ ପହାତବ୍ବା, ନ

ଭାୱେତବ୍ବା, ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, କତି ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, କତି ପହାତବ୍ବା, କତି ଭାୱେତବ୍ବା, କତି ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା, କତି ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା?

୧୦୩୧। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ ନ ପହାତବ୍ବୋ ନ ଭାୱେତବ୍ବୋ ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, ସିୟା ପହାତବ୍ବା, ସିୟା ଭାୱେତବ୍ବା, ସିୟା ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା, ସିୟା ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା।

ଦସାୟତନା ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା। ଦ୍ୱେ ଆୟତନା ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, ସିୟା ପହାତବ୍ବା, ସିୟା ଭାୱେତବ୍ବା, ସିୟା ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା, ସିୟା ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା।

ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, ସିୟା ପହାତବ୍ବା, ସିୟା ଭାୱେତବ୍ବା, ସିୟା ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା, ସିୟା ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା।

ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ପହାତବ୍ବଂ ନ ଭାୱେତବ୍ବଂ ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଂ। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ନ ପହାତବ୍ବଂ ଭାୱେତବ୍ବଂ ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଂ । ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ନ ପହାତବ୍ବଂ ନ ଭାୱେତବ୍ବଂ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ, ସିୟା ପହାତବ୍ବଂ, ନ ଭାୱେତବ୍ବଂ, ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଂ, ସିୟା ନ ପହାତବ୍ବଂ।

ନୱିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ପହାତବ୍ବଂ ନ ଭାୱେତବ୍ବଂ ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଂ। ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ନ ପହାତବ୍ବଂ ଭାୱେତବ୍ବଂ ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଂ। ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ନ ପହାତବ୍ବଂ, ସିୟା ଭାୱେତବ୍ବଂ, ସିୟା ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଂ। ଅଞ୍ଞାତାୱିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ ନ ପହାତବ୍ବଂ ନ ଭାୱେତବ୍ବଂ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବଂ। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ନ ପହାତବ୍ବା, ସିୟା ଭାୱେତବ୍ବା, ସିୟା ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା, ସିୟା ନ ଭାୱେତବ୍ବା, ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, ସିୟା ପହାତବ୍ବା, ସିୟା ଭାୱେତବ୍ବା, ସିୟା ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା, ସିୟା ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା।

ତୟୋ ଅକୁସଲହେତୂ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା। ତୟୋ କୁସଲହେତୂ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ନ ପହାତବ୍ବା, ସିୟା ଭାୱେତବ୍ବା, ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା, ସିୟା ନ ଭାୱେତବ୍ବା। ତୟୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା, ସିୟା ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା , ସିୟା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା।

କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ ନ ପହାତବ୍ବୋ ନ ଭାୱେତବ୍ବୋ ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବୋ। ତୟୋ ଆହାରା ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, ସିୟା ପହାତବ୍ବା, ସିୟା ଭାୱେତବ୍ବା, ସିୟା ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା, ସିୟା ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା।

ଛ ଫସ୍ସା ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ, ସିୟା ପହାତବ୍ବୋ, ସିୟା ଭାୱେତବ୍ବୋ, ସିୟା ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବୋ, ସିୟା ନ ପହାତବ୍ବୋ ନ ଭାୱେତବ୍ବୋ ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବୋ।

ଛ ୱେଦନା…ପେ… ଛ ସଞ୍ଞା… ଛ ଚେତନା… ଛ ଚିତ୍ତା ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ଅଭିଞ୍ଞେୟ୍ୟା ପରିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, ସିୟା ପହାତବ୍ବା, ସିୟା ଭାୱେତବ୍ବା, ସିୟା ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା , ସିୟା ନ ପହାତବ୍ବା ନ ଭାୱେତବ୍ବା ନ ସଚ୍ଛିକାତବ୍ବା।

୮। ସାରମ୍ମଣାନାରମ୍ମଣୱାରୋ

୧୦୩୨। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ସାରମ୍ମଣା, କତି ଅନାରମ୍ମଣା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ସାରମ୍ମଣା, କତି ଅନାରମ୍ମଣା?

୧୦୩୩। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅନାରମ୍ମଣୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସାରମ୍ମଣା।

ଦସାୟତନା ଅନାରମ୍ମଣା। ମନାୟତନଂ ସାରମ୍ମଣଂ। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ସାରମ୍ମଣଂ, ସିୟା ଅନାରମ୍ମଣଂ।

ଦସ ଧାତୁଯୋ ଅନାରମ୍ମଣା। ସତ୍ତ ଧାତୁଯୋ ସାରମ୍ମଣା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ସାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣା।

ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସାରମ୍ମଣା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅନାରମ୍ମଣଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣଂ।

ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅନାରମ୍ମଣା। ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ସାରମ୍ମଣା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସିଯା ସାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣଂ। ନୱ ହେତୂ ସାରମ୍ମଣା। କବଳିଙ୍କାରୋ ଆହାରୋ ଅନାରମ୍ମଣୋ। ତଯୋ ଆହାରା ସାରମ୍ମଣା। ସତ୍ତ ଫସ୍ସା… ସତ୍ତ ୱେଦନା… ସତ୍ତ ସଞ୍ଞା… ସତ୍ତ ଚେତନା… ସତ୍ତ ଚିତ୍ତା ସାରମ୍ମଣା।

୧୦୩୪। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା, କତି ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା, କତି ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା?

୧୦୩୫। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅନାରମ୍ମଣୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା।

ଦସାଯତନା ଅନାରମ୍ମଣା। ମନାଯତନଂ ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣଂ। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣଂ।

ଦସ ଧାତୁଯୋ ଅନାରମ୍ମଣା। ଛ ଧାତୁଯୋ ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣା।

ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅନାରମ୍ମଣଂ। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣଂ। ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣଂ।

ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅନାରମ୍ମଣା। ପଞ୍ଚିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣଂ, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣଂ।

ନୱ ହେତୂ ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା। କବଳିଙ୍କାରୋ ଆହାରୋ ଅନାରମ୍ମଣୋ। ତଯୋ ଆହାରା ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା। ଛ ଫସ୍ସା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା । ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣୋ ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣୋ। ଛ ୱେଦନା… ଛ ସଞ୍ଞା… ଛ ଚେତନା… ଛ ଚିତ୍ତା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ସାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା, ସିଯା ଅନାରମ୍ମଣାରମ୍ମଣା।

୯। ଦିଟ୍ଠସୁତାଦିଦସ୍ସନୱାରୋ

୧୦୩୬। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ଦିଟ୍ଠା, କତି ସୁତା, କତି ମୁତା, କତି ୱିଞ୍ଞାତା, କତି ନ ଦିଟ୍ଠା ନ ସୁତା ନ ମୁତା ନ ୱିଞ୍ଞାତା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ଦିଟ୍ଠା, କତି ସୁତା, କତି ମୁତା, କତି ୱିଞ୍ଞାତା, କତି ନ ଦିଟ୍ଠା ନ ସୁତା ନ ମୁତା ନ ୱିଞ୍ଞାତା?

୧୦୩୭। ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ଦିଟ୍ଠୋ, ସିଯା ସୁତୋ, ସିଯା ମୁତୋ, ସିଯା ୱିଞ୍ଞାତୋ, ସିଯା ନ ଦିଟ୍ଠୋ ନ ସୁତୋ ନ ମୁତୋ, ୱିଞ୍ଞାତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ନ ଦିଟ୍ଠା ନ ସୁତା ନ ମୁତା, ୱିଞ୍ଞାତା।

ରୂପାଯତନଂ ଦିଟ୍ଠଂ, ନ ସୁତଂ ନ ମୁତଂ, ୱିଞ୍ଞାତଂ। ସଦ୍ଦାଯତନଂ ନ ଦିଟ୍ଠଂ, ସୁତଂ, ନ ମୁତଂ, ୱିଞ୍ଞାତଂ। ଗନ୍ଧାଯତନଂ… ରସାଯତନଂ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବାଯତନଂ ନ ଦିଟ୍ଠଂ ନ ସୁତଂ, ମୁତଂ, ୱିଞ୍ଞାତଂ। ସତ୍ତାଯତନା ନ ଦିଟ୍ଠା ନ ସୁତା ନ ମୁତା, ୱିଞ୍ଞାତା।

ରୂପଧାତୁ ଦିଟ୍ଠା, ନ ସୁତା ନ ମୁତା, ୱିଞ୍ଞାତା। ସଦ୍ଦଧାତୁ ନ ଦିଟ୍ଠା, ସୁତା, ନ ମୁତା, ୱିଞ୍ଞାତା। ଗନ୍ଧଧାତୁ… ରସଧାତୁ… ଫୋଟ୍ଠବ୍ବଧାତୁ ନ ଦିଟ୍ଠା ନ ସୁତା, ମୁତା, ୱିଞ୍ଞାତା। ତେରସ ଧାତୁଯୋ ନ ଦିଟ୍ଠା ନ ସୁତା ନ ମୁତା, ୱିଞ୍ଞାତା।

ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ନ ଦିଟ୍ଠା ନ ସୁତା ନ ମୁତା, ୱିଞ୍ଞାତା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଦିଟ୍ଠଂ, ସିଯା ସୁତଂ, ସିଯା ମୁତଂ, ସିଯା ୱିଞ୍ଞାତଂ, ସିଯା ନ ଦିଟ୍ଠଂ ନ ସୁତଂ ନ ମୁତଂ, ୱିଞ୍ଞାତଂ।

ବାୱୀସତିନ୍ଦ୍ରିୟା ନ ଦିଟ୍ଠା ନ ସୁତା ନ ମୁତା, ୱିଞ୍ଞାତା। ନୱ ହେତୂ ନ ଦିଟ୍ଠା ନ ସୁତା ନ ମୁତା, ୱିଞ୍ଞାତା। ଚତ୍ତାରୋ ଆହାରା ନ ଦିଟ୍ଠା ନ ସୁତା ନ ମୁତା, ୱିଞ୍ଞାତା। ସତ୍ତ ଫସ୍ସା ନ ଦିଟ୍ଠା ନ ସୁତା ନ ମୁତା, ୱିଞ୍ଞାତା। ସତ୍ତ ୱେଦନା… ସତ୍ତ ସଞ୍ଞା… ସତ୍ତ ଚେତନା… ସତ୍ତ ଚିତ୍ତା ନ ଦିଟ୍ଠା ନ ସୁତା ନ ମୁତା, ୱିଞ୍ଞାତା।

୧୦। ତିକାଦିଦସ୍ସନୱାରୋ

୧। କୁସଲତ୍ତିକଂ

୧୦୩୮। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି କୁସଲା, କତି ଅକୁସଲା, କତି ଅବ୍ୟାକତା?

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅବ୍ୟାକତୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିୟା କୁସଲା, ସିୟା ଅକୁସଲା, ସିୟା ଅବ୍ୟାକତା। ଦସାୟତନା ଅବ୍ୟାକତା। ଦ୍ୱାୟତନା ସିୟା କୁସଲା, ସିୟା ଅକୁସଲା, ସିୟା ଅବ୍ୟାକତା। ସୋଳସ ଧାତୁୟୋ ଅବ୍ୟାକତା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁୟୋ ସିୟା କୁସଲା, ସିୟା ଅକୁସଲା, ସିୟା ଅବ୍ୟାକତା। ସମୁଦୟସଚ୍ଚଂ ଅକୁସଲଂ। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ କୁସଲଂ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅବ୍ୟାକତଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା କୁସଲଂ, ସିୟା ଅକୁସଲଂ, ସିୟା ଅବ୍ୟାକତଂ।

ଦସିନ୍ଦ୍ରିୟା ଅବ୍ୟାକତା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଅକୁସଲଂ। ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ କୁସଲଂ। ଚତ୍ତାରିନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା କୁସଲା, ସିୟା ଅବ୍ୟାକତା। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିୟା ସିୟା କୁସଲା, ସିୟା ଅକୁସଲା, ସିୟା ଅବ୍ୟାକତା।

ତୟୋ କୁସଲହେତୂ କୁସଲା। ତୟୋ ଅକୁସଲହେତୂ ଅକୁସଲା। ତୟୋ ଅବ୍ୟାକତହେତୂ ଅବ୍ୟାକତା। କବଳିଙ୍କାରୋ ଆହାରୋ ଅବ୍ୟାକତୋ। ତୟୋ ଆହାରା ସିୟା କୁସଲା, ସିୟା ଅକୁସଲା, ସିୟା ଅବ୍ୟାକତା। ଛ ଫସ୍ସା ଅବ୍ୟାକତା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିୟା କୁସଲୋ, ସିୟା ଅକୁସଲୋ, ସିୟା ଅବ୍ୟାକତୋ। ଛ ୱେଦନା… ଛ ସଞ୍ଞା… ଛ ଚେତନା… ଛ ଚିତ୍ତା ଅବ୍ୟାକତା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିୟା କୁସଲା, ସିୟା ଅକୁସଲା, ସିୟା ଅବ୍ୟାକତା।

୨। ୱେଦନାତିକଂ

୧୦୩୯। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, କତି ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, କତି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା… ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, କତି ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, କତି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା?

ଦ୍ୱେ ଖନ୍ଧା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତାତିପି, ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତାତିପି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତାତିପି। ତୟୋ ଖନ୍ଧା ସିୟା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା।

ଦସାୟତନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତାତିପି, ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତାତିପି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତାତିପି। ମନାୟତନଂ ସିୟା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ, ସିୟା ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ, ସିୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ। ଧମ୍ମାୟତନଂ ସିୟା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ, ସିୟା ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ, ସିୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତନ୍ତିପି, ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତନ୍ତିପି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତନ୍ତିପି।

ଦସ ଧାତୁୟୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତାତିପି, ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତାତିପି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତାତିପି। ପଞ୍ଚ ଧାତୁୟୋ ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, କାୟୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିୟା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିୟା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିୟା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତାତିପି, ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତାତିପି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତାତିପି।

ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ସିୟା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା, ସିୟା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତନ୍ତିପି, ଦୁକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତନ୍ତିପି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତନ୍ତିପି। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିୟା ସୁଖାୟ ୱେଦନାୟ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଂ, ସିୟା

ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତନ୍ତିପି, ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତନ୍ତିପି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତନ୍ତିପି।

ଦ୍ୱାଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାତିପି, ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାତିପି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାତିପି। ଛ ଇନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା , ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତନ୍ତିପି, ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତନ୍ତିପି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତନ୍ତିପି।

ଦୋସୋ ଅକୁସଲହେତୁ ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ସତ୍ତ ହେତୂ ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ମୋହୋ ଅକୁସଲହେତୁ ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସିଯା ଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

କବଳୀଙ୍କାରୋ ଆହାରୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋତି ପି, ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋତିପି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋତିପି। ତଯୋ ଆହାରା ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

ପଞ୍ଚ ଫସ୍ସା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। କାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତୋ।

ସତ୍ତ ୱେଦନା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାତିପି, ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାତିପି, ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତାତିପି। ପଞ୍ଚ ସଞ୍ଞା… ପଞ୍ଚ ଚେତନା… ପଞ୍ଚ ଚିତ୍ତା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, କାଯୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଦୁକ୍ଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା, ସିଯା ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖାଯ ୱେଦନାଯ ସମ୍ପଯୁତ୍ତା।

୩। ୱିପାକତ୍ତିକଂ

୧୦୪୦। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ୱିପାକା, କତି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, କତି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ୱିପାକା, କତି ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, କତି ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା?

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା।

ଦସାଯତନା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା।

ଦସ ଧାତୁଯୋ ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ପଞ୍ଚ ଧାତୁଯୋ ୱିପାକା। ମନୋଧାତୁ ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ୱିପାକା ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା।

ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ୱିପାକଂ, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମଂ, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମଂ।

ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ୱିପାକା। ଦ୍ୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ଅଞ୍ଞିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସିଯା ୱିପାକଂ, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମଂ। ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା।

ଛ ହେତୂ ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ତଯୋ ଅବ୍ଯାକତହେତୂ ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା।

କବଳୀଙ୍କାରୋ ଆହାରୋ ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ। ତଯୋ ଆହାରା ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ପଞ୍ଚ ଫସ୍ସା ୱିପାକା। ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିଯା ୱିପାକୋ, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିଯା ୱିପାକୋ, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମୋ। ପଞ୍ଚ ୱେଦନା… ପଞ୍ଚ ସଞ୍ଞା… ପଞ୍ଚ ଚେତନା… ପଞ୍ଚ ଚିତ୍ତା ୱିପାକା। ମନୋଧାତୁ ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ୱିପାକା, ସିଯା ୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା, ସିଯା ନେୱୱିପାକନୱିପାକଧମ୍ମଧମ୍ମା।

୪। ଉପାଦିନ୍ନତ୍ତିକଂ

୧୦୪୧। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, କତି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, କତି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, କତି ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, କତି ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା?

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ ୪। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା।

ପଞ୍ଚାଯତନା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ସଦ୍ଦାଯତନଂ ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ। ଚତ୍ତାରୋ ଆଯତନା ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ଦ୍ୱାଯତନା ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା।

ଦସ ଧାତୁଯୋ ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ସଦ୍ଦଧାତୁ ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ପଞ୍ଚ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା।

ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ।

ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯଂ। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା। ତଯୋ ଅକୁସଲହେତୂ ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ତଯୋ କୁସଲହେତୂ ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା। ତଯୋ ଅବ୍ଯାକତହେତୂ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା।

କବଳୀଙ୍କାରୋ ଆହାରୋ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ। ତଯୋ ଆହାରା ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା ।

ପଞ୍ଚ ଫସ୍ସା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯୋ, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯୋ। ପଞ୍ଚ ୱେଦନା… ପଞ୍ଚ ସଞ୍ଞା… ପଞ୍ଚ ଚେତନା… ପଞ୍ଚ ଚିତ୍ତା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ମନୋଧାତୁ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ଉପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନୁପାଦାନିଯା, ସିଯା ଅନୁପାଦିନ୍ନଅନୁପାଦାନିଯା।

୫। ୱିତକ୍କତ୍ତିକଂ

୧୦୪୨। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, କତି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, କତି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, କତି ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, କତି ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା?

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ। ତଯୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ସଙ୍ଖାରକ୍ଖନ୍ଧୋ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋତିପି , ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋତିପି,

ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋତିପି।

ଦସାଯତନା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ମନାଯତନଂ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରଂ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତଂ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରଂ। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରଂ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତଂ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରନ୍ତିପି, ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତନ୍ତିପି, ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରନ୍ତିପି।

ପନ୍ନରସ ଧାତୁଯୋ ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ମନୋଧାତୁ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରାତିପି, ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତାତିପି, ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରାତିପି।

ସମୁଦଯସଚ୍ଚଂ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରଂ। ନିରୋଧସଚ୍ଚଂ ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରଂ। ମଗ୍ଗସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରଂ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତଂ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରଂ। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରଂ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତଂ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରଂ, ସିଯା ନ ୱତ୍ତବ୍ବଂ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରନ୍ତିପି, ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତନ୍ତିପି, ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରନ୍ତିପି।

ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ଦୋମନସ୍ସିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରଂ। ଉପେକ୍ଖିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରଂ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରଂ। ଏକାଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା।

ତଯୋ ଅକୁସଲହେତୂ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା। ଛ ହେତୂ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ। ତଯୋ ଆହାରା ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ପଞ୍ଚ ଫସ୍ସା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା। ମନୋଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରୋ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତୋ, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରୋ। ପଞ୍ଚ ୱେଦନା… ପଞ୍ଚ ସଞ୍ଞା… ପଞ୍ଚ ଚେତନା… ପଞ୍ଚ ଚିତ୍ତା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା ମନୋଧାତୁ ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା , ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିଯା ସୱିତକ୍କସୱିଚାରା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କୱିଚାରମତ୍ତା, ସିଯା ଅୱିତକ୍କଅୱିଚାରା।

(୧) ରୂପଦୁକଂ

୧୦୪୩। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ରୂପା, କତି ଅରୂପା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ରୂପା, କତି ଅରୂପା?

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ରୂପଂ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ଅରୂପା। ଦସାଯତନା ରୂପା। ମନାଯତନଂ ଅରୂପଂ। ଧମ୍ମାଯତନଂ ସିଯା ରୂପଂ, ସିଯା ଅରୂପଂ। ଦସ ଧାତୁଯୋ ରୂପା। ସତ୍ତ ଧାତୁଯୋ ଅରୂପା। ଧମ୍ମଧାତୁ ସିଯା ରୂପା, ସିଯା ଅରୂପା। ତୀଣି ସଚ୍ଚାନି ଅରୂପା। ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ ସିଯା ରୂପଂ, ସିଯା ଅରୂପଂ। ସତ୍ତିନ୍ଦ୍ରିଯା ରୂପା। ଚୁଦ୍ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ଅରୂପା। ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିଯଂ ସିଯା ରୂପଂ, ସିଯା ଅରୂପଂ। ନୱ ହେତୂ ଅରୂପା। କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ ରୂପଂ। ତଯୋ ଆହାରା ଅରୂପା। ସତ୍ତ ଫସ୍ସା ଅରୂପା। ସତ୍ତ ୱେଦନା… ସତ୍ତ ସଞ୍ଞା… ସତ୍ତ ଚେତନା ସତ୍ତ ଚିତ୍ତା ଅରୂପା।

(୨) ଲୋକିଯଦୁକଂ

୧୦୪୪। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଖନ୍ଧାନଂ କତି ଲୋକିଯା, କତି ଲୋକୁତ୍ତରା? ଦ୍ୱାଦସନ୍ନଂ ଆଯତନାନଂ କତି ଲୋକିଯା, କତି ଲୋକୁତ୍ତରା? ଅଟ୍ଠାରସନ୍ନଂ ଧାତୂନଂ କତି ଲୋକିଯା, କତି ଲୋକୁତ୍ତରା? ଚତୁନ୍ନଂ ସଚ୍ଚାନଂ କତି ଲୋକିଯା, କତି ଲୋକୁତ୍ତରା…ପେ… ସତ୍ତନ୍ନଂ ଚିତ୍ତାନଂ କତି ଲୋକିଯା, କତି ଲୋକୁତ୍ତରା?

ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ ଲୋକିଯୋ। ଚତ୍ତାରୋ ଖନ୍ଧା ସିଯା ଲୋକିଯା, ସିଯା ଲୋକୁତ୍ତରା। ଦସାଯତନା ଲୋକିଯା । ଦ୍ୱେ ଆଯତନା ସିଯା ଲୋକିଯା , ସିଯା ଲୋକୁତ୍ତରା। ସୋଳସ ଧାତୁଯୋ ଲୋକିଯା। ଦ୍ୱେ ଧାତୁଯୋ ସିଯା ଲୋକିଯା, ସିଯା ଲୋକୁତ୍ତରା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଲୋକିଯା। ଦ୍ୱେ ସଚ୍ଚା ଲୋକୁତ୍ତରା।

ଦସିନ୍ଦ୍ରିଯା ଲୋକିଯା। ତୀଣିନ୍ଦ୍ରିଯା ଲୋକୁତ୍ତରା। ନୱିନ୍ଦ୍ରିଯା ସିଯା ଲୋକିଯା, ସିଯା ଲୋକୁତ୍ତରା। ତଯୋ ଅକୁସଲହେତୂ ଲୋକିଯା। ଛ ହେତୂ ସିଯା ଲୋକିଯା, ସିଯା ଲୋକୁତ୍ତରା। କବଳୀକାରୋ ଆହାରୋ ଲୋକିଯୋ। ତଯୋ ଆହାରା ସିଯା ଲୋକିଯା, ସିଯା ଲୋକୁତ୍ତରା । ଛ ଫସ୍ସା ଲୋକିଯା।

ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସୋ ସିୟା ଲୋକିୟୋ, ସିୟା ଲୋକୁତ୍ତରୋ। ଛ ୱେଦନା ଲୋକିୟା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ୱେଦନା ସିୟା ଲୋକିୟା, ସିୟା ଲୋକୁତ୍ତରା। ଛ ସଞ୍ଞା ଲୋକିୟା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ସଞ୍ଞା ସିୟା ଲୋକିୟା, ସିୟା ଲୋକୁତ୍ତରା। ଛ ଚେତନା ଲୋକିୟା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁସମ୍ଫସ୍ସଜା ଚେତନା ସିୟା ଲୋକିୟା, ସିୟା ଲୋକୁତ୍ତରା। ଛ ଚିତ୍ତା ଲୋକିୟା। ମନୋୱିଞ୍ଞାଣଧାତୁ ସିୟା ଲୋକିୟା, ସିୟା ଲୋକୁତ୍ତରାତି।

ଅଭିଞ୍ଞା ଦ୍ୱେ ସାରମ୍ମଣା, ଦିଟ୍ଠା କୁସଲୱେଦନା;

ୱିପାକା ଚ ଉପାଦିନ୍ନା, ୱିତକ୍କଂ ରୂପଲୋକିୟାତି।

ଧମ୍ମହଦୟୱିଭଙ୍ଗୋ ନିଟ୍ଠିତୋ।

ୱିଭଙ୍ଗପକରଣଂ ନିଟ୍ଠିତଂ।